GERMANIAE HISTORICORUM,

QUI POST HENRICI IV. IMPERATORIS ÆTATEM TRECENTIS ANNIS SCRIPSERUNT,

Pars altera:

Continens Dominicanorum Colmarienſium faſtos, Conradum Vecerium de Henrico VII. Imp. & M. Alberti Argentinenſis Chronicon integrum, à Rudolpho Primo, usque ad Caroli Quarti obitum, unà cum aliis quibusdam Opuſculis, nuſquam antehac impreſſis:

CHRISTIANI URSTISII BASILIENSIS
fide & induſtria edita.

Cum rerum & verborum INDICE *copioſiſſimo.*

FRANCOFURTI,

Apud Jacobum Godofredum Seyler.

Typis HENRICI FRISII.
M DC LXX.

NAPOLI

AMPLISSIMIS DN. CONSULIBUS ET SENATORIBUS, CIVITATUM ARGENTINENSIS ET COLMARIENſIS, Viris Nobilitate, pietate & prudentia ornatiſſimis, Dominis ſuis colendis.

CHRISTIANUS URSTISIUS MATHEMATICARUM Profeſſor, εὐζωΐαν τε καὶ εὐπραξίαν optat.

QUEMADMODUM *in ampliſſimo hoc immortalis Dei theatro, viri nobilitate, prudentia, & pietate ſpectatiſſimi, non ſolùm infinitæ res in abditis Naturæ penetralibus latentes, quarum modum cauſſasq; nemo mortalium aſſequi poteſt, ſed & cætera omnia quæ propalam ſpectari & percipi queunt admiratione plena ſunt, ſic ut illorum cognitione & contemplatione hominis animus mirificè paſcatur ac delectetur: ita eorum etiam eventuum inſpectio & conſideratio, quæ ante noſtram ætatem inter mortales acciderunt, ob innumeras viciſſitudines quibus hæc vita redundat, liberales mentes incredibili voluptate perfundit. Maximè verò Patriæ hiſtoriæ lectio, quæ majorum, quibus ortum noſtrum debimus, quæ terræ cujus gremio fovemur & alimur, quæ Reip. cujus ſub umbra requieſcimus, res memorandas tradit, ſic animos noſtros delinit & retinet, præſertim ubi aliquod vetuſtatis cognoſcendæ deſiderium anteceſſit, ut ea nunquam ſaturari poſſe videantur. Idque tantò magis præſtat, quò fortioribus ipſa radiis, ad caliginoſum ignorantiæ nubem depellendam, & priſcæ ætatis ſtatum ob oculos ponendum, inſtructa eſt. Eum profectò robur & æs triplex circa pectus habere oportet, quem non majorum res afficiunt, nec domeſticæ antiquitatis cognoſcendæ deſiderium tangit.*

Hæc cùm ita ſint, arbitror viri ampliſſimi, intelligere vos quamobrem duos hoſce libros, nunc demum è pulveribus erutos, faſtos nempe Colmarienſes & M. Albertum Argentinenſem, vobis deberi exiſtimarim, eoſdemque nomini veſtro inſcribere auſus fuerim: ſcilicet, quòd eorum auctores, è veſtris urbibus ortum nomenve trahentes, non Germanorum ſolùm, ſed & ſpecialiter Alſatarum, veſtrarumque Rerump. res plurimas, quæ à Rudolfi Habſpurgenſis ſeculo, uſque ad Caroli quarti deceſſum, annis amplius centum, contigêre, literarum monumentis bona fide commendârunt, quarum notitia, niſi illorum opera conſervata fuiſſet, dudum oblivione ſepulta evanuiſſet. Cùm igitur & aliæ nationes majorum ſuorum egregia facinora diſſeminare ſtudeant, exiſtimavi non ingratum vobis fore, ſi videretis eſſe nonnullos, qui in noſtræ gentis antiquitate proferenda & illuſtranda laboris aliquid impenderent, quique veſtrarum Rerumpubl. Scriptores, diutius quàm par erat à tineis corroſos, perennes reddere ſtuduiſſent: nihil dubitans, multos ex ordine veſtro Latinæ Linguæ uſu inſtructos, hoſce, ſi non ſummæ, attamen haud aſpernandæ claſſis auctores, attentiùs quàm exotericorum hiſtorias lecturos eſſe, deque rerum ab ipſis traditarum veritate omnium optimè judicare poſſe. ἱκανὸς γὰρ κρίνειν καλῶς ἃ γιγνώσκει, καὶ τούτων ἐστ' ἀγαθὸς κριτής.

Oro igitur, quòd auctores hos attinet, ut eos veſtra clientela non indignos, & quaſi è diuturno exilio reduces factos, pro veſtra virtute atque prudentia complectamini. Qui hominum cœtibus agendo magnopere proſunt, hos meritò colimus: at & iis etiam nihil officij & amoris debemus, qui ut lucubrando atque ſcribendo perpetuò prodeſſe poſſint, adnituntur. Siquidem ſæpe dubitatum video, utrum eo beneficio, quod per negotia agendo atque egregia multa navando comparatur, an eo quod per otium contemplando atque ſcribendo præſtatur, amplius prodeſſe queamus. Me vero quod attinet, quanto poſſum obſervantia à veſtra amplitudine contendo, ut hocce conſilium meum, quo vos librorum iſtorum tutores publico teſtimonio conſtituere volui, ſimulque laborem meum, in iis proferendis & lima anagnoſtica poliendis inſumptum, æqui bonique conſulere dignemini. Deum Opt. & Max. precor, ut veſtris Rebuſpublicis benedicat, & ornamenta vobis benignè conceſſa, clementer adaugeat atque conſervet. Baſileæ Helvetiorum die S. Thomæ Apoſtoli, anno virginei partus M.D.XXCIV.

IN FASTOS COLMARIENSES

ὑπόμνημα.

VETUS *eſt illud & omnium ætatum aſſenſu comprobatum: Dies diem docet. Vt enim id in omnibus vitæ humanæ partibus ſuo modo quotidiana experientia ſatis comprobat: ita in eo quoque Reſpub. literaria verum eſſe comperit, quòd vel indies novi ingeniorum fœtus eduntur: vel editi quidem & elaborati quondam, ſed temporum injuria, aut hominum imperitia invidiave tenebris oppreſſi, in lucem tandem ac vitæ theatrum producuntur. Cœpti erant hi Colmarienſium faſti ante trecentos penè annos, à diligenti quodam monacho ordinis Prædicatorum, ejusdem Vrbis, operæpretium ducente, memoriam rerum, quæ vel in ea Vrbe vel circa illo ævo contigiſſent, inter efflorescentis ſua domus homines conſervari, quas illiterati ſuis ſtudiis & occupationibus intenti, negligere, ac temporum progreſſu oblivioni mandare ſolerent. Eos deinde cum ſua ἰδιοχειρί faſtos (quod ex ipſo exemplari haud obſcurè animadverti potuit) alii ejusdem inſtituti & collegii ſocii locupletavere, qui tamen ſuis quibusdam latebris occultati, in paucorum manus hactenus devenerunt. Allatus eſt is mihi liber, edita Baſilienſi hiſtoria, ab amico, qui eum Dn. Nicolai Briefери Iuriſconſulti, & S. Petri Baſilienſis Decani, viri antiquitatis Germanicæ peritiſſimi, & in conquirendis hujus generis Scriptoribus induſtrii & ſolertis, fuiſſe teſtabatur. Quem cùm percurriſſem, evidenter apparuit, eodem etiam Ioannem Stumpfium, in operoſo ſuo rerum Helveticarum volumine contexendo, ante XL. annos uſum eſſe: nec dubium, hunc illi à Briefero, ut & alia multa, communicatum fuiſſe. Etſi igitur priori parti, Annalibus nempe, minimi momenti res, nec ullo delectationis aut utilitatis fructu commendabiles, hinc inde aſperſa fuerint, utpote quando pluiſſet, quando trajectiones viſæ, quando porci Colmarienſes ſubulcum laniaſſent, & ſimilia: tamen cùm de oppidorum, caſtrorum ac cœnobiorum in circum vicina regione ortu & incrementis, aliisque eo ſeculo apud Alſatas geſtis, ſcitu non indigna & utilia, complectantur, haud aſpernandos eſſe duxi: præſertim cum & Stumpfio uſui eſſe potuerint, eosque in probatiſſimorum auctorum elencho, loco non indignos judicârit. Humilibus itaque & frivolis iſtis rebus, quæ faſtidium parere poterant, reſectis, cæteris omnibus, etiam iis quæ vel levis tantum pretii eſſe videbantur, retentis, librum in hoc e Scriptorum choro comparere volui: quod æquos & candidos omnes boni conſulturos eſſe, confido.*

CHRO-

CHRONICI DOMINI-CANORUM COLMARIEN-SIUM,

Continens Annales variarum rerum, quæ decimo tertio poſt Θεοφανίαν ſeculo, apud Alſatas maximè contingêre.

Anno Domini M. C C. XI.

Otho Imperator per totam Alemanniam excommunicatur.

M.CC.XII.

Paſſagium extitit puerorum.
Ordines Teutonicorum, Minorum & Prædicatorum oriuntur.

M.CC.XIII.

Regina Ungariæ occiſa à Comite recitatur.
Lutoldus Epiſcopus Baſilienſis obijt.

M.CC.XIV.

Fridericus Rex venit ad partes Alemanniæ.

M.CC.XV.

Hæretici comburuntur.
Waltherus electus Baſilienſis deponitur ab honore.

M.CC.XVI.

Innocentius Papa obijt.
Otho Imperator obijt.
Ordo Prædicatorum confirmatur.

Prædicatorum ordo.

M.CC.XVII.

Facta eſt expeditio tranſmarina à Rege Ungariæ & Duce Auſtriæ.

M.CC.XVIII.

Dux Zeringiæ Bertoldus obijt.
Rex Rudolfus naſcitur, Calendis Maij.

Rudolfi Habſpurgii natalis.

M.CC.XIX.

Fridericus Rex pro Imperiali benedictione proficiſcitur Romam.
Dux Lotaringiæ cum exercitu Alſatiam ingreditur.

M.CC.XX.

Circa hunc annum deſtruxit miles, Curto nomine, turrim capellæ, quæ eſt in Ongersheim, & ædificavit caſtrum ex ea. Eodem anno phreneticus factus eſt.

Vngersheim Alſatiæ ſuperioris,

Henricus filius Friderici Imperatoris in Regem Romanorum declaratur.

M.CC.XXI.

Fulco Abbas Morbacenſis obijt.
Tartari Ungariam vaſtaverunt. Beatus Dominicus obijt.

M.CC.XXIII.

Henricus Epiſcopus Argentinenſis obijt. Orta eſt peſtilentia pecorum.
Ecclipſis Lunæ apparuit.

M.CC.XXVI.

Ludovicus Rex Franciæ obijt.
Fundata eſt ſancta Trinitas in Argentina.

M.CC.XXVII.

Bertoldus Epiſcopus Argentinenſis Berinſtein obtinuit.
Ludovicus Comes Turingiæ iter tranſmarinum arripuit.

M.CC.XXVIII.

Bladolz-heim auf der Hart.

Bertoldus Epiſcopus Argentinenſis in Blatolzheim homines Imper. devicit.
Meſſis terminata fuit ante feſtum S. Joannis Baptiſtæ.

M.CC.XXIX.

In Argentina Guldin crematur hæreticus. Fuit is unus de ditioribus & potentioribus civibus Argentinenſis civitatis.
Conradus de Marburg prædicat.

M.CC.XXXI.

Ludovicus Dux Bavariæ interficitur. Facta eſt perſequutio hæreticorum.

M.CC.XXXII.

S. Wilhelmus miraculis claruit.
Inchoatum eſt clauſtrum ſororum in Columbaria.
Tantus fuit æſtus, quòd per Julium & Auguſtum ova in ſabulo coquerentur.

M.CC.XXXIII.

S. Eliſabeta claruit. Epiſcopus Curienſis occiditur.
Conradus de Marburg occiditur. Tanslatus S. Dominicus.

M.CC.XXXIV.

Comes in Pfirt occiſus.

Fridericus Comes Phirretarum, à filio ſuo, dicto Grimmel/occiditur.
Hyems frigida vineas extirpavit.
Translatæ ſunt ſorores ad Baſileam, & obtinuerunt ordinem ſororum de Columbaria.

M.CC.XXXV.

Henricus Rex accepit pueros à civitatibus.
Fridericus Imp. venit Columbariam, in multitudine camelorum.

M.CC.XXXVI.

Vini abundantia fuit, & quartale pro denario dabatur, quod brevi poſt vix XVI. denariis poterat comparari.

M.CC.XXXVII.

Fridericus Imperator Cunradum filium ſuum in Regem Teutoniæ coronavit.
Gregorius IX. excommunicavit Fridericum, in cœna Domini.

M.CC.XXXVIII.

Henricus de Thun Epiſcopus Baſilienſis obijt.
Colonienſis Epiſcopus obijt: & electus eſt frater Comitis de Hohenſtraten.

Auctor de ſeipſo.

Intravi ordinem Prædicatorum, natus anno M.CC.XXI.

M.CC.XXXIX.

Terræmotus factus eſt menſe Septembri.

M.CC.XL.

Tartari Ungariam devaſtant tribus annis.

M.CC.XLI.

Ecclipſis Solis accidit, Nonis Octobris.
Gregorius Papa obijt, & vacavit ſedes per trientium.

M.CC.XLII.

Deſtructum eſt caſtellum Bruccum.

M.CC.XLIII.

Comes Rudolfus de Habiſpurch miles efficitur.

M.CC.XLIV.

Innocentius Papa obijt apud Lugdunum. Bertoldus Epiſcopus Argentin. obijt.

M.CC.XLVI.

Henricus Lantgravius Turingiæ in Regem eligitur Romanorum.
Pugna fuit in Francfurt, die Oſualdi: Conradus Rex Teutoniæ victus ab Epiſcopis.
Pugna fuit apud Veltchilchi prope Colmariam.

M.CC.XLVII.

Henricus Rex obijt. Fridericus Dux Auſtriæ occiditur.

Fratres

Fratres Prædicatores de Turego expelluntur tribus annis.

M.CC.XLVIII.

Parmenſes obſeſſi liberantur.

Sorores de Klingental obtinuerunt ordinem.

Rubeacenſes Colmarienſes vicerunt, & ceperunt multos ex eis.

M.CC.XLIX.

Lutoldus Baſil. Epiſcopus obijt, Bertoldus ſuccedit. Nicolaus de Tittinsheim obijt. *Lutoldus de Neufchaſtel Epiſcopus Baſil.*

M.CC.L.

Fridericus depoſitus Imperator obijt.

Cunradus filius Friderici, ſanctam Crucem oppidum deſtruxit.

M.CC.LI.

Multitudo Paſtorum in Francia congregatur.

Frater Hugo Cardinalis, Legatus, cantavit primam Miſſam in area Prædicatorum in Argentina.

M.CC.LII.

Occiſus eſt ſanctus frater Petrus ordinis Prædicatorum apud Mediolanum.

Dominæ de S Joanne * ſub-tilia, Colmariam ſe transtulerunt. Viſi ſunt tres Soles. *Vnderlinden cœnobium.*

M.CC.LIII.

Canonizatus eſt S. Petrus.

In Altichilchin inventæ ſunt duæ calvariæ habentes ſpiſſitudinem duorum digitorum.

Sorores ordinis Prædicatorum de Hüſeren apud Phaphinctum, receſſerunt, quæ modò Klingentalenſes dicuntur. *Huſeren pro: e Pfaffenheim Alſatia.*

Innocentius Papa moritur. Sol videbatur ſciſſus.

M.CC.LIV.

Rex Cunradus, filius Friderici Imp. obijt: Wilhelmus de Holandia ſuccedit.

Ludovicus Rex Franciæ rediit de partibus tranſmarinis.

M.CC.LV.

Frater Bertoldus de ordine Minorum ſolenniter prædicat.

Innocentius Papa obijt, Alexander ſuccedit.

Deſtructum eſt caſtrum apud S. Amarinum. *S. Amarinus inter montana Voſagi.*

Ædificatum eſt caſtrum in valle S. Amarini, ab Abbate Theobaldo Morbacenſi. Deſtructum autem fuit anno 1268.

M.CC.LVI.

Wilhelmus Rex morte miſerabili interijt, interfectus à Friſonibus.

Fames erat. Dux Bavariæ uxorem ſuam interfecit.

Wilihelmus librum contra Prædicatores ſcripſit, & omnes religioſos. A Papa damnatur, & igni traditur in die Franciſci.

M.CC.LVII.

Richardus frater Regis Angliæ donis regnum obtinuit Romanorum.

In Brusbach monte Briſgaudiæ inveniebatur argentum in magna quantitate.

M.CC.LVIII.

Combuſtum eſt monaſterium Baſilienſe, & magna pars civitatis, in vigilia Martini. *Summum templum Baſil.*

Rex Franciæ vincitur à paganis.

M.CC.LIX.

Virtuoſus Dominus Waltherus de Horburch fuit fraudulenter à ſuis conſanguineis interfectus, in feſto S. Jacobi in meſſibus. *Walterus Horburgi*

Translatæ ſunt ſorores de Hüſeren in Werrahe vallem, quæ poſtea Elingintal dicebatur: eò quòd Dominus de Elingin ſororibus fratrum Prædicatorum in remedium animæ ſuæ liberè contuliſſet. *Dominus proximè Colmariam.*

M.CC.LX.

Interfecerunt Judæi in Wiſſenburg puerum.

Dedicata eſt Eccleſia fratrum Prædicatorum in Argentina.

Henricus Epiſcopus Argentinenſis obijt.

Mulier peperit quatuor pueros in Ratſamhuſen.

Civitas Rubeacum exuſta eſt.

M. CC. LXI.

Flagellatores Teutoniam tranſiverunt.

Oſſa Gigantea. Inventa fuerunt oſſa, quæ videbantur hominum, prope caſtrum Hertln / prope Baſileam, magnitudinem & longitudinem noſtram triginta pedum excedentia.

Fui Pariſius. Fundamentum Chori noſtri.

M.CC.LXII.

De Argentina fuerunt multi milites interfecti.

Ioannes Roſſelman. Joannes Scultetus in Columbaria cum multis Nobilibus interfectus.

Expugnatum fuit caſtrum in Mülhuſen.

Alſa ibidem congelata & cariſtia frumenti.

M.CC.LXIII.

Canonici Lutenbacenſes caſtrum ſibi vicinum per violentiam deſtruxerunt.

D. Waltherus de Geroltſecke Epiſcopus Argentinenſis obijt.

M.CC.LXIV.

Cometes. Cometa apparuit in oriente, quadraginta diebus, circa Cal. Auguſti, duabus horis ante ortum Solis. Fuit principio magnus & clarus, comam habens longam & latam, quæ de die in diem cœpit deficere, Soli adjungi, & ad nihilum devenire.

M.CC.LXV.

Caſtrum & Caſtellum Burcdorf, quidam ex civibus tradiderunt Comiti de Habſpurch.

Aqua quæ fluit per civitatem Baſilienſem & dicitur Birſich / inundavit, & plurima devaſtavit.

Mappam mundi deſcripſi in pelles duodecim pergameni.

M.CC.LXVI.

Clauſtrum & Villam Luceriam ventus ſive turbo pro magna parte deſtruxit, & pinnam templi in terram à longè deportavit.

Achilles von Altſchweiler. Frater Achilles quondam Prior, prædicator generalis, incœpit crucem ad tranſmarinas partes prædicare.

Scalarij & monachi milites, curiam habuerunt Baſileæ.

M.CC.LXVII.

Conr. VVernherus de Hadſtatt. Conradus Wernherus de Hadſtat ordinem Teutonicorum ingreſſus. Cujus receptioni multi Nobiles ex Alſatia interfuerunt, in caſtro Bücheim.

Ex Alſatia plus quàm quingenti peregrinati ſunt in Quadrageſima ad partes tranſmarinas.

Ecclipſis Solis, vigilia Urbani, prædicta à fratre Godfrido Aſtronomo ordinis Prædicatorum in Vormatia.

Orta eſt ſtella in ortu Solis, pulchra & magna, prope Lunam, ea exiſtente decima octava, in menſe Julij XVIII. quæ magno impetu progreſſa de Luna verſus Orientem ad medietatem hemiſphærij, relinquens poſt ſe comam ſive nubem albam, vel nubem incenſam, & minorem ſequentem, quæ pariter eſſe deſierunt. Annus bonus & in omnibus abundans.

M.CC.LXVIII.

Hertenberg prope Herrem. Epiſcopus Baſilienſis expugnavit Hertlnberch & Bladolzheim / quæ tunc erant Comitis Rudolfi.

** d. 10 Maij.* Fui in Urania, * feſto Gordiani & Epimachi, cecidit Riſina magna prope villam Altorf / & ſecum duxit lapidem, qui habebat duodecim pedes in latitudine, & tredecim in longitudine, quæ Eccleſiam & multos penè homines deleverat cum prædicante. Septem autem vaccas & arbores multas devaſtavit.

Circa Columbariam non pluit duodecim ſeptimanis, videlicet, à feſto Mathiæ uſq; ad feſtum Septem fratrum, fuitque calor maximus.

Rhenus crevit adeò quòd omnes pontes deſtruxit.

M.CC.

M.CC.LXIX.

Comes Rodolphus de Habiſpurch & cives Columbarienſes, expugnârunt caſtrum Richenſtein/& ceperunt duos Dominos caſtri, dictos Geſelln. Fecit & in Argentina milites plures.

Reichenſtein in Alſatia prope Reichewveir.

Epiſcopus Baſilienſis emit à Comite Gotfrido cognato ſuo, pro CCLX marcis caſtrum Bildertan.

Eccleſia ſororum de ſancto Joanne in Columbaria, conſecratur.

M.CC.LXX.

In Than fotus fuit pulliculus quatuor pedes habens, ex ovo gallinæ.

Per Baſileam tranſivit quidam Stochilinus, qui dicebat ſe eſſe Conradinum, filium Regis Conradi, quem Carolus frater Regis Franciæ cum tribus nobilibus fecit decollari.

Comes Phitretarum cepit fratrem ſuum, nomine Grevelinum, & Procuratorem ſuum Luzardum de Senhen/& extorſit ab eis magnam pecuniam.

Comes Rudolphus de Habſpurc & Abbas S. Galli exercitum magnum congregantes, venerunt in Seckingen/ut civitatem Baſilienſem tribus diebus obſiderent, ſed minimè potuerunt.

Domina Comitis Gotfridi, feſto Margaretæ, filium peperit.

Ecclipſes Lunæ in crepuſculo, ſecunda feria poſt Palmarum, & Kal. Auguſti.

Rex Franciæ cum filio cruce ſignati, imperfecto opere in Tunis pariter perierunt.

Gotfridus Comes de Habſpurch Dominus in Lauffenberg.

Caput S. Pantali Epiſcopi Baſilienſis, qui cum S. Urſula & ſodalibus Coloniæ fuit decollatus, à viro provido atque diſcreto Abbate ..... in Baſileam delatum, ab Henrico Epiſcopo Baſilienſi receptum eſt cum magna reverentia.

Caput S. Pantali.

Tranſlati ſunt ad fratres Friburgenſes de Baſilienſibus.

Dominicani Friburgum.

Viri duo religioſi Arnaldus & Tietmarus in ruffis cappis venerunt in Sueviam, & quædam contra fidem catholicam diſſerebant.

M.CC.LXXI.

Epiſcopus Argentinenſis & Baſil. Henricus Mülhuſen obſederunt ſex diebus, circa feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli. Et frumentum quod vendebatur in principio obſidionis 30. ſolidis, dabatur circa finem 30. denariis, vel 17. voluntariè.

Mulhuſium.

Dominus Henricus Epiſcopus Baſilienſis emit à Comite Phitretarum Ulrico & filio ejus Comitatum Phitretarum pro mille marcis, & ab eo in feodum receperunt.

Comitatus Phitretarũ feodum ab Epiſcopo Baſil.

Lupi in Wſ: ole plures pueros comederunt.

Fratres S. Auguſtini in Gebwiire valle, in qua ante paucos annos civitas inchoata fuerat, ſuum Capitulum celebraverunt.

Gebwviler oppidum dioeceſis Morbacenſis.

Comes Rud. de Habſpurc poſuit exactionem ſuper homines ſuos advocatitios & accepit ab eis XX. mille quartalia frumenti.

Milites Stelliferi expulſi de Baſilea hinc inde vagabantur.

Gregorius duodecimus electus in feſto Ægidij.

Comes Gotfridus de Laufenberck obijt.

Comes de Friburck obijt.

Comes Rudolfus combuſſit monaſterium Grandis vallis, & plures villas.

De Richen ruſtici interfecerunt nobilem virum Wernherum militem Baſilienſem, dictum de Argentina.

Wernherus de Argentina miles.

Dominus Epiſcopus Baſilienſis dedit caſtrum ..... cum quadraginta marcarum redditibus pro caſtro Tüffenſtein/Domino de Tüffenſtein.

Tuffenſtein caſtrum.

Mures frumenta devaſtant: cariſtia magna.

M.CC.LXXII.

Tempus nebuloſum à XV. Calendas Septembris uſque Hilarij: rarò apparuerunt Sol vel Luna. Aura temperata.

Comes Rudolfus de Habſpurc caſtrum Tüffenſtein obſedit, & funditùs deſtruxit.

Caſtrum Werra reædificatur, contra voluntatem ſororum de Ettingena/ab Epiſcopo Baſilienſi Henrico.

VVerra caſtrum Hercynia ſylva.

Johannes miles de Lanſere à ſervis ſuis occiditur.

In Wadwir & vicinis villis lupi plus quàm XL. pueros comederunt.

In caſtro Wolfach gallina quotidie penè duo ova poſuit, cum duobus vitellis.

Comes Rudolfus de Habſpurc cùm exercitu veniens prope Friburgum, poſt feſtum

Bellum inter R. Habſpurgium & Epiſcopum Baſil.

feſtum S.Margaretæ homines & meſſes nimis graviter devaſtavit. Volens autem cives de Nuwenburck lædere, non potuit: quòd Dominus Baſilienſis affuit eis præſidio feſtinanter.

Poſt plures dies Epiſcopus Rhenum tranſiens, Comiti Rudolfo plures villas devaſtavit, plures etiam igne cremavit: cœmiterium Richisheim prorſus delevit.

Comes Rudolfus congregato exercitu venit prope Baſileam, villam ibidem ſuccendit, & prædam Seconium deduxit. Baſilienſes ipſum inſequuti, ipſi nocere minime poterant vel audebant.

Seconium opp. ad Rhenum conflagrat.

Die octava Laurentij ortus eſt ignis in domo quadam & totum Seconium præter Eccleſiam S.Petri, & domos vicinas quatuor, penitus concremavit. Ipſo autem die venit Epiſcopus Baſilienſis cum ſuis, oppidum expugnavit, & omnia quæ in eo reperit, demolitus eſt.

Caſtrum Othmarsheim cives Nuvvenburgenſes igne penitus deleverunt.

Sitzenkilch

Clauſtrum Sictkilchen exercitus Comitis Rudolfi igne ſuppoſito deſtroxit.

Gunnevv cenob. mulierum iuxta Neoburgum Brisgoiæ

Clauſtrum Gunnewe Comes Henricus, frater Comitis Friburgenſis pro ablutione redditum ſuorum penitus devaſtavit.

Porta crucis, nunc S. Ioannis.

Suburbium Baſilienſe prope portam crucis, Comes Rudolfus in ſequente nocte Bartolomeum per flammam devoravit.

Frigus fuit magnum tribus ſeptimanis, & præcipuè tribus diebus ante nativitatem Domini. Congelabatur enim Sacramentum Dominici ſanguinis ante elevationem Euchariſtiæ. Fons congelatus in Sultzmatin, & puteus in Rubiaca. Frigus autem in nativitate Domini ſolvebatur.

M.CC.LXXIII.

Vigilia Silveſtri, ruſticus quidam, Lupus nomine & re, tradidit caſtrum Werra Comiti Rudolfo, & captus fuit in eo Dominus de Rötelhein clericus, filius ſororis Epiſcopi Baſilienſis, & alij multi.

Homines abbatis S.Galli acceperunt Comitem Rudolfum in advocatum.

Obijt Epiſcopus Curienſis, quondam frater ordinis Prædicatorum.

Bußsheim contra Briſacum.

Epiſcopus Baſilienſis ædificavit caſtrum in Büſesheim, & caſtrum ..... Marſchalcus interficitur.

Circa feſtum S.Dominici fratres Prædicatores perfecerunt ſuum campanile.

Baſilea obſeſſa.

Comes Rudolfus de Habſpurc obſedit Baſileam tribus diebus cum potentia magna, circa feſtum S.Margaretæ.

Vallis S.Gregorij à Comite Rudolfo devaſtatur.

In vigilia S. Laurentij deprædatus eſt Comes Rudolfus villam Clingin, & caſtrum penè ceperat, & equitavit cum exercitu prope Baſileam, & cives non audebant prohibere eum.

In feſto S.Mauritij factæ ſunt treugæ, uſque ad feſtum S.Galli, inter Baſilienſem Epiſcopum, & Comitem Rud. de Habſpurc.

Comes Rudolfus de Habſpurc in Regem eligitur Romanorum.

Milites Stelliferi intraverunt Baſileam.

Exercitus Comitis Rudolfi, quo Baſileam obſidere voluerat, redit ad ſua. Epiſcopus Baſilienſis congregationem ſuam, qua obſidionem prohibere voluit, dimiſit.

Sopita eſt controverſia inter Prædicatores & Minores, propter hæreſim quæ orta fuit in Rhetia prope Auguſtam.

Tempus vindemiarum fuit ſiccum & amœnum: parum vini crevit, quòd vineæ circa nativitatem Domini frigore perierant.

M.CC.LXXIV.

Rudolfus Baſileæ honorificè receptus.

Rudolfus Rex Romanorum venit Baſileam, Sabbato ad Veſperas, in octava Epiphaniæ, ſcilicet Idibus Januarij, G. litera Dominicali. Receptus eſt ab Epiſcopo Baſilienſi, præſentibus fratribus Prædicatoribus XLII. fratribus Minoribus XXXVI. ſaccatis XII. & fratribus beatæ Mariæ virginis VIII totaque multitudine civitatis, virorum pariter atque mulierum. Venit etiam Rex cum centum militibus & multis aliis, introduxit Stelliferos, cum magna gloria & honore.

Zafuſenſes ſe mutuò necaverunt.

Filiæ

Filiæ quatuor Rudolfi, feſto Purificationis, miſſam audiverunt in Presbytorio fratrum Prædicatorum, & candelas maximas obtulerunt.

Hyems calida fuit valde.

Epiſcopus Conſtantienſis obiit in quadrageſima.

In cœna Domini natus puer prope Kauffenberck habens manus & pedes anſeris, & caput monſtroſum per omnia.

Dominabus de S. Marco furatæ fuerunt reliquiæ à quodam monacho.

Decimo Calendas Aprilis fuit Paſcha Judæorum.

In clauſtro Interlacenſi exoculatus fuit quidam canonicus, à tribus converſis.

Juvenis quidam, quòd virginem vi cognovit, vivus ſepelitur in Columbaria.

Hinderlappen in Helvetia.

Anniverſarium Domini Nicolai de Eringheim XV. Calend. Junij translata fuerunt oſſa ejus de clauſtro Iſtein, ad fratres Prædicatores, & ibidem in cœmiterio Baſileæ ſolenniter tumulata.

Baſileam venit equus venalis duorum annorum, qui altitudine viros non paucos ſuperabat. Æſtimabatur CC. marcis: venditus eſſet C. marcis.

Ceræ & mellis copia.

Sorores in Clingental vendiderunt Regi Rudolpho, quod Dominus de Ettingen in Werra dederat ad emendum.

Item feſto S. Margaretæ Comes Ludovicus de Froburck, dedit omnia caſtra ſua Regi Rudolfo, tali conditione, quòd pro eo reſtitueret univerſis.

Lud. Comes Froburgenſis cedit bona.

In octava S. Laurentij, G. litera dominicali, Luna duodecima, translatæ ſunt duodecim ſorores de Clingental & cœperunt ædificare dormitorium cum lapidibus, magnum & pulchrum prope Rhenum Baſileæ, & intra XIII. ſeptimanas, hoc eſt feſto Martini tectum ejus vidimus conſummatum.

Primordia Cœnobii Clingental Baſileæ.

Rex Rudolfus fecit novam monetam, imprimens numiſma Regis coronati.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis obijt, octavâ nativitatis Mariæ.

Feſto S. Martini cœpit vindemia.

Epiſcopus Argentinenſis præcepit advocato in Rubiaca, ut confiſcaret res Eccleſiæ Marbacenſis, & ſolveret debita, quòd Abbas & Canonici in ſolutione debitorum non poterant concordare.

Filia Regis Rudolphi, Duciſſa Bavariæ, peperit filium, circa quartum Nonas Octobris.

In Epiſcopatu Baſilienſi, in valle Suſinga, quæ eſt prope Monaſterium, reperiuntur capitones ſine viſcoſitate: & conjunguntur quatuor Epiſcopatus ibidem.

M. CC. LXXV.

Infra octavam nativitatis Domini, convenerunt Dux de Teck, Cancellarius Regis Rudolfi, Archidiaconus Baſilienſis, electus Epiſcopus, & plures alij in Baſilea, præparantes iter ad Pontificem Romanum, Gregorium Papam, ut Rex in Imperatorem conſecretur.

Cæſaris ad Papam legatio.

Domus in Altkilch cecidit, & decem homines interfecit.

Comes Ulricus de Phitreto obiit, vigilia Purificationis.

Ulricus Comes in Pfirt.

Infra Dominicam Paſchæ venit legatus Baſileam.

Penuria frumenti fuit Baſileæ. Quartale frumenti decem ſolidis vendebatur.

Prior Prædicatorum Baſilienſium, feſto crucis inventæ, crucem ad tranſmarinas partes prædicavit.

Rudolfus Rex in feſto Pentecoſtes in Wirceburck curiam celebravit: Regem Bohemiæ ſecundariò citavit.

Conventus Imperii Herbipoli.

Feſto Petri & Pauli Rhenus pontem Baſilienſem deſtruxit, ſubmerſis plus minus centum hominibus.

Tertio Nonas Auguſti, ventus validiſſimus, qui vineas & arbores devaſtavit, ramos ad tria milliaria, puerum cum cunabulo in villa Herckheim deportavit.

Rudolfus Rex Friburgum obſedit, octavo Calend. Septembris.

Pridie Nonas Maij, venit Baſileam Presbyter Cardinalis de Capua, receptus à Rege & Epiſcopo Legato Lombardiæ, à clero & totius civitatis populo.

Cardinalis Capuanus Baſileæ.

Pontificis & Cæſaris congreſſus Lauſannæ.

Pridie Nonas Octobris, Gregorius Papa venit Lauſannam. Rex Rudolfus venit ad eum feſto Lucæ, cum Regina & penè cum liberis ſuis univerſis. Rex accepit crucem & Regina, & Comes Phitretenſis, & Comitiſſa, & penè nobiles qui ad curiam Papæ pervenerant univerſi. Rex plus quàm DCCCC. marcas expenderat in veſtes pretioſas. Papa Regi conſuluerat, ut Romam, ad feſtum Pentecoſtes, cum duobus millibus militum veniret, ut eum in Imperatorem Romanorum ſolenniter coronaret.

Henricus de Iſna Franciſcanus, Epiſcopus Baſil.

Papa fratrem Henricum ordinis Minorum in Epiſcopum Baſilienſem conſtituit & conſecravit Lauſannæ. Eundem legatum Teutoniæ ſuper congreganda decima clericorum conſtituit, & ut XII. millia marcarum Regi Rudolfo daret, poſtquam montana tranſiret. Cruce ſignatis Papa dixit, ut poſt duos menſes à feſto Purificationis pariter transfretarent.

Fratres Minores quendam Abbatem Ciſtercienſem incarceraverunt, pœniſque maximis afflixerunt. Ciſtertienſes Capitulo generali contra ſtatuerunt, ne ullus Minorum recipiatur hoſpitio in clauſtris vel grangiis ſuis, nec Miſſa vel prædicatio eorum audiatur.

Sultzbach Alſatiæ.

Caſtellum Sultzbach in valle Gregorij, muris & foſſato cingitur, feſto S. Lucæ.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis venit Baſileam, feſto Dionyſij, à Papa Gregorio confirmatus, prandium fecit in domo Prædicatorum. Epiſcopus primam ſuam Miſſam celebravit & ſynodum.

Supplicium falſarii

Falſarius monetæ coctus in caldario Columbariæ.

M. CC. LXXVI.

Cuntzo Textor de Senhen vixit annis CX. obiit M.CC.LXXVII.

Dux Lotharingiæ victus à Comite Gemini pontis: utrumque ceciderunt multi & equi & homines.

Milites Regis Rudolphi adverſariorum multos ceperunt, plurimos occiderunt in Lombardia prope Mediolanum. Ex captivis plures decapitati, ignorantibus ſtipendiariis: dolentes ob hoc, diutius ibidem manere noluerunt.

Auguſtinenſes Baſileæ nidificant.

Fratres ſancti Auguſtini de Mülhuſen ſe tranſtulerunt ad Baſileam.

Deſtructa fuit domus S. Auguſtini in Nüwenburg à populo, Rege minime prohibente.

Gregorius Papa XII. obijt, infra octavas Epiphaniæ.

Innocentius Papa.

Frater Petrus de Tarantaſio, Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopus Lugdunenſis, in Papam eligitur. Innocentius dictus.

Carolus, Rudolfi F. naſcitur.

Regina Regis Rudolphi filium peperit elegantem in Reinfelden / feſto Valentini: hic breve tempus vixit.

In Turego lupa domeſtica peperit duos lupos rufos, duos veltres albos, & tres catulos maculoſos generum diverſorum.

In Olſperc Ordinis Ciſtercienſis ſoror extitit, quæ ſine potu undecim annis permanſit.

In Sultz prope Rubeacum decoctus fuit monetarius, ſervus Domini Joannis de Jungholtz.

In Lauffenberck gallus magnus ex Italia, ſub cujus ventre gallina tranſibat.

Rex obſedit Dominum de Fleckenſtein / pro eo quòd ceperat Epiſcopum Spirenſem, pro pecunia quam pro adjutorio promiſerat. Dominus de Fleckenſtein ſe & ſua in Regis tradidit poteſtatem.

Obitus filioli Regii.

Carolus Rudolfi Regis filius, natus feſto Valentini, hoc anno. Sepultus in medio chori majoris Eccleſiæ Baſilienſis: & interfuerunt exequiis ejus omnes religioſi & clerici, minores pariterque majores, milites univerſi, & ex civibus honeſtiores multi: mulieres multæ & Regina cum pluribus dominabus. Fuit & feretrum coopertum nobili Baldico, quod Eccleſiæ reliquerunt.

Frater Emundus, quondam Provincialis Teutoniæ Prædicatorum, à Rege Rudolfo mittitur ad Curiam, ad occulta negotia pertractanda.

Porcus ſpinoſus, fortè herinaceus

Regina fecit adduci in hortum Prædicatorum in Baſilea porcum ſpinoſum, ut viderent in eo Dei mirabilem creaturam.

Pridie Calendas Junij, Comes Theobaldus de Phitreto fecit curiam magnam, cui

cui interfuit Rex & Regina, Dux Lotaringiæ, & milites multi.

VII. Nonas Junij prædicavit frater Eberhardus, Ordinis Prædicatorum in Baſilea, & receperunt ab eo ad partes tranſmarinas multi crucem Domini glorioſam.

In Retwilte ſoror incluſa tres pueros uno die peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat.

Fœcunda monialis.

Rex Rudolphus ad Capitulum Prædicatorum Piſis celebratum, miſit XXX. marcas.

Minores Baſileæ capitulum celebrabant, & Regina X. marcas eis pro ſervitio miniſtravit.

Quarto Nonas Auguſti viſa ſunt de dormitorio Prædicatorum lumina multa, per modum pugnantium diſcurrentia.

In feſto Dominici præparavit Rudolfus Rex expeditionem ſuam contra Regem Bohemorum.

Fraga, quæ Hindber vocantur, & botros comedi in aſſumptione beatæ Virginis, & eodem die fructum & flores plures arbores habuerunt.

In caſtro Regimperg cryſtallum vidi, quem levare poteram cum labore.

Adrianus Papa moritur: Joannes Papa eligitur.

None Calendas Octobris, obijt advocatiſſa Alſatiæ, filia Comitis Phitretarum, in caſtro Pitreberg / uxor Conradi Wernheri; ſepulta in cœmiterio S. Joannis ſub-tilia in Columbaria.

Advocatiſſa Alſatia.

XV. Calend. Octob. Epiſcopus Baſilienſis venit infirmus de curia Romana, & de familia ſua novem perierunt.

Epiſcopus Baſilienſis viſitavit canonicos ſancti Leonhardi, de regula ſancti Auguſtini, & unum ex eis cauſſa correctionis miſit ad monaſterium Interlacenſe, ſecundum ad monaſterium Pariſienſe, tertium verò Bellen, quartum miſit Argentinam ad ſanctum Arbogaſtum. Præpoſito verò nomen mutavit, & Priorem nominavit, & ei Procuratorem adjunxit, ſine cujus licentia vel ſcitu de rebus monaſterij nihil poterat ordinare.

Reformatur cœnobium Leonhar linum Baſilea.

In vigilia S. Clementis, infra matutinas Prædicatorum Baſileæ, fuit Ecclipſis Lunæ, quam frater juvenis ejusdem Ordinis prædixit, & fratribus oſtendit.

Craſtino S. Catharinæ, facta eſt compoſitio inter Regem Bohemiæ & Regem Rom.

In Rinfelden Rhenus opertus extitit glacie, & via patuit cuilibet tranſeunti. Frigus ſolutum fuit feſto Hilarij.

Nativitas Domini feria ſexta fuit. Epiſcopus Baſilienſis cum familia carnes comedit: qui carnes comedere nolebant, habebant piſces magnos.

M.CC.LXXVII.

Regina Teutoniæ tempore Quadrageſimæ pluribus diebus cum ſex tantum dominabus in clauſtro [illegible] morabatur.

Prope Baſileam foditur argentum, & ferrum, & plumbum, & aurum invenitur in aquis.

In montibus vallis Werræ frequentaverunt Eccleſias in circulis, propter nives, die annunciationis Mariæ.

Poſt Paſcha Regina de Rinfelden proficiſcens venit Conſtantiam, inde Bavariam. Sequebatur autem ipſam Henricus Epiſcopus Baſil. circa aſcenſionem Domini cum equis LXX.

Regina Rom. in Auſtriam abit.

In Gowenſteln cornua duo cervi longitudine trium pedum, ex quibus XVI. cornua proceſſerunt.

In Urania nigromanticus quidam cum quibusdam ruſticis voluit artem ſuam exercere pro pecunia. Interim grando vallem maximis lapidibus impetebat. Unde armata manu montes aſcenderunt, & ipſum cum diſcipulis ſuis ter violenter de propriis finibus ejecerunt.

Pſeudomagus.

Comes Eberhardus civitatem Friburg in Dechtland dedit Regi Rudolfo pro tribus millibus marcis: pro qua Comes Sabaudiæ IX. millia dediſſet, ſi Rudolfus Rex vendere ſibi promiſiſſet.

Friburgum Nuithonum à Rudolfo emptum.

In villa Cella puella octavo anno ætatis ſuæ puerum peperit.

In Rollwilre / caſtro prope Sulz inventa eſt calvaria ſerpentis magni, & lingua ejus vulgò Naterzunge; datur Regi Rudolfo pro clenodio: cujus vis toxicum prodere.

Regina Teutoniæ in Vienna recipitur.

In Auſtria Rex Rudolfus novam exactionem adinvenit, & à quolibet aratro quinque ſolidos poſtulavit.

Comitem de Hohinberck cognatum Regis Dominus Hagineck in Regis præſentia vulneravit.

Nova retia inventa prope Conſtantiam, per quæ piſces plurimi capiebantur.

Bellum Lotaringo illatum.

Epiſcopus Metenſis & Argentinenſis Ducem Lotaringiæ impugnant. Dux duodecim currus Epiſcopo Argentinenſi abſtulit: poſtea res compoſita eſt.

Epiſcopus Argentinenſis de civibus in Sulz LXXX. marcas accipiebat, qui anteceſſoribus ſuis cum murmure vix LX. marcas ſolvebant.

Epiſcopus Colonienſis cum duodecim aliis conjurantes, impugnarunt Comitem de Gülch.

Annus in omnibus abundans, excepto lino. Quartale hordei tribus ſolidis: avenæ, octodecim denarijs: ſiligo, quatuor ſolidis: Triticum, ſex ſolidis.

Viridarium S. Petri Baſilien.

Canonici S. Petri Baſil. aream, quæ ſita eſt ex oppoſito monaſterij S. Petri, plantationibus arborum repleverunt.

In Sulz quædam meretrices domeſticæ à meretricibus ſylveſtribus baculis expulſæ.

Albertus Magnus lector Coloniæ.

Clericus vagus Baſileæ ſerpentes capiebat, ad libitum eis utebatur, & mirabilia faciebat.

**Procurator i. Iudex.*

In Senheim Henricus * procurator Hoſpitale pauperum inchoavit.

Ioannes 21. Papa magus.

Joannes Papa Magus, in omnibus diſciplinis inſtructus, religioſis infeſtus, contemnens decreta Concilij generalis, obijt hoc anno.

Nicolaus Papa electus eſt, dictus Cajetanus, diu diſcordantibus Cardinalibus.

M.CC.LXXVIII.

Epiſcopus Baſilienſis & Advocatus Alſatiæ cum exercitu ad Regem Rudolfum in Auſtriam perrexerunt, in menſe Julio.

Comes Iuliacenſis occiſus.

XVI. Calend. Aprilis, interfectus eſt Comes de Gülch / in civitate quæ dicitur Aquisgranum, cum duobus filiis, & CCC. militibus, & cum alia familia ſua multa.

Rex Bohemiæ promiſit, ſe pecuniam magnam Teutoniæ Principibus daturum, ut pro ſe contra Regem Rudolfum pro viribus pugnarent.

Contra Rudolfum arma ab Ottocaro ſumpta.

Rex Bohemiæ X. millia militum congregavit, ut Regem Rudolfum de Auſtriæ finibus extirparet. Sed Domino dante Principes exercitus inceperunt fortiter diſcordare, & ſic fuit eorum congregatio diſſipata.

Dominus Papa excommunicavit omnes adverſarios Regis Rudolfi, & ipſum Imperatorem publicè nominavit.

Cœnobium ſub-tilia.

Sorores de ſancto Joanne, ordinis Prædicatorum muro ſe cinxerunt, cujus altitudo pedes XX. noſcitur habuiſſe: & quercus ex qua ſedes Eccleſiæ parabantur dominarum, in circumferentia pedes XXIV. comprehendit.

Cives civitatis quæ dicitur Aquiſgranum, caſtrum quoddam cum hominibus ceperunt, ex quibus XV. gladiis occiderunt, reliquos verò carceri deputârunt.

Herburgenſes Domini.

Domini de Horburc, filij ſororis Comitis Phitretarum, cognato ſuo reconciliantur, & in Alſatiam revertuntur.

Obijt Comes de Werde.

Ruſticus quidam de Villingen candens ferrum portavit nuda manu, ſine corporis læſione.

Ottocarus Bohemus in prælio occumbit.

Rex Bohemiæ pugnavit cum Rege Romanorum prope Viennam & interfectus eſt, ipſe & cum eo XIV. millia hominum, ut communiter dicebatur.

Eckirch in valle Leboriana Alſatiæ.

Interfectus eſt Dominus de Echerich, & Dominus de Apiaco.

Obijt Archiepiſcopus Cantuarienſis, Cardinalis, ordinis Prædicatorum.

Obijt frater Probus, Provincialis de ordine Minorum.

Dominus Papa factus eſt perpetuus ſenator Romanus: & Carolus ceſſit ei, & reliquit ei omnia quæ habuerat & ſpectabant ad Sedem.

Dominus de Gli:rs vallem Sergowe deprædatur, & tres nobiles interfecit.

Prædicatores Colmarienſ.

Feſto Simonis & Judæ intravit conventus fratrum ordinis Prædicatorum in Columbariam, in domum ſuam. Receptus fuit à Canonicis, à Dominis S. Joan. Baptiſtæ, & ab

& ab univerſitate civitatis laudabiliter & honeſtè.

Deſtructum fuit Zeringen noviter ædificatum, & turris prope Briſacum, & Colibere. *Zeringa proximè Friburgum Briſgoia.*

Mures fuerunt multæ & annus in omnibus abundans.

Comes Egino de Friburc, civibus de Offenburc equos viginti prope portam civitatis abſtulit. Cives autem perſequentes congreſſi ſunt cum eo, & ex utraque parte plures vulnera acceperunt.

Comes Phitretarum cepit Abbatem de Luxovio.

Epiſcopus Argentinenſis foſſato diviſit novum caſtrum ab antiquo, in villa Rubeacenſi. *Caſtrum Rubeaquenſe.*

Hyems calida fuit.

In Carinthia tanta fames extitit, ut homines carnes humanas comederent, & fame plurimi perirent.

M.CC.LXXIX.

Hoc anno Dominus Sigfridus, dictus de Gundoltzheim venit de Domino Rudolfo Rege, qui tunc temporis extitit in Vienna, retulitque de eo proſpera cum fortuna.

Sculterus hic Sigfridus ædificavit caſtrum in Hohenac, in craſtino Purificationis, Rege Rudolfo permittente. Et tertia die fracta eſt Columbarienſium melior campanarum. *Hohenac caſtrum.*

Eodem tempore Papalis litera venit in Columbariam, in qua continebatur, quòd deberet perfidis Judæis, Prior provincialis Teutoniæ cum fratribus ſuis, fidem Catholicam fideliter prædicare.

Poſt Mathiæ venit advocatus Alſatiæ, Conradus Wernherus à Rege, qui tunc temporis morabatur in Vienna.

Eodem tempore dabatur in Columbaria ſiligo pro XVII. denariis, hordeum pro XVIII. denariis, avena pro XIX. den. frumentum pro XXX. denariis.

Dominus de Rapoltzſtein caſtrum Hohenac & Minnewiler cognatis ſuis abſtulit fraudulenter, & in Columbariam transferebat.

Magiſter Rudigerus de Consheim, præpoſitus Columbarienſis, vir divitiis & ſcientia clarus, obijt, circa feſtum Gregorij Papæ.

XVIII. Cal. Maij vineæ & nuces perierunt frigore.

Longitudo hæc ſumpta LX. vicibus. facit ſpiſſitudinem arboris, quæ eſt in Sigoltzheim ſupra fontem, prope curiam & capellam S. Mauritij. *Inſignis arbor.*

Lantfridus de Landiſperc ſuffocatus fuit in tormento Argentinæ, in anniverſario Patris ſui, qui fuit in præcedenti triceſimo anno in eadem civitate, & in eodem die haſtiludio interfectus à Comite Friburgenſi.

Filius Regis Rudolfi major venit in Enſisheim, XIV. Calend. Junij, convocavitque ſcultetos civitatis, & deliberavit cum eis, quomodo Patri ſuo milites mitterent in armis præparatos. *Albertus Cæſ. F. Enſisheimium venit.*

Conradus de Liechtenberck Epiſcopus Argentinenſis caſtellum Turlac per ignem deſtruxit, & quæ in eo reperit, deportavit. *Durlacum Marchionum Badenſium.*

Dominus de gemino ponte caſtellum proprium, nomine Copinheim, per ignem devaſtavit. Abbatiſſa de S. Cruce obijt, octavo Idus Junij.

Craſtino Barnabæ Apoſtoli cecidit grando cum magnis lapidibus, quorum multi habebant magnitudinem ovorum: deſtruxit quaſdam domos latericias, & damnum diverſis locis Alſatiæ dedit.

Per ignem Judæorum conſumitur ſynagoga.

Filius Rudolfi Regis Turicenſium eſt pecora deprædatus.

Epiſcopus Baſil. venit à Rege ex Auſtria Baſileam, & celebravit curiam magnam.

Interficitur Abbas Heremitarum fulmine, & cum eo plures monachi graviſſimè puniuntur. *Enſidlem in Helvetia.*

Ejiciuntur de Columbaria, qui dicebatur Sculterum interficere voluiſſe: unus ex iis poſtea fuit rotatus.

In Ongersheim fuit mulier tabernaria, de qua Phyſicus ejecit infra decennium tres cattas. Cœmiterium inchoatur in Wintzenheim.

Wintzenheim.

Interfectus fuit Scultetus, de Aquiſgrano in Eccleſia cum quodam perfido, à procuratore Regis rudolfi: pro eo quòd Dominum de Gülch Comitem cum ſuis ſociis miſerabiliter occidiſſet.

Dux Brabantiæ cum exercitu magno de voluntate Regis rudolfi venit ad terram inferiorem, ibique dicebatur caſtra plurima deſtruxiſſe.

Filius Cæſaru Friburgenſibus infeſtus.

Infra octavam Aſſumptionis, congregavit filius regis rudolfi plusquam XX. Comites & Dominos multos, & exercitum magnum, ut deſtrueret ſuburbium Friburgenſe, pro eo quòd juviſſent Dominum ſuum Comitem Gebirhardum de Friburgo, qui eo tempore civitates Imperij pro ſuis viribus impugnabat.

Turckheim Wiler.

Domini de Girſperch in vigilia S. Matthæi Türinckeim ceperunt, & oppidum Wilre per ignem penitus deſtruxerunt.

Frigore hoc anno periêre fructus. Vindemia fuit quaſi nulla: vix enim decimam partem vini quam conſueverunt, protulerunt.

Clariſſarum plantatio in minore Baſilea.

Indultum eſt in Eccleſia fratribus Minoribus in ſerico miniſtrare.

Epiſcopus Baſil. ſorores de S. Clara, vel ordinis fratrum Minorum, tranſtulit trans Rhenum in clauſtrum Saccitarum. De Saccitis autem quinque recepit in ordinem Minorum: Provincialem verò eorum fecit præpoſitum apud canonicos S. Leonhardi: reliquis autem Saccitis prout potuit, providebat.

Epiſcopus Baſil. in Eccleſia fratrum Prædic. Baſileæ clericos conſecravit.

Epiſcopus Colonien. vicit in prælio Dominum de Spanheim / & cepit quatuor Comites.

In civitatem Bernenſem Burgundiæ aves ciconiæ noviter venerunt.

Niedermunſter.

In Nidra Münſter clauſtro nigrarum monialium, furtim ſublata fuit corona crucifixi, cum reliquiis multis. Fur in brevi comprehenditur ac ſupplicio condemnatur.

Obijt frater Otto, dictus de inferno, frater ordinis Prædicatorum, vir devotus, Deo ac hominibus dilectus: cui Dominus conflictum Regis Bohemiæ & Regis Teutoniæ in ſpiritu oſtendit, & Regem Bohemiæ graviſſimè vulneratum.

In Zabernia plures quàm LIV. homines, muro ſuper eos cadente, perierunt.

Baroniſſa de Rapolſtein.

Domina de Rapolſtein / dicta de Frobürch / in Paradis efficitur monialis, prope Schafuſiam.

Oppoſuerunt ſe Domino Baſilienſi, Dominus præpoſitus Maguntinus, Dominus de Röttelheim / cum militum multitudine copioſa.

In Rubiaca ſoror quædam fuit accuſata, quòd imaginem ceream baptizaſſet. Cùm id ipſa negaſſet, ipſam ad campum duxerunt ruſtici, & ipſam ignibus cremaſſent, ſi fratres eam non ex eorum manibus liberaſſent.

M.CC LXXX.

Interfectus fuit Scultetus Johannes de Keiſerſperch.

Captus eſt Dominus de Girſperch / plebanus de Lagenheim. Item captus eſt de Mortgaſſen / plebanus de Oſtein.

XVI Calend. Aprilis, litera Dominicali F. Dominica, nocte quæ eſt ante feriam ſecundam, paſſa eſt Luna Eclipſin.

Domini de Mortgaſſen ceperunt Dominum de Hunnerwilre.

Columbarienſes ceperunt clericum Domini de Girſperch / & clericum Domini de Mortgaſſen & quatuor de Sulemann.

Interdictum Eccleſiaſticum Colmariæ.

Epiſcopus Baſilienſis venit Columbariam, petivitque à civibus, ut clericum ſuum Domini de Mortgaſſen / ſuæ redderent libertati. Cives autem ſuis precibus acquieſcere noluerunt. Interdicta igitur ſunt divina Columbarienſibus, propter captivitatem clericorum.

Nonis aprilis fuit Epiſcopus Argentinenſis in Rubiaca cum C. phaleratis equis, & civitates Imperij cum eo, ut expugnaret Dominum de Lobigaſſe, propter captivos Argentinenſes. Qui timore coactus ſe captivum tradidit, & reddidit captivatos.

XII. Calend. Maij, conſecravit Dominus Henricus Epiſcopus Baſilienſis ordinis fratrum Minorum, chriſma in Peris apud Ciſtercienſes & Clericos regulares.

Inimicitia inter Rapolſteinium & Colmarienſem.

Dominus de Rapolſtein prædam magnam de Epiſcopatu, de pecoribus & jumentis accepit, & plures homines interfecit.

Dominus de Rapolſtein diffidavit Columbarienſes, & Burgenſes eorum exteriores quos poterat captivavit.

Henricus

Henricus Epiſcopus Baſilienſis emit propugnaculum, quod eſt ſitum prope Rubiacum.

Indulta ſunt Columbarienſibus divina, & incœperunt octavo Calendas Auguſti celebrare.

Dominus Baſilienſis ivit in Auſtriam ad Regem cum multis militibus.

Ceſſavit concurſus in Eckertal ad ſanctam Egidium, & factus eſt in Argentinam: eò quòd (ut dicebatur) B. Virgo miracula plurima perpetraſſet.

Fratribus Prædicatoribus in Columbaria tria altaria ſunt conſecrata. Fratres ijdem apud Turicenſes Provinciale Capitulum tenuerunt.

Fratres Minores laboraverunt ut canoniſſæ de Seconis mutarentur in ſorores S. Claræ: ſed obtinere minime potuerunt. *Minoritæ Seckingenſibus monialibus inſidiantur.*

VII. Calendas Novembris fuit terræmotus.

Frater Albertus, ordinis Prædicatorum lector generalis, quondam Epiſcopus Ratiſponenſis, Philoſophus, obijt. *Albertus Magnus obitus.*

Comes Theobaldus Phitretenſis cepit filium fratris ſui.

M. CC. LXXXI.

Soror Helvvigis, prioriſſa ſororum in Columbaria de ſancto Joanne, obijt, VI. Idus Februarij.

Dominus de Ochſenſtein / filius ſororis Rudolphi Regis, advocatus terræ, depoſuit Sculteum Columbarienſem Sigfridum, cum multorum lætitia quos creditur perturbaſſe. *Ochſenſteinius præſes Alſatiæ.*

Aqua tranſiens caſtellum Sultze, magnum damnum ibidem fecit. In Gebwilre magna pars montis propter aquam cecidit. Et torrentes per Alſatiæ montana in vineis & agris magnum damnum intulerunt.

XII. Kal. Martij, frater Reinherus ordinis Prædicatorum, octogeſimo anno ætatis & quinquageſimo ſeptimo anno, quibus in ordine laudabiliter vixerat, & quadrageſimo tertio quibus ſororibus de S. Joanne præfuerat, & eas verbo & exemplo docuerat, in Domino requievit.

Guntrannus de Girſperc capitur fraudulenter.

Epiſcopus Argentinenſis congregata militum multitudine, Domino de Röttelin quoddam oppidum noſcitur obſediſſe. Epiſcopus verò Baſil. ſibi quinquaginta milites in auxilium tranſmittebat. Plures autem ex eis à Marggravio capiuntur, propter quod pax eorum priſtina reformatur. *Bellum contra Marchiones Badenſes.*

Regina Rudolfi Regis in Nenna moritur, & aliquot centum equis Baſileam ducitur, ibique à tribus Epiſcopis, & ducentis mille clericis, & multitudine civitatis hominum, in vigilia S. Benedicti, cum gloria maxima ſepelitur. *Regina Roman. obitus.*

Filia Regis Rudolfi Lombardiam mittitur, à civitatibus multis muneribus recipitur, ac filio Regis Caroli matrimonio copulatur. *Clementia filia Rudolfi*

Rex Ungariæ Chriſtianam uxorem repudiavit, Cumanam duxit, Chriſtianis odioſus efficitur, à ſuis capitur, ſed poſtea liberatur.

Dominus Simon Francigena, legatus Franciæ, Presbyter Cardinalis, eligitur in Papam, Martinusque nominatur. *Martinus 4. Pont.*

Nix in vigilia Purificationis magnæ profunditatis cecidit, quæ homines, animalia ſylveſtria perturbavit, & uſque ad feſtum S. Gregorij perduravit.

Dominus de Meienhen caſtrum ſuum quod habuit Meienhen dedit in Argentinenſis Epiſcopi poteſtatem, & poſtea recepit illud feudum perpetuum, & Epiſcopus fecit eum Sculteum villæ memoratæ. *Nobilis in Meienheim infra Enſisheim.*

Antiquæ mulieres obierunt, ſcilicet comitiſſa de Richenberc, Domina de Rapoltzſtein, & aliæ plures. *Comitiſſa de Reichenberg.*

Confluentini Domino ſuo Epiſcopo Trevirenſi noluerunt obedire, inſuper eum occidere voluerunt.

Cives de Prumino præpoſitum ſuum gladiis occiderunt. Regique Franciæ nequiter oppoſuerunt, propter quod ex eis DLX. creditur occidiſſe.

Grando magna cecidit circa Kentzingen, XV. Kal. Junij, fecitque damnum magnum, ovesque centum vel amplius interfecit.

Domini de Gyrſperck caſtrum ædificârunt in monte, qui dicitur …….. ſed homines Epiſcopi Argentinenſis ſubitò deſtruxerunt.

Epiſcopus Argentinenſis congregata hominum multitudine Dominos de Rapolſtein ſi potuiſſet, libentiſſimè perturbaſſet.

Quarto Kal. Auguſti, Wernherus dictus Walch miles, & Cunradus miles dictus de Nortgaſſen, ſunt à Columbarienſibus interfecti.

Patriarcham Mediolanenſes interfecerunt, & cum eo quingentos viros.

Hoſpitalarij S. Joannis conflictum habebant magnum cum Saracenis in tranſmarinis partibus, & pauci ex eis, multos Sarracenorum ceperunt, & plurimos occiderunt.

Multi ignobiles facti milites in Argentina.

Sorores pœnitentes de clauſtro ſuo ſe mutuò turpiter ejecerunt.

Incluſa de Zůbelſtein ſe tranſtulit in Eſchental.

Mediolanenſes de civibus, quos ejecerant, quingentos vel amplius occiderunt.

Friburgum Briſgoiæ obſeſſum

Nonis Octobris, ſecunda feria, obſedit Rex Rudolfus Comitem & civitatem Friburgenſem, cum tribus exercitibus, hominum multitudine copioſa.

Mindæ fuit fratrum Prædicatorum Capitulum celebratum.

Adelnhauſen juxta Friburgum

Exercitus Regis Rudolfi deſtruxit clauſtrum dominarum de Adlnhuſen/ propter quod dedit eis Rex trecentas viginti marcas.

Rex Rudolfus expendit in Columbaria in victualibus infra quindecim dies, mille, ducentas marcas.

Hermaphroditus exoculatur in Briſaco, quòd violenter voluit cognoſcere mulierem.

Comes Sabaudiæ Regem Rudolfum hoſtiliter impugnavit. Comes autem de N. Comitem Sabaudiæ læſit, propter quod Comes Regem Rudolfum deſiit impugnare.

Quartali frumenti pro ſeptendecim ſolidis dabatur, quartale vini, pro denariis novem.

Landſperg caſtrum

Feſto S. Nicolai Landtſperch caſtrum Sculteti de Columbaria, per advocatum Alſatiæ & Columbarienſes obſidetur, & res ejus diripiuntur.

Vigilia Simonis & Judæ, Rex Rudolfus in Rapolſtein cum ſuis conſanguineis pernoctavit.

Omnes piſcatores haleces capientes ſubmerſi, tempeſtate ſæviſſima perierunt.

Interfectus fuit Dominus de Meyenheim in Phaphinheim.

M.CC.LXXXII.

Hartmannus F. Regis in Rheno ſubmerſus.

Filius Rudolfi Regis. Landgravius Alſatiæ ſubmerſus fuit in Rheno, prope Rinaugiam, & ſepultus fuit in Baſilea à quatuor Epiſcopis & hominibus multis cum humana gloria copioſa.

Cives Rubiacenſes, cum cæteris hominibus Epiſcopi Argent. deliberaverunt, ut ei amplius non ſervirent, niſi ſub certa pecuniæ quantitate.

Nix prodigioſa.

Nix intra octavam Epiphaniæ cecidit, tantæ ſpiſſitudinis, qualis intra triginta annos in Alſatiæ finibus non credebatur cecidiſſe. Plures homines dicebantur in ea frigore perijſſe.

Papa Martinus renovavit fratribus Minoribus & Prædicatoribus authoritatem confeſſiones audiendi, pariterque prædicandi.

Cives Mûlnhuſenſes mutuò ſe vulneribus affecerunt.

M.CC.LXXXIII.

Hyems calida fuit.

Rex Rudolfus filium ſuum Ducem Auſtriæ fecit.

Albertus Dux Auſtriæ

Rex Rudolfus emit jus ſeu advocatiam Dominorum de Liechtenberg/ quam habebant ſuper civitatem Argentinenſem.

Epiſcopus Argentinenſis coegit Rubeacenſes ſibi reddere, quæ dederat eis ſuæ privilegia libertatis.

Feſto Gregorij frumentum in Alſatia floruit.

Eodem feſto, Epiſcopus Baſilienſis, Epiſcopus Argentinenſis & Rex Rudolfus adjutor

jutor eorum, obſedit Bruntrut ſex ſeptimanis, & Milan caſtrum cœpit ac deſtruxit, & Bruntrut fuit Epiſcopo Baſilienſi cum villis adjacentibus reſtitutum. *Purrentrucum obſeſſum.*

Pridie Nonas Junij, interfectus fuit Friburgi venerabilis Commendator Teutoniæ ordinis, Guntrannus dictus de Biſeche, ab apoſtata ordinis ſui, Sculteti Friburgenſis filio. *Mylan caſtrum. Omnis Apoſtata perſequutor ſui ordinis.*

Tres Domini de Rapolſtein filij, viam carnis ingreſſi ſunt univerſæ.

Kalendas Junij, fraga, ceraſa, piſa matura in Alſatia vendebantur.

Fratres Minores plusquàm XXXI. virgines, & quaſdam viduas congregaverunt, & in clauſtrum Alaſpach quod eis emerunt pro mille trecentis marcis, XV. Kal. Auguſti cum pompa & maxima gloria incluſerunt. *Aleſpach cœnobium prope Keiſerſpergum oppidum.*

Pridie Nonas Junij, obſedit Rudolfus Rex Petterlingen.

Vigilia S. Galli, Domini Richardi de Lobigaſſe, & plures domus fratrum ſuorum fuerunt deſtructæ, ſeu funditùs demolitæ, per ſuos conſanguineos & affines.

Rudolfus Rex obſedit Paterniacum, & ædificavit circa munitiones & domos, intendens eos cogere per alimentorum penuriam tradere civitatem. *Paterniacum Sabaudiæ Comitis opp. obſeſſum.*

Circa Moguntiam nutrix pueri cujusdam militis, vendidit eum Judæis, ut interficerent eum: propter quod nutrix & Judæi plures à Chriſtianis fuerunt turpiter interfecti.

Rudolfus Rex circa nativitatem Domini inter ipſum & Comitem Sabaudiæ compoſitionem fecit. *Pax inter Cæſarem & Sabaudum.*

Obijt figulus in Sletſtatt, qui primus in Alſatia vitro vaſa fictilia veſtiebat.

Obijt frater Conradus Wernherus de Hattſtatt / frater ordinis Teutonici.

M.CC.LXXXIV.

Rex Rudolphus uxorem Gallicam duxit, in Romatico monte, feſto S. Agathæ, & neceſſaria miniſtravit ſupervenientibus abundanter. *Cæſaris ſecundæ nuptiæ.*

Regina Regis Rudolphi venit in Columbariam in Carniſprivio, ſc. Cathedra Petri, recepta à religioſis fuit, à clericis & militibus & civibus communiterglorioſè. Cives dederunt ei expenſas pluribus diebus, & inſuper pro clenodiis centum libras. *Regina Colmariæ.*

Henricus Epiſcopus Baſilienſis celebravit ordines in Columbaria, tertio Non. Mart. quatuor temporum, & plurimos conſecravit.

Comes Ebirhardus, frater Epiſcopi Conſtan. & frater Comitis Gotfridi de Lauffenberch virtuoſus, obijt ante tempus. *Eberhardus Comes de Habſpurg.*

Rudolfus Rex Alſatiam & Mulnhuſenſes reconciliavit, & exercitum congregavit ut Colonienſem Epiſcopum impugnaret.

Fratres Minores Capitulum generale in Argentina celebrârunt. Chorum ſuum recenter conſummatum conſecraverunt, quatuor Epiſcopos ibidem habuerunt, & illic homines plurimi convenerunt.

Henricus Epiſcopus Baſil. ordinis fratrum Minorum celebravit ordines in Columbaria, in Eccleſia fratrum Minorum, X. Kalend. Junij, & habuit in Comitatu ſuo Æthiopem indutum veſtibus albis, & nanum ſcilicet Ritter Conrad / cujus longitudo ad tres pedes minime poterat pervenire. *Nanus tripedalis.*

Comes de Friburgo reconciliatus eſt cum civibus Friburgenſibus, tali conditione, quòd præter reditus quos habebat de civitate, ſingulis annis centum marcas argenti ſibi ſuisque ſucceſſoribus darent. Inſuper deberent eum antiquorum ſuorum jura liberè poſſidere. *Tranſactio inter Comitem Friburg. & oppidanos.*

Fulgur in Eccleſia Sletſtatt in Eccleſia ſanctæ Fidei, tres homines interfecit.

Milites Alſatiæ, in feſto S. Jacobi ad Regem Teutoniæ in Moguntiam deſcenderunt, ut pro rebus Imperij fortiter pugnarent.

Circa Pragam Bohemiæ metropolim multi homines fame mortui. *Fames.*

In Alſatia quartale frumenti pro libra, & quartale vini pro duobus ſolidis dabatur.

Chorus in Rapolswir inchoatus fuit.

Minores emerunt clauſtrum Alaſpach ſororibus ſuis pro M.CC. marcis.

Mel in Alſatiæ finibus pluebat, unde multi olera ſeu fructus comedere recuſabant. Peſtilentia in locis pluribus ſequebatur.

Comes montis Beligardi obijt, & Epiſcopatui Baſilienſi trecentarum marcarum reddit*us* dereliquit.

Friſorum clades

Filius Domini Wilhelmi Regis Romanorum vindicavit ſe de Friſonibus, & interfecit ex eis mille quadringentos viros, & accepit corpus Patris ſui de eorum manibus violenter.

N. de Hohenſtein præſes Alſatiæ.

Dominus de Hohenſtein advocatus Alſatiæ, ſororibus de S. Joanne octo vini vaſa violenter abſtulit.

Dominus Conradus Wernherus exuſſit Dominis de Gyrſpere caſtrum, quod noviter conſtruxerant in monte.

Rex Arragonum & cives Meſſanæ Carolum fratrem Regis Franciæ de ſuis finibus turpiter expulerunt.

Rheni pontium ſtructura.

Ordo Prædicatorum in Seleciſtat chorum ſuum anno præcedenti conſummavit. Iidem fratres ſequenti anno ſedes in choro poſuerunt, & intraverunt.

Obijt mulier, quæ recordabatur, nullum Pontem Rheni poſt Conſtantiam tranaiviſſe.

XVII. Kal. Decemb. Venus & Mercurius ſimul fuerunt.

Cives Friburgenſes Comiti, Domino ſuo, pro modica emenda viginti millia marcarum tradiderunt.

Item Comes de Rapreſvvir obijt.

Wernherus Archiepiſcopus Moguntinus obijt, qui mille quingentas marcas ſuis poſteris dereliquit.

Meſſis inchoata fuit, feſto ſanctorum Petri & Pauli. Eodem die Curiam habuit Rex Rudolfus in Baſilea cum gloria Dominorum.

Vrbes ad Rhenum Cæſari devoto juramento.

Rex Rudolfus, circa Jacobi feſtum, cives Rheni civitatum, Wormsiam convocavit, juramenta primò facta, ſecundariò per juramenti vinculum confirmavit.

Rex Arragonum Petrus, Principem filium Regis Caroli cepit, & ex eis multitudinem hominum interfecit.

Papa Cardinalem legatum in Franciam miſit, qui clericorum ac religioſorum decimam Regi Carolo faceret præſentari.

Comes Reinhardus de Mümpelgart/tres de civibus ſuis cepit, qui ſe de captivitate cum XL. librarum millibus redemerunt.

Rex Rud. civitatem Herbipolenſem obſidere voluiſſet. Cives autem ei ſex marcarum argenti millia tradiderunt, quæ eum ab eis fugere coëgerunt.

Caſtra VValdeck in Suevia demolita.

Rex Rudolfus circa feſtum S. Martini, quinque caſtra ſc. Waldeche, prædonum Sueviæ, cum magna potentia dicitur obſediſſe, ea ſubitò cepiſſe, & per violentiam deſtruxiſſe.

Hohenſteinius Alſatiæ præſes Echirch.

Dominus de Hohenſtein advocatus Alſatiæ, caſtrum Echire potenter obſedit, ſpacio brevi temporis expugnavit, & in poteſtatem ſibi propriam deportavit. Ideò verò dicitur expugnaſſe, quia ſuum cognatum, Johannem de Echire, qui conſanguineos ſuos honore ac divitiis præcellebat, fraudulenter occiderunt.

Ochſenſtein caſtrum.

Poſthæc idem advocatus Alſatiæ, cum Epiſcopi Argentinenſis adjutorio Ochſenſtein caſtrum potenter expugnabat, & funditus evertebat.

Bonum vinum crevit in bona quantitate, ſed non videbatur durabile.

Ante feſtum Clementis fuit aura pulchra, dulcis & amœna, & quaſi ſine pluvia per quatuordecim ſeptimanas.

Prima Morbacenſium ſedes.

Feſto S. Catharinæ cecidit tectum Capellæ, quæ ſita eſt ſupra vineta, prope Morbacum, ubi & primitùs ſe receperant monachi Morbacenſes, & ad quem locum omnia eorum ſunt privilegia & dignitates impetrata.

Cives Columbarienſes Regi Rudolfo uno anno librarum XXX. millia tranſmiſerunt XVII Cal.... oppoſuerunt ſe Columbarienſes Regi Rudolfo, quia triceſimam rerum ſuarum ſibi dare noluerunt.

M.CC.LXXXV.

Gebvviller oppidum ſuperioris Alſatiæ.

Kalendis Aprilis, Abbas Morbacenſis civitatem ſuam Gebwiller latenter cepit, & res eorum corpora in totum confiſcavit.

Civitas Friburgenſis in Orlandio & Bernenſis obedire Regi Rudolfo minimè voluerunt.

Civitas

Civitas Bernenſis fuit ab igne penè totaliter devorata.

Papa Martinus obijt.

Inſtitit anguillis, mortem guſtavit in illis,
Aſſas & Coctas martyriſavit eas.

Nonis Maij, cives Columbarienses Regi Rudolfo ſe primitùs oppoſuerunt, & per ignem Theinheim villam & quaſdam alias deſtruxerunt.

Colmarienſes Cæſari ſe opponunt.

Circa feſtum Pentecoſtes, cives de Haginogia, advocatum terræ, filium ſororis Regis Rudolfi, de caſtro quod eſt in civitate turpiter expulerunt, & poſtea Regi ſervire minimè voluerunt.

Rudolfus Rex obſedit Columbarienſes, decimo octavo Kal. Julij, quinque diebus.

Colmaria obſeſſa, & ad deditionem redacta.

Cives Columbarienſes apoſuerunt ſuper ſe CC. marcas, duoque millia marcarum & milites, qui ſe Columbarienſibus non oppoſuerunt, vel in obſidione eorundem non fideliter adjuverunt, cum civibus exactionibus gravabantur.

Epiſcopus Argentinenſis terram Ducis Lotharingiæ pluries intravit, & eum enormiter ſpoliavit.

Domini de Wiſſinheim ceperunt hoſpitem prædicatorum de Eyniheim, & eum ad terram Franciæ tranſtulerunt.

Nocte Nicolai fugerunt captivi, quos Domini de Wuſſelnheim ceperant fraudulenter.

De poteſtate Rodolfi Regis fugit Judæus captivus, qui ei mille quingentas tradere promittebat marcas.

Abbas Morbacenſis dictus de Steinebrunne / obijt circa feſtum Luciæ, qui deſtructor Religionis & Diſſipator enormis rerum ſui Monaſterij dicebatur.

Cives de Zovingen Rudolfum Regem pro Domino ſuo acceperunt.

Petrus Rex Arragonum mortuus.

Richardus de Lobigaſſe quendam militem de Baſilea voluit occidere fraudulenter.

Regem Rudolfum filij ejus impetebant pro multis millibus marcarum.

Ipſe autem de conſilio nobilium obligavit eis quaſdam Imperij civitates.

Moniales Ciſtercienſis ordinis de clauſtro Hufin receſſerunt.

Bertholdus Abbas Morbacenſis natus à ... Steinebrun.
Zofingen Argoiæ oppidum.

M.CC.LXXXVI.

Die Paſchæ quidam civium Columbarienſium ſervos Sculteti vulneraverunt, & eos in clauſtrum Minorum per violentiam coegerunt. Propter hoc fuerunt illi cives ejecti de civitate, & eorum domus deſtructæ, & eorum res à judicibus confiſcatæ.

Sorores de S. Joanne, ſub-tilia, ordinis Prædicatorum, contra libertatem Religioſorum LX. marcas dare à civibus cogebantur.

Philippi & Jacobi cives Argent. in aquis & navibus ludos exercuerunt, ad ſpectaculum verò venientes ſupra pontem ſe receperunt, & eo cadente plures miſerabiliter perierunt.

Cadit Argentinæ pons Rheni.

Rex Rudolfus obſedit oppidum Lüterburg / Epiſcopi Spirenſis, aliquot ſeptimanis: qui reſiſtere Regi non valentes, ſe regis gratiæ tradiderunt.

Luterburg oppidum.

Epiſcopus Treverenſis obijt.

Capella in Hugshoven / reædificatur à venerabili Abbate, Conrado de Dickere / quæ anno M.C.LXXXVI. fuerat inchoata. Ipſum autem Monaſterium fuit inchoatum à Wernhero Comite de Ortberch / dicto de Hunning n / cujus longitudo octo pedum depicta communium, in eodem monaſterio reperitur.

Cœnobium Hugeſh ſeu in valle Albertana.

Rex Rudolfus miſit Henricum Epiſcopum Baſil. ordinis fratrum Minorum, ad Papam, ad diverſa negotia terminanda. Papa verò Epiſcopum Baſil. Archiepiſcopum Maguntinum, præpoſitum verò Maguntinum ſc. Divitem, Epiſcopum Baſil. faciebat.

Petrus Reich, Epiſcopus Baſilienſis.

Domini de Liechtenberg curiam prope Lichtenberg celebrabant, ad quam per ſe & per alios plurimos invitabant.

Eodem tempore Legatus à latere Domini Papæ miſſus, cum plenaria poteſtate Baſileam venit, & Dominum Baſilienſem in Epiſcopum electum conſecravit.

Turegum exuſta eſt pro tertia parte, propter eorum ſuperbiam: ut per obſeſſum Diabolus recitavit.

Tigurum conflagrat.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis, factus Archiepiſcopus Moguntinus, receptus eſt contra ſpem à ſuis ſubditis glorioſè.

Rudolfus

Comes VVirtenbergicus R. Regi supplex. Rudolfus Rex duo caſtra fortia Domini de Wirtenberck noſcitur obſediſſe, & ea in brevi tempore intelleximus expugnaſſe. Ipſe etiam Dominus de Wirtenberck cognatus Regis obſeſſus, de caſtro deſcendit, & ad pedes advolutus, ſe & ſua tradidit in Regiam poteſtatem.

Poſt feſtum S. Margaretæ nova de Friderico Imp. peregrini in Alſatiam retulerunt.

Stutgardia. Rex Rudolfus obſedit plus quàm XX. ſeptimanis caſtellum, quod dicitur Stutgart / quod ſitum eſt prope Eßlingen. Et tædio affectus Rex, compoſuit cum Domino de Wirtenberck / & ad legatum in Spiram venire diſpoſuit feſtinanter.

Sorores Pœnitentes. In die Animarum, venit Legatus Columbariam.

Commiſſæ ſunt ſorores, quæ dicuntur Pœnitentes, fratribus Prædicatoribus ad regendum.

Legatus Teutoniæ in Metim ſe transferebat, quia furorem Teutonicorum non immeritò metuebat.

Glacies quæ fluxit in Rheno, CXV. naves ſubmerſit, & villas aliquas devaſtavit.

M.CC.LXXXVII.

Legatus, à latere Domini Papæ miſſus, Concilium XVII. Calendas aprilis celebrare voluiſſet: ſed per appellationem Epiſcopi Colonienſis, & Epiſcopi Tullenſis, Probi nomine, ordinis Minorum, fuit totaliter interruptum.

S. Hippolytus Alſatia. XVI. Calend Aprilis, Dominus de Rapolſtein / villam S. Hippolyti cum exercitu introivit, eamque & Eccleſiam ignibus devaſtavit. Clericus de Eccleſia ſaltavit, & confractus perijt in inſtanti.

Honorius Papa obijt.

Dominus de Rapolſtein cum exercitu terram Gallicorum intravit, & CXX. villas exuſſit, eorum res totaliter deprædatus.

Sexto Idus Maij, Dominus de Baldecke uxorem duxit: & cives Columbarienſes res Domini de Rapolſtein communiter invaſerunt.

Rapolſteinenſis & Horburgenſis inter ſe dimicant. Dominus de Rapolſtein Dominum de Horburch viriliter impugnavit, atque ad Cellsberch pervenit, ut captivos ſua potentia liberaret. Dominus autem de Horburch cum baliſtariis de Cellsberch deſcendit, eique octo equos interfecit, & plus quam viginti unum equites vulneravit.

Portæ fratrum Prædicatorum in Argentina à civibus claudebantur: volebant eos cogere, ut ſuam per omnia facerent voluntatem.

Rudolfus Rex Rapolſtein tribus diebus obſedit, ſed ab obſidione receſſit: quòd cum ſui morti tradere voluiſſent.

Epiſcopus Probus nomine, ordinis Minorum, fuit excommunicatus in Argentina, in dedicatione Eccleſiæ majoris, à Gordiano ordinis fratrum Minorum.

Pugna prope Bourrentrutum. Prope Brunnenkrut fuerunt de hominibus Baſilienſis Epiſcopi quidam interfecti, & plus quàm duodecim milites captivati.

Gemar. Rudolfus Rex, cum civitatibus vicinis, caſtrum ligneum in Gemar, ad obſidendum caſtrum Rapolſtein / noſcitur conſtruxiſſe.

Dominus de Rapolſtein homines Domini Horburch & multos de Sigolſheim cepit & ſine pugna ad propria perducebat, & duo marcarum ſolvere potuerunt.

Epiſcopus Metenſis contra Barenſem Comitem. Epiſcopus Metenſis omnes penè Rheni Epiſcopos, & omnes Dominos quos poterat pretio conducebat, & congregavit exercitum magnum, ſc. quatuor millium militum & centum equos phaleratos. Omni die quinquaginta vaſa vini, & ſeptingentas libras Metenſis monetæ ſtipendiariis miniſtravit, & coegit Comitem Barenſem ejus miſericordiam ſuppliciter invocare.

Conſules Argentinenſes cives ſuos equos habere bis mille præcepere.

Obijt Cuonradus de Wirtzburch / in Teutonico multorum bonorum dictaminum compilator.

Eclipſis Lunæ fuit, undecimo Kalendas Novembris media nocte, & Iris ſequenti, ſeu in crepuſculo videbatur.

Abbatiſſa Seconenſis, quæ & procuratrix clauſtri vallis Maſonis, in dominam clauſtri montis Rocmatici ſublimatur.

Epiſcopus Baſilienſis. Epiſcopus Baſilienſis terram Comitis montis Belgardi potenter intravit, pluresque

que villas devaſtavit. Comes verò de militibus Epiſcopi plus quinquaginta de nobilioribus ac ditioribus captivavit.

M.CC.LXXXVIII.

Expulit Abbas Morbacenſis omnes nobiles de caſtello Gebwilre / pro eo quòd ſe mutuò vulneraverant fraudulenter.

Regis Rudolphi filius, Lantgravius Alſatiæ, cum centum equis in curia ſororum de Columbaria ſub-tilia, requievit.

Undecimo Kal. Febr. multæ aves prope montem Bilgardis convenerunt, contra ſe pugnaverunt, & plus quàm trecentæ (ut dicebatur à pluribus) perierunt. Similiter & porci domeſtici circa eundem locum plurimi convenerunt, & ſe mutuis morſibus occiderunt.

Judæi dederunt Regi Rudolpho XX. millia marcarum, ut illis de Weſſila & de Popardia judicaret.

Circa Purificationis venit ventus, qui magnam ſylvam ſub Hohinnac radicitus devaſtavit.

Idem ventus Flandriam Oceano inundavit, ad tria magna milliaria, & plus quàm L. millia hominum interfecit.

Rex Rudolfus congregavit exercitum, ut obſeſſum caſtrum Maguntinenſi Domino Archiepiſcopo liberaret.

Obijt frater Henricus, ordinis Minorum, Archiepiſcopus Maguntinus, XIV. Kal. Aprilis.

Henrici Gurtelknopf Moguntini obitus.

Kalend. Aprilis, Rex Rudolfus Epiſcopus Argentinenſis, & cives Argent. & Domini terræ, in Columbaria pacis fœdera juraverunt. Inter cives Argent. & fratres Prædicatores componere voluiſſent.

Regis & Abſatarum conventus Colmariæ.

Regem Rudolfum legatus Franciæ viſitavit.

Circa Kalend. Martij tantum frigus fuit, ut infra Baſileam clauſerit glacies aquas Rheni, & vinum congelabatur in Eccleſiis, in calicibus & ampullis.

Dominus Ieronymus Cardinalis & proviſor ordinis Minorum, in Papam circa principium medium quadrageſimæ conſecratur.

Nicolaus IV. Papa.

Uxorem Dominus de Baldecke duxit, curiam magnam in Baſilea celebravit, in qua plusquàm DCC. marcas creditur expendiſſe.

Nuptiæ D. de Baldeck.

XVII. Kalend. Maij, nocte perierunt vites.

Judæa juvencula de antiquo Judæo in Rubiaca quatuor pueros noſcitur peperiſſe.

Dedicata fuit in Wiſſenburck area fratrum Prædicatorum.

Prædicatores in VVeiſſenburg.

Circa Nonas Junij, obſedit Rex Rudolfus Bernenſem Burgundiæ civitatem.

Berna obſeſſa.

Octava Epiphaniæ venit mercator Baſileam, ducens ſecum vinum Græcum ſeu Cypri, deditque bicarium illius vini pro quinque ſolidis, quartale pro libra, quod uſque ad illud tempus fuerat inauditum.

Captus eſt Dominus Archiepiſcopus Colonienſis.

Rex Rudolfus obſedit montem Beligardi, circa Kalendas Julij.

Monsbeligardi.

VI. Idus Julij, cecidit grando magna, & fecit damnum in diverſis locis. Et fulgur excuſſit tectum caſtri, quod dicitur der Stein in Rapolſtein / & tecta in Turinckeim devaſtavit.

Mulier puerum cum quatuor dentibus pariebat.

Rudolfus Rex Romanorum terram Gallicorum circa Bruntrut plusquàm tribus ſeptimanis cum XX. millibus hominum devaſtavit.

Burgundi bello à Cæſare petiti.

Rex Rudolfus ſecundariò Bernenſes dicitur obſediſſe.

Berna iterũ obſeſſa.

Incluſæ de Kaſinna / in Ammerſchwilre ſe circa feſtum Omnium Sanctorum tranſtulerunt, & moniales ſe poſtea vocaverunt.

Cœnobitæ in Amerſchvveir.

Dominus Hermannus de Rapolſtein obſedit Hohinnac caſtrum, & per promiſſiones obtinuit fraudulenter. Idem obſedit caſtrum in Mittelwire / & cum exiſtentes in eo retinere non poſſent, ſub conditionibus tradiderunt.

Hohennac caſtrum, Herchem.

M.CC.LXXXIX.

Alſa circa Herinkein & alias villas vicinas, circa Epiphaniam Domini inundabat.

Epiſcopua

Conventus Egrenſis.

Epiſcopus Curienſis à Regis Rudolſi filio captivatur.

Rex Rudolfus circa Quadrageſimam in Egra civitate, prope Bohemiam curiam celebravit.

Sifridus miles, quondam Scultetus Columb. VI. Cal. Aprilis interficitur, à Suſingo.

Cives Bernenſes obſeſſi, Regi Rudolfo ſe ſub conditione amicabili noluerunt tradere.

Rudolfus Colmariæ.

Quarto Kalend. Maij venit Rudolfus Rex Romanorum in Columbariam & duxit ſecum Camelum animal magnum, trium annorum, altitudinis inconſuetæ.

Eodem die venit frater Mumio, Magiſter Ordinis Prædicatorum, in Columbariam, feſtinans ire in Trevirim ad Capitulum generale. Rex verò Rudolfus ob reverentiam Magiſtri comedit in domo fratrum Prædicatorum, feſto S. Petri martyris & prædicatoris, & fecit eis & dominabus quibusdam & dominis multis convivium magnum & bonum, & fratribus prædicatoribus inconſuetum.

Gerſpergenſes proſcripti.

Eadem die proſcripſit Dominos de Gyrſperch/eò quòd occiderunt, Sifridum militem de Gundolsheim fraudulenter.

Ludovicus de Honberg Comes, occiſus.

Eodem ſeptimana occiſus eſt, Comes de Honberch / cognatus Regis à civibus Bernenſibus violenter.

Gyrſperch caſtrum à Calmarienſibus obſidetur.

Civitas Rotvvilenſis exuritur.

Cives Bernenſes cum Rege Rudolfo compoſuerunt, & ſe in ſuam poteſtatem voluntariè tradiderunt.

Grando magna circa Baſileam fuit, quæ frumentum, fructus & vineas devaſtavit.

Dominus de Baldecke, de procuratione à Rege ſibi commiſſa, à Regis filio removetur.

In Treverim DCC. fratres veniſſe ad Capitulum referuntur, fratrum ſervi trecenti.

Caſtrum Erntſbucht/D. Comitis Phitretarum, primo Kal. Maij à Dominis ...... arripitur fraudulenter.

Rex Angliæ fratribus Prædicatoribus, qui venerunt in Treverim ad Capitulum generale tribus diebus abundanter neceſſaria miniſtravit.

Dockenburg.

Filius Regis Rudolfi caſtrum Dockinberck Abbatis S. Galli, credit ur expugnaſſe.

In Lombardia fratres Minores habuerunt Capitulum, & venit illuc Papa Nicolaus frater ordinis ipſorum, cum fratribus DCCC.

Papa Nicolaus expellitur de Roma, quia filium Caroli Regem, eis contradicentibus conſecravit, & cum illo pars Papæ: ubi ex utraque parte plus quàm D. numero perierunt.

Epiſcopus Colonienſis à captivitate liberatur.

Rex Rudolfus pro triginta libris argenti caveam in Baſilea avi Pſittaco comparavit.

** forè Lotringen*

Epiſcopus Metenſis cepit Comites Ducis de * Lüningen.

Terræmotus factus uno die quinquies.

Cœnobium in Ammerſchvvevr.

Incluſæ in Katzental ſe in Amerſchwiller tranſtulerunt, & ibidem clauſtrum conſtruxerunt, & eodem anno in Capitulo Treverenſi fratribus Prædicatoribus in Columbaria committuntur. In feſto Catharinæ primam miſſam in area propria decantaverunt.

Nobelring factio nobilium.

Milites Alſatiæ, qui parem veſtem tribus annis penè tulerant, & ſe Nebelringen nominaverant, ad Regis præſentiam citantur.

Incluſæ in Sunthein aream in Gebwiller centum marcis comparârunt.

Sorores ſub-Tilia tertiam domum clauſtri ſui perfecerunt magnis expenſis.

Hyems mirè calida.

Hyems calida. Herbæ, flores, arbores flores & folia ante nativitatem Domini produxerunt. Venatores tum fraga in Alſatia invenerunt. Picæ cum gallinis ante trium Regum protulerunt: vites floruerunt ante Hilarij: arbores folia antiqua retinuerunt, donec recentia prodierunt. Pueri in Egliſheim in profluente balneabant.

M.CC XC.

Girſpergenſes proſcripti Cæſari ſe dedunt.

Rudolfus Rex dederat in purificatione ſuffodientibus caſtrum Girſperck mille nongentas libras, præter victum. Craſtino Agathæ, Domini de Girſperck ſe & caſtrum Domino Advocato terræ, ſine gratia commiſerunt: ſed ſemi eorum ſub gratia recipiuntur.

Henricus

Henricus Dux Bavariæ, amicus fratrum prædicatorum, obijt.

Rudolfus Rex in Thuringia fuit, & in ea magnam dignitatem pretio comparavit.

Fratres Minores in Columbaria Capitulum celebraverunt, & Domini terræ eis plura ſervitia miniſtrabant.

Dux Alſatiæ Rudolfus, filius Regis Rudolfi, obijt, & in Praga Bohemorum ſepelitur. *Rudolfus Cæſaris F. moritur.*

Lector fratrum Minorum de Baſileæ, fecit capi in Columbaria in Capitulo ſuo, duas Beginas & duos Beghardos, & in Baſilea plures, quos hæreticos reputabat.

Epiſcopus Curienſis obijt.

Comes Egino Friburgenſis, dederat filio ſuo, filiam Ducis Lotharingiæ in uxorem.

Conradus de Liechtenberg Epiſcopus Argentinenſis, harum nuptiarum cauſa magnam Curiam in Argentina celebravit.

Hyems calida & pluvioſa, æſtas frigida & pluvioſa.

In Burgundia prope Loſannam cecidit grando magna, cujus lapides duorum vel trium panum magnitudinem ſuperabant. Læſit novem Eccleſias parochiales, & LX. millia hominum computabantur perijſſe. *Grando portentoſa.*

Canonici de Hanoe ſe in Rhinaugiam tránſtulerunt.

Dominus de Welrens congregavit exercitum, venit in Alſatiam, volens in Autumno Domino de Rapolſtein vineas ſuas extirpare. Dominus de Rapolſtein congregato exercitu, Dominum de Weldens prohibuit.

Incluſæ in Gunſheim quarto Kal. Novembris Gebwiler in clauſtrum, quod ibidem ſibi conſtruxerunt, ſe tranſtulerunt.

Rex Rudolphus in Saxonia multa laudabiliter peregit.

Rhenus quater ante nativitatem Domini inundavit.

Soldanus Babyloniæ Hieruſalem & Accon, & omnia Chriſtianorum penè totaliter expugnavit. *Hieroſolyma capta.*

Papæ Nicolaus miſit in adjutorium terræ ſanctæ LX. millia peditum proprijs expenſis.

Domini de S. Joanne dederunt in Brunduſio omni volenti maria tranſire, ignem & panem & naulum & expenſas, quas pro perſona ſua annus integer requirebat.

Papæ Nicolaus Regi Anglorum ſupplicavit atque mandavit, quatenus crucem ad tranſmarinas partes ſuſciperet: & ut hoc facere poſſet decimam omnium Eccleſiarum regni ſui, fecit ſibi per triennium fideliter miniſtrari. Hæc eadem faciebat Regi Francorum.

In Seleſtadio conſtruitur Eccleſia leproſorum.

M.D.XCI.

XVIII. Calend. Februarij audita ſunt tonitrua: noctu grando magna cecidit, & fulguræ multa ſæpe micuerunt.

Dominus de Rapolſtein congregato exercitu, Dominum de Bergken in munitione parvula capere voluit. Exiſtentes autem in munitione Germersheim / ſe viriliter defenderunt, tres occiderunt, & multos vulneraverunt, eumque fugere coegerunt.

Eclipſis Lunæ, XV. Kal. Martij, ante fratrum prædicatorum apparuit matutinas.

Inventa fuit in Habſtat manus integra, in modum jurantis, alio corpore putrefacto. Et cùm eam ſecundariò ſepelire voluiſſent, guttæ ſanguinis emanabant, & propter hoc eam ſecundariò ſepelire noluerunt. *Manus perjuri.*

Rex Angliæ omnes Judæos regno expulit. Cædes Aureliani. *Iudæi Anglia pulſi.*

Archiepiſcopus Colonienſis excommunicavit omnes cives & clericos ac religioſos, eò quòd ceperant eum in conflictu.

Thuricenſes M. D. Conſtantienſes M. CC. Columbarienſes D. marcas, Regi Rodolfo dederunt. Columbarienſes præter hæc mille octingentas libras expenderant pro cibariis & ſervitiis Dominorum.

Abbas Morbacenſis cum monachis ſuis, vendidit Regi Rudolfo Luceriam, pro duobus millibus marcis. *Lucerna à Rudolfo empta.*

Gregorij, venit Rex Rudolfus Columbariam.

Dominus de Girſperc gravibus conditionibus à captivitate liberatur: caſtrum totaliter devaſtatur.

Bonifacius ſuffraganeus Baſil. Bonifacius Epiſcopus Boſonienſis, ordinis heremidarum, prædicatoribus Colmarienſibus, Dominica ante Lætare, feſto annunciationis, conſecravit altare beatæ Virginis, verſus latus ſuperiùs: Altare in angulo Eccleſiæ beati Petri prædicatoris martyris: altare ſancti Auguſtini.

Maritus filiæ Rudolfi Regis, mandavit Regi Rudolfo, ut quàm ſtatim veniret ad cum Lauſannam, & ut indicet Dominis Curiam Burgundiæ in Franckfurt: quod factum eſt.

Deinde vocatur Rex ex Franckfurt ad Lauſannam, ut perficiat negotia Domini Papæ.

Dum Rex Rudolfus eſſet profecturus ad Principem, maritum filiæ ſuæ, Comes Sabaudiæ inſidias fecit Regi, quem interimere volebat.

Rex Rudolfus Curiam celebravit, non ad ſuam per omnia voluntatem.

Dominus de Hunnawihr à Columbarienſibus interfectus, & de civitate plures milites expelluntur.

Moneta Rapolſteinica. Dominus de Rapolſtein incepit novam monetam facere, quæ penè cum denariis Friburgenſibus concordabat.

Richenvvier oppidum. Dominus de Horburc villam Richenwiller muro circumdedit & munivit.

Columbariam obſedit Epiſcopus Argentinenſis, cum XXX. millibus pugnatorum, infra octavam nativitatis Mariæ. Columbariæ erant tria millia pugnatorum.

Ventus validus partem pontis Briſacenſis, X. Calendas Octobris, deſtruxit.

Obijt Marggravius de Miſſen, juvenis virtuoſus.

Crevit vinum nobile.

Gemar. Hermannus Dominus de Rapoltſtein in Gemar caſtrum ligneum inchoabat ſtruere.

Epiſcopus Conſtantienſis oppoſuit ſe filio Regis Rudolfi, pro rebus quas abſtulerat filio Comitis de Laufenberc violenter.

Domini de ordine Teutonicorum in Bückheim / parant ſe ad prælia, ut res ſuas à Dominis terræ defendant.

Conſules Columbarienſes dederunt civibus ſuis ligna pro domib. conſtruendis.

Rudolfi Cæſaris mors. Rudolfus Rex moritur.

M.CC.XCII.

Cives Columbarienſes præpoſito Argentinenſi, fratri Epiſcopi Argent. de Liechtenberg fidelitatem & ſervitia juraverunt, & fideliter promiſerunt.

Epiſcopus Metenſis obijt.

Scultetus Argentinenſis & Zorno cum ſuis congregati armis invadere voluerunt familiam Ragineck & Herbonum, propter verba quædam injurioſa.

Hyems temperata uſque ad Purificationem: poſtea invaluit frigus, ut Rhenus Briſaci ex utraque parte pontis eſſet congelatus, quòd equis & bigis poſſet tranſiri.

Domini ordinis Teutonicorum, XIII. Cal. Maij, Sabbato, exocularunt duos cives Friburgenſes. Junior Comes cum civibus clauſtrum irruentes, totaliter devaſtârunt.

Adolfus Roman. Rex. Prima Maij, Electores reliqui electionem in Maguntinum tum præſentem transferunt. Maguntinus Comitem Adolfum de Naſſow / cognatum ſuum, eligit: conſentiunt reliqui. Hic ſtatura fuit mediocri, agilis, amabilis, ſciens Gallicum, Latinum & Germanicum.

Francofordenſes expenſas à Rege electo petunt. Maguntinus obligavit pro Rege caſtra ac villas, pro XX. millibus marcarum. Rex exactionem in Judæos tentavit, ſed non potuit, reſiſtente Sculteto Francfordiano.

Rex liberos matrimoniis elocat.

Equos phaleratos habuerunt, Maguntinus mille quingentos, Treverenſis M. CCC.

Rex Aquiſgrani coronatur.

Præſides imperiales ex utraq; parte Rheni. Conſilio procuratorum regni, procuratores in officiis retinet. Ottoni de Ochſenſtein / nepoti ex ſorore Regis Rudolfi, Alſatiam, & quæ ab ea parte Rheni ſunt, committit: Comiti a Katzenelnbogen / quæ ab alia parte Rheni.

Civitates fidelitatem præfectis Regis Adolfi promittunt.

Scultetus Columbarienſis fidelitatem promittere recuſavit; niſi advocatus Otto de

to de Ochſenſteln promittat Regis nomine, officium Sculteti ad vitam Regis: expulſos non reducere: civitatem potenter non intrare.

Advocatus hæc pollicetur, recepta fide, ne civitas Columbarienſis alteri quàm Regi Adolfo tradatur.

Rex * Arragonum moritur: devolvitur regnum ad Imperium.

** fortè, Arelatenſium.*

Adolfus Rex in Imperio omnes controverſias componit: Principes ad expeditionem hortatur. Epiſcopus Spirenſis milites & LXX. currus habuit, præter bigas. Colonienſis ducentos milites cum equis phaleratis. Maguntinus copioſam militum multitudinem. Hi cum cæteris iter dirigunt verſus Veſontium.

Adolfi in Gallos expeditio.

Vigilia Aſcenſionis, Albertus Dux mille quingentis equitib. venit Columbariam.

Hermannus de Rapolſtein / ſecundo Nonas Junij, à civibus Argentinenſibus fuit captivatus, ad preces pauperculæ mulieris.

Dux Auſtriæ Albertus Turicenſes obſidebat.

Tigurum obſeſſum.

Puer IX. annorum Colmariæ à Judæis interficitur.

Argentinæ vicus pelliopariorum per ignem totaliter devaſtatur.

Interfectus fuit in Rubiaco, frater Joannes ordinis Minorum.

Albertus, filius Regis Rudolfi, Dux Auſtriæ, Lantgravius Alſatiæ, Comes de Kiburg, obſedit Turegum potenter ſex diebus: poſtea diſceſſit, & obſedit caſtrum Nellenburg, quod expugnavit & fregit.

Nellenburg caſtrum.

Epiſcopus Colonienſis reconciliatus civibus.

Fratres Minores Eccleſiam ſuam magnis & altis columnis exaltabant.

Fluentes aquas per plateas Argentinenſes, artifex invenit.

Reginæ Regis Romanorum præſentatus fuit puer nutritus inter lupos: venit illa Briſacum, vigilia omnium Sanctorum.

Dux Lotaringiæ caſtrum in Plummers ſuper balnea conſtruxit, ut defenderet balneantes à malis hominibus.

Caſtrum Plumbarienſe.

Advocatus Alſatiæ nomine Reginæ ſingulis diebus expendit duodecim libras, Baſilienſis monetæ.

Dominus de Rapolſtein accepit à hominibus ſuis, quintam partem vini, quod creverat hoc anno: facit CCCCL. carratas.

In Hagenoia fuit torneamentum, in quo fuit miles à Scalario interfectus.

Luſus equeſtris Hagenoiæ.

Adolfus Rex venit Columbariam ante nativitatem Domini, anno biſextili B.C.

Abbas Perſienſis, capitur à ſuo ſubdito ordinis converſo.

Caſtrum Ortla erg Domino Comiti de Liechtenberg Epiſcopo Argentinenſi tradebatur. Inventor ac Magiſter operis, quod in Argentina Bruſcam fluere per vicos faciebat, de eo cecidit & expiravit.

Minera auri apud Heidelberg invenitur.

Comes Henricus, frater Comitis de Fribure capitur, ac graviter vulneratur.

Prope Schafuſam atque Baſileam fuerunt inventi lapides pretioſi.

Obijt venerabilis Dominus Rudolfus de Habispurc, Epiſcopus Conſtantienſis, frater Comitis Gotfridi de Laufenberc, & in prandio vitam noſcitur finiviſſe.

R. de Habſpurg Epiſcopus Conſtant.

Natus fuit hermaphroditus in valle Keiſersberch, id eſt qui membrum mulieris atque virilia continebat.

Domini de Girſperc caſtrum Froberc furtivè, expulſis habitantibus, obtinebant.

Eodem tempore, ſcilicet V. Idus Junij, ædificavit advocatus terræ, ſcilicet filius ſororis Regis Rudolfi, caſtrum in Härwille / ut caſtrum D..nberg obſideret.

Caſtrum Schervviler

Civis Linthart nomine de Columbaria, in vigilia ſancti Joannis Baptiſtæ, cum octo viris armata manu Incluſorium de Horburc dicitur deſtruxiſſe.

Caſtellum Watwire & Züll'ſheim in præcedenti anno fuere inchoata.

Warvviler Zullisheim,

Caſtrum Ramiſtein prope Slecſtat fuit inchoatum, à præfecto terræ contra multorum hominum voluntatem.

Ramſtein prope Seleſtadium.

Judæi Rubeacenſes ob metum Epiſcopi ſe in Columbariam tranſtulerunt, & Cantwrent in Gebwilre turpiter capiuntur ab Abbate Morbacenſi.

In Rubiaca fuit interfectus .... miles dictus Zedelere, XV. Calend. Septembris, à Dominis de Lobigaſſe fraudulenter.

In Rheno prope Briſacum ſubmerſa fuit navis cum hominibus LXXX. Mercatores venientes de Friburgo verſus Briſacum, prope villam Alziuache, multa navis atque multarum genera mortua invenerunt.

Vigilia aſſumptionis beatæ Virginis, duæ naves in Rheno, una prope Argentinam, alia prope Briſacum, cum multis hominibus perierunt.

Ranvvila Item R. twire exuritur, & multæ aves prope Briſacum frigore perierunt.

Colmaria Rapolſteinio tradita Scultetus Columbarienſis vocavit Dominum de Rapolzſtein nocte cum multis hominibus, & ei civitatem tradidit.

Dominus Anſelmus de R..polzſtein fratrem ſuum Henricum ejecit de Rapolzſtein/ & cum omnibus ſuis bonis ſpoliavit.

Æſtas calida & ſicca, & vinum bonum ut dicebatur generaliter abundavit.

Colmaria obſeſſa. Rex Romanorum Adolfus, XVI. Octob. quarta ſcilicet feria, venit Rapolzwile cum hominibus multis, & obſedit magna gloria violenter, in vigilia ſancti Michaelis Columbariam.

Item Wilre caſtrum atque caſtellum non valentes ſe defendere, Regi ſe voluntariè tradiderunt.

In vigilia Simonis & Judæ caſtrum Werde faciliter expugnatur.

Pœna perjuri una donati. De Rapolzſtein Rex Romanorum recedebat, & circumduxit Scultetum Columbarienſem in rota reſidentem, manum cum tribus digitis erectam habentem, ac perjurium demonſtrantem.

Dux Auſtriæ ſolennem Curiam fecit circa feſtum S. Martini in deſponſatione filiæ ſuæ. & talis non fuit noſtris temporibus celebrata.

In Lombardia apparuerunt in aëre duo monachi parvi, albus & niger, bonam horam ſe mutuò impugnabant, & poſtea in vallem & vaſtam ſolitudinem deſcenderunt, &c.

M.CC.XCIV.

Adolfus Rex Romanorum in Landowe / in nativitate Domini Curiam celebravit.

XVII. Kal. Februarij venit frigus tantæ fortitudinis, quòd multæ vineæ frigore perierunt: tiliæ & arbores aliæ fiſſæ fuerunt. Piſces in aquis, aves & homines in ſylvis pariter perierunt.

Abbas in Peris. Abbas Periſienſis, circa ſecundum Nonas Martij ab officio removetur.

Prædicatores in Gebvvilar. Domus fratrum Prædicatorum fuit in Gebwilre recepta, & in Teutonia ſex aliæ fuerunt pariter inchoatæ.

Dux Brabantiæ obijt, & filius ejus miles efficitur, & cives Colonienſes eum ſicut Patrem ejus, pro Domino receperunt: ſed hoc Epiſcopus Colonienſis prout potuit impedivit.

Judæi Bernenſes puerum (ut dicitur) occiderunt.

Cariſtia magna fuit, & quartale frumenti pro octodecim ſolidis dabatur, & Sorores de Columbaria plusquàm trecenta quartalia, in una ſua grangia pauperibus erogaverunt, ante feſtum Mariæ Magdalenæ.

Venit circa Baſileam ventus validus, fulgura, tonitrua, pluviæ magnæ, quæ domus deſtruxerunt, & arbores magnas & fortes radicitus evulſerunt.

Circa Paſcha quidam de progenie Urſina in Eccleſia S. Petri, peregrinos undecim occiderunt.

Decanus Columbarienſis circa exaltationem ſanctæ Crucis à Sculteto Columbarienſi captivatur.

Baſilea ardet In Baſilea exuſtæ fuerunt domus penè ſexcentæ, circa exaltationem S. Crucis, & homines ferè quadraginta.

Apoſtata ordinis fratrum Prædicatorum ſorores ſub-tilia de Columbaria ſpoliavit.

Die S. Leodegarij abſtulit Ceſſo caſtrum Lobeke à ſuis Dominis fraudulenter.

Miſnia bello petita. Rex Adolfus circa adventum Domini terram Miſſinenſem potenter ingreſſus eſt. Civitas Miſſina ei ſe tradidit, caſtella duodecim expugnavit, totam terram cum magna potentia devaſtavit.

Papa

M.CC.XCV.

Papa Celeſtinus Papatum voluntariè reſignavit.

Romanorum Rex Adolfus expugnata terra Dominorum Miſſinenſium, iter ſuum verſus Alſatiam dirigebat, ſeque præparabat ad eundum contra Regem Franciæ, ut eum de rebus propriis extirparet.

In Bara villa dæmon caſtrum Domini Wephimanni militis deſtruxit.

Rhenus qui longo tempore oppidum Briſacum ab Alſatia diviſerat: iſto anno pro parte ad latus montis ſe aliud transferebat.

Inundatio cujusdam aquæ ad oppidum Rinveldin/quod eſt ſitum ſuper Rhenum, Clauſtrum Dominarum de Olſperg replevit, Molendinum earum deſtruxit, lapides & ligna in Rhenum cum magna violentia perducebat. *Olſperg monaſterium.*

Item prope Baſileam villa fuit Onolzwilre nomine, quæ à Baſilea tria miliaria diſtabat, ac in valle ſita erat, quam aqua tranſire modica dicebatur. Pars montis in vallem cecidit, aquam obſtruxit, quæ paulatim crevit, quòd ſupremam partem Eccleſiæ ab oculis hominum occultavit. *Onolzwvir prope Waldenburgum, ſub jura monte.*

V. Kal. Auguſti, Fulgur pilos procuratoris Minorum in Briſaco combuſſit, corpore illæſo.

Dominus de Ochſenſtein cognatus & procurator Ducis Auſtriæ, obſedit & expugnavit...... Et circa feſtum Mariæ Magdalenæ Zovingen cum magna hominum multitudine dicitur obſediſſe. *Zofingen opp. Ergoia.*

In Alſatiæ villa Türincken minera plumbi vel argenti reperitur, in qua ante paucos annos Gypſum pauperes invenerunt. *Turckheim.*

Adolfus Rex Roman. circa Kalendas Auguſti, cum exercitu magno terram Miſſinenſium ſecundariò ſubintravit.

Tertio Nonas Aprilis, fuit in Briſgoügia & Alſatia vehemens terræmotus. *Terræmotus.*

In Colmar uno hoc anno mortui pueri DCC. ſeptuaginta ſeptem.

Terræmotus in Valeſia quatuordecim caſtra pro parte deſtruxit, & crucem pinnaculi turris Eccleſiæ majoris dejecit, & in diverſis locis plurima devaſtavit.

In Curia montes ſciſſi, petræ ſiſſæ ſunt, plures campanæ pulſaverunt, quinque caſtra penitus deſtruxit, plura verò fiſſa ſunt, & domus multæ. Poſt hunc duos alij motus una ſeptimana plurimi retulerunt.

Romæ mortalitas magna fuit, & uno die ſepulturæ ſeptem Epiſcopi tradebantur.

Mediocris ſtaturæ perſona regnum Teutoniæ circumibat, Imperatorem Fridericum ſe ſuis fidelibus referebat. Hic cùm in Eſlingen veniſſet, à civibus capitur, hæreticus eſſe probatur, convincitur & crematur. *Pſeudo Fridericus combuſtus.*

Domini de Gyrſperg reconciliati Columbariam in octava Martini ſolenniter intraverunt.

Rex Adolfus in terram Miſſinenſium ſtipendiarios tranſmittebat.

In Alſatiæ valle Albrechtal/in una domo, Mulier peperit una nocte duos pueros, duæ vaccæ, utraque duos vitulos, catus catulum, canis caniculum, ſcropha procellos plurimos pariebat.

Quinquagiota fratres ordinis Minorum ſenes atque lectores de Ordine pariter receſſerunt dicentes, Fratres Minores de ordine S. Franciſci ſimpliciter receſſiſſe.

M.CC.XCVI.

Dominus de Rapoltzſtein fuit à captivitate Regis Romanorum poſt purificationem beatæ Virginis liberatus.

Venerabilis Dominus Petrus Baſilienſis Epiſcopus obijt, ſecundo Nonas Aprilis.

Item venerabilis Dominus Probus Epiſcopus Tullenſis ordinis Minorum fratrum obijt.

Filius Marggravij Thuringiæ venit in Lombardiam, & quædam civitates eum Dominum acceperunt.

Caſtrum Girſperg adjutorio Epiſcopi Argentinenſis reædificatur. *Girſperg reſtauratur.*

Plures Tiliæ à fratre Bertoldo converſo de Friburgo, ſacriſta, in Cœmiterio noſtro plantatæ fideliter referuntur.

M.CC.XCVII.

Sacerdos publicè caſtratus.

Circa nativitatem Domini, fuerunt cuidam clerico in civitate Baſilienſi virilia, propter quandam juvenculam, detruncata. & ſuſpenſa in medio civitatis.

Judæus in anno præcedenti pro furto in Sulzematin per pedes ſuſpenditur, qui octo diebus ſupervixit, & ſe elevans ſuper patibulum liberavit, ſed præ læſione pedum fugere non poterat.

Supplicationes peſtis cauſâ.

Cogente peſtilentia atque mortalitate, Columbarienſes Canonici proceſſionem cum reliquijs indixerunt, in vigilia purificationis. Circa tertiam ad Eccleſiam homines religioſi ac clerici S. Martini convenerunt, ac Scholares & Canonici cum CXX. ſuper pellicijs in principio proceſſerunt. Fratres Minores eos ſequebantur, cum quadraginta fratribus, deinde fratres Prædicatores hos cum triginta fratribus ſequebantur; hos autem fratres Domini de Hoſpitali S. Joannis, cum decem perſonis venerandis ſequebantur: ſed monachi decem S. Benedicti fratres prædicatores præcedebant, & quandocunq; ad libitum ſequebantur.

Ad Regem Romanorum Burgundi venientes ſuppliciter deprecantes, quatenus à Rege Franciæ defenderet, quia eos pro regno Arelatenſe ſæpius infeſtaret. Rex verò promiſit, ſe ante feſtum Mariæ Magdalenæ venturum, & eos pro viribus defenſurum. Civitates verò magnæ Franciæ, ut Remis, Pariſius, & aliæ quàmplures portis fortibus & muris altis muniverunt, quod uſque hoc tempus confiſi, de fortitudine facere contempſerunt.

In capite jejunij, ſc. tertio Kal. Martij, interfectus fuit Joannes miles virtuoſus, dives, filius Sifridi Sculteti Columbarienſis.

Inchoatum fuit Dormitorium fratrum Prædicatorum in Columbaria.

Diffidavit Epiſcopus Argentinenſis cives Columbarienſes, propter eorum Scultetum Dominum de Bercheim.

Mulier in Seleſtat peperit puerum cum duobus capitibus, cum dolore.

Rex Bohemiæ filius Ottochari, Curiam ..... celebravit, qualem nunquam aliquis Regum, nec Aſſyrius, nec Salomon creditur celebraſſe.

Epiſcopus Argentinenſis obſedit Mersmunſtere ante feſtum Margaretæ.

Tranſlata ſunt oſſa ...... militis de Rubiaca in Columbariam ad fratres Prædicatores.

In Columbaria multa nova vina bona reperiebantur, in nativitate S. Mariæ virginis glorioſæ.

Theobaldus Phirretenſis præfectus Alſatiæ.

Rex Adolfus circa nativitatem beatæ virginis Mariæ, D. Theobaldum Comitem Phitretarum, Alſatiæ inſtituit advocatum.

Comes Phitretarum deſcendit ad Regem cum multitudine bellatorum.

Dominus de Liechtenberg fuit de Egenheim deprædatus.

Rex Angliæ miſit præcedenti anno Regi Romanorum triginta millia marcarum, ut ei armatos viros ad rerum ſuarum mitteret defenſores.

Vini vilitas.

Ama boni vini in Sletſtat, pro octo denarijs vendebatur.

In decollatione Joannis Baptiſtæ, venit Rex Angliæ in Flandriam, cum quingentis magnis navibus, cum ſex millibus militum, cum equis dextrarijs. & tulit ſecum multam pecuniam quinque annis exercitui copioſam. Septem enim militibus marcam quotidie quinque annis expendere potuiſſet.

Vas vini dabatur in Alſatia pro Deo, ut vas evacuaretur. Unum vas Rappes pro vaſe vacuo vendebatur. Pro conſervatione vini in locis pluribus ſtubæ præparabantur.

Adolfi expeditio in Flandriam.

Rex Romanorum venit in adjutorium Regi Angliæ cum equis bis mille phaleratis.

Filius Conradi Wernheri de Hadiſtat, miles juvenis, rebus in adverſis virtuoſus, contra Regem Franciæ cum avunculo filio ſuo, Comitis Phitretarum, armatus proficiſcitur, occiditur ab inimicis, traditus ab amicis.

Duo Reges inter divos relati.

Ludovicus Rex Franciæ canoniſatur à Bonifacio Papa, & feſtum ejus celebrari debet in craſtino Bartholomæi. Rex verò Bohemiæ canoniſatus dicitur, in anno præcedente.

In Columbaria equus fuit, qui formam in ſe mulieris a maris que comprehendit.

Dominus de Berckeim Scultetus Columbarienſis quoſdam de civibus expulit violenter.

Domi-

Domino præpoſito majoris Ecclesiæ Conſtantienſis fratri ſc. Comitis Friburgenſis,ſexaginta marcas in reditibus, quas habuit in Columbaria, per violentiam auferebat. Comes ex hoc indignatus, plures ex hominibus Imperij cepit, & eorum res & corpora devaſtavit. Advocatus autem terræ Comes Phitretarum, injuriam ſibi illatam vindicavit,acceptisque civibus Columbarienſibus,alijsque hominibus, terram Comitis Friburgenſis potenter ingreditur,& vallem Gloryri & alias villas pro viribus deleverunt.

Glotirthal infra Friburgum.

XV. Kal. Decemb.colligebantur roſæ in Columbaria,in horto fratrum Prædicatorum,& eodem die cecidit nix magna, & uſque ad illum diem frigus modicum inſtabat.

In Moguntia mulier vidua mulierem viduam & ejus puerum interfecit, & in Rhenum eorum corpora deportavit: comprehenditur & crematur.

M.CC.XCVIII.

Idibus Februarij Columbarienſes armati cum ſuis, ut res Argentinenſis Epiſcopi devaſtarent. Comes Phitretarum advocatus Imperij veniens eis in adjutorium, cum multis millibus ruſticorum. Vallem Sulzmatt & villam Sunthelm & alias villas Epiſcopi, per ignem, & tria Cœmiteria totaliter vaſtaverunt. Crucem quoque Sanctam cum propugnaculis expugnabant.

Epiſcopo Argentinenſi arma illata.

Friburgenſes in Ochtlandin hominum decem millia congregaverunt,& ut Bernenſes in rebus deſtruerent, proceſſerunt. Sed cùm diſtarent à Berna ad unum miliare,Bernenſes intellexerunt, & lætanter ac viriliter occurrerunt. Friburgenſes videntes Bernenſes, timuerunt, & terga vertentes fugerunt, & ea quæ ſecum attulerunt, reliquerunt. Bernenſes multos Friburgenſium ceperunt,& aliquos occiderunt.

Friburgenſium Vchtlandia fuga.

Dominus Hiltibrandus dapifer de Bappenheim / vir juvenis, fortis & dives, in exercitu Ducis Auſtriæ, in treugis occiditur fraudulenter,& quinto Kal.Maij in Columbaria apud fratres Prædicatores ſolenniter ſepelitur.

Hiltebrandus dapifer à bappenheim.

Dux Auſtriæ venit in Briſgaudiam prope Kentzingen / ante feſtum S. Georgij cum Ungarorum Cumanorumque multitudine, volens ad electionem Regis Rom. perveni re,& ut eum deponerent, pro viribus laborare.

Intelligens hoc Adolfus Rex Romanorum cum multo meliore atque majore militia, cum multitudine copioſa hominum, ipſum velociter impedivit. Sed cùm Rex Adolfus ad exercitum Ducis, propter aquam venire non potuiſſet, caſtellum Kencingin, à Domino de Uſenberc ad tempus pretio comparavit, ut ad exercitum Ducis poſſet quando vellet faciliter pervenire. Timens autem Dux impetum Regis, ſuis hæc peditibus referebat: Hac nocte me Rinaugiam præcedetis, ego autem ad vos cras veniam feſtinanter. Sequenti die, circa tertiam, caſtra propria ſuccendit, & ſuos pedites ſequebatur.

Caſtra duorum hoſtilium exercituum prope Kentzingam.

Comes de Hegirloch procurator Ducis occiditur.

Dominus de Hagilneche capitur fraudulenter.

Domina de Waldinstein / cuſtos monaſterij Sanctæ crucis, audiens Regem Adolfum cum armatis in Alſatiam venturum, ſe cum rebus ſuis in Columbariam tranſtulit, & reliquias aliquas cum caſula ſerica rufa, carmine hexametro texta, in qua beatus Leo cœmiterium Sanctæ Crucis & Eccleſiam, conſecravit, fratribus prædicatoribus ſicut ſuis fidelibus commendavit.

Comes Phitretarum advocatus Alſatiæ clauſtrum Sanctæ Crucis deſtruxit.

Cœnobium S. Crucis.

Rex Adolfus clauſtrum S. Marci & Schuarsin ..... devaſtavit.

Epiſcopus verò Argentinenſis clauſtrum Eſchow, dicitur deleviſſe.

Cives Hagenoenſes dicuntur penè omnes villas civium Argentinenſium deleviſſe. Villam de Caſtineto, rivum de Schlezſtat abſtulerunt, ipſi autem potenter egreſſi Caſtinetum ignibus cremaverunt. Illi de Caſtineto de hoc doluerunt, Gallos adjutores ſuos vocaverunt,& potenter in Küntzigsheim perrexerunt,& illud per flammam totaliter deleverunt. Illi verò de Küntzigsheim ſe congregaverunt, & illis de Caſtineto reditum præcluſerunt, cum eis pugnarunt, & ex utraque patre quinque gladio perierunt.

Rex Adolfus quarto Kal. Junij ab obſidione ſe Rubiacenſium ſepârarunt.

Rex Adolfus ab obſidione Rubeacenſi in feſto Barnabæ Apoſtoli recedebat, & ſe in Eginsheim transferebat.

Adolfus Alſatia decedit.

Poſt feſtum Viti & Modeſti, i. XVI. Kal. Julij, Rex Adolfus ab obſidione caſtelli Eglnsheim recedebat.

Adolfus occidit.

Mulier prope Columbariam virum interfecit propriis armis, ſecunda die Julij.

Feſto ſanctorum Proceſſi & Martiniani Rex Adolfus interficitur.

Sanctam Crucem Epiſcopus eapugnavit.

Caſtrum Gemer per ignem devaſtatur.

Ante aſſumptionem beatæ Virginis, venit in Argentinam Albertus Rex Romanorum, & recipitur ab Epiſcopo & Populo ſolenniter & lætanter.

Argentinenſe incendium.

In Vigilia aſſumptionis Mariæ exuruntur multæ domus in Argentina, & majus monaſterium Mariæ virginis glorioſæ.

Mortalitas magna extitit, & comeſtio boum prohibebatur. Plebanus Briſacenſis uno die homines XXXII. communicavit, decem inunxit, VII. flebiliter ſepelivit.

Octingenti currus atque bigæ de Columbaria uno die egrediebantur, quando Rubiacum ſub Adolfo Rege obſidionibus gravabatur.

Landeck caſtrum.

Caſtrum Landecke Comes Friburgenſis atque cives pariter obſederunt.

Venerabilis Dominus de Liechtenberg Argent. Epiſcopus feecrat hoc anno, ante feſtum S. Michaelis milites, quos omnes veſtivit ad minus triplici veſtimento, ſcilicet tunica precioſa Surgorum . . . . . nobili vario Suchornam cum vatio pretioſo.

Pridie Nonas Decembris, Epiſcopus Argentinenſis cum civitatibus Regis, cum exercitu terram Phitretarum Comitis intraverunt.

Conventus Imperij Norimbergæ.

Rex Romanorum in Nürenberg Curiam celebravit, circa feſtum ſancti Martini, ad quam duo millia militum pervenerunt.

M.CC.XCIX.

Puer circiter XV. annorum, factus frater ordinis Prædicatorum, & in ordine annum & plus quàm dimidium ſteterat in domo Columbarienſi, in die ſanctorum Innocentum, de conſilio quorundam fratrum Minorum & auxilio eorundem ac Beginarum ipſorum, apoſtatavit, & ſe ad ordinem fratrum Minorum transferebat.

Io. Liechtenbergius advocatus Alſatiæ. NB.

Octava Epiphaniæ venit Columbariam Alſatiæ advocatiſſa cum pluribus dominabus, & Dominus Joannes de Liechtenberc, filius fratris venerabilis Epiſcopi Argentinenſis, advocatus Regis Romanorum ſuper terram Alſatiæ, filius ſororis Rudolfi de Habſpurc Romanorum Regis, de ſtirpe Ducum Zeringiæ, ferens in capite ſuo pileum ornatum auro, argento, lapidibus pretioſis, valentem plures marcas argenti; & cingulo circumdatus erat, qui ornatus erat auro, argento, lapidibus pretioſis, qui æſtimatione hominum marcas valuit XL.

Abbates Murbacenſes.

Obijt Abbas Morbacenſis, Albertus de Walchinſtein: ſucceſſit Dominus Bertoldus de Liebiſtein.

Albertus Rex Romanorum in purificatione Curiam celebravit in Franckinfurt, ſed in ea nihil conſummavit, & propter hoc in tempus aliud protelavit.

Dominus Joannes de Liechtenberc, filius fratris Argentinenſis Epiſcopi, advocatus terræ Alſatiæ, Dominam advocatiſſam Duci fecit de Alſatia, cum apparatu magno, in curru, quem procurator ſuus CX. libras retulit conſtitiſſe.

Dominus de Rinperch filium Regis Adolfi de captivitate firmiſſima liberavit.

Dominus Archiepiſcopus Moguntinus in menſa ſedens & lætus, velociter expiravit.

Hadſtat.

Epiſcopus Argentinenſis exactionem ſuper homines in Rubiaca poſuit, & qui præcedenti anno libram dedit, iſto anno marcam ſuo Domino præſentavit: & quot libras quilibet anno præcedenti dedit, tot marcas ſolvere cogebatur. Inſuper Dominum Conradum Wernherum de Hadiſtat cogebat, Hadiſtat & alias res ſuas ſibi voluntariè præſentare.

Quarto Idus Aprilis, interdicta ſunt divina Columbarienſibus, quòd noluerunt Baſilienſibus judicibus obedire.

Filius Regis Adolfi oppoſuit ſe Domino Archiepiſcopo Maguntino, habens adjutores decem Principes, vicinos ſuos, terræ Dominos potiores.

Comes Phitretarum à Domino de Rötelſheim captivatur.

Rex Rom. Albertus abſtulit civitatibus Imperij libertatem, quam habebant cives, reſidentes in villis, quòd Dominis ſuis minimè ſerviebant.

Feſto

Feſto ſancti Joannis Baptiſtæ Columbarienſes cum civitatibus Imperij cupientes Dominum de Horburc conculcare……

Dominus de Girſperg capitur.

Poſt feſtum ſanctorum Proceſſi & Martiniani, Columbarienſes armati, cum Imperij civitatibus exiverunt, ut res Friburgenſium & cives Friburgenſes.

Bellum inter Comitem Friburgenſem devaſtarent.

Interfectus fuit, qui Regi pecuniam deferebat.

Bellum Friburgi.

M.CCC.

Albertus Rex Romanorum miſit Dominum Petrum Epiſcopum Baſilienſem Medicum, Romam, ut negotia quædam neceſſaria procuraret.

XVI. Kal. Februarij obijt Domina de Horburc, ſoror Comitis Friburgenſis.

Domina de Horburg.

Albertus Rex venit in Columbariam, ſeptimo Kalendas Aprilis, receptus fuit ſolenniter cum religioſis & clero, & civibus univerſis.

Albertus Rex Colmariam venit.

Tertio Nonas Julij, hoc eſt quinta die, apparuit in crepuſculo in Columbaria pluribus viris ac mulieribus ſub Luna majeſtas Dei, ſedentis in cathedra, quaſi in judicio, habens de ore ſuo ex utraque parte gladium evaginatum procedentem ac populum atrociter judicantem.

Dominus de Hagenecke caſtrum Hagineck / quod anteceſſores ſui conſtruxerunt, pro…. marcis vendidit, & dignitatem ſuam in extraneos transferebat.

Caſtrum Hageneck.

Bonifacius Papa, ratione Jubilei omnibus venientibus Romam, tanta abſolutionis beneficia contulit, quòd tantus factus fuit concurſus Romam, ut ſæpius una die ſint egreſſi triginta millia hominum, pariterque ingreſſi, ut communiter pauperes retulerunt.

Jubilei promulgatio.

M.CCC.I.

Circa Kalendas Junij, cœpit Albertus Rex Roman. infeſtare Archiepiſcopum Maguntinum, Colonienſem, Trevirenſem, adjutoresque eorum, & deſtruxit villas, caſtella ac caſtra eorum, ſine conditione omnium ſuorum inimicorum. Civitatem Bingin obſedit potenter pluribus ſeptimanis, & uſque ad feſtum S. Michaelis non poterat expugnare.

Albertus electoribus ſpirit. aliisque ſuis.

Cives civitatis Bingin, ſeſe Alberto Regi Rom. ſeptimo & ſexto Kal. Octobris, cum Cometa ſe inſpicientibus exhiberet, tradiderunt ſub conditione.

Præcedenti anno venit de Anglia virgo decora valde, pariterque facunda dicens: Spiritum Sanctum incarnatum in Redemptionem mulierum, & baptiſavit mulieres, in nomine Patris, Filij, ac ſui. Quæ mortua ducta fuit in Mediolanum, ibi & cremata. Cujus cineres frater Johannes de Wiſſenburc, ordinis fratrum Prædicatorum, ſe vidiſſe pluribus referebat.

Virgo hæreſin ſpargens cremata.

Juvenis in Schleciſtat in parvo rivo Rheni fuit ſubmerſus: is ante modicum temporis virginem violenter defloraverat.

Plebanus de Rechtinhuſe: Canonicus Columbarienſis, fuit morte ſubitanea præoccupatus.

Item Vicarius in Volrahuſen fuit lancea perforatus, quòd cognovit Beginam, contra parentis & matris ac fratris voluntatem.

Dominus Joannes miles dictus de Nortgaſſe, contraxit matrimonium cum juvencula de Hadſtat in feſto Luciæ, bona utriusque voluntate.

Sequenti die decollatus eſt juvenis, qui filium novercæ ſuæ fraudulenter occiderat, & ob hoc ſibi civitas fuerat interdicta. Uxor verò ejus in Rubiaca fuerat commorata. Hæc cum maritum intellexiſſet in Columbaria captivatum, perijt cum dolore.

In converſione S. Pauli audita ſunt tonitrua, & coruſcationes plures, intra matutina fratrum Prædicatorum in Columbaria, videbantur.

Archiepiſcopus Moguntinenſis, Archiepiſcopus Colonienſis & Archiepiſcopus Trevirenſis, Alberto Regi Romanorum caſtrum Rinsperg poſt Regis receſſum obſederunt: quod ut Rex intellexit, revertitur, & Epiſcopi receſſerunt.

Reinſperg caſtrum.

Abbati S. Urbani ordinis Ciſtert. naſus abſciſſus à converſo ordinis & duobus ſervit.

M.CCC.II.

M.CCC.II.

Rex Franciæ fratrem ſuum Carolum, quem præcedenti anno in adjutorium Papæ cum multis militibus armatis tranſmiſerat, ſimpliciter revocavit. Papa verò privilegia Domini Regis Franciæ, nec non & Principum ejus caſſavit, & totaliter dicitur deleviſſe.

In Spira cives clericos expulerunt.

In Brema cives cum clero fortiter litigabant.

Alberti Caſ. conjunx Colmariæ.

Tertia die poſt Philippi & Jacobi, venit Regina Regis Alberti in Columbariam, cum duabus Reginis & apparatu magno, & ſubitò recedebat.

Cives Bituricenſes Regi Franciæ in conflictu, ut dicebatur, DCC. homines occiderunt.

Beata virgo Maria cepit in Dorburch, prope Columbariam, miraculis coruſcare.

Nuncij Alberti Regis Rom. de Roma venerunt & Regi clauſas literas portaverunt.

Iſto anno fuit generale Capitulum ordinis fratrum Prædicatorum Bononiæ celebratum.

Nocte aſcenſionis Domini pluit ſerpentes, qui vocantur Waſſerkalb in Columbaria, & quibuſdam aliis locis, in magna quantitate.

In Remken caſtello puer circiter XII. annorum interficitur à Judæis.

Sreimere civis Columbarienſis à nobilibus de Hunnewilr occiditur.

Vitriman frater ſcutariorum in ſacco ſubmergitur.

Ingens Rheni exundatio.
** Auchheim*

Vigilia Oſualdi, Rhenus inundavit, pontem Rheni læſit, pontem Briſacenſem deſtruxit, montem * Augga circumdedit, clauſtrum ſororum ordinis Ciſtercienſis replevit. Meſſem frumenti devaſtavit, & maximum damnum in Briſgoia pauperibus inferebat. Argentinæ Rhenus intravit cellaria multorum, & unus ex civibus Lucium magnum in ſuo cellario comprehendit. Baſileæ eodem tempore Rhenus equorum ſtabula introivit, & eorum dorſa undis perfundebat. Homines de Nuwenburch in Friburgum navigio potuerunt pervenire, quod uſque ad illud tempus fuerat inauditum.

Sexus in homine mutatus.

Mulier prope Bernam in villa decem annis viro cohabitat, & cognoſci à viro non potuit: judicio ſpirituali à viro ſeparatur. Romam proficiſcens anno jubilæo Bononiæ à chirurgo cunnus ejus ſcinditur: egreditur virga virilis, cum teſticulis. Domum reverſa uxorem ducit, opera ruſtica facit, cum uxore congreditur, legitimè & ſufficienter.

Conventus Prædicatorum.
NB.

In nativitate beatæ virginis capitulum provinciale fratrum ordinis Prædicatorum fuit in Baſilea, fratre Joanne exiſtente Priore atque definitore, ſolenniter celebratum. Ad hoc Capitulum pervenerunt DLXX ibi fuerunt lectæ literæ Magiſtri Ordinis ipſorum, in quibus hortabatur eos ſuppliciter, ultrò eundum ad Barbaros ſeu in Græciam. Et non fuit unus inter eos inventus, qui hoc vellet facere, ad quod Ordo ipſorum principaliter fuit inſtitutus.

In hoc Capitulo fuerunt converſi ſeu Begihardi, hoc eſt fratres non habentes domicilis, LXXX. in proceſſione mendicantes cibaria.

Herlisheim opp.

Caſtellum Herlisheim prope Columbariam conſtruitur.

Circa feſtum S. Michaelis, obſedit Rex Franciæ civitatem in Flandria, habuit in exercitu ſuo LX. millia equorum, & hominum multitudinem infinitam.

Albertus Rex Rom. obſedit Domino Archiepiſcopo Treverenſi civitatem, & habuit in exercitu ſuo quadringentos equos phaleratos. & hominum multitudinem infinitam.

Nono Kal. Februarij & ſequenti, perierunt vineæ, & magna pars frumenti, &c. & non fuit frigus iſta hyeme, niſi his diebus prænominatis. Nec fuit calor æſtate ſequenti, niſi duobus diebus, quibus fuerunt duo homines prope Rubiacam calore nimio ſuffocati.

Acre vinum atque debile crevit.

Eodem tempore, circa feſtum Martini, D. Brogilinus de Geroltſecke, cepit quatuor commendatores, i. Magiſtros domorum hoſpitalis S. Joannis, pro eo quòd emerunt caſtrum fratris ſui, quod vendere non valebat.

In Weſthuſen carrata vini pro centum libris tali conditione vendebatur, ut una libra annis ſingulis ſolveretur. Eadem carrata data fuit pro viginti libris. Tertia vice fuit data pro vinea, de qua duæ libræ denariorum quotannis ſolvebantur.

Clericus Columbarienſis & Clericus Baſilienſis pro canonicatu diu litigabant. In

hac

hac lite clericus Baſil. interficitur. Propter hoc judices Baſil. divina in Columbaria ſuſpenderunt.

Albertus Rex Romanorum circa feſtum Mar. Magdal. congregavit exercitum in partibus ſuperioribus, & deſcendit verſus Coloniam, devaſtavit villas & res Epiſcoporum, inimicorum ſuorum ſeptendecim ſeptimanis, id eſt uſque ad feſtum Martini, dicens velle procedere verſus Holandiam atque Flandriam, & coegit Epiſcopos componere ſecum. Rhenus tum apertus eſt, ut naves aſcendere & deſcendere poſſent. *Bellum ab Alberto Coloniensi & Trevirensi illatum.*

Domini de caſtro Girſperc Seniores, Juniores Dominos de Girſperch graviter vulneraverunt, unum occiderunt, caſtrum ceperunt, & plures de caſtro fugere coegerunt.

A feſto Thomæ uſque poſt Epiphaniam ingens frigus. Die Stephani Biſuntij Dubis fluvius congelatus fuit, & homines glaciem aſcenderunt, ſub quibus glacies fregit, ut quingenti homines promiſcui ſexus pariter perierint. Briſaci etiam Rhenus congelabatur. *Luctuoſus caſus Veſontij.*

Rhenus, quem Rex Albertus aperuerat, ut omnis volens aſcendere & deſcendere, poterat: hunc milites terræ clauſerunt, ut nullus mercatorum auſus fuerit in Rheno amplius comparere.

In Spira civitate civis dives meretrices congregavit, habitum eis pœnitentiæ tribuit, & cibaria miniſtrabat.

M.CCC.III.

Die S. Antonij, capella monachorum de Barthuſ/ordinis Ciſtercienſis, quæ noviter fuerat conſtructa, dicitur ſolenniter conſecrata in Columbaria. *Barhauß.*

Cives Columbarienſes jura ac conſtitutiones plurimas fecerunt, & tranſgreſſoribus pœnas pro ſingulis conſcripſerunt. Inſuper conſtituerunt, ut quicunque Deum vel B. virginem Mariam blaphemiis vel verbis turpibus dehoneſtaret, decem ſolidos ad fabricam S. Martini dare cogeretur & manſione civitatis tribus ſeptimanarum privaretur.

Civis Baſil. à Domino Thuringo de Ramſtein capitur, in caſtrum ejus ducitur, Baſilinſequuntur, & ab eis caſtrum ejus velociter expugnatur atque deſtruitur, ceperunt item intra decem hebdomadas quinque caſtra fortia. *Ramſtein caſtrum.*

Carolus frater Regis Franciæ Rex Siciliæ, Rex Arragonum, & Rex Franciæ confœderantur.

Frater Nibulungus converſus cum ſervis, in cœmiterio noſtro decem tilias plantaverunt

In cœna Domini Rex Franciæ conflictum cum Flandrenſibus habuit, & amiſit quindecim millia hominum nominatorum, Flandrenſes tria millia. *Funeſtiſſ. prælium in Flandria.*

Albertus filius Regis Romanorum duxit uxorem Comitis de Horngovve.

Capitulum fratrum Minorum (circa Urbanum) fuit in Columbaria ſolenniter celebratum, comparuere illic CL. fratres. Converſi ſeu Beghardi triginta, bini & terni in proceſſione per Columbariam tranſeuntes eleemoſynam mendicabant.

Henricus ſcolaris de Hohinerch meretrices congregavit, in domum cum magna diligentia clauſit, & eis per mendicationem neceſſaria miniſtravit. Et veſtes lineas albas de filo groſſo, & pallia breviora, pro veſtibus inducbat. Decem vel viginti, vel plures in una civitate in unam domum claudebat, & eis neceſſaria prout potuit miniſtravit. *Pœnitentium mulierum collegia inſtituta.*

Feſto Pentecoſtes, fratres ordinis Prædicatorum de Francia, capitulum generale in Biſuntio celebraverunt, ad quod fratres CCC. pervenerunt.

Octava Jo. Baptiſtæ venit venerabilis frater Bernhardus Magiſter ordinis Prædicatorum in Columbariam.

Venerunt nuntij Alberti Regis Roman. nuntiantes ei, quod D. Papa prædicaſſet in manifeſto, quòd eſſet verus Rex Romanorum, & dilectus filius ejus.

Rex Arragonum compoſuit cum Papa, & miſit ei cathedram auream, & aureum ſcabellum ei fideliter copulato.

Cardinales de Columna, qui ſe ad Regem Arragonum contulerant, ad Regem Franciæ ſe contulerunt.

Tres Abbates Cluniacenſis, Ciſtercienſis & Præmonſtratenſis à Rege Franciæ capiuntur, quod noluerunt ei contra Papam in ſuis conſtitutionibus obedire.

Papa Regem Franciæ excommunicavit.

Rex Franciæ parlamentum in feſto Joannis Baptiſtæ dicitur habuiſſe, in quo ſignificavit, Dominum Papam in pluribus articulis fidei graviter exceſſiſſe.

Solennis

Auſtriaci fiſci tracta... cula ... ſeriſſimus.

Solennis procurator Regis Romanorum, qui à Rinvelden uſque in Schletſtat incluſivè dominabatur, in turri in Enſiſheim claudebatur, & rationem de ſibi creditis reddere cogebatur.

Hoc anno vinum bonum crevit.

Zur Sonnen patritij Baſil.

Quarta feria poſt nativitatem beatæ Virginis, filia civis Baſilienſis, qui dicitur *de Sole*, cum magna ſolennitate filio Domini de Eptingen matrimonio copulatur.

Pax Flandris reddita.

Rex Franciæ compoſuit cum Flandrenſibus: reddidit enim eis Comitem Dominum ſuum, & filium ejus & omnia quæ petebant voluntarius admittebat.

Romæ Papa Bonifacius obijt, ante cujus domum Rex Franciæ Ludovicus vexillum ſuum tribus diebus in ſignum victoriæ dicitur ſuſpendiſſe.

Scultetus de villa Stafroſheim bovem vicini ſuffurâbatur: quod à vicinis non poterat occultari, nec aliquis eorum auſus fuerat propter malitiam hominis revelare. Quidam autem ex ſuis civibus majoribus Argentinenſium occultè revelaverunt: qui egreſſi Sculterum ceperunt, & in patibulum ſuſpenderunt.

Archiepiſcopus Trevirenſis propter inobedientiam Confluentinorum obſedit eos cum quingentis equis phaleratis, & coegit eos vi, ut ei in omnibus obedirent.

Capitulum generale fratrum Prædicatorum celebratum Toloſæ.

Epiſcopus Colonienſis obijt.

Domini de Girſperc caſtrum ſuum Epiſcopo Argentinenſi tradiderunt.

Herckheim ad Illam.

Domini de Hadiſtat caſtrum Hertnſtein obſederunt, & villam igni tradiderunt.

Papa Benedictus poſt Paſcha de Roma ſe ad civitatem Peruſium transferebat.

Vom Hauß ſocerum Alſatiæ.

Dominus de Domo, ... & Domini de Hadiſtet / militibus de Lobig-ſtr ſuas poſſeſſiones cum potentia deſtruxerunt. Iidem Domini caſtrum Hagineckt noctu cum ſcalis obtinuerunt, & totaliter ſuccenderunt.

Albertus Columbariæ.

Rex Albertus venit in Columbariam, circa feſtum Viti, & ab eis petijt marcas quadringentas.

Flandrenſes Dominum de Henſgowe & Epiſcopum Trajectenſem cepiſſe, plurimi retulerunt.

Albertus Rex Romanorum mandavit militibus Alſatiæ, ut in Columbariam venirent, & eum poſt feſtum Viti in armis expediti ſequerentur.

Venerabilem Epiſcopum Baſilienſem cepit Comes Montisfortis, cauſam rationabilem non habens.

Girſperg.

Domini de Girſperc caſtrum ſuum Girſpere Dominn Henrico de Rapolſtein tradiderunt tali conditione ſeu pacto, ut eis caſtrum quod dicitur der Stein / ſeu Lapis, in ſuam poteſtatem traderet, & omnes res & reditus in alios reditus transmutaret.

Flumina ... vens.

Annus hic calidus fuit admodum ſine pluvia: molendinis aquæ deficiebant, hinc frumentum vile, panis carè vendebatur. Botri maturi in vigilia ſancti Joannis in Alſatia videbantur.

Vir ſenex juvenculam uxorem ſuam in Rapolſwire noſcitur occidiſſe. Mater prope Turegum filium occidit, quia eam cognoſcere recuſavit.

Rhenus ob immodicum calorem tantæ parvitatis erat, ut in pluribus locis inter Baſileam & Argentinam poſſet tranſuadari.

Albertus Rex Romanorum Bohemiam cum maxima armatorum multitudine potenter intravit, ad montes auri & argenti pervenit, & inde imperfecto negotio ad propria remeavit.

Rex Bohemiæ majore multitudine armatorum in civitatibus manſit, & cum Rege Romanorum congredi non audebat.

Hyems diu duravit, ut ſtramen ovibus & aliis pecoribus comedendum præberetur.

Rhenus naves oneratas præ nimia parvitate portare non valebat.

Rex Romanorum Comitem de Wirtinberg dicitur obſediſſe.

F I N I S.

CHRO-

CHRONICI DOMINICANORUM COLMARIENSIUM,

PARS ALTERA,

Continens uberiorem narrationem rerum aliquot memorabilium, quarum in Annalibus conciſa mentio fit.

Rudolfi Habſpurgenſis ante adeptam regiam dignitatem res geſtæ.

COMES Albertus de Habſpurch / de uxore ſua libros genuit..... Filia una nuptui traditur Comiti de Kuſſaberch/altera in clauſtrum dominarum de Adelnhuſen prope Friburgum, ordinis fratrum Prædicatorum, collocatur, in quo vitam ſuam laudabiliter conſummavit. Unum filium Clericum fecit, eique beneficia plurima contulit, ſed juvenis de hoc ſeculo migravit. Duobus dignitatem dominiumque commiſit, & ipſe cum familia ſua ad tranſmarinas partes tranſmeavit. Frater Comitis Rudolfi Longobardiam intravit, ibique capitur, & vitam ſuam in captivitate miſerabiliter finivit. Comes Rudolfus ſe ſolum ſentiens in dignitate conſtitutum, videnſq; vicinos ſuos Comites divitiis abundare; ſe autem reſpectu aliorum in paupertate conſtitutum: cogitavit quomodo poſſet divitias comprehendere temporales. Conſiderans etiam quòd res magnas per preces aut juſtitiam ſubitò comprehendere non valeret, deliberavit intra ſe, quòd vicinos ſuos vellet prælijs impugnare.

Natus eſt autem de progenie Ducis Zeringiæ, anno M. CC. XVIII,.... Cal. Maij, eodem ſcilicet anno, quod Dux Zeringiæ viam carnis ingreditur univerſæ. Erat hic vir longus corpore, habens in longitudine ſeptem pedes, gracilis, parvum habens caput, pallidam faciem atque longum naſum, paucos habebat crines. Vir in cibo, potu & in alijs moderatus: vir ſapiens & prudens, & cum maximis divitijs in ſumma tamen ſemper extitit paupertate. Multos habuit filios & filias, quos omnes conſtituit in magnas divitias & honores.

NB. *Proſopographia Rud. Habſpurgij.*

Iis temporibus vixit juvenis, dictus de Tüffenſtein/ nobilis, dives, habens caſtrum quoddam in quo plurimum confidebat. Hujus res Comes Rudolfus libenter habuiſſet, ſi eas comprehendere potuiſſet. Occaſione igitur arrepta cœpit juvenem oppugnare. Sed cum eum vincere per potentiam non valuiſſet, pacem cum eo fraudulenter fecit, & per quoſdam ſuos familiares inſidias ei poſuit, & hi eum turpiter occiderunt,

Tuffenſteinius Baro interemptus.

Poſthæc cæpit impugnare Comitem Gotfridum de Lauffinberck / puerum virtuoſum, filium avunculi ſui, eique villas plurimas devaſtavit. Comes verò Gotfridus mane cum civibus ſuis de Lauffinberck Bruccum caſtellum adijt, apertumq; reperit, potenter intravit, & omnia quæ ibi reperit, in caſtellum Lauffinberck cum gaudio tranſferebat. Multi viri cum mulieribus corporibus tantùm evaſerunt.

Anno 1242. *Bruck, oppidum Ergeta prope Habſpurgum.*

Comes de Kiburck filiam Comitis de Sabaudia duxit uxorem. Videns autem ſe ex ea filios non habere poſſe, dignitates ſuas Epiſcopo Argentinenſi tradidit, tali conditione (ut quidam dixerunt) quòd Comitiſſa quaſdam res liberè poſſidere deberet ad tempus

Hartmannus ſenior, comes de Kiburg. *1244.*

vitæ ſuæ, & poſtca dignitates ad Epiſcoporum Argentinenſium poſteros devenire.

Rudolfus nepos era H. ri ma ni comitis è ſorore.

Mortuo verò Comite de Kiburck, Comes Rudolfus omnes penè res & dignitates per violentiam obtinuit: cùm verus tamen hæres eſſe à pluribus negaretur.

Comites Toggy & Barones de Regenſperg.

Erant in ſuperioribus partibus nobiles Domini liberæ conditionis, filij ſororis Epiſcopi Baſilienſis Henrici, qui cives Thuricenſes & Comitem Rudolfum alioſque vicinos ſuos (ut eis videbatur) ſæpius turbaverant. Eo tempore Comes Rudolfus quibuſdam hominibus de Lombardia venientibus Ducatum præſtitit, ut poſſent in Alſatiam pervenire. Hi cùm propè dominium iſtorum Dominorum perveniſſent, ipſis omnia quæ attulerant, abſtulerunt. Comes Rudolfus ſuper hoc indignatus, cives Thuricenſes atque alios amicos & vicinos induxit, ut contra Dominos de Tokinburc juvarent, quod vellet eos fideliter vindicare. Qui gaviſi, magnum ſibi adjutorium promiſerunt.

Vtznabergū Toggiorū demolitum.

Comes verò congregato exercitu caſtrum Uzinberc violenter obſedit, & res eorum alias devaſtavit. Domini de Tokinburc ſe ut poterant defenderunt, & multis ſeptimanis viriliter tenuerunt. Et cùm multa mala paſſi fuiſſent, tandem eis victualia defecerunt, & caſtro derelicto cum corporibus receſſerunt. Comes Rudolfus habito caſtro, deſtruxit.

Poſt mortem Imperatoris Friderici, Imperij res, quas quilibet Dominorum poterat, confiſcavit. Obtinuit autem Comes Rudolfus de Habſpurc Briſacum, & per tempus aliquod in ſua tenuit poteſtate. Henricus Epiſcopus Baſilienſis dixit Comiti Rudolfo, quòd Briſacum ſuum deberet eſſe, eò quòd jure hæreditario poſſediſſet. Comes verò dixit, ſi vellet ei dare M marcas argenti pro jure ſuo, promitteret caſtrum & caſtellum tradere in Epiſcopi poteſtatem. Epiſcopus verò dedit DCCCC. marcas, & ſic obtinuit civitatem, quam habuit uſque ad electionem Rudolfi in Regem Romanorum.

Cauſa belli inter Rud. comitem & Epiſcopum Baſil.

Cùm autem interim Comes Rudolfus Epiſcopum Baſilienſem indebitè moleſtaret, Epiſcopus Baſilienſis accerſito Comite Rudolfo, dixit: Cognate, à vexatione mea quieſce & tibi centum marcas argenti voluntariè miniſtrabo. Comes per illum annum voluntariè quieſcebat. Sequenti anno Comes Rudolfus Epiſcopum cœpit ſecundariò perturbare: iterum dedit centum marcas, ut eum amplius non vexaret: Et iterum à vexatione ſecundariò deſiſtebat. Tertio anno petijt Comes R. ducentas marcas, eò quòd indigeret: erat enim multis debitis obligatus. Epiſcopus dixit: Verecundor eſſe de cætero tributarius.

Bladolsheim auf der Hart anno 1268.

Poſthæc cœpit Comes Rud. Epiſcopum Baſilienſem cognatum ſuum quantum potuit impugnare. Epiſcopus verò cum civibus Baſilienſibus villam Bladolsheim / quæ ſita eſt propè Rhenum, quæ tunc noviter munita erat foſſato atque propugnaculis, potenter intravit, & omnia quæ in eo fuerant, devaſtavit.

Hertēberg prope Herte- nster Rhenū & Hercynū nemus

Poſt hæc Comes Rudolfus dominos de Tokinburc, filios ſororis Epiſcopi Baſilienſis obſedit, & efficaciter impugnavit. Epiſcopus ex adverſum in odium Comitis Rudolfi caſtrum Hertimberc, noviter conſtructum & bene conſummatum, evertebat. Deinde caſtrum Rinfelden / quod inexpugnabile videbatur, violenter obtinuit, & traxit in propriam poteſtatem.

Sacconium oppidum ad Rhenū igne fortuitò conſumitur. anno 1272.

Caſtellum, quod Seconis dicitur, quod tunc erat de dominio Comitis Rudolfi, ignis, caſu ſuperveniens, exceptis duabus vel tribus domibus, devaſtavit. Eorum enim peccatis exigentibus hoc eis creditur accidiſſe. Sanctus enim Fridolinus locum illum uſque ad illud tempus cuſtodierat, quod nullus Dominorum eos enormiter poterat infeſtare. Cives verò loci illius non confidentes in Domino ſuo S. Fridolino, pontem lapideum, quem ipſe conſtruxerat, deſtruxerunt, prædas pauperum innocentum introduxerunt, & comeſſationibus & luxuriis inſiſtebant. His & ſimilibus peccaverunt, ideo perierunt. Indignationem enim ſuam S. Fridolinus duobus annis ante deſtructionem loci, pulſationibus quas faciebat in capſa, qua ejus reliquiæ quieſcunt, pluribus & multis vicibus oſtendebat. Cuſtos etiam Eccleſiæ, domina de Gliers conditionis liberæ, ſolennis receptatrix fratrum Minorum atque Prædicatorum & pauperum aliorum, dixit: S. Fridolinum filiabus ſuis Canoniſſis ſuis in ſomnis apparuiſſe, & indignationem ſuam ſæpius oſtendiſſe. Frater Hoſpitalis cuſtos Eccleſiæ S. Fridolini, qui in Eccleſia ſemper jacuit eamque cuſtodivit, infra duos annos ſæpius cum ſe retulit audiviſſe.

Loco hoc deſtructo per ignem, venit venerabilis Dominus Henricus Baſilienſis Epiſco-

Epiſcopus & domos lapideas ac muros civitatis in locis multis dejecit, & omnia quæ ibidem reperit, deportavit.

Reliquiæ S. Fridolini.

Venerabilis Domina Abatiſſa, de genere Comitum Phitretarum, poſt exuſtionem caſtelli, in clauſtrum & caſtellum redijt, reliquias ſancti Fridolini reperit & accepit. Poſthæc conſilium inijt cum Canoniſſis ſuis, quid facere deberet, de reliquijs S. Fridolini. Tunc Canoniſſæ dixerunt: Si tranſtulerimus reliquias S. Fridolini ad locum ſolennem, ſcilicet in Baſileam, tunc per violentiam Epiſcopus & Canonici retinebunt. Si autem fratribus Minoribus vel Prædicatoribus, vel alijs religioſis dederimus ad ſervandum, ab illis Epiſcopus auferet violenter. His conſideratis dixerunt: Demus reliquias S. Fridolini alicui vicinorum Dominorum, qui clauſtro noſtro aliquo fidelitatis vinculo aſtrictus teneatur. Commiſerunt igitur Comiti de Habſpurc, qui eas in honeſtam cameram collocavit: inſuper in ea nocte tenebras lumine decoravit. Quæ cum per breve tempus ibidem fuiſſent, indignationem ſuam cœperunt per pulſationem ſuam, familiæ demonſtrare. Audiens hoc Abbatiſſa, in Loufinberc ad Canoniſſarum collegium transferebat. Sed cum & ibi per tempus aliquod fuiſſent, indignationem ſuam per pulſationem ſuam Canoniſſis ſuis intimabat. Tunc Canoniſſæ cum ſuis reliquiis ad clauſtrum proprium redierunt.

Eodem tempore Comes Rudolfus ut infeſtaret Dominum Baſilienſem Rhenum tranſire non poterat: unde naves quas in curru ducere poterat, fabricari fecit. Et quando voluit cum ipſis Rhenum tranſivit, & hominibus Epiſcopi ſuperveniens improvisè eos ſæpius graviter infeſtavit: & poſt in eiſdem navibus per Rhenum rediens, eas ad tutiora loca in curribus perducebat. Videns Comes Rudolfus, quòd per potentiam Epiſcopo Henrico reſiſtere non valeret: militibus & civibus Epiſcopi occultè dona tribuit & promiſit. Milites Epiſcopi Comitem occultè & Epiſcopum contempſerunt. intelligens hæc Epiſcopus, cum proprijs ſuis Comitem invadere non audebat. Sciens hæc Comes Rudolfus vias ſuas ſine timore, quò voluit, dirigebat.

Conſul Baſilienſis occiſus.

Comes autem cum Baſileam quadam vice pertranſiſſet, intelligens hoc Marſcalcus magiſter civium, cives convocavit, Comitem Rudolfum proſequi faciebat. Ipſe verò Marſcalcus cum paucis perſequitur fugientem, & cum quaſi ſolus ad inimicos perveniſſet, eum comprehenderunt, & velociter occiderunt. Poſt hæc liberè quò voluit, perrexit, quòd cives Baſilienſes, propter infidelitatem ſuorum, eum invadere non audebant.

Baſilea à Rudolfo obſeſſa.

C⸱ es Rudolfus exercitum congregavit, veniensque Baſileam collem Binningen aſcendit: & Baſileam obſedit. & ibi cum exercitu quinque dies cum potentia morabatur. Epiſcopus verò cum civibus eum depellere non audebat, quod cives, quos amicos habuit, inimicos maximos reputavit. Verùm poſtea Comes Rudolfus milites congregavit, obſidere Baſil. ex alia parte Rheni volens, ut gloriæ ſuæ potentiam ſecundariò demonſtraret. Cùm autem plus quam CCC. milites congregaſſet in Briſgaudia, & cùm prope Baſileam potenter tranſitum facere voluiſſet. plures ex eis periculo ſe committere noluerunt. Comes verò ſe periculo commiſit, cum CCC. militibus propè Baſileam pertranſivit, prædam ſecum tulit, & viam quam cœperat, adimplevit. Baſilienſes eum inſequuntur, ſed eum comprehendere non valebant.

Rudolfus Rex Romanorum renunciatus.

Anno Domini M. CC. LXXIII. venit in Baſileam nuncius quidam, ab electoribus miſſus, dicens, ſe allaturum Regem omnibus. Hic cum à Baſilea ad Comitem Rudolfum veniſſet, dixit: Electores vobis ſignificant, quòd ſi volueritis ſilias veſtras nuptui dare talibus Dominis, in Regem vos eligent Romanorum. Qui reſpondit: Hæc & quæcunque alia implebo. Tunc literas electionis & confirmationis omnibus patefecit. Rex his verſis, ſuis omnibus dixit: Pacem cum omnibus habete, & omnes captivos reſtituite priſtinæ libertati. His auditis atque viſis, domini invicem loquebantur: Vivat Rex. & poſtea honorem Regium ſibi tribuerunt. Deinde cum uxore, filijs & filiabus ad Rhenum perrexit, & cùm in Rinueldiam veniebat, cives eum velut Regem cum magno gaudio receperunt, & caſtrum atque caſtellum ſibi liberè tradiderunt. Poſtea venit in Baſileam, & illi eum laudabiliter receperunt. Poſt hæc venit Mütvenburg & Briſacum, & illi eum honorificè receperunt, & neceſſaria tradiderunt.

Neoburgum & Briſacum ad Rhenum

Has civitates & caſtella, Dominus Henricus Baſilienſis Epiſcopus precio ſibi comparaverat.

paraverat, vel per obſidionem obtinuerat, quæ etiam Epiſcopo liberè ſerviebant, & Comitem Rudolfum, quantum poterant, impugnabant. De hac mutatione venerabilis Dominus Epiſcopus Baſilienſis Henricus in tantum doluit, quòd (ut dicebatur) mortis periculum incurrit. Omnes enim inimicos & perſequutores Regis Deus (ut dicebatur) de hoc ſeculo paulatim ſubtrahebat.

De electione & inauguratione Rudolfi Regis Romanorum.

Somnium Baronis de Klingen.

DOMINUS de Clingen, vir liberæ conditionis, perſonatus, dives & devotus: vidit Principes & Electores Imperij congregatos & dicentes: Quicunque ex nobis bane coronam levare poterit, Rex ab omnibus habebitur. Singulis autem ſe probantibus, nullus eorum levare potuit eam. Tandem Rudolfus de Habſpurc Comes, coronam potenter elevavit, ſeque coronavit. Viſionem hanc eventus ſubſequens approbavit: eligitur enim in craſtino Michaelis, anno M. CC. LXXIII. Tum igitur captivos omnes, etiam perpenio carceri deputatos, priſtinæ reſtituit libertati. Venit Maguntiam: hîc præſentantur ei Regalia, quæ prædeceſſores Reges magna pecunia non poterant obtinere. Hinc Aquiſgranum. Multitudinem hominum ſtrata publica uſque ad tria milliaria vix commodè recipiebant. Occurrunt Dux Bavariæ, Saxoniæ & alij cum XX. millibus equitum. Panis modicus duobus denarijs vendebatur, ſextarius avenæ pro decem Colonienſibus.

Anna de Hohenbergana, uxor Rud. Regis.

Uxor Rudolfi, filia Burchardi de Hohenberc, quando Rex miſit pro ea, domum regebat in Brucco, deſcendit per Rhenum, & venit in Buken, ad viros religioſos, providos & honeſtos, de domo Teutonica: à quibus honorificè recipitur, neceſſarijs abundanter adminiſtratis. Cives Rinfeldenſes eò communiter occurrerunt, & xenia plurima detulerunt: promittentes, ſe ei pro poſſe rebus & corpore in omnibus obedire.

Baſileam venit, quarto idus Octobris: magno Comitatu recipitur à civibus, Canonicis & omnibus religioſis, cum reliquijs & magna reverentia. Dantur ei expenſæ & xenia multa. Deſcendit multis comitantibus ad Regem, ut cum ipſo coronaretur. Columbarienſes duodecim vaſa vini optimi, Argentinenſes ſexaginta, & navem magnam plenam frumento, obtulerunt. Civitates Imperij omnes Reginam honorificè ſuſcipiunt, munera & xeoia offerentes.

Inauguratio regia Rudolfi.

In vigilia omnium Sanctorum Rudolfus Rex coronatur: & tum ſpatio horæ apparuit nubes candida, in modum crucis formata, quæ poſtea in ruborem ſanguinis eſt transformata. Cum Principes hoc Regi retuliſſent, dixit Rudolfus: Si Dominus mihi vitam proſperitatemque dederit, tranſmarinas partes adibo, & pro peccatis meis maximis ſanguinem meum conſecrabo Domino Jeſu Chriſto.

De quibuſdam Rudolfi Regis liberis.

ANNO M. CC. LXXVI. puer quinque annorum filius Rudolfi Regis, acutis febribus laborabat, ſed ſtatim reſtitutus eſt ſanitati. Hic juſſerat veſtes pauperibus elargiri, & baldicum cuidam incluſæ.

Eodem anno uxor Rudolphi filium peperit in Rinfeldia: Epiſcopum Conſtantienſem cognatum Regis, ut eundem baptizaret, vocavit. Epiſcopus igitur Conſtantienſis ſabbato Paſchæ miſſam celebravit, & baptiſmum benedixit. Frater Hartmannus ſocius Prioris Prædicatorum Baſilienſium Evangelium, *Et exultet jam*, &c. decantavit. Epiſcopus puerum baptizavit. Alexander lector Prædicatorum Conſtantienſium de ſacro fonte levavit. Frater Henricus alter levantium fuit, qui & Reginæ Medicus & amicus extitit. Puer hic paucis ſeptimanis poſtea obijt, ſepultus in choro Baſilienſis Eccleſiæ. Exequiis interfuerant omnes Clerici & religioſi, milites, cives honeſtiores, familia Reginæ penè cum mulieribus univerſis. Feretrum coopertum fuit Baldichino, quod Eccleſiæ reliquerunt.

Carolus Habspurgenſis infans

Regis Ottocari ortus, adoleſcentia, regni primordia, conjugia.

ANNO M CC. XXX. Rex Bohemiæ Ottocarus, cujus avus Dux fuerat, in Regem ſublimatur. Hic ex uno parente Teutonicus fuit. Hujus uxor cùm puerum concepiſſet, ſomnium habuit, ſe lupum pro puero concepiſſe. Hic lupus terram Bohemiæ ſibi ſubjugavit, ac terras vicinas ſua potentia devoravit. Hunc lupum deinde leo ſuperveniens, ſuis unguibus dirupit, ac bona ejus occupavit.

Natus eſt poſtmodum Regi Bohemiæ filius, quem tenerrime dilexit. Hic erat juvenis pulcher, fuſco colore, ſtatura mediocriter longa, pectore magno, ore amplo, fortis, ſapiens, eloquentia ſapientes & Philoſophos præcellens. Huic pater uxorem dedit & Marchionem in Merrhen conſtituit. Hic juvenis regnum patris affectans, patrem tandem regno excedere coegit. Pater auxilio Marchionum Brandenburgenſium & Miſenenſium civitatem ...... & filium cum exercitu obſederunt. Filius ex civitate fugit, & regnum poſt hæc patri reliquit. Poſthæc multiplicati ſunt in Bohemia Teutonici: per hos Rex ingentes divitias collegit, ex auri & argenti fodinis. *Ottocarus naſcitur.*

Mortuo hoc Rege, filius regnum occupavit, Teutones expellit, Nobiles impugnat, vicinos ſubjugat. Hinc factus inviſus multis, fideles famulos paucos habebat. Hujus uxor abſque liberis mortua eſt. Rex ter diſpenſationem obtinuit à Papa, ut matrimonium contraheret cum ſorore Margaretha, Regina quondam Teutoniæ, moniali in clauſtro fratrum Prædicatorum apud Treverim. Paucis annis poſt per hanc Auſtriam poſſedit. Cum liberos ex ea non haberet, petijt ab Epiſcopis licentiam cum alia contrahendi. Cui Epiſcopi reſponderunt: *Quos Deus conjunxit homo ne ſeparet.* Rex ei civitatem.... cum reditibus aſſignavit, in qua Regina quaſi vidua reſidebat, ac paucis annis poſtea mortua eſt. Rex Cumani cujuſdam duxit uxorem, cum qua multos filios & filias procreavit. Rex de uxoribus ſuis multas terras habuit, turres plenas auro & argento collegiſſe, ac hoſtes ferè omnes viciſſe dicebatur. *Ottocarus regnum Bohemiæ occupat.*

Ortus & progreſſus belli geſti à Rudolfo Cæſare contra Ottocarum Bohemiæ Regem.

RUDOLFO Rege à civitatibus ſuſcepto, & in Teutonia pace facta, nobiles qui erant de Regis Bohemiæ ditione, gaviſi ſunt multùm, ſperantes à Regis Bohemiæ dominio liberari. Ex tunc literas & nuncios miſerunt Regi Romanorum, rogantes ſuppliciter, ut ad preces ipſorum veniat, quia terras ad Imperium ſpectantes, quas Rex Bohemiæ per violentiam poſſidet, velint ſui dominio ſubjugare.

Audiens hæc Bohemiæ Rex timuit valde, & Concilio congregato, Principes literatos convocavit, ſcil. Archiepiſcopos, Epiſcopos, Præpoſitos, Abbates & Priores. Cùm igitur ad præſentiam ſui conveniſſent, dixit: Intelleximus nuper, quòd Comes Rudolphus de Habiſpurch dicat, ſe fortè Regem Romanorum, & dicit, ſe velle terras noſtras, quas multiplici jure poſſidemus, in propriam retrahere poteſtatem. Hæc ſuſtinere non debemus, inſuper nobis cederet in maximum detrimentum. Rogo dilectionem veſtram quatenus in fidelitatem juramento firmetis, & ut omnes meos adverſarios de noſtris finibus, pro viribus veſtris expellatis. *Ottocarus contra Rudolphum ſe munit.*

Tunc omnes pariter dixerunt: Quicquid Domino Regi placuerit, faciemus. Tunc Rex dixit: Jurate ergo mihi fidelitatem: tunc omnes juraverunt. Inſuper ei pueros ſuos obſides tradiderunt.

Rudolphus Rex, cùm literas Nobilium Bohemiæ vidiſſet: ſubitò eis in adjutorium veniſſet, ſi Rheni regiones relinquere potuiſſet. Cùm autem Rex propter literas ad terram Bohemiæ ſe transferre minimè potuiſſet: quidam ex ipſis perſonaliter in Alſatiam pervenerunt, Regem ſuppliciter deprecantes, ut ad terras Regis Bohemiæ non differat venire, eò quòd ſibi regionem ſuas reſtituent univerſas. *Rudolphus à Nobilibus Bohemiæ excitus.*

Rudolfi expeditio ad occupandas Imperij terras.

Rudolphus rex Romanorum inclinatus precibus Dominorum, rogavit omnes perſonaliter milites, quos rogare poterat, inſuper omnibus ſuis præcepit, ut armati ſecum venire non differant, quia terras alias oportet eum ſubitò viſitare. Multi ſibi bona promiſerunt, ſed ſolvere minimè potuerunt. Rex terram ſuam cum paucis exivit, ſed de die in diem plures milites acquiſivit. Cùm autem Moguntiam veniſſet, dixit ad eum Dominus de Clingin: Domine, quis eſt cuſtos veſtri theſauri? Reſpondit rex, non habeo theſaurum, nec pecuniam quàm quinque ſolidos debilis monetæ. Tum dixit ei Dominus de Clingin: quomodo ergo vultis exercitui providere? Reſpondit ei rex: Sicut mihi Dominus ſemper providit, ſic & in hoc itinere Dominus poterit providere. Lætanter rex proceſſit, & in extrema ſemper extitit paupertate. Proceſſit ſine contradictione, & quæ ſpectabant ad Imperium ei voluntariè tradebantur. Caſtella, munitiones, fora, quorumcunque fuerunt, quæ ſe defendere non potuerunt, ditioni ſuæ ſe voluntariè tradiderunt.

Rex autem Bohemiæ non credebat, quòd rex Rudolphus auderet vel poſſet ſine contradictione terras Auſtriæ devaſtare. Si enim rex Bohemiæ adventum Regis Romanorum veraciter timuiſſet, pontes aquarum, altitudines viarum, facillimè cum paucis hominibus concluſiſſet, quo adventum regis diutiſſimè diſtuliſſet. Cum autem rex Romanorum ad ducem Bavariæ filiamſtrum ſuum perveniſſet, ab eo reverenter ſuſcipitur, & ei ſuiſque neceſſaria abundanter & voluntariè miniſtrantur. Compoſuit etiam Rex Romanorum cum Dominis diverſis, ut ipſorum permitterent terras libere pertranſire.

Cùm hæc ad aures regis perveniſſent Bohemiæ, doluit multùm: congregatoque exercitu, venit ad Regem Teutoniæ prope Viennam, ut eum de ſuis finibus extirparet, ſed non poterat: quia Regis Bohemiæ congregatio ex una parte Danubij morabatur: Regis autem exercitus Romanorum ex alia parte Danubij requievit.

Bohemi conſilia Caſtrorum Auſtriæ arcanda.

Rex Bohemiæ totam ſuam fiduciam in civitatem quæ Nuenburch dicitur, poſuerat, eò quòd inexpugnabilis videretur. Eſt enim civitas in monte poſita, forti muro, turribus multis, circundata. In hanc Bohemos multos ad cuſtodiendam miſerat, eiſque victualia plurima miniſtrabat. Ordinaverat & rex, ut ſi Vienna civitas impugnaretur à rege Romanorum, quòd civitas Nuenburch ei in omnibus neceſſaria miniſtraret. Si cives Viennenſes ſe traderent Regi romanorum, quòd rex eos per civitatem Nuenburch atrociter impugnaret. Cogitaverat enim rex Bohemiæ per ipſam totam terram Auſtriæ poſſidere.

Caſtrum Viennenſe.

Rex Bohemiæ quatuor munitiones, quæ circa muros erant civitatis Viennenſis munire propugnaculis cœpit, & caſtrum novum fortiſſimum, quod ædificaverat, in medio civitatis. Coegit & ex tunc Burgenſes, milites, Nobiles & Barones pueros ſibi dare obſides, & caſtra fortiſſima cum armis ſuis, in ſuam tradere poteſtatem. Miſit inſuper Bohemos milites armatos in civitates Auſtriæ, & victualia miſit ipſis abundanter, ut ſi contingeret rudolphum regem civitates aliquas obſidere, cives ſe non poſſent excuſare, quoniam civitates ſuas ſi vellent ab impugnantibus conſervare. Præ cæteris autem civitatem, quæ dicitur novum caſtrum, victualibus multis munivit, eò quòd Viennam & alias civitates ex ipſa paſcere voluiſſet. Præcepit etiam ne aliquis rudolphum regem romanorum Dominum vel regem in ſuo dominio nominaret. Præcepit & fratribus Prædicatoribus ne celebrarent in ſua poteſtate provinciale Capitulum.

Vienna à Rudolfo obſeſſa anno 1276.

Rudolphus rex romanorum cum duobus millibus equorum Phaleratorum Bavariam veniens, tali conditione ſe confœderavit Duci Bavariæ, ut filius Ducis filiam regis duceret in uxorem: & filia Ducis, filio Regis matrimonio jungeretur. Quo facto tradita fuit regi terra magna, & adjuncti ſunt ei milites mille cum equis phaleratis. Poſthæc cœpit ejus exercitus militibus augmentari, aditque rex civitatem Viennenſem & obſedit tam potenter, ut ex una parte civitatis nullus ingredi vel egredi ſine ſua licentia commodè potuiſſet.

Rex verò Bohemiæ equitibus viginti millibus congregatis, exercitum ſuum contra regem romanorum ex alia parte Danubij direxit, ut eum de ſuis finibus extirparet. Milites autem Bohemiæ regis, propter nimium timorem contra Teutonicos

nicos bellare, nullis voluerunt Regis juſſionibus obedire. Rex Bohemiæ ſuis confidere non audebat, quòd longo tempore nobilium patres, fratres, conſanguineos & affines vi ſive fraudulentia pro viribus occidebat, vel ipſos de Bohemiæ finibus extirpabat. Exercitus autem Regis Romanorum cum exercitu Regis Bohemiæ libentiſſimè dimicaſſet, ſi eum in loco competente comprehendere potuiſſet.

Rege Romanorum Viennam diebus pluribus obſidente: miſit Rex Bohemiæ, Epiſcopum de Ulmize, cum equis phaleratis multis, ut Bohemis Nuenburch civitas aſſinaretur, ne à Bavaris Regi Romanorum traderetur. Feſtinavit igitur Epiſcopus cum ſuis propter diverſos timores, quòd uno die miliaria quatuordecim cucurrerunt, & ob hoc ipſis multi nobiles equi perierunt. Dux Bavariæ ſenior cum hæc à fide dignis audiviſſet, Rudolfum Regem Romanorum adijt, & hæc ſibi cum gaudio revelavit. Dixit etiam Regi: Domine, rogo quatenus mihi milites trecentos aſſignetis, quòd inſidias Epiſcopo de Ulmize in ſ..... ſylva diſpoſui collocare: ſpero enim ab ipſis aliquid habiturum. Cui rex dixit, accipe quod vis, & de iſtis ordina ſapienter. Tunc Dux acceptis militibus trecentis Rheni, quibus præ alijs melius confidebat, in ſylvam prope civitatem Nuenburch collocavit, & eos prout melius poterat, occultavit. Epiſcopus autem ſibi inſidias poſitas intellexit, Bohemisque civitatem cuſtodiendam tradidit: & acceptis multis ex civibus, qui ſibi ſuisque Ducatum præberent: inſidias occultè per devia fugiens, ad amicos ſalvus noſcitur deveniſſe.

Dux autem in inſidiis uſque ad horam nonam creditur permanſiſſe, & ſuos fame graviſſima puniviſſe. Tunc milites Duci dixerunt: Ut quid hîc fame morimur? Mittatur explorator, qui de ſtatu civitatis & Epiſcopi nobis poſſit aliquid revelare. Tunc Dux cuidam militi dixit: Ad civitatem tanquam amicus ſubitò perge & ſecreta quæ poteris inveſtiga. Explorator ad civitatem ſubitò veniens, ſtatum hominum civitatisque requirens: reverſus retulit, dicens: Epiſcopus civitatem Bohemis commiſit, civesque ſecum duxit, & ad propria remeavit. Conſternatus Dux militibus ſuis dixit: Quid ergo faciemus? ſpe enim noſtra fruſtrati ſumus. Tunc diverſi diverſa conſilia tradiderunt. Unus autem ex illis dixit: Domine, viam noſtram dirigamus ad civitatem, & amicos nos eſſe ſimulemus: fortè recipient nos ut amicos, & ſic poterimus comprehendere civitatem. Dux militi dixit: Bonum conſilium dediſti, nec unquam improbis operibus defeciſti.

Poſt hæc quidam ex ſapientibus ſuis dixit: Domine, primò duo milites præmittantur, poſt eos quatuor, poſt quos decem, poſtea quadraginta, & hi omnes cives & amicos ſe regis Bohemiæ proteſtentur. Poſt hos exercitus ſubitò ſequatur, ut ſi primi civitatem fuerint ingreſſi, per conſequens ingredi liberam exercitus habeat poteſtatem. *Nova civitas ſeu Neuſtat, urbs Auſtriæ, aſtu capta.* Sicut deliberaverunt, ita omnia perfecerunt. Appropinquantes autem primi nuntij civitati, clara voce pariter cantaverunt. Bohemi cuſtodes civitatis, cum vocem cantantium audiviſſent, gaudio replebantur: ſuſpicabantur enim cives & amicos ſuos cum lætitia redijſſe. Pontes dimittuntur, portæ reſerantur, pacificè ſalutantur, & ingredi liberè permittuntur. Quatuor autem milites ſequentes benigniſſimè receperunt, quia proſpera de ſuis civibus retulerunt. Milites autem decem qui quatuor ſequebantur, ſuſpecti cuſtodibus habebantur, & portas aperire, ſicut cæteris præcedentibus noluerent. Tum hi decem Bohemis cuſtodibus verbis mendacibus referebant: Nos de veſtris ſumus, & Epiſcopum de Ulmice cum civibus ad tuta loca deduximus, & nunc ad propria remeamus. Tunc cuſtodes portas aperuerunt, & intrare liberè permiſerunt. Milites hi prædicti feſtinanter intrare noluerunt, ſed in porta permanentes, cuſtodes verbis fallacibus deceperunt, donec quadraginta frequentes ad civitatis mœnia pervenerant. Decem milites prædicti, cum nos adeſſe vidiſſent: cuſtodes portæ evaginatis gladiis invaſerunt, & de porta fugere coegerunt. Cuſtodes portam reliquerunt, & ad hoſpitia ſua fugientes, ſe ſuaque ſalvare cupientes, civitatem captam omnibus nunciabant. Quinquaginta milites prædicti civitatis portas violenter tenuerunt, & Ducem cum exercitu ſuo ſupervenientem, liberè intrare permiſerunt. Cùm ſic Dux civitatem tam potenter fuiſſet ingreſſus, & ipſam cum ſuis obtinuiſſet: cœpit per præconem hæc civibus nuntiare: *Nulli malum ex civibus in rebus vel corpore vel familiis inferetur. Bohemi tantum adverſarii noſtri in cuſtodiam publicam perducantur.* Poſt hæc viri mulieresque

militibus Ducis Bohemos in domibus ſuis abſconditos, oſtenderunt, & captivitati publicæ tradiderunt. Factum id anno M. CC.LXXVII.

Expugnata civitate hac, venit ad eam rex cum exercitu ſuo, prædia diviſit, & quatuordecim diebus de rebus Regis Bohemiæ, quas in civitatem deduxerat, exercitui ſuo rex neceſſaria tribuit abundanter.

Vienna in poteſtatem Rodolphi concedit Anno. 1277.

Per hanc civitatem obſeſſa fuit civitas Viennenſis, quòd Regi Bohemiæ non poterant commodè ſubvenire, nec Rex poterat Viennenſes à Regis Romanorum dominio liberare. Viennenſibus ſic in periculo conſtitutis, quid facere poſſent ignoraverunt. Poſtea verò deliberatione facta, cum Rege Romanorum compoſuerunt, & civitatem ſuo dominio tradiderunt, inſuper ab eis fuit donis magnis honoratus. Cum ſic Viennenſes à ſuo domino receſſiſſent, & Regem Romanorum pro domino recepiſſent: mox à Rege Bohemorum pueros, quos obſides ſibi dederant, petierunt. Rex autem reddere pueros contradicit. Tunc Viennenſes exercitu congregato, Regis Bohemiæ terminos intraverunt, & expugnatis munitionibus & civitatibus pluribus ad propria redierunt. Videns autem Rex Bohemiæ, quòd non poſſet Regi Romanorum reſiſtere, humiliavit ſe & commiſit ſe gratiæ ſuæ. Principes autem Reges ſub his conditionibus concordabantur. Debebat Rex Bohemorum filiam ſuam filio Regis Rudolphi matrimonio copulare: Regalia ſua ſicut deceret, ab ipſo recipere, & trecentos milites cum equis phaleratis in exercitu Regis ducere quando vellet.

Articuli pacis inter Rudolfum & Ottocarum Reges.

Rex Bohemiæ multis militibus, equis, veſtibus deauratis, gemmiſque decoratus ſe præparavit, ut Regalia ſtatim à Rege ſuſciperet Romanorum. Hæc cum Principes Rudolphi Regis intellexiſſent: Regi cum gaudio retulerunt: Domine præparate vos, ſicut decet Regem, veſtibus pretioſis. Tunc Rex dixit: Rex Bohemiæ griſeam veſtem meam ſæpius diriſit, nunc autem ipſum mea veſtis griſea deridebit. Dein Notario ſuo dixit: Da pallium tuum mihi, ut Rex Bohemiæ meam derideat paupertatem. Adveniente Rege Bohemorum, dixit Rex Romanorum militibus ſuis: Armis veſtris induimini, dextrarios veſtros loricate, & ad bellum ut melius poteritis præparate, utramque partem viæ, per quam rex venturus eſt, proceſſionaliter occupate, & armorum Teutonicorum gloriam barbaris nationibus oſtendite.

Bohemus Auſtria cedit.

Hæc ſic ad regis voluntatem præparatis, venit Rex Bohemiæ, cum veſtibus deauratis, & gloria regia fulgente, procedit ad pedes Regis Romanorum, humiliter ab eo ſua Regalia mendicavit. Inſuper & centum millium marcarum reditus, & quadraginta millium marcarum, quas Auſtriæ Dux habuerat, & Rex Bohemiæ de Regina Margaretha poſſederat, reſignavit. Tunc Rex Romanorum Regi Bohemiæ regnum, necnon & Regalia conceſſit, & ſe amicum ſuum intimum omnibus aſtantibus intimavit, Rege Romanorum hæc faciente, indutus veſte griſea, deſpectus & humilis apparebat, & in tripode reſidebat.

Poſt paucas ſeptimanas pœnituit Regem Bohemorum, quòd ſe ſubdiderat Regi Romanorum. Vidit enim Rex Bohemiæ, quòd Rex Rudolfus multa poſſiderat bonorum, & tamen in ſumma ſemper extitit paupertate. Propter hæc & alia Rex Bohemiæ filiam ſuam, quam filio Regis Rudolphi matrimonio copulaverat, monialem fecit, & in clauſtrum Dominarum ordinis Minorum ſolenniter collocavit. Poſt hæc Rex Bohemorum congregavit occultè decem millia Dominorum, volens occultè Regem comprehendere Romanorum. Deus autem mirabiliter hæc impedivit. Cœperunt intra ſe congregati milites diſcordare, ſe mutuo capere, plagiſque maximis vulnerare. His ita geſtis, Rex Bohemiæ manifeſtè Regem Rudolphum diffidavit, congregavit Exercitum magnum, voluit eum Rege congredi, Romanorum, vel in civitate cum civibus obſidere, vel ipſum de finibus Auſtriæ turpiter extirpare.

Ottocarus iuſiurandi fidem mutat. 1278.

Videns etiam Rex Bohemiæ, quòd Regem Rudolphum nec dolo nec ſapientia, nec potentia vincere potuiſſet, muneribus vincere cupiebat. Miſit enim Rex Bohemorum quibuſdam militibus Auſtriæ pecuniam magnam, ut in bello relinquerent Regem Romanorum: vel ſi poſſent, ipſum conſiliis impedirent. Promiſit & ſedecim militibus, mille marcas argenti, ſi ſibi Regem Rudolphum vivum, vel vulneribus læſum, vel mortuum præſentarent. Miſit & Ungariæ militibus pecuniam, ne ipſum

ipſum impugnarent, vel debilitet infeſtarent. Hoc & rei poſtmodum eventus probavit. Miſit & promiſit etiam Dominis Epiſcopis, Comitibus, Baronibus prope Rhenum conſtitutis, ut in adjutorium Regis Rudolfi minimè pervenirent, vel ipſum pro ſuis viribus impugnarent. Quod quidam pro ſuis viribus fecerunt, & amplius feciſſent, ſi Rex in aliquo defeciſſet. Unde & in adjutorium Regi Rudolfo tantum milites ducenti numero venère.

Hæc audiens Rex Romanorum mandavit Principibus ſuis, Regi ſcilicet Ungariæ *Rodolfus auxilia corrogat.*
Duci Saxoniæ, Duci Bavariæ, militibus multis, Epiſcopo Baſilienſi & filio ſuo Alſatiæ Lantgravio, Epiſcopis diverſis, & omnibus quibus confidebat, Domino de Baldeck, quatenus cum omnibus armatis, quibus poſſent in adjutorium ſibi ſubitò pervenirent. Dixit enim: Si circa feſtum nativitatis beatæ Mariæ non veneritis, poterit mihi in maximum cedere detrimentum. Rex Ungariæ Regem Rudolfum clementer exaudivit, & ad civitatem Viennenſem, cum quatuordecim millibus hominum venit, ad prælium præparatis. Ex Auſtriæ partibus congregaverat Rex Romanorum milites multos, cum dextrarijs phaleratis. Habebat inſuper civitatem Viennenſem cum multis ad bellum præparatis. Sed in his omnibus Rex minime confidebat, nec cum eis auſus fuit, cum Rege Bohemiæ dimicare. Sperabat enim filium ſuum venturum cum multis militibus, qui per ſe tes & corpora periculo commiſiſſet. Cùm autem ad ſibi determinatum terminum milites prædicti venire non potuiſſent: turbatur Rex Romanorum ſupra modum. Erat enim intra ſe deſolatus, conſilio & auxilio deſtitutus. Præterea cives Viennenſes ad Regem venerunt, dicentes: Domine veſtri vos dereliquerunt, nec habetis homines, per quos Regi Bohemiæ reſiſtere valeatis. Rogamus vos quatenus nobis Dominum nos eligere permittatis, ne nos cum veſtra familia pereamus. Tunc Rex eos ſuppliciter deprecatur, dicens: tempus adhuc modicum ſuſtinete, ut videamus quid facere debeamus. Ex tunc juſſit caſtrum fideliter cuſtodiri. Inſuper ſervis ſuis, minoribus pariterque majoribus, ne quis alicui civium qualibet occaſione, vel ſuperbè, vel contumaciter reſponderet: poſſet enim hoc omnibus nobis evenire, in rerum & corporum detrimentum.

Rege Rudolpho ſic in periculo conſtituto: congregavit Henricus Epiſcopus Baſilienſis, ordinis fratrum Minorum, vir ſapiens atque diſcretus, & Regi Rudolpho fideliſſimus amicus: Et Dominus Conradus Werochetus Advocatus Alſatiæ, dictus *Epiſcopus Ba-*
de Hadiſtat, exercitum centum militum optimè præparatis cum dextrarijs phalera- *ſilien militib.*
tis. Hi duo Domini militibus ſuis congregatis in Baſilea conjunguntur. De Baſi- *Auſtriacam*
lea verò in Sueviam pariter proficiſcuntur, ibique Comes de ..... cum centum mili- *abit.*
tibus equos phaleratos habentes, adjungitur, & iter cœptum pariter pertexerunt. Milites iſti ſic in itinere conſtituti, Dominos plurimos timuerunt, unde & pluribus diebus in armis gravibus permanſerunt.

Cùm autem veniſſent Viennam ad Regem Teutoniæ, gaviſus eſt gaudio magno. Interrogavit Rex, quare filius ſuus in eorum ſocietate non veniſſet: reſponderunt ei: Filius veſter cum 500. militibus eſt in procinctu veniendi. Comes verò Phirretenſis, & Comes Montis pilgardi ſunt in veniendo, cum multis militibus optimè præparatis. In ſecreto verò Regi contraria his omnibus referebant. Dixeruntque, nec filius veſter, nec aliquis amicorum veſtrorum ſubitò vobis poterit in veſtris neceſſitatibus ſubvenire. *Rodolfus*
Debetis igitur deliberare, quid facere debeatis. Tunc reſpondit eis dicens: placet ut *fortunam*
uno die quieſcatis, & ad bellum poſtea procedatis: ſufficit mihi quòd vos habeo cuſto- *prælio ten-*
des capitis mei. In Deo meo confido, qui me miraculosè ad hanc gloriam noſcitur ele- *tandam*
giſſe, & in ea mirabiliùs confortaſſe: qui etiam nunc me per gratiam ſuam (ut ſpero) mi- *ſtatuit.*
rabiliter adjuvabit.

His dictis ſuis retulerunt: ad bellum omnes vos in craſtinum præparate, quia cum familia Regis Bohemiæ, nos oportet fortiter dimicare. Tunc tota familia Regis Rudolphi cucurrit ad Confeſſores, debita ſua ſcribebant, inimicitias remittebant, & ad communicandum prout fideliùs poterant, præparabant. Periculum enim mortis videbatur omnibus imminere. Exercitus Regis Rud. alba cruce deſuper utebatur: ſed Bohemiæ Regis exercitus crucem viridem deferebat. Rex Teutoniæ pro ſuis & pro ſe

fuerat

fuerat io timore maximo. Rex verò Bohemiæ certus de victoria ſuit, unde dixit: Si quis mihi veraciter Regem Rud. cum ſuis Danubium tranſmiſiſſe, nunciarit, pecuniam viginti marcarum, voluntariè proponerem. Tertia die poſt adventum Baſil. Epiſcopi, ſcil. in vigilia S. Bartholomæi, B. litera dominicali, egreſſus eſt Rex Rud. Viennam, cum exercitu ſuo, cum Rege Bohemiæ prælium commiſſurus. Rex autem Bohemiæ cum exercitu ſuo prope civitatem venerat Viennenſem.

Bohemiæ Rex exercitum ſuum, in plures partes, ſed in tres diviſerat principales. Habuit enim multa millia peditum Cumanorum. Secundum habuit exercitum equirum & hominum diverſorum: tertium habuit exercitum equorum phaleratorum, & militum circiter nongentorum. Rex Rudolfus ſimiliter in tres partes ſuum exercitum dividebat. Habuit Ungariæ Regem cum quindecim millibus Ungarorum. Rex Ungariæ puer 18. annorum extitit, & ad prælium non pervenit, quia Rex Rud. ipſum noluit intereſſe. Epiſcopus Baſil. ſedens in dextrario phalerato decentiſſimo, armis indutus, ad bellum libentiſſimè proceſſiſſet, ſi voluntas regia permiſiſſet. Rudolfus Rex libenter vidiſſet, quòd Ungari cum Cumanis congreſſi fuiſſent: ſed eos ipſi invadere minimè voluerant. Secundum Rex Rudolfus exercitum habebat, & hunc adverſus exercitum Regis Bohemiæ dirigebat. Exercitus autem Regis Bohemiæ fortior erat, & eos

Prælium atrox inter duos Reges,

retrocedere faciebat. Videns Rudolfus ſuos deficere, tertium quem habebat exercitum, ſcil. trecentos milites, habentes equos phaleratos, in quibus etiam maximè confidebat, contra Regem Bohemiæ dirigebat, & magis in Domino, quàm propriis viribus confidebat. Rex Bohemiæ videns Regem Rudolfum contra ſe venientem, ſolus adverſarios atrociter aggrediens, multos percuſſionibus ſuis graviſſimis affligebat: trecenti verò milites cuſtodes Regis, ipſum pro ſuis viribus adjuvabant. Tandem Rex Bohemiæ feſſus, ab ignobili capitur, armis propriis ſpoliatur. Tum Rex ſic diſcinctus ducitur, miles quidam inſequitur eum, dicens: ecce Rex, qui fratem meum turpiter interſecit. Licet igitur ſactum, extractoque gladio, Regem in facie perforavit. Qui

Ottocarus interficitur.

autem Regem Bohemiæ ceperat, doluit vehementer, & ipſum libentiſſime defendiſſet, ſi ſuis viribus potuiſſet.

Rex Rudolfux contra ſuos adverſarios fortiſſimè dimicavit, tandem vir fortis veniens, Regem percuſſionibus affligebat, ſed cum vincere non poſſet, equum Regis lancea perforavit. Tum Rex & equus pariter ceciderunt. Rex in terra jacens omni ſolatio deſtitutus, clypeum ſuum ſuper ſe poſuit, ne ſubitò ſub pedibus equorum turpiter moreretur. Poſt tranſitum caballorum, quidam volens eum à mortis periculo liberare, de terra prout potuit elevavit. Tunc Rex dixit, equum mihi velociter præparate: quem protinus aſcendit, & ſuorum auxilium fortiter invocavit. Venerunt autem ad eum de ſuis circiter 50. cum his igitur Rex à latere exercitum Regis Bohemiæ ſubintravit, atque in duas partes diviſit, & poſteriorem partem fortiter impugnavit. Anterior pars exercitus Bohemorum clamaverunt, *fugiunt, fugiunt*, exercitum Rudolfi decipere cupientes: ſed quantò plus illi clamoribus inſtabant, tantò magis Teutonici percuſſionibus eos infeſtabant. Poſteriorem partem Rudolfus Rex fortiter impugnabat, qui tandem timore territi fugerunt. Illis autem terga vertentibus, Ungari ſubſequuntur, pugnantes impugnant, fugientes ſequuntur, capiunt & occidunt: communiter dicebatur, quod in illo prælio 14000. occubuerunt,

Bohemorum clades.

Rex Rudolfus cum ſuis in loco prælij permanebat, donec omnes eum ſecurum de victoria redderebant. Rex Bohemiæ eodem die moritur, & inteſtinis ejus expoſitis, corpus reliquum cum ſale, in fratrum Minorum monaſterium collocatur. Mortuus enim fuit in excommunicatione Papæ, propter hoc non poterat in cœmiterio ſepeliri. Fuerunt in exercitu Regis Romanorum debiles homines, clerici, Monachi, diverſarum religionum converſi, qui ſe in quoddam colliculum receperunt, finem certaminis expectantes, Dominum pro ſuis hominibus deprecantes. Hi conſideraverunt, quòd in exercitu Regis Bohemorum ſplendor & calor maximus extitit armorum. Sed exercitum Regis Rudolfi quocunque declinabat, ſemper nubes frigida protegebat. Ex hoc præſumebant, quod exercitus Regis Rudolfi adjutorio Domini debuit prævalere. Acta ſunt hæc prope Viennam, in campo dicto, Gansſerfeld, anno 1278. circa horam ſextam, in vigilia Bartholomæi.

Mortuo

Mortuo Rege Bohemorum, intravit Rex Rudolfus terram Moraviæ, volens eam totaliter devaſtare. Civitates communi conſilio Regem Rud. pro Domino receperunt, & infra menſem, ſe & ſua commiſerunt, & fidelitatem juramento firmiſſimè promiſerunt. Regina Bohemiæ cum Rud. Rege ita compoſuit, quòd filius Reginæ filiam Regis Rud. duceret uxorem, quod factum eſt, intra octavas S. Franciſci.

Ottocari filius à Rodolfo in generũ adſcitus.

In loco occiſorum fœtor tantus extitit, ut plures vel infirmi, vel mortui extiterint, in ea villa habitantes. Dæmonum præterea vel ſpirituum illuſiones multos horribiliter terruerunt. Advocatus Alſatiæ retulit, quòd venatores cervum magnum inſectantes, venerunt ad Heremitam, qui XII. annis in ſolitudine cum uxore & liberis vixit. Hic venatoribus retulit, ſe vidiſſe animal à cingulo mulieris imaginem habens, quod dixit, Teutonica intra tres ſeptimanas habebit Regem, qui regnabit XV. annis

De morte Reginæ Romanorum Rudolfi conjugis.

ANNO Domini M. CC. LXXXI: Regina Rudolfi Regis cœpit graviter infirmari. Propter quod accerſivit conſiliarium confeſſoremque ſibi, inquiens: Mortis periculum ſentio mihi breviter imminere. Rogo igitur vos, quomodo corpus & animam ad cœlum & ad paradiſum Domini dirigatis. Qui dixit, omnes amicos veſtros, omnes divitias hujus ſeculi, omnemque gloriam mundi de corde veſtro, quantum poteſtis, à veſtra memoria repellatis, ac Deo & hominibus ſatisfacere promittatis. Quæ dixit: libentiſſimè faciam. Poſt hæc Teſtamentum condidit, & elegit in Baſilea, in maiore Eccleſia Eccleſiaſticam ſepulturam. Delegit autem locum prænominatum, eo quòd Rex Rudolfus anteceſſoresque ſui Baſilienſem Eccleſiam ſæpius damnificaſſent ac ejus Epiſcopos perturbaſſent. Ordinavit enim in teſtamento (ut quidam dixerunt) quòd reditus duarum præbendarum Monaſterio darentur, ut ſic Deo & hominibus ſatisfaceret.

Contulit Eccleſia Baſil. jura patronatus in Augſt & Zeiningẽ Baſil. diœceſis.

Poſt hæc Regina moritur, exenteratur, & venter ejus ſabulo & cineribus impletur: facies ejus Balſamo linitur, totumque corpus panno cereo circumdatur, ac ſericis veſtimentis induitur pretioſis. Caput ejus albo ſerico peplatur, & corona ſibi ſuperponitur deaurata. Poſthæc in arcam ex fago peroptimè factam, ſupina, manibus ſuper pectus poſitis, imponitur, & ferreo clauditur inſtrumento. His expletis, in Baſileam cum equis XL. ducitur, & (ut credebatur) cum pecunia copioſa. Fuerunt in Comitatu ſuo fratres Prædicatores duo, Minorum duo, & Dominæ quas tres currus ducere potuerunt. Adjunxerunt autem ſe eis homines circiter quadringenti.

Rex autem mandaverat Epiſcopo Baſilienſi, ut Reginam defunctam ſolenniter ſepeliret. Epiſcopus Clericos regulares & ſeculares invitavit Baſileam. Convenerunt igitur mille ducenti, qui omnes candelas in manibus habebant, & Reginæ in proceſſione cum ornatu pretioſo ſolenniter occurrunt, & ad majus monaſterium pertulerunt. Tribus Epiſcopis ibidem divina celebrantibus, Reginæ corpus in tumba poſitum erigitur, & omnibus præſentibus oſtenditur, & poſt Miſſam deponitur & cum fletu Nobilium ſepelitur. Hoc retulerunt qui Reginæ gloriam quæſiverunt. Epiſcopus Clericos omnes ad prandium invitavit, & neceſſaria miniſtravit.

Auguſtalis funeris exequiæ Baſileæ.

De Waltheri Röſſelmanni Sculteti Colmarienſis parentibus & incrementis.

WALTHERUS Röſſelmann cerdo in villa Türinckeim filium habuit Joannem Röſſelmann. Hic hoſpitio paterno non contentus, ad Sculcetum Columbarienſem ſe tranſtulit, cui fideliter ſerviebat. Ea amoto, ſecundo & tertio ſerviebat, & interdum ſub judicio præſidebat. Hic officium Sculteti deſiderans, modo quo potuit, obtinebat. In officio ſuos exaltabat, alios ſupprimebat. Cùm pauperes diutius id ſuſtinere non poſſent, abſolutionem communiter procurabant. Huic ſubſtituitur Dominus de Ractuhuſen/vir pius, devotus & æquus. Jo. Röſſelmann depoſitus, in Enſisheim ad Comitem Rudolfum de Habſpurck ſe tranſtulit, ei ſerviens. Laborabat quomodo poſſet Colmariam tradere in poteſtatem Comitis de Habſpurck.

De Ractuhauſen equeſtris familia apud Alſatas.

Poſt

Poſt paucos annos dixit Comiti: Domine, mittite pro conſobrino veſtro Comite Gotfrido de Lauffinberck & ſuis militibus, & venite unà ad Columbariam, & ego potenter vos intromittam. De inimicis noſtris poſt hæc pro libito faciemus. Conſenſit Comes. Johannes Röſſelmann amicis ſuis circum Columbariam commiſit, ut cùm armis adſint, &c. Johannes in vas vacuum ſe abſcondit, Columbariam clam ingreditur, in curiam Decani fertur. Sequenti die circa diluculum, Comitem Rudolfum cum ſuis, clam quibuſdam juvantibus, intromiſit. Adverſarij Johannis intelligentes hæc, aufugiunt, relictis omnibus quæ habebant, videlicet, Scultetus, Dominus de Racinthuſen/ milites ſeptem, cives decem, quorum quilibet ditior erat Johanne. Horum bona confiſcabat & dividebat. Et in hac gloria Johannes pluribus annis apparebat.

Iohannes Roſſelman prodit Colmarienſes.

Anno M.CC.LXII. Dominus de Winegk, filius ſororis Domini de Horburc, cum multis militibus & terræ nobilibus, conſentientibus multis civibus, Columbarienſem civitatem intrare per potentiam voluit. Scultetus hæc intelligens, eis in dextrario occurrit feſtinanter: hunc apprehenſum in porta Steinenbruka atrociter occiderunt. Conſanguinei ſui hæc intelligentes, ſtatim egreſſi plus quàm viginti nobiles occiderunt.

Idem occiditur.

Poſt annos duodecim, Rudolfus Comes de Habſpurc in Regem eligitur Romanorum. Hic Waltherum, filium Joannis Röſſelman/ Scultetum in Columbaria fecit: Othonem de Ochſenſtein nepotem ex ſorore ſua, Rudolfus advocatum Alſatiæ præpoſuit. Sed Scultetus & advocatus terræ non per omnia concordabant. Advocatus jubente Rege, vel ſaltem connivente, exactiones plurimas faciebat; Scultetus & populus invitè ſolvebant. Rex Rudolfus indignatus, militibus ſtipatus, Columbariam proficiſcitur, Scultetum depoſiturus. Scultetus præmonitus civitatem clauſit, nec Regem ingredi permiſit.

Rex Columbariam potenter obſedit. Regi nunciatur, Fridericum quendam Imperatorem in partibus inferioribus affectare regnum. Rex ſibi timens, obſidionem Columbarienſem ſolvit, & cum exercitu deſcendens, Fridericum cepit & igne cremavit. Inde ad obſidionem Columbarienſem ſecundò perrexit, & ipſos cum conditionibus quibuſdam ad gratiam ſuſcepit. Scultetum Waltherum Rex depoſuit, & Stamcheim Scultetum præpoſuit, & eos maximis exactionibus turbavit. Stamcheim Scultetus in Columbaria reſidere non poterat: filiamſtro ſuo officium committit, & diverſa turbatio in Columbaria quieſcebat.

Colmaria à Rudolfo obſeſſa. Anno 1285.

Rege Rudolfo mortuo, Waltherus Röſſelman/ quondam Scultetus, in ſumma paupertate conſtitutus, conduxit duodecim ſervos vagos & inopes, cibum & veſtes miniſtrans, per hos inſidiaturus Sculteto Stammcheim. Intelligens id Scultetus, declinavit. Waltherus Röſſelman conſilio Decani & aliorum amicorum, officium Sculteti per violentiam occupat. Poſt hæc Dominium de Hunnewilre/militem honeſtum, juvenem, divitem, bene parentatum, & filium ejus juvenem, ſine occaſione & cauſa contra Deum, homines & juſtitiam interfecit, ejus res diripuit, plus quàm CCC. marcas inter ſuos diſtribuit. Dominos milites de Mortgaſſen/ Iſchi & Dominum Ruslarium civitatem exire compulit, & res eorum confiſcavit: Regi ſe oppoſuit, & Columbariam Anshelmo de Rapolſtein tradidit.

Waltheri Roſſelmanni ferocia.

Bellum in Anshelmum Rapoltzſteinij Dominum.

DOMINUS de Rapolſtein carnalem fratrem liberosque fratris noſcitur habuiſſe, qui cum eo dominium debuiſſent jure hæreditario poſſediſſe. His hæreditatem dare noluit, ſed de dominio, quantum potuit, extirpavit. Is Dominus de Rapolſtein Regem adijt Rudolfum cognatum ſuum, eique factam à fratre injuriam flebiliter revelavit. Rex his auditis Dominum de Rapolſtein vocavit, eumque rogavit, ut liberis fratrum ſuorum, nec non & fratri de hæreditate paterna propriam tribueret portionem. Tunc Dominus de Rapolſtein Domino Regi taliter reſpondit: Si fratri meo liberiſque fratrum meorum hæreditatem dividerem, inops ac pauper & ſine dominio remanerem. Hoc enim facere nolo, nec in hoc alicujus precibus acquieſcere.

His completis, dixit Rex Domino de Baldeche, ſuo fideliſſimo procuratori, quatenus aſſumptis civibus Columbarienſibus & Keiſerſpergenſibus, & alijs vicinis civitatum,

tatum civibus, Rapoltzſtein fideliter obſideret. Hoc fideliter adimplevit. Accepit enim cives prænominatos, & Rapoltzſtein obſedit: Villam Bercheim per ignem deſtruxit: ſegetes & agros depopulatus eſt, & vineas aliquas extirpavit, videns autem quòd cives eum non fideliter adjuvarent, ab obſidione poſt triduum recedebat.

Timens autem Dominus de Rapoltzſtein Regem Dominos vicinos ſuos adjit, eosque ſuppliciter rogavit, ut nec eum nec ſuos propter aliquem infeſtarent. Hoc autem quidam de conſilio Regis amicabiliter admiſerunt. Dominus de Horburc ejus precibus acquieſcere recuſavit. Dominus de Rapoltzſtein de hoc fuit graviter indignatus. Dominum de Horburc hoſtiliter impugnavit, & ejus villas, quas poterat, exurebat. Super hoc Rex fuit indignatus, in Alſatiam perſonaliter venit, & Rapoltzſtein potenter cum indigenis obſidebat. Septem autem de adjutoribus Regis, ut dicebatur, eum morti tradere voluiſſent. Ordinatum enim ſic fuerat, ut Regi dicebatur, quòd pecuniæ quatuor bobonibus datæ fuiſſent, ut tentoria ſive exercitus in quatuor partibus incendiſſent. Hinc autem ſtrepitu facto, Rex de obſidione ſubitò receſſit, & ſe ab Alſatia ſeparavit. Ordinavit autem quòd civitates in Cellinberg haberent equites L. qui impedirent, ne aliqui Domino de Rapoltzſtein aliqua victualia ſeu neceſſaria miniſtrent. Poſthæc mandavit Rex eidem Domino, ut civitates Alſatiæ congregaret, & in villa Gemer caſtrum ligneum fabricaret. Ipſe autem intra octavam Petri & Pauli civitates congregavit, & caſtrum (ut ſibi imperatum) inchoavit, & in brevi tempore conſummavit. Conſummato caſtro milites ibi reliquerunt, & ad propria redierunt. Acta ſunt hæc anno Domini, M. CC. LXXXVII.

Gemar caſtrum.

Dominus de Rapoltzſtein intra Calendas Auguſti, Galliam intravit, ibique à Domino de Blanchiberg cognato ſuo, pedites & equites accommodavit, nocte propè villam Sigolzheim perducebat, & ibi eos in diverſis locis pro inſidiis collocavit. Mane autem facto greges villæ pauci acceperunt, & velociter abierunt. Villani autem prædam inſequnti, liberare pecora voluerunt. Igitur homines Domini de Rapoltzſtein de inſidijs egreſſi fuerunt, eosque comprehenderunt, & eorum plus quam CXXX. ad propria perduxerunt. Homines de Horburc videntes prædam magnam, paucos homines ducentes, ſine deliberatione prædam liberare volentes, ſimiliter capiuntur, & cum alijs deducuntur.

Anshelmi Rapoltſteini aggreſſiones.

Rudolfi Regis quædam apud Moguntiam acta.

ANNO M. CC. LXXXVIII. Rege Rudolfo exiſtente Moguntiæ, frigus veniebat in ortu Solis, atque frigus ipſum immodicè moleſtavit. Vidit igitur ex oppoſito domus in qua jacuit piſtrinum multis vivis carbonibus abundare. Induit ſe Rex ſola tunica carbones vivos velociter viſitavit. Hoſpita ignorans ipſum eſſe Regem, ſibi loquebatur in ſpiritu vehementi, dicens: Milites non debere ad mulieres pauperculas declinare. Dominus Rex mulieri dicens humiliter loquebatur: O Domina nolite propter meam præſentiam turbari: ſum enim antiquus miles: & omnia mea in ſervitio viliſſimi Rudolfi conſumpſi, & contra bona promiſſa me patitur indigere. Mulier dixit: Sequimini Regem Rudolfum viliſſimum, qui totam terram deſtruxit, & omnea pauperes devoravit? Hæc meritò vos mala & alia comprehendunt. Rex Dominæ dixit: Quæ mala vobis fecit? Mulier turpiſſimè Regem vituperans atque maledicens, cum magna cordis amaritudine reſpondebat: Ego & omnes piſtores civitatis hujus præter duos, per eum depauperati ſumus, quod temporibus noſtris ad divitias quondam habitas non poſſumus pervenire. Poſt hæc mulier dixit: Domine, recedatis: quia hîc nos in noſtris occupationibus retardatis. Rex autem propter verba mulieris recedere recuſabat. De hoc mulier indignata, vas aquæ ſuſtulit, prunas perfudit, & antiqui militis ſeu regis veſtem enormiter deturpavit. Rex igitur fugit, & ad ſuum hoſpitium feſtinavit.

Rud. Rex carbonibus perfuſus.

Rex igitur cùm ſederet ad menſam, dapifer ſibi caput porci cum multis apponebat. Memor igitur rex beneficiorum quæ piſtrix ei contulerat, ei retribuere cupiebat. Advocans rex hoſpitam dixit ei: Hanc ſcutellam cum carnibus & quartale vini recipiatis, & vicinæ veſtræ de antiquo milite deferatis. Agit enim ei gratias, quòd apud ſuos carbones de mane fuerat calefactus. His igitur peractis, recitavit rex qualiter

piſtrix eum vituperaverat, atque maledixerat, & ad riſum omnes magnum concitavit. Piſtrix autem intellexit, quòd Rex fuerat quem vituperaverat, ultra modum doluit. Regem adijt, & ut ſibi remitteret illatam illi injuriam, ſuppliciter deprecatur. Rex autem remittere, niſi priùs eum vituperaret, ſicut priùs ſecerat in occulto, non volebat. Hoc mulier fecit, & Domini ſui voluntatem fideliter adimplevit, & ad riſum plurimos provocavit.

Retulit frater Alrados, prior fratrum Argentinenſium. In Alſatia dicebatur, quòd Judæi conqueſti fuiſſent regi Rudolſo, quòd Chriſtiani plus XL. Judæos ſine cauſa turpiter occidiſſent. Chriſtiani autem conqueſti fuerunt de Judæis, quòd ſervum atque Chriſtianum in die Paraſceve in cellario, occultè atque Chriſtianis ignorantibus, occidiſſent. Judæi Regi Rudolſo, ut eis de illis de Weſela atque Popardis juſtitiam faceret, & eos à periculo liberaret mortis, & ipſorum Rabbi, id eſt ſupremum magiſtrum, cui ſchola Judæorum & honore a divinos impendere videbantur, quem Rex captivaverat à captivitate carceris liberaret, viginti ſibi millia marcarum promiſerunt.

Rex Judæorum petitionem exaudivit, Judæum captivum libertati reſtituit, illos de Weſela atque Popardia in marcis bis mille condemnavit, & eos à mortis periculo liberavit. Inſuper fecit Rex Dominum Archiepiſcopum Moguntinum ſolenniter prædicare, quòd Chriſtiani Judæis injuriam maximam intuliſſent, & quod bonus Wernherus, qui à Judæis occiſus communiter dicebatur, qui pro divino à quibuſdam Chriſtianis ſimplicibus colebatur, deberet igne cremari, & cinis corporis ejus in ventum diſpergi, & ad nihilum diſſipari. In hac Prædicatione Domini Archiepiſcopi plus quàm quingenti Judæi in armis ſederunt, ut ſi aliquis Chriſtianus in contrarium dicere voluiſſet, ipſum eum ſuis gladijs occidiſſent.

Proditio urbis Colmarienſis, & ejuſdem per Adolfum Cæſarem recuperatio.

ANNO M. CC.XCIII. quarto Idus Septembris, Scultetus Columbarienſis ignorantibus Senatoribus & civibus, Anshelmum de Rapolzſtein advocat, eique civitatem tradit, intromiſſis multis armatis, ac in cœmiterium ductis. Civibus dormientibus compulſantur campanæ: concurrunt cives ad cœmiterium: peditea armatos inveniunt: terrentur: quid faciant ignorant. Cives omnes per præconem vocantur, dicentes: Adeſt nobis amicus noſter, D. Anshelmus de Rapolzſtein, volens nòs corpore & rebus juvare. Intellexit enim quòd inimici noſtri vellent nos graviter perturbare. Venit igitur, ut ipſe nobis & nos ei fidelitatem juramento firmemus. Subjunxit: Levate manus veſtras & jurate, quod & fecerunt.

Videns Dominus de Rapolzſtein paucos fidelitatem juraſſe, magiſtris Zunftarum præcipit, ut ſuos ſingulos ad ſingula loca vocarent: à quibus ſingulis petiit fideliter jurari: quòd multi fecerunt inviti. Expelluntur qui id facere recuſant, milites Ruſtarius & Domini de Nortgaſſen, & ex civibus plures divites & honeſti.

Rex Adolfus Reginam Briſacum mittit: ipſe cum exercitu verſus Coloniam proficiſcitur. Cives Columbarienſes, Dominica, vigilia exaltationis Crucis in montana egreſſi, vinum ſuum nondum maturum colligunt. Dominus de Rapolzſtein villam Türckheim prædatur, pecoraque abigit in domicilium ſuum Wilre. Columbarienſes cum gaudio revertuntur, & ſe præparant, quò ampliora colligant, & ſibi proſpiciant. Rex Adolfus hæc audiens, Advocatum præmittit. Hic in Sletſtat plurimis hominibus ſecum aſſumptis, vallem Urbis, quæ ſub caſtro Hohenac eſt, ingreditur, villas Domini de Rapolſtein ſuccendit, homines capit, pecora tollit, cum gaudio redit. In Wingenheim & Ongersheim exitum Columbarienſium præſtolatur. Columbarienſes egredi non audebant. Rex cum exercitu Rapperlchuiler obſedit, vineas deſtruit ac domos. Poſt dies decem Columbariam verſus proficiſcitur, molendinarum fluvium derivat aliò, ſingula devaſtat, præter leproſorium. Cives vallis S. Gregorij ad Wilre pergunt, vinum colligunt, & ad propria deducunt. Columbarienſes licet obſeſſi, ex vernaculis viginti mittunt Wilrenſibus ſubſidio. Cives Gregorianæ vallis ſecundò veniunt ad Wilre, quos incautos Wilrenſes & Columbarienſes obſuunt,

Adolfus Colmariam recuperaturus proficiſcitur. Urbs vallis.

ruunt, occidunt & capiunt. Advocatus terræ Dominum de Berckheim/ cum D. hominibus contra Wilrenſes mittit. Dominus de Berckheim vallem S. Gregorij ingreſſus, duas machinas magnas, lapides proiicientes: & Cattum, videlicet inſtrumentum quo turres deſtruuntur, accepit, Wilre obſedit, paucis diebus obtinuit caſtrum, & caſtellum funditùs evertit. Hinc cum ejuſdem machinis ad Gemer profectus, quod ex prima obſidione relictum fuit, penitus devaſtavit.

Adolfo Regi cum Principibus ſupradictis, Comitibus, Nobilibus liberæ conditionis, militibus ſuis Dominis ſervientibus, ex exercitu in obſidione ſex ſeptimanarum, vix decem homines morte naturali obierunt, etiam vix decem à perſequutoribus interfecti. Colonienſis tentorium, XL. in latitudinem, centum pedes in longitudinem habuit & CC. equos phaleratos. Maguntinus, Spitenſis, & Baſilienſis Epiſcopi in eodem exercitu fuerunt, quod ſingulis annis habet XX. millia marcarum argenti. Comes Burgundiæ feuda ſua ab eo recepit, ſervitiumque ſuum obtulit. Cui Rex reſpondit: Jam opus auxilio non habere, ſed cùm fuerit opus, ſe ejus auxilia petiturum. Dux Auſtriæ in auxilium à Rege vocatus, reſpondit: Si Principes in obſidione defecerint, mihi ſignificato, & ego veniens obſidebo quamcunque volueritis civitatem.

Unus exercitus Regis Gemar obſidebat. Secundus exercitus, videlicet, Epiſcopus Baſilienſis & Comes Phirretarum, unam partem civitatis Columbariæ obſidebant. *Copia Regis Adolfi Colmariam obſidentes.* Tertius autem, Epiſcopi & Principes ſupradicti. Hi divitijs, gloria & honore cæteris antecellebant. In obſidione hac Regis exercitus bonis omnibus abundabat. Annus fuit calidus & ſiccus, vinum optimum. Baſilienſes exercitui quæque bona & neceſſaria miniſtrabant.

Columbarienſes vinum & bladum ſufficientia habebant. Quartale frumenti vendebatur ſeptem ſolidis: ſed quartale farinæ pro libra, ob aquam molendinorum aliò derivatam. Pauperes in mortarijs frumentum triverunt, alij in molendinis ſpecierum: alij rotis molendinorum homines adhibuerunt, & circumire cogebant. Duas molas molentes habebant monachi de Peris, quarum una Sculteto, altera Domino de Rapolſtein ſerviebat: ſed nec his farinam neceſſariam potuerunt miniſtrare. Utebatur Dominus de Rapolſtein ſingulis diebus XII. quartalibus. Hic ſex fratribus Prædicatoribus ſecum concluſis panem album pro ſex denarijs quotidiè miniſtrabat. Coſta autem circumferentiæ hanc longitudinem comprehendit.

Solenne tentorium Rex non erexit, nec prandia nec cœnas ſolennes faciebat: tantum X I. vaſa vini & alia Dominis quotidie miniſtrabat. Captus eſt dapifer hæc referens in equo, Marſcalcus quoque Regis, & Nobilis quidam interfectus.

Tres cives pauperes defectum diutius ferre nolentes, dixerunt: Propter Deum & juſtitiam periculo nos committamus, & civitatem ad verum Dominum transferamus. Conſilium charis & fidis indicârunt, qui omnes approbàrunt. Significant hoc Regi, qui gaviſus auxilium promiſit. Ex civibus ditioribus multi pauperibus conſenſerunt. Hi omnes Regi ſignificant, ut per baliſtarios ſuos cogat exire Columbarienſes, provocando. Cum autem Domini civitatis fuerunt egreſſi, claudemus portas, & Dominos vobis committemus, ac deinde in civitatem vos mittemus ſine periculo. Rex, ut cives conſuluerunt, fecit: ſed Dominus de Rapolſtein & Sculterus præmoniti, civitatem egredi noluerunt.

Secundò mandarunt Regi, quòd domum circa diem proponerent incendere: & hominibus currentibus ad ignem, Regem intrare permitterent violenter: ſed nec id ſucceſſit. Audiens hoc Epiſcopus Argentinenſis, venit cum CC. militibus, volens fideliter juvare Columbarienſes. Cùmque Senatores de his deliberarent: venit communitas civitatis, clamans: Nolumus plures homines introduci.

Dixerunt pauperes ſumptis armis: Ad cœmiterium conveniamus, & quod decretum fuerit, faciamus. Hoc facto, dixerunt: Claves portarum accipiamus, & cum diligentia conſervemus. Decanus & Sculterus reſponderunt: Claves, cum volueritis, præſentabimus: volentes populi voluntatem impedire. *Seditio plebis Colmar. contra priores urbem detinentes.* Vulgus verbis eorum non acquievit, & ad portas urbis ſubitò corruerunt, claves à portarum cuſtodibus petiverunt. Claves à cuſtodibus perterritis ſubitò exhibentur.

Habitis clavibus, ad Curiam, in qua morabatur Dominus de Liechtenberg/ ſubitò convenerunt, violenter portas aperiunt, & Dominum quærunt. Hic turbam armatorum videns, ad dominum de Rapolſtein declinavit, recitans quæ viderat & acciderant. Ambo perterriti ad fratres Minores divertunt, conſilium ab eis quærunt, quid agendum exiſtat. Hi verò eis conſulere nequiverunt. Dominus de Liechtenberg cum decem viris, per murum civitatis quaſi nudus evaſit.

Poſt paucos dies cum XL. equitaturis ad Rapolſtein venit, volens eos fideliter adjuvare. Cives verò non crediderunt ei per omnia, ſed claves fidelibus mandabant, neminem ingredi vel egredi liberè voluerunt. Dominus de Liechtenberg/ timens, cives Rapperſchuilre idem facturos quod Columbarienſes, receſſit ab eis, nec amplius eos juvare voluit. Dominus de Rapolſtein in domo Minorum ſe continuit, & in quibuſdam angulis latitavit.

Cives Columbarienſes, cùm Dominos in Curijs non invenerunt, arma & equos abſtulerunt. Servi Dominorum aufugiunt, atque quò poſſunt ſeſe abſcondunt. Servos inventos cives comprehendunt, ac in vincula conjiciunt. Sculterus & filius cum quærentibus circumibant. Cui amicus quiſpiam dixit: Recedite de via, priuſquam ſatellites Regis vos comprehendant: ſtatimque receſſerunt. Dominus de Rapolſtein vix tandem à quærentibus invenitur, capitur & cuſtoditur.

Colmaria Adolfo traditur.

Capto Domino de Rapolſtein, claves portarum per honeſtum civem, dictum Rebmann, cum civitatis Dominio ad Regem tranſmiſerunt. Quare gaviſi ſunt interni & externi, ac univerſus Regis exercitus. Dominus Epiſcopus Argentinenſis turbatus, ad ſuos ſe tranſtulit feſtinanter.

Roſſelmannus è fuga retractus.

Ipſa nocte, Dominum de Rapolſtein & cæteros captos cives, Regi, id petenti, tranſmittunt. Non tradito Sculteto, indignatus Rex, per præconem proclamari juſſit: Centum libras habiturum, qui Scultetum præſentaret. Timens valde Scultetus, pauperis veſtem induit, clam civitatem egreditur, quatuor cum præcedentibus, vel ſequentibus: vergens verſus munitiones Domini Argentinenſis. Viam noverat optimè, & Egesheim caſtellum in oculis habuit. Dum uſque ad tertiam horam in ſylvis & devijs aberraſſet, occurrit ei mulier. Hæc duobus viris præſentem eſſe Scultetum oſtendit. Hi gaviſi, eum ceperunt, Regi præſentandum. Sed milites Epiſcopi Baſilienſis violenter Scultetum eripiunt, & in caſtrum Schwartzenburg transferunt. Hi duo viri Regem adituri, obvio cuidam dixerunt, quid acciderit. Hic illicò Regi nunciat: cui Rex equum pro munere confert. Poſthæc prædicti duo cives Regi deferunt quid acciderit: Regiſque juſſu à Procuratore centum libras recipiunt.

Ab Epiſcopo Baſilienſi Scultetum Rex poſtulat: Epiſcopus dare recuſat, irregularitatis timore. Promittit Rex animam Sculteti à corpore non ſeparare.

Perfidi Roſſelmanni pœna.

Rex Scultetum vilibus perſonis committit, jubet ut rotæ imponatur, & perticæ impoſita in caſtris & civitatibus erigatur, ac ſic circumducatur, ut ab omni populo videatur: poſt veſperam deponatur, & cuſtodiatur in cippo. Martyrium rotæ requiem reputabat. Cuſtodes cum multis contumelijs affecerunt: ex eorum cyphis eum bibere noluerunt.

Rex bigam miſit, ut Scultetum ad ſe deducerent: veſtimenta Sculteti & rotam bigæ impoſuerunt, & eum ad bigam ligatum currere poſt eam coëgerunt. Manum ejus in modum jurantium ad ſtipitem ligaverunt, ut ſignificarent, eum ſæpius pejeraſſe.

Pater hujus dictus eſt Joannes Röſſelman/ etiam Scultetus Columbarienſis. Avus ejus dictus eſt Waltherus Röſſelman/ de quibus ſuprà.

Anshelmus Rapolſteinius bonis omnibus mulctatus.

Rex cum exercitu ad Gemar proficiſcitur: Dominus de Rapolſtein & alij capti unà ducuntur, judicium expectatur, precibus Dominorum judicium differtur. Res Domini de Rapolſtein in tres partes dividuntur: quarum una Domino Henrico altera

altera filio fratris, tertiam ipſe in ſuam traheret poteſtatem. Ob id hæredes omne jus in Gemere & hæreditatem in regiam poteſtatem tradiderunt.

Infra octavam ſancti Martini, Dominus de Rapolcſtein, in equo catenatus, & triginta vel amplius ſervi, duobus curribus ligati, ducebantur. Cùm Dominus de Rapolſtein Columbariam tranſiret, fletu & ejulatu cordis dolorem & amaritudinem indicabat. Ducuntur Briſacum, hinc in caſtrum Sueviæ Acheln.

Parentes & liberi Anshelmi Rapolſteinij.

Hic matrem habuit filiam Comitis de Froburg, patrum cognatum Domini de Blanckenberg/ virum pulchrum, largum, mitem, benignum, omni laude dignum: hic juvenis moritur. Mater fuit longa corpore, facie pulchra, crine candido, voce dulci, amabili, decora. Hæc cum bonis ſuis ſe ad clauſtrum Minorum propè Schaffhuſen tranſtulit, vitam ibidem cum ſacris virginibus conſummavit. Filiam habuit unicam, filios quinque elegantes. Primus dominio malè præfuit: ſecundus verò pejus: tertius iſte Anshelmus præſidebat.

Cœnobium Paradiſi.

Habebat plerunque triginta baliſtarios, homines tyrannos, quibus vicinos ſuos graviter lædebat. Recepit enim homines ære gravatos alieno, & in malitia obſtinatos, dicens, quòd ſervus habens animam, nequaquam ſibi ſervire poſſet. Ob id Deus abſtulit ei corpus, res, gloriam & honorem, CCC. marcas in redditibus habebat, & tamen ſuos magnis actionibus gravabat. A ſubditis quartam partem vini auferebat. Fratrem ſuum Henricum & filium fratris ſui, de legitimis poſſeſſionibus expulit. Hoc unum bene geſſit, quòd clauſtrum ſancti Joannis in Vnderlinden fideliter defendit, quòd pater ejus multis bonis, & jure patronatus ſancti Martini, donaverat. Sororem ſuam in eodem clauſtro exiſtentem, exaudivit in omnibus.

Quid Adolfus recuperata Colmaria porrò in Alſatia egerit.

REGE negotijs circa Columbariam completis, viam ſuam verſus Gemer & Herſteln dirigere volente: occurrerunt ei cives Argentinenſes, ipſum ſuppliciter deprecantes, ut faceret pacem juramento generaliter confirmari. Ad hæc Rex dicitur reſpondiſſe: Quando locum veſtrum præceſſi, hoc vos rogavi: ſed vos pacem habere nullatenus voluiſtis. Nunc igitur vos defendite, ſi poteſtis. Secundam petitionem porrexerunt, dicentes: Domine Rex, rogamus ut caſtellum Herſteln non obſideatis, quia nobis in maximum cederet detrimentum. Rex ſuper hoc deliberato conſilio reſpondit: Dominus in Herſteln me diffidavit, res Imperij prout potuit, impugnavit: hunc & ego teneor impugnare. Vos verò in rebus non impugnabo: dummodò res inimici mei de veſtris limitibus extirperis. Cives Regi reſponderunt: Muros civitatis Erſteln/ pro ſatisfactione funditus evertemus. Rex reſpondit: Per hoc mihi non eſt ſatisfactum, quia volo corpus inimici mei, res, & omnia quæ poſſidet in regiam trahere poteſtatem. Cives Argentinenſes ſuper his deliberaverunt, & quid ſibi reſponderent invenire minimè potuerunt.

Argentinenſes pro Herſtelnio apud Cæſarem intercedunt.

Quidam de conſiliarijs confidentes in ſua multitudine ac potentia, cæteris dixerunt: Opponamus nos ei, & poſſumus eum faciliter de noſtris finibus extirpare. Ad hæc Sculretus: Ego explorando caſtra Regis fideliter circumivi & ut mihi videtur, inveni plus quàm mille dextrarios, equis minoribus minimè computatis. Habet inſuper Rex ſingulis ſeptimanis atque menſibus de civitatibus homines multos & ſi placuerit pauciores. Claudet inſuper Rex Rhenum per Principes quos habet, ut ad nos nihil poterit pervenire. Inſuper claudet vias nobis, quòd commodè non poterimus ingredi vel egredi civitatem. Præterea, ſi exercitus Regis requievit propè Herſteln/ nos ſingulis diebus viſitabit, & quidquid extra muros fuerit, totaliter devaſtabit. Et ut mihi videtur, ſi obſeſſi rectè fuerimus, infra breve tempus in civitate ne tertia pars pauperum remanebit. Sed ſi multò pauciores haberet, quàm habeat, & potenter nos obſidere non poſſet. Hæc mala & majora nobis faceret, poſſeſſiones noſtras alienis traderet, & nos ſine pugna penè noſtris omnibus defraudaret. Proterea Rubiacam cum paucis hominibus obſideret, & illa propter homicidium militis Zedellarij noviter factum in ea, ſibi traderetur, & ſic civitatem cum ſuis fautoribus obtineret, & fautores Epiſcopi

Epiſcopi Argentinenſis deleret. Sic Rubiacam in perpetuum retineret.

Cùm hæc & his ſimilia ponderaſſent cives Argentinenſes, fideliter conſuluerant Domino, quòd veniam à Rege quæreret & obtineret: quia ſi non faceret, tota ſua progenies de terra breviter deleretur. Venerabilis D. Cunradus de Liechtenberg Epiſcopus Argentinenſis in arcto poſitus, Dominum de Luchtenberg & Comitem de Werde vocavit, & cum eis ad pedes Regis humiliter ſe proſtravit, ab eo veniam cum gratia poſtulavit. Rex miſericordia plenus eos hilariter exaudivit. Injunxit autem Rex Domino præpoſito, dicto de Liechtenberg, & Comiti de Werde / quòd ſecum in expenſis proprijs pergerent, donec ampliorem gratiam ab eo ac Principibus obtinerent. Hoc acto, Rex ac Principes, ac civitatum rectores pacem pro viribus ſe facturos, juramento fideliter firmaverunt.

Cauſa funeſti belli inter Galliæ & Angliæ Reges: in quo Cæſar Adolfus Anglorum partes ſequutus eſt.

REX Franciæ filiam ſuam filio Regis Angliæ deſponſavit, & ei pecuniam multam & civitatem maritimam magnam atque bonam, cum adjacentibus ſibi dedit, quando eam filio Regis matrimonio copulavit. Cùm juvenis juvenculam per tempus aliquod habuiſſet, juvencula viam carnis ingreditur, liberi poſt matrem breviter ſequebantur & pater hæres efficitur parvulorum. Cives verò civitatis quam Rex Franciæ filio Regis Angliæ cum filia tradiderat, ægrè tulerunt eſſe ſub Anglis. Rogaverunt igitur Regem Franciæ, ut dominium civitatis ſupra memoratæ, quantocyus per evictionem ad ſe redire faceret, quia vellent ei in ſolutione pecuniæ propoſſe ſuo voluntariè ſubvenire.

Andiens hæc Rex Franciæ, Regi Angliæ, mandavit, ut civitatem memoratam, pro qua dare ſibi vellet pecuniam competentem, ſibi redderet. Gaviſus Rex Angliæ dedit Regi Franciæ civitatem, ſub certa pecuniæ quantitate. Rex Franciæ cùm civitatem traxiſſet in propriam poteſtatem, Regi Angliæ promiſſa ſolvere recuſavit. De hoc Angliæ Rex indignatus, Regem Franciæ annis pluribus infeſtavit.

Regnum Arelatenſe à Francis occupatum

Circa idem tempus Rex Arelatenſis ſine hæredibus moritur, & hæreditas ad regnum devolvitur Romanorum. Rudolphus tunc temporis rex extitit Romanorum, qui propter nimias occupationes, quas habuit in Teutonia, ad regnum Arelatenſe non poterat provenire, ut illud in propriam poteſtatem traheret. Intelligens hæc rex Franciæ, mandavit Baronibus, quibus rex regnum Arelatenſe commiſerat cuſtodiendum, ut ſibi regnum in poteſtatem ſuam darent, alioquin totum regnum cum armatis hominibus devaſtaret. Cuſtodes Arelatenſis regni Regem Franciæ ſupplieiter rogaverunt, quatenus regnum non ſuum deleret. Vellent enim voluntatem ſuam regi Romanorum demandare, & quòd regnum contra voluntatem regis Franciæ non poſſent per tempus aliquod retinere, quia poſſet regnum cum armatis hominibus faciliter devaſtare. Cùm hæc & his ſimilia cuſtodes regni Arelatenſis, regi Romanorum demandaſſent: ſcripſit eis, quòd ſe defenderent vel componerent ſicut poſſent, quia ſecundum temporis ſtatum, non poſſet eis in aliquo ſubvenire. Hæc audientes Arelatenſis regni cuſtodes, regnum regi tradiderunt, tali conditione ſeu pacto, ut regi Romanorum regnum redderet, vel cum eo pacificè componeret, temporibus opportunis. Rex autem Franciæ, accepto regno, filiam eum eo matrimonio copulavit

Fœdus inter Adolfum Cæſarem & Henricum Angliæ Regẽ anno 1296.

Andiens Rex Angliæ, quòd rex Franciæ regnum Arelatenſe regi Romanorum ſubtraxiſſet atque filiæ tradidiſſet: mandavit Regi Romanorum Adolfo, quòd ſi vellet eum juvare, quò civitatem quam ſibi rex Franciæ ſubtraxerat, recuperaret: vellet eum, ut Arelatenſe regnum recuperaret, cum propria perſona, cum hominibus, cum pecunia fideliter adjuvare. Audiens hæc rex Romanorum, gaviſus Angliæ regi mandavit, quòd eum vellet fideliter adjuvare. Inſuper mandavit, quòd

quòd homines moltos habere poſſet, ſi eis victualia miniſtraret. Tunc rex Angliæ miſit regi Romanorum XXX. millia Marcarum (ut retulit qui vidit) ut hominibus armatis neceſſaria miniſtraret. Acta ſuut hæc anno Domini M. CC. XCVI.

Eo tempore rex Franciæ Comitem Brabantiæ & cæteros adjutores regis Angliæ, pro viribos impugnavit, & magoa ſuis intulit inimicis. Veneruntque nudi bubones, & agros bene ſeminatos everterunt, & ſemioa deſtruxerunt, & eos propter eorum multitudinem nullus poterat impedire.

Auditis his rex Angliæ transfretavit, & ad psrtes noſtras, id eſt, in Brabantiam ad adjuvandum ſuos adjutores, in die decollat. S. Joanois Baptiſtæ, cum quingentis navibus magnis, & ſex millibus militum noſcitur perveniſſe. Tulit & pecuniam multis hominibus copioſam. Tulit enim ſecum ſeptem millia librarum ſingulis diebus, quinque annis exercitui miniſtraodam.

Cùmque rex Romanorum pecuniam regis Angliæ accepiſſet, miſit de Alſatia in civitatem milites probos, qoi Gallicorum inſultus pro poſſe impedirent. Cùmque ſeptimanis aliquot fideliter laboraſſent, & impetum Gallorum fideliter impediſſent: cives eos odiſſe ceperunt, quia ſilias & nxores carnaliter dilexerunt. Cives de communi coo-ſilio regi Franciæ mandaverunt, quòd ſi vellet eos de inimicis ſuis, id eſt, hoſpitibus, quos rex Romanorum in civitatem ſuam ob tuitionem collocaverat, liberare, interficere vellent eos, eisque interſectis civitatem ſuam in ipſius tradere poteſtatem. Rex Franciæ reſpondit: Facite quod dicitis, & veſtram voluntatem in omnibus adimplebo. Tunc cives dixerunt: Domioe, tali die milites veſtros ad ooſtram civitatem dirigatis, & nos hoſpites noſtros ad vos exire faciemus, & ipſis captivatis vel interſectis ad noſtram civitatem veniatis, & eam in poteſtatem veſtram dabimus. Cives qui præordinaverunt, per omoia compleverunt.

In hac interſectione occiſus eſt Dòmins Theobaldus, miles juvenis, virtuoſus, filius filiæ Comitis Phirretarum, & filius Cooradi Wernheri de Hadſtat, cum alijs glorioſis.

Poſt hæc Franciæ civitati novos præpoſitos atque magiſtratus præfecit, eisque dicebat: Omoes majores hujus civitatis, mihi non ſua dederunt, & Dominum ſuum ſpo-haverunt, morte digni ſuot: mihi quoque cras idem facient. Unde perfidos capiatis, resque eorum conſiſcetis, eosque de medio tollatis, & civitatem funditùs evertatis, & regis voluntatem ſubitò compleverunt.

Proditores etiam hoſti invisi.

Rex Romanorum volens adjuvare regem Anglorum, in Alſatiam perrexit, D. Theobaldum Comitem Phirretarum advocatum terræ conſtituit, & ad inferiores partes deſcendere feſtinabat. Cùm autem in Seleciſtat perveniſſet, dicebatur ei, quòd Epiſcopus Argentinenſis inſidias ſibi poſuiſſet, & quòd regem Franciæ juvare vellet: per partes Epiſcopi deſcendere noo audebat, ſed ſe in Briſacom tranſtulit, & in navi cum paucis deſcendit, io Germersheim perveoit, & ſic de manibus Epiſcopi ſe defendit.

Theobaldus Comes in Pfirt, præfectus Alsatiæ Cæsareus.

His geſtis, mandavit rex Comiti Phirretarum advocato terræ ut regem Franciæ fideliter impugnaret, quia & ipſe in inferioribus partibos eum vellet impugnare, quòd & fideliter adimplevit. Coogregavit enim exercitum magnum, perrexit ad gallos, & eos atrociter infeſtavit. Cognati tui venerunt, eumque ſuppliciter rogaverunt, ut eos à ſuis proprietatibus oon deleret, inſuper quinque millia librarum Tullenſium porrexeruut. Ipſe eorum precibus acquievit, & ad propria redijt feſtinaoter.

Rex Romanorum cùm de Alſatia perveniſſet ad terram inferiorem, congregavit exercitum, ut eum rege Angliæ terrā regis Franciæ pro viribus den obreiur Audiens hæc Papa, compaſſus hominibus, timens eorum occiſiooem, miſit duos Legatos & Magiſtrū ordinis

Pax inter Reges Bonifacy Pontificu auctoritate conciliatur.

ordinis fratrum Prædicatorum, & Magiſtrum ordinis Minorum, ad reges ſuprà memoratos, ut inter eos ad tempus facerent pacem, vel ſimpliciter concordarent. Cardinales cum duobus Magiſtris Ordinum litem Regum, quibuſdam nobilibus commiſerunt, ut ipſi infra annum compoſitionem amicabilem invenirent, quam Papa poſtea confirmavit.

Præfecti Imperialis Alſatiæ res geſtæ.

ANNO M. CC. XCVII. Comes Friburgenſis cepit ante feſtum ſancti Martini plus quàm XL. colonos Imperij fraudulenter, divites & honeſtos. Ex his fame quoſdam perire ſine omni gratia faciebat. Ex hoc Advocatus Alſatiæ Comes Phirretarum, civitatibus Imperij mandavit, quatenus ad ipſum prope Briſacum pervenirent, Imperij pauperes vindicare, & res Comitis Friburgenſis pro viribus devaſtare. Qui circa feſtum Martini plures villas fortes, quas exercitus nullus unquam invaſerat, intraverunt, & fodinas argenti deſtruxerunt, & cultores eorum coegerunt. Ad Friburgenſes venerunt, ſed eos lædere noluerunt, quòd cùm ipſis pacem habere fideliter promiſerunt.

Anno M. CC. XCVIII. circa purificàtionem pauperes quinque mercatores Argentinenſes Hagenoiam tranſiverunt, quos cives ceperunt, & Argentinenſibus reddere noluerunt. De conſilio autem Epiſcopi Conradi de Liechtenberg Haginoiam obſidere firmiter proponebant. Deliberatione ſuper hoc facta, miſit Epiſcopus Argentinenſis Columbarienſibus literas, continentes, quòd cives Argentinenſes Haginoiam obſidere proponerent: propterea quòd cives eorum cœpiſſent, & eos reddere noluiſſent. Ego verò quia fidelitatem eis ſervare promiſi, non eos audeo relinquere in hac parte, nec propter hoc volo imperialem invadere poteſtatem. Columbarienſes Epiſcopo mandaverunt: Amici veſtri fuimus, ſemper ſumus, & eſſe volumus, in nullo vos lædere cupientes. Si autem Dominus noſter vos lædere, & nos in adjutorium ſuum vocare voluerit, ipſum adjuvabimus diligenter, veſtram ſuper hoc indignationem minimè formidantes.

Hagenoia ab Argentinenſibus obſeſſa.

Cives Argentinenſes V. Idus Februarij, ut obſiderent Haginoiam, communiter exiverunt, & prima nocte in via média pernoctabant. Sequenti die cum hominum multitudine pervenerunt. Cùm igitur civitatem paucis diebus obſediſſent, & duo per ignem ſuburbia deleviſſent, & aliquot homines occidiſſent: tunc quidam de Hagenoia multitudinem civium Argentinenſium intraverunt, & quoſdam vulneraverunt, aliquos occiderunt, & ad propria redierunt.

Epiſcopi Argent. ſuperiores ditiones vaſtata. Sultzmat. Domus Teutonica in Suntheim. Sancta crux oppidum.

Audiens hæc Comes Phirretarum, Imperij civitates convocavit, & villas cum vallibus Argentinenſis Epiſcopi cum multis millibus devaſtavit. Vallem Sultzmattin igni tradidit. Feſto Valentini etiam Burggravius caſtrum ſuum in ejus tradidit poteſtatem. Cœmiterium in Gebliſwire deſtruxit, & vinum ex vaſis effudit, & cœmiteria Morſuilre & Chiliſhofen deſtruxit. Cives verò in Eginsheim ſuburbium ſuum proprium exuſſerunt. Suburbium rubeum Rabiacenſe delevit, & villam Suntheim / & domum Dominorum Teutonicorum, ſcilicet hoſpitium advocati Imperij, bubones incenderunt, & à ſuis defendere non valebant. Poſthæc ad ſanctam Crucem perrexerunt, ſylvam præcederunt, & caſtrum cum multitudine hominum obſiderunt. Poſt Triburium turrim ligneam altam fecerunt, & ad foſſatum cum violentia pertraxerunt, videntes interiores, quod caſtrum defendere non valerent, caſtrum cum quibuſdam conditionibus voluntariè tradiderunt. Poſthæc Epiſcopus Argentinenſis intellexit in Rodisheim ortam ſeditionem, venit cum hominibus ad unam portam, & una partium tradidit ſibi civitatem.

De reprobatione Adolfi Cæſaris, & electione Alberti Habſpurgenſis Ducis Auſtriæ in Regem Romanorum.

QUIDAM ex Principibus electorum Regis, ſcilicet, Archiepiſcopus Moguntinus, Dux Saxoniæ, & Dux de Brandeburc, videntes quòd Adolfus Rex Romanorum nollet

nollet regnum ſecundum eorum regere voluntatem, taliter ſibi mutuo loquebantur. Adolfus Rex pauper eſt in rebus pariter & amicis: ſtultus eſt: regnum ſub eo breviter deficiet, in divitijs & honore. Tunc unus eorum dixit: Neceſſe eſt ejus ſolutio procuretur. Alter dixit: mittamus Duci Auſtriæ defectus Regis, rogantes, ut ad curiam nuntios mittat, literas noſtras cum defectibus Regis ſecum deferat, ejus abſolutionem promoveat diligenter. Dicatur etiam Duci, quòd ut Rex noſter efficiatur, omnes in eum pariter conſentimus. Tertius dixit: ſanum hoc conſilium ſubitò compleatur. Principes hi Duci Auſtriæ voluntatem ſuam ſubitò tranſmiſerunt. Dux Auſtriæ literis his ac nuntijs viſis, gavilus eſt valdè.

Poſt hæc miſit Dux Auſtriæ cognato ſuo Domino Comiti de Hegirloch literas ac nuntios, mandans ſibi, quatenus ad ipſum veniret feſtinanter. Comes Albertus cognatus Ducis voluntatem ejus voluntarius adimplevit. Comes Albertus cùm ad Ducis præſentiam perveniſſet, dicebat: Ecce Domine, adſum, quid placet vobis, faciam? Qui dixit: Cognate ecce XVI. millia marcarum pecuniam ſuſcipias, Romam velociter pergas, & literas Principum electorum Regis, quas pro Regis electione Papæ tranſmittunt, ut ſigillentur, promoveas diligenter. Is Romam adijt juſſaque complevit: Papæ Cardinalibusque cauſam pro qua venerat, recitavit. Qui (ut dixit) literas quaſdam tradiderunt, & ad propria pergere permiſerunt. Tenorem literarum omnis homo ſimpliciter ignoravit. Hæ literæ Papæ, ſupradictis electoribus Regis ſubitò tranſmittuntur. *Haigerlochius exangurationis Adolfi Cæſ. cauſâ Romam miſſus.*

Principes his viſis literis Papæ, convenerunt, & colloquium ſeu Curiam in feſto ſanctorum Philippi & Jacobi pro regni negotijs edixerunt, & Regem Adolfum, & Ducem ſpecialiter vocaverunt.

Audiens hæc Adolfus Rex, nuntios miſit ad Curiam, ut literas Ducis Auſtriæ ſeu Principum electorum Regis irritas facerent aut delerent. Cùm nuntij Regis ad Curiam perveniſſent, & Papæ Regis negotia revelaſſent, taliter reſpondit. Neque Dux Auſtriæ neque Principes ad petitiones quas porrexerunt à me literas poteram impetrare. Si autem literas aliquas obtinuerunt, hoc per me non fecerunt: quia hoc dic me penitus ignorare, & verbis meis credatis, dicatisque ſecurè Regi, ut veniat ad me, & ipſum in Cæſarem conſecrabo. Auditis his, nuntij Regis ad propria redierunt.

Comes Albertus de Haigerloch, cognatus Ducis Auſtriæ, cùm literas obtentis in Curia Duci demonſtraſſet, & eaſdem poſtea Principibus, electoribus Regis tradidiſſet, civitatibus quæ ſunt in Suevia damna multipliciter inferebat. Quòd cum per tempus ſuſtinuiſſent, & defendere minimè potuiſſent, convenerunt & conjuraverunt, fidelitatem ſibi mutuam promittentes. Poſt hæc ſimul egreſſi, caſtellum quoddam pariter obſederunt, violenter obtinuerunt, & totaliter deſtruxerunt. Poſt hæc civitates audaces effectæ, res Comitis viriliter impugnabant, expugnatisque quatuor caſtellis, funditùs everterunt, & eum de rebus proprijs fugere coegerunt.

Dux Auſtriæ vocatus, cum infinita multitudine Ungarorum & Cumanorum venit, qui omnes pugnare cum ſagittis & arcubus conſueverant. Habuit ſecum Auſtrales qui armis ferreis utebantur. Igitur Rex Adolfus contra Ducem Auſtriæ cum magna multitudine venientem, in occurſum currit, cum hominum armata multitudine copioſa. Armati reputabantur qui galeas ferreas in capitibus habebant, & qui Wambaſta, id eſt, tunicam ſpiſſam ex lino & ſtuppa vel veteribus pannis conſutam, & deſuper camiſiam ferream, id eſt veſtem ex circulis ferreis contextam per quæ nulla ſagitta arcus poterat hominem vulnerare. Ex his armatis centum, inermes mille lædi potuerunt. Habebat & multos qui habebant dextrarios, id eſt, equos magnos, qui inter equos communes quaſi Bucephalus Alexandri inter alios eminebant. Hi equi cooperti fuerunt coopertarijs ferreis, id eſt, veſte ex circulis ferreis connexa. Aſſeſſores dextrariorum habebant loricas ferreas, habebant & caligas, manipulos ferreos, & in capitibus galeas ferreas ſplendidas & ornatas, & alia multa, quæ me tædet enarrare. *Albertus ad Imperium vocatus armatus comitia petit.* *Priſca armatura.* *Dextrarij.*

Exercitus Regis invadere Ducis exercitum voluntariè voluiſſet, ſi locorum opportunitas affuiſſet. Dux fugiendo ab Ulma, uſque Waldishut Regis exercitum dereliquit, & Rex eum perſequi deſiſtebat.

Poſt

Poſt hæc ſignificavit Dux Auſtriæ Principibus Electoribus qui colloquium condixerant Feſto Philippi & Jacobi prope Franckinfurt, quòd ad id propter impetum Regis Romanorum non poſſet commodè pervenire. Quaptopter rogavit, ut hoc in alteram transferrent. In hoc ſubitò conſenſerunt, quia & tribus vicibus tranſtulerunt.

Exeunte Duce Auſtriæ terram ſuam, venit ad eum Dux Bavariæ, eique amicabiliter dixit: Socer meus petivit à me, quatenus eum in neceſſitatibus cum ſuis fideliter adjuvarem. Ego verò, ut me decuit, exaudivi. Rogo igitur quatenus me in hoc caſu habeatis excuſatum. Dux dixit: Frater mi, adjutores habeo multos, unde fac ſicut tibi videbitur expedire. Audiens hæc Comes Albertus cognatus Ducum, dixit conſanguineo: Scias cognate, quia ſocerum, me contradicente, non poteris viſitare. Si verò ſocerum tuum viſitaveris, tibi validè contradicam. Dux Bavariæ plus quàm CCC milites habens, ad ſocerum ſuum Adolphum Regem Romanorum verſus Alſatiam declinavit. Occurrit autem ei cognatus ſuus, Comes Albertus de Hegirloch, cum militibus multis, & Ducem cognatum ſuum capere nitebatur; Milites verò Ducis eum fideliter defenderunt. Poſt longam concertationem, Comes Albertus læſus de dextrario cecidit. *Comitis Alberti de Hegerloch fatum.* Videntes ruſtici ſuum dominum cecidiſſe: ad ipſum convenerunt, multos dextrarios confoderunt, ut Dominum ſuum à mortis periculo liberarent. Milites videntes ſe dextrarios amiſiſſe, ſubitò convenerunt, ruſticos gladiis invaſerunt, & penè CCC. occiderunt, plurimos vulneraverunt: reliqui perterriti, Ducem Bavariæ pergere, quò voluit, liberè permiſerunt. Comes verò Albertus de Hegirloch obijt cum cæteris interfectis.

Cùm Dux Auſtriæ in Waldshut oppidum perveniſſet, Rex Adolfus declinavit in Alſatiam, volens Duci viam præcludere deſcendenti. Dux audiens Regem Adolfum in Alſatiam deſcendiſſe, in Friburgum & ipſe ſubitò declinavit. *Adolfus Auſtriũ tranſitum prohibere conatur.* Cives autem Friburgenſes ipſum intrare civitatem cum armatis hominibus renuerunt. Adolfus Rex intelligens, Ducem Friburgum perveniſſe, caſtellum Kencingen perrexit, Duci deſcendenti viam obſtructurus. *Kentzinga oppid.* Dux intelligens in Kencingen ſe Regem tranſtuliſſe: deſcendit & ipſe, ac ſua tentoria prope Regis tentoria collocavit. Exercitus ſibi mutuo loquebantur, ſed ad ſe pervenire, propter aquæ tranſitum, non valebant. Regis exercitus penuriam panis interdum patiebatur, quia civitas Briſacenſis & Columbarienſis pinſere panem ſufficientem exercitui non valebat.

Hiltebrandus de Bappenheim. Hiltiprandus dapifer de Bappinheim / vir juvenis, fortis, nobilis ac dives de exercitu Regis fratrem viſitans in treugis de exercitu Ducis: occiditur fraudulenter, circa Kalendas Maij: per Prædicatores in Columbariam ducitur, & apud eoſdem ſolenniter ſepelitur. Dominus de Berchelm / & Dominus de Häigneck / ductores bigarum ſedecim, quæ exercitui neceſſaria portabant, ab inimicis ſupervenientibus capiuntur.

Cùm Rex Adolfus cum grandi exercitu penè diebus quatuordecim prope Kencingen acquieviſſet nihilque eſſet notabile perpetratum: emit à Domino de Uſinberch / caſtellum Kencingen, obligans ei vallem S. Gregorij, cum caſtro Bilrſperg / ut poſſet habere liberum aditum ad Ducis exercitum veniendi. Audiens Dux, treugas ratione componendi petijt, & unius diei inducias impetravit. *Albertus fuga ſibi conſuluit.* Dux circa principium noctis illius, cum militibus ſuis verſus Rinaugiam declinavit, & ipſos alij ſilenter & velociter ſequebantur. Circa diem caſtra pauperes ſuccenderunt, & poſt ſuos Dominos velociter abierunt. Ducis tabernaculis ſuccenſis, quidam ex militibus Regis, Ducis pauperes perſequi voluiſſent, ſed alij diſſuaſerunt, quia in treugis & pacis tempore receſſerant. Inſuper dicebant: Hac nocte Ducis milites quieverunt, & nos cum ad eos laſſi & diſperſi venerimus, ſine labore capient univerſos. Poſt hæc in Argentinam Dux pervenit.

Vigilia nativitatis Joannis Baptiſtæ, cycli Lunaris VII. tres Electores Regis Romanorum, Moguntinus, Brandeburgenſis & Saxo, Moguntiæ convenerunt, *Albertus Auſtriacus, rex Rom. Moguntiæ deſignatur.* campanas compulſaverunt, populum convocaverunt, quædam quæ fecerant, quædam facienda fideliter retulerunt. Aſcenderunt igitur in Eccleſiam, facies ſuas vertentes ad altare, manus ſuas elevaverunt, per Deum viventem juraverunt: quod cum ante ſex annos regnum

Rege

Rege caruerit Romanorum, nos Electores tres, ex parte noſtra, & ex parte reliquorum Electorum, qui in nos eligendi vota ſua tranſtulerunt, jure ac canonicè Adolfum de Naſſovve, tunc non cognoſcentes meliorem, in Regem elegimus Romanorum. Poſt electionem ſuam Adolfus Rex ſapienter ſe tenuit, Electoribus atque prudentibus acquievit. Poſt breve tempus Sapientum conſilia ſprevit, juvenum conſilijs acquievit, & regenda minimè terminavit: Divitias per ſe non habuit, nec amicos, qui eum vellent fideliter juvare. Electores videntes hos defectus regis, & plus quàm viginti alios: Papæ ſignificaverunt, rogantes, quatenus ipſum nobis dare auctoritatem abſolvendi, & alium confirmandi vellet. (Id obtinuerant, ut à pluribus dicebatur: nuncii verò Adolfi regis dixerunt, quòd his Papa ſimpliciter contradixerit.) Auctoritate igitur nobis commiſſa, Adolfum Regem inſufficientem invenientes, abſolvimus eum à regiminis dignitate, & Dominum Albertum Ducem Auſtriæ, in Dominum & regem eligimus Romanorum, & poteſtate nobis tradita ſimiliter confirmamus, & *Te Deum laudamus* ſolenniter cantaverunt. Cumque Dux præſens non adeſſet, extra civitatem ad tabernacula perrexerunt, & ibi pannum pretioſum ſupra equum projecerunt, regemque deſuper ſedere præceperunt, & *Te Deum laudamus* cum magna lætitia cantaverunt.

Civitatum cives hunc Regem deriſerunt, & ei nullatenus parére voluerunt, eique vendere neceſſaria renuerunt: Regem Adolfum pro Rege tenuerunt, & ei neceſſaria præbuerunt, fidemque ad ipſius obitum uſque tenuerunt. Poſt mortem Adolfi Regis, civitates Albertum Ducem Auſtriæ electum Regem à Principibus, ſubitò pro ſuo Domino receperunt, & in omnibus paruerunt.

Dux Argentinæ exercitum ſuum pro magna parte proprijs paverat expenſis, ibique ſeptimanis circiter quinque quieverat: quia neque ad dextram neque ad ſiniſtram commodè poterat declinare. Poſthæc cum paucis ad Archiepiſcopum Moguntinum deſcenderat, & exercitus ejus eum, ſicut potuit, ſequebatur. Audiens Rex Ducem cum paucis Moguntiam perveniſſe, Rubeacenſem reliquit obſidionem, in Briſaco Rhenum tranſivit, & ad inferiores partes venire, quantò plus potuit, feſtinavit.

Cùm Albertus Dux Auſtriæ de Argentina receſſiſſet, duxit ſecum triginta naves bonis quibusque oneratas, quas ibi ſi non obtinuiſſet, in inferioribus partibus obtinere minimè potuiſſet. Civitates enim ſi neceſſaria vendere noluerunt. Obſedit autem Dux Alcinache caſtellum, illique ſe ſub conditione tradiderunt, ut ſi infra octo dies non liberarentur, ut in poteſtatem Ducis liberè transferentur. Rex hæc intelligens, deſcendit, ut obſeſſos reſtitueret priſtinæ libertati. Tanta autem fuit in Ducis exercitu cariſtia, quòd panis vix valens denarium, pro ſex denarijs vendebatur. Rex prope Alcinache ſua tentoria collocavit. Tantæ autem potentiæ ac multitudinis exercitus Regis extitit, ut Ducis exercitum facile viciſſet, ſi eum ſui doloſi (ut dicebatur) conſiliarij permiſiſſent.

Octava ſancti Joannis Baptiſtæ, Archiepiſcopus Moguntinus & Dux Auſtriæ in penuria fuerunt, quia civitates imperij eis neceſſaria vendere noluerunt. Tunc ad invicem dixerunt: aliquantulum fugiamus, ut inimicos vincere valeamus. Tunc Archiepiſcopus ſuos armare ſe fecit ad dimidium miliare, ibique Ducis exercitum expectare. Dux verò ſuis dicebat: Præparate vos ad pugnandum atque ad recedendum. Cùmque ſe præparaſſent, receſſerunt atque tabernacula ſuccenderunt. Dux proceſſit à loco, quo tentoria fixerat, ad dimidium miliare, volens ibi cum exercitu Regis dimicare. Videns exercitus Regis caſtra Ducis ſuccenſa: conſiliarij ſubitò venerunt, Ducis geſta, ſecundum quod apparuerunt, fideliter retulerunt, dicentes: Dominus Archiepiſcopus cum ſuo Comitatu hodie mane de Ducis exercitu recedebat: nunc Dux, ſicut fecit in Kencingen, idem quoque facere diſponit, & animam ſuam atque ſuorum cogitat à mortis periculo liberare.

Adolfus Albertum Argentina progreſſum inſequitur.

Rex credens conſiliarijs infidelibus, tanquam fidelibus acquievit, ſuis arma ſumi præcepit, fugientes perſequi fideliter adhortatur. Rex cum paucis primus paratus ad prælium, Ducem perſequitur confidenter. Dux videns Regem cum paucis venientem, ſecurus de victoria, dicebat: Exercitus meus in tres partes dividatur & Regis exercitus ad medium mei venire, ſine obſtaculo permittatur.

Cùm

Cùm autem in noſtra pervenerit, à noſtris circumdetur, & rex inprimis capiatur, vel velociter occidatur, equi inimicorum lanceis perfòdiantur, aſſeſſores eorum ſine læſione corporum capiantur. Sicut Dux ſuis dixit faciendum, ſic omnia fideliter perfecerunt.

Ad bellum Dux cum ſigno peregrino proceſſit, proprium verò ſuum pluribus committebat. Rex verò cum ſigno proprio dimicavit, malens ſub ſignò proprio capi vel occidl, quàm inimicis tradere ſanguinem innocentum. Cùm rex cum ſuis ad Ducis exercitum perveniſſet, & Ducis exercitum in tres partes diviſum, & ad præliandum non fugiendum conſideraſſet, dixit cum ſequentibus cum dolore: Væ amici noſtri, imò potiùs inimici manibus inimicorum noſtrorum ſine miſericordia noa tradiderunt. Si enim fugiamus, omnes perditi ſumus: ſi verò pugnaverimus, quis rei eventus eveniat, penitus ignoramus. Tunc dixit filio ſuo: recede à me, quia inimici mei non me vivere patientur. Tunc filius dixit: Pater, quocunque perrexeris, ero tecum, in mortem pariter & ad vitam. Rex cum ſignis regijs atque vexillo regis, cum militibus melioribus quos ſecum habuit, ad vexillum Ducis ſine pugna & obſtaculo pervenerunt. Occurrit primò regi ferens inſignia Ducis, quem ferociter aggreditur, & velociter interfecit. Occurrit & alter regi, qui per interfectionem regis magnam pecuniam deſeruiſſet: hic gladio regem petens, in ipſum irruit vehementer. Cùm hoc rex diutius dimicat, tandem verò ipſum vulneravit: qui de equo cecidit, & equorum pedibus conculcatur. Poſt hæc regem plures pariter invaſerunt, à quibus omnibus, ut homo deſperatus, viriliter ſe defendebat. Tandem equus regis in anterioribus pedibus vulneratur: tum rex & eqnus pariter ceciderunt. Poſt hæc rex percutitur atque vulneratur, & ſic in Domino requievit. Dux ſuis præcepit, quòd præter regem nullus hominum læderetur, ſed tantùm equi mortis ſupplicio traderentur: quod fuerunt fideliter exequuti. Interfecti fuerunt duo millia triginta quinque, ut quidam retulerunt, Alij dixerunt, quòd equorum interfectorum fuerint tria millia computata. Ex hominibus occiſi fuerunt centum, & non amplius comptati. Excoriati fuerunt ipſo die omnes equi, ut plurimi retulerunt.

Adolfus Cæſar in acie cadit, vincente Alberto.

De nonnullis ab Alberto Cæſare geſtis.

Conventus imperialis Noremberga.

ANNO M.CC.XCVIII. Rex Romanorum Albertus, in octava Mattini, in Nurenberg Curiam ſolennem celebravit, ibique Regina more debito coronatur, & penè omnes Electores præſentes extiterunt. Ibi dignitas cujuslibet Domini coram Rege ſolenniter recitatur, & quilibet Dominorum Regi in officio ſuo, ſicut debuit miniſtravit, Rex verò Bohemus cum precioſiſſima veſte & equo, qui ad mille marcas æſtimabatur, ſedens, in cypho aureo ſibi porrexit. Audiens rex Albertus, quòd pater ſuus Rudolphus rex in die anniverſaria ſua, ut ejus haberetur memoria, minimè contaliſſet: contulit eis L. librarum reditus, ut in altari, quod in Eccleſia eorum conſtruxerat, quotidie Miſſam dicerent aut cantarent.

Bellum Comitatus Hollandiæ cauſâ

Anno M. CCC. Comes de Hollandia, vir juvenis & fortis, habens in matrimonio ſibi conjunctam juvenculam nobilem & facundam, ad menſam pariter ſederunt hilares & jucundi. Hi toxico perierunt pariter innocentes. Horum Comitatum uſurpavit Comes Hanogogiæ velociter & potenter. Hæc audiens Albertus rex Romanorum, mandavit Comiti Hanogogiæ, quòd has res contra juſtitiam poſſediſſet, & eas dari ſibi liberè poſtulabat. Comes hæc facere ſimpliciter recuſabat. His rex Albertus auditis, exercitum congregavit, & Comitem obſidere velociter cogitavit. Cùm rex prope Coloniam cum exercitu perveniſſet: quidam eum interficere voluerunt. Hæc quidam ex conſanguineis regis intelligentes, ſtatim miſerunt ei nuntium: Niſi ad nos ante prandium veneris, in prandio morieris. Hæc rex cùm audiſſet, aſcendit dextrarium & fugit velociter ad cognatos. Pauci autem ex ſuis, quos rex vocavit, velociter ſequebantur. Poſtquam ad ſuos pervenit, fuerunt inſidiæ, patefactæ.

His ſic geſtis, vocavit rex ſuos, eisque dicebat: Ad terram meam redire diſpono & quò eo perveniam, mihi conſulite. Qui dixerunt: cum multitudine militum poteſtis terram veſtrorum inimicorum velociter pertranſire. Rex militibus dicebat: Præ-

paratę

patate ergo vos, me ad meos cum potentia perducendum. Qui dixerunt: Domine, deficiunt nobis expenſæ, & ideo vobiſcum pergere non valemus. Rex dicebat: dabo vobis mille quingentas marcas, ut me ad propria perducatis. Milites dixerunt: voluntariè faciemus. Aſcenderunt milites dextrarios ſuos, & Regem ad ſuos cum lætitia perduxerunt: quò cùm perveniſſet, dedit militibus pecuniam quam promiſit.

Cùm Regi viſum fuiſſet, quòd Rhenum potenter teneret, & ſe confirmatum crederet: mandavit Archiepiſcopo Moguntino, Archiepiſcopo Colonienſi, atq; cæteris accipientibus telonium ſupra Rhenum, ne incurrerent indignationem regiæ majeſtatis. Epiſcopi Regi reſponderunt: telonia noſtra longo tempore debitè accepimus, & anteceſſores noſtri longo tempore receperunt, & eos Reges Romanorum minimè turbarunt. Unde & nos hæc telonia nolumus voluntariè reſignare. Rex his auditis, ſignificavit Papæ, quòd Domini Archiepiſcopi ſupra Rhenum fluvium per telonium injuſtas exactiones facerent, & totam terram graviter perturbarent. Epiſcopos Papa corrigere tardavit. Rex tamen quomodo eos ſuis corrigeret, cogitavit, & de conſilio ſuorum eos diffidavit. Non poſt multum temporis Rex in Moguntia coram quibuſdam Principibus ſuper futuris gravaminibus ſolenniter appellavit.

Albertus Principes Rheni teloniys gravibus arguit.

Eodem tempore filij ſororis Regis & Ducis Bavariæ, ſcilicet Rudolfus & Otto, litigabant inter ſe pro dominio, & ſenior juniorem de paternis poſſeſſionibus expulit violenter. Tunc junior ſe contulit ad Regem Romanorum, ſenior verò confœderavit ſe Archiepiſcopo Moguntino. Junior rogavit Regem Romanorum ut eum ſecundum juſtitiam promoveret. Dixit ei Rex: accipe tuos amicos, egoque mittam tibi de meis hominibus, & fratris obſideas civitatem: atque hanc Regis voluntatem junior adimplevit. Cùm Dux Otto civitatem diebus pluribus obſediſſet, nec Dominus Archiepiſcopus liberare eam potuiſſet: venit Rex Romanorum, civitatem potenter obſedit, & obtinuit violenter. Cumque Dux multas munitiones perdidiſſet, & liberare eam minime valuiſſet, tunc Regi res & corpus ſimpliciter conferebat. Rex verò inter fratres, ut placuit, dividebat. Exiſtens autem in obſidione Rex, res Domini Archiepiſcopi Moguntini potenter invaſit, & dicebatur multas civitates & villas in cinerem redegiſſe.

Diſſidium inter fratres Bavariæ Duces

Poſthæc acceptis illorum Ducum hominibus, ad civitatem quæ dicitur Bingin cum lætitia ſe transferebant. Quam cum obſediſſent, miſit eis Rex Franciæ Gallicos multos, qui civitatem viriliter impugnabant: tamen inter omnes nationes Alſatæ laudabilius faciebant. Erat hæc civitas munita valdè: habebat enim ex una parte aquam, id eſt Rhenum, per quem naves magnæ ſine periculo non poterant pertranſire. Habebat ex altera parte aquam magnam, quæ ſine navibus, ſine periculo non poterat pertranſiri. In tertia parte ſui habuit caſtrum forte, in lapide ſitum, quòd non poterat ſubfodi nec expugnari, ſine laboribus maximis & expenſis. In quarta parte habebat foſſam profundam, murum fortem & altum, portam & terram quæ non poterat faciliter expugnari. Habebat homines fortes, quinque Comites & Electos eorum, qui exercitati fuerant in prælijs, & alios quingentos, qui ſi in campo plano fuiſſent, & circa ſe ſepem habuiſſent, ab infinita hominum multitudine ſeſe diutius defendiſſent. Rex habebat homines nimios, ita ut antiqui patres dicerent: nunquam vidiſſe eos talem & tantam militiam congregatam. Servorum autem pauperum, qui dicuntur bubij, tanta fuit multitudo, quòd Regi dicebant: Domine, date nobis res in civitate, & vobis eam trademus ſine læſione ac detrimento in veſtram poteſtatem: Rex hoc renuit facere, ut res inimicorum ſuorum ad libitum devaſtaret.

Albertus Moguntinũ bello petit.

Binga opp.

Expugnavit Rex hanc civitatem per duo vaſa concava, quæ faciebant artifices ſapientes: Unum vas Cattus vocabatur, aliud Cancer. Erant hæc vaſa longa, quadrata, demiſſa, ex omni parte laterum clauſa. Verſus terram nullum munimen habebant, ſed verſus cælum de tabulis fortibus & ſpiſſis tectum, machinarum lapides minime metuebat. Per duo vaſa hæc fuit civitas faciliter expugnata. Cattus leve vas erat, & faciliter trahebatur. Cum hoc vas ad civitatem fuiſſet perductum, *ſigna quædam pro pedibus ſibi fecerunt, ut ad murum per foſſatum poſſent faciliter pervenire. Cum ad murum perveniſſent, juvenes de civitate egreſſi Catto pedes ſucciderunt, & in foſſatum cadere coegerunt. De hoc Rex fuit non modicum perturbatus.

Cattus & cancer inſtrumenta bellica.

** forſè ligna aut tigna.*

Cancer Romanus aries.

Poſt hæc Cancrum ad civitatem perduxerunt. Fuit cancer inſtrumentum magnum, forte, pariter & ponderoſum. In eo erat trabs magna, pariter longa, in una parte groſſa, in altera parte parva. In groſſiori parte ſive in capite, fuit ferro forti circumdata, & in fronte ipſius Cancri fortiſſimè colligata. Trabs hæc ſuper quædam inſtrumenta jacuit, quòd faciliter moveretur. Hic Cancer cum ad murum perveniſſet, octo in circulos qui in trabe erant, funes immiſiſſent, ex paucis ictibus pro magna parte cadere coegerunt. Uno etiam ictu turrim tetigerunt, & in tantùm læſerunt, quòd ruinam fortiſſimè minabatur. Hoſpites videntes murum cecidiſſe, timuerunt: proin omnes machinas & inſtrumenta quæ fecerant ad defendendum civitatem, velociter deſeruerunt, & in caſtrum ſe cum feſtinantia receperunt. Poſthæc cives ſe cum paucis conditionibus tradiderunt, quod & circa principium libenter feciſſent, ſi eis hoſpites permiſiſſent. Cum obſeſſa civitas fuiſſet, Scultetus hoſpitibus dixerat: Vos Domini, quid oportet nos facere? Melius eſſet ut res & corpora poſſideamus, quàm ut cum noſtris omnibus pariter pereamus. Tunc hoſpites pariter irruerant & eum miſerabiliter occiderant.

Fuerunt equi phalerati ſeu dextrarij ſeu militum, præter aliorum hominum M.MCC. in hoc exercitu numerati. Hominum tanta fuit multitudo, quòd non poterant computari. Obſeſſa eſt hæc civitas Bingin ex parte Rheni, quia totus Rhenus repletus navibus erat, & via patuit tranſeuntibus. Fuit & obſeſſa ex parte altera, qui etiam eos graviter infeſtabant. Ex parte terræ fuerunt obſeſſi per Cattum atque Cancrum, quia ſolus Cancer quingentos homines occupabat.

Anno M. CCC. II. Rex miſit ſolennes nuntios ad Papam, ſcilicet Epiſcopum Tullenſem atque ſuum Cancellarium, cum magnis expenſis, qui ante feſtum ſancti Joannis Baptiſtæ cum literis clauſis redierunt, quæ ſtatim lectæ non ſunt, quia Rex cum ſuis legere timuerunt.

Circa feſtum Mariæ Magdalenæ, Albertus Rex cum hominibus Auſtriæ, Bavariæ, Ungariæ, Bohemiæ & ſuperioris Rheni hominibus Coloniam perrexit, & res trium Archiepiſcoporum, & aliorum Epiſcoporum ſuorum adverſariorum ad libitum devaſtavit. Dixit enim ſe Holandiam atque Flandriam breviter perventurum. Inimici Regis plurimùm vexati, cum Rege compoſuerunt, & homines cum navibus Rhenum aſcendere ac deſcendere liberè permiſerunt.

Nuntij Regis Alberti, quos ſuperiore anno ad Papam Romam miſerat, nempe duo milites & tertius miles Clericus, in jure plurimùm verſatus, circa Purificationem redierunt, & ad Reginæ præſentiam pervenerunt. Regina verò unum ex eis. Monachum militem, feſtinanter ad Regem tranſmiſit, rogans ſuppliciter, quatenus ſubitò dignaretur ad ejus præſentiam venire. Hoc Rex ſubitò adimplevit.

Monachi nobilis Baſil. familia.

Venerunt nuntij Regis Romanorum infra octavam Joannis Baptiſtæ Columbariam, dicentes, quod Papa in conſiſtorio coram pluribus millibus hominum dixiſſet, quòd Rex Romanorum eſſet verus, & in gratia ſua: & quando veniret, ſicut Rex teneretur, vellet eum conſecrare in Cæſarem.

CON-

FINIS.

CONRADI VECERII, REGII SECRETARII, DE REBUS GESTIS IMPERATORIS HENRICI VII. LIBELLUS.

HISTORIAM *quiſquis aggreditur ſcribere, eam maximè virtutem tacitè polliceri videtur, uti fide nitatur aſſertio: puſillumque intereſt, minimi ne an commemorandas res geſtas, integritatis ſuæ conſcius, ultrò quis ſuſcipiat; an publicandarum poteſtatem actorum Cæſaris permiſſu nanciſcatur. Atque eo magis, quod hunc quem ſelegit Princeps, non illud agit, ut bonum gravemque velit efficere (quis enim præter immortalem Deum cuiquam probitatem conferat?) ſed quo veracem videri injunctione mandati teſtetur. At hiſtoricus ut primùm res memorandas commendare poſteritati decreverit: primum omnium de moribus ſuis ipſe videtur judicium facere, ſeque eum promittere, qui & fideliter & accurate cogitata prompturus ſit. Has res ego mecum etiam atque etiam reputans, quanquam non ignorabam propenſiorem illico fore lectorem ad carpenda quæque recenſita, quàm comprobanda: ſperare tamen cœpi fieri poſſe, ut quum ſingularem Regem deſcribendi cauſſa aſſumptum cognoviſſet, inſtitutum noſtrum boni conſuleret. Namque & res digna videbantur, quæ referrentur in literas, & extabat qui ante nos id feciſſet nemo, quod equidem noverim. Tum neceſſitudo patriæ me vel maxime impulit, non ea quidem, ut Principis noſtri facta plus æquo prædicarem: ſed quæ apud varias ſparſim gentes & barbaras linguas, & per partes legi compereram, in corpus libri cujuſpiam Latini poſſem redigere, omni interim ſoli natalis affectione ſepoſita: alioquin nec veterum cujuſquam acceptanda eſſet induſtria: qui quum Regum res maximis voluminibus poſteritati traderent, eorum ipſorum tamen quos perſcribebant & clientes & populares habebantur: adeò quæ ex officio geruntur, ab iis quæ forte privatimque fiunt, diſtinguuntur. Nunc ad inceptum redeo.*

QUI majores Imperatori Henrico, aut omnino parentes fuerint, quamvis curioſa veſtigatione cognoſcere non potui: ſed & uxor illi quæ cujaſque fuerit, itidem propè in ambiguo eſt. Ipſe quod conſtat, Luceburgiæ Comitatum hæreditate obtinuit. *R*omam profectus, & Balduino fratri Trevirenſis Eccleſiæ Archiepiſcopatum confecit, & ſummis antiſtitibus ac bono cuique, ſapientiæ & comitatis ingens argumentum edidit. Fuit autem olim Luceburgia Trevirorum portio, idque ut credam, propinquitate locorum adducor. Hanc poſtmodum Henricus *R*omano admotam Imperio, Ducariæ dignitatis inſignib. exornavit. Situs *ejus* ab Arduennæ ſylvæ termino, quatenus hodie appellationem obtinet, ad Moſellam fluvium, cujus amnis, Burdegalenſis Auſonius carmine ſatis prolixè meminit, finitimarum ditionum his limitibus cingitur: Gallico, Lotaringo, Metenſi, Trevirico, Juliaceno, Leodio. Oppida non amplius novem: major quondam numerus. Sed cum & pia (ut ajunt) Henrici liberalitas, tribus municipijs Sarcburgo, Viteſliaco & ..... Trevirorum maximo templo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Gens potiore ex parte Germanica: regione tamen Galliam ſpectante, ejus quoque nationis moribus linguaque utens. Hæc de Henrici origine patriaque, tametſi pauxilla, tenuitatem confeſſo premittere placuit.

Regionis Lucelburgenſis chorographia.

Quanquam non me præterit, circumferri jampridem libellum vernacula lingua conſcriptum, de fœminæ Melyſſinæ præſtigijs, octavo quoque die pubetenus in anguem commutari ſolitæ, quam inter majores Septimi noſtri connumerare nituntur. Eum ut nec approbare, ita nec refellere animus eſt. Cur enim non veneficia fieri poſſe conceſſerim, dum ſi tradantur ut veneficia. Quis enim non illa faſcina legens obſtupeſcat, neque tamen protinus tanquam conficta repudiet?

Meluſina de Lucelburgenſi proſapia.

Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat alvo,
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes refugit —— Et
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.

Ovid. Metamorph. 14.

Virg. Æn. 4. Sed à fabulante Poeta eos verſus exaratos obijcies? Hiſtoriam accipe:

Hæc ſe carminibus promittit ſolvere mentes
Quas velit, aſt alijs duras immittere curas,
Siſtere aquam fluvijs, & vertere ſydera retrò:
Nocturnosque ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Alius quoque ejuſdem profeſſionis Scriptor, hunc in modum cecinit:

Lucanus 6. *Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni,*
Incantata perit.

Auguſt. 16. de civ. Dei Liber & teſtimonium, quanquam non admodum diffinitum, unius è noſtris Sapientibus afferre in medium. *Hæc vel falſa ſunt*, inquit divus Pater Auguſtinus, *vel tam inuſitata, ut merito non credantur. Firmiſſime tamen credendum eſt, omnipotentem Deum omnia poſſe facere quæ voluerit, ſive judicando ſive præſtando: nec dæmones aliquid operari ſecundum naturæ ſuæ potentiam (quia & ipſa Angelica creatura eſt, licet proprio ſit vitio maligna) niſi quod ille permiſerit cujus judicia occulta ſunt multa, injuſta nulla. Nec ſane dæmones naturas creant, ſi aliquid tale faciunt, ſed ſpecie tenus, quæ à Deo vera ſunt creata, commutant*, &c. Quid? an non conſonantia, de ortu maximorum quondam Principum aliorum, traduntur? Alexandrum nempe Macedonem, complexu Olympiæ matris draconiſque, genitum, ideoque appellatum fuiſſe Hammonem? Scipionem Africanum & divum Auguſtum ejuſdem ſuperſtitionis interventu conceptos? Quin & in oceani Gallici inſula quadam, novem Gallicenas illas fuiſſe, tradunt auctores, cum alijs artibus præ-
Meluſina in quarundam familiarum inſignibus. ditas, tum vertendi ſe in quas formas liberet. Quibus ex locis ortam fuiſſe Melyſſinam, non eſt abſurda conjectatio. Sed de his alias. Certè prænobiles tum in Gallijs, tum apud inferiores Germanos ſcio familias, & Patriæ noſtræ deferentes prænomen, & in galeato imaginum apice (cujus ſtemmatis diligentiſſima ac minimè perfunctoria cura fuit veteribus) id monſtrum, cuppæ balneatoriæ inſidens. Sed & turrim ingentem in medio civitatis noſtræ ſitam, paulò ſupra ætatem noſtram bona ex parte prolapſam vetuſtate comperi, in qua vanitatem illam fuiſſe peractam, fama per manus traditum. Poſtremò Carolum feliciſſimum ſeculi noſtri Principem nondum pubeſcentem, quum de nuptiarum fœdere cum Renata, Ludovici Gallorum regis filia incundo, tractaretur (quanquã illi larga poteſtas erat è ſubjectis alijs gentib. titulũ aſſumendi) totis tamẽ tabulis haud alia quàm Lucenburgiæ appellatione fuiſſe denoratum, non in minima gloria poſ[...]crim, uſque adeò, ut niſi alijs vitijs ſupradictum opuſculum laboraret, quippe in quo parum verisimilia referuntur, interdum adverſa, nonnunquam diſſonantia, non difficile fidem mihi
Cenſura de hiſtoria Meluſina. faceret. Enimverò quò commodiùs ad ipſius Henrici res noſtra feratur oratio, & rectum viſum eſt & neceſſarium, pauca prius de ſtatu temporum illorum ſupra repetere.

Anno à Chriſto Salvatore genito, M.CCCII. Francorum Rex Philippus, cognomento Pulcher, grave adverſum Pontificem maximum Bonifacium octavum conceperat odium, tum Gibellinæ factionis ſtudioſiorem exiſtimans, tum quod fidem temerè
Philippi Galliæ Regis in Pontificem odium. prævaricatum contenderet. Promiſiſſe enim ſibi paucis ante annis, cùm alia quædam, tum de ſumma Romani Imperij poteſtate ab Germanis ad Gallos traducenda, atque adeò Carolum fratrem disertè fuiſſe in conventis nominatum, cui id decus primùm aſſignaretur. Hæc videlicet pollicita nunc cecidiſſe ad nihilum, Alberto Auſtrino Teutonico principe palam nuper decretis ejus comprobato.

Eas Rex cauſas graviùs ſecum conſiderans, rationem irarum exequendarum perquirit. Neque difficilis mox via Bonifacij irritandi inventa. Columna gens Romæ opibus & clientelis inſignis, Octavo inter Comitiorum arcana, ſuffragij jure ne legeretur
Columnenſis obſtiterat. Itaque eis quoque Bonifacius, per ſpeciem expilati theſauri Eccleſiæ, effecerat, ut & ædes & ſuburbana familiæ publicè diruerentur, & qui eorum Cardinales jam eſſent, venerando collegio excederent: Interea Stephanus ex ea gente profugus in Gallia agitans, idoneus Philippo viſus eſt, per quem initia malorum fierent. Cæptus comiter humaneque haberi, liberaliusque quàm fortuna exulantium eſt. Ad hoc Philippus ne quid impotentiæ prætermitteret, Sacerdotales Galliarum titulos à Pontificibus antea pro decretis, proque more ſanctæ matris Eccleſiæ componi ſolitos, ipſe ordinare citra conſenſum præſidis Romani ſtatuit.

Quæ

Quæ ubi ſummus Antiſtes intelligit, graviſſimè tulit injuriam peſſimi exempli, id quod erat, exiſtimans, ſi vel anteceſſorum rectè conſtituta temerè reſcinderentur, vel autoritatem Pontificiam laicus Princeps prophanaſſet. Augebatur indignitas ipſius Bonifacij, ſupra quàm dici poteſt ambitioſa magnitudine animi, & contumeliarum inſolentis. Itaque quo partes ſuæ juſtiores vulgo noſcerentur, lege potius agere quàm armis inſtituit. Prælatos Gallicos majores convenire Romam univerſos jubet, ad publicam Synodum celebrandam. Hi ne regno decederent, Philippi prohibitione intercluduntur. Quibus rebus ad Octavum delatis, increpatur Rex primùm per literas, deinde quum caſtigationem contumaciæ parvipenderet, ſacrorum participatione arcetur. Neque eo minus Prælatis regni ipſe Lutetiam accerſitis, cauſam quoque ſuam approbare nititur.

Gallus à Pontifice excommunicatus.

Pontifex ne nullam non rationem coercendi Pulchri tentaret, Flandrorum partes tueri aggreditur. Ea tum gens, quod ſuperbius imperatum ſibi diceret, Gallicum jugum detrectabat. Cum ſuperis quoque Germaniæ amicitiam interiorem conjungit, juſſo Alberto quibuſcunque poſſet viribus, fines Belgarum quatenus Philippici juris eſſent, incurſare.

Pontifex Gallo hoſtes conciliat.

Sed nihil ea Gallum à conſilio dimoverunt. Miſſi clanculum in Italiam qui Campanos, ſi qui forſan privatas ob iras infenſi eſſent Antiſtiti, corruptos auro traherent in ſententiam, cæteraque comprehendendi ejus idonea maturè appararent. Neque eventus infando commento defuit, Anaginæ agens Pontifex, à Sarra Columnio Duce Gallicæ multitudinis non proviſo irrumpente, ſumma luce circumvenitur, liberæque cuſtodiæ traditum, oppidani immiudicè [ut æquum erat] funeſto ſcelere conturbati, triduo demum elapſo, receptis animis excmerunt. Ipſe Romam regreſſus, dum vindictæ modos altiùs inveſtigat, morbum, ut creditur, ex ægritudine nactus, interijt.

Gallus Pontifici inſidias ſtruit.

Undecimus Benedictus Octavum, Clemens quintus Benedictum, munere ſummi Pontificatus inſequitur. Reyterandum Gotthonem quo ad privatus erat, appellabant Burdegalenſem archiflaminem. Is enim variantibus nonnihil patrum ſententijs, inter alios duos Pulchro ab ſuarum partium Cardinalibus nominatus extiterat; quem Rex quoniam id temporis plurimùm poterat, ſi ita ſediſſet, ſolenniter nuncuparet. Philippus inſperatæ dignationis lætitia geſtiens, Reyterandum accerſit, in ſuaque manu Papalia Comitia, prolatis Epiſtolis Cardinalium, repoſita edocet; cæterum poſtulata quædam ſex capitibus comprehenſa, recipi ſibi prius quam res conficí poſſet, oportere. Gotthо nihil minus quàm quæ jactabantur, vel ſperans, vel cogitans, illudique ſibi exiſtimans, cunctari primùm: ubi ſerio agere Principem comperit, actis in præſens gratijs, capita ſe Regiæ petitionis præſtiturum promittit. Data acceptaque fide placita curantur. Raymundum Cardinalis Gallici duodecim ſummum Eccleſiæ Romanæ Sacerdotem in gratiam Regis conſalutant: Italicos ſtatim patres, ut idem facere vellent, Epiſtolis, nunciiſque celerrimis adhortati. Gottho ut primùm quæ ab Rege acta de ſe fuerant, Italis quoque probari cognovit, Senatum ſtatim Cardinéum univerſum, Regeſque Tranſalpinos aliquot convenire Lugdunum jubet, ad peragenda inaugurandi ſolennia. Id edictum tametſi Prælatis Auſoniæ non perinde arrideret, Pontificiam aulam trans Alpes conceſſuram gementibus: coiere tamen in civitatem deſignatam non infrequentes: ibi declaratus ex more maximus Eccleſiæ Chriſtianorum Epiſcopus, quintique Clementis appellationem ſortitus, mox Philippum cenſuris [namq; id primum poſtulaturum caput extiterat] quibus innexum à Bonifacio diximus, exolvit, reliqua promiſſorum tempeſtivè ſe effecturum affirmans.

Benedictus XI.

Clementis V. in Pontificem electio.

Clemens Lugduni inauguratus.

Sed nec ea Philippus poſthabenda ratus, Pictavos, in conventum accerſito Clemente, de cæteris deſiderij ſui partibus referri juſſit medium. Summa petitio erat, de abolenda in perpetuum memoria Bonifacij. Neque prætextu caruit flagitatio impudens, articulis quadraginta ingenio cauſidicorum excogitatis, quibus Octavi mores, præter alia facinora de hæretica impietate ſuggillabantur. Hic vero hærere æſtuareque Clemens, quidnam conſilij in re tam inexplicabili caperet. Namque inde occurrebat Sacramenti interventu firmata promiſſio: hinc innocentia Bonifacij, qui ut

neque forſan inſons prorſus criminum haberetur, ita non ullum extare de objecto admiſſo judicium: quin exemplis, decretis, conſtitutionibuſque declaratum abundè reliquiſſe, quanto ſtudio, quantaque fide gubernacula culminis Apoſtolici procuraſſet.

Cardinalis Pratenſis Pontificis conſiliarius.

Sollicito inter has curas Quinto, opportune Nicolaus Cardinalis Pratenſis intervenit: cui, quòd arbiter omnium arcanorum haberetur, nudantur ordine omnia. Is, ut erat ingenio ad ſubita etiam quæque moderanda dexterrimo, primùm confirmato Pontificis animo, ſcire ſe quid potiſſimum illi conſilij profuturum ſperaret, affirmat; Regias in primis ſpes ali diſſimulanter augerique placere, tum doceri cupidum Principem, quo magis rata fiant: quæ ad Bonifacij cineres attinent, videri futurum conſultius, ſi tanta res non niſi publici conſilij ſenatuſconſulto firmetur. Quam ſententiam ubi Gallus approbaverit, ſedem conventui Viennam inter Allobroges deligat, aliamve civitatem quampiam & liberam, & ad excedendum Regiis finibus opportunam. Placuit Quinto Cardinalis ſuggeſtio. Itaque de voluntate Philippi Viennam maximo Chriſtianorum conventu edicto, Octavoque de oppoſita impietate ex ſententia patrum abſoluto, ipſe ibi paucos commoratus dies Avenionem in Roberti Regis provinciam ſeſe contulit. Nunc tandem ad Henricum noſtrum deflectat oratio.

Henrici rerum primordia.

Anno à Chriſto M. CCCVIII. Rege Romanorum Alberto per inſidias nepotis occiſo, nuntiatum eſt, Principes, quorum legendi Cæſaris jus eſt, de ſufficiendo Imperatore parum conventuros. Philippus diſcordiam Germanorum cœptis ſuis optimè conducturam exiſtimans, ſecretiorum modo conſiliorum arbitros coire juſſos, de nova diſpoſitione interrogat. Veniſſe aliquando tempus ſuo quoque ſeculo exornandi regni Gallici: Sextum antea poſtulatorum caput, quod ad eum diem conſultò noluiſſet Clementi prodere, id verò nunc expromere ſtatuiſſe, de Carolo fratre ſubſtituendo in Imperium, deque ea dignitate per Senatuſconſultum in perpetuum tranſponenda in Galliam. Eſſe Clementem jam pridem in poteſtate, poſſeque rem & jure & exemplo nixam facile tranſigi. Cui enim fiat injuria, ſi vacantis Imperij permutetur conditio? Idem feciſſe Pontifices olim alios. Deniq; fatorum ſeriem convenire cum ejuſmodi propoſito, ut quemadmodum Principatus ille de Græcis quondam in Francos, ſicut ei videbatur, deque ea gente ad Italos, ac poſtremùm ad Theutones tranſlatus rederetur, ita rurſus ad Francorum poſteritatem remigret. Movit univerſos Proceres relatio Regia, laudatoque nobilitandi Gallorum regni deſiderio, de conſilij ſententia decretum fit & ut Philippus & Carolus primo quoque tempore ante etiam quàm Germani irent in ſuffragium, Clementem numeroſo Comitatu adeant, rumore quidem diſperſo, quaſi ad perſequendam Bonifacij criminationem veniant: revera autem ut protinus quàm Avenionem inierint, Pontificem de ſexta & ad id tempus ignota petitione commonefaciant. Eam occultationem nihil fuiſſe aliud, quàm de Imperatorio apice publicè tranſponendo in Celtas. Abdere verò rem placuiſſe catenus, quam apud Bonifacium quoque tentaviſſent, ut ne vivum regnantemque Albertum affeciſſe videretur injuria. Nec repugnaturum Clementem quantumvis audaci flagitationi, videlicet jam inſtructo exercitu veriùs quàm famulitio territum. Edicto per univerſam ditionem dimiſſo, generoſi clientes ad Regium iter apparati conveniunt, equitum ſex millia fuiſſe traduntur.

Gallus Imperio inhiat.

Cardinalis Pratenſis conſilium de Gallicis conatibus extinguendis.

Enimverò ſicuti rectè inſtitutis divinus favor arridet, ita improbe conſulta juxta Sexti Pythagorici ſententiam, funeſtus inſequitur exitus. Permanavit certè ad Pontificem quamvis latitantis conciliabuli aſtutia. Quare denuo accerſito Pratenſe, intimorum (ut diximus) omnium ſocio, ac jam ante exoſo Philippum ob inſectationem Bonifacianæ memoriæ; quæ ſi tolleretur è medio, & acta quoque illius, in quibus Cardinalatus cenſebatur, quem Octavus illi contulerat, convulſum iri verebatur, novam hujuſmodi ambiguitatem aperit. Ille ad innatam ſapientiam verſus, quam maximis itineribus, inquit, & antequam Gallicæ petitionis mentio in ſenatu fiat, nunciandum in Germania cenſeo, de ſucceſſore quam maximè mature ſurrogando. Quum Clemens, quem igitur præcipuum crederet tantæque ſucceſſioni idoneum quæſiviſſet; Pratenſis, Eccleſiarum ne libertatis reſpectu, an ſtudio Gibellinarum

partium,

partium, an conſuetudinis in Urbe quondam inſtitutæ memor, Henricum [ait] Luceburgiæ Comitem nulli Germaniæ Principum cedere arbitror, ſive religionem, ſive fidem, ſeu certè magnitudinem animi ſpectaveris. Neque dubium ſi eo celſitudinis benignitate tua provectus fuerit, nulla non re vel Pontificijs obtemperaturum juſſis, vel immunitatem Eccleſiæ propugnaturum. Sanè clanculum & diſſimulanter cuncta fieri oportet, ne ſi publico ſenatu in patrumque conſpectu cogitata retexeris, qui Cardinales Philippo ſtudent, proditis illico rebus, vota noſtra conturbent. Itaque quas ipſe literas dabis in Alemanniam, puſilla modò formula placet obſignari, quaſi non ſcriptas de rebus graviſſimis. Ego ſeorſum prolixas de tota re alias exarabo. Juvit aſſertionem Cardinœm Henrici quoque integritatis gloria, quam ex rebus fortiter probeque geſtis fama jam pridem exorta, ad Clementem quoque pertulerat.

Henrici VII. electio.

Delatis ad Germanos Epiſtolis, reque intellecta, Comitiorum ſolennia maturantur, valuereque adeò Pontificiæ Cardinaliſque literæ (qui & illud adjecerat, niſi bonis conſilijs protinus obſecundarent, Cæſarei faſtigij apicem, jure ne an injuria, relicto Rheno tranſiturum in Galliam) ſed & maximè ſpectata virtus Henrici profuit, uti cunctorum ſuffragijs, ac ne uno quidem repugnante, Romani regni ſceptra florenti juveni deferrentur. Autores habeo Luceburgi tranſacta fuiſſe Comitia. Quod aſcribendum putavi magis, ne ignoraviſſe eam rem crederer, quàm ut morem locumque vetuſtum tam tumultuario præſertim tempore prætermiſſum, exiſtimarem. Ille ut contra opinionem hominum per Celtas, perque Comitatum Pontificis renunciatus Rex fuit: Pulchellus qui jam feſtinabat compellare Clementem, illuſum ſe animadvertens, domum irritus ſpei repetijt, nunquam poſtea bene de eo Pontifice ſentiens.

Henrici electio à Pontifice comprobata.

Luceburgius, qui nihil minus quàm Cæſarea gubernacula ſibi credendo cogitaverat, omnium primum gratias immortali Deo lectoribuſque agendas cenſuit. Mox ad ea quæ & tempus & res & malevolorum conatus ferebant converſus, mittit in oram Narbonenſem, qui à Clemente poſtulent, uti ratam ſibi facere ſurrogationem promore dignaretur. Principes legationis, Sabaudiæ Comes [nomen ut in pleriſque ſequentibus non traditur] & Guido Namurcæus, Flandri Comitis frater, ambo ex propinquis Regijs: hi à Clemente, totoque cœtu Cardineo comiter humaneque habiti, menſe Aprili, comprobationem actorum in Germania, cauſa cognita impetrarunt. Decretum uti è Cardinalibus Pratenſis & Fliſcus prima quaque occaſione in Italiam proficiſci maturarent gentibuſque cis Alpes habitantibus, Apoſtolica vice præciperent, ne quid impedimenti morarumq; quo minus poteſtas novo Regi petendæ Urbis foret, aſtruerent, quin obedienter atque hoſpitaliter adventum illius curarent excipere. Sunt qui legem adjectam fuiſſe probationi affirment, ut intra primum biennium ad motus Italiæ compeſcendos, Romam ſolita expeditione properaret, ſimul ipſe ſummos Imperatorij nominis faſces acciperet, quum tres proximè antecedentes Principes eum honorem prætermiſiſſe conſtaret.

Henrici VII. prima coronatio.

Sabaudo reverſo, voluntateque Clementina perſpecta, conventus Aquiſgranum indicitur. Coiere anno inſequente ad id Concilium inter alios Proceres Dux Brabantiæ, Comes Flandriæ & Comes Raynaldus. Ibi peractis ſolemnibus, generoſo vertici Regium diadema Archiepiſcopus Agrippinæ, more majorum, ad octavum Idus Januarij, impoſuit. Quem diem & conſtitutiones Eccleſiæ celebrari ob memoriam Magorum juſſerunt, & tum publica lætitia celebriorem reddidit.

Prodigium.

Anno à Chriſto genito M. CCC.IX. ad diem VI. Idus Maij, cælum ardere viſum, diſcurrente flammæ vortice è plaga Boreali in Meridiem. Quo typo adventum Henrici portendi Italorum multi crediderunt.

Interea Carolus Siciliæ Rex ſecundus, Gallicæ originis, cis fretum regnans, rebus humanis exceſſit. Plures huic filij, nempe major natu Carolus, Martellus cognomine, & Robertus. Martellus vivo etiam dum patre, mortem (ſed filio relicto) obijt. Qua in ſpecie, exque facto ipſo, larga diſputandi materia Jureconſultis eſt nata: Nepos ne antecedere jure poſſit patruum in ſucceſſione avita. Sed & reſponſis prudentum & pontificia pronunciatione quadam Robertus annixus, compendium hæreditatis obtinuit, paternaque nece comperta, mox Avenionem properat. Ibi nullis non modis Clementis amicitia comparata, adeò promovit, ut & Rex utriuſque appellaretur Siciliæ,

Robertus Siciliæ Rex.

ciliæ, & quicquid præterea alieni æris patri, avoque per belli quondam tempora Eccleſia Romana crediderat, illi ferretur acceptum: ſumma aureorum ſex millia ſuperaviſſe putatur. Tantis beneficijs Robertus ſe obnoxium ſentiens, actis ad tempus gratijs, operam curamque Clementi omnem gratitudinis oſtendendæ penſandæque dignationis detulit.

Clementis inconſtantia erga Cæſarē.

Hic Quintus qui Luceburgium, ut ſupra tetigimus, paulò ante Regem Romanum declaraverat, ſive ſuſpectam habens Henrici potentiam, ſive contractæ amicitiæ Vaſconico more pertæſus, Siculum Romandiolæ Comitem facit. Eamque Robertus provinciam Gilberto Zantillio Vice Comiti demandavit. Quæ res perpulchram Gibellinis Imperatorij jugi detrectandi poteſtatem tribuit, vel tantula rebellandi occaſione geſtientibus.

Henricus Italicam expeditionem indicit.

Luceburgius nihil eorum negligendum ratus, quæ ad amplitudinem Auguſti Principatus pertinent, ſumma ope annixus eſt, ut quam celerrime documentum aliquod præberet, quantus & quàm propenſus ſibi eſſet animus Pontificiæ dignitatis excolendæ. Dimiſſo edicto per provincias, ut quiſquis nobilium Auguſtale beneficium obtineret, die conſtituto vellet adeſſe, ſolennemque profectionem, Romanæ mitræ capiendæ cauſa, pro conditione, proque conſuetudine ſua curaret exornandam. Ipſe univerſa Germania Joanni filio demandata, cum non adeò grandi Comitatu iter ingreſſus, Alpibuſque propinquans, Lauſani conſtitit, reliquam exercitus partem opperiens. Eo mox legationes ex Italia ſalutandi cauſa certatim occurrunt. At Guelphorum factio in Hetruria, cis alpinaque degentium, quam ſemper ante hac Teutonicæ felicitati adverſatam conſtat, in multo maximum metum incidit, & fama numeroſi exercitus, & reliqua Italiæ proniore conſenſu.

Florentinorum rebellio.

Præcipue verò Florentini, inter ſpem metumque ancipites, hoſtiliter ne an deditione fortiſſimum Ducem exciperent. Prævaluit tamen ſententia, vi potiùs quàm abjecta formidine agendum cenſentium. Itaque quo vel conturbaretur inauguratio, vel lentiùs certè ſuccederet, conſcripta per totam civitatem juventute, accitisque militibus alijs voluntarijs, præſidium haud contemnendum efficiunt. Ad hoc pecuniam, frumentum cæteraſque res comparant, vel ſtipendio, vel obſidioni neceſſarias. Denique fœdus cum Siculo Roberto, civitatibusque Hetruſcis ac ciſalpinis aliquot faciunt. Piſanorum longè diverſa ſententia, hi quo ſeſe Gibellinarum partium, atque adeò Cæſarei nominis quàm maximè ſtudioſos Henrico in ipſo Italiæ ingreſſu comprobarent, donum Regi aureorum millia XL. ſubmiſerunt.

Henricus Lauſanna in Italiam movet.

Eo veluti viatico præditus (quippe cujus ærarium, ut veris agamus, virtute eſſet quàm nummis inſtructius) Septembris exitu movit è Lauſano, ſuperatoque monte perquam arduo, Senìſium vocant accolæ, Taurinum eſt invectus. Illinc decimo die quàm acceſſerat, Inſubres ingreditur, ibi quoque magno apparatu acceptus, Aſtenſium diſſidia haud exilia ſumma cura compoſuit. Conſtabat id temporis regius Comitatus equitum duobus millibus, quum reſiduum perinde expectaretur. Manſit itaque apud Aſtam toto bimeſtri atque amplius, & reliquam, ut diximus, copiarum partem opperiens, & de ineunda Inſubrium civitate conſultans.

Gnidotus Turritus Mediolani præſes.

Gnidottus Turritus ſapientia atque opibus clarus, genti ea tempeſtate præerat. Is audito inprimis adventu, vereri cœpit, ne diverſæ factionis pars [Gibellini erant violentia illius acti in exilium] occaſione Germani adventantis in recuperanda dignitate uteretur. Itaque præſidium ad Urbis ſuæ tutelam comparat duorum millium atque amplius. Ipſi fœdus atque hoſpitium erat cum toto Guelphorum genere, per Italiam agentium. Sed & operam dabat quibuſcunque poterat artibus, ne mœnibus reciperetur Heinricus, Gibellinæ ſcilicet factionis patronum, ut paulò ante ſcripſimus, futurum metuens. Neqne tamen obtinere potuit, quin bona civitatis pars Regis amantior, ſimul Cardinalis Fliſcus, tum Legatus Apoſtolicus, Clementinaque mandata conficere cupiens, Luceburgium ultro invitarent.

Cæſar Mediolani coronatus.

Rex Romanus, dolentibus Gnidotti oculis, pridie Mediolanum Dominici natalis invehitur, dieque ſequente octavo, Antiſtes ejus diœceſeos, in Ambroſij beatiſſimi delubro myſterijs vacantis, Henrici verticem ſecunda corona redimivit. Auguſtæ quoque quam unà ſecum advexerat, idem honor habitus. Affuere ſolennibus omnium ferè Italiæ civitatum legati, Gibellinarum modo partium, ita ut Fluentini duntaxat oratores deſiderarentur. Inſubrium quoque interim diſcordiam quanda fieri potuit

cura

cura ſedavit, adeò ut & Maphæum Vicecomitem cum ſodalibus, & civitatis Archiflaminem, cæterosque proſcriptos, reductaret in Urbem. Eò tum quoque legati frequentes civitatum Italiæ gratulatum accedunt, ita ut tota paſſim Auſonia, Bononiam excipio, & Paduam, vicarij Auguſtales dimitterentur, acciperenturque Comites.

Inter hæc Gnidottus exoſus felicitatem Maphæi, quibuſcunque rationibus poterat, vindicare priſcam fortunam molitur. Ac in ſapientia Vicecomitis infauſtis cœptis fuiſſet occurſum (namque rem omnem ordine primoribus *Regiæ* aulæ expoſuit) maximus in civitate tumultus extitiſſet, non partibus modò noxius, ſed & formidoloſus Principi, qui jam ſecurior, bonam exercitus partem per finitima loca neglectim diſperſerat. Sunt qui dicant, Maphæum quò certiùs animum Turriti pernoſceret, ſimulaſſe ſocietatem partium accuſaviſſeque multis modis ſupercilium Cæſarum, quod id genus *Reipub.* Principatum nomine, ſervitutem re ipſa præ ſe ferret. Satius eſſe æquabilem libertatem omnibus viribus propugnare, quàm ingenuos ac fortes animos Germanico jugo ſupponere. *Reciperet* modò animam, ſeque in priſcam præfecturam ipſe reponeret, nec detrectaturum populum ne nunc quoque gubernacula quondam ſibi cognita. His atque ejuſcemodi dictis pervictum Gnidottum cuncta ſimpliciter crediſſe, promiſiſſeque Maphæo, & vafro adverſario & reſtituto in gratiam, quem impensè cavendum eſſe, veteri docemur adagio. Illum, Gnidotto prodito, fabulam omnem denarraviſſe Septimo. Neque defuiſſe impiæ criminationi fidem, ita ut die dicta, Turritoque adeſſe juſſo, cognitio pararetur. Sed is judicio conſiliorum intellecto furtim ad Guelphos tranſijt.

Maphæi vicecomitis Mediolani calliditas.

Gnidottus ad Guelfos Mediolano aufugit.

Iiſdem diebus Cremona Gnidotti exactione comperta, ſimul Florentinorum adducta inſtinctu, rebellis Henrico efficitur, ſed & qui Brixianorum Gibellini erant, ſucceſſibus Imperatoris auditis, Guelphos Urbe exegerunt. Idem Parmæ factum. Quibus rebus Cæſar cognitis, mittit qui eas quoque rixas conſopirent, exulibus reductis in Patriam. Sed brevi poſt tempore Guelphica pars, Felſineorum Florentinorumque confiſa præſidio, Brixia Gibellinos invicem depulit, ex profeſſoque hoſtis Imperatori efficitur.

Cremona rebellat.

Anno à Chriſto genito M.CCCXI. menſe Aprili, Imperator Henricus obſeſſa jamdiu Cremona Genevenſem Epiſcopum, cognatione ſibi devinctum, cum turmis ad Patavinos coercendos mittit, quos à Bononienſibus ſtetiſſe diximus. Ab eo Vicentia, quæ Paduani juris erat, bello capitur. Præſidium in arce conſiſtens, fuga dilapſum. Ea victoria ipſos quoque Patavinos metu uſque adeo perculit, ut ſuppliciter ſeſe fidei in primis tradiderint, aureorum millia centum ob contumaciam pendere, Cæſareumq; præfectum recipere juſſi. Idem Antiſtes profectus Venetias, tributum pro vetere conſuetudine poſtulavit. Appulſo honor ingens habitus, adnumerataque in tiaram *Romanam*, talenta Veneta mille. Eadem in civitate ipſum inſigne confectum, ſolido ex auro, coronam varijs maximique precij gemmis adornantibus: ſellam quoque argenteam, auroq; circumlitam, fabricatam ibi tradunt.

Patavini Cæſari ſe dedunt.

Imperiale diadema ſoliumque.

Interea ſedente ad Cremonam Henrico, obſeſſi, qui parum muniti erant ad obſidionem ferendam, ſimul Archiepiſcopi Ravennatis interventu, ſeſe ſub conditione tributi pendendi, ultro dediderunt. Eidem mandatum Antiſtiti, muros civitatis caſtellaque demoliri.

Cremona deditio.

Cæſar Cremonenſi bello perfecto, ad Brixiam quoque circumſidendam feſtinat, non aliâs pari inſtructus exercitu: qui parciſſimè numerant, equeſtrium Germanorum validæ armaturæ ſex millia fuiſſe tradunt. Namque ut rumor per tranſalpinas quaſque provincias de Mediolano, cæteriſque civitatibus ſubjugatis increbuit, vix dici poteſt, quanta & quàm fida multitudo militum certatim adflueret, pars emerendi ſtipendij ſtudio: cæteri amore cuncti Regis adducti. Pro certo creditur Henricum, ſi in primis abſtitiſſet, relictaque Brixia proceſſiſſet in Hetruriam, non Thuſcos modò, qui recentis defectionis ſibi conſcij, iram juſtiſſimi vindicis formidabant, ſed & quantam aperire non intereſt, partem Italiæ ſub jugum miſſurum: quippe qui parum proviſi eſſent contra obſidionem quorumque nutarent jam animi, juſtitia clementiaque novi *Regis* impulſi. Sed is dum ciſalpinæ pertinaciùs imminet, majorum rerum occaſionem prætermiſit. Adeò vincere maximos Duces promptius ſcire compertum eſt, quàm uti victoria. Quippe virtus attenuata periculis nullam non in partem de providendo circumſpectat: eadem rebus ſublata ſecundis, ſecuraque ſui, quæ futura ſunt negligit.

Brixiæ obſidio.

Occaſionis neglectus.

Eodem

Hetruſcarum Vrbium fœdus adverſus Cæſarem.

Eodem anno civitates Hetruſcæ, Guelpharum partium, Florentia, Bononia, Senæ, Luca, Piſtorium, fœdus inter ſe adverſum Henricum ſanciunt. Florentini præſidium equitum Hiſpani generis CCCC. quos à Roberto acceperant, miſere Bononiam, itidemque Senam & Lucam, ſi forte ea regione Germanus ſtatuiſſet incedere. Sed & quicquid Gibellinorum in civitatibus Guelphis verſabatur, exactum.

Walramus Cæſaris frater perit.

Sub hæc perſtante Cæſare in obſidenda Brixia, variæ utrinque clades acceptæ: inter cæteros autem proceres, & frater Regis & equitum Magiſter Walramus, magnæ indolis, ictu ſagittæ percuſſus interijt. Corpus apud divum Barnabam conditur, quod templum nondum civitate clauſum fuiſſe, Jacobus Philoſophus in ſupplemento autor eſt. Eo infortunio, ſublatos paulò ante Cæſarianorum animos reſediſſe, ob eximij juvenis necem, Brixiani credentes, frequentiùs jam incautiuſque excurſare cœperunt. Etenim die quodam licentius evagantes, intercepti, fuſi fugatique ſunt. Cæſorum numerus ducenti. Capti ex civitatis primoribus quadraginta, inter quos Galeatius, cognomento Bruſatus, obſeſſorum tribunus. Is quia fidem Regi non multò ante datam infregerat, quadrigarum violentia, diverſam in partem miſerum diſtrahentium corpus, perfidiæ pœnas exolvit. Cæteri captivorum ſecuri percuſſi.

Lues in Cæſaris caſtris.

Nihilo magis proficiente ad evincendam contumaciam exemplo ſeveri ſupplicij, quin hoſtes cæleſti quoque favore adjuti videbantur, ſtrue cadaverum odoreque diutini exercitus incubantis, corrupto aere, ita ut plurimi Theutonum varios in morbos inciderint, cogerenturque aut miſeri è vita excedere, aut inglorij, neque id citra diſcrimen, repetere Patriam.

Guidonis Namurcei obitus.

Procerum ea extinctorum tabe præcipuus Guido Namurceus, cujus ſupra meminimus, Flandrorum quondam tribunus in Curtracenſi prælio, atque ob id rerum geſtarum claritate ſpectatus: Quam ob luem magna purpuratorum pars Heinricum de ſolvenda obſidione ſolicitat. Illo magis intolerabilem ac minime perſeveraturam neceſſitatem hoſtium, quam laborem exercitus obſervante: quare decedere non niſi compos voti ſtatuit. Quibus rebus intellectis, obſeſſi effecti ſupplices, Cardinalis quoque Fliſci auxilio veniam conſequuti,

Brixia deditur.

ad diem XVI Calendarum Octobrium, fidei Principis ſeſe dediderunt. Rex civitate potitus, muriſque protinus ac turribus demoliri juſſis, tributum aureorum viginti millium, præterea obſides centum, quos ex omni civium multitudine ſelegiſſet, belli jure Imperat. Magno ſtetit ea victoria, nempe vix quarta exercitus parte ſuperſtite.

Cæſar per Longobardiam præſides conſtituit.

Cremonam hinc ut redijt, incepit conſultare de componendis rebus in poſterum. Placuit ordinata Longobardia, præſidibuſque per civitates impoſitis, Ligures petere. Mediolanum, ut diximus, procurante Mapheo, Veronam Comite Scalari, Parmam Gilberto Corregio, Paſcarino Bonopoſo Mantuam. Quæ res parum ſalutaris poſtea civibus extitit: quos præfectos legum ſervandarum cauſa in præſens præpoſuerat, ſuperbè, avareque poſtmodum imperantibus. At illis & in primis occupatio, & aureolorum copia, ut in perpetuum confirmarentur, quæ temporis cauſa conceſſa fuerant, effecerunt Guelphorum civitates ubi adventare Heinricum accipiunt, obſideri juſſis itineribus Ligurum, remorari tranſitum illius conabantur.

Iiſdem diebus Clemens de repetenda Urbe Romana ab Heinrico compellatus per literas, ipſe conſilio Eccleſiæ generali diſtentus, Pratenſi Cardinali petendæ Italiæ inaugurandique Regis, ſingulari mandato negotium impartitum.

Cæſar Genuam pervenit.

Cæſar ad diem undecimum Calendarum Octobrium, maximo apparatu Genuam eſt invectus: Principem dominumque ſolenni more appellantibus: mox componendæ diſcordiæ ratio habita. Itaque Opicino Spinulæ ſocijſque jampridem exulantibus confecta reſtitutio: Quæ res ingentem illi dilectionem civium pepererunt. Ipſi millia aureorum dono data centum, Regiæ verò conjugi viginti:

Auguſtæ mors.

Ea quum inſequente menſe graviter ægrotare cœpiſſet, res humanas reliquit. Elata tumulataque ſolennem inter pompam apud beatiſſimi Franciſci cœnobium, pudicitiæ ſingularis religioniſq; ſpectatæ fœmina.

Cæſar Piſas advehitur.

Anno à Chriſto genito M.CCC.XII. ad diem quartum Calendarum Martij, Genua profectus Henricus claſſe triremium triginta, Piſas advehitur. Quæ civitas nullo non genere apparatus eo vel exquiſitiſſimo Regem accepit Dominum quoque inter publicas

blicas

blicas acclamationes conſalutans. Cenſebatur tum in primis exercitus mille quingentis tranſalpinis equitibus. Præcipui Germanicorum Procerum, Archiepiſcopus Trevirorum Baldevinus, cujus ſupra meminimus, Epiſcopus Eburonum, frater Barri Comitis, è propinquis Regijs: Dux Bavarus, Comes Sabaudus, uterque è propinquis regijs, Comes Foreſti, Guido Viennenſis Delphini frater, Henricus Flandrorum Comitis filius, Comes Viennæ, præfectus prætorio, quem noſtri Aulæ magiſtrum appellant, vir maximi in re militari nominis.

Catalogus Procerum in exercitu Cæſaris.

Eodem anno, menſe Aprili, Robertus Siculus, cujus ſupra mentio eſt habita, de Romano Henrici itinere certior factus, quum nulla aliunde laceſſendi Regis exſtaret occaſio, ſimul ita facere ab Urſina factione juſſus, Joannem fratrem mittit ad Urbem cum equitum ſexcentorum præſidio: literis ſubinde ſcriptis ad civitates Hetruriæ Guelpharum partium, de ſubmittendis opportunè Romam auxilijs. Ricardo Lunenſi Comiti, quem Robertus Thuſcis impoſuerat, datum negotium, Latij maturè incundi, idque cum phalange peditum duorum millium ſexcentorum. Hi ad diem XVI. Calendarum Junij Romam pervecti, Urſinos conveniunt, moxque de ſententia conſilij, Capitolium, Hadriani molem, ac Vaticanum armatis inſederunt: Petro Sabaudu Senatore urbis conjecto in vincula: Columnijs alijsque Cæſarianarum partium Lateranum, Mariam majorem, amphitheatrum, Rotundam, ſanctamque Sabinam occupantibus.

Henrico in-ſidiæ tenduntur.

Inter hæc Piſis Henricus equitibus his mille & hoc amplius conſtipatus, rectà per Thuſcos Romam contendit: Viterbium abſque negotio capit, ibique dies aliquot conſtitit, occaſionem invadendi Vaticani expectans. Poſtquam tempus idoneum viſum eſt perrumpendis inſidijs, Viterbio promovet, occurrenteſq; Urſinos levibus prælijs vertit in fugam: ſimul popularibus in civitate rem ſtrenuè gerentibus, ante diem calendarum Junij, Urbem viſenda pompa introijt, protinuſque de expugnandis Roberti clientum reliquijs conſultat. Itaque miſſis, qui ſingula factionis præſidia deturbarent, pro certo creditur, quicquid ibi Apulorum Ibericorumque fuerat, depulſurum, niſi prælio quodam, 6. & 20. Maij die commiſſo, cum alij Ducum quidam, tum Leodiorum occubuiſſet Epiſcopus. Hunc enim perfractis (is erat ardor hominis) viarum cuſtodijs, in caſtellum Angelicum properantem, Robertini Florali ex area per obliquum progreſſi, circumveniunt, fugant, funduntque. Cæſarianorum qui capti occiſivè fuerant, numerus millium duorum traditur. Eburonum, quem jam ante dicebamus, antiſtitem, in equum ab victore raptum, vehentemque Hiſpanus quiſpiam conſpicatus, cuius paulò ante fratrem Alemanni confecerant, cum non aliam fraternæ necis ultionem eventuram ſperaret, letali percuſſum vulnere, ut paucis poſt diebus moreretur effecit. Ejus interitu Principis, qui & virtute & auctoritate eminuiſſet in regia, longè maximus pavor Cæſarianos invaſit, Robertinis è contrariò lætitiam triſti caſu afferente.

Hẽricus Romam movet.

Leodienſis Epiſcopi mors.

Porrò Luceburgius, ne tempus omne urbanis rixis attereret, ſtatuit abſolvere res, quarum cauſa potiſſimùm urbem petiverat. Itaque de ſententia Cardinalium, conventu in Lateranum, ad diem Sextilium calend. indicto, Oſtienſique, Fliſco & Arnoldo Cæſareas Inſulas ſacrato capiti imponentibus, quod felix fauſtumque ſit, prægrandi apparatu, ſingularique ſpectantium gaudio, Auguſti nomen apicemque faſtigij imperialis accepit. Peracta inauguratione, Bavarus cum parte Procerum perfunctum ſe officio comitandi exiſtimans, aſſumpto commeatu in Germaniam abijt. Ipſe Tyhur paucis poſt diebus concedens, multa ibi veneratione incolarum exceptus, Piſas repetit.

Auguſtalis inauguratio.

Guelphicæ civitates Hetruriæ, ubi quæ Romæ acta fuerant, deque Principe decedente intelligunt, iter illius rurſum intercludere nitebantur. Ac veriti ne parum inſtructi copioſo agmini minùs reſiſtere valeant, ſocios in Urbe degentes per literas commonefaciunt, ut & novum amplecterentur conſilium, & properare mox in Thuſcos maturarent. Interim Cæſar Gallia repetita per agrum Peruſinum exercitu infeſto progreditur, cunctaque ferro atque igne devaſtat, Caſtelliunem vi capit, Cortonæ, Aretijque reverenter occurſum venienti, portæque apertæ; inde crebris cum Guelphica gente prælijs feliciter geſtis, varijſque Florentinorum caſtellis everſis, agriſque vaſtatis, inopia pabuli proficiſci compellitur. Ad eum Bonatiano in prædio (id loco vocabulum) agentem, legati à Rege Siciliæ Friderico mari deportati, donum aureorum millia viginti adferunt, fœdus amicitiamque petentes. Poſtulatis eorum aſſenſum.

Cæſar Roma diſcedit.

Fridericus Aragonum Rex cum Cæſare fœdus icit.

Poſtquam Cæſar Piſas acceſſit, legibuſque coercere hoſtes aggreſſus, quos bello perſequutus fuerat, & aſperrima edicta in Thuſcos Roberti partium promulgavit,

gavit, & ſuos invicem clientes pulchris beneficijs devinctiores effecit. Quippe Spinulæ, cujus ſupra mentio eſt habita, Marchionique Montisferrati, cum alia dignationum genera, tum jus monetæ cudendæ tribuit: tum de Roberto caſtigando tractatum. Cauſa cognita, deque conſilij ſententia ob læſam majeſtatem Romani Imperij, paterno illum regno provincialique Comitatu excidiſſe pronuntians. Quæ decreta poſtmodum defuncto Henrico, Pontifex maximus Joannes XXII. pro poteſtate reſcidit: eſtque ea res in publica monumenta redacta.

Robertus Apulus majeſtatis reus.

Sub idem tempus Henricus Flander magiſter equitum Cæſaris, Piſanum agrum cum turmis circumvagari cœpit, arcemque fortiſſimam Petram ſanctam, Florentinis & Lucenſibus ſpectantibus, expugnavit.

Cæſar Apulum hoſtem bello perſequi ſtatuit.

Imperator nihil actum ratus verboſis ſententijs, niſi facta conſequerentur, ad hoc Hetruſco bello finem commodiſſimè poſſe imponi, ſi Ducem caputque damnandæ audaciæ contudiſſet, trajicere in Campaniam ad ipſum Robertum armis perdomandum ſtatuit. Icto ut ante diximus, cum Friderico fœdere, miſſisque in Germaniam, qui ſupplementum legionum conſcriberent, placuit uti die conſtituta expeditam claſſem in Liguſtico ſinu explicaret. Numerus Cæſariani exercitus ad armatorum quatuor millia traditur. Acceſſit eo & Genuenſium Claſſis, triremium ſeptuaginta, à Friderico quoque Arragone triremibus quinquaginta ſubmiſſis. Piſis Cæſar nonis Auguſti deceſſit: quo die Fridericum quoque Meſſana Rhegium trajeciſſe poſtea compertum eſt: eamque civitatem expugnaviſſe, cum oppidis aliquot alijs.

Henrici, VII. deceſſus.

Henricus iter per Hetruriam faciens, ubi ad Montem apertum acceſſit (id nomen loco tribuere accolæ) ægrotare manifeſtò incipit: tametſi jam inde à relictis Piſis initia morbi irrepentis animadverterat. Sed ipſe qua erat integritate animique magnitudine, ne die dicta temerè abfuiſſe crederetur, fidei quàm valetudinis rationem habere maluit. Inter Medicamenta autem balneæ Maceratanæ indicatæ fuere. Itaque eo loci profectus,* procuratoque de Medicorum ſententia corpore, ſeſe Bonoconventum contulit: ibi mox ingraveſcente malo, exceſſit è vita, ad diem nonum calendarum Septembrium, divo Apoſtolo Bartholomæo celebrem, anno quàm imperium accepiſſet, quinto, menſe octavo. Defuncto Cæſare, idquod fieri in funere magnorum Ducum aſſolet, luctus incredibilis omnem Comitatum perculit. Itaque familiares defecti Principe, pars Teutonicos lares repetijt, cæteri regium corpus protinus Piſas, ut vivus juſſerat, ſingulari fide civitatis adductus, deportarunt: ibi quoque non à ſocijs modo, ſed ab oppidanis quoque majorem in modum deflectus, ſolenni atque exquiſitiſſima pompa effertur.

* *al. purgatoque.*

Henrici fortitudo.

Vitam inſtantiſſimi Principis, qua acceperamus (ut puto) traditione narravimus, quem non Italia modò, nullis neque adverſis frangi potuiſſe, neque ſecundis efferri, manifeſtò cognoverat: ſed & barbaros lætitia invicti Ducis extincti obtinuit. Qui eo vivo nihil prorſus rerum novarum tentare auſi, defuncto, cuncta per Italiam (ut poſtea conſtitit) miſcuerunt. Neque Piſanis cæteriſque Optimatibus dubium erat, niſi maturatus fuiſſet interitus, regnum Roberto bello ablaturum, quippe cui perexilles eſſent ad propugnandum copiæ: ita ut ne ſigna quidem crederetur collaturus, quin cognito mox Imperatoris adventu, navigio advolaturum Narbonam. Quòd ſi Campaniæ obtinendæ facultatem dij tribuiſſent, infinitum eſſet, quantum ille Rex & opportunitate commeatuum & innata virtute moliri efficereque potuerit.

Fridericus, cui fœdus cum Imperatore percuſſum paulò ſupra tradidimus, medio agens alto, ut exceſſiſſe Cæſarem è rebus humanis accipit, ingenti videlicet moleſtia animi conſternatur: eratque ea conſtantia Henricique amore, ut quoniam videre vivum nequiverat, extinctum ſaltem contemplari exoptaret. Itaque Piſas non ob aliam rem navigans, prolatum corpus regium inter uberes lachrymas conveneratus, recondi difficile paſſus eſt, conſtantiſſimi Ducis amicitiam immaturè ſibi deplorans ademptam. Sed & Piſanus populus Henrici imitatus judicium, quem ille ſocium ſibi delegerat, hic Principem ſortiri decrevit, ultrò ei civitatis delato Imperio. Cæterum Fridericus ſatius exiſtimans parta defendere, quàm novis implicari, ſimul aliam ſibi eſſe rationem quàm Lucemburgio fuerat, tuendi patrimonij ſucceſſionem avitam adventitiæ civitatis procurationi, actis gratijs duxit præferendam. Pari cautela Sabaudus Henricusque,

quorum ante meminimus, uſi, delatas ſibi quoque civitatis habenas modeſtè recuſarunt: ita ut tam pertinaci repugnatione Principum, Piſanos ſuſpicio metusque haud exilis inceſſerit. Veteranorum Cæſaris pars multò maxima Germaniam repetijt: reliqui voluntarij nomina Piſano præſidio tribuerunt. Summa ejus Reipub. in ſubſidium inſignium Principum, ad Ugutionem Faiolam delata eſt. Is & Imperatoris ante nomine præfuerat Genuæ, & magnas poſtmodum res pro partibus Gibellinorum patravit.

Hugo de [illegible] Comes.

Florentini non Imperatoris modò, priuſquam obiret, exulumque formidine, ſed & ſeditione interna pullulante, coacti Imperium civitatis Ruberto publicè detulerunt. Ac ne libertati vetuſtæ nova immutatio noxia fortè fieret, legem adjiciunt, ut ne ſupra quinquennium poteſtas conceſſa teneretur. Idem ferè reliquæ civitates Hetruriæ Guelphæ fecerunt: ita ut evidenter appareret, eo jam neceſſitatum Henrici perſeverantia redactos adverſarios, uti intra pauciſſimos dies ſub jugum mitti potuerint. Atque jam olim variis experimentis cognitum eſt, cum alijs in rebus humanis, tum in bello primas obtinere partes fortunæ ludibrium. Ita magnus Alexander, tentato veriùs orbe terrarum quàm domito, ſed cui jam rerum univerſitas propter felicitatem cœptorum deſtinaretur, in ipſis juventæ primordijs exceſſit è medio. Sic Hannibal Cannenſi victoria nobilitatior quàm prudentior, occaſionem capiendæ Urbis prætermiſit. Scipiones in Hiſpania duo inedijs rebus, mediisque annis res humanas reliquere. Patrum quoque noſtrorum ætate, Amorates capto Byzantio Hydrunteque direptu, omnem ſibi jam deſpondens Italiam, intercipitur. Nuper verò Britanniæ Regem Henricum, captis duabus validiſſimis civitatibus Galliæ, perterritiſque ac conſternatis abſque dubitatione hoſtibus, ſapientia non vita deſtituit. Qui non cæcus dictus eſt, aut certè, ſi tantam opportunitatem providebat, neque tamen ſuæ fortunæ obſequebatur, excors. Hos (ut dixi) caſus inter fortuna reponebat antiquitas: nos ad Deum Opt. Max. publico conſenſu deferimos, è cujus æquiſſimo arbitrio quicquid rerum humanarum vel fit vel dicitur, ſumit originem.

Fortunæ ludibrium.

Varia de genere mortis opinio. Nonnulli venenum malum niveo libello inditum aſſerunt, quod per ineffabilia myſteria commutatum quotannis morituri que libamus. Monachos Prædicatorij ordinis, quibus ille miniſtris utebatur in ſacrificijs, horrendi facinoris extitiſſe auctores, eamque rem Beneventus Imolenſis, ſeculi ejus, in literas retulit. Fuiſſe tamen poſtea ex ea familia, Cartuſienſis in Faſciculo tradit, qui re delata ad Pontificem maximum, decretum cauſa cognita impetrarint, quo innoxius ejus veneficij Ordo univerſis pronunciatus fuerit. Dominicani qui Loceburgi agunt, hoc amplius, cœnobij ſui auctorem non alium citant quàm Henricum: neque ergo fieri potuiſſe, uti tantum ſcelus in tam bene meritum perpetratum extiterit. Nobis potius in medio relinquere placet diſputationem funeſtam, quàm de infandæ audaciæ fama, certam proferre ſententiam.

Opinio de morte Henrici VII.

F I N I S.

HENRICI VII. IMPERATORIS, AD JOANNEM DE Eintogen/cœnobij Waldſaſſenſis in Nariſcis, Abbatem, Epiſtola.

HENRICVS Dei gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus: venerabili Abbati Waldſaſſenſi, Ciſtercienſis ordinis, devoto ſuo ac dilecto, gratiam ſuam & omne bonum. Magnus Dominus & laudabilis valde, in excelſo Divinitatis ſuæ ſolio reſidens, Imperium ſuum (quod promeruit ejus inter nationes diverſas, quaſi cum gentib. a ſuo Creatore degenerantibus, vacillabat) tranſire voluit ad Romanos, ut illic præiret Imperialis excellentia thronus, ubi erat Sacerdotalis ſedes & apoſtolica affutura: ita quòd in eodem loco ſummi Pontificis & Imperatoris auctoritas reniteret. Noviſſimis quippe temporibus, illo tranſlato in Germanos, poſtquam plures Principes ad ipſum vocatos Imperium, quorum quidam ipſius Imperij aſſumpſere diadema, quidam non: divina cooperante clementia, per eos ad quos ſpectat, in Romanorum Regem, futurum Imperatorem, riiè & concorditer electi, propoſuimus ad Vrbem, pro coronationis noſtræ ſuſcipiendis ſolennijs proficiſci. Ac ſanctiſſimum in Chriſto Patrem Dominum Clementem ſummum Pontificem requiſivimus, ut ad Vrbem accedens, præfata ſolennia nobis ibidem tradere dignaretur. Qui cum ex certis cauſis, juxta noſtrum immenſum deſiderium intereſſe nequiret: ne dicta coronatio ob ſui abſentiam impediri valeret, venerabilibus Patribus, Dominis Arnoldo S. ſedis Apoſtolicæ legato, Leonhardo Albanenſi, & Nicolao Hoſtienſi ac Veltrenſi Epiſcopis, ac Franciſco S. Luciæ, nec non Lucæ, S. Mariæ in via lata Diaconis Cardinalibus, commiſit in hac parte plenariè vices ſuas,

cum clauſula, ut ſi non omnes his exequendis intereſſe valerent, quatuor, tres, duo vel unus eorum, dicta coronationis noſtra negotium expediret.

Verùm dictis Leonhardo & Franciſco de hac luce ſubtractis, per dictos Dominos Cardinales ſuperſtites, die feſto beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum (quem ad hoc ut poteramus, virtute dicta commiſſionis, elegimus) in Eccleſia S. Ioannis Lateranenſis, præſente Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum & aliorum Prælatorum ac Eccleſiaſticorum ordinum Vrbis, Ducumque, Comitum, Baronum, Nobilium ac Rom. populi, in numeroſa caterva, oleo ſacro uncti fuimus, nec non Imperiali diademate coronati, ac aliis debitis acconſuetis ſolennis inſignitis. Hæc autem devotioni tua voluimus intimare, ut de noſtris felicibus ſucceſſibus valeas exultare. Datum Romæ, quarto Kalendarum Iulij, regni noſtri anno quarto, Imperij vero anno primo.

AUCTORIS INCERTI FRAGMENTUM HISTORICUM, M. ALBERTI ARGENtinenſis Chronico in manuſcriptis Codicibus præfixum.

ANNO ab incarnatione Domini DCXXXI. Dagebertus Rex monarchiam in trib. regnis, Burgundionum, Auſtraſiorum, ſuperiorum Francorum ſagaciter accepit, fuitque Rex fortiſſimus, enutritor Francorum ſeveriſſimus in judicijs, & Eccleſiarum largitor, pacem in cuncto regno ſuo ſtatuit. In multis regnis rumor ejus perſunuit: timorem univerſis regnis per circuitum incuſſit, pacificus & quietus regnum obtinuit Francorum: ſancto Arnulfo Metenſi Epiſcopo, Pipino Duce & Erchinoldo majore domus utens conſiliariis: nimio amore juſtitiæ flagravit. Cujus temporibus, Dageberti ſcilicet Regis Francorum, uſque ad annum quo Carolus cognomento Magnus ex Francigenis primus Imperator Romanorum factus, & per annos circiter CLXXI. fuerunt quindecim Imperatores Romanorum, quorum nomina hæc ſunt. Heraclius, Conſtantinus, Heracleonas, Conſtans, Conſtantinus, Juſtinianus, Leontius, Abſimarus, Philippus, Artemius qui & Anaſtaſius, Theodoſius, Leo, Conſtantinus cum Irene. Hinc Romanum Imperium ad Francos commigravit.

S. Oſualdus Rex. Anno Domini DCXLII. in Britannia ſanctus Oſualdus Rex piiſſimus, cum regnum Anglorum & Britonum IX. circiter annis ſtrenuè adminiſtraſſet, contra Pendanum Regem pugnans, occubuit, & plurimis poſt mortem miraculis claruit.

Gertrudis illuſtris virgo. Anno Domini DCXLVI. Gertrudis virgo, filia Pipini Ducis, ſoror Grimoaldi, Nivelenſis cœnobij mater, virtutibus claruit. Hujus ſoror Begga & ipſa religioſa, Angiſo, ſancti Arnulfi filio, nupſit. Sanctus quoque Arnulfus, cum eſſet in juventute Dux, genuit Angiſum Ducem: Angiſus de Begga uxore genuit Pipinum Ducem, qui major domus regni Francorum erat. Pipinus genuit Carolum Seniorem, & Ducem & majorem domus Francorum. *Caroli Magni genealogia.* Carolus genuit Carolomannum & Carolum Regem, poſtea Imperatorem cognomento Magnum, ut in ſequentibus planiùs dicetur. Et hæc eſt genealogia Caroli Magni.

Anno Domini DCLXVIII. in Orientis partibus Conſtantinus hujus nominis quartus Imperator: Romanis imperat. cujus temporibus Conſtantinopolis ſeptennio obſeſſa, nec tamen eſt capta. Sub eodem Conſtantino floruit beatus Nicolaus Archiepiſcopus, qui poſtea apud Myream ſub Juſtiniano minore Imperatore, anno Dominicæ incarnationis DCLXXIII. migravit ad Dominum. *S. Arbogaſtus & Florentius.* Eodem tempore beatus Arbogaſtus extitit, qui filium Dageberti à morte ſuſcitavit: & Florentius, qui filiam ejuſdem Regis à Dæmonio vexatam liberavit, Argentinæ viciſſim ſuccedentes Epiſcopi, claruerunt.

Anno Domini DCLXXIV. Dagebertus Rex obijt, & filij ejus duo regno ſubſtituuntur. Sigebertus cum Pipino Duce & Majore domus Regiæ, Auſtraſiam: Clodoveus minor cum Nanthilde Matre & Erchinoldo majore domus Regiæ, Franciam & Burgundiam accepit. Sigebertus Rex Auſtri. Pipino Duce defuncto, Grimoaldum filium ejuſdem Majorem domus ſtatuit. Decedente verò tempore defuncto Sigeberto Rege, Grimoaldus filium ejus parvulum, nomine Dagebertum totondit, & in Scotiam ad peregrinandum direxit, filium ſuum in regno conſtituens. Franci hoc valde indignantes, Grimoaldum capiunt, & ad condemnandum Regi Francorum Clodoveo offerunt.

offerunt. Qui in Pariſius civitate carceri mancipatus, ut erat dignus morte, quod in dominum ſuum exercuit, valido cruciatu finivit vitam.

Per idem tempus concidit regnum Francorum caſibus peſtiferis. Fuit namque Rex Clodoveus omni ſpurcitiæ deditus, fornicarius & illuſor fœminarũ, gulæ & ebrietati intentus. De morte hujus & fine nihil hiſtoria dignum recolit. Cui viciſſim filij ejus Lotharius, Hildericus, Theodoricus in regno ſucceſſerunt. Erchinoldo igitur defuncto, Lotharius qui tunc regnabat, Ebroinum majorem domus conſtituit. Qui ob nimia ſcelera ſua à Francis accuſatus, ab Hilderico, qui fratri in regno ſucceſſerat, in Luxovio monaſterio Burgundiæ recluditur, & Leudeſius, quem Germani Luthericum vocant, filius Erchinoldi, conſilio Leodegarij Auguſtudonenſis Epiſcopi major domus palatij conſtituitur.

Rex igitur Hildericus cum per aliquot annos regnaſſet, à peſtiferis conſpiratoribus in aula, cum uxore ſua prægnante, peremptus eſt. Leudeſius verò & Luthericus cum Franciæ & Germaniæ Principibus fratrem ejus Theodericum Regem conſtituunt, ſuffragantibus ſibi Didone Pictavienſi Epiſcopo, Leodegario Auguſtudonenſi Epiſcopo & Gerino Pictavenſi Comite fratre ejus.

Igitur Ebroinus de Luxovio egreſſus, & apoſtata factus, Theodoricum Regem & Leudeſium perſequutus, regales theſauros apprehendit, & quoſcunque inſidiatores ſuos reperit, crudeli morte damnavit. Poſtea in Germaniam cum ſuis, quaſi pacis ſub obtentu, pro Leudeſio tranſmiſit, ut ejus auxilio in gratiam regni pervenire potuiſſet, diſpoſitis ei in itinere inſidiis. Ille verò, licet cum omnimodis habuiſſet eum ſuſpectum, tamen pro pace reſtauranda iter aggreſſus eſt. Cumque ad loca inſidiarum perveniſſet, Ebroinus cum ſuis ex improviſo conſurgens, Leudeſio cum aliquantis militibus occiſo, ipſe Principatum regni violenter invaſit, & cum conſpiratoribus ſuis Leodegarium Epiſcopum captivum interemit, Didonem Epiſcopum avunculum ejus exilio damnavit.

Ebroini perfidia & inmanitas.

Leudeſius namque cum major domus eſſet, duxerat uxorem de proſapia ſancti Sigiſmundi Regis Burgundiæ, genuitque ex ea Athicum ſeu Adalricum, qui patre adhuc ſuperſtite, & Hilderico regnante, uxorem duxerat Berſvvindam nomine, filiam ſororis ſancti Leodegarij, ſororem videlicet Reginæ. Ob hanc cauſam conſanguinitatis à præfato rege Ducatum Germaniæ adeptus eſt, habuitque ſedem in villa Regia Ehenheim, & in caſtro quod Hohenburg nominatur: genuitque filiam à nativitate cæcam, nomine Odiliam, quæ à ſancto Herhardo Ratiſponenſi Epiſcopo, & Hildolfo Treverenſi baptizata, in ſacro fonte viſum recepit.

Sedes Ducatus Alemanniæ.

Odilia illuſtris virgo.

Ebroinus igitur dum Francos crudeliter opprimeret, ab Ermenfrido occiſus eſt, & Waranto major domus à Theodorico conſtituitur. Quo defuncto, Franci in diverſa tendentes, vacillabant, & Berecharium quendam ſtatura puſillum, ſapientia ignobilem, conſilio inutilem, majorem domus palatij oberrantes ſtatuerunt.

Pipinus igitur Dux, filius Angiſi, nepos ſancti Arnulfi, decedentibus Regibus, qui jamdudum dominabantur in Auſtria, terram ſibi vendicaverat: & conſurgens commoto hoſte quàm plurimo contra Theodericum Regem & Berecharium aciem dirigit: illiſq; inter ſe decertantibus, Theodoricus Rex unà cum Berechario terga vertit, Pipinus victor extitit, & Berecharius ab inimicis ſuis peremptus eſt. Poſt hæc Pipinus Dux, Theoderico annuente, cepit eſſe in principali regimine major domus: qui multa bella geſſit contra Rapotonem gentilem, contra Suevos, & quamplurimas gentes.

Theoderico decedente, Clodoveus filius ejus regnavit, poſt quem Hildebertus, deinde Dagebertus. Pipinus itaque dum Principatum Palatij ſub prædictis Regibus annis XXVII. egregiè adminiſtraſſet, mortuus eſt, anno ab incarnatione Domini DCCXIV.

Ejus temporib. duo Angli Presbyteri Evvaldi, dum Saxonibus prædicarent, martyrio coronati & miraculis declarati ab ipſo Coloniæ tumulati ſunt, anno Domini DCXXIV. Sequenti anno ſanctus Willebrodus à Sergio Papa Archiepiſcopus ordinatus, genti Friſonum prædicans, virtutibus floruit.

S. Willebrodus.

Igitur Pipino mortuo, Franci Raginfredum in Principatum, majorem Pa-

latij elegerunt: qui, Dagberto Rege mortuo, cum Francis Danielem quendam clericum cæſariæ capitis creſcente, in regnum ſtatuit, atque Hilpericum nuncupavit. Eodem tempore Carolus Dux, filius Pipini, in Auſtria ſemel & iterum exercitu commoto contra Hilpericum Regem, & Raginfredum majorem domus, pro Principatu decertantibus, Hilpericus cum Raginfredo terga vertit; Carolus victor extitit. Deinde Hilperico mortuo Theodericus ei ſucceſſit. Quo mortuo, Hildericus regnavit, qui tonſus & in monaſterium juſſu Stephani Papæ recluſus eſt, ut in ſequentibus planiùs dicetur.

Carolus igitur Dux victrici manu major domus Palatij effectus eſt, Raginfredo depoſito: cujus regiminis quarto anno, qui eſt à nativitate Domini DCCXVIII. Sarraceni Conſtantinopolim obſidentes, tandem divino auxilio fame, peſte & ferro repelluntur.

S. Bonifacius primus Archiepiſcopus Mogunt.

Sequenti anno ſanctus Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiæ Archiepiſcopus ordinatus eſt, quamvis antea Moguntini Epiſcopi ſuffraganei fuerint Wormatienſium Epiſcoporum: & auctoritate Apoſtolica duos in ſua parochia Epiſcopatus fecit Wurzeburgenſem ſcilicet, cui ſanctum Burchardum, & Eiſtetenſem cui Willebaldum comprovinciales primos Epiſcopos ordinavit. Hic etiam Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochania conſtruxit, ubi poſtea cum Freſonibus prædicaret, martyrij coronam adeptus, anno Domini DCCLIV. ſepultus eſt.

Fuldenſe Cœnobium.

Augia majoris cœnob.

Ettenheim.

Cœnobia à S. Pirmino inchoata.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXXIII. corpus ſancti Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi de Sardinia in Italiam à Luprando Rege Longobardorum translatum eſt Ticinum. Sequenti anno ſanctus Pirminius in Augia inſula ſerpentes fugavit, & cœnobialem vitam ibi inſtituens, Ethonem poſtea Argentinenſem Epiſcopum, qui etiam, Ettenheim cœnobium conſtruxit, pro ſe Abbatem conſtituit, ipſeque Allatiam, Alemanniam atque Bavariam, alia conſtructurus cœnobia, petijt, quorum nomina hæc ſunt: Althahe/Phevers (Favarias) Murbach/Schutter, Gengenbach/Swarzahe, Weiſſenburg/Horenbach/Morſminſter/Nuwilre.

Anno Dominicæ incarnat. DCCXXXI. Beda Presbyter natione Anglicus, doctor eximius migravit ad Dominum.

Pipinus major domus Rex Francorum.

Carolus igitur Dux & Major domus regni Francorum, poſtquam Alemanniam, Bavariam & totam provinciam Teutonicorum ſubegit regno Francorum, genuit Carolomannum & Pipinum: qui diviſo poſt obitum ejus Patris regno Francorum majores domus præfuerunt: Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus. Igitur Pipinus miſſis Romam legatis Zachariam Papam de regno Francorum & ignavis ejus Regibus conſuluit: cujus auctoritate & non multò poſt juſſu Stephani Pontificis Romani, Hilderico qui tunc temporis Regimen Francorum tenebat, depoſito, atque in monaſterium detruſo: Pipinus major domus, Rex Francorum electus, & Sueſſionis, à ſancto Bonifacio Moguntinenſi Archiepiſcopo unctus eſt, anno Domini DCCLII.

Regum è Merovingis extremorum ignavia.

Gens namque Merovingorum, de qua Franci Reges creari ſibi ſoliti erant, uſque ad hæc tempora duravit: quæ licet in Hilderico finita poſſet videri, tamen jamdudum nullius vigoris erat, nec quidquam in ſe clarum, præter inane Regis vocabulum, præ ſe ferebat. Nam opes & potentia regni penes Palatij præfectos, qui majores domus dicebantur, & ad quos ſumma Imperij pertinebat, tenebantur: neque Regi aliud relinquebatur, quàm ut regio tantum nomine contentus, crine profuſo, barba ſubmiſſa ſolio reſideret, ac ſpeciem dominantis effingeret, Legatos undecunque venientes audiret, eisque abeuntibus, reſponſa, quæ erat doctus, vel etiam juſſus, ex ſua velut poteſtate redderet: cum præter inutile Regis nomen & precarium vitæ ſtipendium, quod ei præfectus aulæ (prout videbatur) exhibebat, nil aliud proprij poſſideret, quàm unam præparui reditus villam, in qua domum, & ex qua famulos ſibi miniſtrantes atque obſequium præbentes paucæ numeroſitatis, habebat. Quocunque eundum erat, carpento ibat, bubus junctis & bubulco ruſtico more agente, trahebatur. Sic ad Palatium, ſic ad publicum populi ſui conventum, qui annuatim ob regni utilitatem celebrabatur, ire, ſic domum redire ſolebat. At regni adminiſtrationem & omnia quæ vel domi vel foris agenda vel diſponenda erant, præfectus aulæ procurabat.

Quo

Quo officio tunc cum Hildericus deponebatur, Pipinus jam velut hæreditario jure fungebatur, qui honor non alijs dari conſueverat quàm his, qui claritate generis opum magnitudine cæteris eminebant. Hunc cum Pipinus ab avo & patre ſibi & fratri Carlomanno relictum, ſumma concordia diviſum, ſex annis ſub Rege memorato tenuiſſet: Carlomannus amore converſationis contemplativæ ſuccenſus, operoſa temporalis regni adminiſtratione relicta, in monte Caſſino optata quiete perfruitur.

Pipinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex præfecto Palatij Rex conſtitutus, cum per aliquot annos Francis ſolus imperaret: Stephanus Papa pro auxilio contra Haiſtulphum Longobardorum Regem poſcendo, ad eum in Franciam venit, & filios ejus Carolum, ob virtutum & meritorum quantitatem cognomento Magnum, & Carlomannum Pariſiis Reges inunxit, anno Domini DCCLIII.

Anno Domini DCCLIX. ſanctus Othmarus, qui cellæ ſancti Galli primus Abbas conſtitutus, XL. annis præerat, à Warino & Ruthardo, conſenſu Sidonij Conſtantienſis Epiſcopi, iniquè damnatus, in Suevia relegatus, migravit ad Dominum. *S. Othmarus*

Eodem anno Waifarius tyrannidem in Aquitania exercuit: cui reſiſtens Pipinus Rex, Vaſconiam ſeu Aquitaniam invaſit, & tyrannum injuſtè uſurpata ſub Sacramento reddere coegit.

Finito Aquitanico bello, quod per continuos novem annos gerebatur, Pipinus *Pipini Regis* XVII. anno regni ſui apud Pariſios obijt: ſuperſtitibus filiis Carolo magno, & Carlo- *obitus.* manno, ad quos ſucceſſio regni divino nutu pervenerat. Franci igitur facto generali conventu, ambos ſibi *Reges* conſtituunt, ea conditione, ut totum regni corpus ex æquo partirentur. Carlomannus poſt adminiſtratum communiter biennio regnum, morbo deceſſit, & Carolus, fratre defuncto, conſenſu omnium Francorum *Rex* conſtituitur: qui *Carolus ma-* Hildegardam de gente Suaborum præcipuæ nobilitatis fœminam, in matrimonium ac- *gnus Pipini* cepit, & tres ex ea filios genuit, quorum unus nomine Patris ſui Carolus, alter Pipinus, qui *F. Rex.* poſtea factus eſt Rex ſuper Italiam, tertius verò vocabatur Ludevicus, qui fuit *Rex* ſuper Aquitaniam. Liberalibus diſciplinis & mundanis legibus inſtruebat eos, & cum primò ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit. Tres etiam de Hildegarda filias habuit, ſcilicet *Rudrudem*, Bertam, & Giſelam.

Carolus igitur dum per XXXIII. annos ſub nomine *Regis* circumquaque fortia geſſit bella, *Romam* venit propter Leonem Papam, qui à *Romanis* lingua præciſa & excæcatus in Saxoniam ad eum perductus fuerat: ubi Leonem de eis illatis & non probatis criminibus Sacramento purgatum ſedi ſuæ reſtituit, ac temerarios juxta leges *Romanas* capitali ſententia addixit: ſed precibus ejuſdem Papæ vita conceſſa, in exilium eos relegavit. Itaque cum tanti tamque famoſi viri per totum orbem terrarum fidei probi- *Carolus M.* tatisve fama volavit: *Romani* potentiſſimum *Romanum* Imperium, imò & Papæ ele- *Occidentis* ctionem ſibi præſcripſerunt. Igitur precibus beati Leonis Papæ & Principum regni, *Imperator* omniumque primatum admonitus, tam Dei quàm hominum voluntati conſentiens, cum *creatum.* magno univerſalis cleri plebiſque tripudio, in die natalis Domini noſtri Jeſu Chriſti, anno incarnationis ejus DCCC primo, antè altare beati Petri Apoſtoli, *Romæ* à Leone Papa conſecratus & unctus eſt Carolus Imperator, ipſo Papa coronam auream capiti ejus imponente, in jubilo cordis & oris *Romano* clero & populo acclamante: *Carolo Auguſto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori*, VITA ET VICTORIA.

Sciendum eſt, quod primus omnium *Regum* vel Imperatorum poſt Chriſti *Mos ungendi* nativitatem, Carolus unctus eſt: bis quidem, primò in Francia cum fratre ſuo Car- *Reges.* lomanno adhuc puer in *Regem*: deinde *Romæ*, in Imperatorem. Ex eo *Reges* & Im- *NB.* peratores, more antiqui Dei populi, ungi cœperunt. Notandum etiam quòd hujus nominis tertius Valentinianus, ſub quo beatus Auguſtinus Hipponenſis Doctor obiit, noviſſimus Auguſtorum fuit in Urbe *Roma*: poſt quem Heſperium cecidit regnum: & nemo creatus eſt *Romæ* Auguſtus, per annos circiter CCCXLVIII. uſque ad Carolum magnum: ipſe enim primus poſt Valentinianum *Romæ* Imperator auguſtus extitit.

Aquiſgranum ſedes imperialis.

Poſt quem Romanum Imperium cis mare Francorum Regibus adminiſtrandum, cum Cæſaris Imperatoris Auguſti nomine commiſſum eſt, uſque quo deficiente in Francia & laſſeſcente Regio ſtemmate, Romanum Imperium à Teutonicis Principib. adminiſtratum eſt, uſque in hodiernum diem. Hæc civitas Roma condita eſt à Romulo annis DXIX. poſt Trojæ excidium: à conditione verò inclytæ Urbis uſque ad incarnationem Domini fuerunt anni DCCLII.

Carolus factus Imperator, Galliarum fines adijt, & locum qui Aquis, ob aquarum calidarum adeptionem, traxit vocabulum, ſolito more venandi cauſa aggreſſus eſt, & perplexione ſylvarum & errore viarum à ſociis ſeparatus, thermas calidorum fontium & palatia inibi reperit, quæ quondam Granus, unus de Romanis Principibus, frater Neronis & Agrippæ, conſtruxerat: quæ longa vetuſtate deſerta ac demolita, frutetis quoque ac veprib. occupata, pede equi quo ſedit, inter ſaltus rivos aquarum calidarum percepit & reperit. In quo loco ſub titulo & honore beatæ Dei genitricis Mariæ, fundavit Eccleſiam miri decoris, quàm auro & argento, & vario ornatu ſoli, æris, cancellis quoque & januis, magnificè & mirificè adornavit. Ad cujus etiam fundationis ſtructuram cum columnas & marmora aliunde habere non poſſet, Roma, Ravenna ac Treveri devehenda curavit, nullum laborem ac ſumtum recuſans. Conſecrationem verò ejuſdem baſilicæ quanta ſolennitate Epiſcoporum & Prælatorum, quanta totius regni & Imperij primatum & principum numeroſitate celebraverit, adſcito etiam beato Leone, ſanctæ Romanæ ſedis præſule, ſeries geſtorum Principalium manifeſtè dictavit. Illius namque Eccleſiæ celeberrima dedicatio, ſub præſentia metropolitanorum & Epiſcoporum numero CCCLXV. excepta innumerabili multitudine Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, tam Italiæ quàm Saxoniæ, tam Bavariæ quàm Alemanniæ, & utriuſque Franciæ, ab omnibus eſt glorioſiſſimè ſolennifata. Illic igitur Domino Apoſtolico & omnib. prædictis nobilibus & egregiis perſonis congregatis, Imperator meruit ab omnibus obtinere pro nimia devotione, quam erga ipſum locum & matrem Chriſti habebat, ut in templo

Aquiſgranum ſedes Regiæ unctionis. NB.

eodem ſedes unctionis Regiæ locaretur, & locus regalis, & caput Galliæ trans Alpes haberetur, & in ipſa ſede Reges ſucceſſores & hæredes regni initiarentur, & ſic initiati jure dehinc Imperialem benedictionem Romæ à Domino Apoſtolico, ſine ulla interdictione, planiùs aſſequerentur. Confirmatum & ſancitum eſt à Domino Apoſtolico Leone, & à Carolo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, quatenus ratum & inconvulſum hoc ſtatutum & decretum maneat, ut Aquiſgrani ſedes regni trans Alpes habeatur, ſitque caput omnium civitatum & provinciarum Galliæ. Acquieverunt univerſi voluntati Imperatoris, qui ad hoc ſolenne dedicationis ex diverſis regnis, confluxerant, ac bonum & acceptum coram Deo & hominibus Apoſtolici & Imperatoris decretum aſtruxerunt, & omnium graduum Epiſcoporum, Abbatum quoque banno corroborari hanc petitionem univerſi acclamaverunt. Quàm ſtrenuè Deo dilectus Imperator materialis gladij cingulo militiæ præcinctus, laborioſum onus ſuſtinuerit, qui ſcire deſiderat, in catalogo virorum fortium & in Chronicis ejuſdem inveniet: tamen pauca bellorum ejus inſignia adnotemus.

Chriſtiani Hieroſolymis oppreſſi.

Interim igitur dum bellum ageret contra Godefridum Regem Nortimannorum, apud Jeruſalem inter Chriſticolas & paganos diſcordia orta eſt adeò magna, quòd Patriarcha, vir perfectiſſimæ religionis, de civitate vi expulſus, ad Imperatorem Conſtantinum & filium ejus Leonẽ, qui tunc temporis illis partibus imperabat, Conſtantinopolim fugiendo, cum aliis Chriſtianis pervenerit, & ei lacrymabiliter, quæ & quanta ſibi ſint illata, & qualiter ſepulcrum Domini & ſancta loca gentes inordinatè tractent, quod univerſi Chriſti fidelibus deberet eſſe dolendum, enarravit.

Imperator igitur hoſtes ſanctæ Eccleſiæ refrenandos, ſocium itineris adſcivit Carolum magnum, literis ei cum muneribus inſignibus directis. Quibus ille receptis, intellexit jam ſe à Deo ad hoc negotium prælectum eſſe, & jam uſque ad Orientales famam ſuæ probitatis tranſvolaſſe. Hinc gaudio gaviſus eſt valde: ſed oppidò, quòd Dominicum ſepulcrum à paganis, erat obſeſſum, condolens, lacrymari cœpit. Qui ſtatim conſilio habito, per totum Francorum regnum edicto citiſſime imperat, ut omnis quicunque ad ſeſe defendendum arma poſſent deferre, tam ſenes quàm juvenes, ſecum pugnaturi in paganos verſus Orientales plagas inevitabiliter ſatagant. Alioquin quicunq; hujus edicti mandata non peregerit, ipſe in vita ſua & filij ejus ſimiliter, ex Regis decreto, de capite quatuor nummos, quaſi ſervi ſolvant.

Quid

Quid ultra: catervatim undique populis circumfluentibus majorem exercitum quàm antea habuiſſet, brevi ſpatio congregavit. Itaque in nomine Domini profectus, tandem cum exercitu ſuo Conſtantinopolim longo itinere fatigatus, pervenit. Poſtea verò fugatis quoque paganis, ad celſam Urbem, quæ vexilla crucis vivificæ, Chriſtique paſſionis retinet monumenta, lætus & ſupplex adventans, Patriarchæ totique Chriſticolæ plebi cuncta proſpera, Deo opitulante, ſolidavit. His itaque geſtis Imperatorem Conſtantinum licentiam repatriandi Carolus magnus ſubrogavit, acceptis àb eo dignis ac ſacroſanctis pignoribus, Sanctorum, ſcilicet, de ſpinea corona Domini octo ſpinas, cum roboris parte, unum de clavis Domini & de ſancta cruce, & ſudarium Domini, & ſanctæ Dei genitricis camiſiam, & cinctorium unde puerum Jeſum in cunis cinxerunt, brachium ſenis Simeonis & alia multa: quæ omnia Deo dilectus Carolus poſt reditum ſuum Aquiſgrani, cum multorum religioſorum virorum Comitatu diligentiſſimè recondidit.

Caroli Mag. Hieroſolymitana expeditio.

Itaque magnus Imperator Carolus poſtquam multis laboribus diverſa orbis regna innumeraſque Urbes à mari uſque ad mare, divinis munitus ſubſidijs, invincibili ſuæ potentiæ brachio ſubjugavit, & ab infidelium poteſtate liberavit, Chriſtiano Imperio ſubdidit. Tanto igitur ſudore ac gravi fatigatus labore, ut requiem ſibi daret, nec amplius bellum inire propoſuit. Etecce per viſum nocte intuitus eſt in cœlo quandam viam quaſi ſtellatam, incipientem à mari Friſiæ, & tendentem inter terram Teutonicam & Italiam, inter Galliam & Aquitaniam, rectiſſimè tranſeuntem per Vaſconiam, Baſculamq; & Navarriam atque Hiſpaniam uſque Galliciam, ubi corpus beati Jacobi tunc temporis latebat incognitum. Hæc igitur cum Carolus per ſingulas penè noctes conſpiceret: apparuit ei beatus Jacobus, admonens, ut ad expugnandam perfidiam & viſitandam memoriam ejus in Galliciam proficiſci deberet: & poſt eum omnes populi, à mari uſque ad mare peregrinantes, & delictorum ſuorum veniam implorantes, illuc ituri eſſent, à temporibus ſuis uſque ad finem ſeculi. Quibus Imperator excitatus & monitus, atque promiſſione Apoſtolica fretus, coadunatis exercitibus multis, expugnare gentes Hiſpaniæ & Galliciæ aggreſſus eſt. Tunc prece ad Dominum & ſanctum Jacobum fuſa, muri confracti funditus corruerunt, ſicut legitur divinitus factum de muris Jericho. Itaque Sarracenos, qui baptizari voluerunt ad vitam reſervavit, eoſque qui renuerunt, gladio feriendos tradidit. His auditis, cæteri Sarraceni invictiſſimo Carolo ubique ſeſe in deditionem tradebant, obviamque ei tributa mittebant, & Urbes ultrò reddebant: totaq; gens in Gallicia valida & robuſta, armis abjectis Imperatorem Carolum honorificè & pacificè recepit. Deinde Carolus viſitato beati Jacobi ſepulchro, acceſſit ad Petram limitarem, & infixit in mari lanceam ſuam, agens Deo gratias & ſancto Jacobo, qui huc uſque duxiſſet, dicens: quòd ulterius ire non poſſet.

Carolus Sarracenos in Hiſpania perdomat.

Reverſo demum in Galliam Carolo magno, quidam Rex Africæ, nomine Agiolandus cum exercitu terram Hiſpaniæ ſibi ſubjugavit, interfectis univerſis, ejectiſque de oppidis & Urbibus Chriſtianis cuſtodibus, quos ad cuſtodiendam terram reliquerat. His auditis, Carolus cum magno exercitu rurſum proficiſcitur in Hiſpaniam, reperitque Agiolandum in amœno prato, ſuper fluvium quod vocatur Teja, ubi poſtea baſilica beatorum martyrum Facundij & Primitivi ab ipſo noſcitur fabricata. Appropinquantibus autem Chriſtianorum exercitibus, mandavit Agiolandus Carolo optionem pugnandi ſecundùm velle ſuum, vel viginti contra viginti, vel XL. contra qradraginta, vel centum contra centum, vel mille adverſus mille, vel unum contra unum, vel duos contra duos decertantibus. Interea miſſi ſunt à Carolo centum contra centum Agiolandi milites, & interfecti ſunt Sarraceni. Deinde miſit Agiolandus ducentos contra ducentos Caroli milites, & ſtatim occiſi ſunt Mauri. Iterum miſit Agiolandus duo millia contra duo millia, è quibus alia pars occiſa eſt, alia terga vertit. Tertia verò die jecit ſortes Agiolandus ſecretò, in quibus cognovit Caroli detrimentum, & mandavit ei, ut ad pugnam plenariam contra eum die ſequenti veniret: quod ab utraq; parte conceſſum eſt. Tunc aſtiterunt quidam ex Chriſtianis, qui ſero ante diem belli arma ſua bellica ſtudioſè præparantes, haſtas ſuas in terram fixerunt, erectas ante caſtra, ſcilicet in pratis juxta præfatum flumen; quas ſummo mane corticibus & fron-

Caroli conflictus cum Rege Agiolando.

dibus invenerunt veſtitas: hi ſcilicet, qui in acie proxima palmam martyrij pro fide Chriſti erant accepturi. Unde ultra quàm dici fas eſt, admirantes, tantumque miraculum divinæ gratiæ & meritis fideique Imperatoriæ adſcribentes, abſciderunt prope terram: quarum radices, quæ in terra remanſerunt, ex ſe poſtea magna nemora, quæ adhuc in eodem loco apparent, genuerunt. Erant autem multæ ex haſtis fraxineæ. Die autem ſequenti commiſſa eſt contra hoſtes pugna, in qua occiſa ſunt Chriſtianorum XL. millia, & Dux Milo de Angulariis, *R*otſandi genitor, ibidem martyrij palmam eſt adeptus, cum his, quarum haſtæ (uti dictum eſt) fronduerunt. Sed & Caroli equus in eadem pugna interemptus eſt.

Tunc Imperator conſtanter permanens, cum duobus millibus Chriſtianorum peditum & ipſe pedes, cum ſe inter innumera hoſtium millia cerneret circumvallatum, evaginato gladio multos Sarracenorum trucidavit. Die verò adveſperaſcente, tam Chriſtiani quàm Sarraceni in caſtra revertuntur. Altera verò die Agiolandus in fugam verſus, in Legionenſium fines ſeceſſit, & triumphator Carolus in Galliam remeavit: ubi rurſus multis congregatis de Imperij viſceribus, videlicet CXXIV. millibus, Hiſpaniam ingreditur, & cum Agiolando congreſſus, ipſum & omnes ſuos proſtravit: & cuncta ritè diſponens, victor ad propria rediit.

Hæc bella & multò plura *R*ex & Imperator potentiſſimus per annos XLVII. in diverſis terrarum partibus ſumma providentia atque felicitate geſſit. Omnibus itaque Carolus in pace & tranquillitate compoſitis, coronato filio ſuo Ludevico, & commiſſo ei totius regni negotio, cum more ſolito Aquiſgrani hyemaret, febre valida correptus decubuit, & in ſenectute bona viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, V. Cal. Januarij, ætatis ſuæ anno LXXII. regni autem XLVII. ſubactæque Italiæ XLIII. ex quo Imperator & auguſtus appellatus eſt, decimoquarto: incarnationis verbi Dei DCCC. XIV. & in Eccleſia Aquiſgrani honorificè ſepultus quieſcit.

Caroli Mag. deceſſus.

Anno Dominicæ incarnationis DCC. LXXVIII. Hildegart regina uxor ejus obijt. Eodem anno Bertha mater ejus, quæ apud eum in magno honore ſenuerat, vita deceſſit, & apud maritum ſuum Pipinum Pariſiis ſepelitur.

Hildegardis Auguſtæ obitus.

Anno regni Caroli magni XLII. obijt, Pipinus filius ejus *R*ex Italiæ. Sequenti anno Carolus primogenitus ejus vita deceſſit. Solus Ludevvicus ad regni gubernacula remanſit. *R*udrudis filiarum ejus primogenita defuncta eſt prius quam ipſe obiret. Hæc Conſtantino filio Irenes deſponſata erat, Græcorum Imperatori. Hic Conſtantinus hujus nominis ſextus cum matre Irene Imperium in Orientis partibus accepit, anno Dominicæ incarnationis, DCC.LXXIV. Eodem anno homo quidam fodiens in longis Thraciæ muris, invenit lapideam arcam: quam cum expugnaſſet, reperit virum jacentem, & conglutinatas arcæ literas, continentes hæc. *Chriſtus naſcetur ex Virgine Maria, & credo in eum. Sub Conſtantino Irene Imperatoribus ô Sol iterum me videbis.* Unde cognoſcere poſſumus, nullo tempore defuiſſe fideles ſpiritu Dei plenos.

S. Marci corpus.

Anno Domini DCCC. XIX. corpus ſancti Marci Evangeliſtæ, ſub nomine Valentis martyris *R*atholdus Veronenſis Epiſcopus à Duce Venetiæ impetravit, & cum corpore ſancti Geneſij martyris in Augiam inſulam attulit.

Anno Domini DCCC.LXII. Tregandus Treverenſis Archiepiſcopus, Lothario *R*egi & Gunthero Colonienſi Archiepiſcopo conſentiens in dejectione Tieburgæ uxoris, ejusdem Lotharij falſo accuſatæ. Imò definitum eſt in Synodo, ad hæc machinandum collecta, quod ipſa confeſſa fuiſſet, ſemetipſam fratris germani inceſtuoſo pollutam fuiſſe concubitu. Hanc falſam infamiam Lotharius his Epiſcopis compoſuerat, cupiens hoc modo *R*eginam abijcere, & Waldradam, ſororem Guntheri Colonienſis Archiepiſcopi, quàm ipſe adoleſcens concubinam habuerat, in regnum aſſumere. Quod cum judicio Epiſcoporum adeptus fuiſſet: ſequenti anno Thregandus & Guntherus à Papa Nicolao *R*omam, pro his cauſis, evocati ſunt, ibique omni Eccleſiaſtica dignitate privati & depoſiti ſunt, & Lotharius excommunicatus eſt.

Mortuo Nicolao Papa, Adrianus ei ſucceſſit: ad quem cum Lotharius *R*ex Romam veniſſet, & opitulante fratre Ludevico Imperatore, pro Waldrade concubinæ ſuæ matrimonio ſatis egiſſet, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, ut ſi innocens eſſet de adulterio, fiducialiter corpus Domini perciperet; ſin verò, illud nullate-

nus

nus accipere præſumeret. Sed ille temerarius acceſſit, & cum ſuis complicibus inevitabile judicium ſibi ſuoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta clades præſumptionem hanc divinitus ſubſequuta eſt, ut ejusdem Lotharij regno tota virtus ac nobilitas non peſte, ſed hoſtili gladio deleta eſſe videretur. Itaque cum rediret domum, Placentiæ petijt, fautoreſque ſceleris omnes penè in itinere periere, regnumque ejus Rex Galliæ Carolus, patruus ejus, invaſit.

Anno Domini DCCC.LXXX. Carlomannus Rex Bavariæ, apud villam OEtingen obijt. Tertio anno Ludovicus frater ejus Rex Germaniæ, abſque hærede deceſſit. Itaq; frater ipſorum Carolus Rex Alemanniæ Romam veniens, una cum Regina Richarda Imperiali unctione à Papa coronatur, anno Domini DCCC.LXXXI. *Carolus Craſſus Imp.*

Anno Domini DCCC.LXXXVII. Richarda imperatrix adulterij vitio cum Liutwardo Vercellenſi Epiſcopo incuſata, divino judicio ſe ab omni uxorum commixtione integram & virginem approbavit, quamvis jam XII. annis in conjugio Imperatoris apparuit: moxque ab Imperatore ſeparata, in Andelahe, cœnobium virginum à ſe conſtructum, ſeceſſit, ibique Deo ſerviens, virgo Regina permanſit. Imperator autem ab omnibus deſeritur, & Arnulfus, fratris ſui Carlomanni filius, Rex eligitur. Itaque Imperator Carolus jam privatus devotè Deo ſerviens (ut quidam dicunt) à ſuis ſtrangulatus obijt: anno Domini DCCC.LXXXVIII. *Andlo Cœnobium Alſatia.*

Anno Domini DCCCC. XXIV. ſanctus Udalricus Auguſtæ factus eſt Epiſcopus.

Anno Domini DCCCC.XLIX. Lothario Rege Italiæ mortuo, Berengerus regnum ejus invaſit, viduamque ejus Adelheidem, Rudolfi Regis Burgundiæ filiam, multis injuriis afflixit. Sequenti anno Otto Rex Italiam petijt, ſibique eam ſubjecit, & expulſo Berengero, Dominam Adelheidem liberavit.

Anno Domini DCCCC.LII. Otto Rex cum filio ſuo Ludolpho Italiam intravit, & Regales nuptiæ cum Adelheide vidua Papiæ celebrantur. Poſtea privignus Regis, Erneſtus Dux, filius Adelheidis Reginæ, qui pro exceſſibus, Regia majeſtate læſi, proſcriptus & exul factus erat, per plures annos & poſt infinitos labores exilij ſui, Imperatori reconciliari meruit. *Otto primus Imp.*

Anno Domini DCCCC.LXI. Otto Rex filium ſuum Ottonem ex Adelheide, Regem eligi fecit, & ipſe cum exercitu Italiam petijt, accepturus Imperialem coronam. Sequenti anno Otto Rex Romam venit, repugnantem ſubegit, ordinari ſe à Joanne Papa Imperatorem coegit. Otto Imperator factus Joannem Papam pro ſcelerib. ſuis arguens, minime eum corrigere potuit. *XII.*

Anno DCCCC.LXIII. Imperator natalem Domini Papiæ moratus, iterum Romam venit, pro ſceleribus Joannis Papæ dijudicandis. Sed eodem Joanne Papa Imperatorem in Campaniam fugiente, in locum ejus à Romanis & Imperatore vir venerabilis Leo ordinatus eſt. Sequenti anno Romani Leonem Papam expellunt, mortuoque Joanne Papa priore, Benedictus nolente Imperatore ordinatur. Igitur Roma ab Imperatore obſeſſa eſt, & tanta fame oppreſſa, ut ſextarius furfuris væniret XXX. denarijs. Non multo poſt dedita Urbe, traditoque Benedicto, Imperator Papam Leonem reſtituit, & Romanos ei fidem per Sacramenta promittere coegit. *Imperator Papam conſtituit.*

Uſque ad hæc tempora Roma ſæpiùs capta eſt. Primò capta eſt à conditione ſua, anno CCC.XXXV. nec unquam poſtea ſimilem paſſa eſt ruinam: cujus deſtructionis caſus hic fuit. Galli Senones, Duce Brenno, exercitu copioſo freti, totis viribus Romam contenderunt. Hos dirè irruentes Fabius conſul cum exercitu excepit, nec tamen obſtitit: imò hoſtilis ille impetus Romanos quaſi aridas ſegetes ſuccidit, ſtravit, & tranſivit Urbe deſtructa & incenſa. Secundo Roma capta eſt, à conditione ſua anno M.C.LXIV. ab Alarico Rege Gothorum, ſub Honorio Imperatore. Tertio capta eſt Roma, à conditione ſua, anno M CC.IX. à Genſerico Rege Africæ, ſub Maximo Imperatore. Odazer Rex Torcilingorum & Rugorum, pervaſa Italia Romam capit quarta jam vice, à conditione ſua anno M. CC. XXX. & Auguſtulo Imperatore exiliato, ipſe Romæ tyrannicè regnat. Exinde res Romanæ & omnis Imperij Status apud Conſtantinopolim ſolummodo eſſe cœpit: Heſperia ferè omni *Urbis Romæ clades & occupationes.*

& Ly-

& Lybia barbaris addicta. His temporibus Theodoricus Rex Italiæ Zenoni Imperatori, qui tunc in Orientis partibus apud Conſtantinopolim Romanum apicem gubernabat, cum ſuis Gothis militavit. Qui miſſus ab Imperatore eodem, Odakarum Romæ obſedit, capit, & interemit, anno Dominicæ incarnationis CCCC.IX. & ipſe Romam conſenſu Zenonis & Occidentis Imperium XXX. annis obtinuit. Hic Romæ, Ravennæ, Veronæ, & alibi, per ſingula quæque Regia habitacula conſtruxit: qui etiam Arrianis favit, occiſis Boethio poeta, Symmacho Patricio & Joanna Papa. Iſte eſt Theodoricus, de quo Teutonica extant carmina, filius Dietmari, de quo etiam Gregorius in dialogo ſcribit. ¶ Quinta vice ab incarnatione Domini D.XLV. ſub Juſtiniano Imperatore, Totila Rex Gothorum tranſpadanorum Romam petijt, eamque obſidionibus circumcludit. Quæ tantam famis penuriam paſſa eſt, ut præ magnitudine inopiæ, natorum ſuorum carnes comedere vellent. Feſſis nimium Romanis, nec valentibus ſe tueri, Totila Rex Urbem ingreſſus eſt, quæ tamen citò per Narſem eunuchum & cubicularium Imperatoris recuperata eſt, & liberata à Gothis, ipſis penè omnibus ad internecionem deletis, & Totila Rege eorum interfecto. ¶ Sexta vice à conditione ſua obſeſſa & capta eſt Roma, anno Domini DCCCC.LXIV. ab Ottone magno Imperatore, ut ſupra dictum eſt. Qui decus tanti nominis, ſcilicet Imperatoris, à Francigenis in Teutonicos primus magnanimiter tranſvexit.

Mirandum eſt, eandem civitatem, ſc. Romam, toties captam, nec tamen deletam, nec ſerviruti ullatenus addictam: quod in ſummis & præcipuis regnis non ita contigit. Nam Niniven & Babylon, & Alaxandria, & Perſepolis aliquando numeroſiſſimis imperabant, poſtea tributa pendebant. Roma verò etſi interdum irrupta, ſemper tamen libera: ſi plærumque humiliata, ſemper tamen domina. Sed de his dicta ſufficiant.

Anno Domini DCCCC.LXXI. ſanctus Udalricus Epiſcopus infirmus, Adalberoni, ſororis ſuæ filio, Epiſcopatum impetravit. Itaque Synodo apud Ingelnheim ab Epiſcopis collecta, beatus Udalricus Epiſcopus & Adalbero tranſgreſſionis Canonum accuſantur: ſed cauſa ſua dicta & excuſata, abſoluti diſceſſerunt.

Anno Domini DCCCC. LXXIII. Otto magnus Imperator ſubito mortuus apud Parthenopolim, id eſt *Medegeburg*, ubi Epiſcopatum fecerat, ſepultus eſt: & filius ejus Otto, cognomento Mirabilis, regnavit pro eo. Imperatrix verò Adelheidis poſt ipſum ſanctè & religiliosè vivens longo tempore, multa contulit Eccleſiis de Regali munificentia: & ad ultimum ſuper littus Rheni fluminis nobile cœnobium conſtruxit, dictum nomine Sehlſe, & illud prædijs & alijs opibus ditavit, ubi & ipſa poſtea moriens quievit. Eodem anno Adelbero futurus (ut ſperabatur) Auguſtenſis Epiſcopus, obijt. Ipſo etiam anno ſanctus Udalricus migravit ad Dominum, anno ætatis ſuæ LXXXIII. Epiſcopatus L. Sequenti anno ſanctus Cunradus Conſtantienſis Epiſcopus de hac vita deceſſit.

Otto ſecundus Imp.

Anno Domini DCCCC.XCI. Otto Rex peragrata Italia, venit in montem Gargani, & cognovit à referentibus, Angelorum obſequia nocturno tempore ibi eſſe, nec ullum mortalium velint intereſſe. Cujus cauſſæ notitiam cum diſpoſuiſſet curioſius indagare, Apoſtolicum convenit ſuper hac re primum. Cui cum Apoſtolicus conſilium ſuum indidiſſet, ſibi minus placere illum angelicis miniſterijs intereſſe: parvipendit conſilium Papæ, & eo ignorante proficiſcitur in montem Gargani. Ubi dum pernoctaret, inter cætera quæ cognovit Sanctorum myſteria, veniam conſequutus eſt angelorum. Quòd temerè ſacratum locum introierat, tantùm ab angelis proſtratus, pro quodam judicio, quod perfeciſſe debuerat, nec fecit: pro negligentijs tranſverberatus eſt. Deinde ſanctus Michael juſſit eum Romam remeare, ſtatuto ſibi die, quo eum vellet inviſere. Sicque cruentatus Rex Romam repedavit, & Benedicto Papæ cuncta à ſe viſa retexuit. Igitur Rex valido languore tactus, vita deceſſit, & ab archangelo receptus, ſuperis eſt ſociatus, anno Domini DCCCC. XCIV. cujus exequiæ per apoſtolicum condigno honore celebratæ, in porticu ſancti Petri ſepelitur: pro quo filius ejus Otto adhuc puer regnavit.

Ottonis ſecundi obitus.

Otto tertius.

Anno Domini DCCCC. XCV. Henricus Dux Bavariæ, frater Ottonis magni, obijt, cujus Ducatum filius ejus Henricus obtinuit.

Anno

Anno Domini DCCCC. XCVII. Bruno, filius Ottonis Ducis Alemanniæ Romæ Papa electus & ordinatus, Gregorius Quintus vocatur. Otto ſubactis rebellibus in Italia, Romam veniens, à Gregorio Papa Imperialem accepit unctionem.

Anno Domini M. II. Otto Imperator obijt, & Aquis ſepelitur, pro quo Henricus Dux Bavariæ Rex electus eſt. Eodem anno Leo Papa, qui & Bruno de caſtro Egenſheim, natus eſt.

Henricus ſanctus Aug.

Anno Domini M. VII. Henricus rex ſummo ſtudio apud caſtrum ſuum, Babenberg dictum, nobilem conſtruxit Epiſcopatum, in honore ſancti Georgij martyris,

Anno Domini M. XIV. Henricus Rex Imperiali benedictione, à Benedicto Papa octavo coronatur.

Anno Domini M. XV. monaſterium ſanctæ Mariæ virginis in Argentina ſurgit primò à fundatione ſua.

Anno Domini M. XXIV. Henricus Imperator abſque filiis obiens, quia conjunx ſua Kunegundis virgo permanſit, apud Babenberg Epiſcopatum ambo ſepeliuntur: & Cunradus de Guebelingen in Regem unctus eſt, & anno Domini M XXVII. à Johanne Papa decimo octavo Romæ in Imperatorem coronatur.

Conradus ſalequus Rom. Rex.

Anno Domini M. XXVIII. Wernharius Argentinenſis Epiſcopus primus obijt, & Wilhelmus ſuccedit.

Anno Domini M. XXXI. monaſterium ſancti Thomæ Apoſtoli in Argentina, à wilhelmo conſecratur, & ſancti Petri ab eodem inchoatur.

Anno Domini M. XLV. dedicatum eſt monaſterium Hohenburg, in honore beatæ Mariæ virginis à venerabili Brunone, Leucorum, id eſt Tullenſium Epiſcopo, poſtea Apoſtolico.

Hohenburg monaſterium Alſat.

Anno Domini M. XLVII. wilhelmus Argentinenſis Epiſcopus obijt: cui Hetzel ſucceſſit.

Anno Domini M LXXVII. Bertoldus Dux Carinthiorum, qui & Zeringen, vir catholicus, obijt.

Anno Domini M. LXXIX. Wernharius Argentinenſis Epiſcopus ſecundus obijt, cui Otto ſchiſmaticus ſucceſſit. Eodem tempore in Alemannia tria monaſteria primò instituta, egregiè pollebant: ſancti Blaſij in nigra ſylva, ſancti Aurelij in Hirſaugia, ſancti Salvatoris in Schafhuſen, quod navium domus dicitur. Wilhelmus etiam Hirſaugienſis Abbas in cauſſa S. Petri ferventiſſimus, eo tempore plura monaſteria uſque quaque ex integro conſtruxit: ſancti Georgij in Nigra ſylva, alterum ſancti Gregorij, item aliud ad Duplicem aquam prope Danubium, item aliud in loco qui Kamberg dicitur: aliud quoque monaſterium in Rheni fluminis ripa, Petershuſen dictum, quæ omnia regularibus diſciplinis inſtituit.

Cœnobia recentiora à Hirſaugienſi nata.

Anno Domini M. LXXXVII. ſanctus Nicolaus Archiepiſcopus Mirea in Barenſem civitatem translatus eſt.

Anno Domini M. XC. fundata eſt Margbach Eccleſia ſancti Auguſtini, à militari & illuſtri viro Burchardo de Gebelſuilre, cujus adjutor & cooperator fideliſſimus Magiſter Manegoldus de Lutenbach extitit. In ſequenti anno in Teutonicis partibus caro cum ſanguine pluit, & bufones cum piſcibus cœlo ceciderunt, & ſanguis de panibus fluere videbatur.

Marbach cœnob. ſuperioris Alſatiæ.

Anno Domini M. XCII. principes Alemanniæ, ad defenſionem ſanctæ matris Eccleſiæ, unanimiter convenerunt, ſibique ad hoc negotium exequendum fratrem Gebehardi Conſtantienſis Epiſcopi, Bertoldum de Zeringen, Ducem totius Sueviæ conſtituerunt, qui nondum Ducatum aliquem habuit, etſi jamdudum nomen Ducis habere conſueverit. Hic præterito anno in proprio allodio Briſgaugiæ Friburg civitatem initiavit.

Friburgum Briſgoiæ conditum.

Anno Domini M. XCIII. Bertholdus Dux Alemanniæ, qui & de Zeringen, cœnobium monachorum in honore ſancti Petri in Nigra ſylva conſtruxit, quod poſtea frater ejus Gebehardus Conſtantienſis Epiſcopus conſecravit.

Monaſt. S. Petri.

Anno Domini M XCIX. Jeruſalem à gente Francorum, & à Duce Godefrido capitur, & multa laudabiliter ibidem peraguntur. Eodem anno inchoatur Ciſtertienſis ordo, & per multas provincias mundi dilatatur.

Anno

Anno Domini MC. facta eſt fames incomparabilis & mortalitas horribilis. Otto quoque Argentinenſis ſchiſmaticus de Ieroſolymitano itinere reverſus, ſed de ſchiſmate (ut putabatur) non emendatus, diem clauſit extremum: cui Baldeuuinus, ſex tantum victurus hebdomadas, ſucceſſit. Cui eodem anno Cuno ſucceſſit.

Anno Domini M.CXXII. Bertoldus Dux de Zeringen Mollesheim occiditur.

Anno Domini M. CXXIII. Cuno Argentinenſis Epiſcopus de ſede pellitur: cui Bruno Epiſcopus ſupraponitur.

Anno Domini M. CXXV. Henricus Imperator junior, in ordine Imperatorum quartus, Regum verò quintus, apud Trajectum rebus humanis exemptus in civitate Spira patribus ſuis appoſitus eſt. Hujus ſororem Agnetem Pater ſuus Henricus Imperator cuidam Friderico de caſtro Stauffen, ob opem ſibi ferendam in matrimonio tradiderat, eique Ducatum Alemanniæ dederat, quem Bertoldus de Zeringen ex nobiliſſimis Optimatibus regni prius poſſidendum acceperat, ut ſuperius dictum eſt. Fridericus igitur Dux Suevorum & gener Imperatoris factus, Bertoldum pacem petere coegit. Conditio autem pacis talis fuit: ut Bertoldus Ducatum exfeſtucaret, ſic tamen ut Turegum nobiliſſimum Sueviæ oppidum, à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. Quidam totam Teutonicam terram Alemanniam dictam putant, omneſque Teutonicos Alemannos vocare ſolent. Sed illa tantum provincia, id eſt Suevia, à Lemanno fluvio vocatur Alemannia.

Alemannia pars Germaniæ tantum.

Bertoldus igitur quamvis in hoc negotio Imperatori ceſſerit, tamen ſtrenuiſſimus ac fortiſſimus fuit: qui vacuum exhinc nomen Ducis gerens, id quaſi hæreditarium poſteris reliquit. Hic Bertoldus poſtea Mollesheim occiſus eſt. Omnes enim uſque ad præſentem diem Duces dicti ſunt, nullum Ducatum habentes, ſoloque nomine ſine re participantes. Niſi quis Ducatum eſſe dicat comitatum inter Juram & Montem Jovis, quem poſt mortem Wilhelmi Comitis, filius ſuus Cunradus ab Imperatore Lothario ſuſcepit: vel à Ducatu Carentano, quem nunquam habuerunt, Ducis eos nomine honorandos contendat: in alijs tamen rerum & honoris non parva pollentes magnificentia.

Duces Zeringiæ.

Fridericus autem Ducatum Alemanniæ ſine contradictione habuit, & ex nobiliſſima compare ſua Agnete duos filios habuit, Fridericum Ducem & Cunradum poſtea Regem ac poſt multa virtutum inſignia diem ultimum claudens, in proprio fundo Lorche humatus eſt.

Henricus verò Imperator junior, ſororem ſuam Agnetem viduam, Leopaldo Marchioni Orientali, id eſt Oſteriche, in uxorem dedit, quæ ei quatuor filios & tres filias peperit. Leopaldum Ducem Bavariæ, Henricum Ducem Auſtriæ, Cunradum Salzburgenſem Archiepiſcopum, Ottonem Friſingenſem Epiſcopum, Gertrudem Duciſſam Bohemiæ, Bertam Duciſſam Polonorum, & Itam Marchioniſſam de Monteferrato. Fridericus igitur Dux Alemannorum, frater Cunradi poſtea Regis, duxit filiam Henricum Ducis Noricorum, id eſt Bavarorum, nomine Juditham uxorem, genuitque ex ea Fridericum poſtea Imperatorem, & Juditham, quæ Matthæo Lotharingorum Duci nupſit.

Henricus iſte Noricorum Dux erat natione Alemannus, ex antiqua & nobiliſſima Welphorum familia originem trahens, ac per hoc multas poſſeſſiones ex ea parte qua Pyrenæos montes attingit Alemannia, jure hæreditario habens. Hic Henricus duos filios habuit, ſcilicet, Henricum, Welphonem & Juditham filiam, ut ſupra dictum eſt de ipſa. Unus filiorum id eſt Henricus Patri in poſſeſſione & in Ducatu Noricorum ſucceſſit, qui etiam Gertrudem filiam Lotharij Regis cum Ducatu Saxoniæ accepto, uxorem duxit. Alter filius id eſt Welpho, fuit Princeps Sardiniæ, Dux Spoleti, Marchio Tuſciæ. Sed unde digreſſi ſumus revertamur.

Lotharius Imp.

Henrico Imperatore defuncto, uti dictum eſt, Lotharius Dux Saxonum in Regem eligitur. Anno Domini M.CXXVIII. Lotharius Rex ab Innocentio Papa Romæ in Lateranenſi monaſterio conſecratur in Imperatorem.

Eodem anno conſtructum eſt monaſterium, quod vocatur Novum caſtrum, in fundo Reinaldi Comitis de Lutzelnburg, & cœpit creſcere in perſonis & rebus, & religione, ad laudem Jeſu Chriſti.

Eodem anno, quarto Nonas Auguſti, Sol obſcuratus eſt, ſexta hora diei, & tenebræ factæ ſunt.

Anno

Anno Domini M CXXX. facta eſt pugna inter Gebehardum Argentinenſem Epiſcopum & Fridericum Ducem Alemanniæ apud Gügenheim. Eodem anno combuſtum eſt majus monaſterium Argentinenſe primò.

Anno Domini M.CXXXVIII. Lotharius Imperator obiit: cui Cunradus frater Friderici Ducis Alemanniæ, contra quorundam Principum voluntatem in regno ſucceſſit.

Conradus 3. Imp.

Anno Domini M. CXL. combuſtum eſt monaſterium Argentinenſe ſecundò. Sequenti anno Gebehardus Epiſcopus obiit: cui Burcbardus ſucceſſit.

Anno Domini M.CXLIII. *Rogerius* rex Siciliæ claſſes in Græciam deſtinat, præfectis eis Ducibus ſtrenuis & navali prælio gnatis. Qui maxima ibi prædia direpta, opiſices etiam qui ſericos pannos texere ſolent, ob ignominiam Imperatoris illius, ſuique Principis gloriam, captivos deducunt: quos *Rogerius* in Panormitano Siciliæ Metropoli collocans, artem illam texendi ſuos edocere præcepit. Et exhinc prædicta ars illa prius à Græcis tantum inter Chriſtianos habita, *Romanis* cepit patere ingeniis.

Ars panni ſerici texendi in Italiam.

Anno Domini M.CXLVIII. facta eſt expeditio Jeruſalem ſecunda, ſub Cunrado Rege Romanorum, Ludovico rege Francorum, Bernhardoque Abbate Claravallenſi.

Anno Domini M.CL. combuſtum eſt monaſterium Argentinenſe tertiò. Eodem anno obiit Henricus filius Cunradi regis, quem pater ante expeditionem Jeroſolymitanam perelectionem Principum regem ordinaverat, habens adhuc filium alium Fridericum nomine.

Anno Domini M. CLII. Cunradus rex obiit: cui fratris ſui filius Fridericus Dux Alemanniæ, in regno ſucceſſit.

Fridericus Barbaroſſa Imp.

Anno Domini M CLVIII. monaſterium in Novo caſtro conſecratur, ſub glorioſo Friderico Imperatore, anno Imperii ejus ſexto, in prædio Reinoldi Comitis, quatro Nonas Maij, à reverendis Epiſcopis Burkardo Argentinenſis & Henrico Trecenſis Eccleſiæ, in Honore Sanctæ Crucis, & beatæ Mariæ virginis.

Anno Domini M.CLXII. Mediolanum à Friderico Imperatore capitur & deſtruitur. Eodem anno Horburg à Comite Hugone de Dagesburg deſtruitur. Ipſo anno Burcardus Argentinenſis Epiſcopus obiit, cui Rudolfus ſucceſſit.

Horburg Alſat. caſtrū.

Anno Domini M.CLXX. beatus Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus martyrium eſt paſſus.

Anno Domini M.CLXXVI. combuſtum eſt monaſterium Argentinenſe quartò.

Anno Domini M. CLXXVIII. facta eſt cædes magna in Lagelnheim juxta Columbariam, Cunone de Horburg & Egelolfo de Vrſelingen inter ſe prælantibus.

Anno Domini M.CLXXIX. factum eſt Concilium magnum ſub Alexandro Papa, in quo fuerunt ferè quingenti Epiſcopi & Abbates, aliique religioſi innumerabiles: in quo Bremenſis Archiepiſcopus, *Rudolfus* Argentinenſis, Ludovicus Baſilienſis & Metenſis Epiſcopi deponuntur. Inchoabatur hoc concilium, V. Kalend. Martii, & terminatum eſt circa finem Aprilis.

Synodus Romana.

Eodem anno Cunradus in vigilia Thomæ Apoſtoli Argentinenſis Epiſcopus eligitur, qui proximo anno eodem die ſepeliebatur, & Henricus cathedræ perficitur.

Anno Domini M.CLXXX. dedicata eſt major Eccleſia inferioris monaſterii apud Hohenburg, in honore Sanctæ Dei Genetricis Mariæ, à Montuano Apoſtolicæ ſedis legato.

Anno Domini M.CLXXXV. quidam Aſtronomicus Toletanus. nomine Joannes, miſit literas per omnes mundi partes, aſſerens, proximo ſequenti anno circa menſem Septembrem omnes planetas debere convenire in unum Domicilium, & ventum qui omne penè domicilium deſtructurus eſſet, venturum, & mortalitatem & famem, & multa alia incommoda futura, & finem mundi, & adventum Antichriſti inſtare: & in hoc omnes Aſtronomicos alioſque Philoſophos, & magos, tam chriſtianorum quàm gentilium & Judæorum concordare. Unde maximus timor multos invaſit, ita ut quidam fecerint ſibi ſubterraneas domos: & per multas Eccleſias jejunia & proceſſiones & letaniæ fiebant. Sed ut probaretur ſapientia mundi hujus ſtultitiam eſſe apud Deum, prædicto tempore magna aeris ſerenitas & tranquillitas fuit, & nihil eorum quæ prædicta fuerunt, evenit.

Aſtrologus metu pavidos reddens.

Ipſo anno caſtrum Briſache à Rege Henrico initiatur.

Anno Domini M. CLXXXVI. erat hyems calida, ita quòd in Decembri & Januario multæ arbores flurerent, in quibus circa Februariam pyra, quantitate in modum avellanæ, magna conſpiciebantur. Sed proximè ſequenti anno, ſcilicet anno Domini M. CLXXXVII. circa Martium magna aeris inclementia & aſperitas algoris veniens, ferè uſque ad Kalend Junij duravit, ita quod in Pentecoſte, videlicet in medio Majo, nix magna cecidit, & ferè omnia poma perierunt.

Eodem anno Argentina in menſe prædicto ex magna parte incendio vaſtata eſt.

Anno Domini M.CXC. beatæ memoriæ Henricus Argentinenſis Epiſcopus, in annunciatione S. Mariæ virginis, die Paſchæ, ex hac luce migravit, cui Cunradus ſucceſſit. Poſtea anno Domini M.CXCIII. idem Cunradus Epiſcopus Argentinenſis capitur à quibuſdam miniſterialibus ejuſdem civitatis.

Friderici I. obitus. Anno Domini M.CXC. Imp. Fridericus aſſumpſit characterem crucis, & per terram, non per mare, cum magna multitudine ad liberationem terræ ſanctæ proceſſit. Et cùm eſſet in Armenia obiit in quadam aqua, quæ vocatur Ferrum, ſubmerſus, & Antiochiæ ſepultus.

Henricus 6 Rom. Rex. Eodem anno rex Henricus, filius Friderici Imp. hujus cum exercitu in Italiam profectus eſt, tum pro Imperiali benedictione, tum pro regni Apuliæ ſuſceptione.

Anno Domini M.CXCI. Clemens Papa obiit: cui Celeſtinus, qui & Jacinctus ſucceſſit, conſecratus die Paſchæ: qui etiam Imp. Henricum ſecunda feria Paſchæ unanimi omnium Romanorum conſenſu conſecravit.

Eodem anno Fridericus Dux Alemanniæ, frater Imperatoris, in obſidione Acharon obiit, & in domo Teutonicorum ſepultus eſt. Pro quo Cunradus frater ejus Ducatum Sueviæ accepit.

Anno Domini M.CXCVII. cùm Imp. circa Auguſtum in quodam nemore, in quo fontes erant frigidiſſimi, venationis delectaretur exercitio, in quo etiam maximus calor per diem & tale frigus, quod terram gelu & pruina cuſti ingeret fuit per noctem: quadam nocte tactus frigore, circa feſtum B. Sixti cepit infirmari. Quamobrem juſſit ad ſe uſque Meſſinam civitatem, quæ duabus diætis ab illo diſtabat loco, deferri: ubi Diarrhœa infirmitate laborans, & in bona confeſſione & cordis contritione, pridie ante feſtum S. Michaëlis, de hoc ſeculo migravit.

Schiſma in Imperio. Anno Domini M.CXCVIII. Philippus Dux Sueviæ, frater Henrici prædicti, apud Franckenfurt ab una parte Principum electus eſt in regem. Alia autem pars Principum filium Henrici, quondam Ducis Saxoniæ, nomine Ottonem, qui comes fuit Pictaviæ, regem fecerunt, atque Coloniæ eum in regem unxerunt. Audiens autem Philippus regis Ottonis electionem, trecentos milites cum multis aliis ſcutiferis Aquiſgrani miſit, ut & regem Ottonem ab ingreſſu civitatis arcerent, & ſibi civitatem & ſedem regni ſervarent. Sed Otto rex cum ſuis adjutoribus ipſam civitatem obſedit, & in tempore meſſis cepit, atque in ſedem regni triduo ſedit, ipſamque civitatem fidelibus ſuis cuſtodiendam commiſit. Interim Philippus exercitum colligens, Alſatiam petiit, omne frumentum in meſſe peſſundedit, Molleſheim expugnando cremavit, ſolo cœmiterio in deditionem recepto. *Epiſcb.* Haldenburg præſidium cepit, cœmiterium Epiaci confregit, omneſque homines Argent. Epiſcopi, & comitis de Tageſburg, qui erant aſſiſtanci Ottonis regis, & totam inferiorem Alſatiam incendio & rapina vaſtavit. Inde procedens, curiam Maguntiæ cum ſuis fautoribus, in aſſumptione B. Mariæ habuit, ubi à pluribus Principibus ſolenniter electus, à Trevirenſi Epiſcopo, qui jam relicto alio etiam hunc elegerat, unà cum Tarentano Archiepiſcopo, qui loco Maguntinenſis Archiepiſcopi accitus erat, inunctus eſt. Ad eandem curiam Philippus rex Ottocarum Ducem Bohemiæ regem fecit, datis ſibi & uxori ſuæ coronis.

Bohemia regni titulo decorata. In ipſo tempore Conſtantia Imperatrix in Sicilia defuncta eſt, & filius Fridericus poſt multos labores ibidem cœpit regnare.

Philippus Rex Epiſcopo Argentinenſi infeſtus. Anno M. CXCIX. rex Philippus iterum collecto exercitu, tempore meſſis Alſatiam petiit, & omne frumentum peſſundedit, adverſas domos in Rubiaco confregit: multa præſidia Argent. Epiſcopi & comitis Alberti deſtruxit, ipſamq; civitatem obſedit. Tandem mediantibus Bertoldo Duce de Zeringen, & aliis multis Principibus, talis compoſitio

poſitio pacis inter regem & Epiſcopum Argentinenſem facta eſt: quòd beneficia quæ pater & frater ſuus ab Epiſcopo tenuerunt, omnimodè libera dimitteret, & Epiſcopus ei ad retinenda regni gubernacula propoſſe faveret.

Inde expeditione facta, exercitum verſus Aquisgrani movit, atque Moſellam fluvium tranſiit: ſed inde infecto negotio rediit, obſtantibus ſibi Ottone rege & fautoribus ſuis. Habuit præterea magnum conventum Principum apud Badenberg, ubi multi Epiſcopi & Salzburgenſis Archiepiſcopus affuit, ubi ipſe cum Epiſcopis oſſa S. Henrici & S. Kunegundis levaverunt, ſicut ab Innocentio Papa canoniſati fuerant, & pluribus miraculis prius coruſcaverant.

Contigit eo tempore res miranda, & noſtris temporibus valde inaudita, apud Rheriæ Auguſtam. Nam quædam mulier dum communicare deberet, Corpus Dominicum in ore reſervavit, quod poſtea cera circumdedit, & apud ſe domi retinuit, neſcio quid tali machinatione tentatura. Poſtea pœnitentia ducta, ad quendam presbyterum religioſum & bonæ famæ acceſſit, & ei peccatum ſuum indicavit: qui nullam ei pœnitentiam injungere voluit, quin prius corpus Domini redderet, quod apud ſe malè domi habuit. Abiit illa & Dominicum corpus, ut erat in cera, presbytero *. Qui aſſumptis ſecum multis aliis fidelibus, bonor ficè illud recepit, & aperiens ceram, invenit corpus illud Dominicum & panem myſticum in veram carnis ſanguinisque mutatam eſſe ſubſtantiam. Ad cujus rei novitatem non tam de propinquis regionibus, quàm de longinquis partibus terræ multitudo maxima confluit, & multa ibi Dominus miracula in laudem nominis ſui operatur.

In eodem anno ante nativitatem Domini, combuſtum eſt monaſterium Hohenburg.

Anno Domini M. CC. Otto Comes, frater Philippi regis, in bona confeſſione & lunga ægritudine apud Biſuntium defungitur.

Anno Domini M CCI. Præclariſſimus Princeps Philippus rurſus exercitum colligens, Moſellam tranſivit, Coloniam obſedit, Brunonem Epiſcopum cepit, & ſic civitatem & totam provinciam ad deditionem coëgit. Poſtea Aquisgranum veniens cum multis Principibus in ſede, unà cum regina, regni ſedit, ac deinde proſperè ad propria rediit. *Philippus Cæſar Coloniam & Aquisgrani.*

Anno M. CCII. Cunradus Epiſcopus Argentinenſis obiit: cui Henricus de Veringen ſucceſſit. Hic religioſè cepit vivere, & guerras & prælia declinare.

Ipſo tempore cùm ſedes Moguntinenſis eſſet in errore, vix à Domino Apoſtolico licentiam ordinationis ſuæ impetravit. Tandem ut Senonenſis Archiepiſcopus ipſum conſecraret, vix obtinuit, Anno Domini M. CCVII. Qui in Pentecoſte in Argentina celebrans ordines, XVI. Calend. Julij fere quingentos clericos ordinavit & conſecravit: ſumma verò ſacerdotum CIV. extitit. Ipſa die Chriſtianiſſimus Rex Philippus in urbe fuit cum principibus ſuis.

Anno Domini M. CCVIII. cùm piiſſimus rex Philippus in procinctu itineris eſſet eundi in Saxoniam, ut * diutina ibi finem accipere deberet, atque Babenberg veniſſet & militum collectionem expectaret, ibique venam incidiſſet, & cum quibusdam regni fidelibus in ſecreto luco palatii quieſceret: Palatinus de Witelsbach, qui lubricus erat & multorum nobilium homicida, veniens, ſicut diu dolum in corde conceperat, introitum petiit & impetravit, ſpatha extracta quaſi joculator ludum ſimulans, nacta opportunitate regem circa cervicem percuſſit, & ſtatim fugere cepit: & de ictu illo vitam finivit. Corpus ejusdem ibidem humatur, ſed poſtea revoluto tempore à Friderico rege Spiram ad ſepulturam regiam oſſa deportantur, ac glorioſè ibi tumulantur. Marſchalcus verò de Cathalin illum perſequens, apud quandam grangiam iſtam apud Danubium occidit, & caput ejus in aquam projecit. Regina verò audita ipſius morte, & ſentiens unicum ſolatium in eo (quia peregrina erat) perdidiſſe, & cùm eſſet prægnans, dolorem dolori cumulans, ad Stoup caſtrum deducta eſt cum feſtinatione, ubi poſt modicum tempus aborſum fecit, & ſic vitam cum fœtu finivit, & ad monaſterium Lorche deportatur, & ibi glorioſè ſepelitur. Paulatim verò longa concertatio de regni electione quievit. *Philippus Rex ſceleratè interemptus.*

Anno Domini M. CCIX. Otto rex pro Imperiali benedictione tempore meſſium *Otto Imp.*

Romam proficiſcitur, qui etiam ab Innocentio Papa in Imperatorem conſecratur, juramento prius præſtito, quòd terram & bona ſancti Petri, quæ ſui anteceſſoręs uſque ad id temporis contra juſtitiam tenuiſſe videbantur, Romanæ Eccleſiæ libera dimitteret.

Anno Domini M.CCX. Imperator non ſano uſus conſilio rupit fœdus juramenti quod fecerat cum Papa & Romanis, occupando & vendicando ſibi bona ſancti Petri contra pactum. Unde à Papa ſæpius admonitus & correptus, deſiſtere contemplit, & ob hoc meritam excommunicationis ſententiam incurrit.

Eodem anno Otto Imperator profectus ab Italia tranſiit in Apuliam, ut terras illas, quas hæreditario jure poſſidebat Fridericus, filius Henrici quondam Imp. ſibi ſubjugaret, ipſumque Fridericum perſequi & exterminare intendebat, pravo uſus conſilio: quia ſi ſtatim poſt coronationem repatriaſſet, omnia in proſperum ſibi ceſſiſſent.

Otto Cæſar excommunicatus.

Anno Domini M.CCXI mandante Papa per totam Alemanniam promulgari cœpit ſententia excommunicationis lata in Ottonem. Omni autem tempore Ottonis per totum regnum Alemanniæ ſumma pax & ſecuritas fuit, ita ut omnes mirarentur, quòd etiam in abſentia ejus, dum eſſet in Sicilia, tanta pax eſſe potuit in terra.

Turingia bellum infertur.

Anno Domini M.CCXII. Otto Imperator ab Apulia & Italia reverſus eſt ad partes Teutoniæ, celebravitque Curiam apud Franckenfurt, & circa meſſes coadunato exercitu, movit expeditionem in Turingiam, adverſus Hermannum Lantgravium ſibi adverſantem: ubi etiam expugnavit & deſtruxit duas munitiones ſatis munitas, ſcilicet Rotenberg & Saltzungen: & inde progrediens, obſedit oppidum Wizenſe, quod ſimiliter expugnavit uſque ad arcem. Ibi tunc primum cœpit haberi uſus inſtrumenti bellici, quod vulgo *Trybock* appellari ſolet.

Nugatoria expeditio.

Ipſo tempore facta eſt nugatoria quædam expeditio, parvis & ſtultis hominibus ſine aliqua diſcretione ſignum crucis arripientibus, curioſitatis cauſſa potius quàm ſalutis. Pergebant autem de utroque ſexu pueri & puellæ, non ſolùm minores ſed adulti etiam, nuptæ cum virginibus, euntes vacua crumena, non ſolùm per totam Alemanniam, ſed etiam per partes Galliarum & Burgundiæ: nec retineri ullo modo poterant à parentibus & amicis, quin totis conatibus iter illud arriperent, in tantú ut paſſim per villas & agros, relictis inſtrumentis ſuis, & his q; tunc præ manibus habebant, tranſeuntibus ſe ſociabant. Et ſicut ad tales novitates ſæpe & de facili credula turba ſumus, multi quidem arbitrati ſunt, hoc non de levitate mentis, ſed per divinam inſpirationem fieri, & ex quadam pietate. Unde & ſubveniebant eis in expenſis, victum & neceſſaria miniſtrantes. Clericis autem & quibuſdam aliis, quibus erat mens ſanior, contradicentibus, & iter illud vanum & inutile judicantibus, vehementer laici reſiſtebant, dicentes: clericos eſſe incredulos, ipſosque propter invidiam & avaritiam huic facto ſe opponere magis, quàm propter veritatem & juſtitiam. Sed quoniam omne negotium quod ſine libramine rationis & ſine vigore conſilii fuerit inchoatum, non bonum ſortitur exitum: poſtquam hæc ſtolida multitudo pervenit ad partes Italiæ, diffuſi ſunt & diſperſi per civitates & oppida, quorum multi ab indigenis terræ detenti ſunt in ſervos & ancillas. Alii dicuntur veniſſe ad mare, qui ſeducti à nautis & marinariis, tranſvectique ad alias partes terrarum remotas. Reliqui verò pervenientes Romam, cùm viderent quod non poterant habere proceſſum, utpote nulla fulti auctoritate, tandem laborem ſuum cognoverunt eſſe frivolum & inanem: & tamen à voto crucis minime fuerunt abſoluti, præter pueròs, infra annos diſcretionis exiſtentes, & eos, quos ſenium deprimebat. Sic ergo decepti & confuſi, redire cœperunt: & qui priùs gregatim & per turbas ſuas, & nunquam ſine cantu celeumatis tranſire ſolebant per terras, modò ſingillatim & in ſilentio, nudipedes & famelici redeuntes, facti ſunt omnibus in deriſum: quia plurimæ virgines raptæ ſunt, & florem pudicitiæ ſuæ amiſerunt. Redeamus nunc ad Hiſtoriam de Ottone

Videns igitur Papa pertinaciam Ottonis, quem prius in omnibus foverat, & in altum ſublimaverat, cum neque pro abſolutione neq; pro compoſitione aliqua laboraret, miſit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum, ſupra præmemoratum Henrici quondam Imperatoris filium, & literas ſuas direxit univerſis terræ Principibus, quibus dedit in mandatis, ut eundem Fridericum loco Regis ſuſciperent & manutenerent,

& in omnibus ei aſtarent, ſibique tranſeunti per terras quisque ſuo loco conductum honorificè præberent: quod & factum eſt.

Comperiens ergo Otto Friderici adventum, deſiſtens ab impugnatione Lantgravij, proficiſcitur obviam adverſario. Qui dum in partibus Sueviæ conveniſſent, Otto cum ſuis cedere compulſus eſt, & prævalere non potuit: quia pro tenacitate ſua multi eum reliquerant. Qui ſecedens inde reverſus eſt in Saxoniam, conducentibus eum quibuſdam terræ nobilibus. Fridericus autem obſeſſo & dedito ſibi caſtro Hagenowe, quod adhuc tenebant fideles Ottonis, veniebat de civitate in civitatem, & receperunt eum, & in brevi obtinuit terram. Idem Fridericus jam duxerat uxorem, reginam Arragonum, de qua genuit filium, nomine Henricum, poſtea regem.

Anno Domini M. CCXIII. Fridericus curiam Aquisgrani in feſto B. Jacobi habuit, ubi de conſenſu Principum locatus eſt in ſedem regni. *Fridericus 2. Cæſar*

Anno Domini M. CC. XV. celebrata eſt ſancta & univerſalis ſynodus Romæ, in Eccleſia Salvatoris, quæ Conſtantiniana vocatur, menſe Novembri, præſidente Domino Innocentio Papa, Pontificatus ejus anno XVIII. in qua fuerunt Epiſcopi CCCXV. Inter quos extiterunt de præcipuis Patriarchis duo, videlicet Conſtantinopolitanus & Jeroſolymitanus. Antiochenus autem gravi languore detentus, venire non potuit ſed miſit pro ſe Vicarium Anteradenum Epiſcopum. Alexandrinus verò ſub Sarracenorum Dominio conſtitutus, fecit quod potuit, mittens pro ſe Diaconum germanum ſuum. Primates autem & metropolitani LXXIV. cæterum Abbates & Priores ultra DCCC. Procuratorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, Priorum, Capellanorum abſentium non fuit numerus comprehenſus. Legatorum verò Regis Siciliæ, in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Conſtantinopolitani, regis Franciæ, regis Angliæ, regis Ungariæ, regis Jeroſolymitani, regis Cypri, regis Arragonum, nec non aliorum Principum ac Magnatum, civitatum etiam aliorumque locorum, ingens fuit multitudo. *Generalis ſynodus Romæ.*

Ante tempora hujus Concilii ferè triennio, diſponente Deo, hæretici, qui perverſo dogmate latenter ſeducunt fideles Eccleſiæ, comprehenſi ſunt in civitate Argentina. Producti verò cùm negarent hæreſin, judicio ferri candentis ad legitimum terminum reſervantur, quorum numerus fuit LXXX. vel amplius de utroque ſexu, & pauci quidem ex eis innocentes apparuerunt. Reliqui omnes coram Eccleſia convicti, per aduſtionem manuum damnati ſunt, & incendio perierunt.

Anno Domini M. CCXVI. Innocentius Papa obiit: cui Honorius ſucceſſit.

Eodem quoque tempore Otto Imperator obiit.

Anno Domini M. CCXIX. Fridericus rex pro imperiali benedictione Romam proficiſcitur, ubi ab Honorio Papa, circa feſtum beatæ Ceciliæ, in Imperatorem conſecratur & inungitur.

Anno Domini M. CCXXVII. Henricus filius Imperatoris admodum puer, quaſi decennis, per Ottonem Wirtzeburgenſem Epiſcopum, cujus tutelæ deputatus fuerat, à Patre de conſenſu Principum in regem electus, copulata ſibi uxore filia Ducis Auſtriæ, ex qua duos filios habuit, cum ipſo Duce & Saltzeburgenſi Archiepiſcopo, & aliis multis Principibus glorioſè in ſede Aquiſgrani eſt inthroniſatus, unà cum regina. Ipſe quoq; Imperator Fridericus, mortua uxore ſua regina Arragonum, matre prædicti Henrici, poſtea duxit uxorem filiam regis Jeroſolymitani, de qua ſuſcepit filium, nomine Conradum, poſtea regem. *Henricus, Frid. 2. filius, Rex.*

Anno Domini M. CCXXII. de terra Perſarum exercitus magnus valde & fortis egreſſus de finibus ſuis, per adjacentes ſibi provincias tranſitum fecit, qui dicebantur fuiſſe homines magnæ proceritatis & ſtaturæ horribilis: quod tamen non credimus. Sed qua de cauſſa egreſſi fuerint, vel quid egerint, ignoramus: in brevi reverſi ſunt ad propria. Dicebant tamen quidam, quòd verſus Coloniam vellent ire, & tres magos de gente eorum natos ibidem accipere. Unum tamen ſcimus, quòd Judæorum gens ſuper eodem rumore ingenti lætitia exultabant, & vehementer ſibi applaudebant, neſcio quid de futura libertate ſua ex hoc pervenire ſibi ſperantes: unde & regem multitudinis illius filium David appellabant. *Motus Perſarum.*

Anno Domini M. CCXXIII. orta eſt peſtilentia maxima pecorum & jumento-

rum, incipiens (ut dicebatur) ab Ungaria & per omnes provincias interiacentes tranſiens, uſque ad nos, quæ etiam duravit amplius quàm per triennium.

Ipſo anno Henricus Epiſcopus Argentinenſis obiit: cui Bertoldus ſucceſſit. Hic cùm eſſet juvenis, ſano ſemper utens conſilio, in omnibus agendis ſuis ſeniorem ſe geſſit in opere, quantum ad augmentum ſuæ Eccleſiæ: quam ſuis temporibus plus ditavit, quàm omnes ſui anteceſſores, & quocunque ſe vertebat proſperis ſucceſſibus pollebat, & monaſteria in ſuo Epiſcopio ſita, ſatis humanè & ſine magno gravamine protexit & fovit, atque ſuis rebus contentus fuit: & idcirco glorioſum nomen ſibi acquiſivit.

Anno Domini M. CCXXVI. fundata eſt domus apud Argentinam in honore ſanctæ Trinitatis, à Wernhero Marſchalco, non ſine gravi impenſa Marbacenſis.

Anno Domini M. CCXXVII. Bertoldus Argentinenſis Epiſcopus completo ferè uno menſe in obſidione caſtri Bernſtein, tandem expugnavit & obtinuit illud.

Bellum inter Epiſcopum Argent. & præſidem Alſatiæ.

Anno Domini M. CCXXVIII. diſſenſio gravis orta eſt, inter Bertoldum de Tecke Argentinenſem Epiſcopum, & cognatos ipſius Comites de Pfirt, quæ dum magis ac magis invaleſceret, tota ferè provincia uſque ad triennium incendiis & rapinis afflicta eſt penitus & vaſtata. Igitur Epiſcopus cum multas ſuſtinuiſſet injurias ſui & ſuorum, tandem collecto exercitu, ipſe & Comes Albertus de Habesburg, qui ſimili modo damnificatus erat in multis, paraverunt ſe ad reſiſtendum. Nihilominus & Phirretenſes freti auxilio & favore regalium civitatum, & habentes ſecum in auxilio Comitem Egenonem de Friburg, contrahentes magnam copiam armatorum, occurrerunt eis inter Bladoltzheim & Hirtzefeld, & facta congreſſione, in fugam verſi ſunt Comites de Pfirt & eorum adjutores, relinquentes ibi ſpolia caſtrorum plurima in papilionibus, in veſtibus, in armatura, in animalibus: quæ omnia ſublata ſunt à parte adverſa: plures ibi mutilati & vulnerati, plurimi captivati ſunt. Ex hoc autem Pfirretenſes & civitates regis tantum pudorem & rerum amiſſionem non ferentes, commoti ſunt ira vehementi, cum etiam regis indignatio ſuper hoc accenſa fuiſſet, & augmentato poſtmodum exercitu, ſequenti videlicet anno, villas Epiſcopi plurimas incendio concremantes depopulati ſunt.

Pugna auff der Hard.

Anno Domini M. CCXXIX. prænunciatum eſt à quodam magiſtro Toletano, qui dicebatur Andreas, & à quibusdam prædicatum eſt in tectis, quòd poſt ſeptem annos venturi eſſent venti turbinis, tantæ vehementiæ, qui ædificium omne deſtruant & ſubvertant, & multas civitates terræmotu ruituras, & ecclipſin Solis futuram: corruptionem quoque aëris & exinde mortalitatem hominum, & alia quædam inaudita mortalibus. Hoc idem vaticinium pleniùs ſcriptum reperies, in his ejusdem Chronicis, ſi retro perquiras, ante annos ferme quadraginta quatuor.

Anno Domini M. CCXXX. reconciliati ſunt Rex Henricus & Epiſcopus Argentinenſis, & pace reddita ſiluit & quievit terra à tumultu bellorum.

Anno Domini M. CCXXXI. facta eſt perſequutio contra hæreticos, hoſtes fidei, veritatis inimicos, quorum multitudo magna latitabat in populo Dei, in civitatibus, oppidis, & villis, ſubvertentes & in errorem mittentes quos poterant de Eccleſia. Quorum plures comprehenſi, & in præſentia cleri & populi convicti fuerunt, & inter cætera nefandi erroris ſui flagitia confeſſi ſunt, quòd etiam ab eſu carnium in Quadrageſima non abſtinerent, & quòd annualem cenſum tranſmittere ſolebant Mediolanum, ubi diverſarum hæreſium primatus agebatur.

Eodem anno Ludovicus Dux Bavariæ interfectus obiit. Fuit autem transfixus cultello præacuto, quem nos poſſumus appellare ſicam, à quadam perſona (ut dicebatur) vili & ignobili, quales mittere ſolet quidam potens, qui dicitur ſenex de Montania. Comprehenſo autem interfectore, cum multis ſuppliciis torquerent eum & cogerent ad confitendum, cujus inſtinctu vel juſſu tantum facinus attentare præſumpſiſſet, nihil ab eo poterant extorquere: & ſic per omnia laniatus & diſcerptus periit.

Anno Domini M. CCXXXIII. frater Cunradus de Margburg, per multa tempora

pora crucis prædicator. à malignis hominibus interfectus eſt.

S. Eliſabeta.

Ipſis temporibus Eliſabeth Provincialis Comitiſſa Turingiæ, filia Regis Ungariæ, uxor quondam Ludovici Lantgravii, qui in itinere crucis apud Brunduſium vita deceſſit, mulier ſancta & religioſa. poſt mortem mariti ſignis & miraculis clareſcere cœpit.

Henrici Regis obitus.

Anno Domini M. CCXXXV. cùm Fridericus Imperator eſſet in Italia, & cum aliquo tempore manſiſſet ibidem, filius ſuus Henricus rex patri ſuo ſe oppoſuit. Fridericus reverſus in Alemanniam circa feſtum Johannis baptiſtæ, filium Henricum captivavit, & eum in Apuliam tranſmiſit vinculatum, ibique in captivitate mortuus eſt & ſepultus, Anno Domini M. CCXXXVI.

Imperator & Epiſcopus Argentinenſis circa initium Quadrageſimæ, pacificè convenerunt de feodo, ſuper quo prius longo tempore inter eos contentio vertebatur.

Pueri à Judæis necati.

Eodem tempore apud Fuldenſe monaſterium Judæi quoſdam pueros Chriſtianos, in quodam molendino, ut ex eis ſanguinem eliceerent ad ſuum remedium, peremerunt. Unde cives ejuſdem civitatis multos ex Judæis occiderunt. Sed cùm puerorum corpora in caſtrum Hagenowe delata, & ibidem venerabiliter tumulata fuiſſent: Imperator tumultum, qui tunc contra Judæos ortus eſt, aliter ſedare non valens, multoa viros potentes, magnos & literatos ex diverſis partibus convocans, diligenter à Sapientibus inquiſivit, utrum ſicut fama communis habet, Judæi Chriſtianum ſanguinem in Paraſceve neceſſarium haberent: firmiter proponens, ſi hoc ei de vero conſtaret, univerſos Imperii ſui Judæos fore perimendos. Verùm quia nihil certi ſuper hoc experiri poterat, ſeveritas Imperialis propoſiti, accepta tamen à Judæis magna pecunia, acquievit.

Conradus, Fred F. Rex.

Anno Domini M. CCXXXVII. Imperator profectus eſt in Auſtriam, cui miniſteriales Ducis de Marchia Stirenſi ſe tradiderunt. Inde venit ad civitatem Viennæ, quæ ſimiliter ipſius Dominio ſe ſubjecit: ubi etiam Cunradum filium ſuum, de uxore tranſmarina genitum, eligi fecit in regem, quem elegerunt Archiepiſcopus Moguntinus & Treverenſis & Rex Bohemiæ, & Dux Bavariæ, qui & Palatinus Comes Rheni, conſentientibus cæteris qui aderant, tamen paucis, & relicto ibi præſidio militum, rediit ad partes Rheni.

Deſtruunt Lantgravii Alſatia.

Anno Domini M. CCXXXVIII. Henricus Comes Provincialis Alſatiæ decedens ſine hærede, feuda plurima quæ tenebat ab Imperio & Epiſcopatu & ab aliis ad Dominiũ ſuæ proprietatis ſunt revocata, quia frater ejus in ipſis feodis nihil juris habebat, & uxori ejus nihil aliud remanſit niſi pauca prædia quæ ejuſdem erant: quæ pauco tempore poſt enixa eſt filium.

Diſſidium inter Pontiſ. com & Imp. Fridericum.

Hic Fridericus poſtpoſito juramento quod fecerat Innocentio Papæ, uſurpavit ſibi bona Eccleſiæ, & tenuit ea violenter uſque ad Papam Greg. à quo fuit excommunicatus; ſed facta compoſitione, abſolutus fuit. Tranſactoque brevi tempore, compoſitionem violavit, uſurpando ſibi bona Eccleſiæ, & tenuit ea violenter, uſque ad mortem Honorii & Celeſtini Papæ, per auxilium civium romanorum, qui eum contra Apoſtolicum fovebant. Cùm autem infra diſcordiam Innocentius Papa quartus electus & exaltatus fuiſſet, & in Urbe Roma non poſſet reſiſtere Friderico, tranſtulit ſe occultè in civitatem Januenſem. Janua recedens, venit in civitatem Lugdunenſem, ibique convocatis Cardinalibus, & multis Pontificibus & Prælatis Eccleſiarum, præfixit & ſtatuit Concilium, & citavit Fridericum, ut in Concilio compareret, ſuper objectis coram Principibus reſponſurus. Qui non comparuit, ſed reſponſales pro ſe tranſmiſit minus ſufficientes. Innocentius autem Papa celebrato Concilio, mediantibus Patriarchis Antiochiæ & Aquileienſi, Imperatori Conſtantinopolitano & multis majoribus Eccleſiæ, recitavit damna & gravamina, exceſſus plurimos & crimina Friderici: & lata ſententia excommunicavit eum, & privavit eum Imperio & omni honore.

Principes verò Alemanniæ, ſcilicet Archiepiſcopus Moguntinus, & Colonienſis & Treverenſis, cum cæteris Epiſcopis, Argentinenſi, Metenſi, Spirenſi & aliis,

Contra Fridericum novus Rex eligitur.

elegerunt apud Herbipolim, Henricum Lantgravium Turingiæ in Regem. Electione verò facta, idem Rex præfixit Principibus Curiam ſolennem apud Franckenfurt. Cùm autem Fridericus depoſitus Imperator filium ſuum Cunradum Regem in Alemannia haberet: ille Curiam præfixam in Franckenfurt prævenire cupiens, & impedire volens, collegit magnum exercitum, & venit ad campos apud Franckenfurt. Henricus verò Rex qui Curiam præfixit, cum Epiſcopis & fautoribus Eccleſiæ collegit etiam magnum exercitum & inſequebatur Cunradum Regem uſque ad eoſdem campos, ibique facta eſt pugna & maximus conflictus inter prædictos duos Reges, in feſto B. Oſvaldi, & Deus dedit victoriam Eccleſiæ & Regi Henrico. Cunradus autem Rex fugiens, amiſit multos milites & maxima bona, & impoſuit Suevis, qui cum eo venerant, & cum ipſis multis amiſſis fugerant, quòd ipſi eum infideliter prodidiſſent. Suevi proinde iræ moti, conſpiraverunt cum Eccleſia & Rege Henrico, moventes bellum in Regem Cunradum & ſuos fautores per Sueviam, & circa Danubium & Mogum & ubique.

Epiſcopus verò Argentinenſis, nomine Henricus de Stahelecke, obſedit in Alſatia munitiones, oppida & caſtra, quæ Fridericus & filius ſuus poſſidebant: & expugnavit firmiſſima & nobiliſſima duo caſtra...... & Kronenburg/ quæ funditus deſtruxit, & alia munita caſtra igne conſumpſit. Fautores verò ejuſdem Epiſcopi expugnaverunt ex altera parte Rheni nobile caſtrum Willberg/ & caſtrum Huſen & multa oppida. Poſthæc expugnavit idem Epiſcopus caſtrum Ortenberg/ & ſubjugavit ſibi oppidum Offenburg/ & Kinßiaer thal & Gengenbach.

Cunradus autem Rex, filius Friderici, videns, quòd non poterat reſiſtere fautoribus Eccleſiæ, duxit filiam Ducis Bavariæ, ſpe conſilii & auxilii: ſed parum profuit ei, quia Suevi fugaverunt eum de civitate in civitatem, & cum Rege Henrico obſederunt civitatem Ulmam in Suevia, ſed non expugnaverunt: propter magnum frigus & defectum pabuli oportebat eos recedere de civitate. Rex autem Henricus ab Vlma recedens, venit in Turingiam, & mortuus eſt, anno ab incarnatione Domini M. CCXLVII. & non regnavit per annum unum.

Wilhelmus Hollandus Antiсæsar.

Mortuo verò Henrico rege, Innocentius Papa pro alio rege laborabat, & inter Principes non invenit aliquem, qui ſe de regno vellet intromittere contra Fridericum & filium ſuum Cunradum. Tandem Dux Brabantiæ, filium ſororis ſuæ, Wilhelmum Comitem Holandiæ, Domino Papæ & Epiſcopis Alemanniæ præſentavit. Quem Epiſcopi elegerunt in regem apud Coloniam, promittentes ei juramento præſtito, rebus & perſonis fideliter aſſiſtere. Qui cum Epiſcopis, Comitibus & Nobilibus obſedit Aquiſgranum & firmiſſimum caſtrum Werde in fluvio Rheni, & Ingelnheim: quæ omnia ſibi ſubjugavit. Colonia, Moguntia & Argentina Eccleſiæ aſſiſtebant: ſed Wormatia, Spira, & aliæ civitates & oppida Rheni, Sueviæ & Bavariæ, & Metis, favebant Friderico & filio ſuo ſub vinculo excommunicationis: & eorum favore Cunradus natus Friderici tenuit bellum contra Eccleſiam, & terram adverſariorum ſuorum devaſtavit incendio & rapina, uſque ad mortem Patris ſui Friderici.

Fridericus 2 moritur.

Anno Domini M. CCL. Fridericus Imperator cùm poſt ſuam ab Imperio depoſitionem inter civitates Lombardiæ Parmam, tanquam magis exoſam ſibi, forti manu obſideret: à legato Domini Papæ & à Parmenſibus eſt devictus, & amiſſis theſauris ſuis & rebus aliis in Apuliam rediens, ibi gravi infirmitate correptus, defunctus eſt.

Anno Domini M. CCLI. Cunradus rex filius Friderici, ut mortuo patre Siciliæ regnum ſuſciperet, per mare in Apuliam devenit, & capta Neapoli, muros illius funditus deſtruxit. Sed cum ſequenti anno introitus ſui in Apuliam infirmari cœpiſſet, clyſtere, quod à Medicis judicabatur ad ſalutem, veneno mixto intulit ſibi mortem. Poſt hæc Wilhelmus rex à Friſonibus occiſus eſt.

Richardus Anglus Conrado Friderici F. oppoſitus.

Hæc audiens Epiſcopus Colonjenſis, ad Angliam perrexit, & inde duxit Richardum Ducem Cornubiæ, quem ipſe & Epiſcopus Moguntinenſis elegerunt in regem: quibus dedit multam pecuniam, & cæteris Epiſcopis Alemanniæ & Nobilibus terræ. Et cum adhuc opulentus eſſet in divitiis, vehebatur per Principes Alemanniæ ad ſingulas civitates & oppida Imperii ſuper fluvium Rheni: & ab omnibus civitatibus, ob reverentiam Principum qui cum eo aderant, honorificè eſt receptus. Cùm autem

Richardus

Richardus Rex perveniſſet uſque ad civitatem Baſileam, defecit ei ſubſtantia: tunc reliquerunt eum Principes Alemanniæ ſolùm, dicentes: quòd cum non dilexerunt propter perſonam, ſed ratione ſubſtantiæ, & dederunt ei libellum repudii, & per aliam viam reverſus eſt in regionem ſuam: cujus regis memoria cum ſonitu periit. Tunc vacavit regnum Romanorum, annis XXIII. usque ad tempora Domini Rudolfi Dei gratia Romanorum regis.

Vacante autem regno prædicto, Cunradinus, Cunradi Regis filius, filii Imperatoris Friderici, pollens divitiis & honore, adhuc adoleſcens de morte patris ſui Cunradi & avi ſui Friderici Imperatoris dolens, cùm eſſet infra dies luctus, conſilio uſus ſuorum, volens & patrem & avum ulciſci, licet eſſet teneris ſub annis collegit exercitum magnum, venit in Italiam, volens invadere regnum Siciliæ, quod ad eum ex ſucceſſione hæreditaria aſſeruit pertinere, tempore Clementis Papæ quarti. Hoc audiens Carolus, qui tunc ex donatione Apoſtolica ſibi aſſumpſit Regni Siciliæ gubernacula gubernanda, collegit vice verſa exercitum, & inito cum Proceribus, qui cum eo aderant, conſilio, qualiter & quomodo ipſi Cunradino & ſuis reſiſtere poſſet. Favore tamen & auxilio Domini Clementis Papæ congregati ſunt, ac acies hinc inde ordinatæ, aggreſſi ſunt conflictum & bellum magnum, & facta eſt cædes magna hominum, & obtinuit prima facie fictè Cunradinus & ſui victoriam. Et cum Teutonici inſiſtentes ſpolio, fugarent adverſarios, adhuc Cunradino exiſtente in tentoriis, ſupervenit quædam acies Caroli, Cunradinum captivare conantes: & cum ſe deſolatum vidit, fugiebat. Demum captus & capite truncatus eſt, anno Domini M.CCLXVIII. de cujus morte tota dolet Germania.

Cunradini Siciliæ hæredis fatum.

Cùm autem Regnum Romanorum vacaret à tempore Richardi Regis, qui Romani Imperii (licet profeciſſet modicum) aſſumpſit gubernacula gubernanda, & nullus Alemanniæ Principum, propter metum aliquorum Alemanniæ, ſibi Romani regni regimen aſſumere vellet, qui partem Imperatoris & ſuorum contra Eccleſiam fovebant: & medio tempore in partibus Alemanniæ & aliarum circumjacentium per diverſos ſpoliatores viarum & nobiles ipſius terræ fuerint inſolentiæ perpetratæ quampluriinæ, tempore Gregorii Papæ decimi, apud quem per diverſos Alemanniæ nobiles & alios transeuntes ſæpe & ſæpiùs querimonia ſuper tanta importunitate vertebatur: inito conſilio præcepit principibus Alemanniæ electoribus duntaxat, ut de Romanorum rege, ſicut ſua ab antiqua & approbata conſuetudine intererat, providerent, infra tempus eis ad hoc de Papa Gregorio ſtatuto: alias ipſe de conſenſu Cardinalium, Romani Imperii providere vellet deſolationi.

Mandato autem Apoſtolico viſo ab ipſis Principibus & recepto, convenerunt apud Franckenfurt, de electione Romanorum Regis tractaturi. Qui utique ſe Electores diverſis inter ſe tractatibus & diverticulis habitis, non poterant de electione concordare, reducentes ſibi invicem memoria univerſorum nobilium per omnem gyrum Alemanniæ regionis. Qualiter autem ultimò concordabant in Dominum Rudolfum Comitem de Habesburg, eligendum in Romanorum Regem, in ſequenti opuſculo patebit.

FINIS.

M. ALBERTI ARGENTINENSIS

Chronicon Integrum, Continens Hiſtoriarum ſeriem, à Rudolfo Primo Habſpurgenſi, uſque ad Caroli quarti Imperatoris obitum; id eſt annum Dominicæ incarnationis.

M. CCC. LXXVIII.

Adjectus eſt ejuſdem (ut videtur) Alberti Commentarius, de Bertoldi, è Comitibus Buchecķianis, Epiſcopi Argentinenſis rebus geſtis, Ludovico quarto Imperij habenas moderante.

Omnia jam primùm typis evulgata.

In Albertum Argentinenſem Præfatio.

CUM Albertus de Argentina hiſtorias Germanicas illius ſeculi, quod Rudolfi Habſpurgenſis Electionem & Caroli quarti mortem interceſſit, ſincera fide literarum æternitati commendârit, reſq; multas ab aliis vel intactas, vel non tam plenè tractatas ſcripſerit: Equidem ſæpius fortunam ejus miſeratus ſum, quæ eum non niſi membris truncatum ac toto penè corpore tabidum, in hominum conſpectum prodire paſſa eſſet. Quod enim iſtius lucubrationis fragmentū in publicum abierat, id infinitis penè verborū & ſententiarum mendis adeò corruptum erat, ut quamplurimis locis ſenſus nullus, quibuſdam etiam falſus & depravatus ineſſet, atque ideo velut exangue & putre corpus, contemptu laborarit. Cuſpinianum certè, virum in hiſtoriarum Rep. clariſſimum, haſce boni auctoris mancas pagellas non magni feciſſe conſtat: unde & lectorem cautum eſſe jubet, ne his nimiùm fidendo in errorem agatur. Ac ſanè fateri debeo, me illius ductu, in hiſtoria Baſilienſi alicubi (quãquam in re non uſque adeò magni momenti) impegiſſe. Verum enimverò quod Scriptor hic ἄδηλος permanſit, eique tantum non fides derogata ſit, eum certè nævum non ſua culpa contraxit, ſed temporum & vetuſtatis invidia, quæ exemplaria longos vitiata per annos, tantum non aboleverat. Neque enim cuiquam dubium eſſe poteſt, auctorem illum quo antehac habitu comparuit, ex veteri codice lacero, aut ſqualore & carie corroſo vel obliterato, tranſcriptum eſſe: qui ſi hanc injuriam non perſenſiſſet, majore & fide & dignitate polluiſſet. Cuſpin. equidē duo ſe M. Alberti antiqua exemplaria nactum eſſe memorat: unum quod præ vetuſtate vix legi potuerit: alterum, à priore diverſum, feneſtratum atq; mancum.

Lætatus igitur ſum, cùm liberis totus ac integer, quamtumvis à recentiore quodam tranſcriptus, in manus meas incidiſſet: quanquam primo intuitu (eo quòd nullum auctoris nomē præ ſe ferret) Albertum eſſe ignorârim. Nec diffido, quin alij quoque patriæ amantes, quando eum ſui temporis hiſtorias, ſi non eleganter & ornatè, verè tamen atq; ſyncerè, tradidiſſe animadverterint, voluptatem inde fructuoſam ſint percepturi, atque eum aliis mediæ ætatis ſcriptoribus fide neutiquam inferiorem habituri. Contuli autem prædictum hujus ſcriptoris apographum, cū vetuſto è membranis codice, quem (ut reor) bibliotheca cœnobij Novientenſis ſeu Ebersheimenſis, ſiti in Alſatia, in inſula Illæ fluminis, conſervârat. Eum Clariſſ. vir, D. Joannes Piſtorius, Marchionum Badenſium & Hochbergenſium medicus, amicus optimus, juvandi mei inſtituti cauſſa, Carolsburgo ad me perferri curavit. Is codex meo per omnia ferè conſentiebat, niſi quòd Principium libri, de Comitum Haſpurgenſium è Romana gente origine (quam ſanè opinionem & alii quoque docti non ſatis veriſimilem cenſent) in meo deſiderabatur, his verbis incipiente: Rudolfus Comes de Habſpurg, cùm eſſet apud Fridericum Imp. &c. Eo autem prorſus erant ſimiles, quòd uterq; continuo orationis filo nullis argumentis (ut in impreſſo fragmento) interſertis, deſcriptus erat, prætermiſſis utrinque nonnullis quæ in eodem fragmento leguntur. Hæc tamen audaciùs ejicere nolui, ſed ut quæ in manuſcriptis codicibus nō extant, à reliquo contextu dignoſcerentur, ab initio ſigno [illegible], ad calcē verò ſigno [illegible], notanda eſſe duxi. Denique in utroq; exemplari antecedebat Fragmentum hiſtoricum, à Dagoberto Franc. Rege, uſque ad Rudolfi tempora, quibus Albertus hiſtoriam inchoat, deductum: ſequebatur verò Commentarius ille de rebus geſtis Bertoldi Epiſcopi Argent. quibus tractatibus ego quoque auctorem huncce veſtitum in theatrum exire volui.

Porrò quòd ad auctorem, dubitatio aliquando incidit, num is, de Baſilienſium rebus tam multa referens, è vetuſta & equeſtri illa urbis noſtræ familia ortū duceret, quæ cognomine de Argentina, ante CCC. annos floruit, & aliquot dignitate & muneribus inſignes viros produxit. De quorum numero fuêre equeſtri baltheo decorati, Albertus de Argentina, circa annum 1236. in urbe Baſil. Imperii advocatus, & Wernherus anno 1263. civium magiſter, quorum hic (ut Colmarienſes faſti memorant) à Richeimenſibus ruſticis poſtea occiſus fuit. Item Ludovicus, anno 1318. ſummi templi myſta ſeu canonicus. Verùm eas mihi nebulas diſcuſſit, locus in hiſtoria Ludovici quarti, quo ſcribit, ſe ab Epiſcopo Argentinenſi Avinionem ablegatum fuiſſe, ut & eum Pontifici Romano excuſaret, eique Ludovici decretum per omnē Germaniam promulgatū, afferret, quo palam aſtruebat, Pontifici in exauctorando Cæſare nil juris eſſe, &c. Inde conjicio, fuiſſe hunc Albertum Epiſcopo Argentinenſi familiarem, fortè Doctorem (quod magiſtri nomen inſinuat) aut ſacerdotem: cujuſmodi plures Argentina habuit, qui res ejus urbis & Epiſcopatus literis ad poſteros tranſmiſerunt. Quales ſunt Fridericus Cloſnerus qui hiſtoriam à Rudolfo Habſpurgenſi, uſque ad annum ſalutis 1362. perduxit: & Jacobus Kongelshoſius qui res Argentinenſium ab urbis origine uſque ad principium ſeculi à nato Chriſto decimi quarti, collegit.

MAL-

M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICON

Integrum, à Rudolpho Habſpurgenſi, adusque Caroli quarti Imperatoris obitum, id eſt annum Dominicæ incarnationis, M. CCC. LXXVIII.

RUDOLPHUS Comes de Habſpurg ex antiquis progenitoribus ab Urbe Roma traxit originem. Olim namque duobus fratribus, propter potentis Romani occiſionem, eliminatis ab Urbe: pater eorum nobilior Romanus, duos cuilibet eorum immenſam pecuniam, ipſos juſſit in partes abire remotas. Qui ſe in ſuperiori Alemannia receperunt. Antiquior autem ad emptionem prædiorum & munitionum, junior verò ad habendam vaſallorum multitudinem contendebat. Patre autem in Urbe exiſtente poſt aliquot annos cùm intellexiſſet, filios eum pace ſtare in Alemannia, ipſos viſitabat. Et cùm vidiſſet ſenioris empta prædia, ejus prudentiam nimium commendavit. Requireus autem à juniore, quid cum ſua ſubſtantia egerit, ille ſe omnem in unam munitionem fortiſſimam collocaſſe, reſpondit: & juſſis omnibus vaſallis ſuis, cum eorum liberis maſculis optimè armatis ad munitionem pertinentibus, & ab eo infeodatis, venire ad montem, ubi caſtrum Habesburg eſt collocatum, illuc patrem traducens, illam fortium multitudinem, quos & omnes eorum poſteros maſculini ſexus ſuos & poſteritatis ſuæ fideles vaſallos illis confitentibus patri, probavit. Quo viſo, pater in illius animoſa nobilitate gaviſus, reverſus ad Urbem, magnum theſaurum deſtinavit eidem. Ex quibus duobus fratribus omnes de Habeſpurg poſtea proceſſerunt. *Stirpis Habſpurgenſis orium.*

Rudolfus verò cùm eſſet apud Fridericum Imperatorem ſecundum in Lombardia, qui & ipſum Rudolfum levavit de ſacro fonte: Aſtronomus Imperatoris ipſi Rudolfo, quamvis juveni frequenter aſſurgens, ipſum præ cæteris cunctis ſpectabilibus & clariſſimis honoravit. Sciſcitatus autem à Cæſare Aſtronomus, cur illi juveni præ cæteris tantùm exhiberet honorem: reſpondit, quòd ad eum Imperii honor & Principis poteſtas in poſterum deveniret. Turbato ex hoc Cæſare, & juveni illi indignanti, Aſtronomus dixit: Non indignemini ei; quia antequam incipiat ejus Dominium, ex vobis, qui jam decem habetis filios, & ex eis qui ſuccedat in Imperio penitus nullus erit. Verùm Rudolfus abinde receſſit, propter Imperatoris indignationem. *Imp. Fridericus à ... Rudolfi.*

Malè autem ſuccedente Principi, depoſito ab Innocentio quarto, & dolis cleri prævalentibus contra eum, ipſoque tandem in regno ſuo Siciliæ in Panormo defuncto: Principes Germaniæ, virtute translationis ad ipſos factæ ex morte Ottonis tertii Imperatoris, Richardum regem Angliæ inclytum in regem Romanorum eligere decreverunt: qui regi Franciæ invidens, illico eidem quandam civitatem obſedit, & in obſidione jaculo eſt occiſus: ſtatimque poſtea electo per Principes Lantgravio Turingiæ, deinde Wilhelmo Comite Holandiæ, qui Rhenum aſcendens Briſacum venerat, & deſcendens Friſiam invaſerat, ipſe inibi eſt occiſus. Sic poſt Fridericum Imperium regnumque Romanorum XXX. annis vacavit. Richardus enim & Wilhelmus, quia non duraverunt in regno, non fuiſſe cenſentur, & ambo caruerunt benedictione imperiali. *Cæſares contra Fridericum 2. dolis.*

I Inno-

Sicilia Regnum ad Gallos tranſlatum, anno 1265.

Innocentius autem Papa quartus, qui Fridericum depoſuit, Carolum Martellum Comitem Provinciæ, fratrem ſcilicet Regis Franciæ, conſtituit Siciliæ Regem: contra quem Cunradinus nepos Friderici ex Cunrado filio ſuo, veniens in Italiam cum Duce Auſtriæ, & magna multitudine Germanorum, cum Carolo inivit conflictum: victoque per Germanos Caroli exercitu & fugato, Germani prædam fugientium in ſequente, Cunradinum cum Duce & pauciſſimis reliquerunt. Quod videns Carolus, qui ſe in montem cum magna parte exercitus ſui receperat, ut videret receſſus Germanorum: Cunradinum quaſi deſolatum invaſit. Quo cum Duce & quibusdam aliis capto, indeque abducto, exercitus ejus diſperſus ob prædam, miſerabiliter fugatus eſt & occiſus.

Cunradinus Sueviæ Dux capite mulctatus 1267.

Scripſit autem Carolus Clementi tunc Papæ exiſtenti, quid faciundum eſſet de Cunradino capto. Qui reſcripſit eidem, quia ei favebat: *Vita Cunradini, mors Caroli: mors Cunradini, vita Caroli.* Quo ſcripto viſo, ſtatim Carolus Cunradinum cum Duce Auſtriæ & cæteris decollavit.

Petrus Arragonius Siciliæ occupator.

Quod Petrus Rex Arragonum, Cunradini proavunculus ægrè ferens, habitis machinationibus occultis cum incolis inſulæ Siciliæ, per mare potenter inſulam ingreſſus, occiſis Francigenis, & fugato Carolo, inſulam Siciliæ occupavit: quam ejus poſteritas poſtea tenuit, & ejus abnepotes hodie detinent ſine lite. Carolus autem Neapolim & reliquam partem quæ eſt citra mare, unà cum Comitatu provinciæ, cum poſteris ſuis quietè poſſedit, ſemper reſiſtendo Germanis: ſub quo Guelforum, de parte Eccleſiæ: & Gibellinorum, de parte Imperii ſunt nomina inchoata.

Erat autem mater Caroli, filia Regis Caſtellæ, cujus regni arma ſunt, caſtra: regni autem Franciæ, lilia. De quo Carolo, antequam mater ejus Regi Franciæ nuberet, prophetizatum dicitur in hæc verba: *Caſtra floribus conjungentur, & ex equa equus generabitur generoſus, qui pugnabit contra pullos Aquilarum, & prævalebit eis.* Papa autem Alexander contra Petrum Arragoniæ ac filios & regna ejus in tantum proceſſit, quòd multis annis in regnis ejus nunquam ſunt celebrata divina, etiam nominantes eum regem, damnando. Qui Petrus Rex in ſenio duos filios ſuos, unum Arragoniæ, alium Siciliæ reges conſtituens, ſibi hujuſmodi titulum adſcripſit: *Petrus Arragonenſis natus, Pater duorum regum, Dominus maris & miles imperterritus.* Tandem ſedes Apoſtolica cum ultrò revocaſſet proceſſus, juvenes qui in eisdem regnis tempore interdicti ſucceſſerant, vel ſuccreverant, ante non viſam celebrationem divinorum deriſerunt: propter quod poſt multa tempora Bonifacius Papa octavus decretalem *Alma* condebat.

NB. Franciſcani & Dominicani honoribus aucti.

Poſt Fridericum crevit potentia & ſuperbia ſedis Apoſtolicæ, ac Minorum & Prædicatorum, quos eò quòd Fridericum & ſuos deteſtabantur, ipſa ſedes Apoſtolica præ cunctis Ordinibus privilegiis exaltavit in tantum, quòd nunc ipſa ſedes & clerus vix defenſantur ab illis.

In diebus illis Henricus de Stahelegge, Epiſcopus Argentinenſis, quem Imperator forſan vivens læſerat, *Kronenburg*, *Haldenburg*, *Illewickersheim*, & quædam alia caſtra Imperii demolivit.

Crevit autem Rudolfus de Habſpurg temporibus prædictis, aſtutia & honore: qui cum litem duram haberet cum Abbate ſancti Galli, & duæ lites aliæ ſibi etiam ſuccreſcerent, venit ad domum Abbatis, qui eum perſequebatur odio capitali, ſedens ad menſam ejus edentis, inſcius & non vocatus. Abbas verò miratus, ipſum honorificè & gratanter recepit. Facto ſic ſimul prandio, illico in tantum ſunt amici effecti, nullo ſe interponente, quòd Abbas cum exercitu, ad invadendum alios Comites adverſarios, in auxilium cum eo perrexit. Dixit enim Comes ad ſuos: Quicunque tres lites habet, duas ſi poterit reformet: hoc eſt conſilium meum.

Cùm autem quadam vice idem Comes, animo quædam invadendi, in *Enſensheim* ſervitores congregaret paulatim, & illis panem de ſiligine, & vinum duriſſimum miniſtraret, quidamque milites ex illis, panem album & bonum vinum ſuper menſam Comitis emerent ſibi ipſis: Comes levata menſa illos milites licentiavit ſecretè, dicens: ſe non indigere ipſorum. Illis verò cauſſam licentiæ quærentibus, ipſos quòd non contentabantur iis, quibus meliores contentarentur, arguendo confudit.

Sororii Rud. Habſpurg.

Habuit autem Comes de Kuſſenberg ſororem ipſius Rudolfi: quo defuncto ſine liberis,

liberis, eadem ſoror Ottoni de Ochſenſtein data eſt in uxorem: ex qua Domini de Ochſenſtein & Strasberg poſtmodum prodiêre.

Obiit autem antiquus Comes de Kiburg, ipſius Rudolfi avunculus, ſolam relinquens filiam, quam ipſi recommiſit, qui eam Eberhardo, filio patrui ſui, dedit in uxorem; retinens ſibi Dominium in Kiburg/Winterthur/Dieſſenhoſen/Baden/Mellingen/Arowe/Friburgum Vchtlandiæ, & quædam alia: aſſignans tandem eidem patrueli, poſtquam aliquandiu cum Duce Burgundiæ avunculo ſuo morabatur ſuperius Dominium, quod ſocer ejus à matre ſua, ſorore Ducis Zeringiæ habuit, ſcil. Burgdorff/Thune/& alia, quæ illius poſteritas hodie tenet. Alia verò ipſe Rodolfus ſuæ poſteritati reliquit. Ipſe verò patruelis & ejus poſteritas deinceps non de Habſpurg, ſed de Kiburg ſunt vocati, eò quòd illud Dominium aliud præceſſit, tempore, divitiis & honore.

Kiburgenſium ditiones ad quos devoluta
Anno 1264.

Erat autem antiquum caſtrum Kiburg olim in Briſgaugia, ex oppoſito nunc caſtri Friburgenſis, cumque olim Dux Zeringiæ à ſororio ſuo Comite de Kiburg precibus obtinuiſſet, ut annueret Ducem facere domum venationis in monte caſtri Friburgenſis: uxor territa dixit marito Comiti: Bene dixit frater meus, quòd domum venationis ibi facere velit, quia venabitur & expellet vos per ipſam domum de partibus iſtis, & omni honore: quod & breviter poſtea factum eſt.

Kiburgum Briſgoiæ. Zeringenſe caſtrum conditur.

Mortuo autem tempore Friderici, Berchtoldo Duce Zeringiæ, anno M.CC.XVIII. Calendis Maij: uni ſororio de Kiburg ceſſit illud Dominium in Burgunden: alteri Egenoni cum barba, Comiti de *Urach*, ceſſit inferius Dominium. Quo mortuo, cùm reliquiſſet duos filios, ſcilicet Chunradum ſeniorem, cui ceſſit Dominium in Briſgaugia: & Egenonem, cui ceſſit Dominium in Suevia, à quo Comites de *Furſtenberg* proceſſerunt. Chunradus verò Comes Friburgenſis moriens, reliquit duos filios: Egenonem ſeniorem, cui ceſſit Dominium Friburgenſe: & Henricum, cui ceſſit *Neuwenburg* & *Badenweiler*. Qui Henricus cùm Neuwenburg veniſſet, animo recipiendi in craſtino ab hominibus fidelitatem: in ſero ſub macellis cujusdam Burgenſis uxorem ſtupravit, propter quod Neuwenburgenſes illi fidelitatem facere renuerunt.

Heredes ditionum Ducum Zeringiæ.
Origo dynaſtarum à Furſtenberg.

Erat autem in diebus illis partialitas inter nobiles Baſilienſes, hodieque durans, inter Pſittacos & Stelliferos, quæ ex eo ſumpſit originem. Cùm olim milites Baſilienſes ad torneamenta haſtiludia, vel parlamenta alia cum multitudine egrederentur, & diceretur: Qui ſunt iſti? Tum dicebatur: *Scalarii & Monachi Baſilienſes*, qui erant excellentiores. De quo alii commoti, conſilio habito, fecerunt vexillum albæ ſtellæ magnæ in rubeo campo, quod in Torneamentis & alibi efferebant: ſub quo ſigno erant progenies de *Eptingen*, Vicedomini, *Uſheim*, *Kraffien*, *Reichen*, *Pfaffen*, aliqui de *Ramſtein*, Am Kornmarckt, poſtea dicti de *Neuwenſtein*, *Macerell*, *Frick*, & plures alii. Alii verò fecerunt viridem Pſitacum in albo campo: ij erant Scalarii, Monachi, de Rheno, Marſchalci, Camerarii, & multi alii, qui ſemper in civitate Stelliferos præceſſerunt. Erant autem omnes Comites & nobiles vicini, de alterutra partium earundem. Omnes enim de progenie Novicaſtri *am See*, Marchiones de Hochberg & Domini de Rotelen fuerunt Pſittaci. Comites verò de Habſpurg & de Pfirt, item Henricus cui ceſſit *Neuwenburg* & *Badenweiler* ſupradictus, fuerunt Stelliferi.

Ingenuorum Baſilienſium factiones.

Orta autem briga inter Henricum Comitem de Badenweiler & Neuwenburgenſes, cum pro Domino receptare nolentes, cui Henrico Rudolfus de Habſpurg pro viribus aſſiſtebat: quidam incolæ oppidi dicti *Wilre* & plures alii, clam pro Henrico Epiſcopo Baſilienſi, de Novocaſtro dicto, miſerunt, qui veniens media nocte, intromiſſus, caſtrum Neuwenburg juxta portam ſuperiorem, quod Comes tenebat, confregit. Erat autem idem Epiſcopus filius Ulrici Comitis Novi caſtri: qui Ulricus moriens reliquit fratrem, qui habuit Novum caſtrum & dominia Gallica: ipſe verò habuit Comitatum Novi caſtri & dominia Teutonica. Qui Ulricus reliquit quatuor filios antiquos, de *Nidowe*, de *Strasberg*, de Arburg & Henricum Epiſcopum prædictum. Iſte reliquit multas filias, datas Dominis de *Tockenburg*, de *Valckenſtein*, de *Rotelen*, de *Regenſperg*, de Grandiſone, ex quibus multæ progenies proceſſerunt.

Soboles Ulrici Comitis Neocomenſis ad lacum, ſeu ultra Iuram montem.

Invaluit autem bellum contra Newenburgenſes in tantum, quod pluribus annis nec agri, nec vineæ, imò nec unus hortus, culti fuerunt: multisque occiſis & captis, ultra quinquaginta pedibus ſunt truncati. Ipſi verò auxilio Epiſcopi oppidum *Bla-*

Bellum inter Neoburgenſ. ad Rhenum, & Henr. Comitem, oppidi dominum.

doltzheim, prædicti Rodolfi, item turrim in *Otmarsheim*, deſtruxerunt. Nobiles autem oppidi, dicti *Sermentzer*, & alii cum Comite exiſtentes, nimis læſerunt Burgenſes, quibus duo fortalitia in *Ougheim* & caſtrum *Gerneck*, item unum caſtrum *Froſchbach*, per Comitem ædificatum juxta Rhenum prope *Banzenheim*, ubi tunc alveus Rheni fuerat, demolita fuerunt.

Multa etiam alia acciderunt, quod duravit uſque ad creationem Rudolfi, in regem promoti, qui tandem conquerentibus illis de ſtupro, oppidum ad jus regni Romani recepit, ſinens tamen, quòd Comes per ſe captos excoriaret ad unguem. Inſuper rex decimam partem omnium bonorum oppidanorum recepit, quam Comiti aſſignavit.

Wernerus à Falckenſtein Archiep. Moguntinus Rudolfi promotor.

In diebus illis, Electo Wernhero Archiepiſcopo Maguntino ad Urbem pro confirmatione proficiſci volente, Rudolphus Comes prædictus per electum literis rogatus, ipſum ab Argentina uſque ad Alpes euntem, eoque feliciter confirmato redeuntem conduxit. Qui Archiepiſcopus grates ſibi agens, optavit ut nunquam moreretur, niſi Comiti de tanto officio reſpondiſſet. Itaque Maguntinus feliciter procedens & proſpere ad Eccleſiam ſuam eſt reverſus. Quod poſtea fecit idem Epiſcopus, qui pro creatione regis Romanorum Principes quorum intererat ad oppidum Franckfurt convocavit. Interea accidit, quòd Pſitaci Baſilienſes Stelliferos expulerunt: propter quod Rudolfus Comes congregatis ſuis amicis, cum Stelliferis & eorum fautoribus juxta capellam Biningen Baſileam obſedit. Congregatis autem Principibus electoribus in Franckfurt, rege Bohemiæ dempto, & inter ſe de periculo diutinæ vacationis Imperii, & de perditione juris Principum invicem conquerentibus, ac de perſona eligenda, quæ Imperio expediret, tractantibus: Maguntinus Rudolphi Comitis de Habſpurg magnanimitatem ac ſapientiam commendavit: multisque aliis potentibus nominatis, Maguntinus aſſerens, ſapientiam & ſtrenuitatem divitiis & potentiæ eſſe præferendas, pro Rudolpho Comite inſtitit: Colonienſem quoque & Treverenſem ad id ipſum inducens. Dux autem Bavariæ, qui clariſſimam uxorem ſuam, ex patre Duce Brabantiæ, & ex matre de Hollandia natam, ob falſam adulterii ſuſpicionem decollaverat, pater poſt Ludovici quarti Principis, convocans Burggravium de Normberg præſentem, qui & ipſius Rudolphi extitit conſobrinus, ait illi: Si Rudolphus præfatus promoveretur in regem, quomodo eſſem ab ejus læſione ſecurus? Habet ne aliquam filiam, quam mihi daret in uxorem? Et illo aſſerente, quòd Rudolphus ſex haberet filias, & de danda ſibi una, ſub omnium bonorum ſuorum hypotheca Duci cavente, Dux annuit Maguntino. Quod audientes, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandenburgenſis, qui & ipſi non habebant uxores, receptis cautionibus de dandis ſibi Rudolphi filiabus, ſimiliter conſenſerunt, ſicque concorditer eſt electus, Anno Domini M.CC. LXXIII. XII. pridie Calendas Octobris.

Rudolfus Habſpurgenſis Rom. Rex 1273.

Burggravius autem de Nurnberg acceptis de electione Principum literis, Baſileam ad Rudolphi exercitum properavit, & venit ibi repentinè in media nocte: & excitato Comite, dixit ſibi, quòd eſſet rex novus electus. Ille credens ſe deludi, contra Burggravium commovebatur. Ille verò dixit: Abſit quòd vos deludam, valentiſſimum, dominorum: & ſibi expoſuit ſeriem rei geſtæ. Rex verò audiens, filias ſuas nupturas tantis principibus, & de proſperitate ſua dignè gaviſus, Burggravium in civitatē Baſileam ad Epiſcopum & ad Pſitacos ejus inimicos, pro amica reformatione direxit. Audiens autem Epiſcopus, quod erat factum, ſe percutiens ad frontem, dixit: Sede fortiter Domine Deus, vel locum occupabit Rudolphus tuum. Ambæ igitur partes cum Magnatibus illarum partium, cum Rege & Regina Alberti ſorore Comitis de Hohenberg, Aquisgranum pro ipſorum coronatione, egregiè ſunt profecti, rebus per omnia bene geſtis.

Rudolfi Caſ. liberi eorumq́; progenies.

Ex his itaque tribus filiabus multi Duces Bavariæ, Saxoniæ, & Marchiones de Brandenburg proceſſerunt. Dedit quoque Rex unam filiarum Carolo tertio, nepoti Caroli Martelli prædicti Regis Siciliæ, ex qua Reges Ungariæ, Clementia regina Franciæ & mater Delphinorum, & Andreas Rex Siciliæ, proceſſerunt. Non dico Rex inſulæ Siciliæ, quam ſemper Arragonii tenuerunt. Habuit autem & Rex à prædicta uxore de Hohenberg, tres filios, Albertum Rudolfum & Hartmannum: qui Hartmannus poſtea prope Rhinawin Rheno ſubmerſus, Baſileæ cum matre prædicta & adhuc uno filio parvulo, in choro majoris Eccleſiæ Baſilienſis ſunt ſepulti. Tempore autem electionis Regis,

iverat

iverat Albertus ad Comitem Tirolis, ad recipiendam Eliſabet filiam ſuam. Et intelligens Comes electionem regis, Alberto filiam illicò copulavit. Erat autem ipſa Eliſabet ſoror quondam Chunradini ex matre, quæ defuncto Chunrado rege recepit Comitem Tirolis. Vacaverunt autem Imperio à tempore occiſionis Chunradini; Ducatus Auſtriæ, Stiriæ, & Carinthiæ. Rex autem de Ducatu Carinthiæ, quem aliàs ipſe Comes occupavit recepta ab eodem magna pecunia, inveſtivit eundem, qui poſtea non Comes, ſed Dux Carinthiæ vocabatur.

Ducatus Auſtriæ ad domum Habſpurgicam.

Ducatum autem Auſtriæ quem occupavit Otthocharus rex Bohemiæ, contulit Alberto & Rudolfo filiis ſuis, & veniens cum exercitu, eſt in Vienna civitate Auſtriæ capitali receptus: habitisque multis tractatibus, Ottocharus qui Bohemiam, Auſtriam, Moraviam, & quaſi Hungariam, & totam quaſi terram uſque ad Pruſſiam, & usque ad mare, tenuit, à rege ſua feuda recepit. Venit autem ad regem cum ineffabili pompa & oſtenſione potentiæ & divitiarum. Rex autem longus & gracilis ſtatura valde, aquilum habens naſum, indutus griſea ruſticali tunica, cum alto galero, in communi ſtrata ſedens, Ottocharum indutum pretioſiſſimè, genu flexum, more regio inveſtivit de feudis. De quo indignatus Ottocharus, & per uxorem ſuam, quæ Polona extitit, durè tentus, pro eo quòd ſe in tantum ſubjecit, cœpit regem infeſtare & Auſtriam occupare.

Anno 1276

Henrici Epiſcopi Baſil. res geſta.

Obierat autem diebus illis prædictus H. de Novocaſtro, Epiſcopus Baſilienſis, cujus geſta (qualiter tempore prædeceſſoris ſui Berchtoldus de Pfirt, adminiſtrator Epiſcopatus fuit, & illo defuncto, quaſi ſine electione, ſed ſolo Capituli conſenſu, non audentis contradicere, Epiſcopatum tenuit, quamvis quaſi illiteratus: qualiter quadam vice citatus per Papam perſonaliter, nuncium poſt magnum honorem ſibi exhibitum, coëgit quaſi, ut Papam ad eundem diem coram eodem Epiſcopo citaret, ad caſtrum ſuum Birſeck: qualiter tunc Comes Ferretarum, ex quadam indignatione ſuorum, quandam permutationem terræ ſuæ fecit cum Epiſcopo, ad munitionem & vallem Telſchberg, & ob hæc ſui in eum iracundè irruentes, pro eo quòd eos infideliter alienaverit, ipſum facti pœnitentem, cùm vidiſſet tantùm ſuorum dolorem, coëgerint quaſi ad reſciſſionem contractus: & quod caſtrum * Zouger & Advocatiam in Sergowe, quæ ipſe Comes tenebat, Epiſcopo reſignavit, ac Ferretum, Altkilch & alia ab eo, propter reſciſſionem permutationis, in feudum recepit: qualiter duo milites de Butenheim, ea quæ ab Eccleſia Baſilienſi habuerunt à prædicto Comite de Habſpurg in feudum recognoverant, & Epiſcopus poſtea in præſentia Regis eiſdem dixit: Vos alienaſtis vos à beata virgine, & ego vos ab ea tollo, Sathanæ committendos: qualiter poſtea quilibet eorum alter alteri ſuam cognovit uxorem, qualiter poſtea Landſer regi vendiderunt, & in rebus & in perſonis perierunt, ita quòd nullus eſt ſuperſtes ex eis, & alia ipſius Epiſcopi acta) cauſa brevitatis relinquo.

**Sougeren caſtrum antiquum ad Birſam.*

Henricus minorita Epiſcopus Baſil. 1275.

Erat autem in diebus illis quidam frater Henricus de Iſena Suevus, de ordine Minor. filius fabri, lector domus Moguntinæ, Theologus & Nigromanticus, qui dum quadam vice dæmonem cuidam bonæ mulieri in ſpecie viri diu cohabitantem, per characteres ejeciſſet: dæmon non valens ultra illam accedere, dixit dæmon: Ab initio meæ ruinæ ſolitus eram cohabitare mulieribus, nunquam dilectiorem habui: nunquam ergo deſiſtam, quin illum qui te mihi abſtulit in eam altitudinem perducam, qua obliviſcatur penitus Dei ſui. Hic Henricus cum pro Petro divitis Canonico Baſil. & præpoſito Eccleſiæ Moguntinenſis, pro Epiſcopatu Baſilienſi iviſſet ad Papam, Papa ſibi, videlicet Henrico, non illi, de Epiſcopatu providit. Hic regi familiariſſimus eſt effectus.

Petr. Reich præpoſitus Baſil.

Ottocharus Bohemus Rudolfo bellum infert.

Rex autem congregato forti exercitu, Bohemiam contra Ottocharum eſt profectus, cum quo ipſe Baſilienſis Epiſcopus cum C. dextrariis ivit in propria perſona. Tranſeuntes autem ſylvam Bohemiæ per invaſores, quaſi fugientes, damna plurima ſunt perpeſſi. Epiſcopus autem Baſilienſis tenens extremam exercitus cuſtodiam, invaſores iterum venientes invaſit, qui in amnem fugientes more ſolito, tranſire credebant, Epiſcopus verò perſonaliter in flumen proſiliens, quem ſui ſequebantur, cepit eos, quos nudos ligans ſuper equis ſecum duxit ita diu, quouſque fuerunt à muſcarum corroſione perempti: nec amplius talibus fuerunt infeſtati. Dicebatur autem de magna multitudine inimicorum latitantium in ſylva. Quod cùm Rex dixiſſet Epiſcopo: ſtatim

Epiſcopus procuravit, quòd ducenti galeati ultra flumen juxta Regis exercitum proceſſerunt. Quærenti autem Regi, qui eſſent illi galeati & ignoti, Epiſcopus reſpondit: pro vobis ſunt illi. Rex habens tædium de illis, rogavit Epiſcopum ut abirent: qui jubente Epiſcopo abierunt.

Cæſar Bohemo occurrit.

Venit autem Ottocharus cum exercitu innumerabili contra regem. Rex autem non in ſignis regalibus, ſed in armis non ſignatis & rubiginoſis prodiit in conflictum. Venit autem quidam Valens ad regem, cupiens ab eo donum, eo animo ut ſibi ſerviret. Quod cum Rex renueret, venit ad Ottocharum: & illius dono recepto, promiſit regem, quantumcunque ſe abſcondentem, poſiturum ad terram. Videns Ottocharus exercitum regis, & quòd eum (quod crediſſet) vitare nolebat acceſſit dictum Zewuſch Bohemum potentem, cujus fratris filiam ipſe Ottocharus doloſè cognovit, & patrem ejus in turri igne occidit, dicens illi, quòd ignoſceret, ſi quid unquam mali egerit contra ipſum, ut perpetuò ditaret eundem. Ille verò reſpondit, quòd pro eo fideliter pugnare non poſſet: ſegregans ſe cum Ottocharo cum electis duobus millibus Bohemorum.

Rudolfus de Rhein eques Baſil.

Appropinquantibus autem timoroſè & paulatim exercitibus ad conflictum, Rudolfus de Rheno miles Baſilienſis, ſonora voce cantavit, quod per ambos exercitus audiebatur: *Domina ſancta Maria, Domina ſancta*, quod tempore Litaniæ ruſtici cantant. Præordinaverat autem Henricus Marchio de Hochberg, quòd quandocunque ipſe tempore conflictus acclamaret, *eſi fugiunt, fugimus*, idipſum cæteri etiam acclamarent: quod & factum eſt, per quod territi ſunt Bohemi. Henricus quoque Schorlin Suevus, Epiſcopi Baſil. ſervitor, habens equum indomitum, preſſuram hominis ſer aciei exercitus regis ſufferre non valens, tacto equo eum calcaribus, primus Bohemos invaſit. Dixitque Rex: Tempus eſt ut ille juvetur. Initoque conflictu, prædictus Valens, qui donum ab Ottocharo recepit, cognoſcens regem quamvis abſconditum per ſcapulas proclives, occiſo equo regis, regem proſtravit in terram.

Ottocharus prælio victus & occiſus 1278.

Quo Valente ab aliis occiſo, cum ſervitores regis pro illius erectione ſe occupare vellent, dixit Rex: non curetis de me, non eſt vis de uno homine, ſed progredimini ad conflictum, & juvetis alios. Illi dimiſſo rege proſtrato, trudentes & progredientes viriliter, Ottocharum occiderunt: imò eo capto, ipſum finito conflictu quidam Bohemus occidit, cujus relictam prædictus Zewuſch poſtea recepit uxorem, quem Wenceslaus Rex, Ottocbari filius, poſtea decollavit. Reliquit enim Ottocharus filium & filiam, quibus Romanus Rex prædictus Rudolfus ſuos liberos copulavit, dans Wenceslao unam filiarum ſuarum, & ſorori ejus filium ſuum Rudolphum, cui ſorori dominium de Kiburg quod ipſe Rex ſibi retinuerat, morganitico jure donavit. Rudolfus verò Dux poſtea moriens unicum filium Joannem Ducem, Alberti regis occiſorem, reliquit. Wenceslaus verò Rex Bohemiæ abſq; briga vivens quietè & ſine armis in lecto moriens, filium & duas filias ex prædicta uxore reliquit. Filius factus Rex per traditionem clam in lecto occiſus eſt. Unam filiarum habuit Henricus Dux Karinthiæ, quem pro rege receperunt Bohemi: qui tamen propter infeſtationes Alberti regis, qui & ipſe filium ſuum Rudolphum primogenitum ibi regem conſtituerat, poſſeſſionem pacificam habere nequivit. Aliam verò filiam Wenceslai, diu poſtea occiſi, ſucceſſivè Adolpho & Alberto regibus, & creato Heinrico Comite de Lutzelburg Romanorum Imperatore, recepit in uxorem, & regnum Bohemorum cum ea, Joannes filius Imperatoris ejuſdem. Occiſo itaque Ottocharo, Rudolphus rex in Auſtriam pergens, diu quouſque omnia bene diſpoſuit, permanſit in Vienna.

Vuanus dynaſta Vngarus ſupplicio affectus.

Erat autem quidam potens Comes Ungarus, nomine Uwan, qui regem & Auſtriam plurimùm infeſtavit, pluries pacta inita inter ipſos infringens. Pro quo Rex verbis pacificis miſit in dolo, & cùm veniſſet Viennam, timorque magnos irruiſſet ſuper eum, accedens menſam, bibit de cypho regis, dicens: Modò ſum ſecurus, quia bibi cum probiore vivente in hoc mundo. Verùm ſtatim poſt menſam arreptus, ſub glacie eſt ſubmerſus. Videns autem quidam de Liele magiſter militum regalis curiæ arreptionem, irruit in gladium ſuum pro illius Comitis defenſione. Rege verò dicente: deſiſte, quid ad te? ipſe videns perfidiam regis, mœrens quievit. Quidam verò miles probiſſimus, qui eundem Comitem jubente rege illuc conduxerat, videns quæ fiebant per ſe impediri non poſſe, quaſi amens factus, poſtea præ verecundia latitavit.

Cum autem in Vienna nocte famuli euntes pro vino ſpoliarentur, & reſiſtentes vulnerarentur; Fridericus Comes de Liningen, qui cum rege erat, quadam nocte, aſſumens,

Gruem

Gruem militem ſuum dictum Kranch/perſonaliter cum milite ſolo ivit pro vino, circuiens undique cum cantharo tanquam garcio, omnes ribaldos in eum irruentes occidit, & omnibus illis amputatis capitibus, Kranch miles cujuſlibet caput poſuit ſuper ventrem occiſi. Manè autem facto, plures civium filii occiſi reperti ſunt in plateis, & magnus clamor factus eſt per cives coram rege, de occiſione filiorum ſuorum, ipſo in civitate ſtante. Quis autem feciſſet, nemo ſcivit. Progrediente autem rege ad M ſtam, & ſequente eum Friderico Comite, viderunt unum in ſtrata occiſum, non tamen caput ſupra ventrem habentem: & clàm dicente Friderico ad Gruem, ſe illi non rectè feciſſe; Rex audiens duorum colloquium, tacuit. Sed pòſt in Camera ſua quærens à Friderico & audiens ab eo facti ſeriem, ipſum commendavit: de cujus Friderici conſobrini regis geſtis nobilibus, integra hiſtoria opus eſſet. De Viviano etiam cive Baſil. ſocero prædicti Schorlin, quanta in prædicto conflictu peregerit, & de mirabilibus factis ejus, ad præſens relinquo.

Reliquit autem rex cum filio ſuo Duce Alberto multos Suevorum in Vienna, quorum unius ſcil. de Walſee liberi poſtea propter eorum virtutem conſtantiæ ditiſſimi ſunt effecti: ita quòd, qui per pedes venerant in Auſtriam, finaliter decem millium marcarum reditus habuerunt. *Incrementa Dominorum de Walſee.*

Veniente autem rege Nurenberg, Henricus Schorlin, filiam hoſpitis ſui ſpecioſiſſimam, violenter corrupit & ſtupravit. Cùm autem populus commotus, à rege propter hoc judicium poſtularet: rex diu protrahens, cum ſe nemo interponeret, tandem dixit commotus: de iſto judicabo, & in hoc loco judicans, quàm diu vixero judicabo. Perterriti autem Nobiles & populus civitatis, videntes quanta ille affectione diligebatur à rege, Henrico Schorlin puellam in conjugem legitimam copulabat, & ducentas marcas argenti eis dabat, & ſic clamor contra Henricum ceſſabat. *Henrici Schorlini facinus.*

Rediens autem rex ad Rhenum cum Epiſcopo Baſil. caſtrum & oppidum Brundrutti, quod Comes montis Biligardi tenuit, quod antiquitus fuiſſe dicebatur Eccleſiæ Baſil. obſedit. Quo tum victo, Eccleſia Baſil. deinde quietè poſſedit. Conſtruxit etiam ipſe Epiſcopus de auxilio regis caſtrum *Goldenfels* ultra *Brunndrut*, in territorio Gallicorum, terram quæ circa eſt attrahendo. Cumque Comes Novicaſtri, dicens ſe advocatum ſuper oppidum *Biele*, terram usque ad Biele in ſua poteſtate teneret, prædictus Epiſcopus caſtrum *Schloſſberg* ædificans, illam terram per duas leucas Eccleſiæ ſuæ Dominio attrahebat. Item in valle S. Immeri caſtrum forte *Arguel* ædificans, inibi meatum Gallicorum præcluſit. *Porrentrutum ad Eccleſiam Baſil. revocatum 1283. Goldenfels. Schloſſberg. Arguel.*

Item Epiſcopus poſt multos bonos actus & ſtrenuos, & utiles Eccleſiæ Baſilienſi, ad Maguntinum Archiepiſcopatum promotus, Petrum Divitis, mediante favore Papæ, ad Eccleſiam Baſilienſem promovit. *Ex Epiſcopo Baſilienſi Elector Moguntinus* 1286.

Rex autem nullum motum habens ad Italiam, forſitan quia vidit cæteris multis malè ſucceſſiſſe: miſit prædictum Henricum Epiſcopum Baſilienſem, cum membranis ſigillo ſuo ſigillatis, ad civitatem* Romanam, qui ibidem ſedi Apoſtolicæ Romandiolam & quædam alia, in damnum grave Imperii dedit: ibi habitis quibusdam tractatibus nomine regio ſigillavit. **alii Cumanam.*

Ipſe quoque Henricus factus Archiepiſcopus ſtrenuè multa peregit: volensque viſitare Epiſcopatum Conſtantienſem, Rudolfus de Hablpurg Epiſcopus Conſtantienſis filius patrui regis, ſibi reſtitit. Quibus ambobus poſtea coram rege conſtitutis, & inſtante Archiepiſcopo pro viſitatione: Epiſcopo verò dicente, modicum eſſe Epiſcopatum ſuum & pauperem: illo verò dicente, ſe benè ſcire qualis eſſet: Epiſcopus reſpondit: Bene credo, quia ſoleis veſtris ſæpius percurriſtis eum, quàm ego unquam potuerim equitare. Vltimò tamen dixit rex, eum admitti debere & admiſſus fuit ad viſitationem. Fuerunt autem tres fratres de Habſpurg, filii patrui regis, ſc. Rudolfus Epiſcopus Conſtant. Gotfridus Dominus in Lauffenberg, & Eberhardus qui dicebatur de Kiburg. *Scomma in Archiepiſc. Franciſcanum factum.*

Habuit autem Archiepiſcopus majorem affectionem ad milites quàm ad clerum. Unde quadam vice habens feſtum, cum clerici citiùs quàm milites ſederent ad menſam, dixit Archiepiſcopus: bini & bini milites, recipiant unum clericum pro pulvinari. Unde & ſuper ejus morientis ſepulchrum ſcripſit quidam verſus:

Nudipes Antiſtes, non curat Clerus ubi ſtes:
Dum non in cœlis, ſtes ubicunque velis.

Indictà autem Curia Coloniæ per regem, & adducto per eum genero ſuo, Duce Bavariæ, in die haſtiludii progrediuntur centum milites, ad haſtiludium parati, omnes ducentes mulierem decapitatam in armis, in deſpectum Ducis Bavariæ. Quod videns rex, & Ducem de acceſſu ſuo arguens, Curia dimiſſa receſſit.

Conflictus proximè Bernam 1289.

Rex quoque poſtea oppidum *Petterlingen* ſitum verſus Lauſannam obſedit, & oppidum *Murten*, de manibus Comitis Sabaudiæ eruens, ad regnū retraxit. Rex quoq; Bernam ſibi rebellantem obſidens, & evincere non valens, ſed quotidiana lite infeſtans: tandem Rudolfum filium ſuum clam cum quadringentis equitibus miſit, qui ſe ponens in inſidiis, quoſdam abductores pecorum ſolito more præmiſit: quos illi inſequentes uſq; ad locum inſidiarum, capti ſunt & occiſi. Ipſi verò Ludovicum Comitem de Honberg, Patrem valentiſſimi Wernharii, primum aggredientium cuſpidibus recipientes, occiderunt: ſicque Berna regi eſt reformata.

Pſeudofridericus crematus.

Cùmque etiam rebellantem ſibi Columbariam obſediſſet, quidam verò quondam Imp. Friderico ſimillimus, in inferioribus Rheni partibus ſeipſum Fridericum fingens, ac Barones & civitates ſibi aggregans, uſque Wetzflar veniſſet: rex pertimeſcens, admiſſa cum Columbarienſibus concordia, cū gente deſcendens, ac ſe illum velle tanquam Imp. venerari fingens, ipſum apprehenſum quæſivit unde veniſſet, & quis eſſet, & eum cremavit.

Dicitur quoque quòd cum rex Franciæ illis diebus monaſterium S. Dionyſii, quod Imperio pertinebat, nimis gravaret, & pluries à rege Rudolfo rogatus non deſiſteret: tandem rege ſcribente Franco inter ſingula, quòd deſiſteret, alioquin in partibus ſuis ipſum viſitaret, per vires & viros, quos ſibi felix Germania germinavit: Francus ſe nolens inbrigare cum illo, à gravaminibus ceſſavit & quievit.

Rudolfus Burgundos bello petit pro Epiſcopo Baſil.

In diebus illis cum Petrus Baſilienſis Epiſcopus habens litem cum Gallicis vicinis, ſuccubuiſſet in conflictu, militum præcertim Baſilienſium magna multitudine captivata: Rex Rudolfus pro illorum recuperatione veniens, Biſuntium potenter obſedit: ubi manicas Wambaſii ſui fractas, cum novis peciis reparans, dedit exemplum aliis ita faciendi. Dux autem Burgundiæ cum omni quaſi potentia Gallicorum, cum exercitu maximo ſe poſuit contra regis exercitum, ne regi victualia poſſent afferri: ita quòd uno die regis exercitus in victu defectum maximum eſt perpeſſus. Videns autem rex rapas in campo, rapam unam raſam comedit. Quod videntes alii, admirati de eo, omnes quodammodo rapis ſunt ſaturati.

Rex autem retrocedens ad Gallicorum exercitum in valle poſitum juxta ripam, in montem deſuper ſe recepit, ita quòd unus exercitus in alterum poſſet reſpicere: & in ſero tractans cum ſatrapis ſuis, de incundo mane conflictu, cum quidam ex eis miraretur, addens, de quo vivere vellent? rex ipſum inanem habere curam, reſpondit dicens: Si ipſos vicerimus, victualibus eorum veſcemur: ſi nos vicerint, cùm Nobiles ſint, dabunt victum captivis. Ipſiſque ſic tractantibus, nox acceſſit.

Theobaldus Comes ſpoliatur.

Erat autem tumultuoſum murmur in exercitibus, ut moris eſt. Et ecce quidam de Suitia, quorū rex mille ducentos habuit, ſoliti currere in montanis, deſcendentes montem, irruerunt in caſtra Theobaldi Comitis Ferretarum, qui fuit adjutor in acie Gallicorum, & aliquibus occiſis, ipſius ſpolia deferendo, & plurima laniando: ita quòd in valle facta eſt commotio clamoroſa. Gallicis quoque tractantibus de præcludendo regi diſceſſu, cùm arbitrarentur, ſe propter eorum multitudinem, & quia non erat aptus deſcenſus ad eos, ſecuros à conflictu: quidam ex eis dixit, Noſco regem talem, etſi deberet manibus & pedibus repere, nos invadet. Sicq; timentes, diluculo ſolennes ad regē pro concordia nuntios deſtinârunt. Cumque rex aliud nollet, niſi ante omnia captivis liberè reſtitutis: Dux & majores Burgundiæ ſe Baſileā corporaliter præſentârunt, ibi de concordia tractantes. Vaſalli Imperii quoque præſtita fidelitate, ſunt de regalibus inveſtiti. Dicitur etiam, regem in ipſo exercitu dixiſſe, ſe in qualibet mundi parte cum electis quatuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemannia millibus, ſtare invictum: æſtimans hos omnem multitudinem aggreſſuros.

Cæſaris ſecundæ nuptiæ.

Mortua autem domina Anna de Hohenberg regina, & in choro Eccleſię Baſilienſis cum duobus filiis ſepulta: rex filiam ſororis regis Franciæ in ſenio juvenem recepit uxorem, quæ tamen poſt mortem regis rediit ſatis egens.

Rex autem Rudolphus cum Anna de Hohenberg, ſorore Alberti de Hohenberg,

berg,habuit tres filios: inter alios Rudolphum, Albertum & Hartmannum. Qui Hart- *Rudolfi Cæ-*
mannus apud Reynow,in Rheno periit,& cum matre & parvulo fratre Carolo in choro *ſaris liberi.*
Baſilienſis Eccleſiæ eſt ſepultus. Item habuit ſex filias,quarum unam habuit Dux Bava-
riæ ſuperioris,alteram Dux Bavariæ inferioris, tertiam Dux Saxoniæ: quartam Dux
Uratislaviæ: quo defuncto,recepit Marchionem in Brandenburg: quintam habuit Rex
Wenceslaus Bohemiæ,filius Ottochari, per ipſum Rudolphum Regem occiſi: ſextam
habuit Carolus primogenitus Regis Siciliæ ſive Apuliæ.

Ex Rudolfo filiorum primogenito & ſorore Wenceslai,deſcendit Joannes Bohe- II.
miæ Dux,occiſor prædicti Alberti.

Ex Alberto,qui habebat Eliſabet,filiam Comitis Tirolis,antequã pater promove- III.
returin regem,quem Comitem ipſe rex poſtmodum Ducem Carinthiæ creavit, creati *Alberti Re-*
ſunt: 1 Rudolfus primogenitus,qui factus eſt rex Bohemiæ, & filiam regis Franciæ du- *gis liberi.*
cens,ſine liberis eſt defunctus. 2. Item Fridericus, in Romanorum Regem in diſcordia
electus & coronatus: quia ex filia regis Arragonum ſola relicta filia, quæ poſtea Comi-
ti*Carinthiæ data eſt,ſine liberis eſt defunctus. 3. Item Dux Leopoldus ſtrenuiſſimus, ** fortè Gori-*
qui relictis duabus filiabus,ex filia Comitis Sabaudiæ,quarum una poſtea data eſt Duci *tiæ.*
de *Sweinitz* Sileſiæ,alia Domino de Cuſin Franciæ, ſine aliis liberis defunctus. 4 Item
Otto Dux,ex filia Ducis Bavariæ inferioris duos relinquens filios, Fridericum & Leo- **Albertus.*
poldum,qui mortui ſunt ſine liberis. 5. Item*Dux Auſtriæ, qui ex filia Comitis Ferreta-
rum habet filios & filias: quorum Rudolfus primogenitus habet filiam Caroli Imper.
& Bohemiæ Regis, 6. Item Agnes,ducens Andream Regem Ungariæ, ſine liberis eſt de- **Eliſabet.*
functa: quæ hodierno die ducit vitam ſanctam & beatam. 7. Item*Duciſſa Lotringen- **Guta.*
ſis,ex qua Rudolfus filius,& Rudolfus nepos,& domina de Chabilone ſunt nati. 8.Item *Progenies*
Catharina deſponſata Henrico Imp.eoque defuncto Duci nupta Calabriæ, filio Regis *filiarum*
Ruperti Siciliæ,ſine liberis eſt defuncta. 9. Item*comitiſſa de OEtingen. *Rud.Regis.*

Ex filia Rudolfi Regis in inferiori Bavaria, † IV. V.
Ex ſuperiore Bavaria nati ſunt, Rudolfus primogenitus, Dux & Palatinus Rheni,Ludo- *†ſupplendum*
vicus Romanorum Imperator quartus, & Lantgravia Haſſiæ.Ex Rudolfo, & Metza filia *fortè,nulli*
Adolfi Regis Romanorũ,ejus conjuge, deſcenderunt: Adolfus,Rudolfus & Rupertus *proceſſerunt.*
minor,quem Arneſtũ nominant, cujus mater fuit de OEtingen & de Wirtenberg: qui
Arneſtus filiam Regis Siciliæ duxit uxorem. Ex Rudolfo & filia Ducis Carinthiæ, de-
ſcendit uxor Romanorum & Bohemiæ Regis. Ex Ludovico Imperatore deſcenderunt:
ex Polona,Ludovicus & Stephanus filii, & Marchioniſſa de Miſſen: ex Holanda autem,
deſcenderunt Romerius Marchio Brandeburgenſis, Wilhelmus Comes Holandiæ, &
Albertus,& duæ filiæ,quarum unam habet frater Regis Ungariæ,aliam Maſturus Domi-
nus Veronenſis. Ex Ludovico primogenito Marchione in Brandenburg & filia regis
Daciæ,deſcendit filia nupta regi Norwegiæ: ex filia verò Ducis Carinthiæ,ablata Joan-
ni Bohemi propter impotentiam,nati ſunt filii & filiæ. Ex Stephano & filia Regis Sici-
liæ,& poſtea ex filia Burggravii de Nurenberg, multi filii & filiæ ſunt creati. Ex Mar-
chioniſſa Miſſenenſi plures filii & filiæ creati ſunt.

Ex Saxonia,Rudolfi Regis filia,plures Saxoniæ Duces ſunt creati. VI.

Ex Duciſſa Uratislaviæ,poſtea Marchioniſſa in Brandenburg, Volmarus & quidam
alii Marchionis nati ſunt. VII.

Ex Regina Bohemiæ,ipſius Rudolfi Regis filia,& ex Wenceslao rege,deſcenderunt
Wenceslaus filius,qui rex factus ſine liberis eſt defunctus. Item duæ filiæ, quarum unã VIII.
habuit Henricus Dux Carinthiæ,ex qua deſcenderunt duæ filiæ: aliam habuit Joannes
Rex Bohemiæ & Marchio Moraviæ,unde Carolus Imperator deſcendit.Ex carolo Roma-
norum Imperatore,& ſorore Regis Franciæ,deſcenderunt duæ filiæ: una Regina Unga-
riæ,quæ ſine liberis eſt defuncta,alia Duciſſa Auſtriæ.

Ex Regina Siciliæ ipſius Rudolfi filia, deſcenderunt Carolus ſucceſſor Patris etiam IX.
Rex Siciliæ,ſed per Patrem Rupertum & per Papam ejectus,& de adjutorio Alberti Re-
gis Romanorum avunculi ſui Hungariæ rex creatus. Item Delphina, ex qua duo Del-
phini filii ſunt nati: Item Clementia Regina Franciæ,quæ abſque liberis eſt defuncta.Ex
Carolo rege Hungariæ prædicto deſcenderunt, nunc Carolus primogenitus, rex Hun-
gariæ: Item Andreas rex Siciliæ, jugulatus per Johannam uxorem & Patruelem ſuam.

De

De animoſo & probo Comite Alberto de Haigerloch & Hohenberg, qui dicebatur eſſe unus de XII. pugilibus.

Comitum de Hurningen ditiones Alſatica.

Hugeshofen monaſteriū.

Marmotinus nummus.

ALBERTUS Comes de Hohenberg & de Haigerloch, frater prædictæ Reginæ, Dominæ Annæ, duos comitatus habuit antiquos valde, ſcilicet *Haigerloch* & *Hohenberg*: et ſiti ſunt in corde Sueviæ, & dicebantur Comites de Hurningen, & illi Comites fuerunt potentes in Suevia & Alſatia. In Elſatia habuerunt caſtrum, quod dicitur *Ortenberg*, & magnas villas & totam vallem quæ dicitur Albrechts thal/ cum omnibus pertinentiis. In qua valle duo Domini & fratres de Hurmingen, quorum unus fuit laicus, conſtruxerunt clauſtrum ſolenne ordinis ſancti Benedicti, in honorem ſancti Michaëlis, & procuraverunt eximi ab omnibus exactionibus & muneribus quibuscunque, à Sixto Papa: excepto quòd annuatim debent præſentare ad Cameram Papæ unum marmotinum, hoc eſt, denarium aureum, qui bene noſcitur in Curia, & eſt minoris valoris, quàm parvulus florenus de Florentia. Nomen clauſtri, Latinè Hugonis Curia, Teutonicè Hugeshoffen. Prædicti verò duo Domini ambo mortui ſunt, & in dicto clauſtro ſepulti, ubi corpora eorum hodierna die requieſcunt. Quod Dominium Albertus Comes poſtea dedit Rudolfo de Habſpurg, in dotem Dominæ Annæ, prædictæ ſororis ſuæ.

Albertus verò prædictus multa bona fecit tempore ſuo, & laudibilia. Fuit bellicoſus, animoſus & probus: & cantatum fuit à quodam magiſtro, qui dicebatur *Kumer*, quòd idem Albertus eſſet ſuſtentaculum Romani Imperii totius Sueviæ. Qui Albertus fuit occiſus in proprio comitatu ſuo, per quendam Ducem Bavariæ, juxta caſtrum Lintſtetten, peſſimè derelictus à ſervitoribus ſuis: quorum progenies hodie prædicto Domino eſt nota, qui fugitivè receſſerunt à Domino ſuo, ſicut canes quibus alligantur veſicæ, quibus impoſitæ ſunt fabæ. Progenies fugientium dicuntur, die Lemmer von Wittingen/ & duxerunt agnum per iſta. Et ſicut legitur, quòd una ovis interficit totum gregem: ita Dominus eorum interfectus fuit per fugam ipſorum. Utinam fuiſſent lupi rapaces, qui devoraſſent corpora eorum.

Familia Hohenbergenſis.

**fortè Nurtingen.*

Ex prædicto Alberto deſcenderunt, Albertus & Rudolfus. Albertus dicebatur Röſchmann. Rudolfo exiſtente Albertus mortuus eſt. Rudolfus multa & laudabilia fecit; & potentior Sueviæ fuit, qui tunc vixit. Et habuit tres comitatus, ſcilicet *Rotenburg*, *Haigerloch*, *Hohenberg*, exceptis pluribus munitionibus, *Horwe*, **Nordlingen*, *Werſch*, *der Buſch*, *Buggingen*. Obſedit etiam Rudolfus Eberhardum de Wirtenberg, & filium ſuum Ulricum unicum, cum machinis & aliis inſtrumentis, cum quibus caſtra & munitiones invaduntur, & duo ſibi caſtra deſtruxit, & eum obſedit pluribus ſeptimanis cum magnis expenſis: quorum unum dicebatur *Hoheneck*, aliud verò *Pfullentz*, & *Gravenweiler* ita deſtruxit, quòd Domini de Wirtenberg nunquam audebant eum depellere de loco.

Ex Rudolfo & Domina de Werdenberg deſcenderunt Albertus, Rudolfus, Hugo, Henricus, & una filia. Albertus miſſus fuit in Conſtantiam per patrem ſuum Rudolfum cauſſa ſtudii, ubi ſtetit honorificè pluribus annis, & multum profecit in artibus: factus eſt Canonicus majoris Eccleſiæ, & rector cujuſdam Eccleſiæ in Auſtria quæ dicitur *Ruſpach*, & rector trium Eccleſiarum in Suevia, quarum pater ejus fuit Patronus. Poſtea miſſus fuit Pariſios, ubi ſtetit pluribus annis cum magnis ſumptibus, & profecit in magnum clericum: & legebat jura ad tempus multis audientibus. Poſtea Licentiatus fuit in Decretis, non cauſſa Domini ſed cauſſa veræ ſcientiæ. Poſtea rediens in patriam, receptus eſt in canonicum Argentinenſem. Mortuo autem Domino Rudolfo Epiſcopo Conſtantienſi, electus eſt in Epiſcopum; ſed in diſcordia non habuit proceſſum, quia major pars Capituli & Burgenſes erant contra eum, qui timuerunt potentiam patris.

Poſtea factus eſt Cancellarius Domini Ludovici Imperatoris, & ejus Advocatus Provincialis totius Elſatiæ, in cujus ſervitio multa peregit, & in ſolennibus negotiis miſſus fuit per Imperatorem in Franciam, tunc in Provinciam ad Papam, modò ad

Regem

Regem Angliæ, tunc ad Ducem Auſtriæ. Poſtea videns Imperatorem eſſe pigrum, & non multum promotum ab eo, tranſtulit ſe Avinionem, ibi diu ſtetit per longum tempus, ubi proviſum fuit ſibi de Epiſcopatu Herbipolenſi, à Papa Clemente ſexto: ſed non obtinuit, propter potentiam illius de *Hohenloh*, concorditer electi à toto Capitulo. Poſt mortem Domini de *OEtingen*, qui fuit famoſior phyſicus mundi, Papa Clemens ſextus providit prædicto Domino Alberto de Epiſcopatu Friſingenſi, quem potenter & ſine impedimento tenet. Qui fuit virtutibus plenus, ſociabilis, affabilis, largus, ſed minus humilis, quia nimia humilitas parit contemptum.

Rudolfus ſecundo genitus fuit probus, virilis, ſed crapuloſus. Ex quo & domina ſua de Naſſowe, deſcendit unus filius, qui ſepultus eſt in collegio Ehingenſi, juxta Neccarum, quod pater ipſius conſtruxit. *Ehingen oppidum.*

Hugo verò tertio genitus, animoſus, bellicoſus, mitis, virtuoſus, ſociabilis & audax, non curans de futuris contingentibus, ſed exceſſit in multiloquio, contra dogma Catonis:

Virtutem primam eſſe puta compeſcere linguam.

& Ariſtotelis: *O quam ſpecioſum eſt & honeſtum in homine, abſtinere à multiloquio?* A quo & filia Ferretarum Comitis, deſcendit filius.

Henricus verò quarto genitus, animoſus, bellicoſus & prodigaliſſimus erga ſervitores ſuos, ita quòd omnes munitiones & villas eis diſtribuit, exceptis paucis villis & una munitione optima ſuper Danubio quam tenuit, ſcilicet Fridingen vel Neuwen Hohenberg. Qui Dominus Henricus occiſus fuit, & cum eo optima judicia Sueviæ, in Epiſcopatu Curienſi, per Dominos de Bellmont & adjutores eorum, in Montanis. Qui ſepultus fuit honorificè in clauſtro quod dicitur *Salmanſweiler*, Anno Domini, M.CCC LII.

Quædam fabula de quodam Notario Alberti Comitis de Hohenberg.

FUIT quidam Notarius Domini Alberti Comitis de Hohenberg, qui dicebatur *Capadocier*, ſociabilis, curioſus & ſubtilis, non curans pecuniam, qui fuit rector cujuſdam Eccleſiæ in Schera, nomine *Tieringen.* Rex verò Rudolfus libentiſſimè confabulabatur cum eo, in cujus Curia frequenter morabatur propter Dominum ſuum, cujus ſororem rex habuit in uxorem. Quadam vice rex indixit Curiam Principibus in *Franckfurt*, Cappadocier veniens à longè, & vadens ad Cancellarium, invenit menſam paratam, & Cancellarium & notarios ſplendidè prandentes. Sedit verò & ipſe ad menſam, & pauca cibaria dabantur ſibi, licet magnam haberet famem: & ſuperius in menſa erant magnæ ſcutellæ, impletæ optimis cibariis. Ipſe verò vocavit unum de ſervis ſuis, & dixit ad eum: *Redeas ad modicum tempus, & voca me feſtinanter, & dicas quòd Dominus meus miſerit pro me.* Ille verò interim circumvoluit ſecretè menſale, & ſine rotæ calcaris ſui fortiter firmavit. Servus verò intravit, & feſtinanter vocavit Dominum ſuum. Ille ſurgens feſtinanter & menſale cum omnibus ferculis & ſcyphis traxit in terram & exivit ad Dominum ſuum. Rex verò percipiens, quæſivit ab eo dicens: Quid modò feciſti? Ille reſpondit: Dum veni ad menſam Cancellarii & Notarii veſtri, habuerunt fercula diverſa, & dabatur mihi quod ſanæ mentis & corpore infirmus bene comediſſem: tunc egi quòd ipſos mecum oportuit jejunare. Rex verò ridens, reſpondit: optimè feciſti. Ille verò poſtea gratulanter & honorificè tractatus fuit à Cancellario & omnibus Notariis Regis.

Item, quæſitus fuit à rege, ſi haberet Eccleſiam bonam. Ille reſpondit, fortem & bonam Eccleſiam habere, & bonas campanas, ſed quòd Dominus ſuus nimis frequenter acciperet ſibi fructus Eccleſiæ. Quod rex audiens, promiſit ſe acturum, quòd Dominus permitteret fructus cum Eccleſia.

Alia fabula de eodem.

ITEM, Rex quadam die erat in Ulma, ubi oleum nucum erat in cariſſimo foro. Cappadocier dixit, Dominum ſuum habere plures arbores nucum in Comitatibus ſuis quàm

qua in tota Elſatia & tota Weſtaugia: idque jurando affirmavit coram multis Dominis & aliis. Aliqui credebant eum mentiri, & dixerunt regi. Rex verò vocavit Capadocier, & dixit: Quid dicis de arboribus nucum ſororii mei? Reſpondit: Ego dico, & dixi per juramentum Dominum meum plures habere arbores nucum, quàm in tota Elſatia & Weſtaugia ſunt: ſed ſunt coryli, quæ ſunt arbores nuces proferentes, ſi non magnas, tamen parvas. Rex ridens dixit: Sicut te dimitto, ita te invenio. Multa talia fecit prædictus.

Vaſogia.

Alia fabula de quodam milite, qui dicebatur Jacobus Müller *de Thurego.*

RUDOLFUS Comes de Habſpurg fuit inimicus capitalis Jacobi dicti Müller, militis Turicenſis, antequam fuit electus in regem. Cui quadam vice obvians, cum nullo modo poſſet effugere manus Comitis, ſapiens fuit, & feſtinanter deſcendit equum & projecit gladium ſuum in terram, & extraxit braccam, & ſedit in viam quaſi merdando. Comes verò & ſervitores ſui venerunt, vehementer exevaginando gladios ſuos, volentes eum occidere. Ille verò extenſis manibus clamavit Comiti: Non decet Dominationi & honeſtati veſtræ occidere merdantem: detis mihi pacem quouſque attraham braccam. Comes reſpondit: Sic ita. Ille verò dixit: Tunc bracca mea nunquam plus veniet ad culum meum. Comes verò hoc audiens, furore repletus, receſſit ab eo, & idem poſtea factus eſt ſervitor ejus ſpecialis.

De morte & ſepultura Henrici, dicti Frauwenlob/ *magni dictatoris.*

Fabula de Rege Rudolfo

ANNO Domini M.CCC.XVII. in vigilia ſancti Andreæ, ſepultus eſt Henricus dictus Frauwenlob/ in Maguntia, in ambitu majoris Eccleſiæ, juxta ſcalas honorificè valde: qui deportatus fuit à mulieribus ab hoſpitio uſque ad locum ſepulturæ, & lamentationes & querelæ maximæ auditæ fuerunt ab eis, propter laudes infinitas, quas impoſuit omni generi fœmineo in dictaminibus ſuis. Tanta etiam ibi copia fuit vini fuſi in ſepulchrum ſuum, quòd circumfluebat per totum ambitum Eccleſiæ. Cantica canticorum dictavit Teutonicè, quæ vulgariter dicuntur Unſer Frauwen Lied/ & multa alia bona.

Fabula alia.

Rex quadam vice tranſiens pontem Turegi, cùm vidiſſet ſtantem quendam ſenem ſanguineum, cum canorum multitudine pilorum, dixit ad quendam confabulantem ſibi: O quot bonos dies in vita ſua peregiſſe poterit ille canus? Quod audiens ille, dixit ſuaviter: Domine, fallimini, quia nunquam habui bonum diem. Quod quaſi audiens rex, quæſivit ab illo, quid factum fuiſſet ab eo? Reſpondit & dixit: Se ego olim in juventute vetulam, deformem mulierem ratione pecuniæ & divitiarum recepiſſe uxorem, cum qua diu vivente iracunda, ipſumque præ timore aliarum mulierum corrodentem, dixit, ſe ſic vitam miſerabilem peregiſſe. Qua, ipſo jam ſene facto, defuncta, illico aliam juniorem recepi, nec illi in lecto complacere poſſum, vitam cum ea rixoſam & duriorem peregi. De quo rex in riſum eſt provocatus

Dicitur autem, quòd cùm dives quidam mercator, ſagacior præ omnibus in mercatura, ſemper gerens negotia ſua veriſimiliter pro utiliori, continuè defeciſſet: quadam vice eum rogavit rex, quærens, ſi vellet recipere eum pro ſocio mercaturæ, & conſilium ſuum ſequi. Quo annuente, quilibet eorum poſuit centum marcas. Dixit autem rex: Volo omnino, quòd Argentinæ emptas haleces traducas Coloniam, & ibi vina empta reducas Argentinam. Cui conſilio ille ſocius, quamvis nimis & meritò territus, acquievit. Erat autem eo tempore Argentinæ tanta multitudo halecum, quod quaſi pro nihilo vendebantur: & cùm veniſſet Coloniam, accidit quoddam periculum in lacu, ubi haleces piſcantur, quòd non erat ſpes illo anno de halecibus capientibus, itaque mercator valde in halecibus lucrabatur. Accidit autem quòd tanta multitudo vini deſcenderat per Rhenum ad partes inferiores, quòd vina leviori foro & pretio vendebantur Coloniæ, quàm in Alſatia. Vina itaque tunc ſuper curribus Argentinam ducens (cùm interim vineæ repentina geliditate periſſent) illa pretio vendidit triplicato: ita quòd rex & ipſe maximè ſunt lucrati. Dixit ergo rex: Oportet quandoq; contraria, non ſemper lucri veriſimilia inchoare.

Furti aſtuta indagatio.

Venit autem quadam vice quidam mercator clam ad regem in Nürenberg/ indicans

dicans regi, quòd hoſplti ibidem noto & famoſo commiſerit ducentas marcas argenti ad conſervandum, quas hoſpes ſe recepiſſe negabat. Rex autem ſciſcitans, in quali ſac- co eſſet argentum mercatorem abſcondit. Venientibus autem civibus, & inter illos hoſpite ad alloquendum regem, Rex alloquens jocosè hoſpitem ſibi notum, videns eum pulchram valde habere mitram in capite, ſicut tunc moris erat: dixit Rex, ſe oportere mitram eandem habere: & ipſam extraxit de capite illius. De quo hoſpes ridens, gaudebat. Propoſito autem ſermone civium, Rex pro conſilio intravit cameram, & clam quendam de civitate cum mitra pro interſignio miſit ad uxorem hoſpitis, quòd ipſa hoſpiti talem ſaccum cum argento illico deſtinaret. Quod cum illa feciſſet, nuncius ille regi præſentavit argentum. Quo oſtenſo mercatori, & illo dicente ſuum eſſe: Rex abſconſo argento, & vocato ad ſe hoſpite ſolo, ei querelam expoſuit mercatoris. Quo negante præcisè, mercatore verò aſſerente inſtanter: Rex producto ſacco hoſpitem nimis territum de fraude convicit. Redditoque mercatori argento, hoſpitem prædivitem in ſubſtantia bonorum mulctavit.

Rex quadam vice à Henrico Marchione de Hochberg, qui parcè dicebatur veſci, quid comederet, requiſivit. Quo reſpondente, quòd & ipſe & ſui comederent unum pulmentum cum carnibus, & ipſe & uxor ejus unum caponem, & qui plus habere vellet, acciperet alibi: rex reſpondit, Verè non malè comedis, ſi ſic facis.

H. Marchio Hochbergenſis.

Deficiente tandem rege præ ſenio, & dicentibus ſibi Medicis, quòd ultra certos dies durare nequiret, ipſe dixit: Eamus Spiram ad alios reges inibi in majori Eccleſia ſepultos. Et manens in oppido Germersheim juxta Spiram, ibique moriens Spiram ductus, & in ſepulchro regali honorificè eſt ſepultus: anno regni ejus XVIII. cujus epitaphium in ſilice ſuperpoſito ſculptum, tale eſt.

Rud. Regis obitus & ſepult.

Anno Domini, M.CC.LXCI. pridie Calend. Octobris,
Obiit Rudolfus de Habspurg, Romanorum Rex.

Mortuo itaque Rudolfo, & veniente Alberto Duce Auſtriæ filio ejus (pro quo eligendo Principes Electores miſerant) cum magnis expenſis uſque Hagenow: Adolfus Comes de Naſſauwe in Regem Romanorum à Principibus Alemanniæ concorditer eſt electus: à quo idem Albertus de feodis ſuis, præſertim Ducatu Auſtriæ, inveſtitus, in Auſtriam eſt reverſus. A quo Duce cum poſtea miſſis legatis rex peteret, filio ſuo Ducis filiam copulari: Dux reſpondit: Se, ſi poſſet ex filia ſua facere Principem, hoc facturum. Vel, quòd Rex filiam ſuam uni ex filiis Ducis conjungeret, quem ſe Principem facturum promitteret. Ex quibus & aliis inter Regem & Ducem odium eſt subortum. Rex autem Mechtam filiam ſuam Rudolfo Duci Bavariæ Palatino in uxorem copulavit, qui ex ea genuit tres filios: Adolfum, Rudolfum, & Rupertum. Intoxicatus autem Dux Albertus in Auſtria, & diu per pedes ſuſpenſus, oculum perdens evaſit.

Adolfus Rex Rom. renunciatus.

Albertus Auſtriacus uno oculo captus.

Iisdem temporibus Bonifacius Papa octavus Columnenſes perſequebatur ad unguem, Cardinalibus de Columna depoſitis, aliisque plurimùm moleſtatis. Fovens autem Rex Franciæ Columnenſes, Papam perſequebatur odio capitali: propterea quòd Papa in odium Franci regem diligebat Adolfum. Rex autem Angliæ propter antiquam Dominiorum guerram, cupiens aggredi Francum, centum millia marcarum argenti pro auxilio ſibi promiſſo, ſed non præſtito, Adolfo Principi deſtinavit: qui rex Rom. infideliter agens, ſe non diſpoſuit ad bellum, ſed à Marchione Miſſenenſi, nepote olim Friderici Imp. ex filia, odio habente filium ſuum, eundem Marchionatum emit, & tempore brevi poſſedit, exceptis quibuſdam munitionibus: quis filius Marchionis, Fridericus nomine, ejecto Principe, occupavit eundem. Princeps autem Miſniam potenter ingreſſus, crudelia multa peregit. Unum enim caſtrum vincens, CL. qui Domino ſuo caſtrum manu tenuerant, decollavit.

Marchionatus Miſnia ab Adolfo emptus.

Cuono autem de Bergheim miles, præſes Principis in Alſatia elatus, infeſtans C. de Lichtenberg Epiſcopum & etiam cives Argent. contra eos Principem incitavit. Illi autem oppidum Cunonis Germersheim deſtruxerunt, & poſt obitum regis idem Epiſcopus caſtrum Crax Cunoni deſtruens, lapides quadros ad conſtructionem oppidi Lichtenawe traduxit.

Germersh. opp. Alſatiæ.

Princeps autem Columbariam, quæ ſibi fidelitatem fecerat, rebellantem, obſedit: cui inter alios aderant Epiſcopus Baſil. & Comes Ferretarum. Multi autem baronum, ſcili-

Colmaria à Caſare obſeſſa 1293.

ſcilicet de Liechtenberg & Rapoltsſtein, & alii Epiſcopi Argentinenſis conſanguinei, in oppido exſtentes, cùm per quosdam plebejos porta de nocte aperiretur Principi, effugerunt, & fugientium multi ſunt comprehenſi, inter quos Anshelmus de Rapoltzſtein vix decollationem evaſit. Captum etiam Waltherum Scultetum Columbariæ, & Joannem filium ejus per Epiſcopum Baſilienſem, Rex omnino eos habere volens, ſed eis propter officium Epiſcopi vitam reſervans, patrem omni die longo tempore fecit ligari ſuper rotam erecta manu, in ſignum perfidiæ, & per vias & civitates ante ſe duci, & tandem in turri ſervari: ubi patre extincto, filius poſt mortem Regis eſt liberatus.

Intenderat autem Princeps facere brigam Duci Auſtriæ: propter quod multi Auſtralium ſuperbiebant contra Ducem. Dixerat enim Dux: Si Dominus meus Romanorum Rex ſtipendiarius eſt Anglici factus, & ego minore dedecore ſtipendiarius ero Franci. Plures autem electorum Principum & ſpecialiter Gerhardus Moguntinus, Principem ipſis æſtimantem ingratum, Duci, quòd veniret ad Rhenum, nuntios & literas deſtinârunt. Dux autem timens ſe à Rege in Auſtria viſitari, allata ſecum pecunia, partes Rheni & Sueviæ eſt ingreſſus: malens in partibus conſanguineorum ſuorum potiùs Regi litem inferre, quàm in Auſtria viſitari. Rex autem aſcendens, Cunradum de Liechtenberg Epiſcopum Argent. Duci faventem, in Rubiaco oppido diu potenter obſedit.

Albertus Auſtriac contra Adolfum arma capit.

Fuerant autem quatuor Duces Bavariæ fratrueles, Rudolfus & Ludovicus fratres, ſuperioris: Stephanus & Otto inferioris Bavariæ Duces. Veniente autem Ottone in auxilium Regis, Albertus ſtrenuiſſimus Comes de Hohenberg in Suevia ei obſtaculum ponens, ab eo eſt in conflictu occiſus.

Cùm Dux Auſtriæ veniens de Suevia cum exercitu, juxta oppidum Kentzingen caſtrametaret, Rex in Rubiaco eundem locum acceſſit. Cumque propter flumen Eltzam exercitus ſe mutuò invadere non poſſent, oppidumque Regi aperiretur: Dux cum hoſtili exercitu Suevorum & Rhenenſium equitum deſcendens, Moguntiam venit, ibique à quibusdam Principibus quaſi congregatis, regemque tanquam inutilem Reipublicæ & Imperii deſtructorem deſtituentibus, in Romanorum Regem eſt electus. Cumque Regi Adolfo poſt eum deſcendenti, adeſſe nimiam multitudinem populi aſſiſtentis ſentiret; ſe doluit deſcendiſſe, & aſcendens juxta montem *Dornſperg*, prope Wormatiam, expectavit. Rex autem fervens, metuensque Auſtralem aufugere, non expectato peditum exercitu ſuo, cum equitibus ſuis celeriter ſequebatur. Argutus autem à ſuis, dicentibus, aciem equitum eſſe minus fortem, noluit aſſentire. Aſpiciens autem exercitum Ducis, quem credidit non manſurum, dixit: Verum dixiſtis, noſtrum exercitum nimis brevem eſſe. Illis verò dicentibus, modò neglectum eſſe, inierunt conflictum. Erat enim Rex animoſus valde. Auſtrales autem habito conſilio, exercitum ſuum declinaverant, ut acies Regis obvium haberet Solem. Ipſisque aggredientibus, multisque hinc inde occiſis & præ calore extinctis, inter quos Otto Dominus de Ochſenſtein vexillifer Alberti, & Ludovicus Monachi, Pater valentis Petri cuſtodis Lutenbacenſis, cum aliis, caloribus ſunt extincti. Rex ipſum Albertum aggrediens dixit: Non evadetis, ſed hîc Imperium dimittetis. Ille verò dicens, hoc eſt in poteſtate Dei, Regem juxta oculum vulneravit gladio. Proſtratus autem Rex in terram per Comites Sylveſtres & alios quos læſerat, per quendam armigerum deſcendentem de equo levata Regi galea, modico in collo vulnere eſt occiſus. Quod videns Dux, nullum amplius occidi, ſed capi præcepit. Sicque Adolfus, cum octo annis regnaſſet, nolens expectare ſuos, ſtultitiæ furia eſt occiſus, & in monaſterio *Frowenfeld*, ad quod præſente Alberto venerunt, eſt ſepultus. De quo ſcripti ſunt verſus:

Adolfus Cæſar in conflictu occumbit, 1298.

Anno milleno, trecentis bis minus annis
In Juli menſe Rex Adolfus ruit enſe
Per manus Auſtrani, Proceſſi & Martiniani.

Victo autem Regis exercitu, cùm Rex per garciones ſpoliatus, omnino nudus jaceret, Moguntinus ſcilicet Gerhardus de Eppenſtein occiſi conſanguineus, & machinator facti, videns Regem, flevit, dicens: cor validiſſimum periiſſe. Dux autem timens eundem G. Moguntinum variare promiſſa ſua, dixit ei: A me non recedetis, meo negotio non perfecto.

Albertus Auſtrius rex Roman.

Occiſo itaque Adolfo, Albertus Dux Auſtriæ occiſor, ab omnibus principibus eſt electus,

electus,& Aquiſgrani ſolenniter eſt coronatus. Quem Papa Bonifacius diu odio proſequens,& læſæ majeſtatis crimine reum dicens,tandem ſimiliter in odium regis Franciæ approbavit. Quem Albertum cum Papa contra regem Franciæ inſtigare vellet, ille ſe hoc non facturum,niſi ſibi & hæredibus ſuis regnum & Imperium confirmaretur per ſedem,reſpondit. Quod ſi hoc ſibi fieret,aut ſe Francum expulſurum de regno, aut ſe per hoc moriturum, promiſit. Noluit enim in hæredum deſtructionem ſe tanto periculo exponere,pro incerto. De quo cùm multum tractaretur per Sedem,tandem in contrarium reſedit conſilium. Recenſuerunt enim,quantum à tempore promotionis Rudolphi regis Patris ſui illa fuerit progenies exaltata: in ſervitutem redigi ſe timentes. Dixit ei Papa: Non fiet vivente iſta Iſabel: denotans Elizabet Reginam,quæ ex matre ſoror extitit Chunradini.

Hic Bonifacius alludens ſuo tempori, centeſimum annum ſtatuit Jubileum,quod ante eum nunquam aliquis attentavit:in quo ſc.milleſimo treceteſimo,Romam multitudo maxima Chriſticolarum confluebat. Hunc Bonifacium Columnenſes de auxilio Franci Anagniæ captivarunt, qui tentus, necdum illos abſolvere voluit: imò amplius maledixit,& præ ira manus corrodens, tandem liberatur per Rom. Egrediens de Anagnia,converſus ad eam dixit: Si non meminero tui,oblivioni detur dextera mea. Verum breviter expiravit.

Inſtitutio anni Iubilæi 1300.

Hic eſt Bonifacius,de quo dicitur, quòd Cæleſtino prædeceſſori ſuo,viro utique ſancto,de quo Curia doluit ſe in lucris non proficere, per longam cannam loquebatur ad lectum, *Celeſtine cede, Celeſtine cede*: quo etiam cedente,& Bonifacio tanquam certiſſimo creato,tamen populus adhuc Cæleſtinum venerabatur ut Papam. Bonifacius hoc ſub excommunicationis pœna prohibens, conſtitutionem edidit, quo Papam poſſe renunciare papatui declaravit: quia multi aſſerentes contrarium, eum Papam negabant. Hic condidit ſextum Decretalium,in quo claritate & venuſtate dictionis omnes qui unquam in jure ſcripſerant,anteceſſit. Edidit etiam conſtitutionem *Super Cathedram*,gravem Minoribus & Prædicatoribus. Quo mortuo, Benedictus XI. ſucceſſor, qui fuit Prædicator,fecit conſtitutionem, *Inter cunctas*, per quam revocavit aliam. Quo etiam ſub Alberto Rege mortuo, creatus eſt Clemens V. Vaſco, qui conſtitutionem *Super Cathedram* renovavit. Ex tunc Curia fuit à Roma translata: primò enim fuit in Burdegali,poſtea ſuper Rhodanum.hic concurrit cum Heinrico Imperatore.

Benedictus 11. Papa.

Curia Pontificia in Galliam translata

Iſte Albertus rex monoculus,potens in regno Alemanniæ, & inibi filiis ſuis omnia quæ potuit attrahens,partes alias non curavit. Habuit n.ſex filios: Rudolfum primogenitum,qui cum relicta,ſecunda ſcilicet uxore Wenceslai regis Bohemiæ(filio ejuſdem regis mortuo) contrahens,& rex Bohemiæ effectus,ſine liberis eſt defunctus. Fuit autem eadem relicta de Polonia: prior n.uxor ſoror fuit Alberti regis. Item habuit Fridericum,elegantem,formoſum & fortem: Leopoldum bellicoſum & prudentem, Henricum,Albertum & Ottonem. Unam filiarum ſuarum Andreæ regi Ungariæ copulavit: cujus Andreæ Pater olim de regno Ungariæ ejectus,Venetiis filiam ditiſſimi civis ducens, ex ea hunc Andream genuit. Qui veniens ad Curiam hujus Alberti adhuc Ducis Auſtriæ,& receptus in regem Ungariæ,petiit Alberti filiam. Quod cum Dux renueret,dicens,eum mercatoris filium: ipſe Ungarus Viennam in omni parte obſedit,& ad dandũ ſibi filiam Ducem coëgit,dans filiæ Presburg & multas alias munitiones jure morganitico: cujus fratres poſtea Henrico & Friderico Ducibus Auſtriæ,Carolus rex Ungariæ ab ipſis *Presburg* extorſit. Quo Andrea ſine liberis defuncto,relicta in loco occiſionis Patris ſc.Kőnigsfelden vitam cœlibem diu duxit. Item aliam filiam nomine Elſam dedit Duci Lotharingiæ,quæ ex eo Ducem Rudolfum Lotharingiæ procreavit. Tertiam filiam dedit Woldemaro Marchioni Brandenburgenſi: quo mortuo ſine liberis,ipſam dedit Duci in Presla Poloniæ: Item relictam Comitis de Strasberg, ſororem Ottonis de *Ochſenſtein*, conſobrinam regis,ipſe rex Albertus dedit Rudolfo Marchioni de Baden,Item unam filiarum ejuſdem relictæ Rudolfo juniori de *Baden*,ſenioris filio,& aliam Walthero Domino de *Horburg* matrimonio copulavit:quæ filiæ ſine liberis obierunt.

Alberti Regis liberi.

Hic Albertus cum magna potentia deſcendens,Comitatus Holandiæ & Selandiæ, qui vacaverunt Imperio, & quos Comes de Henegowe occupaverat, apprehendere volens,præmonitus à fratruele ſua de Kiburg, uxore Comitis de Cleven,quòd omnes inferiores Principes contra eum convenerant: ſic quod infecto negotio eſt reverſus.

Carolo, nepos Alberti ex ſorore, Rex Hungariæ.

Mortuo autem (ut præſcribitur) Andrea Rege Hungariæ, & Ottone Duce inferioris Bavariæ recepto in regem, & poſtea per Magnates regni capto, & commiſſo cuſtodiæ Comitis Tranſſylveſtris. & per uxorem ejusdem Comitis abſentis, conſanguineam ipſius Ottonis liberato, & ad Pruſſiam, deinde Bavariam remiſſo: mortuoque illis diebus Carolone Rege Siciliæ, ac Carolone quarto ſilio regni hærede, per Robertum patruum ſuum regni occupatorem excluſo, ac regno Hungariæ (ut præmittitur) vacante, eidemque Caroloni quarto, ſilio ſuroris regis Alberti, ad inſtantiam Roberti, de regno Hungariæ per Papam proviſo: Albertus Rex eundem nepotem in regnum Hungariæ traducens, ipſum potentem effecit: quæ ejus potentia poſtea pluries liberis Alberti regis in perniciem converſa eſt. Ipſe namque Carolo ſtrenuè ſe tenens, ejectis pluribus Magnatibus regni, potentiſſimus eſt effectus. Accepit autem filiam Regis Cracoviæ, filiam ſororis regis Lithuaniæ gentilis, in uxorem. Quæ uxor quadam vice, volente quodam ipſum regem interficere ſedentem in menſa, per gladium: ipſa manibus ſuis protegens caput regis, tres digitos amiſit. Ille autem malefactor per quendam repente fuit occiſus.

Eliſabeta Bohema, vidua Rudolfi ducis, obiit 1301.

Alberto autem in regem electo, vixit adhuc relicta olim Rudolfi Ducis Auſtriæ, fratris Alberti: qua morante tunc in Br gga, miſit frater ejus Wenceslaus Rex Bohemiæ pro ea, volens eam copulare regi Hungariæ: quæ cum filio ſuo Duce Johanne veniens in Bohemiam, inibi eſt defuncta, anno M. CCCI. Rex autem Albertus omnino volens rehabere Joannem fratruelem ſuum, ipſum ſibi remiſſum cum filiis ſuis, quousq; tandem ab ipſo eſt occiſus, enutrivit.

Albertus regnum Bohemiæ affectans.

Orta autem diſcordia inter Albertum regem & Wenceslaum Bohemum, ſuper quibuſdam terris: Albertus cum tribus millibus galeatorum de Suevia & Rheno, & cum L. millibus Hungarorum & aliorum, Bohemiam potenter ingreſſus, eam decem ſeptimanis ignis incendio devaſtavit, ſed nullam munitionem evicit. Quo egreſſo, mortuoque poſtea Wenceslao, & poſt eum filio ſuo, vix per annum in Bohemia regnante, in lecto fraudulenter occiſo, dictoque Rudolfo, filio Alberti, facto rege inibi, ſine prole defuncto, ac Henrico Duce Carinthiæ genero Wenceslai & avunculo Alberti, ſibi Bohemiæ regnum aſcribente, ſed non poſſidente: iterum Albertus Rex animo obtinendi idem regnum, Bohemiam cum potentia eſt ingreſſus. Sed Baronibus regni terram pro juniore filia Wenceslai tenentibus, rex infecto negotio eſt reverſus: qui iterum poſtea paratus ingredi Bohemiam, morte eſt prævenius.

Albertus Electores ad Rhenum bello petit.

Idem autem Albertus factus Rex, tenensque quaſdam munitiones in Miſena, quas & Adolphus tenuerat, miſſo exercitu & capitaneo in Miſſenam, animo capiendi Marchionatum, initoque conflictu, Fridericus Marchio victo regis exercitu, obtinuit terram ſuam.

Anno etiam ipſius Alberti regis regni quarto orta eſt invidia inter prædictum Gerlacum Maguntinum & nonnullos Principes contra regem, ac Moguntino, Treverenſi, Colonienſi & Rodolfo Palatino, filio ſororis regis conjurantibus contra regem: ipſe Rex cum robore deſcendens, primò Palatinum invaſit, *wiſſenloch* & quædum alia deſtruendo eidem, poſtea Moguntinum inſeſtans. Qui convocato Colonienſi ad quoddam caſtrum ſuum, cum eum juxta conſpirationem adjuvare non curaverit, ipſum voluit captivaſſe, ſi non per quoſdam probos (aſſerentes, hoc dedecus eſſe, quòd in domo ſua, poſtquam cibum ſuum comediſſet, hoc faceret) fuiſſet averſus. Sicque Principibus non auſis ſibi invicem aſſiſtere, vel reſiſtere regi, Rex poſt multas oppreſſiones alias, oppidum Pinguiam obſedit & expugnavit, ſed caſtrum non obtinuit, & terram *Ringowe*, *Altewil*, *Giſenheim*, *Oſtringen*, *Nudersheim*, &c. per incendium devaſtavit: ſed tandem multorum precibus devictus, eundem Moguntinum ſibi ſufficienter caventem, ad gratiam reaſſumpſit.

Bellum Friburgenſe.

Alberto Rege facto, Ego Comes de Friburg, habens ſororem Chunradi de Liechtenberg, Epiſcopi Argent. ad ſubiiciendum ſibi Friburgenſes conabatur. Et orta lite inter eos, Rex aliquandiu in favorem Epiſcopi Friburgum obſedit. Cives autem caſtrum Friborgenſe machinis deturbârunt. Veniens autem Epiſcopus ad devaſtandum Friburgenſes illisque exeuntibus, inierunt conflictum: multisque Friburgenſium occiſis, quidam carnifex Epiſcopum ſuper dextrario in rubea Wambaſia circumeuntem, & exercitum ſuum ad pugnandum incitantem, cuſpide perforavit. Quo occiſo, Comes & ſui per cives poſtea continuè debilitati ſunt & depreſſi. Poſt Conradum, frater ejus Fridericus

dericus præpoſitus Argent. valentiſſimus in armis, in literatura nullus, ad amicorum inſtantias, quaſi invitus, in Epiſcopum eſt promotus. Quo (poſtquam annis aliquot Eccleſiam ſuam viriliter rexit) defuncto: Rex Albertus, Joannem Epiſcopum Eiſtetenſem Cancellarium ſuum, illegitimè natum, pro Epiſcopatu Argent. obtinendo, Joanni de Ochſenſtein ſcholaſtico Argentinenſi, conſobrino Regis, ad Romanam curiam deſtinavit. Papa autem non Scholaſtico, ſed eidem Cancellario de Epiſcopatu Argent. providit. Quem Rex tanquam ſuum manu tenuit, & vix à Scholaſtici amicis defendit: Epiſcopo multa pro illis faciente & magna donante. Hic Joannes in ſtructuris & emptionibus benefecit Eccleſiæ, & poſtea filiis Regis, præterquam in fine Bavaro, adhæſit.

Theobaldus Ferretarũ Comes.

Rex quoque in Principio creationis ſuæ, cum Chunrado de Ochſenſtein Epiſcopo, Theobaldum Comitem Ferretarum invaſit, ejus terram vaſtando. Qui Comes, dando filiam ſuam Ottoni de Ochſenſtein, Regi reformatur. Aliam filiam dedit Udalrico de Wirtenberg Comiti: ex quibus duabus nunc domini de Wirtenberg & Ochſenſtein provenerunt.

Petrus de Aſphelt medicus Epiſc. Baſil.

Mortuo autem Petro Divitis Epiſcopo Baſil. Petrus de Treviri Phyſicus per Sedem in Epiſcopum eſt promotus. Prædictus Petrus divitis cùm eſſet de parte Stelliferorum Baſil. omnes ſuos & ſuas Pſitacis copulavit. Hic ordinavit, quod cum uno anno Baſileæ Pſitacus magiſter eſſet civium, eodem anno Stellifer eſſet Zunftarum magiſter; & anno ſequenti econverſo: & quod tot milites & tot probi cives in Conſilium de una parte, ſicut de reliqua, ſumerentur. Qui Epiſcopus cum quadam vice quædam in conſilio Baſil. peteret: Joannes de Arguel, cui plebs adhæſit, contradicens, ab Epiſcopo dicente: ego faciam tibi erui oculos tuos, illa vice de loco Conſulum eſt expulſus. Cui etiam civi de Arguel Petrus Scalarii ſenior, miles valentiſſimus, in conſilio ſibi reſiſtenti, reſpondit: neſcis quod in una domo paterfam. & ſcrofa morentur, ſed aliter & aliter teneantur? De hujus Scalarii commendatione integra hiſtoria opus eſſet. Hic Petrus de Treviri Epiſcopus multa bona fecit Eccleſiæ Baſil. & magna feciſſet, ſi non ubi moleſtatus fuiſſet. A Hartungo-entum monachi Canonico Baſilienſi alapa eſt percuſſus. Hunc Hartungum monachi conſiliis & armis ſtrenuum, qui Regi & Rudolfo Patri ſuo ferventer adhæſit, ipſe Rex Albertus poſt multas preces, perſonaliter Capitulum ingrediens, vix ad Canonicatum promovit: regemque iratum honorare nolebant, niſi pro tribus peteret: qui eorum largitate tres promoveus commendavit. Epiſcopis quoque in Suevia per Comitem Montisfortis captus, non per Regem, ſed per pecuniam liberatur.

Anno 1303.

Petrus medicus Archiepiſcopus Moguntinus.

Habuit Rex tractatum emendi oppidum *Lieſtal* à Comite de *Honberg*. Comes autem obmiſſo Rege, vendidit & tradidit idem oppidum eidem Epiſcopo & Eccleſiæ Baſil. quo hodie tenet illud. Ex quo Rex contra Epiſcopum, Capitulum, Eccleſiam & civitatem Baſilienſem commotus fuit odio capitali. Idem autem Petrus, occaſione artis medicæ, in Archiepiſc. Mogunt. poſtmodum Otto de Grandiſone Gallicus in Epiſcopum Baſil. per ſedem ſunt promoti.

Baſil Epiſcopi audax conſilium.

Hic Otto Epiſcopus cum Rex ipſum nollet de ſuis regalibus inveſtire, & aliàs eſſet infeſtus eidem: quadam vice Rege exiſtente Baſileæ in curia monachorum, in monte S. Petri, aſſumptis ſervitoribus ſuis, acceſſit Regem, ac genu flexus coram eo, per Hugonem ad Solem, ſcientem Gallicum, per Regem ſe petiit inveſtiri. Rex enim Gallicum, Epiſcopus verò Teutonicum neſciverunt. Venit autẽ Epiſcopus eo animo, quod ſi eum renuiſſet inveſtire, quod eum voluit occidiſſe. Petente ergo Hugone in Teutonico à Rege, Epiſcopum humiliter inveſtiri: Rege verò reſpondente vulgariter: quid vellet iſte ſcholaris? Epiſcopus non intelligens dictum Regis, ſed credens eum recuſaſſe preces ſuas iratus dixit: *Qui dit? qui dit?* in Gallico. Hugo verò videns furiam Epiſcopi (erat enim juvenis & animoſus) manſuetè dixit Epiſcopo in Gallico: Domine, Dominus noſter Rex dicit, quòd cras libenter velit vos inveſtire, & omnia facere, ad quæ Eccleſiæ Baſilienſi tenetur. Et Epiſcopus inclinans ſe, dixit, *Grammerſi*, & receſſit. Rex videns motum Epiſcopi, poſt receſſum Epiſcopi illico receſſit, non ingrediens amplius Baſileam, ſed contra illos duriùs eſt incenſus.

Eo tempore progenies *Zerkinden*, *Vergaſſen*, de *Rapere*, de *Lorrach*, de *Schouwenberg*, *Pincerna*, Baſileæ fovebant Epiſcopum. Rex autem caſtrum *Furſtenſtein*, Wernheri & Joannes de *Rapere*, per ſuos obſedit.

Joannes Dux Auſtriæ ca-

Joannes autem Dux fratruelis Regis, quem Rex in curia ſua cum filiis ſuis nutrivit, eſſerens munitiones Dominii de Kiburg ad ſe ſpectare, tanquam matri ſuæ per Rudolfum

pitali odio in patruum accenſus,

regem olim morganitico jure donatum, libenter habuiſſet ſua: inſtans ferventer, ut ſibi ſaltem munitiones aliquas aſſignaſſet. Ad quod cum Rex induci nequiret, & inſuper multos Baronum bonis ſuis & juribus ſpoliaret, inſtante frequenter regina, ut liberos ſuos ſibi commendatos haberet, ac ipſius Joannis prodigalitatem nimiam accuſante: tandem ipſe Joannes Dux, cum Baronibus Rudolfo de *wart*, Walthero de *Eſchibach*, & Udalrico de Palma, regem interficere cogitavit.

Aſcendente autem regina verſus Rinfeldam, cum juxta minorem Baſileam veniſſet, exivit ad eam currens Otto Epiſcopus Baſil. juxta currum, ejus gratiam pro rege placando implorans: & dicente Cunrado Monachi milite Baſilienſi ad vectores currus, quòd percuterent equos, illisque percutientibus, Epiſcopus luto fuit perfuſus. Craſtino autem Rege exiſtente apud locum ſuum Balnearum, ac Joanne Epiſcopo Argent. rogante Regem, ut prædicto Duci de munitionibus ſuis aliquid aſſignaret. rege verò reſpondente, quòd vellet ipſi Duci committere centum galeatos in expeditionem regis verſus Bohemiam, & poſt reverſionem vellet ſibi aliqua aſſignare, hocq; per Epiſcopum ad Ducem perlato: Dux dicens, ſe nihil habere, & commiſſionem gentis ſibi faciendam eſſe oneroſam, Epiſcopo reſpondit: ſe mortem & ſuorum ablationem ad paria judicare. waltherus quoque de Eſchibach, cum a rege ſibi ablata repeteret, dicens: ſe regis conſanguineum, & patrem ſuum in ſervitio regis occiſum: nec proficeret, quod pariter ipſum poſſet ſubmergere, dixit regi. Prandentibus autem illis cum rege ejusque filiis: rex cuilibet filiorum & Joanni Duci unum crinile roſarum poſuit ſuper caput. Dux autem flens, ſuum crinile poſuit ſuper menſam: ipſeque & ſui conſortes prænominati comedere noluerunt in menſa.

Albertus Caſ. ad Ruſam flumen occiditur. 1308.

Cùm autem poſt prandium Rex vellet equitare ad reginam in Rinfeldam, veniſſetque ad flumen Ruſam: Joannes Dux & ſui, primum navi aſcenderunt, quæ ibi unica erat. Sequenti autem vice tranſeunte Rege & equitante per ſata, ſicut in more habuit, colloquente ſibi dicto de Caſteln, milite: acceſſerunt Joannes Dux & ſui, primusq; *Rudol.* de wart dixit: Quàm diu iſtud cadaver equitare permittemus? ac Rulaſſingen famulo ejus frenum equi regis apprehendente: Joan. Dux cultrum extrahens, collo regis infixit. Rudol. verò de wart regem gladio perforavit: Udalricus verò de Palma faciem & caput gladio diviſit. waltherus verò de Eſchibach, licet regem facto non læſerit, interfuit tamen. Sic Albertus Rom. rex potens, filius Rudolfi regis, in terra ſua, anno Domini M.CCC.VIII. Cal. Maij, in meridie anno regni ſui decimo, eſt occiſus. In quo loco occiſionis ſolenne monaſterium *Konigsfeld*, ordinis Minorum, eſt conſtructum, in quo rex primò ſepultus, Spiram poſtea eſt translatus, in quo etiam loco plures filiorum ſuorum ſepulti ſunt.

Konigsfeld cœnobium Ergoia.

Percuſſorum Caſaris fata.

Occiſores autem fugati, primò venerunt in caſtrum *Froburg*: dolo autem eluſi per Comitem de Nidow Dominum caſtri, poſtea ſunt diſperſi. De Palma n. miles fortis diu Baſileæ in domo Converſarum latitans, tandem obiit: in vita ſua caſtro ſuo *Altpurren* obſeſſo per Lupoldum regis filium, & victo: in quo decapitati ſunt quinquaginta. Caſtra verò *Schnabelberg* & aliis bonis waltheri de Eſchibach deſtructis, ipſe in terra Comitis de wirtenberg paſtor pecorum eſt effectus: poſt annos 35. in morte ſe pandens, honorificè eſt ſepultus. De *wart* verò, poſtquã in caſtro *Valckenſtein* aliquandiu latitaſſet, volens ire ad ſedem Apoſt. veniens ad Ilam oppidum Theobaldi Comitis de Blamont, pandente eum hiſtrione Comiti & uxori ſuæ, quæ fuit de Veringen, illaq; cum lacrymis dicente: abſit quod is evadat, qui Dominum & conſanguineum meum interfecit: per ipſum Comitẽ fuit captus, cum famulo ſuo Rulaſſingen, recepta pro eo pecunia Duci Lupoldo ſunt aſſignati. Unde & mercator dictus eſt idem Comes Rulaſſingen juxta Enſisheim eſt poſitus ſuper rotam. Rud. de wart verò, juxta locum occiſionis regis ductus ad judicium, cum nõ daretur ei advocatus pro ſe loquens, primò negans occidiſſe regem, obtulit ſe duello. Secundò dixit, in eo nullum fuiſſe crimen commiſſum, qui occidendo Dominum ſuum Adolfum Roman. regem, reus læſæ Majeſt. fuiſſet. Sed ex quo ipſi occiſores fuerunt per ſententiam Henrici Imp. damnati, quando ipſe Henr. in regem Roman. fuerit creatus, ut ferebatur: ſententiatum fuit, nulla alia ſententia contra ipſum Rud. de warte opus eſſe, nec ſuas defenſiones eſſe attendendas. Sicque ligatus ad caudam equi, tractusque ad locum ſupplicij, fractis dorſo & membris, flexus eſt ſuper rotam. Ejus uxor de Palma veniens noctu ſub rotam, proſtrata ad terram ad modum crucifixi in oratione permanſit. Ille verò interrogatus, ſi ſuam vellet uxorem abeſſe? reſpondit ſuper rota, quod non, quia pari modo in uxoris compaſſione atque in propria pateretur. Quæ relicta, multis annis poſtea Baſileæ beatiſſimam duxit vitam. Joannes verò Dux poſt multas occultationes, tandem in forma Beghardi veniens Pi-

ſa

ſus, ab Imp. Henrico inibi captus, & poſt Imperatoris mortem pluribus annis ibi tentus, tandem mortuus inibi honorifice eſt ſepultus. Occiſo autem Rege, cum obſeſſi in *Fürſtenſteen* ſe mane voluiſſent captos dediſſe, in Crepuſculo noctis veniens nuntius, in vertice montis clamans: Domine de *Raperg*, rex eſt occiſus. Eoque audito, etiam exercitus, qui & de hoc ipſo ante medium noctis nuntium habuerat, territus, ſummo mane receſſit.

Obſeſſi autem venientes Baſileam, contra Monachos movebantur: ac diſſenſione facta, & Nicolao ad pueros per Petrum Scalarii vulnerato, ac tumore facto in populo; Otto Epiſcopus Baſſil. apprehendens panerium civium, Curiam Monachorum ad S. Petrũ acceſſit, & ingreſſus omnis populus, Monachis & eorum liberis per muros & cloacas fugatis, omnia pretioſa domus tollens, quinquaginta plauſtra vini effundens, non quievit, quouſque omnia ſunt deſtructa. Congregati autem multi amicorum ſuper caſtro Baſileæ, deſcendentes animo ſubveniendi illis, fugari à plebe, ingreſſique domũ Rubei leonis, inſequente plebe per tecta diſcurrere, & de tecto Stebelini ad tectum ad Clavem ultra viam ſaltare coacti ſunt. Ceſſante autem furia populi, collectisque viribus Scalariorum & Monachorum, prædictæ progenies non credentes ſe ultra menſem excludi, jurantes egredi per duo milliaria à civitate Baſil. ad gratiam Conſulum, annis XIV. exulârunt. Epiſcopus autem Otto, qui initio occiſionis Regis bene potuiſſet agere facta ſua, recepta pecunia cum Regina & ejus liberis concordavit.

Tumultus Baſilea.

Orta autem diſſenſione inter Epiſcopum & Theobaldum Comitem Ferretarum, & Epiſcopo cum civitate volente egredi in terram Comitis: Comes munitionem *Blumenberg* propriam, in feudum recipiens ab Epiſcopo, reformatur eidem.

Blumberg oppidum cum caſtro.

Mortuo autem Othone Epiſcopo, Gerhardus de Wippingen, ex matre de Grandiſone, per Clementem Papam V. Baſilienſi Eccleſiæ eſt præfectus.

Gerardus de Wippingen

Occiſo itaque Alberto Rege, Hainricus Comes de Lutzelburg, ſtrenuus & acer, eodem anno in feſto omniũ Sanctorum, à Principibus concorditer in Franckfort eſt electus, & Aquiſgrani in ſequenti anno in Epiphania coronatus. Aſcendens autem Rhenum, cùm veniſſet Spiram, venit Eberhardus Comes de Wirtenberg cum CC. equis in magna ſuperbia, qui cùm de multa tyrannide in homines Imperii commiſſa, non concordaret, à rege indignanter receſſit: propter quod idem Comes poſtea ad mandatum regis in Italia exiſtentis, per Cun. de Winſperg præſidem regis, civitatem Eslingam & reliquas civitates Sueviæ adeò eſt deſtructus, quòd ſibi vix tres ex omnibus ſuis munitionibus remanſerunt: quem de caſtro Aſperg obſeſſum cum multo tremore fugientem, Heſſo Marchio de Baden in oppido Beſickheim recepit, ubi in turri latitabat uſque ad mortem Imperatoris. Qui Comes depauperatus, cùm concepiſſet Imper. gratiam in Italia quæſiviſſe, poſtea mortuo Imp. paulatim revixit. Venientibus autem nuntiis Argent. ad regem ac proponentibus, ſe per Dominos ſuos Argentinenſes, pro gratia regis & privilegiorum innovatione tranſmiſſos: nec Spiræ nec Argent. ab ipſo reſpoſum habebant. Aſcendentes autem verſus Columbariam ad Regem, edocti à quodam Secretario Regis, dixerunt ei: cives veſtri Argent. hoc petunt. Quos rex, dicens, ſe ante non intellexiſſe quorum fuiſſent nuntii, cum Dominos Argent. nominaſſent, favorabiliter exaudivit. Aſcendens autem homagia & fidelitatem Dominorum & civitatum capiens, cùm non abundaret, concepit in Italiam proficiſci & veniens interum Spiram, Fridericum Ducẽ Auſtriæ, Alberti Regis occiſi filium, poſt plures tractatus & tentationes, ſi poſſent Alberti liberi ab Auſtria ſeparari (dicente conſilio regis, quinque reges propter Ducatum Auſtriæ occiſos, ac Friderico reſpondente: & iſte, ſi carere noluerit, poterit eſſe ſextus) tandem de ipſo Ducatu & aliis Dominiis quæ pendẽt ab Imperio, eum inveſtivit: addito, quod Duces Regi ultra montes cum ducentis galeatis ſervirent. Delato autem corpore Alberti Regis navigio Spiram: Rex obviam pergens funeri ad Rhenum, Reginam Ungariæ, occiſi filiam, ſub brachiis in civitatem traduxit, ſed omnino voluit corpus Adolphi Regis inibi ſimiliter ſepeliri. Quo allato uno die ſic Albertum & Adolphum Rom. Reges occiſos: Henricus Rex Spiræ in ſepulchris regiis ſepelivit, Alberto in uxoris olim Friderici Imp. Adolpho verò in ejuſdem filiæ ſepulchris, ſepultis.

Episcopus Baſil. Henricus Lutzelburgenſis Rex Roman.

Argentinenſium oratores à Cæſare quomodo tractati.

Albertus & Adolfus Cæſares Spiræ humantur.

Audito autẽ eo tẽpore quod Elſa puella circiter viginti annorũ, grandis & bruna, olim Wenceslai Regis, Bohemiæ filia, neptis Rod. regis, Joanni, filio Hẽrici regis, annorũ circiter XI. nuptui, & cum ea ipſo Johanni regnum Bohemiæ traderetur, eaque Spiram cum excellenti decentia veniente, ac Principe propter talem ſuſpicionem fornicationis

Infans regni Bohemici Ioanni Lutzelburgenſi uxore collocatur 1309.

illo copulare filium dubitante: illa moræ anxia, cum cauſam protractionis omnino ſcire vellet, & à ſuis cauſam ſuſpicionis difficulter audiſſet, dixit: Abſit quod Dominus rex filium ſuum mihi deneget ex hac cauſa, quia virginitatem meam per aſpectum corporis comprobabo. Examinata ergo per honeſtas matronas, & reperta virgo, fuit filio regis ſolenniter copulata. Quos conjuges Petrus de Treviri, Archiepiſcopus Mogun. Bohemiam traducens, Pragæ in regem & reginam, prout antiquitus ad Moguntinum pertinet, coronavit. Solennitas autem nuptiarum Spiræ, paratis ſedibus, propter contentionem antiquam Moguntini & Colonienſis, quorum quilibet ad dextram Principis ſedere voluit, eſt turbata.

Conventus Imperialis Spiræ.

Manſit verò ibi rex ſex hebdomadibus cum Principibus electoribus & aliis Principibus & civitatum nunciis, de ſuo tranſitu & de præſtandis ſervitiis in Italiam, diſponendo, ubi & ad eum venerant Matheus Mediolani & Theobaldus Brixiæ Magnates, & plurimi Lombardorum. Prædictum Theobaldum Brixienſem inibi militavit.

Henrici in Italiam expeditio.

Poſt hæc rex patriam ſuam Lutzelenburg accedens, & cum Dominis terræ illius & amicis de auxilio tractans, cum uxore ſua, filia Ducis Brabantiæ, ac fratribus ſuis, Balduino videlicet Archiepiſcopo Treverenſi, ac Walramo de Lutzelburg milite egregio, aſcendens, per terram Comitis Sabaudiæ, qui ſororem reginæ habuit in uxorem. Lombardiam viriliter eſt ingreſſus. Ingreſſi ſunt autem cum eo, Ludoldus Auſtriæ, Rudolfus Bavariæ Duces, Archiepiſcopus Treverenſis, Leodienſis, Baſilienſis, & plures alii Epiſcopi, Comes Sabaudiæ, Comes Flandriæ, multique alii Comites, & omnium quaſi totius Alemanniæ ſtipendiarii civitatum. Et veniens Aſtam, poſt receptionem ſuam de eis dubitans, meliores ex eis ſecum Mediolanum perduxit.

Guido de Turri dynaſta Mediolanenſis.

Receptus eſt autem pacificè Mediolani per Guidonem de Turri Guelfum, Dominium civitatis habentem, credidit enim eum citò receſſurum. Miſit autem rex pro melioribus in tota Italia, de utraque parte Gibellinorum & Guelforum, tentans, ſi quo modo poſſet inter eos concordiam ordinare. At illis poſt magnam deliberationem dicentibus, hoc impoſſibile eſſe; Rex deſiſtens, illos negotio imperfecto reliquit.

Mediolanenſium in Cæſarem conſpiratio.
1310.

Videns autem Guido, regem diu & potenter in Mediolano morari, & de traditione & nece regis & ſuorum per ſe & ſuos cogitans: quendam de Sodomia damnatum educere decreverant ad cremandum, ut Alemannis egredientibus ad videndum, clauſis portis regem occiderent deſolatum. Et irruentibus illis cum populo ad Palatium regis; primi fratres Teutonici S. Mariæ, ſignati armis & vexillo ordinis, qui decreverant non exire cum cremando, cum quibusdam aliis, irruentem populum viriliter invaſerunt: defenſoque Palatio regis, ad portam ubi jacuit Lupoldus Dux Auſtriæ cum ducentis galeatis, cum magno labore properantes, projecta in vicum vaſorum & alia obſtacula, removerunt, ictusque lancearum & lapidum de domibus ſuſtinentes, & violenter aperta porta; cum Dux & alii ad regis Palatium perveniſſent, ad mandatum regis Guidonem & ſuos invadentes, nemini pepercerunt. Illoque extra civitatem fugato, ſuisque occiſis, cum Comes Sabaudiæ, qui fuit Guelfus, conqueſtus eſſet regi, quod Teutonici illos ſine miſericordia occidiſſent: rex reſpondit, quòd ipſos in pecuniam noluerunt talliare. Quibus victis & ejectis, rex de Mediolanenſibus pro ſua diſpoſuit voluntate. Matthæum Vicecomitem ponendo miniſtrum, qui & liberi ſui etiam poſt mortem Cæſaris, illius terræ Dominium tenuerunt: rexque poſtea Gibellinis adhæſit.

Wernherus de Honberg Comes.

Wernherus autem Comes de Honberg, relictus in Lombardia à rege, quot & quantas incredibiles habuerit victorias, & quàm feliciter nomine Imperatoris triumpharit, integra hiſtoria non caperet.

Brixiæ obſidio.

Poſtea rex obſidendi animo ad Cremonam tranſivit, qui eum & ſuos miſſos renuerant receptare. Territi autem Cremonenſes, ferendo funes in collis, obviam ibant regi. Habita igitur Cremona, & multis aliis civitatibus Lombardiæ, Brixiam obſtantem invenit: quam cum Mediolanenſibus, Veronenſibus & aliis civitatibus, ſuaque militia, per integram æſtatem potenter obſedit: ubi Walramus frater regis jaculo eſt occiſus. Hujus obſidionis & exercitus multitudine fœtorem & peſtilentiam eſſe factam, quid opus eſt narrare? Cùm multæ civitates ibidem quaſi cum Domicilio reſiderent, ut huc gradientes per dua milliaria fœtorem ſenſerint. Exercitus ambitus habebat tria milliaria: nec erat numerus captivorum, & continuè occiſorum, nec unquam mors communior videbatur. Omnes autem Guelfi eidem civitati in hominibus & victualibus auxiliū præbuerunt.

Habebant

Habebant autem intrinſeci pro ſe montem, contiguum civitati. Et ecce quodam die mane aſcendens montem virilis regis exercitus, vicit multitudinem aſcendentium ex adverſo, in quo conflictu, Theobaldus, Brixiæ Dominium tenens, auctor hujus belli, quẽ Rex Spiræ militaverat, lethaliter eſt vulneratus. Allato autem eo regi, rex eum in tuendo cognoſcens, mirabiliter eſt gaviſus. Cùm autem ille ope Medicorum curari non poſſet, ut duriùs puniretur, per quatuor tauros membratim eſt laniatus, & quælibet pars ejus poſt-ea ſuper rotam, & caput verſus portam civitatis lancea figebatur. Quæſitus autem ille adhuc vivens, cur tantum nefas attentaverit contra Regem? reſpondit: Se regis ſuperbiam ferre non potuiſſe. Intrinſeci autem videntes quæ fiebant de illo, captivorum de exercitu regis magnum numerum juxta mœnia ſuſpenderunt: Obtento autem monte ab extrinſecis, tandem illi deficientes ſe & civitatem regis gratiæ obtulerunt, funes ferentes in collis. Rex autem demolita porta & parte muri, ingreſſus eſt, ultra murum.

Poſt hæc circa hyemem Januam profectus cum regina, honorificè eſt receptus: ubi Beatrix regina moriens, ſepulta eſt ad Minores. Ibi pluribus menſibus rex permanens, poſtea ivit Piſas. Piſis autem menſibus aliquot manente eo, Joannem Ducem Auſtriæ, occiſorem Alberti regis, clam venientem de Papa & volentem regis gratiam quærere, captum in hoſpitio per quendam de *Salah*, intuitu Lucum Auſtriæ, commiſit Piſanis. Antea enim ipſius Alberti damnaverat occiſores. Qui diu ibidem honorificè tentus, in captivitate diem clauſit extremum.

Henrici Caſ. co. junx Gisa a moritur. 1. 11. Du u Ioannis percuſſoris Alberti, mors.

Venerunt autem ſubinde nuntii ſolennes Romanorum pro rege. Erat autem ingreſſus Italiam de aſſenſu & approbatione Clementis Papæ quinti, qui & ei Hoſtienſem Epiſcopum, cum tribus aliis Cardinalibus, pro impendendis unctionis & confirmationis inſignibus, deſtinavit. Rex igitur properavit ad Urbem, quem Robertus rex Apuliæ, tenens Romam, niſus eſt impedire, pro eo, quòd rex eum, per nuntios ſuos Mediolani inveſtituram feudorum petentem, inveſtire diſtulit, quouſque veniret ad Urbem.

Stephanus verò de Columna & ſui potentiores Laterani tenebant unam turrim ſuper pontem Tyberis: aliàs enim tenuerant Urſini, qui quaſi omnes adhærebant Roberto regi. Miſit autem Robertus Joannem fratrem ſuum cum magna gente, ad obſtruendum iter regi: qui ad fractionem pontis regi parati machinis & aliis, quàm plurimum laborabant, quibus in hoc Stephanus reſiſtebat. Veniente autem rege, gens Roberti retroceſſit ad S. Petrum. Rex autem in vigilia Pentecoſtes pontem tranſiens, multos fecit milites. Guelfi enim ex turri quam habebant ſuper pontem, in regem & ſuos inſtar grandinis direxerunt ſagittas. Laterani autem honorificè eſt receptus: & ſuper caſtro, quod Militia dicitur, manens, quaſi quotidie ex parte Roberti & fautorum ſuorum multas pugnas pariter & conflictus ſuſtinuit.

Henricus Romam venit.

Miſit autem pro quinquaginta melioribus in Lateranum, qui & pro eo miſerant, petens ab eis, ut ſibi ſua urbis fortalitia aperirent. Qui cum ſe difficiles redderent, aliqui verò prætendentes fingerent, ſe eſſe Roberti vaſallos: rex ab ipſis diſcedens, eos fecit includi, quouſque ſibi & liberos in obſides, & fortalitia aſſignarent, turrimque prædictam illico aſſignarunt. Sicque nunc Capitolium, nunc hac nunc illac contratas habentes, continuè pugnàrunt, quousque totaliter occuparunt Lateranum. Occiſis autem in ejuſmodi pugnis quadam vice Epiſcopo Leodienſi, regis conſanguineo, & Abbate Wiſſenburgenſi, cum Henricus dictus de Blanckenberg id regi flendo nunciaret: rex ipſum redire cum fletu ad ſinum matris dicebat.

Differentibus autem Cardinalibus, quorum unus obicerat coronationem Regis, & deprehenſo quodam cum literis Papalibus, quibus ipſis Cardinalibus Papa regis coronationem interdixerat, eisdemque deſtructis ex perſuaſione Hoſtienſis, qui & Gibellinus fuit, & Stephani de Columna: multitudo Romanorum irruit in Palatium Regis. Et requirente rege, quid vellent? Illi ſe velle occidere voratores dixerunt, qui ſtipendia militum devorarent: & ſic territi Cardinales, regi in Eccleſia ſancti Joannis, Calendis Auguſti, unctionis & coronationis Imperialis inſignia impenderunt (erant autem alba omnia ejus indumenta, cum equo albo) præſtito per eum juramento, ſecundum formam, quam Imp. coronandi Eccleſiæ Romanæ præſtare ſolent. Poſtea autẽ nunquam

Unctio & coronatio Imperialis 1312.

aſſur-

aſſurrexit Cardinalibus, ſicut antè, nec quemquam in ſuam menſam locabat. Pœnituit autem Papam, videntem ejus potentiam ac rancorem inter Robertum & ipſum Principem: imò & inter Philippum regem Franciæ, & ipſum Regem. Turbavit enim Francum quod ipſe Rex ſe in ſcribendo præpoſuit: ipſique tres Papa, Robertus & Philippus in ejus exterminium cogitabant. Cæſar autem ab Urbe recedens, inibi reliquit Hugonem de Buchegge Comitem, cum trecentis galeatis: qui cum Stephano prædicto viriliter ſe tenens, & frequenter cum Guelfis confligens, urbem S. Petri, quam Cæſar habere non potuit, acquiſivit.

Hugo de Buchegk Comes.

Cæſar autem Florentiam, habentem ultra centum millia armatorum (omnes n. Guelfi illuc ſubſidium deſtinârant) cum pauca gente obſedit. Infirmus autem factus aliquantulum, in villam vicinam ſub monte, cauſſa melioris aeris collocavit, & aſcendentes inimici in montem, vexârunt Cæſarem lapidibus & ſagittis. Et dicente Cæſare: Ah quòd neminem habeo cui hæc cordi exiſtant: multi aſcendentes de turba Cæſaris, difficulter è monte inimicos fugarunt, interficiendo ducentos, & ultrà. Decreſcente autem turba Cæſaris, miſit pro relictis in Urbe, & ſic Hugo de Buchegge cum relictis Romæ, urbe Stephano commiſſa, ad Cæſarem properavit, in itinere duobus conflictibus feliciter triumphando: plures enim quam ipſi fuerant in obſidione Florentiæ, Cæſari præſentarunt captivos.

Rupertus Apulus à Cæſare hoſtis declaratus.

Poſt hæc Cæſar Piſas rediens, citato inibi Roberto rege, & habitis proceſſibus debitis, in eum tanquam in majeſtatis læſæ reum, ac proditorem & hoſtem Imperii, privationis omnium Dominiorum & decapitationis, ſi unquam veniret in Imperii fines, ſententiam promulgavit. Quam ſententiá Clemens Papa poſt mortem Cæſaris revocavit, prout notatur in Clem. *de re judicata. c. paſtoralis cura.*

Convenit autem Cæſar cum rege Siciliæ, de danda filia ſua filio Siculi: & diſpoſuit ſe iturum Neapolim, & in partes illas. Rex quoque Robertus diſpoſuit recedere de regno Cæſare veniente, & in Provinciam ſe transferre. Decrevit autem Cæſar, ſe Apuliam & terram Roberti, Siculo commiſſurum. Præceperat etiam omnibus civitatibus, Epiſcopis, & aliis magnatibus Alemanniæ, ut tranſmitterent novam gentem, quæ jam erat in itinere veniendi. Venerat etiam mater Imper. filia Comitis Flandriæ cum filia Siculo danda, uſque Baſileam, ad Cæſarem profectura. Ducebatur etiam domina Catharina ſoror Ducum Auſtriæ quondam Alberti Rom. regis filia, Imperatori nu[illegible]. Præmiſerat etiam Cæſar prædictum Comitem de Blankenberg ad Urbem, ſibi apu[illegible].Petrum domicilium paraturum: & venit Cæſar cum exercitu ſuo juxta Senas, aliquot diebus, ad Senenſium ſibi rebellium terram ignis incendio devaſtando, & captos ex eis in arboribus ſuſpendendo. Et in aſſumptionis virginis Mariæ vigilia, decantata coram eo Miſſa, eoque per quendam Prædicatorem communicato, poſt miſſam cœpit illico infirmari. Dicebatur enim quod ipſe Prædicator venenũ ſub ungue digiti tenens abſconſum, poſt communionem potui Cæſaris immiſiſſet, & illico diſceſſiſſet. Cùm autem conſuleretur Cæſari quod Piſas reverteretur, ipſe ſe in ſervitio Domini eſſe, & non retroceſſurũ reſpõdit, & procedens, cùm veniſſet ad villam quæ dicitur Bonconvet, progredi ultrà nequivit: ſed in die B. Bartholomæi deceſſit, quem exercitus Piſas reduxit, ubi cum ineffabili lamẽtatione eſt honorificè ſepultus, anno Domini M. CCC. XIII. Sicque heu periit columna magnanimitatis & juſtitiæ ac flos germinis Germanorum.

In ſynaxi Cæſari toxicum miſcetur. 1313.

Piſani autem eum magnates Cæſaris repatriantes ſecum retinere non poſſent: multi tamen militares de exercitu remanſerunt cum illis. Et facta eſt briga magna inter Robertum regem capitaneum Gelforum, & Piſanos, ut & facto poſtea per annum conflictu ante montem Catinum, ubi omnis pars Gelforũm convenerat, Piſani cum Alemannis vicerunt: & occiſi ſunt in die illa multa millia Gelforum: & cecidit Joannes Princeps, frater regis Roberti. Super quem ſedens Comes Niger Piſanus, miles factus eſt ſuper eum. A tempore n. quondam Chunradini, nullus de progenie eorundem Comitum militari voluit, niſi in bello ubi fieret vindicta in ſtirpe quæ Chunradinum occidit.

Mortuo itaque Hainrico Imp. & vocatis Principibus in Francfurt, Fridericus Dux Auſtriæ, filius Alberti regis, & nepos Rudolfi regis, pro regno laborabat. Cui Petrus Treverenſis, Mogunt. & olim Epiſcopus Baſilien. quem Albertus quondam rex læſerat, & Balduinus Treverenſis, & Joannes Bohemus, ſe opponunt. Fridericus autem Auſtralis alloquitur Rudolphum & Ludovicum Duces Bavariæ, Palatinos Rheni, exhibens ſe ad aſſiſtendum eis. At illi æſtimantes ſe tanto negotio impotentes, ſe Friderici ſervi-

Fridericus Dux Auſtria ad regnum aſpirans.

ſervitio aſtrinxerunt. Dux quoque Saxoniæ,& Voldemarus, Marchio Brandenburgenſis,Friderico adhæſerunt. Hi enim laici omnes & uxor Bohemi,fuerunt quondam regis Rudolphi nepotes. Item Hainricus de Vjrnenberg Colonienſis,acto inter alios tractatu fecit,quòd filia fratris ſui Comitis de Virnenberg copulata fuit Hainrico Duci Auſtriæ, fratri Friderici,ſimiliter adhæſit eidem.

Veniente autem Friderico cum forti exercitu valde,& caſtrametante juxta Franckfurt apud Saxenhauſen: Petrus Moguntinus naves afferens, victualia juxta Moguntiam abſtulit Friderico. Exercitus autem Moguntini, Treverenſis & Bohemi,ſe ex inferiori parte Mogani collocavit. Inductus eſt autem Dux Ludovicus Bavariæ junior, qui & aliàs Friderico prævaluit in conflictu, quòd contra eum eligi ſe permiſit: quia in promiſſione facta Friderico,ipſe Ludovicus intelligebatur exceptus. Inductus eſt etiam N.miles Goldemari Brandenburgenſis,habens ab eo mandatum ſufficiens in genere eligendi,Ludovicum elegit contra Domini voluntatem. Electi ſunt igitur in diſcordia,in die beati Lucæ Evangeliſtæ,anno Domini M. CCC. XIV. Fridericus Dux Auſtriæ, ab Archiepiſcopo Colonienſi,à Rudolpho Bavaro, Palatino Rheni, & à Duce Saxoniæ: Ludovicus verò,à Petro Moguntinenſi,Balduino Treverenſi Archiepiſcopis, Woldemaro Marchione,& Joanne rege Bohemiæ: nec ij Principes convenerant,ſed quisque in ſuo exercitu,per ſe vel per procuratorem elegit,& in ſuis exercitibus publicarunt. Fridericus autem Auſtralis præ fame recedere eſt coactus,multique detrarii in aſcenſu manſerunt in via.

Fridericus & Ludovicus in diſcordia Cæſares electi 1314.

Ludovicus itaque Aquiſgrani à Moguntino & Treverenſi,in loco quo debuit,ſed non à quo debuit: Fridericus verò in Bunna à Colonienſe,à quo debuit, ſed non in loco in quo debuit,coronati ſunt. Adhæſerunt autem Ludovico civitates inferiores Rheni, uſque Seltz: Friderico autem,Seltz,& ſuperiores regni civitates,exceptis Berna & Solodora, quæ neutrum curabant. Deſcendit autem Lupoldus Dux Auſtriæ frater Friderici cum grandi exercitu Spiram, contra Ludovicum: ubi Ludovicus ceſſit de campo in cœmiterium Judæorum. Lupoldus autem villas Spirenſium & aliorum inibi adverſariorum comburens,aſcendit. Tranſivit poſt hæc ipſe Lupoldus juxta Auguſtam, flumen Lech,& in ſuperiori Bavaria multa,& inter alia oppidum Landſperg per ſe victum, ignis incendio devaſtavit.

Indicta eſt autem Baſileæ Curia in feſto Pentecoſtes, ſolenniſſima per Auſtrales, ubi inter Fridericum electum & filiam regis Arragonum,& Lupoldum & filiam Comitis Sabaudiæ,nuptiæ celebrantur. Ibi quot & quanta haſtiludia, etiam torniamenta perafta ſint,quis enarraret? Ubi Comes de *Katzenellenbogen,* per dictum *Grat* de *Gebwilre* militem haſtiludio proſtratus,cum maxima pœnitentia moriens,cum magno fletu mulierum Baſilienſium,ad Rhenum eſt deductus. Monſtrabantur ibi ſanctuariorum inſignia,quæ regum dicuntur,ſcilicet lancea, clavus,pars crucis Salvatoris, Corona, gladius Caroli,& alia,per quendam Ciſtercienſem: & cecidit machina, præ multitudine hominum,ubi plurimi ſunt oppreſſi. Cecidit & tempore haſtiludii alia machina, ubi læſæ ſunt plurimæ dominarum,& multa clenodia ſubtracta. Ubi Joannes de Clingenberg,præteritis & præſentibus,& poſtea XXX. annis continuatis, valentiſſimus militum cenſebatur.

Auſtriorum Principum nuptiæ Baſileæ habitæ 1315.

☞ Obſedit autem Lupoldus Solodorum,& ad recognoſcendum fratrem ſuum pro rege coegit. Aſcenditque cum magno exercitu verſus Suiciam, volens fratri villas illas, quæ ſunt de jure Imperii,ſubjugare. Et cum Ottho Comes de Straſberg cum uno exercitu ex parte Ducis ingrederetur,per vallem *Underwalden*,artans eam partem, ac declinare volens ad Ducem,& aſcendente Ducis exercitu magno ex alia parte montium: ecce deſcendit populus Suiciæ cum impetu per clivum montis quendam, & læſis ibi atque ſine miſericordia interfectis melioribus nobilibus,qui præceſſerant, Ducem cum exercitu ſuo lamentantem fugaverunt. Et Otto de Straſberg intelligens, per clivum montis,per quem deſcenderant pedites feſtinanter aſcendit: ex quo læſus intrinſecus, poſtea breviter eſt ſepultus. Perierunt autem ibi mille quingenti. Sicque valles illæ pòſt adhuc ſtant invictæ. ☜

Nota de Helvetiis. Auſtriorum clades ad Moregartum montem.

Celebravit autem Clemens Papa quintus poſt mortem H.Cæſaris Concilium Viennæ,revocans ſententiam Imp.contra Robertum Regem prolatam: & eidem ſancto Impe-

Concilium Viennenſe contra Henricum Cæſ.

Imperatori perjurium impinxit, mulas faciens conſtitutiones, quas non pulbicavit, morte præventus. Obiit autem Burdegalæ, ubi curiam habuit: Cujus theſaurum ejus patruus occupavit. Vacavit autem Curia plus quàm per annum.

Ioannes 22. Papa.

Poſt hæc Cardinales congregati Avinionem, per Robertum regem incluſi, Jacobum Epiſcopum Caturcenſem, ipſius regis olim Cancellarium, elegerunt in Papam, anno Domini M.CCC.XV. menſe Auguſto: & vocatus eſt Joannes XXII. qui conſtitutiones Clementis publicavit & ſanctum Ludovicum ordinis Minorum, prædicti Roberti fratrem Marſiliæ ſepultum, canonizavit: Epiſcopum Caturicenſem ex quadam ſuſpicione ſortilegii in Papam facti, degradatum, excoriari fecit, & in omnibus favit Roberto.

Poſtea Fridericus & Ludovicus electi Roman. reges cum magnis exercitibus in Suevia juxta Eſlingen, pro regno quod uterque habere conabatur, convenerunt, ubi in fluvio Neccaro non ex propoſito, ſed caſu, adaquantibus equos hincinde abeuntes, & adjuvantibus utriſque ſuos paulatim, magna eſt facta ſtrages utrinque, multique nobiles utrinque capti. Ubi & Wernherus Comes de Honberg eſt captus, Neccarusque ſanguineus videbatur, propter occiſionem equorum.

Luſus equeſtris ad aquas Helveticas.

☞ Indixitque Lupoldus Dux Curiam in Baden, in terra ſua: ad quam quanta multitudo nobilium confluxerit, quantaque haſtiludiorum ſolennia ſint peracta, de Machinis ſpectaculorum, de XII. candelabris, & candelarum magnitudine & longitudine, quarum unam vix XII viri portabant, & multis aliis, quis enarrabit? Ibique ſoror Dominorum Ducum Auſtriæ Ludovico ſeniori de OEtingen eſt conjuncta, quæ antè ex ſorore Comitis de Wirtenberg habuit filium & filiam: qui Ludovicus ante fuit Secretarius Ludovici electi, & ſervitor: poſtea eum perſequebatur ad unguem. ☜

Auſtriorum contra Ludovicum Bavarum.

Lupoldus quoque Dux iterum cum grandi exercitu verſus Spiram deſcendit, adverſantium villas comburendo, & cùm aſcendiſſet, dimiſſa gente ſua, illico ſibi nunciatur, Ludovicũ aſcendere cum magno equitatu feroci. Ipſe Lupoldus dilapſa gente ſua, nuncios miſit, ad Comitem Udalricum Ferretarum & Joannem Epiſcopum Argent. repentè deſcendit: qui duo cum ſuis populis ad Broſcam flumen (ab Occidente verſus Orientem fluens in Argentinam) ſe cum magno tremore locârunt. Et venit ſuper Bruſcam Ludovicus electus, cum Treverenſi, Bohemo, gente Maguntini, & aliis, cum quatuor millibus galeatorum electis. In nocte autem Comes Ferretarum de Bruſca verſus *Molleſheim*, præ timore receſſit. Manè autem reverſus ad Bruſcam, populi, quos adverſarii quodam modo comediſſent; illi aſſerentes, ſe nolle cum ruſticis pugnare, Bruſcam juxta Argentinam tranſibant, ſe juxta *Thorolitzheim* collocantes, tamdiu confligere differendo, quoad Lupoldo gens magna equitum & peditum affluebat. Argentinenſium autem pars una, ſcilicet Zornonum Friderico: alia verò, ſcilicet Mulnheimenſium Ludovico favebat. Et cum Argentini prius Fridericum recepiſſent, nunc in tranſitu Ludovicum multis cum armatis ingredientem & citò egredientem, more regio in majori Eccleſia receperunt, qui & ipſe eorum privilegia confirmavit, Anno Domini, M.CCC.XX. de menſe Auguſto.

Partium hoſtiles exercitus prope Argentinam.

Fridericus autem cum in Auſtria de congregatione Ludovici intellexiſſet, cum paucis ſpadonibus curſu velociſſimo properavit ad Rhenum. Veniensq. Rinaugiam, intellecto diſcrimine fratris, properavit ad ipſum, & appropinquans aciei Ludovici, quam credebat eſſe Lupoldi, retrocedentes per aliam viam ad aciem Lupoldi venerunt: qui amplectens fratrem præ gaudio, flevit amarè, dicens: O Domine, quàm diu & in quanto periculo me dimiſiſtis? & diſtabant acies in plano campo ad invicem, non ad quartam partem miliaris, paratæ ad conflictum. Gens autem Lupoldi abductis equis ſe paravit ad pugnam, clamatumque fuit ſub pœna capitis, ne quis calcaria retineret: graviſſq; ſunt de Friderici adventu. Dicto autem in acie Ludovici, de adventu Friderici, miſſus eſt miles cum conductu de acie Ludovici ad tentandum, de pugna ad aciem Lupoldi. Prætenderant enim inferiores, ſe nolle confligere cum Lupoldo: quia eo victo, finem negotii quò ad Fridericum non haberent. Adducto autem milite coram Friderico, dixit Fridericus militi: Dicite avunculo meo, me hîc ad conflictum paratum, & tempus eſſe ut finem noſtræ guerræ, Imperii fidelibus faciamus. Et cùm jam ſuperiores, in anguſtia & tremore cõſtituti fuiſſent, eò quod inferiores nobiliſſimã habẽtes militiã, evaginatis jã gladiis

ſciſtos

ſe iſtos ſimulaverant invaſuros: eccereverſi ſunt ultra Bruſcam, quantocyus poterant deſcendentes, quos iſti per biduum ſunt ſequuti.

Eisdem temporibus, anno M.CCC.XIX. menſe Julio, obiit Woldemarus Marchio Brandenburgenſis abſque liberis, Marchionatus diſpoſitione ad Imperium devoluta, fuitque cum magna lamentatione manifeſtè ſepultus, quem poſtea ad 28. annos vivere dixerunt. De quo Marchionatu Ludovicus Princeps poſtea Ludovico, filio ſuo primogenito, providit, de quibus infrà dicetur.

Woldemari Brandenburgici obitus 1319.

Eisdem temporibus, Gerhardo de Senar Epiſcopo Conſtantienſi mortuo, & electis in diſcordia in Curia Romana litigantibus, H. de Klingenberg præpoſito, & H. de Werdenberg Canonicis Conſtantienſibus, iidemque per ſententiam deberent excludi, & ſpes eſſet de Mathia cuſtode Monaſterii Morbacenſis, ordinis S. Benedicti, Baſilienſis diœceſis, fratre Hugonis Comitis de Bucheck/ ſervitoris Roberti Regis Siciliæ, poſt excluſionem electorum promovendo: ecce moritur Petrus Archiepiſcopus Moguntinenſis. Quo intellecto in Curia, Joannes Papa, ad preces prædicti Roberti Regis Siciliæ, ob ſervitia prædicti Hugonis, eidem Mathiæ de Bucheck/dilecto etiam Ducibus Auſtriæ, de Moguntinenſi Archiepiſcopatu providit. Qui deſcendens primum Spiram, à clero honorificè receptus, cum proceſſione & crucibus venit Moguntiam, honorificè quoque ibi receptus, qui ipſam Eccleſiam quinque annis potentiſſimè gubernavit, cui in magnanimitate & virtutibus ſimilis tunc non eſt viſus.

Mathias à Bucheck Archiepiſcopus Moguntinus 1320.

Excluſis autem dictis electis, Rudolphus de Monteforti per ipſum Papam ad Conſtantienſem Eccleſiam eſt promotus, * cui etiam vacans monaſterium S. Galli committitur. Sed eo tam diu aſſiſtente Ludovico, idem monaſterium ad preces Hugonis de Buchegge, collocatum eſt N. de Bonſtetten/avunculo Berengarii de Landenberg/ qui ſe fecit extra cœmiterium ſepeliri.

Rudolfus Monfortius Epiſcopus Conſtantienſis.

Mortuo Baſileæ illis diebus Udalrico, unico Comite Ferretarum, abſque filiis, & Comitatu pro majori parte ad Eccleſiam Baſilienſem devoluto, jamque in ipſius Comitatu populus adventum Baſilienſis Epiſcopi expectaret: Ecce Johanna Comitis filia cum Dominio traditur Duci Alberto: & poſt multa diſcrimina, poſt ſubmerſionem Montanam, nuncij plures literas legentes, poſt expugnationem aliquam caſtrorum per chabilonem factam, de Epiſcopatu litigante cum commiſſione Baſilienſis, poſt multos proceſſus, tandem ceſſit Hartungus diſpenſatione ſuper beneficiis, & pro receptis obtenta. *

Comites à Pfirt deficiunt 1324.

Egreſſus eſt autem de Auſtria ſub anno M. CCC. XXI. Fridericus electus cum gente magna in Bavariam, ad quem Lupoldus frater ejus cum DCCC. galeatis de Suevia properavit. Ludovicus autem cum exercitu ſuo, antequam fratres convenire poſſent, aciem ſuam ad invadendum Fridericum direxit. Lupoldus autem juxta Monacum Bavariæ Iſeram tranſiens, ſe ſatis ambiguè committēs fortunæ, Ludovici exercitum ſequebatur repente. Quod Ludovicus intelligens, receſſit de campo, munitionibus ſe committens. Sicque Fridericus & Lupoldus convenientes (quod non poſſe fieri credebatur) mirabiliter ſunt gaviſi, terramque Ludovici ſuperiorem Bavariam decem hebdomadis ignis incendio, omnique inquietudine vaſtaverunt.

Auſtrii Bavariam populantur. 1321.

* Poſt hæc miſerunt Auſtrales Heinricum fratrem ipſorum cum exercitu, in favorem Papæ Joannis Brixiam in ſubſidium partis Gelfæ: qui cum inibi aliquandiu ſtetiſſet, non multùm viriliter agens, concordatus cum Cane Veronenſi adverſario, clam comportaverat pro conductu: & ſimulans ſe cum exercitu ſuo quoſdam Gibellinos invaſurum, repentè receſſit, & in Auſtriam eſt reverſus. *

Henricus Auſtriacus in Longobardiam anno 1322.

Ingreſſi ſunt itaque iterum ſuperiorem Bavariam ſub anno Domini M. CCC. XXIII. de menſe Septembri, Fridericus & Heinricus Auſtrales, cum duobus millibus & ducentis galeatis, & quatuor millibus Hungarorum & gentilium ſagittariorum, miſſis ſibi à Rege Hungariæ, & de Suevia Lupoldus frater eorum cum DCCC. galeatis electis. Tardante autem ſe Lupoldo in vaſtatione terræ Wilhelmi Comitis de Monteforti, qui tunc Ludovico adhæſit, cui aderant Joannes Rex Bohemiæ & Balduinus Archiepiſcopus Treverenſis cum exercitu ſuo, ſcilicet mille D. galeatis, & cum XXXM. peditum ad Friderici exercitum declinavit, vexillum conflictus committens Comiti de Schlüſſelberg. Ipſe autem met Ludovicus duodecimus in armis blaveis, cum albis cruci-

Anticæſarū apparatus bellicus 1323

bus,ne cognoſceretur,abſque ſignis Regiis apparebat. Non enim dubitavit,ſe ſi vinceretur,occidi. Aderant etiam ſibi Ludovicus Burggravius de Nurnberg, duo de Oetingen, Wilhelmus de Monteforti, multique Comites & Barones. Cumque veniſſent ad flumen parvum, quod eorum exercitus dividebat,ſagittarii Auſtralis ipſum adeò infeſtabant,quòd ad caſtrum ſuum vicinum ſitum ſuper ipſo flumine,ſcilicet Waſſerburg/declinavit,manè tranſeuntes ibidem. Intellecto autem quòd Bavari tranſiviſſent, & conſulentibus pluribus quòd Fridericus paulatim diſcederet verſus iter Lupoldi declinando: ipſe Fridericus animoſus nimis,omnino ſe diſpoſuit ad conflictum in armis Regiis contra ſuorum conſilium procedendo,& præmiſit aciem quingentorum galeatorum, quam ſequebantur cum vexillo acies octingentorum galeatorum. Poſtremò ipſe in acie octingentorum proceſſit,& progredientibus ad conflictum,fractoque vexillo Bavari, acriterque certantibus Auſtralibus,& præſertim Friderico manu ſua.qui valentior in pugna reputatus eſt inter omnes, cedenteque acie Bavarorum, ita quòd Auſtralis viciſſe credebatur omnino: ecce equites Bavari revocantes pedeſtres qui ceſſerant,ac ſe terræ committentes,cum illis reverſi ſunt ad conflictum. Poſt hæc venit Burggravius de Nurenberg cum acie equitum, cum clamore & fugientibus ſagittariis Auſtralibus, multiſque cum illis,captoque Heinrico Auſtrali,ac dejecto Auſtralium vexillo, eiſque pro majori parte terga vertentibus,& valentioribus captis, tandem armiger quidam Fridericum deſolatum à ſuis,equo etiam ejus perforato,eoque ſe demittente ad terram, capere volens, nec eum cognoſcens,quæſitus fuit ab illo,cujus eſſet ſervitor. Quo reſpondente, quòd Burggravii: Fridericus fecit Burggravium advocari,cui gladium porrexit,& ejus gratiæ ſe commiſit,qui eum certificatus de vita,Bavaro præſentavit. Salutante autem eum Bavaro,& dicente: Avuncule,libenter videmus vos. Ille autem conſternatus animo,non reſpondit. Licet autem multi conſuluerint, quòd in ſignum victoriæ pernoctent in campo manerent: Ludovicus tamen timens aciem Lupoldi receſſit. Lupoldus hoc intelligens, dolenter receſſit, miratus, quòd Rex Romanorum in diſcordia captus, non eſſet occiſus. Et factus eſt conflictus in die ſancti Michaelis, quo quinquaginta anni fuerant,quòd avus amborum,Rudolphus de Habſpurg, in Regem electus eſt Romanorum,& poſtea Auſtrales in potentia decreverunt.

Fridericus Rex in conflictu à Ludovico captus,

Habuit autem Ludovicus quendam Martinum monachum devotum & humilem, poſtea factum ſacerdotem, qui ſibi multa futura prædixit. Hic ante medium annum, Fridericum ante diem Michaelis finitum captivandum prædixit, curiam ſuam in valore centum marcarum cuidam de Monaco, paciſcenti in contrarium, ad certam ſummam pecuniæ obligans ſuper eo: & in die ſancti Michaelis, alter, invito Martino, & continuò dicente, Vos aliud audietis, curiam per judicium occupavit: quæ ſibi, comperta veritate, eſt reſtituta: ipſeque Martinus pecuniam acquiſitam juſſus eſt recipere.

Heinricus quoque Auſtralis captus Regis Bohemiæ, reſtitutis ipſi Regi quibusdam munitionibus Moraviæ, quas Auſtrales occupaverant, liberatur: Fridericus verò in caſtro Trauſnit Ludovici fortiſſimo detinetur,multique Auſtralium,præſertim de Walſee, durè tenti in magnis ſunt pecuniis talliati.

Alſatia in Ludovici partes tranſiit.

Civitates autem Elſatiæ, Columbaria, Schletſtat/ Ehenheim/ Rosheim/ Hagnowe/quæ Friderico adhæſerant,territæ, Albertum Humelionem de Liechtenberg militem Suevum,in advocatum Ludovici nomine receperunt. Joannes quoque Epiſcopus Argentinenſis convenit cum eis, de non aſſiſtendo alicui eorundem. Marchiones verò de Baden perſeverantes in Lupoldo, oppidum Selz Imperiale eis obligatum per Fridericum, ingreſſi,infeſtationes plurimas patiebantur. Lupoldus autem veniens Baſileam,militiam convocavit. Congregati verò ſunt nobiles utriuſque ſexus,qui Lupoldum choriſare & jucundari quantum poterant compulerunt: at ille fecit omnia abſque riſu. Miſit autem L. galeatos in Enſisheim, qui Columbarienſes cum inquietudine infeſtarent,quos poſt hæc in Selz deſtinavit: qui civitates & Bavaros ſpoliis & incendiis infeſtantes,inibi potenter ſunt obſeſſi. Lupoldus autem gentem in navibus traducens, quamvis reſpectu obſidentium minimam,liberavit obſeſſos,& contra ſuorum conſilium, ſuadentium eum tutiùs ultra Rhenum reverti,per Elſatiam eſt reverſus, undique cum incendio prætereundo. Argutus autem ab Argentinenſib. damnificatis per incendia, malè

malè in ſe actum eſſe, & ob hoc ſe hujuſmodi incendia non obmiſſurum reſpondit. Verecundantes autem Bavari, quòd ob tam paucam gentem receſſerant de obſidione, ſcripſerunt Lupoldo; qui jam verſus Apri-Monaſterium aſcenderat, ſe cum eo, ſi eos expectaret per biduum, pugnaturos: quos cum biduo expectaſſet, aſcendit.

* Poſt hæc Eberhardus de Wittenberg/ caſtrum Richenberg/ quod Marchiones de Badeo tenebant, potenter obſedit. Matthias Maguntinus cum magna gente ſubvenit eiſdem. *

Invenit autem Lupoldus tunc temporis expertum nigromanticum, cum quo de eductione Friderici tractavit. Confidentibus autem ipſis duobus ſolis in camera bene firmata, Lupoldo, & magiſtro faciente characteres ſuos: ecce venit dæmon ſtans coram eis, in ſpecie viatoris habentis calceos corruptos, & pileum in capite, oculosque lippos. Cui Lupoldus ait, Noſtis me? at ille ait: Benè noſco te, & quæſitis aliquibus, injunctoque ſibi, quòd abſque omni periculo deduceret Fridericum à captivitate: Dæmone reſpondente, quòd ſic eum educeret, dummodo ei conſentiret, nimis territus eſt Lupoldus. Dæmonque veniens ad caſtrum Trauſznit in ſpecie ſcholaris cujusdam, in partibus Ergoviæ, habentis pannum circumvolutum per collum, ac ſi in eo panes portare vellet, dixitque Friderico: Ingredere hunc pannum, & ducam te ad tuum fratrem Lupoldum. Quo reſpondente, quis eſſet? & illo dicente, Non cura, ſi ingrederis, ſecurè te ducam: Fridericus facto crucis ſigno, & invocato Chriſti nomine, dæmonem profugavit, dicens cuſtodibus ſuis, quòd per aliquas reliquias vel preces à dæmone ſe cuſtodirent, quod & factum eſt diligenter. Qui poſtea liberatus, videns ſcholarem dixit: Hic fuit dæmon, qui voluit me eduxiſſe.

Lupoldus arte magica fratrem à vinculis eximere conatur.

Eo tempore mortuo Matthæo Mediolanenſium Domino, relictis Galeatio, Joanne, Marco, Luca, & Stephano filiis, & Galeatio ſeniore Dominium occupante, cum Papæ Joannis mandatis pluribus paruiſſet, tandem eo non deſiſtente, parere contempſit: qui citatus perſonaliter, etiam de articulis fidei reſponſurus, non comparens, excommunicatus, poſt annum de hæreſi eſt damnatus. Hic à Ludovico electo Romanorum rege, cùm Fridericum cepiſſet, regimen Mediolaneuſe aſſumpſit. Conglutinatis autem Papa, Franco & Lupoldo: Papa Ludovicum ſuper eo, quòd nondum approbatus per ſedem Apoſtolicam, jura Imperii adminiſtraret, & Galeatium hæreticum foveret, Avinionem citavit, & non comparentem excommunicavit, & poſt annum ſimiliter de hæreſi condemnavit (contra quos tamen proceſſus Ludovicus electus ex quibuſdam cauſis rationabilibus appellavit, ipſamque appellationem eidem Papæ intimavit) privationis juris electionis, Ducatus ſui & Dominiorum, & aliis pluribus in enm, & filios, & fautores ejus, ſucceſſivè ſententiis promulgatis: quas Lupoldus undique ubi potuit in odium Ludovici procuraverat promulgari.

Ludovicus Caſparum communicatur.

Convenerant autem Francus & Lupoldus in Bare, ubi multa, & præſertim contra Ludovicum tractaverunt, Papa eis annuente. Convenerunt & Principes Eccleſiaſtici, nuncii Papæ & Franci, ac Lupoldus in Rens, prope Confluentiam, ac ſoli ducti ſuper Rhenum in navi, diu tractaverunt de Franco in Impetarorem promovendo. Sed per fratrem Berchtoldum de Bucheck/ Commendatorem domus Teutonicorum in Confluentia, fratrem Domini Matthiæ Moguntinenſis Archiepiſcopi principaliter extitit impeditum: de quo cum ſecretariis Papæ Joan. Decanus Moguntinenſis detulit, quod ipſum poſt mortem Matthiæ Maguntini, ab ipſius fratris Berchtoldi proviſione retraxit. Reverſæ ſunt autem prædictæ civitates Alſatiæ à Ludovico ad Lupoldum, nomine fratris ſui Friderici captivi, & crevit potentia Lupoldi. Qui aliquoties ſcribens Franco vel Papæ, tali titulo utebatur: LUPOLDUS *Dei gratia, Auſtria, Styria, Carinthia & & Moravia Dux: Dominus Carniolæ & portus Naonis, Comes in Habſpurg & in Kiburg, ac Landgravius ſuperioris Alſatia.*

Obſedit autem eo tempore Ludovicus oppidum Burggowe/ Ducis Lupoldi, tempore hyemali, quo Dux in illa parte eum impedire poſſe nullatenus credebatur. Scripſit autem Dux Burchardo de Ellerbach, miniſtro ſuo, quòd ſe viriliter teneret, quia cum infra dies XIV. liberaret, & repentè veniens cum gente forti, cum illis ignorantibus appropinquaret, Ludovicus tardè intelligens, dimiſſis ex prato, ne eum inſequeretur Burchardus, machinis & caſtris evaſit.

Tractabatur autem ſæpe de liberatione Friderici: & impediente liberationem ejus, quòd Dux inſignia ſanctuariorum Imperii, lanceam videlicet & alia, noluit reſignare. Dicentibuſque ſuis, quòd frater ſuus eſſet ejus captivus: Dux prænoſcens aſtutiam Ludovici, dixit tractatoribus: Ecce ne hoc mihi impingatur à vobis, dabo vobis ea inſignia, & ſcio quòd nec adhuc prout tractaſtis compoſitionem, fratrem meum rehabebo. Quod etiam cum factum eſſet, Lupoldus Ludovicum adeò infeſtavit: quòd eandem Ludovicus cum Friderico, communicante eos ambos poſt Miſſam uno Carthuſienſi, eorum confeſſore, & ſervare pacta jurantibus, latenter convenit. Emiſſo autem Friderico, & ſervante pacta, Lupoldus uſque ad mortem ſuam reſtitit Ludovico.

Fridericus à cuſtodia liberatur.

S. Hippolytus Alſatiæ oppidum.

Obſedit autem Lupoldus oppidum S. Hippolyti, Lantgravij Elſatiæ, ſervitoris Ludovici, qui ipſi Lupoldo, ſæpe Veneris cauſa Argentinam eunti, dicebatur inſidias poſuiſſe. Ipſe Lupoldus muros deſtruens funditùs, villam tenebat. Quamvis autem Medici ſibi prædixerint, quòd cum labores necarent, non deſtitit ab expeditione, ſed cum exercitu deſcendens Spiram obſedit. Spira reverſus, Argentinæ in curia Dominorum de Ochſenſtein decumbens & inſaniens, abſque pœnitentia diem clauſit extremum.

Ludovicus in Italiam movet, 1327.

Iverat autem illis diebus Ludovicus in Lombardiam, quem Galeatius Dominus Mediolanenſis ſumptuosè deduxit, quem tamen poſt magnam ſibi datam pecuniam, Romam quaſi captivatum traduxit, Wilhelmo de Monteforti Mediolanum committens: quòd non Imperii, ſed facta ſua agens, & pecuniam ad partes tranſmittens, Imperium negligebat: propter quod, quamvis æſtimaretur in virilibus geſtis valentior hujus mundi, non tamen extitit ibi nimiùm commendatus.

Fuit autem Ludovicus Mediolani in Eccleſia S. Ambroſii, à Joanne Archiepiſcopo Mediolanenſi, in feſto Pentecoſtes, cum Margareta uxore ſua, anno regni ſui XIII. corona ferrea coronatus: & poſt hæc Romam veniens à Romano clero & populo gaudenter & comiter eſt receptus, ac XVII. die Januarij, qua cantatur. *Omnis terra*, anno regni ſui XIV. ex parte totius Romani populi, per Senatores, præfectum urbis & cancellarium populi Romani, omnibus nobilibus acclamantibus, in Eccleſia S. Petri, cum ipſa conjuge, Imperiali extitit diademate inſignitus. Prætenderant enim urbici, hoc eis competere, Papa etiam nolente: præſertim cum Senatores priùs Papam requiſiverant, ut ad urbem ſe transferret. Ludovicus etiam Joanni Papæ pro tunc crimen læſæ majeſtatis & hæreſim impingebat.

Ludovici coronatio, anno 1328.

Petrus de Corvano Antipapa creatus.

Poſt hæc Petrum de Corbario, fratrem Minorem in ſummum Pontificem, quantum in eis eſt, creaverunt, & ob hoc multis creatis Cardinalibus & Epiſcopis, per illos magni in Eccleſia Dei ſcandalum eſt laborium.

Ipſe autem Ludovicus habitis tractatibus cum rege Siciliæ, terram Roberti regis, ſcil. Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoque collectis omnibus terram illam relinquere, ſi Cæſar acceleraſſet, & in Provinciam intenderat ſe transferre. At ipſe Cæſar ſegnis tanto tempore, ſtetit otioſus in urbe, quòd quaſi omnia expendebat. Quadam autem vice veniens idem Princeps * in urbe ad caſtellum, in quo olim Conradinus dicebatur decapitatus, ipſum funditùs demolivit.

Mortuis autem inclytis Principibus Lupoldo, Henrico & tandem Friderico Ducibus Auſtralibus, & in Küngsfelt monaſterio, ubi pater eorum Albertus Rex fuit, ſepultis: Ludovicus in Alemanniam eſt reverſus. Dicebatur autem tunc temporis, quòd quidam miles Friderico quiddam ad comedendum dederit, per quod eum in ſui favorem inclinaret, per quod à pediculis mundari non valens, paulatim defecit. Et hi omnes quanquam valentiſſimi fuerunt, ſine maſculis filiis ſunt defuncti.

Ludovico autem egrediente de urbe, cum Wilhelmo de Monteforti, Azzonem, filium Galeatij, ſecum in Lombardia regnare permiſerat, poſt eorum egreſſum quicquid potuit occupavit, & nil in partibus illis remanſit.

Joannis Bohemia Regis profectio in Italiam, 1330.

In diebus illis poſt egreſſum Ludovici Principis de Italia, vivente Joanne Papa, Joannes Rex Bohemiæ cum conſenſu Principis ingreſſus eſt Italiam, & diu inibi manens, Lucanam civitatem pro ſe tenens, quæ eum pro Domino recepit: non more patris ſui quondam Henrici de Lutzelburg Imperatoris. Qui inibi viriliter ſe tenuit, & conſtanter ſe tenens, ac ſe ſucceſſorem Imperatoris & pacificatorem Italiæ ſcribens, Papæ & Imperatori complacere cupiens, & ambobus diſplicens, obligata Luca cum verecundia reverſus eſt, nulla ſibi vel Principi in Italia parte relicta.

Erat

Caſtrum Bononienſe.

Erat autem in diebus illis Bononiæ legatus Papæ, Bertrandus de Pogeto, Hoſtienſis Epiſcopus, Dominium civitatis durè tenens, trudeliter multis occiſis: qui Bononiam muro circundans, & ſibi fortiſſimum caſtrum inibi conſtruens, multaque mala peragens, cui quamvis Guelfiſſimo ipſe Rex Bohemiæ familiaris extitit: tandem per rumorem populi victo repente caſtro & funditus demolito, turpiter eſt fugatus.

Ioannis Bohemiæ Regis proles.

Habuit autem Rex Bohemiæ duos filios, quorum major Carolus nomine, qui marchio Moraviæ nominabatur, habuit ſororem Philippi Regis Franciæ in uxorem. Minor verò habuit filiam M. Ducis Carinthiæ. Habuit & duas filias, quarum unam habuit Joannes primogenitus regis Franciæ: aliam Henricus Dux Bavariæ. Et eece mortuo duce Carinthiæ ſine filio, ſola ipſius regis Bohemiæ nuru relicta, cùm ipſe rex ſine omni briga crederet in ipſo Ducatu filium ſucceſſurum: Ludovicus Princeps de ipſo Ducatu Duces Auſtriæ, filios ſororis ipſios, quondam Ducis Carinthiæ, inveſtivit: filio autem regis Bohemiæ Comitatus Tirolis remanſit. Ex quo ipſe rex contra Principem movebatur odio capitali: juramento affirmans publicè, ſe nunquam reformaturum eidem: Papam etiam, regem Franciæ, & Henricum Ducem Bavariæ, item reges Hungariæ & Cracoviæ incitans contra ipſum.

Ducatus Carinthiæ ad domum Auſtriacam, anno 1331.

Ioannis 22. Papa deceſſus 1334.

Papa autem Joannes de militari progenie natus, ditans fratris & ſororum ſuarum filios & nepotes divitiis & honoribus, anno Pontificatus ſui XIX. moriens, reliquit Sedi decies ſepties centum millia florenorum, Anno M. CCC.XXXIV. Erat autem quidam vicinus Epiſcopus Romæ, in via eundi ad Curiam Avinionenſem ad Papam, cui in nocte mortis Papæ in ſomno apparuit quidam dicens: *Papam quæris? non eſt.* Et poſt puſillum: *Vis videre Papam, ecce iſte eſt*, monſtrata ſibi perſooa magna incognita. Qui procedens in itinere, audivit de morte Papæ Joannis. Veniens autem Avinionem, ivit in conſiſtorium: ingredientes diligenter inſpiciens ſingulos Cardinales. Et cùm non vidiſſet perſonam ſibi monſtratam, quæſivit à quodam, numquid omnes Cardinales ingreſſi fuiſſent? Et reſponſo accepto, quòd omnes, excepto Cardinali Blanco, ordinis Ciſtercienſis, illum quæſivit in domo ipſius, ipſumque inſpiciens faciem perpendit monſtratam, ſibique ſoli in camera ſua dixit: Pater, vos eſtis Papa futurus. De quo cùm ille riſiſſet (nulla enim fuit ſpes promorionis ejus, cùm eſſet humilior & pauperior inter omnes) Epiſcopus expoſito ſibi ſomnio adjecit: Pater, ille qui mihi monſtravit faciem veſtram, introduxit me ad ſtabulum immundiſſimum, ſtercoribus plenum, ubi vidi arcam marmorcam albiſſimam, ſed vacuam. Vos eſtis illa arca, quam debetis in officio veſtro implere virtutibus & ſignis. Et ô paſtor & ſtabularie, Curiam & ſedem apoſtolatus, jam immundiſſimum ſtabulum, ab avaritiis & ſimoniacis ſtercoribus expurgate, vobisque ſanctam Romanam Eccleſiam & urbem recommiſſas habete. *NB.*

Benedictus 12. Papa.

Et ecce in electiooe à tot Cardinalibus quaſi inſciis, ſub altercatione electus extitit: *Ego N. nomino illum: qui ſi eſſe non poterit, nomino Blancum*, quòd repertum eſt à duabus partibus nominatum, dictusque Benedictos XII. Itaque ſtatim pro reformatione Eccleſiæ S. Petri in urbe L. millia expendit florenorum. Et ſicut à Joanne Papa diſcrepabat in ſtatura (ille enim fuit pallidus ſtatura & voce puſillus: iſte in corpore maximus, facie ſanguineus, & voce ſonorus) ita & in moribus diſcrepabant. Ille ad magnificandum & ditandum conſanguineos, ad regnandum nobilibus, & exaudiendis eorum petitionibus, ad veſtiendum annuatim plus quàm LXX. Comites & milites inteodebat: iſte de talibus non curavit. Dixit enim: Abſit, quòd Rex Franciæ, ſi per conſanguineos meos ſuper me ditaretur, me ſicut prædeceſſorem meum ad ſua quævis vota coartaret. Fuit enim ex Tholoſa regis Franciæ, filius piſtoris, Theologorum ſummus, ſed nullus in jure, quem inter omnes à longiſſimis temporibus juſtiſſimum æſtimabant, cui & ante ſuam mortem quidam ſanctus homo, ſe pro eo captivum tradens, quòd illo anoo moreretur, prædixit, quod & factum eſt.

Regis Galliæ ad novum Pontificem legatio.

Huic Benedicto in principio creationis ſuæ Philippus rex Franciæ mittens legatos, audacter, quaſi nihil ſibi denegare auderet, petiit inaudita: inter alia ſcilicet, ut filium ſuum primogenitum, generum regis Bohemiæ, faceret regem Viennæ: quòd ſe faceret vicarium Italiæ: quod ſibi per totam Chriſtianitatem daret decimam deci-

marum per decennium: & ſibi daret totum Eccleſiæ theſaurum in ſubſidium terræ ſanctæ. De quo ipſe & Cardinales territi, ſe reformare cum Ludovico Romanorum Principe decreverunt.

Ludovicus Cæſar Pontificem divus deprecatur 1335.

Quid Ludovicus Princeps ex ſcriptis quorundam familiarium ſuorum, quos in curia Papæ ſemper habuit, qui & hoc ex Cardinalibus certiſſimè intellexerant, intelligens: ſtatim Papæ, & collegio nuncios & literas humillimas deſtinavit, qui nuncii à Papa & fratribus edocti, qualiter & ſub qua forma redire deberent, & ſub quibus articulis abſolutionem & gratiam petere: iterum à Principe, cum illis articulis & mandatis ſufficientiſſimis ſunt reverſi. Inter quos duo erant Comites de Otingen, & præpoſitus Auguſtenſis, & Marquardus de Randecke Canonicus Auguſtenſis R. Bambergenſis, poſtea per Papam ejusdem Eccleſiæ præpoſitus effectus: & magiſter Udalricus protonotarius Principis, decretiſta. Et propoſito in publico conſiſtorio, per prædictum de Randeck ex parte Principis humillimè, ſuper petitione abſolutionis & reſtitutionis, facundo ſermone, de quo omnes qui aderant mirabantur: Papa gratioſiſſimè reſpondens, dixit: Se & fratres ſuos de hoc, quòd nobilis ramus Eccleſiæ Alemannia, qui ſe in perſona Domini Ludovici, lædi per Eccleſiam æſtimans, jam ab arbore Eccleſiæ ſeparari cœperat, eidem arbori cum tam magno honore ſedis redintegraretur, plurimum gratulari: multùm commendans Alemanniã, & Dominum Ludovicum, quem nobiliorem mundi dicebat: conquerens Regi Italiam per tyrannos, ac Regnum Armeniæ capi à Paganis, cujus Principes tempore Joannis Papæ & ſuo Chriſtianorum implorabant auxilium, ac terram ſanctam propter Imperatoris carentiam occupari: unde meritò dixit abſolutionem eidem impertiri ſe debere, quæ & dari craſtino ſperabatur.

Pontifex à Cæſaris reconciliatione averſus.

Verùm prædictus Rex Franciæ, & Rex Siciliæ, ſeu Apuliæ, omnes quaſi Cardinales à propoſito averterant præconcepto. Venerant enim ad impediendum factum ad Curiam, duo Archiepiſcopi, duo Epiſcopi, & duo Comites, ex parte Regis Franciæ, & totidem ex parte Regis Roberti: proponentes erroneum eſſe, tantum hæreſiarcham præponere Dominis eorum Eccleſiæ fideliſſimis: Papamque cavere debere, ne fautor hæreticorum diceretur. Papa verò dicente: Quid volunt Domini veſtri, quòd non ſit Imperium? illis verò protervè dicentibus: Pater non impingatis hoc Dominis noſtris, vel nobis, quod non dicimus, quia contra Imperium non loquimur, ſed contra perſonam Ludovici damnatam. Cumque dicerent, Ludovicum multa contra Eccleſiam feciſſe, Papa dixit: Imò nos fecimus contra eum: Ipſe enim cum baculo veniſſet ad pedes prædeceſſoris noſtri, ſi voluiſſet, ſed ipſe noluit eum recipere: & quicquid ille fecit, quaſi provocatus fecit. Quantumcunque autem Papa aſſereret, ſe meliora pacta ab ipſo Ludovico, pro prædictis regibus, eorum Regnis & poſteris extracturum, quàm ſi eum in turri tenerent: penitùs nil profecit. Rex Franciæ etiam in terra ſua undique bona & reditus Cardinalium interdixit & occupavit. Scripſerant etiam illis diebus ad Curiam, Joannes Rex Bohemiæ, & Heinricus Dux Bavariæ, gener ejus, quòd de auxilio Hungariæ & Cracoviæ regum & aliorum, alium vellent conſtituere Regem Romanorum potenter. Et ſic Cardinales Papam pro tunc ab abſolutione Principis retraxerunt, dicentes: cum ſui in partibus ſuis vellent eum deſtituere, inconſultum eſſe ſedi, ſi propter impotentem & inopem tot Principes offenſaret. Sic dato alio termino deliberationis, nuncii Principis infecto negotio ſunt reverſi.

Auſtrii & Bavari à vicinis Regib. bello incaſſum petiti.

Et ecce illis diebus Carolus Rex Hungariæ, filius fratris prædicti Roberti Regis, terram Ducum Auſtriæ, tunc fautorum Principis, ingreſſus, ipſam multis hebdomadis potenter vaſtavit. Prædicti autem Bohemiæ & Cracoviæ Reges, & H. Dux Bavariæ, terram Principis Bavariam ſuperiorem ingredi intendebant. Princeps autem gentem invictiſſimam congregans terram Henrici Ducis inferiorem Bavariam ingreſſus eſt, cũ ſeptẽ millib. Galeatis, illam XVII. hebdomadis devaſtando. Rex autem Hungariæ audiens tam fortem exercitum adeſſe Principi, ab Auſtria ſine mora receſſit, adventum ejus etiam in Hungaria pertimeſcens. Alii verò tres, quamvis magnam haberent gentem, expectare Principem in campo non audebant. Veniens autem Dux Auſtriæ ad Principem, exercitum ejus in Bohemiam ducere nitebatur. Exercitus verò diu in campo fatigatus, ſe gravem reddebat, ita quod hinc inde exercitus ſunt reverſi. Dicebatur autem, quòd exercitus Principis, quamdiu habuiſſet victum, in omni parte mundi jacuiſſet invictus. Gloriabatur autem Papa Benedictus ab exercitu Principis, cum ſibi referebatur, dicens ad Cardi-

nales:

nales: Iſti dicunt eum eſſe deſtitutum (notando Principem Ludovicum) ſed quis adhuc ingreſſus eſt locum ſuum?

Obſidentibus quoque oppidis Imperialibus ad mandatum Ludovici, oppidum Keiſersberg, Regi Bohemiæ obligatum: conventum eſt: quòd niſi Rex Bohemiæ infra certum tempus ipſos liberare poſſet, Ludovico ex tunc obedirent. Rege verò Bohemiæ eos non liberante: Ludovicus ad jus Imperii oppida Keiſersberg/Türckheim/Münſter/caſtrum Bilckſberg/prius per ſe obligata Bohemo, retraxit.

Cæſar Bohemo pignoratitia Alſatiæ oppida aripit.

Miſit autem Papa ſolennem legatum ad Ludovicum, Epiſcopum Magalonenſem, qui mores & motum Principis erga Eccleſiam indagaret. Prætendebat etiam Papa occupationem Archiepiſcopatus Maguntinenſis per Balduinum Treverenſem Archiepiſc. poſtulatum per Capitulum Eccleſiæ Moguntinenſis factam, & excluſionem Henrici de Virnenberg Archiepiſcopi ſedis Moguntinæ proviſi, reformationi obſtare. Volenſque procedere contra Treverenſem, & Treverenſis cum H. proviſo concordatus, Archiepiſcopatum Moguntinenſem, quem potenter tenuit, Capitulo reſignavit. Capitulum verò, præſertim Magiſter Joannes Underſchopf/Decanus ſedis proviſus, adhærentes Imperatori, prædictum Henricum Archiepiſcopum, ligantem ſe, primò Principi, retentis in manib. Capituli ſex caſtris, & abjuratis per eum ne variare poſſet, ſc. Oppenheim/Bingen/Erenvels/Starckenberg/Lonſtein & Miltenberg/concorditer receperunt, qui & poſtea ferventer Ludovico adhæſit. Rex quoque Joannes Bohemiæ videns ſe non proficere, ſe cum Principe reformavit, homagium præſtando eidem. Dataque certa pecunia eidem Bohemo per Auſtralem, in recompenſam Ducatus Carinthiæ, cum Auſtrali concordati ſunt Hungarus & Bohemus. Quantumcunque autem Benedictus Papa ad abſolutionem Principis niteretur: in prædictis tamen Franciæ & Apuliæ Regibus, & quaſi omnib. Cardinalibus, ſeductis per eos, aſſenſum habere nequivit. Unde tandem legatis Principis ſæpe ad Curiam venientibus, quibus & legati Regis Franciæ plures in Curia verecundias inferebant, in tantum, quòd nullum poterant habere finem: reſpondit aſſerens, ſibi hoc non à homine, ſed à S. Spiritu inſpiratum. Et creditur habuiſſe reformationẽ in animo, non cũ tanto honore & commodo prædicti Regis & ſedis, ſed cũ eorum detrimento & ſcandalo proceſſuram: quod & ipſius Regis diſcrimina ſubſcripta demonſtrant. Et ex tunc Papa, qui ab initió quaſi mortem non curans, ea quæ geſſit in animo, patefecit. motum ſuum didicit occultare.

Henricus Comes à Virnenburg Archiepiſcopus Moguntinus.

In diebus illis Spiræ convenientibus Principe, Henrico Moguntinenſi de Virnenburg Archiepiſcopo, item Argentinenſi, Auguſtenſi, Eiſtettenſi, Spirenſi, Curienſi, & quibuſdam aliis Epiſcopis Provinciæ Maguntinæ, convocatis, miſſiſque per eos literis & nuntiis, ſcilicet Epiſcopo Curienſi & Gerlaco Comite de Naſſawe ad Papam, pro abſolutione Principis: & deliberato per eos, ſi Papa nollet, quod iterum convenire deberent, & deliberare, quid faciendum eſſet de eo. Cùm Papa Benedictus nuntios recepiſſet benignè, in aurem nuntiis flens quaſi conquerebatur, quod ad Principem eſſet inclinatus, & quod Rex Franciæ ſibi ſcripſerit certis literis, ſi Bavarum ſine ejus voluntate abſolveret, pejora ſibi fierent, quàm Papæ Bonifacio à ſuis prædeceſſoribus eſſent facta: nuntiique ad rogatum Papæ, per Delphinum per montana ſunt uſque Lauſannam perducti.

Alia Cæſaris ad Pontificẽ legatio, à Conventu Spirẽſi, 1336.

Eduardus autem Rex Angliæ valentiſſimus, renovato contra Philippum prædictũ Regem Franciæ odio antiquo prætendens, ſe verum regni hæredem, habitis tractatibus cum Flandrenſibus, Duce Brabantiæ, Comitibus Hollandiæ, Gelriæ, Juliacenſi, Montium, & aliis inferiorum partium Magnatibus, qualiter poſſet ipſum Francum invadere, cogitavit. Quamvis autem iidem Principes Aquilonis ipſum Francum ipſis gravem, exoſum haberent: cum tamen omnes quaſi ejus eſſent vaſalli, niſi ab Imperatore moverentur, cujus eſſent homines ligii, invadendi eum cum honore occaſionem aliquam non habebant. Et ecce Rex Angliæ cum reverentia accedens Principem in villa Rens, ſuper Rhenum ſibi facto homagio, colligavit ſe eidem. Princeps verò ipſum Regem, datis ſuper eo literis Imperialibus, generalem Vicarium per Germaniam & Teutoniam deputavit. Scripſit quoque literas Princeps Regi Franciæ, quem Philippum de Valeſio nominavit, quod ab occupatione terrarum Imperii deſiſteret, ac fideli Imperii Eduardo Regi Angliæ, Principi ſuo dilecto ſuper querelis ſuis juſtitiam faceret coram ipſo Principe: alioquin cùm ipſe Philippus feuda quæ teneret ab Imperio, non recognoviſſet ſicut Rex Angliæ, ipſi Eduardo aſſiſtere cogeretur in quantum juſtitia perſuaderet, & diffidare Philippum. Quo diffidato, & monitis inferioribus Principibus, ut aſſi-

Anglus cum Cæſare adverſus Gallos fœdus pangens.

NB.

 ſterent

ſterent Imperio, ut tenerentur: omnes iidem Principes ſunt Regi Angliæ colligati. De qua diffidatione Papa Benedictus, ea intellecta, multum jucundabatur.

Dedit autem Rex Angliæ Ludovico Principi LXXX. millia aureorum, & in duplo tantum, ut eum eo cum magno exercitu terram accederet Franciæ, quod eidem promiſit. Fuit autem Rex Angliæ recens, & paratus Franciam viſitare: ſed ex perſuaſione & aſtutia Principis, ſimulantis ſe illico progredi, non iverunt. Rex autem Franciæ timens eorum adventum, ſe in finibus regni ſui verſus Flandriam poſuit, cum XXX. millibus galeatis, decem hebdomadis eorum expectans adventum, nunquam in aliqua parte terram inimicorũ attingens, ſed quolibet die duos florenos pro quolibet galeato expẽdẽs, exceptis equorum perditionibus, & aliis damnis, ita quod brigarum ſarcinam didicit inconſuetam.

Anglus Galliam infeſto exercitu petit, 1337.

Sequenti autem anno Rex Angliæ ſe ſimulans non iturum in Franciam, cum duodecim galeatorum millibus eſt ingreſſus, terramque ipſam per XL. miliaria in circuitu ignis incendio, & aliàs crudeliter vaſtavit, multasque munitiones non bene fortes funditùs demolivit: Ludovico Marchione de Brandenburg filio Imperatoris, qui tunc eidem Regi cum centum galeatis aderat, in ipſo exercitu cum incendiariis Regem continuè præcedente. A Pariſiis autem ipſius Angli exercitus minus ùna diæta diſtabat, quẽ Francus cum XXX. equitum millibus, & omni ſua multitudine aggredi non audebat. Et cùm ipſe Anglus conflictum diebus aliquot expectaſſet, tandem præ carentia victualium illæſus receſſit.

Tertio autem anno, Rex Angliæ cum omni potentia Flandrenſium, & præſcriptorum Aquilonis Principum ſe parans, Principi Ludovico pecuniam ſibi promiſſam aliquot diebus poſt terminum ſtatutum in oppidum Franckfurt deſtinavit, deſiderans eum ſecum propria in perſona tranſiturum. Princeps autem prætendens lapſum termini, & pactum partium de amittendo jam datam pecuniam, cum liberatione promiſſi, niſi intra terminum præfixum pecunia ſolveretur: pecuniam remiſit eandem: prætendens etiam ſe non cum quingentis galeatis, prout Rex exegerat, ſed cum duobus millibus ſub expenſis Regis, prout conventum aſſeruit, & prout deceret Principem, tranſiturum: ſicque conquerente Rege de ipſo Principe ſecundum quoſdam, ſecundum alios ipſis occultè in unum concordantibus, Princeps cum magno vituperio, Alemannorum in partibus remanſit. Anglus verò cum prædictis Principibus & Flandrenſibus civitatem Tornacenſem Regis Franciæ pluribus menſibus potenter obſedit. Francus verò ſe ponens in vicino, cum maxima hominum multitudine, Angli exercitum non invaſit. Habuit enim Anglus, exceptis equitibus, ter centum millia peditum armatorum. Et poſt multa diſcrimina, relicta quondam Comitis Hollandiæ Monialis, ſoror Franci, mater Comitis Hollandiæ, ſocrus Ludovici Principis, Angli & Comitis Juliacenſis de uno exercitu in alium ſæpe tranſiens, treugas ad triennium inter Francũ & Anglum & eorum conſortes, cum difficultate maxima ordinavit. Dixit autem Papa Benedictus de Franco: Iſte pacem noluit, & elongabitur ab eo.

Induciæ inter Anglos & Gallos.

Cæſar Gallo reconciliatur

Poſt hæc miſit Francus nuntium & literas Imperatrici, filiæ ſororis ſuæ, quam dominam Alemanniæ ſcripſit, ut inter ipſum & Principem concordiam, ſi poſſet, ordinaret, & ſibi nuntium, de quo Princeps confideret, de concordia attentanda deſtinaret. Et miſſis hinc inde pluries nuntiis & literis inter Principem & Francum interpoſitis juramentis, & confectis literis, liga perpetua eſt firmata: in qua ipſe Francus Principem cum ſede Apoſtolica reformare juravit. Et ſic Princeps per Francum, & in tota Francia, poſt hæc & Pariſiis ſcriptus eſt & nominatus Imperator. Cùm autem conſiliarii Franci propter proceſſus Apoſtolicos anxii, dubitarent, dicebant nuntii Principis: Si eſtis in propoſito noſtro, quòd proceſſus non ligent, bene conſuluiſtis Domino noſtro: ſin aliter, tradidiſtis eundem. Et ſic Princeps commiſſionem Vicariatus factam Regi Angliæ, in Parlamento publico & literatoriè revocavit.

Miſſisque interim ſæpius nuntiis Imperatoris, unà cum legatis & literis Franci, ad Papam, pro reformatione Principis, Papa Benedictus nunquam Ludovicum Principem ad arbitrium Franci, nunc hæreticum, nunc Chriſtianiſſimum haberi debere, reſpondit: Et protracto variis occaſionib. negotio: Francus (ut credebatur) quod noluiſſet, ſimulavit ſe velle: Benedictus verò quod voluiſſet, ſimulavit ſe nolle.

Inte-

Interim conveniente in villa Rens ſuper Rhenum Imperator & Principes electores, cōfectis deſuper literis & juramentis præſtitis, quòd imperium & ejus jura contra omnes, nullo excepto, manu tenerent, & ad ipſum omnes quos poſſent, arctarent, nulla abſolutione vel quavis occaſione obſtante, firmarunt. Poſt hæc Ludov. Princeps, An. Domini. M.CCC.XXXVIII. regni ſui XXIV. Imperii verò XI. die octava menſis Aug. in Franckfurt vocata Curia, decretum quoddam, de conſilio quorundam fratrum Minorum, confectum, ſub ſigillo ſuo magno, edidit: in quo & inter alia declaravit, proceſſus quondam Domini Joannis Papę nullos: & quòd Papa non poſſit contra Imperatorem talia attentare, cùm jurisdictiones ſint diſtinctæ, januis ſuæ Curiæ affigebat, cum jurium approbatione: ubi & præcepit per Principes invadere prædicatores. Quarum copiam & conjurationis principium cum Papæ tuliſſem, exponendo, Epiſcopum Argentinenſem non poſſe plus reſiſtere Principi ſuo, quò minùs ab eo Regalia, faciendo homagium, recognoſcat: ipſe viſus durè loqui de Principe, cùm à me audiviſſet benignum ſermonem, ſuum principem plus extuliſſe, quàm ſi ei centum millia marcarum dediſſet, Papa ultra modum ridens dixit: O vult ergo pro beneficio malum reddere. Ex quo riſu apparuit, quòd ex corde verborum duritia non proceſſit.

Decretum imperiale contra Pontificem in Cæſarem diras, 1338.

M Albertus de ſe ipſo.

Obiit autem Henricus Dux Bavariæ, gener Joannis Bohemi, relinquens filium parvulum: quo breviter mortuo, Princeps totam ejus terram, ſcilicet inferiorem Bavariam, excepta parte, in qua matri Henrici relictus uſufructus ad tempus vitæ, illico occupavit: quod non ſolùm Bohemus, ſed & Auſtrales ægrè tulerunt. Duo enim filii quondam Ottonis Ducis Auſtriæ, qui fuerant filii ſororis prædicti Henrici Bavariæ, ad terram aſpirabant eandem. Rex autem Cracoviæ, qui prædictam relictam etiam non viſam, marito vivente amavit, aſſumpto ſibi Bohemo patre, cauſa videndi ipſam, in Bavariam eſt profectus, quam invenerat infirmantem. Ingrediens autem pater, rogavit eam, ut advenam Cracovium, eam diligentem, ſalutaret benignè. De quo Cracovio quaſi gentili illa probiſſima valde territa, cùm eum ſalutaſſet, ſe vertens ad parietem, nullo verbo dicto amplius, expiravit, cujus terram Princeps ſimiliter occupavit. Hiſtriones autem quidam, ſuper prædictorum nece Bavarorum, intoxicationis fraudem Principi impingebant.

Cæſar inferiori Bavaria potitur, 1339.

Eo autem tempore quo Princeps & Anglus amicitiam contraxerant, ut præfertur, actum eſt quòd filia pulcherrima novennis Angli, quæ ob hoc Monacum miſſa fuerat, & diu ibi morabatur nuptui dare deberet Friderico, filio quodam Ottonis Ducis Auſtriæ, cui Princeps de pecunia ſibi per Anglum data, dare debuiſſet XL. millia florenorum. Quam cum non daret, nec Fridericus eam traduceret, Anglus filiam reaſſumpſit, de quo cùm improperaretur, Auſtralibus iterum miſſis ab Auſtria in Angliam nuntiis, de eiſdem nuptiis eſt tractatum. Actum etiam fuerat, quòd filia Principis nubere deberet Lupoldo Auſtrali, ejusdem Ottonis filio juveni: verùm illi duo fratres unus poſt alterum obierunt.

Item eo tempore Duces Auſtriæ obierunt, ita quòd de Auſtralibus nemo remanſit, nec Albertus arthritide in manibus & pedibus contractus, qui ex Joanna de Phirt conjuge ſua Rudolfum filium parvulum habuit, qui cum non crederetur ejus Contracti filius, ipſe tamen Albertus ſuum fecit filium eſſe & ſermonibus prædicari. Cùm autem Ludovicus Princeps aſpirare ad Ducatum Auſtriæ diceretur: idem Albertus ac Carolus Marchio Moraviæ Bohemus, de prædicto Rudolfo puero & filia Marchionis ſponſalia contraxerunt.

Rudolfus Dux Auſtriæ

Cùm autem Rupertus rex Siciliæ imò Apuliæ non haberet filium, miſit ad Carolū Regem Hungariæ, fratruelem ſuum, ut ſibi unum de filiis ſuis deſtinaret, poſt ſe dominia ſua obtenturum, recognoſcens ſe eundem Carolum ſupplantaſſe. Miſſo itaque Andrea Hungari filio, Robertus ei neptem ſuam ex filio copulavit. Mortuo autem eodem Carolo quarto Hungaro, ſucceſſit ei filius primogenitus Carolus quintus: idemque Carolus quintus Rex Hungariæ filiam Caroli Marchionis Moraviæ duxit in uxorem. Obierat autem ſine liberis maſculis, uxor Ludovici Marchionis de Brandenburg, primogeniti Principis, quæ fuit filia Regis Daciæ.

Andreas Regis Hungariæ F in ſpem regni Apuliæ vocatus.

Cumque Joannes Comes Tyrolis, filius Bohemi impotens, uxorem ſuam ſemifatuam plurimùm moleſtaret, inter alia ejus mordendo mammillas, illa cum Baronibus ſuis habitis occultis tractatibus, ejecto Bohemo de comitatu, prædictum Ludovicum Marchionem de facto in maritum recepit. Sicque Ludovicus Princeps, filium Joannis

Comitatus Tyrolis ad Brandeburgicum, Cæſaris filium.

Regis

Regis Bohemiæ, uxore & Dominio ſpoliavit, inconſuetum & horribile facinus attentando. Filium namque ad hoc maleficii genus induxit invitum, quòd videlicet uxorem ſui conſanguinei in tertio gradu, non ſeparatam ab ullo judice Eccleſiæ, ipſamque ſuam conſanguineam non uxorem, ſed mœcham traduxit. Prætendit autem Princeps, ſe juſtè illum à comitatu ejeciſſe, de quo (ut tenebatur, & ut ſibi per Regem Bohemiæ patrem promiſſum aſſeruit, ſub cautione rehabendi civitatem Egram, quod non fieret) nunquam ſe à Principe petierit inveſtiri. O idolorum ſervitus avaritia, quæ tantos Principes confudiſti, ex quibus iterum inter Bohemos & Principem & filios ſuos non immeritò livor edax, & odia ſuſcitantur.

Progredior autem ad geſta ſub Clemente Papa ſexto, ad aliqua quæ ſub Benedicto geſta ſunt, reverſurus.

Mortuo namque Ruperto Siciliæ Rege, & prædicto Andrea fratre Hungari regnum comitatumque Provinciæ, & omnia Roberti dominia obtinente, eoque apud Papam Clementem pro coronatione laborante: Papa ſibi Cardinalem dare niſus eſt, curatorem: quod illè potens nimium, vilipendit. Cardinalis quoque Petragoricenſis (ex cujus ſorore olim Joannes, frater Roberti Regis, reliquit filium Principem Taranti, prò eodem Principe in Conſiſtorio allegavit: ipſum tanquam una linea Ruperto proximiorem, quàm fuerat Andreas, in dominus præfetendum) coronationem plurimùm impedivit. Cumque ipſe Andreas eadem dominia annis aliquot tenuiſſet, tandem juſſis Papæ, per Regem Hungariæ, fratrem Andreæ,

Andreas Apuliæ Rex doloſè peremptus. 1345. octoginta millibus florenorum, pro coronatione Andreæ, cùm crederet coronari debere: nocte Neapoli, cùm ipſe Andreas in camera ſua jam ingredi vellet lectum, quidam vocante seum, dicebant ſibi de fratre ſuo nuntios deſtinatos. Quos cùm in craſtinum expectare juberet, & illi pro ejus egreſſu inſtarent, uxor Andreæ ipſum egredi incitavit. Quo egreſſo de camera, illi mittentes laqueum in collum Regis Andreæ, ipſum crudeliter jugularunt, ipſum etiam præcipitantes de muro. Nutrix autem ejus, quam de Hungaria ſecum adduxerat, quæ frequenter Reginæ aderat, de mora reverſionis Andreæ attædiata, egreſſa cameram, cùm neminem inveniſſet, proſpiciens per feneſtram, videbatur ſibi videre regem in terra jacentem, ac territa dicens, Domine: ac repentè deſcendens, ipſum reperit jugulatum. De quo crimine non ſolùm uxor & Princeps Taranti, ſed & Papa & aliqui Cardinalium tenebantur ſuſpecti. Factum eſt autem hoc facinus, anno Domini, M. CCC. XLV. Sed quid ex hoc ſequutum ſit, reſervans, regredior ad priora.

Nota regreſſum ad priora.

Temporibus prædictis erant duo fratres Delphini Viennenſes, nepotes Caroli

Delphini Viennenſes. tertii Regis Apuliæ, ex filia, & pronepotes quondam Rudolphi Romanorum Regis: quorum junior Humbertus nomine, ducens filiam ſororis Roberti Regis, fratris prædicti Caroli, cum ipſo Roberto Neapoli morabatur. Socer autem prædicti Humberti, quem uxor ejus clam receperat, Comes Novellus à * novitate eſt dictus. Orta eſt autem

**al. nativitate.* briga duriſſima inter Delphinum ſeniorem, & Aimonem Comitem Sabaudiæ, & tempore Joannis Papæ multis annis durans: ac tandem Delphino per jaculum in cujuſdam caſtri prædicti Comitis obſidione occiſo, Humbertus frater ejus dominium Delphinatus naneiſcens, ita Aimoni Comiti reformabatur, quòd pro majori cautela quilibet eorum vaſallus alterius eſt effectus, ſicque inter eos briga ceſſavit. Hic Humbertus benè liberatus, liberis carens, faciem quaſi muliebrem habens, plus ſermonibus & ſtudiis, quàm militiæ inſiſtebat. Hunc Benedictus Papa diligens, ſtatim promoto Curiam ſuam Avinionem dedit eidem. Et quia Papa Regi Franciæ exoſus erat, multum in Delphini defenſione confidit. Cùm autem Papa quandam terram Delphini, vicinam Curiæ, ab eo emiſſet, ſi ſine liberis decederet, ad Romanã ſedem devolvendam, pro quinque millibus florenorum, ipſique Delphino pro vita ſua caſtrum pontis Sorgiæ aſſignaſſet, recepta pecunia: homines terræ illius cùm conſentire nollent, diſtracto contractu pecunia Delphino ferè tota remanſit.

Miſit autem Rex Franciæ pro Delphino: qui enim bona fide ad Curiam Regis veniſſet, quidam eum ſalutans in tranſitu, dixit ei: Facite quicquid petetur à vobis, vel perpetuò eſtis tentus: Ductus autem Delphinus ad cameram Regis, in præſentia conſilii audivit à Rege: Avuncule, cupio quòd recipias pecuniam, & ſis ſervitor meus,

meus, annuens omnibus factis meis. Ad quod reſpondit Delphinus: Domine, cùm ſitis conſanguineus & promotor meus, aliàs in omnibus vobis conſentirem: ex quo ergo largitatem veſtram mihi oſtenditis, fervenrer in omnibus vobis aſtringar. Rex autem grates ei referens, & annuos redditus eidem promittens, dixit: Cùm intendam villam Viennenſem citra Rhodanum circundare muro, rogo quòd tibi placeat? Cui ille: Non ſolùm illud, ſed quicquid volueritis placet. Delphino itaque evadente, Rex illico ex oppoſito Viennæ civitatem conſtruxit, turrim in ponte ponendo, quod ante præ Delphinis aggredi non audebat.

Villa Viennenſis Galliæ.

Poſt hæc idem rex cum auxilio Archiepiſcopi Viennẽſis attrahere conabatur Viennam. Veniens autem Delphinus, Archiepiſcopum expulit. Tranſeuntes autem miniſtri regis, dixerunt Delphino: Domine, factum Archiepiſcopi eſt factum Regis. Quibus ille: Satis habet agere rex veſter, vehementer abite: & ſic dolus regis eſt impeditus. Poſt hæc tempore Clementis Papæ ſexti, cujus & regis Franciæ unum cor erat, actum eſt, quòd terra Delphini poſt mortem ejus liberis carentis, pro multa pecunia data & promiſſa, ad regem devolvi deberet: quæ tamen terra quaſi tota ab Imperio detinetur.

Delphinatus regno Galliæ attributus.

Temporibus prædictis rex Lithuaniæ gentilis, juvenis & recens, tempore ipſius Clementis, fratres Teutonicos ſanctæ Mariæ in Pruſſia & Livonia plurimùm infeſtavit, multa Chriſtianorum millia occidendo, & converſos ad fidẽ reducendo in perfidiam. Venerunt autem Magiſtro Ordinis, ſequenti annô, ſcilicet ſub anno Domini M.CCC.XLV. in ſubſidium, reges Hungariæ, Bohemiæ, Marchio Moraviæ filius Bohemi, Comes Holandiæ, & multi Dominorum. Sed propter deſidiam Magiſtri, de eis diffidentis, cùm veniſſent in terram Lithuaniæ, & diceretur regem Lithuaniæ in Pruſſiam ex alia parte ingreſſum, reverſi ſunt, & infecto negotio diſceſſerunt. Ob quam deſidiam depoſito Magiſtro, alter virilis eſt ſubſtitutus.

Eiſdem diebus Comes Holandiæ, juvenis & recens, qui fuit frater Imperatricis & Reginæ Angliæ, gener Ducis Brabantiæ, reverſus à Pruſſia, civitatem Utrich longo tempore cum innumerabilibus expenſis, in odium Friſonum, potenter obſedit. Quibus ſibi cum quibusdam pactis reformatis: poſtea Friſiam ingrediens, à Friſonibus eſt occiſus: cujus relictam poſtea ad ſeptem annos accepit filius Joannis Regis Bohemiæ, Comes de Engelburg in uxorem. Sicque eodem anno Domini M. CCC. XLV. ante autumnum Comes Holandiæ, & Andreas Rex Apuliæ perierunt.

Trajectum infeſtum.

Wilhelmi Holandiæ Comitis interitus 1345.

Eo tempore gentiles, ſcilicet Turci qui & ante regnum Armeniæ ad perfidiam coegerant, & terras Chriſtianorum, ſcilicet Cyprum Inſulam, Rhodo Hoſpitalariorum, & alias vicinias cœperunt viriliter infeſtare. Quibus Veneti, Rex Cypri, Hoſpitalarii & alii Chriſticolæ reſtiterunt: quibus etiam Delphinus cum CCCC. coopertis equis, quaſi ſub nomine Papæ, in ſubſidium transfretavit: qui prædictum Regem Andream Apuliæ, conſobrinum ſuum, in itinere jugulatum invenit.

Tempore Benedicti Papæ anno Domini M. CCC. XXXV. Sabbato quo cantatur *Charitas*, cùm Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis monuiſſet omnes Rectores Eccleſiarum, & alios ad ſacerdotium aſtrictos, ut ad ſacros ordines aſcenderent, & ob hoc conſpirantibus contra eum, cũ Gebhardo de Friburg præpoſito, Conrado de Kirckel theſaurario, & quaſi toto cleró appellantibus: inter Epiſcopum & clerum grave ſcandalum eſt ſubortum.

Mortuo Gebhardo Præpoſito Argentinenſi, ac Joanne de Liechtenberg/ & Ulrico de Signowe/ filio ſororis prædicti Berchtoldi Epiſcopi, in diſcordia ad præpoſituram electis, & Ulrico per Epiſcopum, Joanne verò poſtea per H. Archiepiſcopum Moguntinum in diſcordia confirmatis, C. de Kirckel & pluribus aliis Prælatis habentibus rancorem contra Epiſcopum: Ecce ipſe Epiſcopus in villa Haſelach/ circa mediam noctem per Rodolphum de Hohenſtein, & ſuos complices familiares, C. de Kirckel & Jo. de Liechtenberg/ fuit captus, & primò ad caſtrum Waldecke, & poſtea ad caſtrum Kirckel adductus honorificè, ſed tutiſſimè eſt detentus, & eductus fuit nudo corpore; anno Domini M. CCC. XXXVII. quinto Non. Septemb. Quod intelligens Papa Benedictus, illicò Joanni Senepiſcopo Baſilienſi, Argentinenſis Eccleſiæ adminiſtrationem commiſit, quia fuerat filius ſororis ejuſdem Berchtoldi Epiſcopi, & contra captivatores prædictos, per excommunicationis ſententiam proceſſit.

Berchtoldus Argentinenſis Epiſcopus capitur 1337.

Venit a. iiſdem temporibus Argentinã Albert. Dux Auſtriæ, Epiſcopi confœderatus de Aquis-

de Aquiſgrano in peregrinatione, cujus intentio tunc fuerat ad obſidendum Nüwilre/ & alias munitiones Joannis de Lichtenberg/ & Sigiſmundi fratris ſui, propter captivationem prædictam: quæ obſeſſio fuerat obmiſſa, quia aſſeruerunt prædictum C. de Kirckel fore principalem hujus facti. Tandem cùm ipſe Epiſcopus XVI. hebdomadis fuiſſet captivatus, poſt multos tractatus amicorum ſuorum, ſub multis cautionibus, fidejuſſoribus, & obſidibus, ac variis pactis extitit liberatus, & cum C. de Kirckel concordatus.

Moguntinæ Provinciæ Epiſcopi pro Ludovico apud Pont. intercedunt.

Veniente autem illis temporibus Ludovico Principe Columbariam, Argentinenſis & Baſilienſis Epiſcopi ipſum cum magna multitudine acceſſerunt, & qualiter circa Epiſcopum Argentinenſem actum fuiſſet, eidem enarraverunt. Ille autem ſimulans ſe dolere, ad attrahendum eos ſuo ſervitio inſiſtebát. Argentinenſis autem Epiſcopus congregationem Epiſcoporum Provinciæ Moguntinæ perſuaſit. Quibus ſic Spiræ congregatis, ac Henrico Archiepiſcopo Moguntino ſedis Apoſtolicę proviſo, qui & ipſe Principi ſe colligaverat, ad inducendũ in idipſum Argentinenſem plurimùm laborante, communi conſilio miſſi ſunt, Ulricus Epiſcopus Curienſis, & Gerlacus Comes de Naſſowe, ex parte Epiſcoporum Moguntinenſis provinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione Principis Ludovici laborantes, quibus Papa Benedictus, præ timore Regis Franciæ annuere non audebat, ſicque infecto negotio celeriter ad partes ſuas ſunt reverſi.

Cùm autem Princeps & Moguntinus prædictum Berchtoldum Epiſcopum Argentinenſem ad concordandum cum ipſis, & ad recognoſcendum ſua Regalia à dicto Principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequiviſſent, ipſi Principes aſſerentes ipſum Epiſcopum dixiſſe: Si nuntii prædicti infecto negotio à Papa reverterentur, ſe velle concordare cum illis, quod tamen ipſe Epiſcopus negavit, & quòd ipſi ſe pro liberatione Epiſcopi, fidejuſſoris & obſides conſtituerunt, & quòd eos liberare nollet: ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter ſunt conqueſti, de quo inſtrumentum publicum produxerunt contra ipſum.

Papa vetat Argentinenſem Cæſari homagium præſtare.

Præmiſerat autem illis temporibus Epiſcopus Argentinenſis Papæ & Cardinalibus nuntios, & literas pro conſilio & auxilio, vel quod ſibi indulgeretur, quòd poſſet Principi homagium exhibere, cùm non præſumeret ſe poſſe finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum Coronam Imperialem non à Papa recepiſſe, reſpondit, quòd ſi in hujuſmodi conſentiret homagium, per hoc poſſet Romanę Eccleſiæ præjudicium generari, & quòd ipſe Epiſcopus in reſiſtendo illi, ſine jactura Eccleſiæ ſuæ faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubveniendum Epiſcopo ferventer inſtarent, Papa parvipendens factum dixit, Iſti vellent, quòd facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reluctari non poſſe.

Victus Argetinenſis officium facit.

Tandem cùm Argentinenſes & terra *Mundat* per advocatum Principis, propter rebellionem Epiſcopi Argentinenſis, damnificati fuiſſent: ecce Argentinenſes inito conſilio, Epiſcopum niſi concordaret cum Principe, diffidarunt. Tunc Epiſcopus in expenſis exhauſtus, à ſuis derelictus, metuenſque ſe à ſuis oppidis excludi, propter favorẽ Argentinenſium anxius, licet paulo antè in capitulo ſuo reſpondens Conſulibus Argentinenſibus dixit: Potius ſe velle reverti in Ordinem ſuum Teutonicum, quàm Ludovico Principi homagium exhibere: de communi conſilio omnium ſuorum fidelium, Spiram Principem accedens, ſcrupulum conſcientiæ obmittens, ſibi homagium fecit, & regalium ſuorum ab eo, tanquam Imperatore, inveſtituram accepit: proteſtans in Principis præſentia, eo conſentiente, quòd non minùs Domino ſuo Papæ vellet in omnibus obedire: proteſtans etiam ante acceſſum, in præſentia multorum Comitum & Baronum, quod hujuſmodi homagium faceret non voluntarius, ſed coactus. Sicque in choro majoris Eccleſiæ Spirenſis, cum Principe & Moguntino Miſſas audivit. Papa autem ob hoc Epiſcopum Argentinenſem pro excommunicato non habuit, nec eò minus cauſas delegandas ei ſcienter commiſit.

Clemens 6. Pontifex. 1342.

Obiit autem feliciter Benedictus Papa, octavo anno Pontificatus ſui, ſcilicet Anno Domini, M. CCC XLII. de menſe Maij. & incluſis Cardinalibus per Seneſchalcum Provinciæ, ſtatim electus eſt, Petrus Rogerii, ordinis S. Benedicti, Cardinalis, qui fuit Rotomagenſis Archiepiſcopus, progenie militaris, qui nominatus eſt Clemens ſextus.

ſextus. Statim ergo ut electus eſt Petrus, ſermonem faciens, & grates DEO referens, qualiter primò in divitem Abbatem, poſtea in meliorem Epiſcopatum, tertiò in optimum Archiepiſcopatum Franciæ promotus fuerit, & has dignitates omnes gravibus reliquerit ſarcinis debitorum gravatas, & poſtea ad Cardinalatum, & poſtremò ad ſummam hanc dignitatem pervenerit, nutu divino, eò quòd priora eum nutrire nequiverant, per ordinem enarravit. Hic ab anteceſſoris ſui moribus multùm diſtans, mulierum, honorum & potentiæ cupidus, ac ſuorum avidus promotor, ac ſeipſum & Curiam de Simonia diffamans, ipſe Francus Franco ferventer adhæſit. Tempore quoque coronationis ſuæ, primogenito Franci, qui cum Duce Burgundiæ avunculo ſuo aderat, magnam pecuniæ ſummam erogavit. Qui filius Franci, gener Bohemi, intrans Conſiſtorium, pro Rege Alemanniæ rogavit, ſed in dolo.

Curia papalis ſimoniæ nomine diffamata.

Hic Papa cum arma progenici ſuæ haberent quinque roſas contra morem anteceſſorum, totidem roſas poni fecit in Bulla. Qui cùm adhuc eſſet Rotomagenſis, Pariſiis in præſentia Franci & Bohemi, publicum ſermonem faciens, ipſos contra principem: quem nominavit Baurum, animavit: interpretans nomen Baurus, id eſt, *neſciens tergere barbam*, quia tantam dixit eſſe fœditatem oris ſui, quod ipſam abjicere non valeret. Hic omnes Eccleſias mundi per petitiones in immenſum gravavit. Et cùm quæreretur, an pauperes clerici bene examinari deberent: reſpondit, quòd montes & colles ipſos examinaſſent. Cui Papæ Rex Angliæ de conſilio cleri & populi Angliæ reſcripſit, quòd in conceſſiones hujus, quas ipſe Papa faceret, præſertim advenis, qui theſauros Eccleſiæ deferrent, & in proviſiones prælaturarum, nullatenus conſentiret: quia cùm olim Reges Angliæ Eccleſiarum patroni de conſenſu ſedis Apoſtolicæ capitulis conceſſerint electionem, ſi Papa pacta hujuſmodi non ſervaret, res in priſtinam reverteretur naturam.

Simulavit autem Papa ſe reformationem principis affectare: miſſisque iterum atque iterum nunciis per Principem ad Papam & ad Regem Franciæ, illoque literis & nunciis intercedente pro ipſo, ſed ut videbatur in dolo: legati verbis diu tenti, finem habere non valentes, infecto negotio ſunt reverſi. Papa autem munitionem literis oſtiis Eccleſiæ Avinionenſis affixit, contra principem, ut usque ad certum diem ſatisfaceret Deo & Eccleſiæ, & ab occupatione jurium Imperii deſiſteret, & plura alia faceret ſub gravium comminatione pœnarum. In quo termino, in Conſiſtorio, & craſtino ſimiliter, Latinè & Teutonicè clamari fecit, ſi aliquis adeſſet pro Ludovico de Bavaria: nemine tamen comparente. Et licet contra eum intendiſſet acriter procedere: tamen ipſum Ludovicum reputavit ſolummodo contumacem. Scripſit etiam Princeps Franco, cùm certum eſſet Papam ad nutum ſuum regi, ſi quid contra ſe fieret, hoc à Franco haberet, & ſecundum hoc ſe regeret: & ipſe princeps literas Franci principibus oſtendebat. Unde pro tunc Francus ſcripſit Papæ, quòd nullatenus procederet contra Ludovicum.

Cæſar à Pontifice contumacia damnatus.

Miſſisque iterum per principem literis & nunciis ad Curiam & ad Francum, ad ſciſcitandum cauſam impedimenti reformationis, cùm ipſe paratus eſſet omnia facere quæ ſibi injungerentur à Papa: datoque reſponſo per Francum, quod diceretur per Papam, quòd non peteret eo modo gratiam, quo deberet. Nunciisque (prout in mandatis habebant) dicentibus, quòd daretur eis forma Procuratorij, Papæ placens, ſecundum quam, qualiſcunque eſſet, ſe petituros, dicebant. Conceptumque eſt procuratorium turpiſſimum & rigidiſſimum, quod non credebant Ludovicum ſigillaturum, etiamſi captus fuiſſet. Dabatur enim in eo poteſtas, Humberto Delphino, avunculo principis, item Auguſtenſis & Babenbergenſis Eccleſiarum præpoſitis, item M. Ulrico Cancellario ſuo, in ſolidum confitendi omnes errores & hæreſes. Item reſignandi Imperium, nec reſumendi, niſi hoc fieret de gratia Papæ, & ſe ac filios ſuos, ac bona, ac ſtatum ſuum in manus & voluntatem Papæ ponendi, & multa inſolita faciendi. Verùm Princeps mandatum hujuſmodi non ſolùm ſigillavit, ſed etiam coram tabellione, miſſo per Papam, ſe ſervaturum, nec revocaturum juravit. De quo Papa ipſe & Collegium mirabantur, dicentes intra ſe: iſte homo diffidentia eſt perplexus. Illisque quatuor procuratoribus juxta formam mandati jurantibus, ac pro articulis injunctionis & pœnitentiæ denuò inſtantibus, nec ſine articulis abire volentibus: tandem Papa de conſilio Collegii, articulos quos principem facere voluit, qui non tangebant perſonam ejus, ſed ſtatum Imperii, aſſignavit. Quibus articulis principi præſentatis, ipſe eorum copiam univerſis

Indigna Pontificis poſtulata Ludovico propoſita, 1343.

Principibus, præſertim Electoribus & magnis civitatibus deſtinavit, omnes principes & civitates & oppida totius Alemanniæ ad Parlamentum publicum ſuper ejuſmodi facto in Franckfort convocando. Electores autem Principes, & inferiorum partium magnates, octo diebus ante hujuſmodi terminum Coloniæ convenerunt, hujuſmodi articulis ſe opponere concorditer decernentes.

Capita reconciliationis à Pontifice dictata, Imperii decreto repudiantur, 1344.

Convenientibus autem in Franckfurt principum & magnatum & civitatum, & oppidorum imperialium nuntiis, ſcilicet ſub anno Domini M. CCC. XLIV. de menſe Septembri, & quærente Principe de civitatibus Aquenſi, Auguſtenſi & Uberlingenſi & aliis ſi adeſſent: & dicto quod ſic, & auſcultantibus omnibus: Magiſter Wigkerus protonotarius Archiepiſcopi Treverenſis juſſus per Principem, ſic incepit. Gratioſe Domine, Domini noſtri Principes, Electores, & alii Imperii fideles, pridem Coloniæ congregati, recenſentes articulos reformationis veſtræ, quos Papa requirit, & in quibus intentio Apoſtolicæ ſedis reſedit, concorditer decreverant, illos articulos in perniciem & deſtructionem Imperii eſſe conceptos: & quòd nec vos, nec ipſi, virtute juramenti Imperio præſtiti, annuere valeatis, & quòd ipſi nuncios & literas dirigere velint, Papæ & collegio, ut ab his deſiſtant. Quod ſi nolint jam alium terminum in Rens ſuper Rhenum, ad octo dies ſtatuerunt, ubi vobiſcum deliberare volunt, qualiter in eventu tali hujuſmodi conatibus reſiſtatur.

Quo dicto pro illum finito, quæſivit ipſe protonotarius à Moguntino præſente, & à legatis aliorum principum, ſi ita eſſet in facto: illiſque reſpondentibus, ita eſſe: dixit Princeps nunciis civitatum: Vos audiſtis decretum & conſilium principum. Vos igitur nuncii exite, nobiſque veſtram deliberationem referte. Illique exeuntes, diuque deliberantes, ad principes redière, & per civem Moguntinum de mandato omnium taliter reſponderunt. Domine (notando Principem) Civitates adverterunt, qualiter Papa cum articulis ad læſionem Imperii nititur. Et cùm civitates non poſſint ſtare niſi cum Imperio, & Imperii læſio earum ſit deſtructio: ſi Dominus Papa in talibus perſiſtere vellet, nos inopes omnibus viis, quas cogitaverunt Domini Principes Imperii, ad manutenendum jura, honorem & integritatem Imperii, erimus obedire & manutenere parati. Et quærente illo cive à nunciis, ſi ita eſſet, omnibuſque nunciis dicentibus, quòd ſic: Princeps grates multiplices referens, ait illis: Poſt octo dies ego & principes conveniemus in Rens ſuper Rhenum, & avunculus noſter Carolus marchio Moraviæ, & deliberationem noſtram cum vobis ſcripſerimus, circa honorem noſtrum & Imperii (ut confidimus) faciatis: qui hoc facere concorditer promiſerunt.

Ettera ordinum Imperii ad Pontificē.

Poſt hæc convenientibus Principibus in Rens, & de ſcribendo Papæ conferentibus: Princeps & Bohemus cum filio ſuo, cum ſuper læſionibus illis factis concordare non poſſent, in invidia diſceſſerunt. Nuncii autem Principum cum Papæ contradictionem articulorum referrent, nec tractandi de aliquo mandatum haberent: Papa cogitans ſe deluſum, majore dolo & invidia contra Principem movebatur, cum Bohemo & filio, ac Treverenſi eorum patruo, ad perpetuum Principis & liberorum ſuorum exterminium cogitando, qui conceptus biennio parturiens, fecit aborſum.

Bellum inter Angliæ & Franciæ Reges recrudeſcit, 1346.

Poſt hæc Eduardus Anglus Papæ & Collegio ſcribens, ſe Franciæ & Angliæ regem, ac Dominum Hiberniæ, qualiter Philippus de Valeſin occupator regni Franciæ, ipſi Anglo jure hæreditario tanquam proximiori in gradu debito, pacem & treugas ab ipſo Anglo doloſè per Sedem quaſi extortas, infregerit, in hominibus & in rebus: nonnullos Angli fideles occidendo, aliquas terras, quas tempore treugæ initæ poſſederant, ſpoliando: cum tamen actum fuerit, quòd quilibet ipſorum & fideles eorum in ea poſſeſſione qua tunc fuerant, manere deberent, & quod ipſe Philippus & ſedes Apoſtolica ſæpe per ipſum Anglum requiſiti ſuper reformatione attentatorum, aliud non fecerint, niſi quod legati Sedis, Cardinales videlicet, vel ad avertendum fideles Angli ab ejus ſervitio nitebantur, & ſic pacem, quam Philippus non ſervaverat, nec ſedes reformari juxta promiſſum procuraverat, ipſe Anglus obſervare non poſſet, ſed ſe & ſuos defendere cogeretur. Philippus ſic diffidando, ſtatim cum magno exercitu Flandrenſes expugnabat, comitemque Flandriæ, quia ea quam ab Imperio tenuit, recognovit ſe à Philippo tenere, à terra Flandriæ ejecit.

L. Cæſaris execrationes à Pon-

Eodem tempore, anno Domini M. CCC. XLVI. in cœna Domini, Clemens Papa contra Ludovicum principem crudeliſſimum faciens ſermonem, contra ipſū durſſimè

proce-

procedens, & eos proceſſus Papæ Joannis innovans, ipſum hæreticum & ſchiſmaticum declaravit, in proceſſu pœnas juris hæreticorum, & omnes maledictiones antiquas inferendo: in quo etiam monuit Principes Electores, ut Regem eligerent idoneum in Imperatorem, promovendum infra certum tempus expreſſum, ne Eccleſia diu advocato careat: alioquin circa hoc ſedes Apoſtolica cogitaret. *tifices repetita*

Illis etiam temporibus Papa Clemens, H. de Virnenberg Archiepiſcopum Moguntinenſem depoſuit, Gerlacum filium Ger. Comitis de Naſſawe, nepotem quondam Adolphi regis, circa vigeſimum annum agentem, in archiepiſcopum promovendo. Cauſa autem depoſitionis fuerat, quod adhæſerat & favebat Principi, propter quod excommunicatus fuerat, & in excommunicatione animo indurato pluribus annis perſeveraverat. Idem namque H. Archiepiſcopus, cùm antè habuiſſet litem, cum Roberto Duce Bavariæ, filio quondam Rudolphi fratris Principis, propter caſtrum & oppidum Winheim / an der Bergſtraſſen / & iiſdem diebus litem haberet cum Marchione Miſſenenſi, filiaſtro Principis, & lis Ducis & Archiepiſcopi in principem compromiſſa fuiſſet, qui in Franckfurt partibus terminum ſtatuit, ac partes, cùm mutuò cum armata gente inibi convenire niterentur, ac Princeps circa quatuor millia galeatorum ibi convocaſſet: Robertus Dux videns, ſe non poſſe inibi dominari, cum paucis veniens, & ſe deprehendi ſuſpicans, repente receſſit. Propter quod Princeps Moguntino adjudicavit petita, Ducem in multis condemnando expenſis. Poſt hæc Roberto Duce ſe cum patruo reformante, & iterum per Principem partibus termino ſtatuto: Princeps (quod Winheim pro certa pecunia, pro qua obligatum dicebatur Archiepiſcopatui Maguntino, eidem Duci per Moguntinum reſtitui deberet, decrevit: de quo Moguntinus commotus, Winheim cum omni jure ſuo Capitulo reſignavit, dicens: ſe ſine illis compromittere nequiviſſe. Et ex tunc quæſivit ſe abſolvi à Papa: ſed cùm Papa eum nimis aſtringere vellet, non ſolùm contra Ludovicum principem, ſed etiam contra jura Imperii: nuncii ejus infecto negotio ſunt reverſi, ipſeque ſe cum Duce & Principe reformavit, propter quæ depoſitus eſt per Sedem, ut ſupra. *Moguntinus Cæſari favens officio privatur.*

Eisdem diebus B. Epiſcopus Argentinenſis per Papam eſt abſolutus præſtito juramento, quòd eidem Ludovico de cætero non aſſiſtat, niſi fuerit cum Eccleſia reformatus.

Eiſdem diebus Joannes Rex Bohemiæ, & Carolus Marchio Moraviæ filius ejus, fuerunt in Curia, de oppreſſione Ludovici principis, & promotione Caroli cogitantes. Antea autem idem Carolus in Curia exiſtens, in odium Heinrici Moguntini, Pragenſem Epiſcopum, ſubditum Moguntinenſi, promoveri in Archiepiſcopum procuravit, & duos Epiſcopatus in Bohemia ſibi ſubjici, & à Moguntinenſis Eccleſiæ ditione abſolvi, & eidem Pragenſi jus coronandi regem Bohemiæ, quod antea habuit Moguntinus, concedi: jurans, idioma Bohemicum à Germanico diſtinctum. De quo poſtea argutus Joannes Rex Bohemiæ, pater ejus, Principibus, quod ſine ſcitu ejus factum eſſet, juravit. *Epiſcopus Pragenſis Archiepiſcopali dignitate donatur.*

Poſt hæc proviſus Moguntinus Gerlacus de Naſtowe, ad villam Rens ſuper Rhenum, ad feriam quartam poſt Margaretæ, ſub anno Domini M.CCC.XLVI. volens Apoſtolico mandato obedire, quantum in eo fuit, ad eligendum regem, principes convocavit: ubi convenientes Balduinus de Lützelburg Treverenſis, Waldramus de Juliaco Colonienſis, item Gerlacus de Naſſowe noviter proviſus Moguntinenſis, Archiepiſcopi, item Rudolfus Dux Saxoniæ, & Joannes Rex Bohemiæ, & Imperium diu vacaſſe decernentes, prædictum Carolum Marchionem Moraviæ in regem elegerunt Romanum. Pro quo facto, prædicti Colonienſis & Dux Saxoniæ magna pecunia ſunt corrupti. *Carolus 4. contra Ludovicum Cæſ. renunciatur.*

Intenderat autem idem electus in inſtanti ire Aquisgranum pro coronatione, quam Colonienſis ei nitebatur impendere: cui tamen Aquenſes, quantum in eis fuerat, intenderant reſiſtere. Imperatrix autem tunc in Holandia ſcripſit Ludovico principi, quod per gentem ſuam poſſet reſiſtere Carolo, ne poſſet Aquisgranum venire. Occiſo enim à Friſonibus anno priore Comite Wilhelmo Holandiæ ſine liberis, cùm Imperatrix eſſet ſenior ſororum ejus (regina enim Angliæ & Comitiſſa Juliacenſis juniores fuerunt) gentes autem Wilhelmi occiſi, Imperatricem & unum de filiis ſuis accipere in Dominos decreverunt. Tranſcenderat autem in hyeme Imperatrix cum uno filio ſuo novenni per Lotharingiam & Franciam, & primò veniens Hennegowe / inibi eſt recepta: ita tamen quòd de reditibus terrarum nihil reciperet in uſus ſuos quouſque occiſi omnia debita eſſent perſoluta. Promovit autem Rex Franciæ Imperatricem, neptem *Hollandia comitatus ad imperatricem devolvitur.*

M 2 ſuam

ſuam forſan non amore Principis, ſed quia terras per Anglum timuit occupari. Anxius autem princeps, qui tunc ſteterat in terra ſua Bavaria, propter diutinam uxoris abſentiam, cùm miſiſſet pro illa, gentes autem illæ vellent habere ſeniorem filium Imperatricis pro Domino: Princeps Wilhelmum filium ſuum miſit ad terram illam, cum Comite de Katzenelnbogen, poſt quem idem filius ſpadonem more garconis equitabat: timor enim erat, propter litem prædictam ipſum deprehendi in via

Epiſcopus Leodienſis contra cives ſuos infeliciter dimicat.

Cùm autem Carolus electus, ad coronationem iviſſe debuiſſet, eodem menſe Julii Epiſcopus Leodienſis, propter quędam homicidia & injurias clero illatas, civitatem Leodienſem obſedit, volens ibi ad condemnandum illos pro tribunali ſedere, ad quem Epiſcopum tanquam conſanguineum & adjutorem ſuum, idem Carolus properavit, & pater ejus. Habuit autem Epiſcopus ſecum circa ſeptem millia galeatorum. Aderant enim ſibi Rex Bohemiæ, & Carolus filius ejus, item Comes Marchiæ, & frater ejus. Item Marchio Julicenſis, Comes Montium, Dominus de Valckenburg, & alii multi Barones. Miſerant autem quædam civitates vicinæ populo Leodienſi X L. millia peditũ armatorum, qui ſe poſuerunt in locum judicii, qui ſunt extra muros civitatis, ſe circumvallantes, ne ibidem Epiſcopus poſſet præſidere. Cum autem extra locum illum Epiſcopus præſidere niteretur, habitisque inter partes tractatib. volenteque populo Leodienſi reſtituere clerum in perſonis & rebus, & ſuper injuria ad arbitrium meliorum Epiſcopi adjutorum ſatisfacere: Epiſcopo autem contra conſilium ſuorum omnino præſidere volente: ecce quidam ribaldi de populo impetum facientes in aciem equitum, qui verſus ſtratam, ubi popularibus patebat exitus, fuerant ordinati, eoſdem equites ad ingreſſum per eandem ſtratam ad populum provocarunt, & ingredientibus circa quingentis galeatis, occiſisque in impetu multis de populo non armatis: populo verò armato in equites impetum faciente, multisque occiſis, & præcipuè Domino de Valckenburg valentiſſimo, quingenti ingreſſi, cum alii non ſequerentur, cò prout poterant evaſerunt, totaque acies Epiſcopi ſtatim confuſa receſſit. Juliacenſis autem Marchio in loco liberatiſſimè permanſiſſet.

Anglus infeſto exercitu Galliam invadit.

Venientibus autem Joanne rege Bohemiæ & Carolo filio ſuo Treverim, ſtatim venerunt nova, de tranſitu regis Angliæ in terram Franciæ, Francusque Bohemos pro adjutorio deprecatur: qui illico in Franciam ſunt profecti. Anglus autem Normandiam partem Franciæ ingrediens, cum aliquibus egregiis victis civitatibus, aliis verò modicis omnino deſtructis, ſpoliisque in Angliam deſtinatis, terram illam per LX. milliaria in circuitu ignis incendio devaſtavit. Poſt hæc ad civitatem Pariſienſem ad unum miliare tranſivit, ibique multis diebus glorians, multaque vaſtans, non audente Philippo cum longè majori gente Pariſios egredi contra ipſum, tandem præ defectu victualium receſſit: verſusque civitatem Ambianenſem deſcendit. Egrediebatur autem Philippus, ſequens eum cum gente innumerabili equitum & peditum, ad quatuor diætas, & ubi Anglus præcedente nocte jacuit, ſe poſuit Francus ſequenti nocte. Sentiens autem Anglus illos ſequentes, uno die cò velociùs quandam ſylvam tranſivit, manè juxta ſylvam quaſi abſconſus ſe ad conflictum diſponens. Tranſiens autem Francus cum exercitu ſuo, cum crediſſet Anglum ad unam diætam tranſiſſe, ecce reperit eum ad conflictum paratum. Anglus enim omnes equos ſuos cum Garconibus à ſe juxta ſylvam collocans, pedeſtribus ſe commiſit, curribus ſe circundans, ne equites Franci aliàs quàm in cornu anteriori invadere eum poſſent, ante ſe & milites ſuos præmittens triginta millia ſagittariorum.

Gallorum clades ad Creſciacum.

Francus autem præmiſit X. millia ſagittariorum, & gentem innumerabilem CCC. millium peditum, ac panneria fratris ſui Comitis, item Comitis Flandriæ, Ducis Lotaringiæ, & aliorum, poſt illos ponens Bohemos & Alemannos. Nolebat enim honorem progrediendi dare Alemannis. Ita ſe Franci crediderunt ſecuros: tandem ipſe Francus cum exercitu ſuo circa XVI. millium equitum.

Congredientibus autem primis ad conflictum, circa meridiem, ſabbato poſt Bartholomæi Apoſtoli, anno Domini M. CCC. XLVI. diuque certantibus, ſagittariisque Franci terga vertentibus, ac cum populo fugientibus: tota Franci acies fugam dedit, eo reclamante, diuque cum paucis manente. Diu autem in certamine remanſerant Alemanni, ita quòd multa millia hominum ſunt occiſa. Ceciderunt inter alios Joannes Rex Bohemiæ, qui cæcus fuerat, & ſe ad conflictum per Henricum Monachi de Baſilea, & H. de Clingenberg milites, fecit adduci; Rudolfus Dux Lotaringiæ, Comes Flandriæ, Co-

mes

mes de Bleſs nepos Franci, Comes de *Salmu*, dictus de *Rotbach*, H. de *Ratſamhuſen*, Henricus Monachi de Baſilea, H de *Clingenberg*, & alii plures electi.

Ioan. Bohemiæ Rex occiſus.

Anglus autem poſt receſſum inimicorum, videns Joannem regem Bohemiæ occiſum, dolens ſuper eum dixit: Alter lectus regem Bohemiæ deceret, quàm ſic jacere in terra: celebratisque ſolenniſſimè exequiis ejus, ipſum in Engelburg cum XII. dextrariis, habentib. arma Bohemiæ deorſum verſa, tranſmiſit. Doluit autem Anglus de Alemannis dicens: Et bene hi in mortem cum Franco pergunt, qui eos odio proſequitur, nec eis quicquam largitur: & ego eos diligens, largitus ſum eiſdem. Carolus autem cum armis Imperialibus fugiens de conflictu cum aliis, cùm à Franco aliquid peteret, ſaltem pro Alemannorum expenſis, qui ſibi in adjutorium veniſſent, nihil dedit eidem. Dicebatur autem, quod Francus magnam pecuniam dederit Joanni Bohemo Regi pro ſtipendio Alemannorum quos adduxerat: quam ille eis non aſſignans, ſed eam ſibi retinuit, & Colonienſi Archiepiſcopo pro coronatione Caroli filii ſui deſtinavit. Filius autem Franci, ac Dux Burgundiæ, exiſtentes in Vaſconia cum viginti millibus, in obſidione cujusdam munitionis, optimè per Comitem de Herbe, capitaneum Angli victæ treugas fecerunt cum Comite animo ſubveniendi Franco: ſed antequam eò venerunt, Francus victus eſt, ut præfertur.

Ejecerat autem Francus Robertum Comitem Atrebatenſem, ſororium & conſanguineum ſuum de Comitatu, pro eo quod dixerat, ſe ſcire juvenem, quem ſecum tenuit, Anglus, fuiſſe filium quondam Caroli regis Franciæ, & ob quædam alia: conferens Comitatum Duci Burgundiæ, cujus ſororem habet Francus. Qui Robertus Anglo ferventer adhæſit. Anglus autem poſt victoriam rediens ad mare, obviam invenit Reginam, quæ cum victualibus transfretârat, & cum gente.

Obſedit autem Anglus civitatem *Kalis* maritimam, habentem portum propinquiorem verſus Angliam, ex qua damna plurima eſt perpeſſus, quæ eſt de Comitatu Atrebatenſi prædicto, & Duci Burgundiæ eſt ſubjecta.

Licet autem ab antiquo inter Anglos & Francos ſuper terra Vaſconiæ lis fuerit immortalis, cauſam tamen ſpecialem diſcordiæ horum Philippi & Eduardi ſuper regno Franciæ, digrediens à materia, duxi breviter exprimendam.

Cauſa funeſtis ill. inter Anglos Galloſq.

Olim Philippus Pulcher, Rex Franciæ, qui regnavit tempore Clementis Papæ quinti & Heinrici Imperatoris, quique omnes Judæos a terra ſua expulit, eorum theſauris retentis: ordinem quoque Templariorum, propter eorum potentiam & divitias, pro quibus aſpiravit, confictis in eos quibusdam turpibus, ab ipſo Papa deſtrui procuravit, quorum domus & bona Hoſpitalariis Hieroſolymitanis ſunt unita, fecitque idem Papa quosdam fratres ejuſdem ordinis Templariorum, ad inſtinctum Franci igne cremari, per quod tamen fratres Hieroſolymitani modicum profecerunt. Qui Philippus habuit fratrem Carolum, hujus Philippi de Valeſio regis patrem. Item habuit tres filios, Ludovicum, Philippum & Carolum: quorum primus & tertius de Burgundia ſorores duas habuerunt uxores. Habuit etiam ipſe Rex filiam reginam Angliæ, matrem prædicti Eduardi. Hæc poſt nativitatem Eduardi veniens ad Philippum patrem, Eduardum maritum ſuum de Sodomia deferens, ipſum de patris, auxilio captivavit, & uſque ad mortem tenuit captivatum. Quo defuncto, hic Eduardus præclarus regnans, matrem captivavit, & detinuit captivam: multosque qui in necem patris conſpiraſſe propter adulteram Reginam dicebantur, occidit. Hæc Angla antequam diſcederet à curia patris, nedum maritum de Sodomia, ſed & tres uxores fratrum ſuorum de trium militum adulterio accuſavit, nec ceſſavit, niſi decullatis uxoribus, militibus excoriatione extinctis. Ludovici quoque uxore extincta, idem Clementiam filiam Caroli tertii regis Siciliæ neptem quondam Rudolphi Romanorum regis, duxit uxorem. Quibus Ludovico & Philippo, poſt mortem patris ſucceſſivè regnantibus, & ſine prole defunctis, cùm jam Carolus frater eorum regnaret: venit ad eum Duciſſa Burgundiæ, mater uxoris ejus captæ, timens huic ſimiliter mortis periculum imminere, dicens ei: Peccavi Domine, jungens vobis matrimonio filiam meam, quam pater veſter de ſacro fonte levavit. Et adducens Duciſſa quosdam teſtes repertos ad Clementem Papam quintum, gaudente rege, divortium per Papam fieri procuravit. Regique Carolo, filia quondam Heinrici Imperatoris, ſoror prædicti regis Bohemiæ, ex tunc data eſt in uxorem, quæ formoſa valde, omnes alias virtutibus & moribus mulieres anteceſſit. Tranſiens

autem quadam vice Rex, & Robertus Atrebatenſis Comes, cauſa venationis juxta caſtrum, in quo prior uxor morabatur captiva, miſſa familia ſua in ſylvam, ipſe Rex & Comes ſunt caſtrum ingreſſi. Illa autem exiſtens in lotione capitis, fugiente familia, viſo Rege, ſe in modum crucifixi ad pedes Regis proſtravit: timuit enim ex aliqua delatione clàm Regem iratum veniſſe. Erat autem pulchra & amabilis valde. Rex autem elevans ipſam, egreſſo Comite, eam repentè cognoſcens, receſſit: ex quo illa imprægnata, ſoli nunciavit Comiti, rogans, ut ipſe virtute ſua vitæ mulieris & partus inſidias præcaveret: quæ pariens maſculum, clam eo ſubtracto, alienum ſubmiſit. Verus autem filius ex ordinatione Comitis, ad amitam ſuam, prædictam reginam Angliæ eſt tranſmiſſus. quæ eum clàm delicatè nutrivit: putativus autem filius breviter expiravit. Dicebatur enim, Carolum patruum, prædictorum trium filiorum curam, quaſi regni, gerentem, ad regnū aſpiraſſe, & ob hoc filiorum regis mortem petiiſſe. Mortuo autem eodem Carolo, & poſt eum Carolo rege ex uxore ſua de Ewreux nulla prole relicta, ecce hic Philippus, antiqui Caroli filius, ſibi regnum uſurpat; qui omnes reges Franciæ à tempore Caroli Magni divitiis & potentia anteceſſit.

Mortuo autem Eduardo Anglo in captivitate, eique Eduardo ſuccedente præclaro, filiumque Caroli avunculi ſui ſecum habente, victoque per eum rege Scotorum: idem Anglus cum prædicto Philippo litem pro regno viriliter eſt ingreſſus, non prætendens tam avunculi filium propter ſententiam Papæ: quam ſe prædicto ultimo regi Carolo proximiorem hæredem: cum Francia à nullo haberi dicatur in feodum, quamvis econtra nullus per fœmininam lineam in regnum ſucceſſiſſe dicatur.

*Prædicto anno XLVI. Albertus Dux Auſtriæ emens à Joanne de Stauffen oppidum 𝔐ünſter Briſgaugiæ S. Ruperti, caſtrum 𝔖charffenſtein / quòd à Duce tenebatur in feudum, ſub 𝔉riburg / caſtrum cum oppido conſtregerat, aſſerens ſibi obligata, nec tempore ſtatuto redempta.

Anglo illis temporibus in obſidione occupato, rex Scotorum ex inſtructione Franci, latenter, ut creditur, Angliam eſt ingreſſus. Anglus munitus ſcripſit Anglis: qui ingrediente rege Scotorum, occiſa omni ſua gente, ipſum ceperunt.*

Caroli 4. inauguratio. Bonnæ facta

Eiſdem temporibus, ſcilicet anno Domini M. CCC. XLVI. Dominica ante feſtum Martini, Papa in Conſiſtorio publico prædictum Carolum in Romanorum regem ſolenniter approbavit: quem cum Aquenſes & Colonienſes non recepiſſent, in Bunna ab Archiepiſcopo Colonienſi, Dominica ante Andreæ, extitit coronatus, & ab ipſo Colonienſis, Treverenſis, Gerlacus de Naſſaw proviſus Moguntinus, Archiepiſcopi: item Monaſterienſis, Metenſis, Leodienſis & Virdunenſis Epiſcopi. de ſuis regalibus ſunt inveſtiti. Propter quod Papa ſciens ſibi adverſari Ludovicum Principem & Ungarum, cum Mediolanenſi, antiquo hoſte ſedis Apoſtolicæ, amicitiæ ligam firmavit.

Prædicto anno XLVI. menſe Julio, Carolus Rex Hungariæ de jugulatione fratris dolens, cum magno exercitu, ſcil. LXX. millium equitum, Aquileiam eſt ingreſſus, Patriarcham coercens, ingrediendi Apuliam viam quærens. Intromiſit autem ſe defenſioni Rhodis civitatis maritimæ, quam olim Veneti obſederant, cupiens ibi portum maris habere. Et cum diu rex in terra, Veneti verò circa ipſarum civitatem jacuiſſent in mari: Venetorum exercitus latenter de montanis egrediens, magnam occidit multitudinem Hungarorum (triumphaverant enim Veneti cum Domino Mediolanenſi & Veronenſibus, ita quòd potentes fuerunt) ſic quòd Hungarus juvenis & inexpertus litium, fruſtratus propoſito ſuo & negotio, Ungariam eſt ingreſſus: Veneti autem civitatem vicerunt. Papa enim ſciens ſibi adverſari Ludovicum principem Ungarum, cum Mediolanenſi antiquo hoſte fœdus amicitiæ ligavit.

Eodem Julii menſe Ludovicus Princeps cum Ludovico & Stephano filiis ſuis, Comitatum Tirolis ingreſſus, in Tridento, quod ſibi & filio ratione ipſius Comitatus ſubeſſe credidit, ſicut antè cum Ungaro & Maſtino Veronenſi habere colloquium nitebatur. Epiſcopus autem Tridentinus ad preces regis Bohemiæ ſedis proviſus, aſſumpta ſibi gente Mediolanenſi, Tridentinos à prædicti Ludovici Marchionis devotione retraxit, & cuſtodiis montanis, ne illi convenire poſſent, impedivit.

Licet autem ſcriberetur Principi, de prædictis Principibus Electoribus, quòd ad eligendum regem terminum ſtatuiſſent, credere hoc noluit, de Archiepiſcopo Treverēſi

& du-

Vrbes Imperii in fidelitate Ludovici conſtantes.

& Duce Saxoniæ, qui ipſum elegerant, quouſque veritatem percepit. Et veniens in Sueviam, ſibi Comites & Barones quos potuit, attraxit, Marchionique Miſſenſi filiaſtro ſuo, (cujus uxor relictis pluribus liberis, eodem anno obiit, qui filiaſter in lite, quam cum Moguntino habuit, de Principe conquerebatur) magnam, ut contra eum non eſſet, pecuniam aſſignavit. Convocatis quoque civitatibus Spiræ, ipſas concorditer reperit in ſua devotione ferventes: ita quod nec una earum, Rheni, Sueviæ, vel Franconiæ, electionem Caroli aut proceſſus Papæ curavit, nec quisquam illarum partium, aliquos contra Principem publicare proceſſus audebat. Baſilienſes tantum, licet ratione Epiſcopi ſui, & progeniei Monachorum inibi prævalentium & Caroloni faventium, ipſum receptare crederentur; videntes tamen tantam aliarum civitatum concordiam, ſe adhæſuros Principi firmiùs aliis decreverunt.

Reverſa autem Imperatrix de Hollandia in menſe Novembri, anno prædicto, relicto inibi Wilhelmo filio, à Principe cum gaudio in Franckſort eſt recepta, qui ſimul tranſiêre Monacum. Venerunt autem cum ipſa ſolennes nuntii Angli in Francken u [illegible] Principem & Anglum colligare quærentes, cum quibus Princeps cum pleno colligandi mandato, Robertum Ducem Bavariæ, filium fratris ſui, Wolframum de Nellenburg magiſtrum ordinis Teutonicorum per Alemanniam, & Lud. Comitem de Otingen/deſtinavit.

Carolus Rex Comitatum Tirolis occupare conatur.

Carolus autem electus latenter per Elſatiam & Sueviam tranſivit, & ad terram Bohemiæ properavit, ubi honorificè eſt receptus. Poſtea de menſe Februarii anno Domini XLVII. ipſe Carolus electus, cum Carolu Rege Hungariæ genero ſuo, & cum Alberto Auſtrali colloquium habuerunt in Vienna. Quibus ſimul euntibus in Presburg ejuſdem Ungariæ, Ludovicus Princeps ſtatim in Vienna colloquium ſecretiſſimum habuit cum Auſtrali prædicto. Bohemus autem veniens Tridentum, pro rehabendo Comitatu Tirolis, de auxilio Mediolanenſium inſtitit. Iverat autem Marchio Brandenburgenſis Pruſſiam contra gentiles, cujus uxor caſtrum Tirolis omnibus neceſſariis munivit ad annum. Engelmarus autem miles, potens in Comitatu, qui & ipſum tradidit Marchioni, tractatus habuit hinc inde. Marchio autem intelligens hoc, illico eſt reverſus. Bohemus autem cùm oppidum Meron, & alia plurima viciſſet, veniente Principe cum magno exercitu, victa per ſe comburens, reverſus eſt Tridentum. Princeps quoque ſimiliter eſt reverſus, quia maxima fuit cariſtia utrobique. Ludovicus autem Marchio, ipſeque Bohemus, in ipſo Comitatu multis menſibus ſe invicem infeſtarunt. Bohemus quoque, cui etiam adhæſit Epiſcopus Curienſis, aliquas munitiones per ſe victas, Mediolanenſi pro multa pecunia obligavit.

Trevirenſis Ludovico infeſtus bello vexatur.

Temporibus prædictis, de menſe Aprili, Domini de Weſterburg & de Iſenburg habitantes in terra ex oppoſito civitati Confluentiæ, ultra Rhenum, Archiepiſcopum Trevirenſem & ſuos, in favorem Principis, diffidârunt, pro eo quòd elegerant Carolonem, contra electionem Principis, literam hujuſmodi diffidationis ad Bopardiam mittentes. Confluentini autem Trevirenſi attinentes, cum exercitu Rhenum tranſeuntes, quoddam caſtrum, quod erat commune, tam Trevirenſi, quàm Domino de Weſterburg/ pro Domino ſuo ſolo apprehendere voluerunt. Illi autem Domini habentes latenter multitudinē armatorū, irruentes in illos, ducentos occiderunt & captivarunt. Receperat autem Trevirenſis in Treveri civitate de Carolone electo, nuntios cū literis, qualiter plures munitiones Comitatus Tirolis vicerit, de quibus cum fidelibus ſuis gratulans, eſt gaviſus. Et ecce venerunt ſibi nova de ſtrage prædicta, ob quæ ſe abſcondens, collapſus animo eſt perplexus. Eo tempore de conſilio Principis & voluntate H de Virnenberg Archiepiſcopi Moguntini, aſſignatis, eidem redditibus mille marcarum, commiſſa eſt adminiſtratio Moguntinenſis tribus Canonicis de Capitulo, quibus & Princeps auxilium juramento promiſit, & ortum eſt ſchiſma magnum: judicibus Gerlaci proviſi Archiepiſcopi conſtitutis in civitate Maguntina abſolventibus ligata per judices H. depoſiti in Altavilla conſtitutis: proceſſusque Apoſtolici pro Gerlaco proviſo directi, per aliquos Moguntinos oſtiis Eccleſiæ Moguntinæ affigebantur, affixos ſemper aliqui tollebant. Clerus quoque diviſus, qui H. adhærebat & obediebat, cœpit paulatim adhærere Gerlaco. Marchio quoque Miſſenenſis & Lantgravius Haſſiæ in partibus Thuringiæ multùm infeſtaverant Archiepiſcopum, Principe non eum defendente, aliis occupato. Erfordenſes verò Gerlaco adhæſerunt verbo, ſed non facto. Marchio quoq; Miſenenſis oppidū Salzach ipſe verò & Comes de Hennenberg caſtrū

Contentio de Archiepiſcopatu Moguntino.

Mulburg/ Lantgravius verò Haſſiæ oppidum Nüwſtat/ munitiones Maguntinæ Eccleſiæ, pro ſe habendi animo, occupaverunt: prædicti enim Marchio & Comes, quilibet ſcorum filium & filiam, alterius filio & filiæ, matrimonialiter copularunt.

Eodem tempore, de menſe Septembri, Conradus de Kirckel, præpoſitus Eccleſiæ Spirenſis, & Canonicus Maguntinus **** à Principe, & H. Mogũtino, ſe ſolus, volentibus aliis duob. ſibi coelectis, de adminiſtratione Eccleſiæ Moguntinenſis intromiſit, cui munitiones & gentes obediverunt. Hic ſtatim omnes redditus præpoſituræ majoris Eccleſiæ Moguntinenſis abſtulit Joanni de Columna Cardinali, qui ut præpoſitus eam tenuit, redditusque omnium Prælatorum, Henrico non obedientium, occupavit. Hic treugas inter Principem & ſuos, ſpecialiter de Weſterburg & Jſenburg/ & inter Treverẽſes, usque ad feſtum nativitatis Joannis Baptiſtæ ordinavit, omnia gerens ſtrenuè & prudenter.

Carolus Bohemus Bavariam vaſtat, 1347.

Eodem anno Domini M. CCC. XLVII. in principio menſis Julii, gens Caroli Bohemi ingrediens Bavariam inferiorem, cum duobus millibus galeatorum, multas ibidem villas combuſſit, multis Barbarica feritate occiſis, & pluribus captivatis contra quos Princeps pro cuſtodia terræ multos ibi deſtinavit armatos.

Bellum Leodienſe.

Eodem menſe congregante Archiepiſcopo Treverenſi exercitum animo invadendi Dominos de Weſterburg & de Jſenburg: ecce populus Leodienſis expugnans quoddam caſtrum Epiſcopi Leodienſis, cuſtodes caſtri evicti decapitavit, nobiles & plebejos. Propter quod Epiſcopus Leodienſis de adjutorio Treverenſis, Ducis Brabantiæ, & aliorum terræ magnatum, volens obſidere Leodium, populis illius & aliarum plurium civitatum, quæ illis in adjutorium advenerant, egredientibus civitatem contra eos, confligens, eis terga vertentibus X. millia occidit ex illis: Dominus enim de Valckenberg/ frater priori anno ibidem occiſi, & Comes Montium, nemini pepercerunt, ſicque Epiſcopus Leodienſis de populo Leodienſi diſpoſuit ut volebat.

Jacobus Laurentii tribunus Romanus

Eodem tempore quidam Jacobus Laurentii, notarius prudens & facundus, plebejus, Romæ in tribunum electus, ſcelera vindicans, ac omnem jurisdictionem urbis exercens, unum de Urſinis decapitavit, Columnẽſes ab urbe exterminans. Papa de his turbato arguente Romanos, idem tribunus Clementi Papæ ſcripſit, quod niſi infra annum rediret ad urbem, & ibidem reſideret, ſe cum Romanis alium Papam creaturum.

Occiſo autem priori anno Comite Flandriæ in conflictu, Flandrenſes filium ejus honorificè receperunt, ſibique filiam Regis Angliæ deſponſantes. Ille autem opportunitate capta, ad Francum rediit, dicens: Se nolle ducere illius filiam, qui ſibi patrem occidiſſet. Flandrenſes autem Marchionem Juliacenſem in favorem Angli, & filiæ, in Capitaneum receperunt. Miſit autem Anglus pro Duce Geldriæ, filio ſororis ſuæ, qui filiam Ducis Brabantiæ promiſit ducere in uxorem, ſibi juveni non audenti contradicere, filiam ejuſdem Marchionis Juliacenſis deſponſans. Verùm ipſe Dux Gelriæ & Comes Flandriæ cum filiabus Ducis Brabantiæ matrimonium contraxerunt. Idemque Dux Brabantiæ duobus filiis ſuis, primogenito ſcilicet, filiam Joannis Ducis Normanniæ, primogeniti Franci: ſecundo verò, filiam Ducis de Bourbon, ſororem relictæ Bohemi, in matrimonium copulavit. Direxit autem Anglus gentem in Scotiam pro diſponendis rebus Regis capti ſororii ipſius Angli, quibus ſe quibusdam terrigenis opponentibus de inſtinctu Franci, multi iterum capti ſunt & occiſi.

Anglus Calesum occupat.

Perſeverante autem Anglo in obſidione *Kales* ferè per annum & nolente eam recipere ad gratiam quoquo modo: ſtrinxerat enim eam in tantùm, quòd nec introitus nec exitus patebat. Ad eam tandem Francus (qui interdum per ſe, interdum per Joannem filium ſuum pluries congregavit exercitus, ſed Angli exercitum non acceſſit) in principio Auguſti appropinquavit exercitus Angli & Flandrenſium ad unam leucam. Quapropter etiam nolente Anglo Flandrenſes Cales ad gratiam receperunt, & forenſes & intrinſecos Angli gratiæ commiſerunt. Quod cernens Francus per tres leucas illico retroceſſit. Anglus autem ejectis incolis & occupatis theſauris, civitatem Cales rexit per Anglos. Data ſunt autem ei tam per Sedem Apoſtolicam, quàm per Franci terram LXXX. millia marcarum argenti, quòd inducias usque ad feſtum nativitatis beati Joannis Baptiſtæ ex tunc conceſſit, ita quòd in ſtatu, quo nunc fuerunt, quilibet remaneret.

Eodem

Eodem anno M.CCC.XLVII. de menſe Septembri, cùm ingreſſi fuiſſent Stephanus, filius Ludovici Principis, & omnes civitates Sueviæ cum eo juxta Zolre/ animo invadendi Barones, quorum octodecim priori anno in Oberendorff Ducis de Deck: conjuraverant, & qui Carolum electum dicebantur fovere: oppidum Hechingen Comitis de Zolre vacuum invenerunt, quod quibusdam pactis initis non fregerunt. Volentibus autem eis obſidere oppidum Sultz/ Waltheri de Geroltzecke/ ſervitoris & conſanguinei Comitum de Wirtenberg iidem Comites quamvis eſſent præſides Principis, aſſerentes hæc ſine eorum conſilio inchoata, reſtiterunt, quibus & eidem Walthero tanta affluxit nobilium multitudo in auxilium, quòd civitates Sueviæ receſſerunt de campo.

Ludovicus Caj Caroli fautores perſequitur. Obrendorf. Hechingen. Sultz.

Erant autem duo fratres habentes munitionem juxta ſylvam Bohemiæ, Principis ſervitores, nominati Kammerauwer/ quorum junior dicens, ſibi Principem nil dare, Caroloni Bohemiæ ſe obſtrinxit. Princeps verò ſeniorem Innocentem capiens, decollavit.

Kammerauwer ingenui.

Eo tempore Joanna Duciſſa Auſtriæ veniens Alſatiam, ſe Argentinenſi, Baſilienſi & Conſtantienſi Epiſcopis. item Turicenſibus & Bernenſibus colligavit, & cum Ottone de Ochſenſtein quòd reſignavit Thanne & Senheim/ de quibus Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis ipſam inveſtivit, amicabiliter comportavit: quæ in reditu ad Auſtriam Ludovicum Principem viſitans, ab eo honorificè eſt recepta.

Tann. Senheim.

Eo tempore Humbertus Delphini, qui per annum ſteterat inter Curtos, defuncta ſibi uxore, nepte quondam Ruperti Regis ex ſorore, infecto negotio eſt reverſus. Papa enim juxta promiſſum ſuum, nec theſaurum nec gentem miſit eodem, Rex enim Curtorum, cùm veniſſet Delphinus in terram ſuam, in quandam civitatem fortem per Chriſtianos obtentam, ex quo nomine Eccleſiæ venerat, ſuſpicatus eum magnam habiturum ſequelam, treugas fecit cum eo, animo viſitandi perſonam: & intelligens quod absq; Alemannis venerit, nec ex facto Imperii cernebat muliebrem perſonam, ipſumq; parvipendens receſſit, & magis ex adventu ejus animoſus factus eſt.

Curti.

Eodem anno Princeps Ludovicus in venatione urſi, in ſylvis juxta Monacum, paralyſi percuſſus de equo corruens, expiravit, anno Domini M. CCC. XLVII. quinto Idus Octobris, anno regni ſui XXXIII. finito minus octo diebus, Imperii verò XIX.

Ludovici Imp obitus

Egreſſus eſt itaque de Bohemia, cum magno equitatu, in Bavariam, animo invadendi terram Ludovici Principis, Carolus Rex Bohemiæ electus in Regem Romanorum, filius quondam Joannis Regis Bohemiæ, nepos quondam Henrici de Lützelburg Romanorum Imperatoris: item pronepos ex filia & nepte Rudolfi de Habſpurg/ Romanorum Regis: item nepos ex filia quondam Wenceslai Bohemorum Regis, pronepoſque Joannes Ducis Brabantiæ, ſororius Philippi Regis Franciæ: cujusque Philippi primogenitus Joannes Dux Normandiæ ipſius Caroli eſt ſororius: ipſe Carolus ſocer Caroli Regis Hungariæ, ſocerque Rudolfi Ducis Auſtriæ: & veniens in terram ipſius Ludovici Bavariam, intellecta morte Principis, Ratiſponam perrexit, ubi tanquam Rex Romanorum illico eſt receptus. Deinde veniens Nurnberg, ac gravibus factis promiſſionibus Burggravio ibidem, quem evadere non potuit, in Nurnberg eſt receptus.

Caroli 4. parentela.

Caroli 4 Ludovici Imp. ſucceſſor.

Miſerunt autem Eberhardus & Ulricus fratres, Comites de Wirtenberg, Secretarios ſuos ſingulos ad Regem, & ad Ludovicum Marchionem in Brandenburg/ quærentes, cujus eorum ſe ſervitio obligarent: & revertentibus Secretariis priùs ad Regem miſſis, ipſi Comites cautione recepta de LXX. millibus florenorum, ejus ſe ſervitio aſtrinxerunt. De quo alii Secretarii à Marchione venientes, & pactum de centum millibus florenorum afferentes, Comites plurimùm ſunt commoti. Duoque fratres de Hohenlohe/ unus Bambergenſis Epiſcopus, alter Herbipolenſem tenens Epiſcopatum contra Albertum de Hohenberg/ Sedis Apoſtolicæ proviſū, ſimiliter ſe regis ſervitio aſtrinxerūt.

Interea Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis, convenientibus Argentinæ Civitatibus & Baronibus ligæ Alſatiæ, ipſius Regis commendationi inſiſtens, ac ſe eum manu tenturum affirmans, cùm & omnes de Lichtenberg ſibi faverent, civitates Alſatiæ, timentes infringi ligam pacis, quaſi invitos ad ejus obedientiam inclinavit, ſicque Argentinæ etiam honorificè eſt receptus, ipſum Epiſcopum in gradibus Eccleſiæ, indutus regalibus inſignibus; habens coronam auream in capite, & pomum & Sceptrum in manibus, de ſuis regalibus, præſtito ſibi homagio, ſolenniter inveſtivit.

Argentina totaque Alſatia in fidem Caroli concedit. 1348.

Deinde

Deinde per civitates Imperii Elſatiæ, quæ & ſingulæ eum receperant; Baſileam aſcendit. Spoſpondit enim civitatibus, ſe relaxationem proceſſuum Papalium curaturum.

Interea Conradus de Kirckel miniſter Maguntinæ ſedis ac Trevereńſis omnimodam concordiam tractaverunt, inter H. Archiepiſcopum Moguntinum ac Regem, & Treverenſem Archiepiſcopum, oppidaque Imperialia in Wederaugia, Gerlacumque de Naſſowe/proviſum ſedis Apoſtolicæ competenter providerant in via: H. deſtituto poſt ejus mortem ipſam ſedem habiturum quietè. Verùm ipſe Gerlacus de potentia & adjutorio Caroli confidens, negotio infecto aſcendit Argentinam. Quod videntes H. Moguntinus, Conradus miniſter ejus & prædicta oppida, ſe liberis defuncti Principis colligarunt, quod totum, ſi de Argentina deſcendiſſet Carolus Rex, celeriter expeditum fuiſſet.

Carolus 4. Baſileam venit.

Venit autem Rex Baſileam, in vigilia Thomæ, anno Domini M. CCC. XLVIII. ubi interdictum Papale diu ſervatum fuit, nec Baſilienſes eum recipere intenderant, niſi divina rehaberent. Et ecce in ſero venit Marquardus de Randecke præpoſitus Babenbergenſis de Curia Avinionenſi, ferens commiſſionem factam Babenbergenſi Epiſcopo, & abſolutionibus & relaxationibus impendendis, & unam clauſam bullam regi directam: & gaviſus Rex miſit illicò & Argentinenſi, baſilienſi, Babenbergenſi, Herbipolenſi Epiſcopis, præſentibus.

In clauſa autem Bulla hortabatur Papa Regem, ut averteret Carolum Regem Ungariæ generum ſuum, ne ſe colligaret prophano Nicolao Laurentii, urbis Romæ tribuno. Exoſus enim erat Papæ Tribunus, quia eum vocaverat ad reſidendum in urbe.

Laurentii Rom. tribuni inſolentia

In clauſis etiam literis miſit copiam literæ per Tribunum Papæ directæ, in qua Tribunus eum per Papam de pluribus fuiſſet argutus, reſpondit inter alia: Se terram S. Petri, animo defendendi à tyrannis, tenere, ſeque quaſi invitum ad Tribunatum aſſumptum, nec oportere Papam procedere contra ipſum, ut officium ipſum dimittat, quod dimittere quantum in eo eſt, aſſeruit ſe paratum. Cùm autem antiquitus romani habuerint Patricios, Senatores, præfectos, tribunos, & multos officiatos, quis eis inhibuerit, tales hodie habere? quæſivit. Cùm & honore dignos olim variis coronis inſignivérint: quis eos arguet, quòd ipſum Tribunum Laurea & quibuſdam coronis aliis coronaverint? Nec mirum, quòd in concha marmorea Conſtantini Imperatoris ſe lavari permiſit, in qua Paganus extitit baptizatus, cùm in ipſius Tribuni lavacro plura fuerint ſigna facta, quàm in Conſtantini baptiſmo: proſequendo mirabilia de pace & tranquillitate urbis & patriæ, quæ brevi tempore ſuo aſſeruit divino intuitu eſſe facta, cum tempore promotionis ſuæ, tam de dote uxoris, quàm de calamo ſuo vix habuit quinquaginta florenos, & in perſona ſua plura operatus ſit, quàm Bonifacius Papa cum theſauro ſuo, vel Carolus Magnus cum ſua potentia, procuraverint. Argutus etiam quòd in citatione qua coram ſe & Romanis citavit Ludovicum Ducem Bavariæ, & Carolum Regem Bohemiæ, ſe intromittentes de regno Romano, Bavarum Ducem nominavit, cùm per Papam Ducatu fuerit privatus: Bohemum vero Romanorum regem non nominaverit, quamvis fuerit in regem Romanorum per ſedem Apoſtolicam approbatus; reſpondit: Se non magnam de hujuſmodi titulis vim feciſſe, cùm & olim Romani ſibi colligarint Principes & amicos: cur & hodie regi Ungariæ & aliis ſe colligare non deberent, non viderent: pluraque alia ſerioſa reſcripſit.

Summa autem Commiſſionis, Babenbergenſi Epiſcopo factæ, talis erat:

Forma abſolutionis fautorum Imp. Ludovici defuncti.

Cum multi, qui ſententias, proceſſus & pœnas Joannis Papæ, inflictas adhærentibus quondam Ludovico de Bavaria hæretico, & de hæreſi damnato, redire cupiant ad Eccleſiæ unitatem: committimus tibi, ut qui confeſſi fuerint errores ſuos, confeſſatos & non confeſſatos, & pœnas quas inciderunt explicitè vel implicitè, & juraverint, deinceps fidem Catholicam habere, & fideles fore ſedis Apoſtolicæ: & nulli deinceps hæretico vel ſchiſmatico favere, & credere quòd non ſpectat ad Imperatorem, Papam deponere, & alium creare, ſed hoc hæreſim eſſe damnatam: & quòd nullum pro Imperatore habebunt niſi per ſedem Apoſtolicam probatum, nec relictæ & liberis ipſius Ludovici favebunt, niſi cum Eccleſia reformentur, & Carolo Romanorum Regi per ſedem approbato parebunt, ab hujuſmodi ſententiis & pœnis abſolvas, ita quòd ſi in aliquo contravenerint in ſententias & pœnas priſtinas relabantur: & quòd procuratoriorum & geſtorum formam ipſe Bambergenſis Papæ reſcriberet, ſub publicis inſtrumentis.

Viſa autem forma hujuſmodi dura, omnibus diſplicente, aliqui conſuluerunt eam

non

non acceptandam eſſe per Regem, ſed occultandam, & pro alia forma Papæ ſcribendum. Sed quia timor erat Baſilienſes non juraturos Regi, niſi reformarentur divina, reſcriptum oportuit exhiberi. Cùm autem cives nec errores vellent fateri, nec ſecundum formam jurare, clerus autem quaſi pœnitens quòd ceſſavit, etſi non tam occaſionem quęreret celebrandi, animo nunquam mandata ſimilia receptandi: ecce comparuerunt Magiſtri & Conſules Baſilienſes coram rege, & prædictis Epiſcopis & multis de Capitulo Baſilienſi: coram quibus Chunradus de Berenvels magiſter civitatis, nomine univerſitatis vulgariter coram tabellione propoſuit in hæc verba: Domine Bambergenſis ſciatis, quòd nec fateri nec credere volumus, quòd quondam Dominus noſter Ludovicus Romanorum Imperator unquam fuerit hæreticus. Quemcunque etiam nobis dederint Principe Electores, vel major pars ex eis, pro Romanorum Rege vel Imperatore, illum pro tali habebimus, etiamſi nunquam Papam requireret: ne quicquam aliud faciemus, quod ſit contra jura Imperii quovis modo. Sed ſi habetis poteſtatem à Domino Papa, quòd vultis nobis remittere omnia peccata noſtra, placet. Et convertens ſe ad populum, dixit: Datis mihi & Chunrado Monacho poteſtatem petendi, ut abſolvamini à peccatis veſtris? Qui dicebant: Placet nobis: nec aliud procuratorium habuerunt. Qui duo milites ſeorſum coram Secretario Papæ, Joanne de piſtorio præſente, juraverunt ſecundum mandati formam: ſicque relaxatis proceſſibus divina publicè ſunt reaſſumpta, civesque regi ſolitum præſtiterunt juramentum, ſc. quòd jus ſuæ advocatiæ ſervarent. Baſilienſis quoque Epiſcopus Joannes Sennæ, & Abbas Morbacenſis de regalibus ſuis ſolenniter inveſtiti ſunt. Civitates autem, præſertim Argentina, exaſperatæ fuerunt propter formã hujusmodi. Rex quoq; cum mulierib. Baſilienſib. in choreis ſatis fatuos geſtus habebat. In die quoque ſancto nativitatis Domini, Rex communicatus fuit, legitque in Miſſa Galli cantu alta voce, habens in manu evaginatum gladium, Evangelium: *Exiit edictum à Cæſare Auguſto.* In die Stephani autem à Baſilea recedens, cùm crederetur cum ſua gente iturus, clam ingreſſus naviculam, cum paucis in Rheno deſcendens in caſtro Burckheim pronoctans, craſtino tranſiens verſus Ettenheim quaſi latenter. Cùm autem gens ſua deſcenderet per terram, eisque in Alſatia & in Baſilea multa fuiſſet abſtracta: quidam valentes Bohemi ſe poſtremò ponentes inſidiis, præmiſerunt duos, quorum unus ſpadonem duxit ad manum. Ipſi verò tranſiverunt per ſylvam, in loco qui dicitur Sateſęe. Et venerunt quidam nobiles Baſilienſes, aſcendentes econtra, qui credebant, ducentem ſpadonem alicui abſtuliſſe, ipſum abſtulerunt eidem. Altera verò fugiens, dixit Bohemis: qui inſequentes, alios captivarunt, & Wernherum de Eptingen Hoſpitalarium eis reſiſtentem graviter vulneraverunt. A quo recepta cautione, de præſentando ſe regi alios Mülhuſen oppidum Imperiale ſecum duxerunt. Amici autem captorum, cum noctu ſe circa Mülhuſen poſuiſſent, ac genti Regis tranſitus non eſſet ſecurus, dimiſſi ſunt captivi ad gratiam Regis: Bohemique Regem celeriter verſus Hagenowe ſunt ſequuti. Dedit autem & obligavit Rex ſervitorib. ſuis omnes utilitates Alſatiæ, ita quòd inibi per diem non haberet expenſas. Deſcendit etiam per Wiſſenberg verſus Spiram, ubi ſub quibusdam pactis extitit intromiſſus. Lectis autem ibi quibusdã proceſſibus ex parte Gerlaci proviſi Moguntini, contra H. Archiepiſcopum & ſuos fautores, quorum aliqui domicilium Spiræ habebant, de hoc populus ibidẽ eſt commotus.

Baſilienſium conſtantia.

Locus infra Baſileam duobus milliaribus Mulhuſium verſus.

Poſtea Rege veniente Wormatiam circa veſperas, convenerunt clerus & Conſules civitatis, & quæſitum eſt à clero, num vellent abſolvi? quid ſentirent de proceſſibus? Qui cùm econtra quærerent à Conſulibus, quid ipſi ſentirent: Illisque dicentibus: Se de illis nihil ſentire, clerusque diceret id ipſum, animo nihil faciendi ab invicem receſſerunt. In crepuſculo verò Collegia conſtituentes procuratores, ſingulares verò curati & clerici per ſe ipſos, & religioſi per procuratores, juramentis præſtitis, per Bambergenſem abſoluti fuerunt. Et cùm mane populus more ſolito vellet audire divina, clerusque nollet coram populo celebrare, factus eſt tumultus: Clauſisque portis omnibus, populus ad hoſpitium Regis, ad quod Bambergenſis confugerat, armatus acceſſit: Ipſeque Bambergenſis mandante Rege territo, omnem clerum & populum Wormatienſem ſine omni conditione & juramento abſolvit: Et ſtatim omnis clerus, religioſus & ſecularis, contra juramentum ſerò præſtitum, publicè divina reſumſit.

Cæſar Wormatiam venit 13549.

Poſt

Eduardus Anglus adverſus Carolum Cæſar renunciatus.

Poſt hæc Rex ivit Moguntiam, ubi ſub pacto ne introduceret Gerlacum proviſum Papæ vel aliquas legi literas permitteret, honorificè eſt receptus. Ubi ad eum venerunt Balduinus Treverenſis, quaſi latenter, cum paucis ubi & nova receperant, quòd feria quinta præcedenti, ſc. proxima poſt Epiphaniam Domini, anno M. CCC. XLVIII. procuratores & ſecretarii Ludovici Marchionis in Brandeburg; item Ducum Palatinorum Rheni, Erici Ducis Saxoniæ, & H. Archiepiſcopi Maguntini per Papam, tanquã electores Principes majorem partem facientes, in Eduardum Regem Angliæ, habentem cum ejs procuratorem & ſecretarium ſuum, in Romanum Regem, ex oppoſito villæ Rens ſuper Rhenum, ſub caſtro Lenſtein concordaverunt eligendum, de hoc quoque confectæ ſub ſigillis eorundem Principum literæ, in præſentia omnium inibi convenientium, publicè legebantur, & quòd ipſe Anglus ſe vellet intromittere, dicebatur, de quo & literæ à Principibus civitatibus ſunt directæ: ex quo in Germania turbatio magna eſt ſuborta. Nuntii autem Francofurtenſium, à rege, inquirente eos ſuper ſui receptione, infecto negotio receſſerunt: Sicque rex cum timore Wormatiam à Moguntina eſt reverſus. Ma neque volens recedere, expectante omni gente ſua armata ante hoſpitium ſuum, non pagatis hoſpitibus Curiæ & coquinæ ſuæ: & diu expectante tota gente, iterum ad querelam unius carnificis, regem arreſtantis, ne diſcederet, factus eſt in populo tumultus. Promittentibus autem pluribus ne diſcederent hoſpitibus non pagatis, Rex Spiram perrexit. Proſcripto autem carnificè à Wormatia, ipſe Spiræ ad gratiam Regis veniens, ad preces regias eſt reſumptus.

Rex Spiræ arreſtatus.

Luſus equeſtris Rotenburgi ad Neccarum.

Aſcendente autem Epiſcopo Argentinenſi & Baronibus Alſatiæ, qui deſcenderant Rex Sueviam perrexit, animo fidelitatem à civitatibus Sueviæ recipiendi, in quadrageſima. Pergens autem Rotenburg Comitum de Hohenberg/ ubi haſtiludiorum Curia eſt indicta, & latenter ſub armis Schilhardi de Rechberg haſtiludens, per N. de lapide militem fuit in terram proſtratus. Intelligens autem miles Regem eſſe, equum ſibi adtraxit: quem Rex LX. marcis redemit. Mane autem volentib. illis dividere per galeas torneamentum, & reperta caſſide ſine ſigno, intellectoque quòd regis eſſet, conſilio inito per milites, à torneamento ceſſarunt. Dicebant enim, ſi periclitaretur nobiſcum, poſſet dici in futurum, regem traditum fuiſſe per Suevos. Veniens autem Ulmam ibidem à XXIV. Sueviæ oppidis, ſub quibusdam pactis juramentis per ea præſtitis, eſt receptus. Volens autem ire Norenberg, & deinde Bohemiam, poſitis ſibi inſidiis per Marchionem de Brandenburg, reverſus eſt Ulmam, & deinde per aliam viam veniens Norenberg, Bohemiam eſt reverſus.

Sueviæ urbes Carolũ Regẽ agnoſcunt.

Eodem anno de menſe Martio, miſit magnam gentem de Bohemia, quæ terram Ruperti Ducis Bavariæ, Palatini, plurimùm devaſtavit. Conſtantia autem Thuregum, & quædam alia oppida vicina, ipſum recipere noluerunt.

Interea Engelmarus miles, qui comitatum Tirolis tradidit Marchioni Brandeburgenſi, cum uxore ex quadam ſuſpicione per Marchionem capitur, & ante caſtrum ſuum forte, quod tenuit frater ejus, decollatur, & ſucceſſivè omnia ſua, per Marchionem, mediante Duce Conrado de Teck, ſibi fideliſſimo, occupantur.

Mulhuſiũ à præſide Alſatico occupatum.

Eodem tempore oppidani in Mulhuſen Alſatiæ, uſurpantes ſibi regimen oppidi, nobiles ejecerunt, manente cum eis Happone Monachi, novo Sculteto. Venientem autem Jo. de Vinſtingen præſidem Alſatiæ, niſi cum paucis intromittere voluerunt. Ille verò iratus recedens, cum multa gente revertitur. Oppidanis verò diſcordantibus, & præſidem ſub quibusdam pactis intromittentibus, cum paucis ut credebant, ipſe cum multis de auxilio generis *de Domo*, ingrediens, multos populares bannivit, occupans res eorum. Veniens autem Columbariam, & cum cautione ingrediens, videns populum in eũ commotum, propter factum in Mülhuſen/ repentè receſſit, nam & ipſi Columbarienſes Henricum de * Weckersheim & ſuos, qui diu inibi rexerant, excluſerunt.

Vom Hauſſ ingenuus Alſata.

**al. Wittenheim.*

Briſacum.

Briſacum quoque Auſtrali per olim Ludovicum Principem obligatum, eo mortuo ſe ab Auſtrali retraxit, dicens ſe ultra vitam illius obligari non poſſe. Rege autem nolente eos recipere, tenuere ſeipſos: qui poſtea menſe Octobri, mandante Rege, Duci denuo jurarunt.

Lituanorum clades.

Eodem anno, ſcilicet XLVIII. de menſe Januarii, Magiſter ordinis Teutonicorum Suevus, cum XXII. millibus equitum ingreſſus terram Regis Lituaniæ gentilis, ſex hebdomadis terram vaſtavit, quem in reverſione, uſque ad glaciem fluvii revertentem, Rex Lituaniæ cum XL. millibus inſequitur, animo eos cum ſimul ad glaciem veniſſent,

ſubmer-

ſubmergendi. At Chriſtiani, qui jam ſuper glaciem partim venerant, videntes, illos reverſi de glacie, ad campum iniere conflictum, illoſque trudentes ad glaciem, ipſorum circa ſex millia ſubmerſerunt, & circa duodecim millia occiderunt, reliquos verò fugientes ad ſylvas Lituaniæ inſequuntur. Duo autem Regis fratres non valentes effugere, arbores aſcenderunt: quas cum Chriſtiani ſuccidere vellent, illi videntes ſe non poſſe evadere, ne de Chriſtianorum morerentur manibus, cum ſingulis ſuis ad ramos arborum ſe ſuſpenderunt. Chriſtianorum etiam electorum occiſi ſunt quinquaginta vel circa.

Eodem anno, menſe Februario, Conradus de *Kirckel*, miniſter Moguntinenſis Eccleſiæ, à Joanne juniore Comite de Naſſawe, cum multis armatis capitur, & Cuno de *Valkenſtein* Canonicus Moguntinenſis in miniſterio per Capitulum ſubrogatur, qui ſurrogatus nullis pactis Conradum liberare valens. Audito etiam quòd captor etiam eum captum optabat, Gerlacum patrem de Naſſawe, natum quondam Adolphi Regis Romanorum, ignis incendio & omni inquietudine infeſtavit, eidem ultra LXX. villas comburens: Carolone Rege in Bohemia exiſtente, nec eundem Comitem in aliquo adjuvante, quamvis Conradum captum duriùs tenuerit, propter Regem. Emiſſo autem capto ad tempus, ſub cautione aut dandi VIII. millia florenorum, vel ſe repræſentandi: non minùs idem Comes per miniſtros Moguntinenſes, & oppida in Wederaugia extitit infeſtatus, ita quod tandem captos dimiſit, & cum H. Archiepiſcopo concordavit. At H. Archiepiſcopus & prædictus miniſter de Valkenſtein, Conradum de Kirckel, etiam petentem, non ultra ad miniſterium admiſerunt: timentes eum conveniſſe clam de aliquibus munitionibus Archiepiſcopatus tradendis cum captore: propter quod inter ipſos Conradum & Cunonem diſſenſio fuit ſuborta, propter impenſas & damna, quas & quæ Conradus de Kirckel in miniſterio ſe aſſeruit ſuſtinuiſſe. Mortuo interim Jo. de Columna Cardinali, præpoſito Eccleſiæ Moguntinenſis prædictus Cuno de *Valckenſtein* & Reinhardus de *Spanheim* Canonici Eccleſiæ Moguntinæ, in diſcordia ſunt electi.

Rex autem ipſe Carolus licet Comites de Wirtenberg & Burggravium de Norenberg in parte promiſſorum expedierit, alios tamen multos pluribus menſibus Bohemiæ expectantes, graviter pagati de promiſſis, minime expedivit. Uxor enim ejus & Joannes frater, alijque Bohemi, ne per tantas erogationes terram Bohemiæ deſtrueret, maximè ei reſtiterunt: collecta enim inibi impoſita, quæ Urſus dicitur, & de novo Regi creato debita, apud Bohemos remanſit.

Urſus tributũ novo Regi Bohemo pendi ſolitũ.

Mortuo autem, ut ſupra, Ludovico Principe,, Beatrix de Holandia relicta ejus cum privignis ſuis amicabiliter concordans, ipſos in agendis ſuis plurimùm confortavit. Diſcordantibus autem Rodolpho & Ruperto fratribus ac Ruperto eorum fratrueli, ducibus Bavariæ, & Palatinis Rheni, cum filijs defuncti Principis pro eo quod dicebant, ſibi in inferiori Bavaria ſimiliter cum illis jus hæreditarium competere, dataque & promiſſa eis certa pecunia, & hujuſmodi diſſenſione ſopita: Ecce H. Moguntinus, Ludovicus Marchio Brandenburgenſis, Rupertus Palatinus cui in hoc alij duo conſenſerant, & Ericus Dux Saxoniæ, cui ex ſucceſſione patris ſui ſenioris, Rodolpho Duci jus eligendi competere dicebatur, quamvis Rodolphus Caroli elector quædam dominia, quibus principatum annexum aſſerit, ſe habere prætendat, de eligendo rege alio, cum electionem Caroli irritam aſſerant, concordarunt. Miſſiſque per eos pluries ſolennibus nuntijs ad Eduardum Angliæ Regem, ſibique electione oblata, remiſſiſque per eum nuntiis literiſque, ſibi ſub caſtro Lonſtein, de non variando, ſub ſigillis ipſorum Principum aſſignatis; eoque deliberationem ſuam diutius protrahente, eò quòd inter ipſum & Francum tractabatur de treugis: Francoque ſciente, Anglum electionem Romani regni appetere, & ob hoc (ne creſcat ejus potentia) treugas alias ſibi graviſſimas, recuſante: Angloque propter litem cum Franco in feſto beati Joannis Baptiſtæ renovatam, de electione de ipſo facta intromittere ſe nolente: cum literis ſibi deſuper datis, remiſſis, Principibus reſcripſit, ſe iiſdem Principibus favoris ſui auxilium polliceri. Quo facto, ijdem Principes Electores vocato Friderico Marchione Miſſenenſi, ab nepote quondam Friderici Imperatoris ex filia ejus, genero prædicti Ludovici Principis defuncti, in principio menſis Junij in *Rens* Bavariæ convenerunt,

Eduardus Anglus imperialem electionem detrectat.

Fridericus Marchio Miſnenſis Rex Rom. declaratur.

ubi inter eos actum eſt, quòd idem Marchio prædictam Beatricem, olim Imperatricem, in uxorem duceret, & de Romano regno ad eorum electionem intromittere ſe deberet. Oppidum quoque Nurenberg ejectis potentioribus Regiafautoribus, dicente populo, ſe non conſenſiſſe in Regem, Marchionem de Brandenburg, pro Rege acceptavit.

Idem electionem ſuam reſignat.

Poſthæc Marchio Miſſenenſis deſiſtens à propoſito, receptis à Rege Carolone X. millibus Marcis, facto ſibi homagio, & excepto ne contra filios defuncti Principis faceret, à Rege ipſo feudorum Imperialium inveſtituram accepit: quamvis enim juvenis, arthritico tenebatur, & infra biennium moritur.

C. Comes de Madeburg.

Interea inter Bohemiam & Auſtriam, Carolone Rege prædicto & Alberto Auſtrali, pro perficiendis nuptijs inter eorum liberos, convenientibus in vicino & dicente Auſtrali tractatoribus, quòd ſcire vellet, quòd Rex non aſſiſteret Comiti C. de Medeburg, in confinio Auſtriæ, Ungariæ & Bohemiæ reſidenti. Rex verò eundem Comitem, tanquam ſervitorem, diceret ſe relinquere non poſſe: ambo ſic infecto negotio ſunt reverſi. Idem enim Comes juvenis & elegantis formæ tempore obſidionis in Kales, in ſervitio Franci exiſtens, & relictam quondam Domini de *Kuſis*, filiam quondam Lupoldi Ducis Auſtriæ viſitans, & præhabitis pluribus internuncijs, cum ea inſcio patruo matrimonium contrahens, ipſius Alberti patrui (dolentis eam cum impare contraxiſſe, & forſan timendis ſe per ipſum Comitem ſuper hæreditate vexari) indignationem incurrit.

Poſtea tamen reverſi ipſi Rex & Dux, liberorum nuptias perfecerunt: Duce tamen in hujuſmodi amicitia excipiente liberos quondam Ludovici Principis, quibus in vita Principis extitit alligatus.

Conventus Pataviensis.

Reverſo autem de partibus Apuliæ Ungaro propter peſtilentiam: Albertus Dux Carolum Bohemum, Ludovicum Bavarum, Marchionem in Brandeburg & alios multos in Pataviam, ad Dominicam poſt Jacobi, pro tractanda concordia, convocavit. Interea fama evolavit, quòd tractante Duce Brabantiæ, ac Treverenſi & Marggravio Juliacenſi, Bohemus nomine Romani Regis terras Holandiæ & Selandiæ, quas Wilhelmus filius quondam Ludovici Principis tenet, filijs Regis Angliæ & Juliacenſis contulit, amicitia inter Bohemum & Anglum contracta: in qua tamen Bohemus Francum excepit. Propter quæ Bohemus & Brandeburgenſis, à Patavia, ad quam Marchio cum duobus millibus equitum venerat, infecto negotio receſſerunt: Marchione quòd nunquam Bohemum pro Rege Romano ex prædicta electione habeat, aſſerente. Bohemus autem & Auſtralis navigio Auſtriam deſcenderunt. Signa autem Imperialia aquilarum, Patavia hoſpitijs Bohemi impicta, per familiam Marchionis, præſertim Hugonem Comitem de Hohenberg, ſtercoribus ſunt deleta, & barræ in vicubus hoſpitiorum Bohemi violenter apertæ. Factis autem & alijs terminis minime concordarunt.

Obijt autem eo tempore de Francia uxor Regis.

Freundsperg Caſtrum fortè Freundſtein.

Eo tempore in principio Auguſti, liga pacis Alſatiæ, caſtrum Frundesberg, propter quoſdam Mercatores Suevos, in terminis ligæ inibi captos, deſtruxit, captivos abſolvens.

Trevirenſis Archiepiſcopus cum magna gente caſtrum Iſſenburg obſedit, & læſis pluribus de ſuis, parante quoque H. Moguntino ſe ad obviandum ei, quaſi confuſus receſſit.

Bellum in Marchia Brandeburgenſi à veteratore excitatum.

Rodolphus autem Dux Saxoniæ quendam in terra ſua, ſimilem quondam Wolmaro Marchione in Brandenburg, inveniens, eumque Marchionem finge[ns] eſſe (prætenſis multis figmentis, qualiter olim Marchio ſe fingens mortuum, à terra clam receſſerit, ex cauſa pœnitentiæ, alio nomine ipſius defuncti) multas civitates Marchiæ ad recipiendum eundem induxit. Et veniens Rex repente cum magno exercitu Bohemorum, quaſi totam Marchiam, à Ludovici Marchionis ditione retraxit. Gens enim terræ luxuriam cum filiabus & uxoribus ſuis, & quòd liberi ſui

non

non ſint legitimi, nec digni tanto principatu, impingere dicebatur. Ipſe verò Marchio celeriter cum exercitu ſuo ingrediens, in oppido terræ Franckfordenſi ſe recepit, quem Carolus ibidem obſedit, ſed factis pluribus inſultibus hinc inde receſſit. *Francofurtum ad Oderam.*

Poſt hæc venit Dux Rupertus Bavariæ junior, filius quondam Adolphi Palatini, habens uxorem Siculam, cum Comite de Schvvartzenburg, & multis alijs, ex parte patruelis ſui Ludovici Marchionis, in Marchiam, viriliter ſe tenens. Viſaque in campo multitudine inimicorum, dixit Comes: Domine, expedit nos abire. At ille: Valentiſſime Comes, ne loquaris ita, quod in primo conflictu meo recedam. Quo audito, aggreſſi ſunt inimicos, ipſos vincentes. Confortatus itaque Rupertus progreſſus nimis in partes inimicorum, temereque quærens conflictus, tandem captus eſt, & per Rudolfum, Ducem Saxoniæ multis annis detentus.

Reverſo autem propter peſtilentiam Ungaro, Joanna relicta Andreæ fratris ſui, uxor Ludovici Ducis Thoraciæ de auxilio Papæ Neapolim revertitur, & ejectis Ungari fidelibus, terra ſibi iterum ſubjugatur: Wernhero de *Vrſelingen*, Suevo (qui primò Ungaro adhæſit, & ab eo propter quandam ſuſpicionem falſo ſibi impactam, ut dixit, licentiatus fuit) eidem Joannæ propter pecuniam aſſiſtente. Nicolaus enim tribunus Urbis, fautor Ungari, diſparens, ſede inibi quaſi prævalente, eo tempore non erat potens in Urbe.

Vendidit autem ipſa Joanna, quantum in ipſa fuit, Papæ civitatem Avinionenſem, pro multa pecuniæ quantitate.

Eodem anno M. CCC. XLVIII. menſe Januarij, in converſione Sancti Pauli, factus eſt terræmotus generalis & magnus, ex quo homines pati ſyncopam putabantur, & in aliquibus locis multis diebus duravit, præſertim in Carinthia, ubi oppidum grande *Villach* cum multis caſtris & villis ejusdem vallis corruerunt & perierunt, & in multis locis ex hoc incredibilia evenerunt. *Terræmotus.*

Facta eſt & Peſtilentia mortalitatis hominum præſertim in partibus ultramarinis & maritimis & alijs, qualis à tempore diluvij non eſt facta aliquibus terris hominibus penitus evacuatis, multiſque triremibus in mari cum mercibus habitatoribus extinctis, ſine rectore repertis. Marſiliæ Epiſcopus: cum toto Capitulo, & quaſi omnes Prædicatores & Minores cum dupla parte inhabitantium perierunt. Quot verò in Montepeſſulano, in Neapoli, & alijs regnis & civitatibus mortui ſint, nemo poſſet enarrare: Avinione in curia per contagionem morbi infecta, ex quo multi ſine Sacramento perierunt. Nec curam habebant parentes de filiis, nec econtra, nec ſocij ſociorum, nec famuli Dominorum, quòd domus cum omni ſupellectile vacuæ fuerunt, quas nullus ingredi audebat. Horror eſt ſcribere vel narrare: Nulla fuit ibi cauſarum agitatio. Papa incluſus cameræ habenti ignes magnos continuè, nulli dabat acceſſum, terraſque hæc peſtis tranſibat: nec poterant Philoſophantes, quamvis multa dicerent, certam de his dicere rationem, niſi quòd Dei eſſet voluntas. Hæcque nunc hic, nunc alio loco, per integrum annum & plures annos durabat. *Peſtis ſæviſſima.*

Et infamati ſunt Judæi, quod hujuſmodi Peſtilentiam fecerint, vel auxerint, fontibus & puteis injecto veneno: & cremati ſunt à mari uſque ad Alemanniam, præterquam Avinione, ubi eos Papa Clemens ſextus defendit. *Judæi veneficii inſimulati*

Poſt hæc tortis quibuſdam in Berna, in Comitatu Friburgenſi & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctiſque Judæis in pluribus locis, ſcriptoque de hoc conſulibus Baſilienſis, Friburgenſis & Argentinenſis civitatum, majoribuſque ad defenſionem intendentibus Judæorum, ac quibuſdam etiam nobilibus Baſileæ, ob quandam injuriam Judæis illatam ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum Baneriis ad Palatium Conſulum. Quibus territis, & quæ regente Magiſtro, quid vellent? reſponderunt: ſe nolle redire, niſi bannitis reverſis: pro quibus illicò eſt tranſmiſſum, Conſulibus non audentibus egredi, quouſque banniti venirent. Adjecitque *Tumultus Baſileæ Iudæorum cauſa.*

N 2 populus

populus, ſe nolle quòd inibi ampliùs remanerent Judæi. Et juratum eſt per conſules & populum, quod in CC. annis ibi nunquam Judæi reſiderent. Conveneruntque pluries nuntij meliores earundem trium civitatum, quibus cordi erat retentio Judæorum, ſed populi timuerunt clamorem. Capti ſunt autem undique Judæi in partibus illis.

Judæi in Germania cremati. 1349.

Indictus eſt autem terminus in *Bennefelt* Alſatiæ, ubi convenerunt Epiſcopus, Domini & Barones & nuntij Comitum, nuntijs Argentinenſibus dicentibus, ſe nil mali ſcire de Judæis ſuis: quæſitum eſt ab eis, cur urnæ de eorum puteis fuerint ſublatæ, omnis enim populus clamabat contra eos. Convenerunt autem Epiſcopus Argentinenſis, Domini Alſatiæ, & Civitates Imperij, de non habandis Judæis, & ſic modò in uno loco, & poſtea in alio, ſunt cremati. Alicubi autem ſunt expulſi: quos vulgus apprehendens, hos cremavit, alios interfecit, alios in paludibus ſuffocavit. Cremati ſunt igitur abſque ſententia, ad clamorem populi, omnes Judæi Baſilienſes, in una inſula Rheni, in domo nova eis facta, feria ſexta ante Hilarij, anno Domini M.CCC.XLIX. & ſequenti feria ſexta in Friburgo, duodecim ditioribus retentis, ut per illos poſſent eorum debitores artare.

Baſilea.

Spira.

Spiræ autem Judæi in domibus ſuis congregati, ſeipſos combuſſerunt, aliqui per populum interfecti fuerunt, Sabbato poſt Epiphaniam Domini, anno prædicto, & in plateis mortui jacuerunt: aliqui etiam effugerunt cremationem, qui reſervabantur ac baptiſabantur. Populus etiam Spirenſis, timens aerem infici ex fœtore cadaverum in plateis jacentium, etiamſi comburentur, fecerunt eadem cadavera in vaſis vacuis vinoſis includi, & in Rhenum deduci. Conſules etiam civitatis edictum fecerunt publicum, ne quis de populo domos Judæorum ingrederetur, & vicos Judæorum firmarunt, ne quis introire poſſet, & totum theſaurum per Judæos abſconditum quæſierunt, & repertum conſervarunt: ferebatur enim magnum theſaurum in auro & argento ſe inveniſſe.

Wormatia. Oppenheimy.

Wormatienſes etiã Judæi, ut Spirenſes, Oppenheimenſes & Maguntini, ſe ipſos combuſſerunt. Quidam etiam inventi ſunt, quaſi omnia maleficiorum genera commiſiſſe, ſed in Hiſpania habito per eos dudum conſilio, de veneficiis, conveniſſe: item de multorum puerorum nece, de falſis literis, de corruptione monetarum, furtis, & aliis multis, in quibus offendebant Altiſſimi majeſtatem.

Argentina.

Aliqui etiam Argentinæ ut ſedarent clamorem populi, ſuper rotis ſunt poſiti ſtatimque necati, ne ſuper rotis viventes quid dicere poſſent: ex quo contra majores civitatis major ſuſpicio eſt ſuborta. Fuerant autem quidam Judæi divites Argentinæ ad domum unam ſuper Bruſcam ducti, quaſi ut abduci poſſent, qui poſtea ducti ſunt ad Cœmiterium eorum, in domum combuſtioni paratam, & in ducendo per vulgum, veſtibus ſunt omnino nudati, in quibus magnus theſaurus florenorum eſt repertus, quem ſecum cum veſtibus volebant comburi.

Pauci autem defenſi ſunt in civitatibus baptiſmum eligentes, ut combuſtionem evaderent, & plures Judææ pulchræ quaſi invitæ, multique pueri erepti, ab invitis ſunt baptizati, multique proſilientes de igne & per plateas currentes ſunt interfecti. Pluresque Duces & Barones & milites propria caſtra habentes, ſuſtenuerunt, qui per Judæos baptizatos & Chriſtianos multa intoxicaſſe dicuntur, multique talium fatentes ea, poſtea ſunt cremati. Pluresque Chriſtiani torti, faſſi ſunt, ſe recepta à Judæis pecunia, & dictis quibuſdã verbis ſuper eos per Judæos, promiſſoq; per eos de intoxicando, in tantam perveniſſe dementiam, quòd libenter omnes Chriſticolas occidiſſent. Unde ſucceſſivè omnes quaſi baptiſati Judæi ſunt cremati: quia fatebantur, eos omnes culpabiles. Indignatæ ſunt autem civitates Alſatiæ contra omnes, tenentes in ſuis partibus Judæos. Unde miniſter Ducum Auſtriæ vix obtinuit, ne obſideretur, quòd captis omnibus Judæis Ducum in Enſisheim, nuncium in Auſtriam deſtinaret.

Rupertus etiam Dux Bavariæ in oppido *Heidelberg*, & aliis munitionibus, & Engelhardus de *Hirtzenborn* miles in oppido *Semesheim* Judæos tenuerunt, qui de civitatibus Spiræ & Wormatiæ effugerant, propter quod contra ipſos muſſitatio à Civitatibus fuit: quia magnam pecuniam ab eis habuerunt. Inſultu quoque in eos facto in Franckfurt, poſt Regis Caroli receſſum, ſe & omnes domos ſuas, & ſibi vicinas cremarunt.

Heidelberga. *Francofurti.*

In fine autem Auguſti, Moguntiæ multis fidelibus ſe flagellantibus advenis, facto rumore ex abſciſſione unius burſæ, & credente populo, quòd rumor eſſet contra Judæos: ecce omnis populus irruit in Judæos, & occiſis multis Chriſtianis per eos, videntes ſe non poſſe evadere, combuſſerunt domos ſuas, & ſeipſos cum rebus in eiſdem. Judæi etiam omnium civitatum Imperialium & aliorum locorum, quia quondam Ludovicus Princeps, ipſis dum vixit, tanquam ſervis ſuis, ſatis fuerat favorabilis, & ergo ante cremationem & ipſorum interemptionem mortuo Principe, multùm fuerant de nece ſua doloroſi: quia talem ſpem habuerunt, ex quo in tantùm populus Iſrael crevit, quòd de ſuo auxilio in brevi omnes Chriſticolas debebant occidiſſe. Civitates autem domorum Judæorum interemptorum fractorum cum lapidibus ſuper ſepulcris conſtitutis, & Cœmiteriorum ſuorum, & theſauro reperto, turres novas in ſuis civitatibus conſtruxerunt, ac cum lapidibus muros refecerunt, & theſauros repertos in uſus Reipublicæ converterunt. ⟦ Facta ſunt hæc & multa alia de Judæis, anno Domini M.CCC.XLIX. Dominica ante Valentini. ⟧

Moguntia.

Cum autem indictus fuiſſet dudum conflictus, ad diem beati Joannis Baptiſtæ prædicti, ut ſupra anno M.CCC.XLIX. inter Angliæ & Franciæ Reges: tanta fuit utriuſque regni peſtilentia, quòd vix tertia pars hominum dicebatur remanſiſſe, propter quæ conflictus eſt prorogatus. Comeſque Flandriæ, qui recuſata filia Angli, quam ducturum ſe promiſerat, à terra recedens, Ducis Brabantiæ filiam duxit, & ambo Franco faverunt, reverſus Flandriam, in populi favorem Anglo adhæſit.

Incipiente autem paulatim Peſtilentia, in Alemannia, cœperunt ſe populi flagellare, tranſeuntes per terram, & venerunt CC. de Suevia Spiram, anno prædicto XLIX. in medio Junij, habentes inter ſe unum Principalem, & duos alios Magiſtros, quorum mandatis omnino parebant. Et cum hora primæ Rhenum tranſiſſent, accurrente populo, fecerunt Circulum in civitate Spira ante monaſterium latum valde, in cujus medio ſe exuentes, depoſitis veſtibus & calceamentis, habentes in modum braccæ camiſias à femore ad talos prætextas, circumiverunt, unuſque poſt alium in circulo ſe in modum crucifixi proſtravit: quilibetq; eorum ſuper quoslibet tranſeuntes paſſibus, & leniter proſtratos flagellis tangentes, ultimi qui ſe primò ſtraverunt, primò ſurgentes ſe flagellaverunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, tranſeuntes cum cantu vulgari invocationis Dominicæ, habente multas invocationes: & ſteterunt tres in medio circuli ſonori valde, præcinentes, flagellando ſe, poſt quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad unum præceptum omnes genuflexi, in modum crucifixi in facies ſuas corruerunt, cum ſingultu orantes, & tranſierunt juxta circulum Magiſtri, monentes eos, ut orarent ad Dominum pro clementia ſuper populum, item ſuper omnes eorum benefactores & malefactores, & omnes peccatores, & in Purgatorio exiſtentes, & pluribus alijs. Poſt hæc ſe levantes, extenſis manibus in cælum, genuflexi canebant: & iterum ſurgentes, diu ſe flagellabant, euntes ut prius, quibus ſe induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & ſubſtantiam ſuam cuſtodierat, ſe exuens, idem fecit. Poſt hæc ſurrexit unus ſonorus, legens literam, quia aliqui fuerant inter eos Sacerdotes & Literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cujus literæ tenor ſimilis in ſententia eſſe dicebatur, in Eccleſia S. Petri in Hieruſalem per angelum præſentata, in qua narrat Angelus: Chriſtum offenſum contra mundi pravitates plurima exprimens crimina, violationum diei Dominicæ, & quòd non jejunetur feria ſexta, blaſphemias, uſuras, adulteria, Chriſtumque rogatum per beatam virginem & angelos pro miſericordia, reſpondiſſe:

Flagellantium habitus ritus & professio.

quemlibet per triginta quatuor dies ſe debere exulando flagellare, ut miſericordiam Dei conſequantur.

Tantus erat Spirenſium affectus ad eos, quòd citò omnibus invitatis, non inveniebantur, qui invitari poſſent: non enim recipiebant cujuſvis eleemoſynam in ſpecie, ſed in genere, pro parandis contortis cereis & vexillis. Habebant enim pretioſiſſima vexilla de ſerico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus proceſſionibus tranſibant: ſed invitati de Magiſtrorum ſuorum licentia ibant, vocati, nec audebant invitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in civitate, vel in campis, & quilibet clam ſemel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec ſuper plumis jacebant: omnes geſtabant cruces, ante & retro in veſte & pileo, habentes flagella veſtibus appenſa, nec in una parochia ultra unam noctem manſerunt.

Ingreſſi ſunt fraternitatem eorum humillime, centum & plures de civitate Spirenſi circa mille Argentinenſium, promittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magiſtris. Nullus recipiebatur, niſi promitteret ſervare prædicta, per prædictos dies, & niſi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & niſi promitteret ſe eſſe confeſſum & contritum, & remiſiſſe omnem injuriam inimicis, & habere uxoris ſuæ aſſenſum. Diviſeruntque ſe Argentinæ, pars enim deſcendit, altera pars aſcendit, Magiſtros inter eos ſimiliter dividentes. Magiſtri quoque Argentinis repentinam caſtigationem nimiam prohibebant. Tantæque ad omnes confluebant multitudines, aſcendentium, deſcendentium & tranſverſalium, quòd nemo poterat numerare.

Poſt hæc in civitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & ſe flagellaverunt. In civitate Argentinenſi tanto confluebant multidines flagellantium, quòd nemo poterat numerare.

Flagellantium concurſus abrogatus.

De quo Carolus Rex & plures Ordinum Mendicantium, & multi Sacerdotum dolebant, & propter aliquas colligationes & nimias multitudines, & quia volebant fraternitates facere durabiles, deſiſtere ſunt coacti.

De Baſilea enim civitate de melioribus centum vel circa colligationem fecerunt, & ſecundùm modum prædictum ſe flagellaverunt, & ex devotione Avinionem iverunt: ubi cum veniſſent & ſe flagellaſſent, relatum fuit Clementi Papæ de modo pœnitentium, ipſe pro eo quòd ſibiipſi hujuſmodi afflictionem & pœnitentiam injungebant, volebat eos incarceraſſe. Sed quidam Cardinales eos excuſabant, quòd non crediſſent malè in hoc feciſſe. Et Papa ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſis & omnibus Chriſti fidelibus prohibuit, ne de cætero flagellationibus publicis uterentur, ſed pœnitens ſolus in Camera poſſet carnem ſuam ſic flagellare.

Guntheri Schuartzenburgenſis magnanimitas & pietas.

Guntherus Comes de Schuartzenburg Thuringiæ, ætatis circa XLV. annorum, vir robuſtus, bellicoſus, ſtrenuus & prudens in bellis: qui in ſervitio Heinrici Moguntini & quondam Ludovici Principis plurimùm laboravit, quique in pluribus conflictibus feliciter prævalens proprijs, capiendo & talliando Barones, plurimùm eſt ditatus, à Principibus, Carolo contrarijs, ut ſe intromitteret de regno, rogatur. Qui primò renuens, tandem eo pacto annuit, ſi in Franckfurt per Principes & nobiles ſententiatum fuerit, vacare Regnum & Imperium, majorque pars Principum, qui ſimiliter per ſententiam declarati fuerint jus habere, ipſum abſque omni Simonia elegerint propter Deum, dicens: ſe expoſiturum periculis pro Deo & Imperio corpus ſuum. Hoc facto, cum exercitu ſuo in campo ſe poſuit juxta Franckfurt, feria ſexta poſt Hilarij, anno M.CCC.XLIX.

Guntherus adverſus Carolum Cæſar renunciatus. 1349.

Convenientibuſque inibi Principibus quatuor, & multis alijs Baronibus, & per ſententiam decreto, Imperium vacare, & eiſdem quatuor competere jus eligendi: electus eſt in Purificatione, per Henricum Archiepiſcopum Moguntinum, Ludovicum Marchionem de Brandenburg, Rudolfum de Bavaria Palatinum Rheni, annuente Ruperto ſuo fratre, & capto tunc Ruperto fratrueli eorum, & Ericum Ducem Saxoniæ, in Regem Romanorum. Huic etiam Erico, tanquam filio fratris Senioris Rudolfi Ducis, electoris Caroli, decernebatur jus eligendi habere.

Cumque

Cumque idem Guntherus per ſex hebdomadas potenter jacuiſſet in campis Franckfurt/ more Regio per eandem civitatem eſt receptus. Aliæque civitates Imperij in Wederaugia, eum ſimiliter receperunt.

Intelligens autem Carolus Guntherum jacere in campo, ad Rhenum ſe transferens, Treverenſem, & Colonienſem Archiepiſcopos Leodienſem Epiſcopum, Ducem Brabantiæ & alios Principes amicos alloquitur. Scribens etiam Baronibus & civitatibus quæ eum receperant pro ſubſidio, & quòd in villa Caſtel, ex oppoſito Moguntiæ, caſtrametari vellet, dominica *Eſto mihi* ad quos locum & terminum Guntherus quaſi in deriſum torneamentum indixit.

Carolus autem quia fuerat viduus, tractaverat cum Rudolfo de Bavaria Palatino, qui Guntherum elegerat, de ſponſalibus cum filia Rudolfi Palatini, quæ unica fuerat filia ex matre de Carinthia, & duxit eam uxorem; quamvis ipſi duo Carolus & Rudolfus, quondam Rudolfi Regis pronepotes fuerant, ipſeque Rudolfus & quondam uxor ejus mater ſponſæ, ſimiliter fuerunt ejuſdem Rudolfi Regis pronepotes, ſuper quo nunquam dicitur fuiſſe diſpenſatum: materque ſponſæ & ſponſus ſimiliter liberi duarum ſororum fuêre. Cum autem Carolus pro tunc Guntherum præ potentia ſua & ſibi adhærentium, invadere non poſſet: indixit Colloquium Spiræ, ad Dominicam *Lætare* tunc ſequentem, de villa Caſtel recedendo. Cumque Spiram veniſſet, convenientibus ibidem Treverenſi, Gerlaco Moguntinenſi, Eberhardo Comite de Wirtenberg/ multisque Baronibus & Civitatum nunciis, cum ſperaretur Guntherum in vicino venturum, pro concordia inter electos tractanda, prout Principes ipſi Gunthero ſcripſerant: ipſe ſcriptum ſpernens, caſtrum Friedberg obſedit, cujus caſtrenſes ſibi rebellabant: & tandem vicit. Poſt hæc in principio Maij infirmante Gunthero in Franckfurt/ Magiſter Fridanckus famoſus medicus, & Comitibus de Naſſovve antiquitus familiaris, cum Gunthero potionem dediſſet, quam aſſeruit eidem expedire, eam (licet invitus) ad mandatum Guntheri primò tentavit & probavit, ipſo præſente. Poſt hæc Guntherus eam ſumpſit. Statim Medicus in facie incœperat decolorari, & infra triduum moriebatur, Guntherus inflatus, quò ad valentiam corporis ſtatim inutilis eſt effectus, & creditur famulum Medici injeciſſe potioni venenum.

Caroli 4. nuptiæ ſecundæ.

Fridberg.

M. Fridanck medicus.

Mortuo autem illis diebus Luca de Mediolano, occupatore quaſi Lombardiæ, ac Joanne fratre ſuo, ſcilicet Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſe intromittente de Dominio t mittitur pro Marchione de Brandeburg/ qui vadens ad Comitatum Tirolis, Tridentum & quædam alia ibi obtinuit, quæ in Bohemi devotione fuerunt. Quod audiens Joannes de Piſtorio proviſus Tridentinus ſedis, clero & populo Tridentino exoſus, receſſit. Cui Papa poſtea de Epiſcopatu Spoletano providit.

Eo tempore ad preces Joannis, filij quondam Joannis Bohemi, quem Comitem Tyrolis nominavit, Papa commiſit Epiſcopo * Curienſi à captivitate liberato, ut ſi inveniret conſanguinitatis vel affinitatis, vel aliud impedimentum inter eum & Margaretham: quondam Heinrici Ducis Carinthiæ filiam, Ludovico de Bavaria, nominanti ſe Marchionem Brandenburgenſem, de facto copulatam fore, quòd ob maleficium divortium celebraret: quod ſi non invenerit cum X. annis & interim per continuum triennium cohabitaverint, operam copulæ dantes, nec potuerint commiſceri, non poſſet ſibi reddi ſine ſtrage & ſcandalo, ipſeque ſe habilem aſſerat ad alias mulieres, & cupiat eſſe pater, quod juſtum fuerit decernat. Qui Curienſis inter eos divortium propter maleficium quod invenit, celebravit.

* *fortè Gebenſi.*

Intenderat autem Rex & Marchio ſimul pro perficienda concordia ſe transferre ad Papam, ſed quia archiepiſcopus Mediolanenſis ſcripſit Papæ, literam quandam ſibi directam, in qua narrabatur, Regem Aquiſgrani ex novo conſenſu Principum, electum & coronatum in Regem, ex vacatione quondam Ludovici Principis: de hoc Papa commotus ſcripſit Regi, ſicque ambo manſerunt. Marchio autem cum Maſtino Veronenſi ligam contraxit, ejuſque filio, ſuam ex prædicta Margaretha filiam, deſponſavit.

Reverſi autem ſunt Mediolanum poſt mortem Lucæ tres filij fratris ſui quondam Stephani Marchionis, Matthæus, Barnabas & Galeatius, quos Lucas ejecerat de terra, ut dominarentur loco patris, quos quondam Aimo Comes Sabaudiæ nutrivit, cum filio ſuo nunc Comite: qui tenentes ſingulariter Palatium, ſtrenuè ſe tenent, quos & Archiepiſcopus Mediolanus abhorret. Reliquit autem Lucas duos filios, quos prædictus Galeatius ſuos eſſe prætendit, cum uxorem Lucæ, eo vivente, clam cognoviſſet adultere frequenter.

Nundinæ Francofurtenſibus ablata, ſed mox reſtituta.

Convocavit autem Rex Carolus exercitum ad Moguntiam, in Majo anni prædicti. Moguntini enim ſibi in odium Henrici Archiepiſcopi qui eos læſerat, & Franckfurtenſium, à quibus Rex abſtulerat nundinas, dans eas Moguntinis, firmiter adhæſerant. Intentio autem Moguntinorum fuit, expugnare oppidum cum caſtro Altevill constructum per Moguntinum ſuper Rhenum, ad duas leucas diſtans à Moguntia. Guntherus autem letaliter infirmus, cum gente ſua ſe in Altevill apud Henric. Moguntinum tunc collocavit. Tranſeunte autem Carolo Rege Rhenum, ducenti equites Guntheri impetum facientes, Carolum terruerunt. Accelerantes autem equites Eberhardi de Wirtenberg / & quidam alij fugarunt eoſdem: de qua fugatione multi milites novi ſunt creati.

Guntherus cedit imperio & paulò poſt moritur.

Veniens autem Marchio de Brandenburg ſine gente, habitis tractatibus cum Rege Carolo de concordia, videns etiam Guntherum factum invalidum: negotium inter eos comportavit, ita quòd Gunthero pro renuntiatione juris ſuæ electionis, data ſunt viginti duo millia marcarum argenti, & duo oppida Thuringiæ Imperialia, pro tempore vitæ ſuæ. Quod ipſe Guntherus, licet infirmus, difficulter conſenſit: ſi ſanus fuiſſet nullatenus conſenſiſſet, de Principum ſuorum electorum, ſpecialiter Bavarorum, perfidia multa conquerendo. Obijt autem ipſe Guntherus poſt comportationem hujuſmodi, infra menſem, in Franckfurt / & in Eccleſia parochiali ibidem, præſente Rege Carolo, fuit cum lamentatione ſepultus. Quo ſepulto, Francofordenſes in perpetuam memoriam, ſolenne ut decet Regem, fecerunt ſepulchrum.

Nundinæ Francofortenſes.

Rex Carolus ex tunc Franckfurtenſibus omnia ſua privilegia confirmavit & nundinas reſtituit, datis ſibi viginti millibus marcarum, quæ recepta ſunt à Judæis crematis ibidem.

Deſcendit autem circa finem Julij Rex cum uxore verſus Aquiſgranum, ſed præ multitudine peregrinorum ſe flagellantium, inibi recipi non poterat: ſed expectavit in Bunna, ubi Aquenſibus omnia antiqua & plura nova privilegia ſigillavit.

Deſcenderat autem Ludovicus Marchio cum Rege. Interim autem Romanus, frater Ludovici, in terra Brandeburg conflictum iniens cum adverſariis, ubi miles viriliter eſt effectus, feliciter triumphavit: captis pluribus & occiſis, alij autem ſe acriùs firmantes, plurimùm Marchionem infeſtant.

Reverſus eſt autem Rex Spiram, vocatiſque Baronibus & Civitatibus tractans cum eis, de pace generali circa Rhenum, ſed non perficiens. Conquerebantur tum civitates Rhenenſes, quòd Rupertus Dux Bavariæ haberet Caſtrum dictum nova

Neoſtadium Palatinorũ deſtructum.

Curia, diſtans ad unam leucam à civitate Spira, in qua latitarent latrones, qui Mercatores, tranſeuntes publicam viam verſus Wormatiam, in nemore dicto Rechholtz / deſpoliarent. Rex hoc audito, ſtatim bannerium ſuum, quod dicitur Sturmfahn / ſuper turrim Eccleſiæ Spirenſis conſtituit, & populo civitatis ad arma mandari, per Magiſtros civium præcepit: & egreſſus civitatem cum ſua gente armatus, populo eum ſequente cum Bannerio ante caſtrum prædictum, ipſum funditus deſtruxit.

Poſtea reverſus ad civitatem Spiram, conquerens Dominis & Civitatibus de Metenſibus, eum pro Rege habere nolentibus, vel ſcribere Regem Romanorum: ſed non habens reſponſum ab eis ſuper ſcripto ſuo, & in expenſis Spiræ deficiens, ivit ad Nurenberg / ubi nolente Marchione Regi reformato cum Gunthero eis aſſiſtere, ſub gratia eſt receptus, & quodam dolo receptus civium armis, & extorta ab eis pecunia, Bohemiam eſt reverſus, circa finem Septembris

ptembris, male terra regni pacata. Reliquit autem in Suevia præſidem Eberhardum de Wirtenberg.

Eberhardus Wirtenbergicus imperialis præſes Sueviæ.

Eberhardus autem de Wirtenberg / præſes Sueviæ, cum oppida Imperialia, Nordlingen/quod conſuevit reſpicere Comites de Oetingen/& Werde ſuper Danubio, quod in Dominio Bavarorum ab antiquo ſteterat, ad ſuam nomine Regis obedientiam aſſumpſiſſet: tunc inter Duces Bavariæ, Comiteſque de Oetingen/ contra ipſum Eberhardum odium eſt ſubortum. Civitates autem Sueviæ ipſi præſidi vicinæ, aliis quantum audebant faventes, præſidem, ſicut & patrem & avum, habuerunt exoſum. Ipſe Eberhardus oppidum Ladenburg ſuper Neccaro, Epiſcopi Wormatienſis quod antè Rupertum Ducem Bavariæ defenſorio nomine Epiſcopi reſpexit, ſibi de Epiſcopi conſenſu attraxit. Ex quo inter Ducem & Comitem exercitus congregantur & remittebantur. Tandem oppidum ipſum Comes propter bonum pacis dimiſit, & ſic permanſit in Ducis defenſione. Quem etiam Ducem incolæ oppidi à ſua poteſtate excluſerunt, & Walramum Comitem de Spanheim pro defenſore elegerunt & aſſumpſerunt, Salmanno Epiſcopo patiente & ſciente.

Ladenburg ad Neccarum.

Rupertus autem Dux in Bohemia Carolo Regi nimis familiaris eſt effectus, qui & vicarius Regis effici dicebatur: poſtquam fratruelem ſuum Rupertum, quem & Arneſtum nominant, de captivitate redemit. Poſtquam in Brandenburg pro pace laboravit plurimùm, civitates Sueviæ contra Comites de Wirtenberg acriter incitavit: ac multi Epiſcopi & Comites, qui Eberhardum de Wirtenberg habere credebantur exoſum, propter ejus virtutes, & quia malam timuerunt conſequentiam, ſi adverſus illum oppida prævalerent, ſe mutuo colligarunt, ſicque furor vulgi quievit.

Palatinus Carolo Caſ. reconciliatus.

Interea anno Domini milleſimo treceneſimo quadrageſimo nono moritur Walramus de Juliaco, Archiepiſcopus Colonienſis & poſtea de menſe Decembri, frater ejus Marchio Juliacenſis à filiis ſuis capitur, de vitio Sodomiæ ſuſpectus. Decanus verò Olmuncenſis Cancellarius Regis, ad petitionem ejus apud Papam pro Archiepiſcopatu laborat. Sed Papa Wilhelmo præpoſito de Tuſt / uni de gremio Capituli Colonienſis, magna ſumma pecuniæ pro eo ſuſcepta, de eo providit. De quo Rex (cui Papa de omnibus Epiſcopatibus Alemanniæ, tempore quo ſe de regno contra Ludovicum Principem intromiſit, promiſerat providere perſonis per Regem præſentatis) plurimum eſt commotus, de hoc Cardinalibus & alibi conquerendo. Papa autem, mortuo Comite Convenarum ſine maſculis, unam de filiabus Comitis, filio fratris ſui, matrimonio copulavit, cum pecunia per Colonienſes ſibi data: omnes reditus ſedecim millia florenorum annuos, relictæ & aliis filiabus Comitis aſſignavit, Comitatu eidem fratris filio remanente.

Wilhelmus de Genepe Archiep. Colonienſis.

Comitatus Convenarũ.

Humbertus verò Delphinus, vitæ quodammodo tædioſus, terram ſuam, retentis aliquot munitionibus, nepoti Regis Franciæ, ex filio primogenito, vendens, frater Prædicatorum eſt effectus. Breve tamen tempus ſtans in ordine, egreſſus, factus eſt Cardinalis, & poſtmodum Patriarcha. Rex autem Carolus Romanus eundem nepotem Franci, filium ſororis ſuæ, de ipſo Delphinatu, qui eſt feudum ab Imperio, inveſtivit.

Delphinatus Galliæ feudum ab Imperio.

Baldewinus autem Archiepiſcopus Treverenſis, cum quadraginta duobus annis Eccleſiam ſuam laudabiliter rexiſſet, ac propter ſenium & tenacitatem nihil amplius proficeret, cum frequenter ſolitarius vitam quaſi Cartuſienſium duceret: Joannem de Liechtenberg / qui & in Argentinenſi Eccleſia præpoſituram, decanatum, Cantoriam & Pincernatum ſimul tenebat, valentem & providum, in ſpiritualibus & temporalibus administratorem & vicarium Eccleſiæ ſuæ deputavit, qui tamen aſſumpta adminiſtratione illico diſceſſit abinde.

Ioan. de Liechtenberg adminiſtrator Trevirenſis.

Cuno verò de Falckenſtein Canonicus & miniſter Heinrici Moguntini, invito Papa, Carolo Rege, & Gerlaco proviſo ſedis, viriliter adminiſtrat, omneſque fructus & reditus, quos Eccleſiæ collegiatæ, ſive perſonæ privatæ, ſive Monaſteria Religio-

Religioſurum, & omnium indifferenter Henrico Moguntino non parentium extra civitatem Moguntinam exiſtentes, ſive conſiſterent in blado, vel in vino, recepit, & ad caſtrum & munitiones ſibi ſubjectas, deduxit: tenens ſemper familiares tot & tantos, quod in his Gerlacum proviſum nec ſuos formidabat. Geſſit enim ſuam adminiſtrationem tam viriliter, quòd in civitate Moguntina familiares ſui ipſo Cuno (ut ferebatur) annuente, Conrad. de Anſenbruch concanonicum occiderunt. Henricus etiam Moguntinus, quòd in quondam Gunthero de Schwartzenburg electo, fideliter egerit, ab omnibus laudatur, Bavari verò de perfidia diffamantur.

Alb. de Hohenberg Epiſcopus Friſingenſis.

Iiſdem temporibus in Curia Avinionenſi Joanne de Gottingen Epiſcopo Friſingenſi, Medico famoſiſſimo mundi mortuo, Papa Alberto de Hohenberg (cui dudum de Epiſcopatu Herbipolenſi providerat, quem tamen propter potentiam N. de Hohenloh detentoris ejus obtinere nequivit) de ipſo Epiſcopatu Friſingenſi providit. Rex enim Carolus ipſum detentorem, propter ſervitia ſibi per eum & fratrem ejus Epiſcopatum Babenbergenſem in negotio regni impenſa quantum potuit promovit: unde Albertus ipſe de Hohenberg in facto ſuo difficilem proceſſum habuit.

Principum multorum obitus.

Moriuntur quoque eodem quadrageſimo nono, circa finem in peſtilentia filia Caroli Romani Regis, & Bohemiæ, Regina Hungariæ, & ſoror ejuſdem Regis, uxor Joannis primogeniti Franci: item uxor Franci de Burgundia, qui Francus filiam Regis Navarræ pulcherrimam, de ſuo genere, duxit uxorem. Item primogenitus Ducis Brabantiæ, gener prædicti Joannis: item & Domina de *Conzin*, filia quondam Lupoldi Ducis Auſtriæ, & Courad. de Medeburg maritus ejus. Item filia Regis Siciliæ, uxor Stephani Ducis Bavariæ, relictis ſibi pluribus liberis. Qui Stephanus filiam Burggravij in Nurenberg duxit uxorem: tantaque fuit in Francia & Anglia peſtilentia, ut Pariſiis & in pluribus locis vix nonus homo dicitur remanſiſſe.

Bellum inter Anglos Galloſque renovatum.

Anglus quoque, qui durante peſtilentia quievit, non inquietando Francum, iterum ceſſante peſtilentia in Vaſconia per ſuos Francum invadit, aliquas munitiones expugnans, & terram quaſi uſque ad Tholoſam ſuæ ſubijciens ditioni.

Anno 1350.

Circa principium anni Domini, quinquageſimi, Francus clam uni ſervitorum Regis Angliæ Lonbardo, tenenti cuſtodiam unius portæ in Cales, pro traditione munitionis pecuniam maximam pollicetur: at ille brevi termino deliberandi recepto, velociter Anglum alloquitur. Juſſusque recipere pecuniam ipſam à Franco recepit, & gentem Franci venire jubet hora ad hæc aſſignata. Anglus autem cum filio ſuo & ſuis nocte veniens per mare, gentem Franci, intromiſſamque multitudinem videlicet nobilium maximam, interfecit, & aliquos captivavit, conflictum nimis dubium iniendo. Habita autem victoria, ſciſcitatus, quis ab utraque parte valentior fuerit in conflictu, & nominato ſibi quodam milite Franci capto ſibi coronam deſtinavit in turri, prolem ejus liberatione paciſcens. Poſtea menſe Junio, cum iterum congredi vellent, miſſis per Papam nuntiis & data Anglo pecunia, induciæ firmantur ad annum. Anglus autem dicens, pacem violatam fore, miſit gentem in Britanniam contra Francum, quos Francus per ſuos invadens, prævaluit Anglis, multis occiſis. Breviter Francus moritur, circa finem Auguſti, anno Jubileo, & Joannes ejus filius primogenitus coronatur.

Joannes Valeſius Rex Galliæ. Comes de Gwines.

Hic Joannes Francus Comitem de *Gines* valentiſſimum, patris ſui capitaneum fideliſſimum, & inter Francos excelſum, qui dudum in ſervitio Franci captus per Anglum, & ſæpe ſub cautione emiſſus, cum nullum liberationis adjutorium poſſet habere à Francis, patre vel filio, pro LX. millibus aureorum, tandem Anglo pro liberatione ſua, duas de ſuis munitionibus aſſignantem, pro eo improbè decollavit. Hic Joannes anno Domini M. CCCLI. de menſe Januario, Curiam Romanam accedens duodecim Cardinales procuravit promoveri per Papam. Anglus verò ſuper

promo-

promotione unius ſolius ſcribens Papæ, non eſt exauditus: propter quod omnes in regno ſuo per Papam ad beneficia quæcunque promotos expulit, ſub pœna ſubmerſionis ne quis inibi literas Apoſtolicas quaſcunque & cujuſcunque tenoris exequatur inhibendo. Francus autem timens de uxore ſua, duos terræ Magnates decapitat, propter colloquium habitum cum eadem.

Cum autem Clemens Papa VI. quinquageſimum annum perpetuò ſtatueret Jubilæum, quem Bonifacius Octavus centeſimum ſtatuerat, quaſi novum inchoans, timoroſus, dicente ipſo Clemente, quinquageſimum magis Levitico convenire: ecce inchoante eodem anno, & per totum quinquageſimum, tanta Romam Chriſticolarum confluit multitudo, qualis non illic ab Urbe condita confluebat. *Annus Jubilæus.*

Requiſitus autem Papa per Carolum Regem Romanorum, proceſſum dedit, quo Flagellatorum ſectam deteſtans, eos inhiberi præcepit, & religioſos eis faventes, per Epiſcopos captivari: caſtigationes tamen occultas in hoſpitijs bona intentione permittens. Prætendit quoque in proceſſu, quòd ſicut manus in necem Judæorum, quos pietas Chriſtiana defendit, laxarunt: ſimiliter de eis contra probos alios ſit timendum.

Natus eſt autem ijſdem diebus Carolo Regi in Bohemia, ex nova uxore, filia Rudolphi Ducis Bavariæ, filius Wenceſlaus ex proavo nominatus, qui Rex Joannes fratri ſuo Marchionatum Moraviæ, ut juri ſuæ hæreditatis in Bohemia cederet, aſſignavit. Quamvis autem modicam pacem Germanis, magnam tamen procurat Bohemis, omnes indifferenter decapitando raptores, unde inibi potens eſt, plebique acceptus, qui & Pragam magnificavit in duplo. *Wenceſlai Bohemi ortus.*

Eodem anno quinquageſimo, de menſe Martij, Thuricenſes, qui ante paucos annos Joannem Comitem de Habſpurg occiderant in conflictu (ubi Berengarius de Lanbenberg miles fortiſſimus oculum poſt magnum laborem amiſit) Joannem ejuſdem Joannis filium, ex perſuaſione quorundam intrinſecorum nocte cum multis armatis ingredientem animo capiendi civitatem, ceperunt: Berengario prædicto multiſque bonis occiſis. Qui multos civitatenſes decapitarunt, multoſque flexerunt ſuper rotas. Egreſſi ſunt autem ante oppidum Ʀapꝛechtſwiller ipſius Comitis: quod fratres ejus juvenes, occidi captum timentes, aperuerunt eiſdem: in quo itinere Rodolphus Bruno Magiſter civitatis, diuque potior ibidem, quamvis plebejus, eſt miles effectus. *Feralis nox Tigurinorū. Rudolphus Brun conſul Tigurinus.*

Antea autem habentibus Waldenarijs de Suls Alſatiæ litem, cum Molitore milite Thuricenſi, & nolentibus Thuricenſibus aliquam illis facere juſtitiam coram civitatibus vel alibi, niſi coram Sculteto ipſorum, illiſque pignorantibus Thuricenſes: ecce centum cives Baſilienſes, & ſeptuaginta Argentinenſes in peregrinatione euntes ad monaſterium Heremitarum, captivati ſunt in Thurego, & induciati ad tempus ſub maxima cautione. Et cum à Thuricenſibus intollerabilia peterentur, ſunt in captivitatem reducti: & confœderatis ad quinquennium cum Ducibus Auſtriæ, Argentinenſi, Baſilienſi, Friburgenſi & Briſacenſi civitatibus, indictiſque exercitibus, omnibuſque paratis & volentibus Argentinenſi & Baſilienſi Epiſcopis cum illis in perſonis proprijs proficiſci, captivi civitatum ſunt reſtituti. *Waldner, ingenus Alſata.*

Eodem anno quinquageſimo cum Rex Carolus Romanus pluribus civitatibus & alijs Rheni nova contulit thelonia, per quæ traducentes vina & alias merces, plurimum ſunt turbati. Argentinenſes verò tamdiu Rhenum obſtruxerunt, quòd tandem obmiſſis novis thelonijs in Majo, ſub anno LI. Rheno aperto magna cum vino navium multitudo deſcendit. *Rhenus Argentinæ clauditur.*

Eodem anno quinquageſimo primo, medio Junij, vineis dudum effloreſcentibus, grana communiter ſufficiebant ad agreſtam: ità quòd non eſt memoria, blada & vina adeò floruerunt tempeſtivè: & aperto Rheno, cum crederetur precium bladi & vini aſcendere, ipſum valdè deſcendit, & circa Spiram & Wormatiam ante diem Joannis Baptiſtæ blada ſunt collecta, vinaque optima ipſo anno creverunt. *Fertilitas anni 1351.*

Eodem

Conventus Auguſtinianorum Baſileæ.

Eodem anno, in feſto Pentecoſtes, fuit capitulum generale Auguſtinenſium in Baſilea, ubi fuerunt XIX. Magiſtri Theologiæ. Papa quoque omnibus fratribus ibidem venientibus, dedit eam gratiam, quàm in Jubilæo habuiſſent in urbe. Quibus fuit per Papam, Baſil. & Argentinenſem Epiſcopos, alioſque contribuentes, egregiè miniſtratum, & concordavit Capitulum in M. Thomam de Sarburg / priori anno generalem electum, vita & ſcientia excellentem.

Eo tempore Treverenſis Epiſcopus caſtrum Munckler fortiſſimum diu obſidens, expugnavit.

Eodem anno LI. quidam Carmilita lector, faciens ſermonem in Miſſa Papæ, eum & Cardinales de eorum vitijs adeò reprehendit, quòd omnes qui aderant terreoantur, qui extitit propter hoc à ſtatu honoris rotatus.

Paſquillus palatio Papæ affixus.

Affixa quoque fuit quædam clauſa litera oſtio Cardinalis, Papæ & Cardinalibus directa: qua aperta, reperitur, quòd Leviathan Princeps tenebrarum ſalutat Vicarium ſuum Papam & Cardinales ſervitores ſuos, quorum ope jam vincat Chriſtum, nitentem exaltare pauperes & humiles contra Rempublicam mundi, & introductis Prophetis eos de omnibus commendat vitijs, & ſalutant eos mater eorum Superbia, & ſorores eorum Avaritia, Luxuria, & cæteræ, quæ ſe jactant eorum adjutorio bene ſtare, & multa talia, Et ſcribitur: *Datum in centro inferni, præſente caterva Dæmonum.* Et commotus Papa perquirere nititur, & poſtea ſtatim in infirmitate graviſſima detinetur, de qua tamen convaluit, ſed ſcriptor literæ prædictæ certificari non valuit.

Anno 1352.

Anno quinquageſimo ſecundo, Anglus munitionem fortem nepotis Papæ juxta Tholoſam obtinuit, de quo Papa plurimùm conturbatur.

Infirmatus autem Papa obijt in die S. Nicolai, anno LII. & poſitus in calce pro deſtructione carnis, in monaſterio Caſæ Dei, in quo olim Abbas fuerat, juſſit ſe ſepeliri.

Innocentius ſextus.

Mortuo Clemente Papa infra XIV. dies electus eſt concorditer, Stephanus de primu Claræmontenſis Francus, qui fuerat ſummus pœnitentiarius Clementis, & Hoſtienſis Epiſcopus, & vocatus eſt Innocentius Sextus, qui in die Epiphaniæ Domini poſtmodum coronatus, ſtatim revocat omnes reſervationes factas per priorem Papam Clementem, exceptis majoribus Prælaturis, & in omnibus oſtendit ſe rigidum, qui antea in magna clementia fuerat conſtitutus erga etiam Cardinales. In die Converſionis Pauli, facit gratiam pauperibus cum rigida examinatione, & revocavit omnes gratias prædeceſſoris non conſequutas jus in re. Hic juſtus eſt reputatus. Nicolaum quoque Laurentij, olim Tribunum in urbe, captum per Clementem, abſolutum dimiſit: qui reverſus ad urbem, reſumptus eſt honorificè in Tribunum. Qui poſtea Innocentio Papæ commendans ſe reſumptum in tribunum cum obſequij exhibitione.

Ludovicus junior, dictus Romanus, Marchio Brandenburgenſis.

Ludovicus quoque Marchio, mediante Carolo Rege, anno LI. cum Duce Saxoniæ & Epiſcopo Magdeburgenſi comportatur, promiſſis eiſdem XVII. millibus marcarum, ut Arneſtus Palatinus, Dux de Bavaria, liberaretur.

Poſtea anno LII. in Februario, actum eſt inter Marchionem & fratres ſuos quòd Romanus Marchio efficitur, & fratri ſuo Alberto pars Marchiæ datur, & filia Comitis de Mechelberg copulatur: Ludovico autem olim Marchioni, cedit tota ſuperior Bavaria, attingens ad Comitatum Tirolis, & tertia pars inferioris Bavariæ: Wilhelmo autem remanerent Comitatus Holandiæ, Sclandiæ & Hennegoiæ, quæ nolebant dividi: conſtituto matri annuo redditu multorum millium Florenorum, pro tempore vitæ ſuæ. Ludovicus autem Marchio de menſe Decemb. cum Mediolanenſi & ſororio ſuo Maſtino Veronenſi, parlamentum habuit in Tridento.

Convenerant autem Rex Carolus & Ludovicus Marchio in Nurenberg / de menſe Aprili concordantes omnino. Et cum Rex non poſſet concordare occupatores Marchionatus cum Marchione, quòd cederent: ipſe Marchioni adhærens, alios coram ſe citavit, fictumque Marchionem cum ſuis bannivit. Marchio quoq; lanceam, clavos, partem crucis Chriſti, & alia inſignia, quæ imperio dicuntur per Ludovicum Imperatorem patrem ſuum relicta, Regi præſentavit, recepta cautione de reducendis infra triduum, vel in Nurenberg / vel in Franckfurt / per Regem: quod non fuit impletum,

Inſignia imperij ad Carolum.

impletum, ſed ea Pragam perduxit, de quo Bohemia nimium gratulatur.

Joannes autem frater Regis, filiam Ducis Poloniæ, quam de Tropu we nominant, inſcio Rege traduxit uxorem, de quo (cùm multi ſint eorundem Poloniæ Ducum, attingentes verſus Buhemiam) utique Rex perturbatur.

Poſtea anno quinquageſimo ſecundo, menſe Martij, Wenceslao fratri Regis ex Francigena, invito Rege, filia Ducis Brabantiæ copulatur, & terra Lutzelburg in Comitem aſſumpſit eundem.

Ludovicus autem Marchio, de menſe Julij & Auguſti, ingreditur Marchiam, cum M. C C. galeatis, plurima reacquirens, cui per totum annum præteritum Rex Daciæ cum trecentis galeatis & quingentis ſcutiſeris aderat in Marchionatu, cum Romano, fratre Marchionis virili: qui Rex ad priorem gentem ſuam ducentos galeatos, & quingentos ſcutiferos de novo tranſmiſit. Marchio quoquo Miſſenenſis, filius ſororis Marchionis, ſimiliter ad gentem per annum ibidem habitam, tantundem tranſmiſit. Recepta autem multa pecunia, idem Ludovicus filio Maſtini Veronenſis, ſororem ſuam, quondam Ludovici Principis filiam, matrimonio copulatur: ex quo Rex Ungariæ, cujus frater ſimiliter ejus ſororius eſt, plurimùm, nec immeritò, conturbatur.

Peregrini quoque Jubilæi, licet undique competenti pace potirentur: circa partes Rheni plurimùm periclitati fuerunt, tam in ſubmerſione navium circa Briſacum & Rhinaugiam, ex quo plurimi perierunt, quàm invaſione prædonum. Bertoldus enim Comes de Eberſtein / Baldemarum militem dictum der rothe Baldemar / de Weſterreich / de urbe redientem, cepit, & in aureorum groſſorum ſex millibus talliavit. De quo tamen multi Nobiles ſunt gaviſi, quia idem miles multos diebus ſuis, poſt etiam cruciatus magnos, excoriavit ad unguem.

Iiſdem temporibus, de menſe Decembri, Hannemannus Dominus in Liechtenberg / qui ſpernena Dominam de Liningen, ſororem Emiconis Comitis de Liningen, conjugem ſuam legitimam, & probam, cuidam Liſæ mulieri adhæſit adulterinæ, ex qua plures liberos procreavit, quarum unam filio Gotzonis de Groſtein militis Argentinenſis, matrimonio copulavit, in caſtro ſuo Liechtenberg: per Henricum filium ſuum & Emiconem prædictum captivatur, & Lyſa præcipitatur ab alto: priùs enim fuerat capta, & per multas petitiones dimiſſa, iterum ipſi Hannemanno adhæſit, & poſt reditum ab urbe, in uxoris & filij mortem machinando. Qui Hannemannus data cautione de non exhæredando filio, liberatur.

Hannemannus de Liechtenberg Baro

Anno Domini, milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, venit Nicolaus Laurentij, de menſe Julij, olim tribunus Romanus, Pragam, incognitus inibi: qui propter quoſdam ejus ſermones, à Pragenſi Epiſcopo detinetur diu captivus, quem poſtea de menſe Julij, Carolus Rex Papæ tranſmittit. Rex quoque tunc infirmitate graviſſima & durabili detinetur, quod multi ex toxico factum fuiſſe crediderunt. Multos enim Dominorum Bohemiæ, munitionibus & bonis ſuis, per patrem Regis eiſdem obligatis, ſpoliavit dicens, eos recepiſſe plurima ultra ſortem. Convaluit autem competenter ac ſub anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, de menſe Maij Ducem Auſtriæ viſitat, inter alia fratrem ſuum Patriarcham Aquilegienſem reconciliando cum Rege, amice etiam ſe gerens olim Marchione de Brandenburg / ejus adverſarijs adverſatur. Quilibet etiam eorum Barones alterius, qui tempore eorum inimicitiæ detradendo Dominum ſuum, cum altero vias quæſierant, patefecit. Marchio etiam quamvis ſe exinaniverit in expenſis, in Marchia tamen feliciter triumphavit, victiſque quibuſdam munitionibus, inhabitantes cremavit.

Tribunus Roman vinctus traditur

Romanus autem frater ejus, venit ad matrem in Holandiam, aſſiſtens matri contra fratrem ſuum Wilhelmum, quem terra illa pro Domino ad mandatum matris recepit, quam mater aſpirans ad cujuſdam imparis matrimonium, ut dicitur, nititur rehabere: at illi Wilhelmo aſſiſtunt, & inter ipſos diſcrimina oriuntur. Scripſit autem mater filio, ſi eum obtinuerit, ipſum in quatuor partes divideret: ipſo econtra, ſi eam obtinuerit, ut matrem tractaturum benigne, ſcribente, inito conflictu in lacu, ex parte matris perierunt G C. viriles, & ultra, multique Anglorum.

Eodem anno LI. de menſe Jnnij, Marchio Juliscenſis quem filii biennio tenebant captivi, penitus liberatur. Dominus enim de Schöneck/ qui poſtea in obſidione Mitnckler jactu periit, filioa litibua infeſtavit, cui tandem Colonienſis & Treverenſis Archiepiſcopi aſſiſtebant. Filii enim capto Patre (quamvis antiquior haberet Comitatum Montium) in ſubſtantia & ſumptibus defecerunt, debitis oneratis: unde Pater cum filiis bene concordat, ut dominium reſtauretur. Dux quoque Gelriæ à juniore fratre ſuo, dicente eum inutilem, de adjutorio Comitis Marchiæ impugnatur.

Angli ſucceſſus in Gallia.

Anglus eodem anno LI. de menſe Aprili, cum uxore & liberis veniens in Cales terram prædicti Comitis de Gines invadens, obtinuit ferè totam, & contra Comitem Lemovicenſem, eum cum Franci auxilio aggredientem, conflictum obtineus, & poſtea cum Comite Belonienſi pari modo confligens, Comitem cepit, multis occiſis, & pluribus captivatis, diverſis inſultibus feliciter triumphando Comitatum quoque Bellifortis, quem frater Papæ tenuit, omnino quaſi deſtruxit. Francus autem fratri & nepoti Papæ, ut cum expreſſis armatorum multitudinibus ad eum venirent, ſub privationis feudorum, Marſchalco verò Papæ, ſub capitis pœnis, mandavit.

Erat autem eo tempore lis duriſſima in Weſtrania, Epiſcopo & civitate Metenſi ac Comitiſſa Barreoſi ex una Duciſſia Lotharingiæ, Comitibus de Sarbrug & Geminoponte, Dominis de Vinltingen & pluribus aliis ex parte altera, ſe omni diſcordia vaſtantibus hinc inde, quos Francus, ut ab eis mutuò more ſolito haberet auxilium ſuo tempore, pacare conatur. Deſtructis autem mutuo aliquibus munitionibus & convenientibus utrinque circa Metim in Auguſto ambarum partium armatura, habentibus extrinſecis circa duo millia & quadringentos galeatos, factisque multis militibus negotium comportatut. Inter Francum quoque & Anglum facto conflictu, in quo pars Franci prævaluit, ad annum induciæ confirmaotur. Et poſt hæc anno Domini milleſimo trecentesimo quinquageſimo ſecundo, de menſe Julij, Francus caſtrum Gines obſedit.

Rinfelda oppidum.

Anno Domini M.CCC.LI. de menſe Auguſti, venit Albertus Dux Auſtriæ ad partes Rheni, redimens à Comite de *Nidovve* oppidum Imperiale Rinfelden/ dudum Ducibus ab Imperio obligatum; ſicque habuit de oppidis Imperialibus ſuper Rheno, Schafhuſen/ Rinfelden/ Nuenburg/ & Briſacum.

Tigurum ab Alberto Auſtrio obſeſſum.

Obſedit autem Turegum, cum duobus millibos galeatorum, & XX. millibus peditum, de auxilio Baſilienſis & Argentinenſis Epiſcoporum & Civitatum: item Friburgenſium, Bernenſium, de Wittenberg Comitum, de Hohenberg & aliorum multorum. Conſœderati autem erant Turicenſibus valles Snitiæ, Urah/ & Undervvalden/ & oppidum Lucern ipſius Ducis, quod ſe ab ejus ditione retraxit, & compromiſſum eſt in quatuor arbitros, Agnete olim Regina Ungariæ, ſorore Ducis, pro ſuperiore electa. Qua concordante cum arbitris Ducis, poſt receſſum exercitus, illiusque Turicenſibus pronunciationi patere nolentibus, ſed XVI. obſides meliorum Turicenſium in Brucke & in Baden poſitos in obſtagio, in obſervatione obſtagii quaſi perpetuò dimittentibus, qui turribus ſunt incluſi: Dux ergo in menſe Novembri, civitatum hominibus dimiſſis, equites & ſagittarios pro cuſtodia munitionum ſuarum & pro infeſtandis illis, & ne eis adduci poſſent victualia, deſtinavit. Uxore ejus Joanna de Ferreto interim, relictis quatuor filiis & duabus filiabus, mortua, Auſtriam eſt reverſus, Joanne de Habſpurg captivo manente.

Suitenſes autem vallem Ducis *Glaris*, deſtructo inibi caſtro Hermanni de Landenberg/ ſubegerunt. Burckardus autem de Ellerbach Capitaneus Ducis, equites Argentinenſis, Baſilienſis & Friburgenſis civitatum, circa ducentos poſuit in locum Balneorum extra oppidum Baden; Turicenſes autem in die ſancto nativitatis Domini de nocte cum quatuor millibus peditum armatorum, duobus millibus bragantum, & ducentis equitibus armatis, latenter egreſſi, cum poſt caſtrum Balnearum deſcendentes, viam arboribus inveniſſent obſtructam: in tollendo obſtacula uſque circa ortum Solis fuerunt impediti.

Auſtriaci prope Baden fuſi.

Equites vero civitatum eum equitibus Ducis diſpoſuerunt, poſt Miſſam, ipſo die Stephani, viſitare Turegum, & ob hoc equos & arma paratos haberent: Illis venientibus, di-

miſſis

miſſis omnibus ſuis, vix cum equis & armis ad oppidum evaſerunt. Turicenſes vero tolleotes ſpolia, locum Balneorum & quædam alia, incendio vaſtaverunt.

Et cum circa occaſum Solis reverterentur, alii cum CCC. equitibus, & DCCC. peditibus de *Brucke* & *Baden* eos ſequerentur: Turicenſes ſe de ſylva montis trahentes ad planum conglutinaverunt: Et appropinquantibus iſtis, equites Turicenſes dixerunt eis: Vah vos non audetis. Alii verò dixerunt: Vah, vos fugitis. Et ecce ſub banerio Baſilienſi, qui hoc illa vice forte obtinuerunt, increpuſculo iniere conflictum, & cecidere de parte Ducis centum & ultra. Ex parte Thuricenſium ceciderunt CCCC. & præ nocte ab invicem diſceſſerunt. Interea ante reditum Ducis in Auſtriam, Thuricenſes & ſui ſucceſſivè omnia Ducum & ſuorum in illis partibus extra munitiones incendio vaſtaverunt, oppidum Zuge, ſæpe tentantes expugnare, ſed propter Argentinenſes nequiverunt.

Anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo ſecundo, de menſe Aprilis, promiſit Dux CCC. Aſtrales in Baden contra eos, & ipſe ſubſequitur de menſe Julii, omnibus quos habere poterat convocatis. At Suitenſes Zuge machinis, cattis & jaculis igneis adeo infeſtarunt, quòd oppidani emiſſis extraneis, Suitenſibus ſe dederunt. Dux verò cum duobus millibus galeatorum equitum, & X. millibus peditum armatorum Thuregum obſedit: inter quos erat Lud. Marchio de Brandenburg, multi Comites & Barones. Conſtituto autem Eberhardo de Wirtenberg invito quaſi per multas preces capitaneo, cum alii familiares Ducis, eo inſcio omnia tractarent, & res eſſet in ſpe compoſitionis, pro Duce, Eberhardo recedente totus exercitus negotio infecto receſſit. Et eſt tandem compoſitum, quòd Thuricenſes & ſui, nullum de hominibus Ducis reciperent in Burgenſes. Et liberatus eſt Joannes de Habſpurg, reſtituta ſibi Marchia & oppido Raprechtswiler, reſtitutaque ſunt Duci *Glaru*, *Zuge*, & Lucerna ac *Thune*, cum pertinentiis in *Suize*, & nihilominus ligam contraxere juratam. Poſt hæc inita liga Bernenſium cum Ducibus, ipſi ſe Suitenſib. & Thuricenſibus colligarunt.

Tigurum ab Auſtrio domino obſeſſum 1352.

Berna Helvetiis conjungitur.

Item eodem anno quinquageſimo ſecundo, Rex Litoviæ cum auxilio Tartarorum innumerabili, per Ruſſiam (quam quaſi deſtruxit) tranſiens, animo deſtruendi Cracoviam, cum rehabuiſſet fratrem ſuum Ludovicum captivum dudum, & cum omnes vicinæ terræ ad ejus reſiſtentiam properarent, receſſit, in priſtina perfidia perſeverans.

Lituani à Polonis eſuſi.

Item eodem anno Liga pacis generalis Alſatiæ finita feſto Martini, Rodolphus Palatinus, nominans ſe Vicarium Imperii, & Hugo de Hohenberg cum civitatibus Imperii Alſatiæ, noluerunt prorogare ligam pacis, niſi nonus cognitor, qui ante fuit Argentinenſium, detur civitatibus Imperialibus: Epiſcopo autem & civitate Argentinenſi nolentibus mutare in hoc morem antiquum, liga expirat. Quo facto, Rodolphus de Vegersheim armiger Argentinenſis, qui Dominis de Vinſtingen multùm ſervierat, de multorum auxilio Hagenowenſes (pro eo quòd in anno Jubileo Joannem fratrem ſuum decapitaverant) hoſtiliter invadens, ipſos ad magnam attavit emendam. Anno enim Jubileo Joannes de Vegersheim prædictus valens, & robuſtus in ſacra foreſta, in invaſione quorundam Angliæ peregrinorum, captus cum famulo, evadente Joanne de Wolffgangsheim adjutore ſuo, licet probationes pro eo offerrentur, quod pignorare voluerit regem Angliæ, in cujus ſervitio plurima expenderit, poſt preces innumerabiles nobilium Argentinenſium, virorum & mulierum & dominorum Alſatiæ, in *Hagenowe* decollatur.

Anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo tertio, Rex Carolus egreditur de Bohemia, menſe Septembri & veniens Ulmam, ligam pacis generalis fecit omni, Sueviæ Imperii civitatum. Et cum juſſiſſet Eberhardum de Wirtenberg præſidem hujuſmodi ligam jurare, & ille diceret, ſe velle deliberare cum fratre: Rex indignatus dixit: delibera quantum velis. Tunc territus Comes, juravit. Venit autem Rex Conſtantiam, ubi cum inveniſſet cives quaſi omnes armatos, & catenas per vicos, omnia tolli juſſit: Erant autem omnia paramenta menſæ ſuæ ad comedendum & bibendum, & navicula continens eleemoſynam illius menſæ, omnia de auro puro, nec quicquam ivibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum

Fœdus Suevicum Cæſaris auctoritate initum 1353.

Carolus IV. Tigurum venit.

menſarum paramenta, etiam pro garrionibua, & currus ducens navem, continentem eleemoſynam, de argento fuernnt. Convenitque ad eum multitudo Baronum, & miſſum eſt pro Thuricenſibua, pro diſcordia eum Duce ſedanda. At illi cum vallibus Suitiæ nolentes Duci ſubiici, ſe ad ſerviendum Regi & Imperio obtulerunt: ſicque venit Thuregnm, & oſtenduntur privilegia Imperarorum pro vallibus antiqua. Et cum per miniſtros Ducis diceretur, cur ea non antea monſtraſſent: reſponderunt: quod pro nullo motu ea alteri, quam eorum Domino Principi Romanorum, monſtrarent. Et obedierunt Regi valles, quæ in XXXVI. annis nulli parebant. Et deſcendens rex per Baſileam & Briſacum venit Argentinam, ubi honorificè eſt receptus.

Decubuit autem infirmitate durabili in Mollesheim/Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis, qui Joannem de Lichtenberg (qui in Eccleſia Argentinenſi præpoſituram & Decanatum in lite, Cantoriam vero & Pincernatum ſine lite tenebat) Regis Secretarium, Vicarium conſtituit, in ſpiritualibus & temporalibua, & pro eo præficiendo Eccleſiæ, Epiſcopua cum Capitulo, & Rex Papæ literas dirigunt ſerioſas.

Vini uber proventus.

Fœdus Rhenenſe.

Eo autumno tanta fuit vini abundantia, quod bona menſura vini communiter pro obulo, vaa autem vacuum pro triginta ſolidis Argentinenſibus vendebatur. Multitudo quoque agrorum in Alſatia incollecta remanſit, & etiam circa feſtum Luciæ in bonis vineia erant adhuc botri. Et venit Rex Hagenoviam, ubi in die omnium Sanctorum communicatus fuit. Facta eſt etiam liga Pacia ibidem ad triennium, in qua quindecim judices ſunt ſtatuti, duo per Epiſcopum, & duo per civitatem Argentinenſem, tres per oppida Imperii, unus per inferiorem Landgravium, unus per Dominoa de Lichtenberg/de Ochſenſtein & Geroltsecke in Voſago, unus per Abbatem Morbacenſem, Dominoa de Rapoltſteine/de Geroltsecke in *Mortenowe*, & de Vſenberg/unus per Epiſcopum, & unus per civitatem Baſilienſem, & quindecimus per Regem. Receſſit autem Weckerius Marchio de Baden, nolens eſſe in liga, cujus frater Fridericus, & Hermannus patruus in brevi ſunt ante defuncti.

S. Florentii corpus.

Andlo Erſtein.

Concordavit etiam Sletzſtatenſes introducena expulſoa & iuſtituit telonia ſuper Alſa quæ breviter revncavit. Aſcendena quoque Rex viſitat Bertoldum Epiſcopum Argentinenſem, in Molleshcim decumbentem, & craſtino, caſu in die Florentii, veniens Haſelahe aperit tumbam Florentii, trecentis annia auro & argento recluſam, & invenit caput & corpus ejus. Et faciens ibi tabelliones, inſtrumenta ſibi dari juſſit, de inventione hujuſmodi, quia Canonici Argentinenſes S. Thomæ, ubi ſepultus fuit, aſſerunt ſe caput & corporis majorem partem habere: & aderant ibi Moguntinus, & plures Epiſcopi. Viſitat etiam Rex Monaſterium de Andelahe, ubi eſt corpus beati Lazari, & Monaſterium in Erſtein/ ubi eſt corpua beati Urbani tunc & ante nunquam apertum. Et de his omnibus & aliis multia ibi & alibi reliquiia partes accepit, animo Bohemiam traducendi. Et deponit Hugonem de Hohenberg præſidem.

C. de Falckenſtein res apud Moguntinos geſta.

Reverſus autem Rex Argentinam per Hagenowiam, Wiſſenburg/& Landawe/venit Spiram, ubi ad eum venit cum cautione Cuno de Valckenſtein/miniſter Henrici de Virnenberg/ Archiepiſcopi Moguntini depoſiti. Qui Cuno Dominum ſuum contra Papam & Regem, ac Dominum de Naſſawe & ſuos, manutenens, in tantùm prævaluit, quod pluribus annis omnia bona quorumvis clericorum, civitatis & diœceſis Moguntinæ beneficialia & matrimonialia, Gerlaco proviſo ſedis adhærentium, ſine lite recepit, multisque qui mandatis Apoſtolicis paruerant, trucidatis, & exequentibua aliquibus ſubmerſia, multisque exulare coactia, literas quoque Apoſtolicas gratioſas vel aliaa repertas apud quoslibet, laniavit. Novum telonium apud Oppenheim inſtituit, & empta Curia Monachali ſuper Mochano ad unum miliare à Moguntia, ibidem caſtrum conſtruxit. Servantes mandata Apoſtolica undique per diœceſin tanquam excommunicatos vitari coegit, favorem quaſi omnium habuit, pro eo quod Domino ſuo & Ludovico Principi adhæſit depoſito, tantæ conſtantiæ fidelitatem oſtendit: & reputatus eſt animoſior Alemannus. Plura Eccleſiæ Moguntinæ bona obligata redemit. Hoc anno quinquageſimo tertio, quatuor millia plauſtra vini, & XL. millia maltera bladi collegit; Servitores habuit prudentiſſimoa & conſtantes

conſtantes, quibus omnia regenda commiſit, ipſe venationibus & jucunditatibus aſſiſtebat. Cui cum Rex Spiræ plura commiſſa contra Imperium objeciſſet: ipſe ſe ſuper his non deliberaſſe reſpondit. Et quantumcunque ſibi magna exhiberentur, ipſe nil ſe auditurum, per quod Dominus ſuus cederet, reſpondendo, receſſit.

Et deſcendit Rex Moguntiam, comportans cum Gerlaco Moguntino & Capitulo potentium, quod reſtituta ſunt ſibi nomine Imperii **Oppenheim** / **Odertsheim** oppida imperialia ſuper Rhenum, cum caſtris & villis attinentibus, quæ obligata fuerant Eccleſiæ Moguntinæ pro XC. millibus florenorum. Et feria quarta ante Thomæ in atrio Eccleſiæ **Oppenheim**/ipſe Gerlacus abſolvit univerſitatem ibidem, ipſaque nomine Imperlj Regi juravit. *Oppenheim, Oderzheim.*

In die vero beati Thomæ, Rex cum Principibus & Baronibus Moguntiæ præſidens declaravit, Cunonem in multis contra Imperium feciſſe; ſuper quibus reſpondere & juſtitiam facere renuit coram Rege: exhibens omnibus autoritate Regia ne quis aſſiſtat eidem. Et declaratum eſt per Principes & Imperii fideles, quod quicunque ſcienter contra hoc fecerit, corpus & res ad gratiam Regis amiſiſſet.

Eodem die venit Trevirenſis notans Cunonem, moriturque Henricus de **Virnenberg** Archiepiſcopus depoſitus, paralyſi, quem fingunt vivere tractatores Cunonis: Et componit ejus Rex amice de conſilio & auxilio Joannis de **Liechtenberg** / electi Argentinenſis, quod Cunoni remanet caſtrum **Vogtſperg** pro tempore vitæ, & quod ſibi & hæredibus remanet pignus **Erenfels**/ cum multa terra vicina, quouſque redimantur per Archiepiſcopum pro quadraginta millibus florenorum. Item quod remoto wilhelmo *Pintſchon* Gallico, ſedis proviſo præpoſitura Cunoni permaneat in quiete; ipſeque Cuno in blado & vino retinebit collecta, & quod Archiepiſcopus contracta debita per quinque adminiſtratores, dudum per Henricum Archiepiſcopum & capitulum electos, ſolvere teneatur, & quod collecta & facta per quondam Henricum etiam poſt depoſitionem rata manebunt, & ipſius & ſuorum fiat per Papam, vel ejus autoritate abſolutio & relaxatio generalis? ſicque expeditis omnibus, ſtatim factus eſt Cuno Regis & Archiepiſcopi intimus & dilectus. Dataque ſunt ſuis fidelibus, præſertim *Herboroni*, humili ſervitori ejus & prudentiſſimo, proviſiones & munera ab eisdem. Qui Cuno poſtmodum factus eſt Archiepiſcopus Trevirenſis. In die vero beati Stephani, Rex præſidens Moguntiæ coronatus.

Hac hyeme anni LIII. Marſchalcus Pruſſiæ, cum multis advenis glaciem tranſiens cum quinquaginta millibus, in terram Regis Litoviæ veniente pluvia [ne fracta glacie reditus præcludatur] illico eſt reverſus & fratrum exercitus eſt diſperſus. Interim Rex convocatis duobus fratribus ſuis cum multa gente venit illis inſciis, ad conflictum paratus. Et intelligens illos tranſiſſe confortata noctibus glacie, per viam illorum Pruſſiam ingreditur, & per integrum diem vaſtans & comburens, multa millia hominum captiva traduxit, illico revertendo, filius autem Regis cum multis, aperta & fracta in parte illa glacie, eſt ſubmerſus. *Lituani Pruſſiam populantur.*

Anno Domini M.CCC.LIV. in Januario, reverſus à Rege Balduinus Treverenſis Archiepiſcopus moritur, & ſtatim Comes de **Sarbrugge** ſe Archidiaconus concorditer eligitur & breviter confirmatur & conſecratur à Papa. Poſt hæc venit Rex ad civitatem Metenſem, ubi honorifice receptus, multis ibi diebus permanſit, faciens ibi ex comitatu Lutzelburgenſi Ducatum & ex comitatu Barrenſi Marchionatum. Non tamen eum receperunt tanquam regem, dicentes ſe ſoli Imperatori ad plura jure teneri. Deinde in hebdomada ſancta **Kayſersberg** Alſatiæ reverſus, ibi Paſcha peregit. Et venit in monaſterium **Hohenberg** / quinto Nonas Maij & tumbam beati Otiliæ una cum Joanne Epiſcopo Argentinenſi pauliſper aperuit, tollens ex integro corpore ibi reperto, partem brachii dextri fideliter ipſam recludens. *Boemundus Saraponti-nus Archiep. Treverenſis 1354. Lutzelburgenſis Ducatus. Tumba S. Otiliæ in Hohenberg.*

Cum autem Albertus Auſtralis ſcire vellet, an Rex manu forti ſibi vellet aſſiſtere contra Thuricenſes & valles Suitiæ, & confœderatos eis: Rex in Aprili aſcendens Thuregum, libenter induxiſſet eos: quod Duci reliquiſſent ſua, ſcilicet Lucernam, *Zuge* & *Glaris*. Illi reſponderunt, ſibi placere, quod Duci darent ea, ad quæ tenentur *Cæſaris cum Helvetiis tractatus.*

rentur eidem: ſed nolebant ſinere, quod Dux vel ſui, munitiones in ſua poteſtate tenerent, prætendentes, quitaſſe cum illis. Rege vero dicente, eos tanquam Imperij homines non potuiſſe ſine Rege talia jurare, cum ejus autoritas ſit excepta: illi vero dicentes: ſe ſimplices talia non intelligere, omnino ſuo propoſito inhærebant. Sicque Rex factis inter eos treugis ad prædicendum per unum menſem, negotio invecto receſſit. Interim autem tractaverat cum Thuricenſibus, de emendo pro Imperio Lucernam & *Zuge* munitiones, Auſtralis, ratione quarum tot ſcandala ſunt ſuborta. Dicens etiam Rex, ſe illi daturum plures & meliores circa Auſtriam, pro lite ſedanda: quæ Dux intelligens, nimium eſt commodus, dicens: ſe melius poſſe emere bona Regis.

Conveniunt autem in Ratiſpona, Rex, Dux & Marchio Brandeburgenſis, extra civitatem tamen manens, accedere nolens Regem: & irato Duci dixit Rex: ſe credidiſſe ei complacere in tractatibus prædictis: ſed ex quo ei diſplicent, ſe in propria perſona cum omni gente Imperij, cum Duce in Thuricenſium obſidionem iturum: Et egreſſus eſt Dux de Auſtria, anno prædicto de menſe Julij cum innumerabili pecunia, & gente magna Auſtralium & Suevorum, monens omnes civitates ibi colligatas, ac fideles quoſcunque. Rex quoque monebat omnes Civitates & fideles Imperij in Ducis ſubſidium contra illos.

Dux autem deſcendit in *Brucke*, cum C. galeatis, & mittuntur ei ſecunda die menſis Auguſti, ab Argentina centum galeati meliores & nobiliores civitatis, & trecenti pedites, quorum quilibet ſex habuerant currum ſex equorum ab Argentina, præter alios currus & bigas, omnia eis neceſſaria deferentes: quorum florens Joannes Zornius miles in *Brucka* moritur.

Tigurum tertiò obſeſſum.

Similiter & aliæ civitates & Domini Sueviæ & Rheni fecerunt. Confluit autem ad Ducem contra Thuricenſes nimia multitudo. Rex vero veniens juxta **Regenſperg**/ diſtans per unum miliare à Thurego, caſtrametatur. Grave autem erat civitatibus Imperialibus obſidere Thuregum Imperiale, niſi & illorum ſermone audito. Obtulit autem Rex civitatibus, quod ex parte Ducis & ſui, omnia committerentur: Dummodo & illi facerent, arbitrio civitatum. Et miſſis in Thuregum cujuslibet civitatum nunciis, & expoſito Thuricenſibus Civitatum favore & oblato eis tali cum promiſſo: illi, quòd omnia libenter in civitates compromitterent excepta liga, cum aliquibus Ducis munitionibus reſponderunt. Et objecto eis, quòd ſi contingeret Regem eis adverſari, an eis aſſiſtere vellent, petebant, ne intricaretur eorum juramentum, & ſic civitates invecto negotio ſunt egreſſi.

Meilan.

Vincitur autem villa *Meilan* magna, Thuricenſium, & multi occiduntur, hortusq; delitiarum inter *Raprechtsvvilre* & Thuregum vaſtatur omnino. In progreſſu autem ad Thuregum, ubi juxta vallum quod Thuricenſes & Suitzenſes non longe ante civitatem fecerant, & ſe ibi in campo poſuerant ubi timebatur conflictus: Joannes **Windtloch** Epiſcopus Conſtantienſis, Ducis Cancellarius voluit, quod vexillum ſuum & omnes Suevi ſub illo, juxta antiquum jus Suevorum, præire deberent. Quod cum Dux nollet, ſed ſuum præire vexillum Epiſcopus cum ſuis receſſit, nolens minuere jus Suevorum de quo Dux nimium eſt commodus. Gens namque Suevorum à tempore Caroli & aliorum Principum, quod in expeditionibus primum conflictum habere debeant, viribus & virtutibus meruerant.

Suevorum privilegium in mundo conflictu.

Poſtquam autem Dux ſeptem hebdomadis circa Thuregum vaſtavit, dimiſſo exercitu (quia Rex manere noluit) reliquit Equites in munitionibus circumquaque, qui impedientes illis adduci victualia captionibus & interfectionibus ſe mutuo infeſtarunt. Dux autem cum R. filio ſuo Auſtriam eſt reverſus, animo breviter revertendi.

Pugna in lacu Tigurino.

Et in Decembri, cum afferretur bladum Thuricenſibus, & cum viginti quatuor navibus armatorum, bladum deducere voluiſſent: Hermannus de **Laudenberg** hæc præintelligens, abſconſis navibus ſuis cum armatis, illos retro invadit. At illi fugientes de navibus, occiſis pluribus, pedes evadunt, navibus Hermanno relictis. Dux autem poſt Paſcha dirigit multo plures.

Iisdem

Iiſdem temporibus .... de 𝔥𝔬𝔥𝔢𝔫𝔩𝔬𝔥, Epiſcopus Herbipolenſis, de auxilio Moguntini & Comitum de Wirtenberg & aliorum, civitatem Herbipolenſem potenter obſedit, pro eo quòd unus Civitatenſis præbendam Eccleſiæ Herbipolenſis contra Eccleſiæ conſuetudinem, quæ nunquam Civitatenſes receperat, impetravit à ſede. Et non obſtante appellatione Capituli, ad invocationem executoris, bona Capituli occuparunt. Et veniens Rex illic negotium reformavit: ita quòd cives curias Canonicorum, quas interim deſtruxerant, reædificare deberent, & quælibet pars in ſuis libertatibus remanere.

Epiſcopus Herbipolenſis Vrbem obſidione premit.

Eodem anno de menſe Septembri, moritur Joannes Archiepiſcopus Mediolanenſis: & tres fratrueles ejus, Matheus, Barnabas & Galeatius, filij quondam Stephani, dominia occuparunt. Dederat autem ipſe Archiepiſcopus pecuniam dudum Wernhero de *Vrſelingen* Capitaneo ſocietatis, quod in patriam eſt reverſus, & breviter in Suevia ſepultus.

Poſt cujus obitum alia ſurrexit ſocietas millium equitum & ultra, in partibus Lombardiæ, quibus primò præfuit frater Memorialis hoſpitalarius, apoſtata provincialis, ſtrenuus & prudens in armis, qui recedens cum ſocietate ſua, & per Urbem de conductu Tribuni tranſitum faciens, propter quandam ſuſpicionem decollatus eſt à Tribuno. Qui Nicolaus Laurentij tribunus in brevi poſtea facto inſultu, occiditur à Romanis, præcipue à Columnenſibus, quibus & in hoc favebant Urſini. Populi autem videntes eum mortuum, ne viderentur illis ſuſpecti, ipſum conciderunt in fruſta. Societas autem, recedente Provinciali R. de Landavve Suevum, de genere Comitum, pro Capitaneo, tanquam virilem recepit. Hæc ſocietas ſemper morabatur in campis ad dandum ſibi victualia Dominos & civitates cohercens. Hæc ſocietas diu ſtipendiata eſt à Venetis, in Regis favorem. Et jacebant juxta civitates Mediolanenſibus ſubditas, à quibus ne infeſtarent eas, victualia receperunt. Tenebant autem inter ſe maximam pacem & judicium, & afferentibus venalia, ſecuriſſimus dabatur conductus. Poſt hæc ſe transferebant ad partes Ravennæ, & poſtea in Apuliam.

Societas Italica.

Tribunus Romanus occiſus.

Rex eodem anno LIV. menſe Septembri, quaſi occultè cum paucis ingreditur Lombardiam, & veniens Mantuam, mittit ad Civitates Alemanniæ, & Epiſcopos & ad alios, ut ſibi gentes armatas dirigant, juxta morem. Et Robertum Seniorem Bavarum Palatinum Rheni, tempore abſentiæ vicarium Regni conſtituit generalem. Rex quoque in Decembri, factis treugis inter Venetos & Mediolanenſes, cum tribus fratribus Mediolanenſibus reformatur, recepta ab eis grandi pecunia, & promiſſis ſibi annuis reditibus de terra, ita quod illi nomine Regis miniſtri terræ maneant, ſicut ante: ſicque Mediolani honorificè eſt receptus, & in palatium Epiſcopi traductus, ab Archiepiſcopo Mediolanenſi, quem de genere prædictorum Vicecomitum Papa præfecerat, corona ferrea coronatur.

Caroli expeditio in Italiam.

Principes Mediolanenſes miniſtri imperii.

Anno Domini M. CCC. LV. in Januario, Rex oblatis ſibi portarum clavibus à Piſanis & Senenſibus, Piſas perrexit, ubi ad eum in Februario Regina pervenit, & habuit mille galeatos Bohemos & paucos Alemannos. Hoſtienſis verò Epiſcopus Cardinalis, craſtino Purificationis flens, animo coronandi Regem à Papa, receſſit, aſſociatis omnibus Cardinalibus ad duas leucas, dicens, ſe timere, ſe amplius non viſurum. Rex autem in feſto Paſchæ coronatus à Cardinalibus, Piſas revertitur, quia ſe non manſurum in Urbe promiſit. Imperatore autem ab Urbe in die coronationis recedente, factis multis militibus ſuper ponte, eoq; quinq; diebus ante Paſcha latitante in urbe, templaq; viſitante latenter, & in reverſione à Senenſib. & aliisglorioſe recepto, duorum fratrum filiorum, quondam Principis Moregiæ, quos Ungarus à captivitate reliquit, unus junior in Apulia manens, ſibi ſocietatem aliquam aſſumens, & Ludovicum patruelem, ſcribentem ſe Regem Siciliæ, & habentem Joannam quondam conjugem Andreæ Regis jugulati & ejus dominia, dilectum nimis ſedi Apoſtolicæ vehementer infeſtabat. Alter vero major, qui & antea dudum forſan ſimulatè coram Franco patrueli ſuo Ungaro, duellum induxit

Carolus 4. Imperator coronatus 1455.

caſtrum fortiſſimum Provinciæ, in quo idem Ludovicus theſaurum ſuum habuit, obtinens, militem, de quo prædictus Ludovicus confidit, cuſtodientem caſtrum, qui & Clementis Papæ habuit filiam, cum uxore dejecit, omnibus per eum occupatis in caſtro repertis. De quo cum Papæ Petragoricenſem Cardinalem, ipſorum fratrum avunculum, & quosdam alios Cardinales ſibi faventes, de fautoria haberet ſuſpectos, ut eis ablutionem pilei, ipſi vero ſibi diviſionem capitis minarentur: nimia Avinioni ſcandala ſunt ſuborta. Papaque conquiſitis ſtipendiariis ad cuſtodiendum ſe in palatio, cum Petragoricenſis cum ſuis, plures Cardinalium aſſiſtentes Papæ, de ſuis curiis ejeciſſet, Papa Rhodanum in tuitionem Franci tranſivit.

His diebus Veneti Ducem ſuum, cum quibusdam aliis, decollarunt.

Baſilea terræ motu concidit 1356.

Anno Domini M.CCC.LVI. in feſto beati Lucæ Evangeliſtæ, corruit civitas Baſilea, ex vehementi terræmotu, & plura caſtra & alia ædificia corruerunt. Ille terræmotus venit circa veſperas. Et in ſequenti nocte fiebant plus quàm decem, ex quibus etiam plus quàm XL. caſtra circa Baſileam ſunt ſubverſa: per plures etiam dies ſequentes, fiebant plures terræmotus.

Imperialis Curia Metis celebrata.

Eodem anno venit Carolus Imperator ad civitatem Metenſem in adventu Domini, celebrans ibidem natalem Domini: fueruntque ibi Principes Electores, & Officiales ſeu miniſtrales Imperii, quorum quilibet miniſtrabat Imperatori ſedenti in menſa, in officio ſeu miniſterio ſuo proprio. Quilibet autem veniebat ſuper equo, uſque ad menſam. Deſcendente vero de equo coram menſa, hiſtrionibus & mimis dabatur equus: & aliæ plures ſolennitates fiebant ibi, de quibus longum eſſet ſcribere. Erat enim ſolennior curia, quam de aliquo Imperatore ſcribitur temporibus retroactis multis.

Carolus IV. Argentinam venit 1365.

Anno Domini M.CCC.LXV. craſtino Georgij, venit Imperator Carolus Argentinam, & ſuſceptus fuit cum magna ſolennitate, tanquam Imperator: dudum enim receptus erat, tanquam Rex Romanorum. In feſto vero ſancti Marci, receſſit verſus Avinionem ad Papam. In feſto autem Petri & Pauli reverſus fuit Argentinam per navigium: inde recedens ivit in *Selze*.

Britannorum in Alſatiam irruptio.

Feria ſexta ſequenti, quæ erat feſtum Udalrici, intravit quidam Capitaneus, cujusdam ſocietatis Anglicanorum, qui dicebatur Archipresbyter, cum ſua ſocietate, videlicet populo innumerabili, habens ſecum XII. millia equorum, ut æſtimabatur, in Alſatiam, & de nocte combuſſerunt quàm plurimas domos in **Küngeshofen** / apud lobium ibidem ſitum. Sequenti Sabbato eadem multitudo ipſius ſocietatis infra prandium vel circa meridiem, apparuit impetuoſe ante muros civitatis Argentinenſis, offerens ſe ad bellandum. Ex cujus terrore & horrore omnes forenſes & incolæ villarum & camporum circumquaque, ad civitates & munitiones ſeu fortalitia fugerunt.

Eodem tempore venit Carolus de Aviniona, ut dictum eſt, & morabatur per aliquot dies in oppido *Selze*. Hic congregavit exercitum magnum, ad expulſionem ſocietatis. Quòd percipiens Archipresbyter cum ſuis, fugit ex partibus Alſatiæ, & dixit ſe illuc veniſſe ex juſſu Imperatoris, culpans. Imperatorem, quòd iniquè circa ſe egiſſet, eo quòd exercitum ad expellendum eum congregaſſet.

Periculum Urbis Friburgenſis 1366.

Anno Domini M.CCC.LXVI. vigilia annunciationis beatæ Mariæ, Egeno Comes in *Friburg.* cum ſuis fautoribus voluit fraudulenter cepiſſe civitatem ſeu oppidum *Friburg*: ſed cives præmoniti parum, clauſerunt portas ſuas, & exteriores fraudati ſunt deſiderio ſuo. Poſtea intra Paſcha & Pentecoſtén deſtructum fuit caſtrum *Friburg*, per cives Friburgenſes: ex hoc oritur briga inter Comitem & Cives.

Clades ad Endingam Briſgoiæ 1367.

Anno Domini M.CCC.LXVII. in die beati Lucæ, bellatum ſeu pugnatum fuit à Comite & Civibus prædictis apud *Endingen*, & prævaluit Comes, civibus graviter ſuccumbentibus: ita, quòd ex parte civium & eorum fautorum, plusquàm mille occiſi ſint, & plurimi captivi abducti. Cæteri fugerunt à facie Comitis. Hæc acciderunt eis propter ſuperbiam eorum, quia ita elati erant, quòd nolebant Dominum ſuum prædictum recognoſcere pro Domino ſuo, & quia renuerunt habere ligam pacis cum Argentinenſibus, quàm prius plus quàm XL. annis cum eis habuerant: Quam ſi tenuiſſent cum eis, hæc nullatenus contra eos attentata fuiſſent. Poſt hæc ſubdiderunt

diderunt ſe Duci Auſtriæ, magna ſumma pecuniæ data Comiti, pro jure ſuo, quod habuit infra muros ſeu territorium, jure extraneo ſibi reſervato: Et ſic propter ſuperbiam eorum ira Dei aſcendit ſuper eos & occidit pingues eorum, & omnem eorum actum impedivit, ita quod nunc non ſerviunt Domino ſuo, ſed diis alienis.

Friburgum Briſgoia ad domum Auſtriacam.

Anno Domini M. CCC. LXVIII. poſt Paſcha circa Calend. Maij tranſtulit ſe Urbanus V. Papa de Avinione ad urbem Romanam, quaſi ibi jugiter manento, quia Curia Romana vel ſedes Apoſtolica per multos annos ſteterat in Avinione, & ſequenti anno reverſus eſt Avinionem. Iterum intentionem habuit revertendi Romam ſed morte præventus fuit.

Curia Romana 1368.

Anno Domini M. CCC. LXXIII. captum erat caſtrum *Herlesheim* per Præſidem Alſatiæ & oppida Imperii, & Argentinenſes, & comprehenſi ſunt in eo quiquagi ta prædones, & alii peſſimi nequam, quorum aliqui capitibus truncati ſunt, reliqui vero patibulis ſunt ſuſpenſi.

Herlisheim.

Anno M. CCC. LXXIV. venerunt tres inundationes aquarum ſuccedentes ſe infra feſtum Epiphaniæ, & feſtum S. Valentini: Ita quod interim non erat tranſitus per fluvium dictum *Snelling*, niſi mediante navigio.

Inundationes 1374.

Anno prædicto, ſcilicet LXXIV. circa feſtum Martini, civitas Argentina cæpit ampliari, id eſt ſuburbia novis muris circumdari. Et inchoatum fuit, an der Steinſtraſſen/bey dem weiſſen Thurn/licet eadem turris & alia turris ejusdem nominis apud ſanctam Aureliam, multis ante annis conſtructæ fuiſſent. Tertia verò turris, dicta Kronenburg an dem Bruch prope capellam, etiam prius conſtructa erat, ſub anno Domini M. CCC. LXIX. Prædicti verò muri per has tres turres perducti fuerunt, usque ad flumen Bruſche/apud fratres Teutonicos. Et hęc eſt tertia ampliatio Civitatis Argentinenſis.

Urbis Argentinenſis ampliationes.

Primitus enim ipſa civitas protracta fuerat, à monaſterio S. Stephani, usque ad hoſpitalem antiquum, ſcilicet capellam Sancti Erhardi: Ita quòd Eccleſia ſancti Martini erat extra muros. Nam vallum ſartorum jam comprehendens cloacas multas, tranſiens tunc temporis per vicum Sporergaß/ & per locum ubi jam ſunt prædicatores, in vallum dictum Kunt ſchnider Grabe / tunc temporis non fuit omnino in tali loco, ut jam eſt. Nam forum annonæ, ſcilicet der Holweg und Oberſtraſſe/hoc tantum fuit extra muros Argentinenſes. Etiam patibulum & locus ſupplicii malefactorum, fuerat tunc ubi jam eſt collis & capella ſancti Michaelis, apud Domum Auguſtinenſium, ubi etiam beatus Arbogaſtus Pontificum Argentinenſium ſanctiſſimus, Chriſti volens ſequi veſtigia, ſibi ſepulturam elegit. Igitur ſanctus Arbogaſtus apud patibulum, ut vivens diſpoſuit ſepultus, multis ſignis & virtutibus ab eodem loco deportatur, & in memoria ſanctæ ſepulturæ & devotionis loci, capella ſancti Michaelis ibidem ædificatur, in qua retro altare ſepulchrum ejus elevatum adhuc cernitur ac patibulum ad locum, ubi jam eſt, transfertur. In cujus etiam ſancti Arbogaſti honore, Dagobertus Rex Francorum, cujus filius à morte ſuſcitatur à ſancto Arbogaſto conſtruxit duo cœnobia: unum ſuper Alſam fluvium prope Argentinam, & aliud in Sarburg/ quæ largiſſimè dotavit, in quibus & corpus ſancti Præſulis requieſcit. Deinde iidem locus pratis amœnus, fontibus irriguus, & variis commoditatibus utilis & opportunus, à multis hominibus cœpit inhabitari. Igitur civitas Argentinenſis prima vice ampliatur, & protrahitur usque ad ſanctum Petrum ſeniorem, circa annum Domini M. CC. L.

Deinde ſecunda vice, proceſſo aliquantulum temporis ſpatio, ampliatur & protrahitur à ſancto Petro ſeniore, usque ad ſanctum Petrum juniorem, usque ad turrim verſus pœnitentes, circa annum Domini M. CCC. Deinde cum civitas Argentinenſis haberet verſus Rhenum niſi unum vallum, & unum murum tunc conſtruitur Metzger Thurn exterior, cũ ſancto ſuo muro & vallo, tendente à S. Agnete,

usque

usque ad **Vtengaſſe**/ anno M. CCC. XXIV. reliqua verò pars ejusdem muri, usq; ad turrim prope ſanctam Catharinam, cum ipſa turri, quæ tendit usque ad torrentem, fluentem de ſancto Joanne conſtruitur, anno M. CCC. XLIII. Dein mœnia muri antiquitatis prædictæ, exaltata ſunt, cum peribulo ſeu deambulacro novo, anno M. CCC. LXX. poſtea vero anno Domini M. CCC. LXXIV. ampliatur civitas tertiò, & incipitur, **an der Steinſtraſſen**/ ut patet ſupra.

Wenceslaus Rom. Rex Anno 1376.

Anno Domini M. CCC. LXXVI. feria tertia, intra hebdomadam feſti Pentecoſtes, electus eſt wenceslaus, filius Caroli Bohemi Imperatoris, in Romanorum Regem, patre ſuo adhuc vivente, & eandem electionem fieri procurante per omnes Imperii Electores concorditer, non ſine magna pecunia. Quæ facta & celebrata eſt in Franckfort, in Eccleſia ſancti Bartholomæi Apoſtoli.

Priſca ſtirps Lantgraviorum Alſatiæ, deficit.

Item eodem anno, Nono Cal. Auguſti, obiit Domicellus Joannes Landtgravius Alſatiæ, in quo ceſſavit progenies Landtgraviorum Alſatiæ. Licet idem Joannes ipſū Dominium prius vendiderit Joanni de Liechtenberg Epiſcopo Argentinenſi, ſub anno Domini M. CCC. LVIII. Ipſi etiam Domini Landtgravii quondam dicti ſunt, Comites de *Werde*.

Clades Wirtenbergica apud Rutelingam 1378.

Anno Domini, M. CCC. LXXVII. facta eſt cædes ſeu conflictus inter civitates Imperiales Suevię, per Dominum Eberhardum de Wirtenberg, qui ſuccubuit, & ex parte ejus occiſi ſunt Comites & Barones tres, ſcilicet Dominus de *Schwartzenberg*, Dominus de Zolre, & Dominus de *Tuwingen*, nobiles. Filius autem prædicti Domini de Wirtenberg per fugam evaſit, cum aliis quampluribus. Facta ſunt hæc apud oppidum Rutelingen, pridie Jdus Maij.

Deceſſus Caroli IV.

Anno Domini M. CCC. LXXVIII. obiit Carolus Quartus Romanorum Imperator & rex Bohemiæ, in vigilia Andreæ Apoſtoli.

FINIS

DE BERTOLDI A BUCHECKE, EPISCOPI ARGENTINENSIS, REBUS GESTIS COMMENTARIUS:

Auctore M. Alberto Argentinenſi

Ex quo ſuperius ſermo proceſsit, de Berchtoldo de Buchecke, Epiſcopo Argentinenſi, de progenie ipſius, & origine, & de geſtis ejus, atq; tempore ipſius, ſcribere nitendo, ſic incipiendo.

Soboles H. Comitis de Buchegke.

HENRICUS Comes de Buchecke, Landtgravius in *Burgunden*, ex filia Comitis de *Strasberg* conjuge ſua, hos reliquit liberos: ſpectabilem Hugonem Comitem in *Buchecke*, Bertoldum Commendatorem & Provincialem Alemanniæ, ordinis ſanctæ Mariæ Teutonicorum, qui ſapiens valde & mitis in omni Germania in vulgari ſermone eloquentior dicebatur: Mathiam cuſtodem monaſterii Morbacenſis, Dominam in *Klingen*, olim Comitiſſam in *Friburg*, liberis carentem, Dominam in *Sigenovve*, Dominam in *Munſingen*. & Abbatiſſam in *Frawenburne*, quæ tandem ex humilitate Abbatiæ renuntians, in ipſo Monaſterio, vitam duxit quietam.

Hugonis à Buchegk fortia facta.

Hugo autem in armis miles ſtrenuus (quod in exercitibus Alberti Regis Romanorum, cujus & conſanguineus extitit, in Bohemia & in obſidione Pinguiæ, & alibi cum magnanimitate oſtendit) cum Henrico Imperatore, nato de Lutzelburg, in Italiam proficiſcens, in illius glorioſiſſimis expeditionibus, & ſtrenuiſſimis actibus (quibus quaſi omnibus interfuit) adeo virilem ſe oſtendit, quòd idem Imperator de Roma recedens, ipſum Capitaneum & Urbis Senatorem reliquit. Hic Hugo per quotidianos quaſi conflictus, Romam quaſi totam obtinuit, quam ipſe Cæſar habere nequivit. Cæſari autem in obſidione diutina Florentiæ per mortem & receſſum Alemannorum, adeò gens parva remanſit, quod de ſe ipſo diffidens eundem Hugonem cum quadringentis galeatis, quos Romæ habuit, poſtpoſita Urbe, ad ſe celeriter venire præcepit; Qui cum omni multitudine Gelforum, qui ſe apud Peruſium, ad impediendum ipſius Hugonis tranſitum congregaverant, cum prædictis quadringentis Alemannis conflictum iniens inevitabilem, turbam multorum millium equitum armatorum & peditum, viriliter invadens, multis occiſis, aliisque fugatis; ultra trecentos ex ipſis captos, Cæſari apud Florentiam præſentavit.

Hic Hugo, intoxicato Imperatore in calice per quendam prædicatorem, ipſum communicante poſt miſſam, & Piſis ſepulto; Dominam Catharinam, filiam prædicti Regis Alberti, quæ eidem Imperatori, ſi vixiſſet, nuptura erat, de Auſtria Duci Calabriæ; filio Roberti Regis Siciliæ in uxorem traduxit: cum qua Neapoli & in partibus illis manens, ejusdem Roberti (cognoſcentis ejus ſtrenuitatem in ſervitio Imperatoris peractam, cujus idem Robertus adverſarius extitit Principalis) Princeps militiæ & familiaris dilectiſſimus eſt effectus. In cujus ſervitio Genuam quæ tunc ipſi Roberto adhæſit, aſſumpto ejus exercitu, ab obſidione, qua eam Gibellini obſederant, liberavit: In omnibus ejusdem Regis Roberti expeditionibus ſe fideliſſimum & animoſum oſtendens. Eodem autem Roberto, qui & Comes Provinciæ eſt cum Domino Papa Joanne XXII. tunc noviter creato, in Avinione Civitate ſua Provinciæ [in qua idem Papa cum ſua reſidebat Curia] commorante, duobusque inhabilibus pro Epiſcopatu Conſtantienſi in Curia litigantibus, dictoque Roberto (quem dictus Papa olim ejus exiſtens Cancellarius, favore proſequebatur, pro cunctis mundi Principibus gratioſo) eidem Hugoni ſpem faciendæ, de promotione fratris ſui Methiæ prædicti, ad Epiſcopatum Conſtantienſem, poſt excluſionem litigantium in brevi futuram: Ecce vacavit Archiepiſcopatus Maguntinus de quo ipſe Papa prædicto Domino Mathiæ, cuſtodi Morbacenſi, ad preces ipſius Roberti, & ob cognitam ipſius Hugonis fidem, providit;

Mathias à Buchegk Hugonis frater Archiepiſcopus Moguntinus.

Hic

Hic Mathias terram Maguntinam ſine obſtaculo potenter ingreſſus, vitam duxit, caſtiſſimam. Ignoranti ei cum Camerarij ſui quandam pulchram fœminam intromiſiſſent in cameram ſuam, credentes, juxta dictum Medicorum, continentiam ejus ſanitati obeſſe: ipſi fœminam pulchre alloquens; pront bene ſcivit, poſt ejus receſſum, Camerarios redarguit iracunde, jurans, eos: ſi amplius facerent, in ſui familia non manſuros. In largitate quoque & potentia omnes qui in illa ſede ante eum fuerant, anteceſſit extinctisque multis illius terræ Nobilibus ſibi rebellibus, tandem Landgravium Haſſiæ injuriantem Eccleſiæ ſuæ, ſuper quibuſdam Dominis, cum exercitu validiſſimo perſequitur, cum quo decem hebdomadis in terra Haſſiæ copioſiſſimè manens, factis conflictibus, combuſta terra, captisque aliquibus munitionibus, mirabilia & inaudita peregit.

Landgravius Haſſiæ bello perſequitur

Hic filiam ſororis ſuæ de Signovve, Eberhardo Comiti unico de Kyburg tradidit in uxorem: qui licet antea impotens crederetur, multos ex ipſa filios & filias procreavit.

Iſte Mathias Rudolphum Marchionem de Baden affinem ſuum, ab obſidione Ulrici Comitis de Wirtemberg, viriliter liberavit. In cujus Marchionis favorem, captum Conradum Riſen militem ſtrenuum Marchionis inimicum, tandem nolente Marchione dimiſit, qui miles in ipſius Archiepiſcopi ſervitio in Ruſtberg fideliter magna peregit. Hunc Mathiam Papa Joannes valde diligens, ſibi & conſanguineis ſuis multas fecit gratias.

Ioan. Sen de Munſingen nepos Archiepiſcopi Moguntini.

Inter alia Joannem Sennem de Munſingen, filium ſororis ſuæ, Canonicum Maguntinum, & præpoſitum S. Victoris Maguntini, creando.

Vlricus de Lenzburg Monachus. fit Epiſcopus Curienſis.

Habuit autem ipſe Mathias confeſſorem, fratrem Ulricum de Lentzburg, lectorem ordinis Heremitarum ordinis ſancti Auguſtini, qui in magnam familiaritatem ratione ipſius Domini Mathiæ aſſumptus, tandem poſt multos labores, poſt Domini Mathiæ obitum per ipſum Papam in Curienſem Epiſcopum eſt promotus. Hic Auguſtinenſis ſtrenuè ſe tenens, Dominum de Vatz, antiquum Eccleſiæ Curienſis perſequutorem, uſque ad ipſius de Vatz mortem, perſequi & deſtruere non ceſſavit, qui antea Epiſcopos Curienſes & Dominos eis aſſiſtentes deſtruxit.

Berchtoldus de Bucheke Epiſc. Spirenſis.

Vacante quoque Epiſcopatu Spirenſi per obitum Domini Emiconis de Liningen, prædictus Dominus Mathias, fratri ſuo Domino Berchtoldo commendatori prædicto quaſi invito, cùm armatæ militiæ miles ſtrenuus fuerit, per Dominum Papam de ipſo Epiſcopatu procuraverat provideri. Hic Berchtoldus, qui ſemper in ordine vixit egregiè, ſibique Baſileæ, domum, ſui ordinis domui contiguam, conſtruxerat ſpecioſam, in qua cogitavit vitam habere quietam, cum difficultate & dubio barbam raſit, in veſtitu & alijs, pro Epiſcopo degerendo. Et ecce Rhenum deſcendens, fratrem in Miltenberg decumbentem invenit. Qui in omni virtute honoris & corporis, craſtino nativitatis Beatæ Virginis, anno Domini, M. CCC. XXIX. ab hac luce ſubtractus, in medio Moguntinenſis Eccleſiæ eſt ſepultus. Hugo autem frater eorum qui & ipſe interfuit, ad curiam illico eſt profectus.

Archiepiſcopus Moguntinus moritur. Anno. 1329.

Audita verò morte Archiepiſcopi, Comes de Wirtemberg & alij Barones munitiones Eccleſiæ Spirenſis occupantes, eidem Bertholdo, ne Epiſcopatum Spirenſem poſſet ingredi, reſtiterunt. Qui Bertholdus diu ſtans in Wormatia ſumptuoſe, ab amicis & alijs exiit deſolatus. Conradus autem de Kirkel theſaurarius Argentinenſis ſe de ipſo fideliter intromittens, initis cum prædictis Baronibus quibuſdam compoſitionibus, ipſum Bertholdum ad Eccleſiam Spirenſem & ejus munitiones traduxit, promiſſis inter alia Domino de Wirtemberg, & poſt Argentinæ ſolutis, marcis mille trecentis.

Stante autem ipſo Bertholdo in Luterburg, Hugo ſibi apud Papam, pro Moguntino Archiepiſcopatu inſtitit, quod Papa ob dilationes & Scripta Magiſtri Joannis Underſchopff de Conſtantia, Decani Moguntinenſis, quem prædictus quondam Mathias pauperem Clericum ſuum, ad Canonicatum & Decanatum promovit, tamdiu diſtulit, quouſque ipſe Decanus & Capitulum Maguntinenſe, Dominum Baldewinum Trevirenſem Archiepiſcopum, contra reſervationem ſedis Apoſtolicæ, in adminiſtratorem Maguntinæ Eccleſiæ receperunt, ſibi caſtris & munitionibus præſentatis.

Quem

Henricus de Virnenberg Archiepiſcopus Mogunt.

Quem Archiepiſcopatum, hoc facto prædictus Hugo, à Papa volente pro fratre ſuo, tanquam inevincibilem, renuit acceptare. De quo ipſe Papa Henrico præpoſito Bunnenſi, fratri Comitis de Firnenberg, repente providit. Qui tenente prædicto Baldevino violenter multis annis ipſum Archiepiſcopatum penurias, tribulationes, & anguſtias eſt perpeſſus. Prædictus quoque Joannes Decanus, fratrib. Domini ſui Mathiæ, & aliis conſanguineis ſuis, ſe poſt hæc infidelem oſtendit.

Bertholdus de Bucheck ex Spirenſi fit Argentinenſis Episcopus 1328.

Decumbente autem Joanne Epiſcopo Argentinenſi & de ejus morte ad Curiam rumore delato, Papa Joannes prædicto Bertholdo Spirenſi electo, de Argentinenſi Epiſcopatu providit. Et quamvis cum ille viveret, doluerit ſe deluſum, ac iraſceretur Hugoni: intellecta tamen veritate mortis illius, nihilominus in memoriam defuncti Mathiæ, invitis pluribus Cardinalibus, ipſi Bertholdo iterato providit. Geberhardo autem de Friburg præpoſito Argentinenſi habente in ſe magnam partem Capituli, & ad Epiſcopatum Argentinenſem aſpirante, ipſi Bertholdo obſtaculum faciente: ipſe Bertholdus acquiſitis pro maxima pecunia Dominis & Baronibus terræ, & melioribus in civitate Argentinenſi, mediante dicto theſaurario, ſibi fideliter adhærenti, deſiſtente etiam dicto præpoſito: Argentinam cum ſexcentis galeatis potentiſſimè eſt ingreſſus, in feſto ſancti Thomæ, anno Domini, M.CCC.XXVIII. jura & munitiones Eccleſiæ obtinendo quietè.

Epiſcopus Argentin. mulctat Iudaeos.

Judæi ſcelaſti pulſi.

Epiſcopus Baſil. à Judæis 2000. marcarum emungit.

Hic Bertholdus duas filias ſororis ſuæ de Sigenowe, unam Conrado Comiti Friburgenſi: alteram Ulrico Domino in Schwartzenberg, & filiam ſororis ſuæ de Munſingen, Dieterico de domo, ſolutis per eum dotibus, tradidit in uxores. Hæ omnes filiæ, quaſi ex quadam ſimplicitate faciant, viris ſuis ſciunt ſe amabiles ad amplexus venereos exhibere, & ideò liberis ſunt felices. Hic Bertholdus ex nimiis debitis anxius, cùm à Judæis ſuis trecentas marcas mutuo habere non poſſet, de concordi conſilio ſuorum, dicentium Judæos excoriaſſe populum ſuum, una Sabbato hora prima, omnes Judæos ſuos capiens ſex millia marcarum recepit ab ipſis. Judæi autem non minùs ſub ipſo manentes, in brevi poſtea in oppido ſuo Mutziche, clam maſculum annorum XI. necaverunt, qui poſt clamorem populorum contra Judæos, ſub rota molendini inventus eſt, in uno latere habens vulnera infinita: & tortis quibusdam ex Judæis, & confitentibus maleficium, & ex perſpicuis indiciis, contra eos ſententia eſt prolata. Et poſitis tribus ſuper rotis, alii divites Judæi, qui de illo, quo maſculus diſparuit, inibi fuerant, ſunt proſcripti: & captis aliquibus, aliis Columbariam fugientibus, contra quos, Officialis Baſilienſis ad requiſitionem judicii in Mutziche, eorum exequendo ſententiam, ſua jurisdictone proceſſit: à quibus etiam dictus Epiſcopus, duo millia marcarum extorſit.

Walramus de Veldenz Epiſcopus Spirenſis.

Hic Bertholdus diu Spirenſē & Argentinenſē Epiſcopatum tenuit, Spirenſem gubernatorem ſe ſcribens, quouſque Joannes Papa Walramo de Veldentze Decano Eccleſiæ Argentinenſis & præpoſito Spirenſis, de Epiſcopatu Spirenſi providit. Contra quem ipſe Bertholdus ratione gravium expenſarum, diu munitiones Spirenſis tenuit cum magno ſcandalo, ipſas ſuper turribus de Argentina cibando. Familia autem Comitis de Wirtemberg Walramo aſſiſtentes, oppidum Bruſchſal fraude cœperunt. Caſtrum verò Rottenburg vi ab ipſo Bertholdo, captis qui ex parte ſui deſuper fuerant, eſt evictū. Kiſelowe verò & Luterburg tenuit, quouſque ſibi à Johanne Papa, quòd hæc dimitteret, eſt Præceptum. De quo ipſe Papa pœnitens (audito, quòd ipſe Walramus, Ludowico Principi à ſe damnato, obedientiam fecerat) ipſi Bertholdo, ut munitiones retineret, quas jam reſignavit, reſcripſit.

Dominium Horburg venditur.

Crevit autem magna invidia inter Bertholdum & Comitem ſupradictos. Cum autem idem Comes de Wirtemberg, tempore Joannis Epiſcopi, eo invito, à Waltero & Burckardo Dominis de Horburg, carentibus liberis, dominium de Horburg (cujus magna pars, ab Eccleſia Argentinenſi tenebatur, in Feudum) pro ſeptem millibus marcis emiſſet, relicto uſu fructu eorum, cuilibet ſuæ partis, & partem jam mortui Waltheri teneret: ipſe Bertholdus convocatis ſuæ Eccleſiæ Vaſallis, & ad requiſitionem ſui in genere factam, pronunciato per eos, quod Feudum alienatum à Vaſallo ſine Domini conſenſu, ad Dominum devolveretur: congregato exercitu, ſe

Epiſcopus Argent. feudi Horburgenſis vindex.

poſuit in Oſtein, prope Cellenberg, volens totum Dominium in Horburg evincere. Et habito tractatu, cum dictus Comes & Burckardus de Horburg, reſiſtere non poſſent, concordati ſunt, quòd datis per Epiſcopum Comiti ſexcentis marcis, Comes de omnibus cederet, quæ prædicti fratres in feudum ab Eccleſia tenuerunt, ſcilicet Zellenberg caſtrum oppidum, villam, cum omnibus bannis & attinentiis. Item Beuwilre: item redditus viginti marcarum de Egensheim. Item Curiam in Wettelsheim, cum hominibus ſuis: Item jus quod dicitur, die Scheffa, cum quibusdam aliis, quorum ſuam partem dictus Buckardus pro vita ſua tenere deberet, poſt ejus obitum ad Argentinenſem Eccleſiam devolvendam, non obſtante etiam ſi liberos procrearet: & ſic poſito vexillo Epiſcopi ad caſtrum Zellenberg, ipſum poſſedit per ſuos, per ſex hebdomadas & tres dies. Licet autem ipſi Epiſcopus & Comes, ſic reformati fuerant: Comes tamen Epiſcopo invidebat.

Caſtrum Stauffenberg everſum 1329.

Poſt hæc cum Reinboldus miles de Stouffenberg Albertum militem de Owe, Epiſcopi ſervitorem, in ſua parte caſtri Stoffenberg moleſtaret, nec in ipſa parte ſineret commorari. Epiſcopus monitis Argentinenſibus ſibi tunc conjuratis, idem caſtrum potenter obſedit, & funditus demolivit: propter quod Rodolphus Marchio de Baden, dictus de Pfortzheim, cujus ſervitor extitit Reinboldus prædictus, de auxilio Comitis de Wirtenberg, per Dominium Rodolphi Marchionis ſenioris de Baden, dilecti affinis Epiſcopi, ex alia parte Rheni, terram Eccleſiæ Argentinenſis & ejus homines, invaſerunt.

Epiſcopus Argentin. Marchioni Badenſi bellū movet.

Requiſitus autem ſæpè per Epiſcopum, prædictus Marchio ne talia fieri ſineret per terram ſuam, reſpondit: ſe non eſſe Epiſcopi janitorem: propter quod ipſe Epiſcopus monitis Argentinenſibus, terram Marchionis potenter ingreſſus, ipſam præter munitiones, ignis incendio devaſtavit, Comite de Wirtemberg cum quadringentis galeatis exiſtente cum Marchione prædicto, ita quod Epiſcopus Stolhoffen & Baden quæ obſederat, evincere non valebat. Relicto autem exercitu in terra Marchionis, Epiſcopus cum ducentis armatis ad villam Hergesheim prope Landawe, rogatus per Ottonem Ducem Auſtriæ, ad colloquium, quod idem Dux cum Rege Bohemiæ habuerat, eſt profectus.

Colloquium Landawenſe inter Regem Bohemiæ & Ducem Auſtriæ.

In qua villa Rex & Dux prædicti, & cum Duce prædictus Argentinenſis, & Rodolphus Conſtantienſis Epiſcopi: Cum Rege verò Walramus Spirenſis proviſus, & frater ejus Comes de Veldenze, & prædictus de Wirtenberg, utrinque cum multis Comitibus & Baronibus, convenerunt. Ubi idem Otto in crepuſculo noctis juravit, ejusdem Regis filiam ſe ducturum: ipſaque nocte nimis tenebroſa, idem Epiſcopus per ſylvam cum ſuis non ſine cura ad oppidum Luterburg, quod adhuc tenuit, eſt profectus, in ipſo egreſſu, ſe quaſi ad conflictum diſponens: cum prædicti, proviſus Spirenſis, & duo Comites, ejus capitales exiſterent inimici: & craſtino ad exercitum rediens, terra Marchionis combuſta receſſit. Prædictus autem Dux, cujus & ſuorum Marchiones ab antiquo fuerant ſervitores, convenientib. ad eum in Biſchoffshoim juxta Rhenum, Epiſcopo, Comite, Marchionibus & Reinboldo prædictis, ipſos, data Reinboldo per Ducem certa ſumma, & conceſſo ut Stouffenberg reædificaret totaliter reformavit.

Iis autem temporibus mortuis ſucceſſive Magnificis Principibus, Henrico, & poſtea ſtrenuiſſimo Lupoldo, & tertio Sereniſſimo, Friderico, qui pro Rege ſe geſſit, Auſtriæ Ducibus, ac Domino Ludovico de Urbe (ubi à Populo Romano in Imperatorem coronatus fuit: ubi filium ex uxore ſua genuit: ubi Antipapam creavit in odium Domini Joannis Papæ, quem è contra Hæreticum aſſeruit) in Alemanniam reverſo: Johannes Papa pro impediendo eodem Ludovico, apud Duces Auſtriæ & per ſe creatos Epiſcopos, ferventer inſtetit. Et ecce Dux Otto de Auſtria, cum auxilio prædicti Bertholdi Argentinenſis, & Rudolphi Conſtantienſis Epiſcoporum ſibi unitorum, Columbariam diu potenter obſedit, eodem Domino Ludovico cum Rege Bohemiæ, Comite de Wirtemberg, & multis potentibus è contrario Hagenojam veniente. Prædictus autem Berchtoldus Epiſcopus habens circa Munziche armatos multos, apud Ducem, ut contra Dominum Ludovicum deſcenderet inceſſanter inſtetit. Egrediente autem dicto Berchtoldo, uno dierum de oppido

Columbaria obſeſſa 1331.

ſuo Bene-

ſuo Benefelt verſus Mollesheim, Comes de Wirtenberg credens Epiſcopum verſus Argentinam iturum, cum ducentis armatis verſus Benefelt ad inſidiandum Epiſcopo, eſt profectus. Cumque quatuor præcedentes appropinquantes portæ Benefelt, ibi neminem inveniſſent (erant enim omnes incolæ pro habendo conſilio ſub Lobio congregati) unum miſerant qui XX. eos ſequentes, ſuſtinere præcepit. Qui uno miſſo pro ſequentibus, portam celeriter ſunt ingreſſi, certantes cum incolis, quousque & cæteri advenerunt. Et ſic omnes obtento oppido multis ſeptimanis, ejectis incolis, omnia ſibi uſurpavit. Credente autem Papa & Epiſcopis, quòd Dux vellet Domino Ludovico, more fratrum, viriliter adverſari, jam enim Papa nuntiis Ducis reſponderat, quòd ei L. millia florenorum dare vellet, & ad ſuam voluntatem conferre Epiſcopatus Alemanniæ vacaturos: ecce Dux reformatus eſt cum Domino Ludovico, ſibi Briſaco Nuwenburg & quibusdam aliis munitionibus: Regi verò Bohemiæ Keiſersberg & multis aliis munitionibus, pro certis pecuniæ quantitatibus aſſignatis: Epiſcopo Benefelt vacuo reſtituto, & pro damnis quatuor millib. marcis promiſſis, & raro ſolutis. Sicque deluſo Papa & Epiſcopis, Princeps cum prædictis, Rege & Duce, per Alſatiam, Baſileam, & (ut ſupra) receptis homagiis, potenter tranſivit.

Benfelden à Wirtembergico occupatur.

Otto Dux Auſtriæ concedit in partes Ludovici Bavari.

Briſacum & NuWenburg ad Auſtriacos.

Poſt hæc Conradus & Joannes de Schouwenburg dicti de Winterbach de auxilio quorundam ſervitorum electi Spirenſis & Comitis de wirtenberg, oppidum Oberkirch, poſitis ſcalis de nocte furtim apprehendere tentaverat, ſed ruptis ſcalis & audita ruptura, vigiles clamantes, incolas vocaverunt, ita quòd conatus non habebat effectum. Propter quod idem Bertholdus Epiſcopus, non ſolùm dictos duos ſed omnes de Schawenberg quorum aliquos olim Joannes Epiſcopus delicate foverat, depauperavit quantum potuit & deſtruxit: Conrado Riſen tunc advocato ſuo in Ulemburg ipſos perſequente ad unguem: caſtrum autem Schowenburg habere nequibat. Econtra autem homines Eccleſiæ illius diſtrictus, per multos Dominos, illis aſſiſtentes, damna & in corpore & in rebus plurima ſunt perpeſſi. De Schmalſtein autem miles, ſuper optimo caſtro Wineſtein, ſuſtinens Conradum de Winterbach, Epiſcopum ad multas coegit expenſas: propter quòd ipſe Epiſcopus & Hagennowenſes, quos etiam idem miles læſerat, idem caſtrum X. hebdomadis potenter obſidentes, quatuor machinis, duobus cattis, & LXXX. foſſoribus ipſum funditus deſtruxerunt. Et antequam diſcederet de loco Epiſcopus, obiit Burckardus Dominus de Horburg: & advocatus Rubiacenſis caſtrum Zellenberg obſidens, ipſum & oppidum cum villa Bebelnheim & omnibus attinentiis, appræhendit. Nam Dominus altæ Rapolizſteine, cujus ſororem habuit dictus Burckardus, prædicta omnia, nomine infantis prædictæ ſororis, detinere volebat: quem infantem prædictus Burckardus de Horburg, cum natus jam eſſet, poſt prædictam compoſitionem, Tardum ſeu *Spaten* vocavit, dicens quòd in duobus annis nunquam cognoverit matrem ejus. Et ſic hodie Eccleſia Argentinenſis tenet illam partem Dominii in Horburg quietè.

Ludovicus Bavarus Baſileam venit.

Weinſtein deſtruitur.

Dominium Horburg ad Eccleſiam Argentin. revocatum.

Illis diebus waltherus de Tuwingen, Dominus in Gerolsecke, in Swannowe & in Schuttera, quique oppidum Erſtein tenuit nomine pignoris, in quibusdam læſit Argentinenſes. Regnabant autem tunc Argentinæ populares, excluſis Nobilibus, propter magnam cædem multorum nobilium, inter Zornones & Mulnheimnenſes, & eorum partes factam. Et ecce in die Paraſceve mane venientes Argentini oppidum Erſteim expugnantes cœperunt, cujus muros & turres poſt deſtructionem caſtri Swannowe, funditus deſtruxerant. Ipſi quoque & Epiſcopus prædictus, item Baſilienſes & Friburgenſes, & omnes Civitates Imperii harum partium, caſtrum Swannowe fortiſſimum, & omni Alemanniæ, propter nimia mala inde facta, famoſum, illico vigoroſiſſimè, & cum omnibus paramentis, quæ excogitari quaſi poterant, obſederunt: facientes pontem cum navibus ultro Rhenum. Tranſeuntes quoque de obſidione oppidum Schutter & ſolenne monaſterium, ignis incendio vaſtaverunt, muris oppidi funditus demolitis: quibus poſtea reparatis, denuò ab Argentinenſibus, demoliuntur, Anno Domini, M.CCC.XXXIIII. in autumno. Victo etiam caſtro Swannowe, & radicitùs demolito, unus miles & alii XLIX.

Bellum Argentin. cōtra Gerolzeckeum anno 1333. Erſtein.

Schnanow.

Schuttern.

qui ipſum cuſtodierant, capite ſunt truncati. Magiſtri quoque carpentarii, & fabri qui intus fuerant, ligati tanquam lapides verſus caſtrum machinis ſunt projecti. Epiſcopus autem cum ſuis equitibus, & omni multitudine garcionum de Swanowe tranſcendens, villam Steinbach ſub caſtro Yberg, quod tum tenuerunt pignore Comites de OEtingen, adverſarii Epiſcopi, & tres domus vallatas in ipſa villa, quarum Domini auxiliatores fuerunt eorundem de Schowenberg, ignis incendio demolivit.

Incitabant autem illis diebus prædicti Comitis de Wirtemberg & de OEtingen Dominum Ludovicum Principem contra Epiſcopum. Qui Princeps Epiſcopum, ut ei faceret homagium de regalibus ſuis, indicto exercitu infeſtavit. Epiſcopus autem è contra de auxilio Epiſcopi Metenſis & Ducis Lotharingiæ, qui ſibi conjuraverant, exercitum congregavit. Manente autem pro tunc Principe, Epiſcopus oppidum Richenwilre Comitis de Witemberg expugnavit, de ipſo oppido, ſibi fidelitatem præſtante, plurima vina traducens. Nitebatur autem exercitum ſuum traducere Rhenum, ad obſidendum Offenburg & Gengenbach oppida Imperii: ſed in Gallicis maximè propter auram mutatam, habere nequivit. Reverſus autem Gallicis poſitisque multis armigeris in oppida Reincken & Oberkirche, pro eorum cuſtodia, quæ oppida prædicta Imperii plurimum infeſtabant, Epiſcopus ad pratum juxta Vinſtingen, ubi indictum fuit duellum, inter Joannem fratrem Comitis de Sarwerde, & Henricum Dominum de Vinſtingeo, ad eundem Henricum ſervitorem & vaſallum ſuum, cum CCC. galeatis acceſſit. Expectante autem in termino eodem Henrico armato intra circulum, adverſarius qui in eo loco duellum obtulit, præ multitudine quæ ad Henricum venerat, (habuit enim circa quatuor millia galeatorum, exceptis peditibus) accedere non audebat. Plures autem quibus oppidum Reinckem commiſſum fuerat cum ad duellum acceſſiſſent: Ecce prædicti Comites de Wirtemberg & de Oetingen oppidum Reincken viriliter expugnarunt, duodecim armigeros, & ruſticos qui ibi remanſerant capientes, qui tamen ſe quantum poterant viriliter tenuerunt, Henricum de Lapide militem Comitis de Wirtemberg validiſſimum, occidentes. Unus autem captivorum incola oppidi evadens, circa meridiem, cum eſſet intenſus calor, oppidum in pluribus locis incendit, ita quòd Comes de OEtingen & ſui, qui in oppido remanſerant, vix evadentes, in equis & armis damnificati ſunt.

Richenwiller oppidum.

Reinicke oppidum Argent. Epiſcopi, à Wirtembergicis occupatur.

Venit autem Princeps quaſi latenter repente Hagenogiam, cum magna multitudine armatorum. Epiſcopus autem quaſi perplexus cum gentes præſertim Gallicas, quæ nuper ab eo receſſerant, adeò celeriter rehabere non poſſet: cum ſuis equitibus quos habere poterat, in caſtrum ſuũ Kochersberg, collocavit. Intruſus autem per Principem in Eccleſia Herbipolenſi contra proviſionem Papæ, ſcilicet Dominus de Lichtenberg in Suevia, ſcholaſticus Spirenſis. Cancellarius Principis, cum valde circa Herbipolim Principis indigeret, concordiam inter Principem & Epiſcopum ordinavit, ſcilicet, quòd ipſe Epiſcopus Principis officiatos in Alſatia non impedire, ſed promovere deberet. Pro tũc autem homagium tenuit exhibere.

Erat autem liga pacis illis diebus, inter Argentinenſes, Baſilienſes, & Friburgenſes, quibus Epiſcopus (niſi & ipſe contra eos cognoſcere deberet, quando ſibi aſſiſtere tenerentur, ſicut quælibet prædictarum civitatum in ſuo facto cognovit) uniri nolebat, ſed cum terra Ducum Auſtriæ ligam contraxit.

Tempore autem Benedicti Papæ, cum Bertholdus Epiſcopus Argentinenſis monuiſſet omnes Rectores Eccleſiarum, & alios ad Sacerdotium adſtrictos, ut ad ſacros ordines aſcenderent, & ob huc conſpirantibus contra eum Geberhardo de Friburg præpoſito: Conrado de Kirkel theſaurario, & quaſi toto Capitulo, multisque de clero, multisque appellationibus interpoſitis, ad ſedem Apoſtolicam, factisque per Epiſcopum abſolutionibus ad cautelam, renovatisque proceſſibus & iterum appellato, inter Epiſcopum & clerum grave nimis ſcandalum eſt ſubortum.

Clerus à Bertholdo Epiſcopo Argent. offenſus.

Mortuo autem illis diebus Joanne de Chabilone Epiſcopo Lingonenſi, & administratore Baſilienſis Eccleſiarum, qui & eo tempore caſtrum Pfefingen, Walrami Comitis

rami Comitis de Tierſtein, potenter obſedit: Capitolum Baſilienſe Joannem Sennen, filium ſororis prædicti Argentinenſis Epiſcopi, in Paſtorem elegit. Quem cùm Archiepiſcopus Biſuntinus, ob ſcripta Papæ, non coofirmaret: Idem electus cum avunculo ſuo Hugone Comite de Bucbecke, ac pluribus Comitibus, Canonicis, & Magiſtro civitatis Baſilienſis, ad curiam proficiſcens, ac per annum poſt renunciationem in cooſiſtorio per ſe factam (eò quod Capitulum Baſilienſe olim fuit perpetuo jure eligendi privatum) in curia manens: Tandem ob favorem ipſios Hugonis, per Benedictum Papam proviſus extitit, & in curia conſecratus.

Iohannes Senn nepos Epiſcopi Argent. fit præſul. Baſil.

Nota.

Mortuo autem Gebchardo Præpoſito Argentinenſi, anoo Domini M.CCC.XXXVII. in die ſanctæ Petronellæ, ac Joanne de Liechtenberg, & Ulrico de Sygenowe, filio ſororis prædicti Bertholdi Epiſcopi, in diſcordia ad præpoſituram electis, ac Ulrico per ipſum Epiſcopum: Joanne verò poſtea per Henricum Archiepiſcopum Maguntinum in diſcordia confirmatis: Habentibus etiam Conrado de Kirkel, Nicolao de Kagenecke præpoſito ſancti Petri Argentioenſis & pluribus aliis rancorem & odium contra Epiſcopum: Ecce ipſe Epiſcopus in villa Haſelach, in curia præpoſiti, circa mediam noctem per Rhodolphum de Hohenſtein, & complices ſuos, & alios, prædictorum Conradi a Kirkel & Joannis de Liechtenberg familiares, captus, primùm ad caſtrum waldecke, & poſtea ad caſtrum Kirckel addoctus, honorificè ſed tutiſſimè eſt detentus. Eductus autem fuit nudo corpore, ſub anno Domini M.CCC.XXXVII. quarto Idus Septembris. Quod intelligens Benedictus Papa, illicò prædicto Baſilienſi Epiſcopo, Argentinæ Eccleſiæ adminiſtrationem commiſit, ac contra prædictum Conradum de Kirckel, & alios culpabiles proceſſus duriſſimos deſtinavit. Rodolphus autem de Andelah Vicedominus Epiſcopi, craſtino captivitatis, incœpit ab officiatis Epiſcopi & munitionibus, quòd ſibi parerent tempore captivitatis, recipere juramenta.

Berchtoldus Epiſcopus Argent. capitur, 1337.

Baſil. Epiſcopus fit adminiſtrator Argentinenſis.

Venit aotem illis diebus Argentinam Albertus Dux Auſtriæ, Epiſcopi confœderatus de Aquiſgrani, qui in peregrinatione deſcenderat, cujus intentio ad obſidendum Nuwilre, & alias munitiones Joannis de Liechtenberg & Sigiſmundi fratris ſui, omnimodè verſabatur: ſed officiati rehabere Dominum quibusdam pactionibus nitebantur. Quamvis aotem notorium fuerit, prædictum theſaurarium fuiſſe principalem detentorem, & habuit domicilium Argentinæ: qoamvis etiam Vicarius Epiſcopi decreverit ioterdictum ſervandum, juxta Conſilium provinciale, quod & Auguſtioenſibus placuiſſet: Prædicatores tameo & Minores, ac Clerus majoris Eccleſiæ, non veritatem, ſed affectum privatum conſiderans, celebrarunt.

Fuit autem liga pacis illis diebus ioter Argentioenſes, Baſilienſes, & Friburgenſes: item alia liga inter Argentinenſes & oppida Imperii: item alia inter Epiſcopum & Ducem Auſtriæ & terras ipſorum. Noluit eoim Epiſcopus eſſe in liga Argentineoſium, niſi & ipſe cognoſcere poſſet in ſuo ſibi illato, ſicut & ipſi habebant. Et ob hoc, & quia Epiſcopus confirmavit Sigellinum de Mulnheim contra Ulricum Suſſen, ad præpoſituram ſancti Thomæ, Argentinenſis, & ob hoc pars Zornonum provocata fuerat contra ipſum: à civitate Argentina auxilium aliquod oon habebat. Habuit autem ab ipſo Epiſcopo Conradus de Kirckel officialatum Argentinenſem, cum ſigillo & cum emolumento & poteſtate ponendi officiatos: Item cantoriam Spireoſem, & Scholaſtriam Argentinenſem cum Theſauraria, com multis officiis & præbendis, ad ſuam voluntatem collatis. Venit autem Epiſcopos Baſilienſis ad caſtrum Dachenſtein Eccleſiæ Argentinenſis, conſtituens Joaonem Etlini Scholaſticum S. Thomæ vicarium priorem Epiſcopatus, autoritate apoſtolica vicarium generalem. Qui facta autoritate Conradi prædicti peoitùs revocavit, latis hinc inde mutuis excommunicationum ſententiis & appellationibus interjectis.

Fœdera.

Epiſcopus Argentinenſium auxilio deſtituitur.

Tandem poſt multos tractatus amicorum Epiſcopi, Epiſcopus cum XVI. hebdomadis captus jacuiſſet in Kirckel, cum multis fidejuſſoribus & obſidibus, cũ variis pactis, inſcius amicis, extitit liberatus, quorum fideiuſſorum aliqui in favorem Epiſcopi, aliqui ſe in favorem Conradi ſtrinxerunt. Inter alia autem pacta actum fuit, quòd dare deberet mille quingentas Marcas argenti: item procurare præpoſituram Argentinenſem Joanni de Liechtenberg: item multas Eccleſias certis perſonis procurare: item prædictum Conradum cum viginti perſonis ab omni juriſdictione Epiſcopi eximere:

Epiſcopus Argent. liberatur.

item quòd Eccleſiam Argentinenſem in ſpiritualibus & temporalibus regeret, juxta conſilium & conſenſum prædicti Conradi, & omnium amicorum ejus amicitiam procuraret.

Epiſcopus Baſil. pactâ dimiſſi avunculi irritum reddere conatur.

Epiſcopus autem Baſilienſis & plures conſanguineorum videntes Epiſcopum ſine eorum cautione dimiſſum, promiſerunt inter ſe, nolle convenire cum illis niſi de communi eorum placito, & ſpecialiter, quòd nollent Ulricum de Sigenowe deſiſtere à præpoſitura. Prima autem die captivitatis Epiſcopi, incluſa fuerunt ejus Sigilla, & pluribus ſigillis ſignata. Baſilienſis autem etiam poſt liberationem Epiſcopi, dicens eum non plenè reſtitutum, per ſe & vicarium prædictum, jurisdictionem aliquandiu exercebat: prohibens Epiſcopo reſtitui Sigilla vel prædicto Conrado in officialatu parere. Verùmtandem Epiſcopus omnino volens rehabere ſigilla, & rehabens, prædictum Conradum in omnem poteſtatem jurisdictionis reſtituit, in qua erat, & prædicto Joanni de Liechtenberg, tanquam præpoſito pareri præcepit. Expletis autem pluribus liberationis articulis, ac Epiſcopo valde laborante, ut Baſilienſis & cæteri amici reformationis literas ſigillarent, ſed non proficiente, eoque ſe offerente ad dandam in promptu prædictam pecuniam, & ad explendum illico omnes liberationis articulos ſibi poſſibiles, & ad cavendum ſufficienter de aliis articulis ſervandis, & quàm primum poſſet explendis, & quòd ſibi obſidum litera redderetur, nec aliquo modo apud prædictum Conradum poſſet liberationem obſidum obtinere: ipſos pro toto ſicut pro parte obſtagium ſervare promiſit. Offerens ſe tamen ad liberandum eos totaliter, non in parte, prout aliqui ſapientes & probiſſimi eum poſſe & debere decernerent, juxta literam cautionis. Propter quod iterum inter prædictos Conradum & Joannem & eorum complices, grave ſcandalum eſt ſubortum.

Ludovicus Imp. Columbariam venit.

Veniente autem illis diebus Ludovico Principe Columbariam, prædicti Argentinenſis & Baſilienſis Epiſcopi, ipſum cum magna armatorum multitudine acceſſerunt, qualiter circa Argentinenſem actum eſt enarrantes. Ille autem ſimulans ſe dulcie, ad attrahendum eos ſuo ſervitio inſiſtebat: Argentinenſis autem congregationem Epiſcoporum provinciæ Maguntinæ perſuaſit.

Conventus Spirenſis cauſa Ludovici Bavari.

Quibus ferè Spiræ congregatis, ac Henrico Archiepiſcopo Moguntino ſimiliter ſedis Apoſtolicæ proviſo (qui & ipſe Principi ſe colligaverat) ad inducendum in id ipſum Argentinenſem, plurimùm laborante: communi conſilio miſſi ſunt, Ulricus Epiſcopus Curienſis, & Gerlacus Comes de Naſſowe, ex parte Epiſcoporum Maguntinæ provinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione Principis laborantes, quibus Papa præ timore regis Franciæ annuere non audebat: ſicque infecto negotio celeriter ſunt reverſi. Interim autem facta eſt liga pacis generalis, de authoritate Principis in Alſatia, tam per Epiſcopum, quam civitates, IX. cognitoribus deſuper conſtitutis.

Fœdus Alſaticum authoritate Lud. Imp. initum. Hohenſtein eruuntur.

Rodolphus autem & alii de Hohenſtein, Caſtrum Hohenſtein, cujus major pars fuit Epiſcopi Argentinenſis, pro ſe tenentes, ab ipſo caſtro cuſtodes Epiſcopi excluſerunt. Reſtituto autem Epiſcopo ad mandatum novem cognitorum, Epiſcopus aſſerens ipſos de Hohenſtein infregiſſe pacta caſtri: idem caſtrum fortiſſimum funditus demolivit. Papa autem Benedictus denuntians juramenta Epiſcopi & obſidum nulla, & relaxans, dedit executores, qui contra prædictum Conradum & ſibi aſſiſtentes multipliciter procedendo, ipſum Conradum, Joannem de Schwartzenberg decanum, & plures Canonicos, & alios Prælatos, & Clericos, ſuis Eccleſiis & Prælaturis Ordine Judiciario denunciando privatos, ac ipſorum beneficiorum reditus colligendo, prædictum quoque Ulricum de Sygenowe in præpoſituram reſtituens, fructus collegit ejusdem, prædicto Joanne de Liechtenberg etiam fructus præpoſituræ quos colligere potuit, colligente. Prædicti quoque Conradus & Joannes eorumque complices villam Gugenheim Epiſcopi, & quasdam adjacentes, incendio devaſtarunt.

Epiſcopus Arrent. apud confœderatos accuſatus.

Cum autem Princeps & Maguntinus prædictum Bertholdum Epiſcopum ad concordandum cum ipſis & ad recognoſcendum ſua regalia à dicto Principe, precibus, minis vel minis inducere nequiviſſent: ipſi Principes aſſerentes, ipſum Epiſcopum aſſeruiſſe, ſi nuntii prædicti infecto negotio reverterentur à Papa, ſe velle concordare cum illis, quod ipſe negavit, & quòd ipſi ſe pro liberatione Epiſcopi fidejuſſores, & obſides

obſides reſtituerint, & quod eos liberare nollet: Ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter ſunt conqueſti. Produxerant enim inſtrumentum ſub ſigillo Curiæ Argentinenſis, quod prædictus Conradus detentor habebat, in quo apparuit, Epiſcopum eidem Conrado, rogandi fidejuſſores, & ad liberandum eos ſe obligandi poteſtatem dediſſe: & aliud, in quo ipſos Principes ſe aſtrinxiſſe pro Epiſcopo liquebat. Epiſcopus autem ſibi nunquam de eiſdem Principibus factam fuiſſe mentionem, dicebat. Unde judices inferioris ligæ pro dictis Principibus decernentes, diffidarunt.

Præmiſerat autem Epiſcopus aliquoties Papæ & Cardinalibus nuntios & literas pro conſilio & auxilo, vel quòd ſibi indulgeretur, quòd poſſet Principi homagium exhibere, cum non præſumeret ſe poſſe finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non accepiſſe, reſpondit: Quod ſi in ejuſmodi conſentiret Homagium, per hoc poſſet Romanæ Eccleſiæ præjudicium generari: Et quòd ipſe Epiſcopus in reſiſtendo illi, ſine jactura Eccleſiæ, faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubveniendum Epiſcopo ferventer inſtarent, Papa perpendens factum, dixit: Iſti vellent quod facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reluctari non poſſe.

Monuit autem Princeps civitates Imperiales Alſatiæ contra Epiſcopum. Sletzſtatenſes autem, quorum Joannes de Eckerich & plures alii fuerunt prædictorum Conradi & Joannis ſervitores, primò Epiſcopum diffidarunt, ipſum ignis incendio invadentes, quos Epiſcopus potenter obſedit. Aderant autem ſibi homines Ducum Auſtriæ, item Epiſcopus Baſilienſis, cum quatuor millibus peditum & ducentis galeatis. Item Abbas Morbacenſis, miſerat etiam ſibi Ulricus Comes de Wirtemberg trecentos galeatos, ita tamen, quòd nil contra oppida Imperii attentarent, cum quibus & cum Zabernenſibus, oppidum *Nuwilre* eiſdem diebus obſedit, & hi Suevi nemini pepercerunt. Epiſcopus quoquè recedens de Slethſtat, vallem Läberachtal/ in odium Joannis de Eckerich, cum exercitu eſt ingreſſus, omnia inibi reperta devaſtans. Diſpoſuit autem in ſero, mane ſub caſtro Eckerich caſtrametari, verùm quidam de exercitibus Ducum & Baſilienſib. ſummo mane comburentes villam Läberach/ direxerunt cornu exercitus extra vallem: de quo turbatus Epiſcopus egrediebatur cum illis. Equitibus autem Baſilienſibus cuſtodiam poſtremam habentibus, cum veniſſet ad locum nimis arctum, ecce Equites de Eckerich ſagittis & lanceis inſequentes, ruſticis etiam lapidibus aciem Epiſcopi infeſtantibus de montanis, terruere poſtremos. Et volente regredi Epiſcopo, Jacobus Erberter fecit vexillum Epiſcopi cum acie progredi feſtinanter, ita ut ultimi ipſos quaſi fugere æſtimabant. Cumque per viam arctam tranſiiſſent, inimicis conſtitutis in arcto, dixit Jacobus, modò revertamur in illos: hisque irruentibus in illós, unus inimicorum proſtratus in via arcta, totam aciem impedivit, aliàs multi eórum capti fuiſſent. Quidam etiam aſcendentes montana, ruſticos fugaverunt, ſicque in obſidione Sletzſtat Epiſcopus revertens, vineas devaſtavit, remittensque Ducum & Baſilienſium acies, repente ad obſidionem *Nuwilre* acceſſit, ubi Joannes de Turckelſtein/ & alii aliqui occiſi & capti fuerunt: quod cum aliquandiu obſediſſet, receſſit. Oppida quoque Columbaria & Ehenheim Epiſcopum diffidarunt. Venientes quoque Conradus de Kirckel, & Nicolaus de Salmis, Ehenheim cum pluribus equitibus, aliquas villas Epiſcopi incenderunt. Epiſcopus verò cum ducentis galeatis ad locum Ehenheim accedens, & aliqua comburens, cum multi de Ehenheim egreſſi ſagittarent, irruente in eos Joanne Domino de Liechtenberg ferè usque ad muros oppidi, aliisque repente ſequentibus, multos illorum vulneravit & captivavit. Eodem autem die Columbarienſes & Sletzſtatenſes, villas Pfaffenheim & Geblerswilre incendio vaſtarunt. Erat autem tota gens Epiſcopi ſuperioris *Mundat* & Abbas Morbacenſis cum eis ad conflictum præparata: ſed Bertholdus Waldener advocatus Epiſcopi gravis, gentem retrahens, factum confudit. Poſt hæc Rodolphus de Ochſenſtein, & quidam alii de gente Epiſcopi, auferentes quosdam equos juxta Sletzſtat, omnes quaſi de Sletzſtat (quibus ex parte Principis aderant Albertus & Hugo de Hohenberg præſides) exire & agitare fecerunt. Cum autem prædictus Rudolphus, equitibus Epiſcopi, qui fuerunt in Aprimonaſterio & in Thanbach/ hujuſmodi agitationem intimaſſe debuiſſet, ut

Argentinenſis Epiſcopus. bello petitur.

Leberthal.

Bellum Alſaticum contra Epiſcopum Argent. Imperatoris rebellem.

Inſidiis Seleſtadenſib. fruſtra poſitæ

Ebersheim munſter.

proſpere egiſſet: ſolus cum paucis deducere ſpolium credidit verſus Tanbach. Slettſtatenſibus autem repentè inſequentibus, multos de Tambach vulneraverunt, occiderunt & captivarunt.

Cumque hujuſmodi dura commotio diu duraſſet, nec fuiſſet aliqua villa ex utraque parte, quæ non fuiſſet incenſa, vel eum adverſariis de pecuniarum ſumma pacifici coacta, Ducesque Auſtriæ genti ſuæ, ne Epiſcopo contra Principem aſſiſterent, inhiberent, Argentinenſeaque in immenſum damnificati fuiſſent: Ecce Argentinenſes inito conſilio, niſi concordaret cum Principe, diffidarunt. Tunc Epiſcopus in expenſis exhauſtus, & à ſuis derelictus, metuensque ſe à ſuis oppidis excludi, propter favorem Argentinenſ. anxius, licet paulò antè in Capitulo ſuo reſpondens Conſulibus Argent. dixerit, potiùs ſe velle reverti in ordinem ſuum Teutonicorum, quam Principi homagium exhibere: de communi conſilio omnium ſuorum fidelium, Spiræ Principem accedens, ſibique homagium faciens, regalium ſuorum ab eo tanquam Imperatore inveſtituram accepit: proteſtans in Principis præſentia, eo conſentiente, quòd non minùs Domino ſuo Papæ vellet in omnibus obedire: proteſtans etiam ante acceſſum in præſentia multorum Comitum & Baronum, quòd hujusmodi homagium faceret, non voluntarius, ſed coactus. Sicque in Choro majoris Eccleſiæ Spirenſis cum Principe & cum Maguntino Miſſas audivit. De omni quoque controverſia Epiſcopi ac Conradi, & Joannis prædictorum in ipſum Principem ac in Ulricum de **Wirtemberg**/ & Ludovicum & Fridericum, de **Oetingen** Comites, Epiſcopi fideles, extitit compromiſſum: qui Princeps, poſt plures tractatus in Monaco Bavariæ habitos coram eo, cum non poſſent partes concordari, ratione præpoſituræ Argentinenſ. tandem pronuntiavit cum aliis, quod Epiſcopus omnia quæ promiſerat prædictis Conrado & Joanni ante captivitatem, in captivitate vel poſt captivitatem, ſervare deberet, & ipſi è contra. Quicquid autem partes deſuper haberent inter ſe experiri, ipſis ſalvum eſſe deberet, quàm pronuntiationem pars utraque commendavit. Comes enim Ulricus qui Epiſcopo in prædictis itineribus multos honores exhibuit. ipſam pronuntiationem ſigillare noluit, niſi Epiſcopo placuiſſet. Cum autem coram Conſulibus Argentinenſibus ſuper prædictis verbis fuiſſet plurimum diſputatum, tandem Princeps omnia interpretaretur contra Epiſcopum, de quo & Maguntino liquere incepit, quòd captivitatis Epiſcopi fuerunt conſcii & authores, Argentinenſes omnes deſtitutos à beneficiis reſtituerunt, & Epiſcopum ad reſtituendum prædictum Conradum ad officialatum, quodammodo coegerunt. Tandem poſt multa diſcrimina, datis per Epiſcopum mille marcis prædicto Conrado, ac mille marcis prædicto Joanni, ac trecentis marcis Rodolpho de **Hohenſtein**/pro ſua parte caſtri, & multis aliis eidem Conrado factis cautionibus, & ſpecialiter de annuis CCCC. L. libris denariorum ſibi dandis, de ſigillo Curiæ, ac reſtituto judicio ipſi Epiſcopo, & Ulrico de Sigenowe præpoſito remanente, ipſisque Epiſcopo Conrado, & Joanne ligam juratam contrahentibus, fuerunt in ſimul reformati.

Berchtoldus Argent. Epiſcopus imp. Lud. coactus fidē dat.

Poſt hæc mortuo Ludovico de Strasberg Cantore Argentinenſi, Epiſcopus prædicto Joanni de **Liechtenberg** contulit Cantoriam. Spectat autem ad ſolum Cantorem Capituli conſervare ſigillum. Papa autem ob hoc Epiſcopum pro excommunicato non habuit, nec eò minus ei cauſas ſcienter commiſit. Ligam etiam prædicti Ludovici Principis ac Regis Franciæ, diſſimulans ægrè tulit. Rogatus etiam ipſe Benedictus ſuper promotione ſuorum reſpondit: Si mei non fuerint damnati, tunc immaculatus ero.

Clemens VI. Papa. Mortuo autem Benedicto, ſucceſſit ei Clemens VI. per quem Bertoldus Epiſcopus eſt abſolutus, præſtito juramento, quòd eidem Ludovico de cætero non aſſiſtat, niſi fuerit cum Eccleſia reformatus.

Terræmotus. HUJUS etiam Epiſcopi temporibus ſcilicet anno M.CCC.XLVIII. in menſe Januario, in die converſationis S. Pauli factus eſt terræmotus generalis & magnus, ex quo homines pati ſyncopem putabantur, qui & in aliquibus locis multis diebus duravit *Carinthiacus.* Præſertim in Carinthia multa caſtra ſubverſa ſunt. Nam in valle **Steintal**/caſtrū **Oſterburg** cecidit: **Lengeburg** & **Roſach** ceciderunt: **Ortemberg**/**Waldemberg**/**Schellenburg**/**Schwartzenburg** ceciderūt: civitas magna nomine **Villach**

cum

cum omnibus muris. clauſtris & Eccleſiis ſuis cecidit, ibique duodecim homines perierunt. Item Waldenſtein/Wildemburg/Hohenburg/Wartemburg/Kemmeze/Tranburg/Krancke/Lůmburg/omnia ceciderant cum hominibus & rebus. Item mons quidam in eadem provincia, qui jacet prope caſtrum Lŏwenburg/ cecidit, transferens ſe per dimidium miliare à loco proprio, unde maximus fumus exivit, ibique lacus factus eſt per duo miliaria, qui ſubmerſit villas XVIII. item caſtrum Landemburg/ſituatum ſuper quodam monticulo, in eadem valle, per impetum aquæ portatum eſt per dimidium miliare, & tunc primo cecidit mons & caſtrum Nůwenburg/ Gutenowe/Gutenburg/Bemburg/Geilenſtein/ibi cecidit mons ſuper montem, cum arboribus, lapidibus, & domibus. In multis etiam locis aliis ex hoc incredibilia evenerunt.

Peſtis ingens

Facta eſt autem peſtilentia mortalitatis hominum, præſertim in partibus ultra marinis & maritimis, & aliis vicinis, qualis à tempore diluvii non eſt facta, aliquibus terris hominibus penitus evacuatis, multisque navibus in mari cum mercimoniis, habitatoribus extinctis, ſine rectore repertis. Marſiliæ Epiſcopus cum toto Capitulo & quaſi omnes Prædicatores, & Minores cum dupla parte inhabitantium, perierunt. Quid in monte Peſſulano, in Neapoli, & in aliis Regnis & civitatibus actum ſit, quis narraret? Multitudinem morientium Avinione in curia contagione morbi, ex qua ſine ſacramentis perierant homines, ut nec parentes filiorum, nec è contra, nec ſocii ſociorum, nec famuli Dominorum curam habuerint? quòd domus cum omni ſupellectile vacuæ fuerint, quas nullus ingredi audebat? horror eſt ſcribere, vel narrare. Nulla fuit ibi cauſarum agitatio, Papa incluſus Cameræ, habenti ignes magnos continuè, nulli dabat acceſſum, terrasque hæc peſtis tranſibat, nec poterant Philoſophantes, quamvis multa dicerent, certam de his dicere rationem, niſi quòd Dei eſſet voluntas: hoc nunc hìc, tunc ibi per integrum annum, imo plures, durabat.

Pervenit autem ad civitatem Argentinam hæc peſtilentia, Anno Domini M. CCCXLIX. in æſtate, & moriebantur ibi (ut dicebatur) XVI. millia hominum. Judæi autem propter peſtilentiam præcedentis anni infamati ſunt, quòd eam fecerint vel auxerint, fontibus & puteis injecto veneno, & cremati ſunt à mari usque ad Alemanniam: præterquam Avinioni, ubi ipſos Papa defendit.

Judæorum perſequutio.

Poſthæc tortis quibusdam in Berna, in Comitatu Froburg & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctisque Judæis in pluribus locis, ſcriptoque de hoc Conſulibus Baſilienſis. Friburgenſis & Argentinenſis civitatum, majoribusque ad defenſionem nitentibus Judæorum, ac quibusdam etiam Nobilibus Baſileæ, pro quadam injuria Judæis illata, ad longum tempus bannitis: Ecce irruit populus cum banneriis ad Palatium Conſulum. Quibus territis & quærente Magiſtro quid vellent? Reſponderunt, ſe nolle abire, niſi bannitis reverſis: pro quibus illicò eſt tranſmiſſum, conſulibus non audentibus egredi, quousque venerunt. Adjecitque populus, ſe nolle quòd inibi amplius remanerent Judæi. Et juratum eſt per conſules & populum, quod in ducentis annis inibi nunquam reſiderent Judæi. Convenerantque plures, nuntii meliores earundem trium civitatum, quibus cordi erat retentio Judæorum, ſed populi timuerunt clamorem, capti ſunt autem undique in partibus illis Judæi.

Conventus Ordinum Alſatiæ.

Indictus eſt autem terminus in Benefelt Alſatiæ, ubi convenerunt, Epiſcopus, Domini, ac Barones, & nuntii Civitatum. Nuntiis autem Argentinenſium dicentibus, ſe nil mali ſcire de Judæis ſuis: quæſitum eſt ab eis, cur urnæ de eorum puteis ſunt ſublatæ. Omnis enim populus clamabat contra eos. Convenerunt autem Epiſcopus, Domini Alſatiæ, & civitates Imperii de non habendis Judæis. Et ſic modò in uno loco poſtea in alio ſunt cremati. Alicubi autem ſunt expulſi. Quos vulgus apprehendens, hos cremavit, aliquos interfecit, alios in paludibus ſuffocavit. Nitebatur autem Petrus Swarber magiſter ſcabinorum & aliqui alii Argentinenſes adhuc defendere eos, dicentes populo: Si Epiſcopus & Barones in hoc eis prævaluerint, niſi & in aliis prævaleant, non quieſcent. Sed nihilominus invaluit vulgi clamor. Cremati ſunt igitur abſque ſententia ad clamorem populi omnes Judæi Baſilienſes in una inſula Rheni, in domo nova eis facta, feria ſexta poſt Hilarii, Anno Domini M. CCCXLIX. *Judæi cremati.* & ſequenti feria ſexta Friburgi, duodecim ditioribus retentis, ut per illos poſſent eorum

rum

rum debitores, arctare. Spiræ autem & Wormatiæ Judæi in una domo congregati combuſſerunt ſe ipſos, & inventi ſunt quaſi omnia maleficiorum genera comiſiſſe, ſcilicet in Hiſpania habito per eos dudum conſilio, de veneficiis conveniſſe. Item de nece multorum puerorum, de falſis literis & corruptione monetarum, furtis & aliis multis, quæ offendebant Altiſſimi Majeſtatem. Aliqui autem Argentinæ, ut ſedaretur clamor, ſunt poſiti ſuper rotis, ſtatimque necati, ne ſuper rotis viventes quid dicere poſſent. Ex quo contra majores, major ſuſpitio eſt ſuborta. Factus eſt autem exoſus propter potentiam ſuam, Petrus magiſter Argentinenſis prædictus, tam Nobilibus quam plebeis, & reformata eſt dura diſſenſio meliorum, cupientium habere quatuor magiſtros, quemlibet per quartam partem anni regentem, ſicut ſervatum eſt ab antiquo, præter quam XVII. annis, poſt cædem magnam inter partes factam, quibus duo magiſtri, & unus magiſter ſcabinorum perpetui, præfuerant civitati.

Tumultus Argentinenſis Iudæorum cauſa.

Anno autem Domini. M. CCC. XLIX. Dominica ante Valentini, convenientibus Epiſcopo & Dominis Argentinæ in negotio Judæorum, & craſtino venientibus quibusdam carnificibus ad domum Petri prædicti, petentibus aliquid dari mechanicis de pecunia Judæorum. Illoque commoto & aliquos in Curia retinere volente, illi excepto uno, vi ſunt egreſſi per vicos, clamantes ad arma. Veneruntque mechanici cum paneriis ante Eccleſiam majorem, armatique ſunt Nobiles & eorum fautores. Cumque plura paneria fuerint cum magiſtro, ipſe territus, omnes ad hoſpitia redire mandavit: manentibus autem carnificibus & timentibus ſe banniri, illis primi pelliſices aſtiterunt. Relato autem aliis plebeis qui receſſerant, illos manſiſſe: illi illico ſunt reverſi carnificibus aſſiſtentes. Mandantibus autem Magiſtris ut abirent, ipſos cum cuſpidibus petierunt. Abeunte autem Petro in domum ſuam, alii duo iverunt ad ſtubam ſocietatis prope monaſterium, ubi juſſi per populum, officium reſignarunt. Et euntes ſimul in domum Petri, ſe abſolvi à juramento, cumque reſignare officium, & dare claves portarum, Campanæ, ſigilla & omnia talia, petierunt: quibus cum timore factis, & illo diſparente, quatuor magiſtros, & unum carnificem magiſtrum ſcabinorum, annales & novos Conſules creaverunt: multis recitatis latisque ſententiis contra Petrum. Sicque Sabbato ſequenti, Judæi, qui per priores magiſtros ducti fuerant ad domum ſuper Bruſcam infimam, dictam Stoltzeneck quaſi ut abduci poſſent, ducti ſunt ad eorum cimiterium, in domum combuſtioni præparatam, & in ducendo per vulgum veſtibus ſunt omnino nudati, in quibus multa pecunia eſt reperta. Defenſi ſunt autem pauci Baptiſmum eligentes, & plures mulieres pulchræ, quaſi invitæ, multique pueri erepti ab invitis, ſunt baptizati. Omnes alii ſunt cremati, multique proſilientes de igne ſunt interfecti. Duces autem Auſtriæ, & Maguntini tenuerunt ſuos, qui per Judæos baptizatos & Chriſtianos multa intoxicaſſe dicuntur, multique alii talium facientes ea, poſtea ſunt cremati, pluresque Chriſtiani torti, faſſi ſunt ſe recepta à Judæis pecunia, & dictis quibusdam verbis ſuper eos per Judæos, promiſſoque per eos de intoxicando, in tantam deveniſſe dementiam, quòd libenter omnes Chriſticolas occidiſſent. Unde ſucceſſivè omnes quaſi baptizati Judæi ſunt cremati, & fatebantur eos omnes culpabiles.

Iudæi Argentinæ cremantur.

Indignatæ ſunt autem civitates Alſatiæ contra omnes tenentes Judæos: unde miniſter Ducum Auſtriæ, vix obtinuit, ne obſideretur, quòd captis omnibus Judæis Ducum in Enſeſheim/ nuntium Auſtriam deſtinaret. Ulricus verò de Haſenburg experta perfidia, per ſe ſervatos cremavit. Poſt hæc in fine Julii Judæi in Oppenheim ſunt occiſi. Inſultu quoque in eos facto in Franckfort/ poſt Regis receſſum, ſe & omnes domos ſuas & vicinas cremaverunt. In fine autem Auguſti, Maguntiæ flagellantibus ſe multis advenis, facto rumore ex abſciſſione burſæ, & credente populo quòd rumor eſſet contra Judæos: ecce omnis populus irruit in Judæos, & occiſis multis Chriſtianis per eos, videntibus ſe non poſſe evadere, combuſſerunt domos ſuas, & ſeipſos cum rebus ſuis.

Amandus Waldner occiſus.

ORTA ſunt autem iiſdem diebus, ſcilicet anno Domini M.CCCL. contentio inter partes in *Gewdre* & vicinia, & Abbatem Morbacenſem, qui partem Sculteti tenuit: poſtquam ſopitam, Rüter de Stouffenburg & alii quidam, Hannemannum Waldener nepotem Argentinenſis & Baſilienſis Epiſcoporum, in oppido Lore, in

menſa

menſa ſedentem, nocte occidentes, ultra muros fugerunt. Quapropter Bertholdus Epiſcopus Argentinenſis qui & ante caſtrum Stouffenberg deſtruxit, totaliter, iterum in anno Jubileo de menſe Auguſti, pro parte prædicti Rüter/ſunditus demolivit. Hic Reuter poſtea anno Domini LV. in Julio à Conrado de Waſchenſtein/duobus de Hadeſtat/Joanne waldener, & aliis de nocte intermiſſis, per quoſdam famulos traditores, in ipſo caſtro crudeliter eſt occiſus.

Stauffenberg demolitum.

Bertoldus quoque Epiſcopus Argentinenſis redemit à Marchionibus de Baden, de conſenſu regis, oppida Offenburg/Gengenbach/Zelle/ cum attinentiis, obligans pro his telonium Argentinenſe: Item conſtituit Joannem de Liechtenberg præpoſitum Argentinenſem adminiſtratorem Epiſcopatus, poſt mortem, & juraverunt ei ut ſit miniſter, etiam de conſenſu & ordinatione conſulum. Quæ Conradus de Kirkel theſaurarius & Lodovicus de Tierſtein Camerarius, & quidam alii Papæ ſcribentes, ſcandalum ſuſcitarunt. Decubuit autem infirmitate durabili in Mollesheim Bertholdus Epiſcopus prædictus, qui Joannem de Liechtenberg prædictum regis Secretarium. Vicarium conſtituit, in Spiritualibus & temporalibus, & pro eo perficiendo Eccleſiæ, ipſe Epiſcopus cum Capitulo, & Rex, Papæ literas dirigunt ſerioſas.

Mortuus eſt autem venerabilis Bertholdus Epiſcopus Argentinenſis in Molleſheim/Anno Domini M. CCC. LIII. in vigilia ſanctæ Catharinæ, in nocte: & in die Catharinæ in Eccleſiæ Argentinenſi in Capella, per ſe in honorem beatæ Catharinæ precioſiſſime conſtructa, & pro quatuor presbyteris lautè dotata, cum veneratione maxima ſepelitur. Cujus progeniei Lantgraviorum de Buchekе nullus de genere maſculino remanſit. Et vacat Clypeus aureus cum tribus roſis rubeis, à ſummo deorſum, de Buchek. Et ſtatuitur Joannes de Lampertheim officialis per Capitulum Vicarius in Spiritualibus & temporalibus generalis. Et quarto nonas Decemb. eligitur concorditer, Joannes de Liechtenberg prædictus, & quarta Januarii per Abbatem S. Albani Maguntini, autoritate Gerlaci Mogunt. Archiepiſcopi, in Eccleſia Argent. ſolenniter confirmatur, & ſibi inſcio per ſedem ſimiliter providetur. Quod audiens ceſſat ab adminiſtrando, non habitis adhuc literis. Et curiam ingrediens, ſabbato quo cantatur *Intret*, Diaconus & Presbyter, & craſtino Epiſcopus, ordinatur. De præpoſitura verò Lutoldo de Arenckingen/ præſenti Argentinenſi Canonico, providetur. Epiſcopus autem ſequenti feria quarta in Eccleſia Cathedrali celebrat primam miſſam: & in die Palmarum reverſus, in cœna Domini Chriſma conficit, & pœnitentes introducit in novillari & mille homines communicat. Zaberniæ verò feſtum Paſcale peragens, ordines celebrat, magnamque Baronum, & militum ſolennitatem habens, nimis ſe religioſum oſtendit. In qua religione uſque ad mortem perduravit.

Bertholdi Epiſcopi Argent. mort.

Deficiunt Comites à Buchecke.

Io. de Liechtenberg Epiſcopus Argent.

FAMILIA BUCHECKIANA, CUJUS SEDES IN ea parte Burgundiæ minoris ſeu Ciſiuranæ fuere, quæ olim pagus Aventicenſis, nunc verò Nuithlandia dicitur, & Helvetiis paret.

Henricus Comes in Bucheck, Lantgravius Burgundiæ. N. Comitiſſa de Straſberg, conjunx 1590.

- Hugo Comes de Bucheck 1315 heros rerum geſtarum gloria clarus.
- Berchtoldus, ordinis Teutonici, Spirenſis primum, dein Argentin. Epiſc. 1336.
- Matthias, ordinis Benedict. Archiepiſcopus Moguntinus.
- Filia à Bucheck. N. de Clingen baro maritus.
- Filia de Bucheck. N. de Signovv baro maritus.
  - Ulricus de Signovve Canonicus Argentinenſis.
  - Anna de Signovve, Conr. comes Friburg. marit.
  - Hugo de Signovve, monachus Murbacenſis.
  - Filia, de Signovve. Eberhard. Comes Wirtemb.
  - Filia, de Signovve. Ulricus Baro in Suartzenb.
- Johanna de Bucheck Burkardus Sen. de Munſingen, Baro & Eques.
  - Joannes Sen. Epiſcopus Baſil. 1356.
  - Benignoſa Senia. Fridericus *vom Hauß* Eques, Alſata, maritus.
- Filia de Bucheck, Abbatiſſa in *Frauenbrunn* prope Bernam.

SERENISSIMO PRINCIPI Domino K. Regi Francorum illuſtri, conſanguineo cariſſimo, Wenceslaus D.C. Romanorum Rex, ſalutem, & fraternæ dilectionis mutuum incrementum.

SERENISSIME *Princeps, conſanguinee cariſſimè. Venientibus ad nos proximè honorabilibus ambaſiatoribus veſtris, in facto ſanctæ matris Eccleſiæ hucusque miſerabiliter laniatæ, deliberavimus ad ſerenitatem noſtram, Sereniſſimos Principes & Dominos, Sigiſmundum Regem Ungariæ, fratrem noſtrum cariſſimum, ac W. Regem Poloniæ, Marchiones Moraviæ patruos noſtros cariſſimos, ac Duces Poloniæ, noſtro Regno Bohemiæ ſubjectos aliosque noſtros Imperii ſacri regnique Bohemiæ Principes Eccleſiaſticos & ſeculares, Prælatos & nobiles advocare. Verum dictorum Regum imminens neceſſitas & occupatio grandis natalium ſedium, eorum adventum ad nos, quanquam nobis invitis, pertraxit. Veruntamen cum eiſdem Regibus & Principibus tali ſumus intentione concordes, quòd ulteriori mora poſtpoſita, apud nos in civitate noſtra Uratislavia, intra feſtum natalis Domini debebunt finaliter convenire. Quibus auſpice Deo nobiſcum convenientibus, ipſorumq; conſilio, in facto ſanctæ matris Eccleſiæ, & ſignanter ſuper via ceſſionis, ſicut expedit, communicato: ſerenitati veſtræ in hujusmodi facto per ambaſiatores noſtros ſolennes finale reſponſum volumus deſtinare. Præſertim cum etiam à Domino noſtro Apoſtolico, Domino Bonifacio, de intentione & deſiderio veſtro nondum obtinemus reſponſum. Ideoque eandem ſerenitatem veſtram ſtudioſiùs exoramus, quatenus veſtra dilectio ſerenitati noſtræ Regiæ non imputet, quod hucusq; vobis, abſque dictorum Regum & Principum, quorum in hac parte res agitur, quorumque conſilia vitare non poſſumus, ne videantur eſſe contemti, quodq; omnes tangit, debet ab omnibus approbari: & quod à pluribus quæritur, facilius invenitur, reſponſum non valuimus exhibere, ſingularis in eo vobis amoris gaudium oſtenſuri. Si enim à dictis Regibus, quorum hucusq; adventum, confecti tædio, præſtolati ſumus, reſponſum & conſilium participaſſemus, dudum Dilectioni Veſtræ reſponſum debitum dediſſemus. Datum in Burgelins, die ſexta decima menſis Octobris Anno &c.* M.CCC.XCVIII.

SENTENTIA EXAUTORATIONIS ET Privationis Domini Wenceslai Romanorum Regis, lata ab Imperii Electoribus, Anno Domini M. CCCC.

E Chronico Iacobi Kongelshovii translata.

IN nomine Domini, Amen. Nos Joannes Dei gratia ſanctæ Moguntinenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, notum facimus univerſis, præſentibus & futuris. Quàm varia, multiplicia & gravia cum incommoda tum diſſidia multis abhinc annis, in ſacram Eccleſiam invecta ſint, etiamnum durantia, atque indies uberiùs pullulantia, in ſacri Romani Imperii (quod Eccleſiæ Dei & orbi Chriſtiano præſidio eſſe debebat) graviſſimam convulſionem, imminutionem & diſſipationem: id omne ut ſcribi nequit, ſic mala indies ingruentia, manifeſtè ſatis docent atque comprobant. Eamque ob rem ſacri Romani Imperii Domini Electores, intervenientibus ſacræ Eccleſiæ, Principum, dynaſtarum, civitatum, provinciarum & ſubditorum ſacri Imperii, prudentem moderatorem expetentium, ardentibus precibus, Illuſtriſſimum Principem Dominum Wenceslaum Bohemiæ Regem, tum ſua, tum amicorum opera, literis denique, jam pridem, perſæpe & ſeriò nobiſcum admonuere, eiq; diligenter ob oculos poſuere, privatim ac publicè, indecentes ac deteſtabiles ejus in imperando mores & actiones, nec non ejuſmodi Eccleſiæ orbisque Chriſtiani defectus, incommoda atque diſſidia, graviſſimas item membrorum ſacri Imperii avulſiones, diminutionesque, contra nominis ſui dignitatem damnoſè factas, fierique permiſſas, nempe quòd pacem in Eccleſia non promoverit, quanquam id ſumma orbis Chriſtiani neceſſitas, nec non ipſius, ceu advocati & defenſoris Eccleſiæ munus flagitaret, & ad id faciendum ſæpiùs rogatus, requiſitus & admonitus eſſet:

eſſet: ipſo nihilominus Imperium membris aliquot perniciosè mutilante, & mutilum reddi permittente. In quorum numero ſunt Mediolanum & Provincia Longobardię, quæ juris ſacri Romani Imperii fuerant, redeuntibus inde ad Imperium ampliſſimis emolumentis: in qua ditione Mediolanenſis, veluti miniſter, ſacri Imperii partibus ſugebatur: cum Is, contra quàm ejus ſublimitatem & dignitatem decebat, accepta pecunia Mediolani Ducem & Comitem Papienſem creavit. Complures inſuper urbes terrasque, tam in Germania quàm Italia, ad Imperium pertinentes, quarum quædam ad idem redierant, alienavit: parum penſi habens, ut eas ſacro Imperio retineret.

Præterea, membranas perplures nudas, raſasque, ſuæ tamen majeſtatis ſigillo munitas, amicis pecunia vendidit, in quibus cum illis, tum aliis, in quorum manus iſtiusmodi membranæ venerunt, ſub regio ſigillo quæ ſcribere vellent, licuit. Qua ex re, ob ſacri Romani Imperii jurium & emolumentorum damnoſam imminutionem & diſſipationem graves querelæ ſubortæ ſunt. Controverſias porrò bellaque, quæ (proh dolor) Germaniam, aliasque ſacri Imperii terras miſerè afflixerunt & peſſundederunt, atque etiamnum peſſundant, nil unquam curæ habuit. Hinc prædationes, incendia & latrocinia orta, adeo funeſtis vel hodie incrementis, ut nulli neque clerici, neq; laici, neque agricolæ neque mercatores, neque viri neque mulieres, ſive terra ſive mari, tuti verſentur: templa, cœnobia, & domus ſacræ, quas ſacrum Imperium manu aſſerere atque tueri decebat, rapinis & incendiis pateant & ad interitum redigantur. Eò res abiit, ut quivis contra juris & æqui rationem, alium pro arbitrio tractarit, ac etiamnum tractet, abſque ulla ſacræ, prætæque diu, Imperialis auctoritatis reformidatione: ſicut & locus conveniendi quempiam, ubi nomine Imperii juris defenſio & patrocinium ſuſcipiatur, planè ignoretur. Denique, quod horrendum & immane dictu, cum propria, tum aliorum facinoroſorū quos ſecum habet, manu, reverendos ſacrorū Antiſtites, Sacerdotes & ſpirituales perſonas, alios item plures honeſtæ notæ homines, contra juris normam, ſecus quam Romanorum Regem decebat, neci dedit, aquis ſubmerſit, igne cremavit, miſerabiliter ac truculenter peremit. Quæ quidem memorata, aliaque multa gravia facinora atque damna adeò divulgata ſunt & palam nota, ut excuſari vel celari nullatenus queant. Nos igitur, ut præſcripſimus, ſæpius eum perquam ſtudioſè oravimus, admonuimus & requiſivimus, ut indecenti hac vitæ ratione repudiata, id ſibi ſtudii & laboris ſumeret, quò ſacræ Eccleſiæ, opem ejus veluti Romanorum Regis & advocati ſui multoties implorantis, pacem & tranquillitatem, ſacro autem Imperio priſtinum honorem, terras, ditiones, emolumenta denique ſua recuperaret, in ſubſidium & conſolationem orbis Chriſtiani, hoc nomine graviter debilitati atque oppreſſi.

Etſi verò prædicto Domino Wenceslao, hos aliosque graviores defectus, ipſum tanquam Romanorum Regem Imperiumque concernentes, clariſſimè explicuerimus, ac ſcriptis exhibuerimus: auditis tamen illius reſponſis, reiteratisque ſeriis noſtris exhortationibus, communicato quinetiam ſacræ ſedi Romanæ negotio, nunquam adhuc deprehendimus, eum, ſic ut Romanorum Regem decet mores compoſuiſſe, ſcilicet ad Eccleſię pacem, orbi Chriſtiano ſummè neceſſariam, ſacro item Imperio dignitates, terras ac ditiones ſuas, recuperandas, & fructuosè conſervandas: id quod per univerſas Imperii Provincias eſt notiſsimum.

Quoniam igitur commemoratos pluresque alios defectus, ſacram Eccleſiam & Imperium, gravi cum damno gemituque tangentes, ob inſtantes prædictorum preces, maxime verò ſacramenti ratione, quo nos, ceu ſacri Imperii proximè ſuperiora membra, eidem obſtringimur, nec reticere nec ſuſtinere diutius potuimus: idcirco ex officio debito cogitandum annitendumque nobis fuit, ut ſacro Imperio, cujus vecordi & negligenti adminiſtratione incommoda iſthæc irrepſerunt, in orbis Chriſtiani præſidium & conſolationem, rectiùs & ſalubriùs provideretur. Et ſanè ut is parendo nobis rem gratam præſtitiſſet, ſic eum ſufficienter & ſeriò vocavimus atque citavimus, adeò ut ei ſignificaverimus, niſi loco & die definitis præſto eſſet, fore, ut cum exhibitarum nobis precum, tum juramenti noſtri reſpectu, ejuſmodi conſilia capere & inire cogeremur, quibus ſacrum Imperium meliùs conſtitueretur: literis id noſtris clariſſimè atteſtantibus. Eapropter loco & tempore præſcriptis, unà cum Coelectori-

busnoſtris ſufficienter exoratis, cæteris item ſacri Imperii Principibus & urbibus, comparuimus, de die in diem expectantes, num præfatus Dominus Wenceslaus comparituraeſſet, morbis prædictis remedium adhibiturus: ac S. Imperii rebus rectiùs deinceps conſulturus. At is nec comparere nec quemquam procuratorio nomine ad nos deſtinare dignatus eſt. Quare cum tot prægnātium & pernicioſorum, defectuum cauſſa, cum crebrius privatim & benignè, inde verò, cum nil proficeremus, coram Principibus, Optimatibus & Urbibus Imperii, in diverſis conventibus, non ſine magnis gravibusque expenſis, abſque tamen ullo fructu, admonuerimus & redarguerimus: ideò commemorata omnia, ad ſacram ſedem Romanam detulimus. Cæterum cum nec tum cuncta hæc quicquam penſi habuerit: nil aliud inde conjicere potuimus, quàm eum & Eccleſiæ & Chriſtiani orbis, inprimis autem ſacri Imperii, curam depoſuiſſe. Idcirco malum hoc toti Chriſtianæ Reip. exitiale minime diutius ferendum & tolerandum cenſentes, animo bene confirmato, poſt multos variosque tractatus conſultationesque tum inter noſipſos, tum etiam cum aliis Principibus & Optimatibus ſacri Imperii ſeriò habitos, pro Eccleſiæ ſalute, Chriſtiani orbis conſolatione, ſacri Imperii honore & utilitate, præfatum Dominum Wenceslaum, tanquam negligentem & deſtructorem Imperii, eoque indignum, à ſacro Romano Imperio, omnique ejus dignitate hoc tempore penitus removendum eſſe, duximus.

Nos itaque Joannes Archiepiſc. nomine prædictorum Dominorum ſacri Rom. Imperii Coelectorum, noſtroque, tum commemoratis, tum pluribus aliis inſignibus defectibus cauſſisque moti, hac noſtra ſententia, quam præſenti ſcripto damus atque ferimus, prædictum Dominum Wenceslaum, ceu inutilem, negligentem, diſſipatorem & indignum ſacri Romani Imperii defenſorem, eodem Rom. Imperio, omnique ejus gradu, dignitate ac ditione ad idem pertinente, privamus & ſubmovemus: cunctis Principibus, Optimatibus, equitibus, ingenuis, urbibus, Provinciis & ſubditis ſacri Romani Imperii denunciantes, eos ab omni homagio & juramento, perſonæ Wenceslai, nomine Imperii, præſtito, prorſus eſſe liberos: requirentes atque monentes eos, ſub jurisjurandi fide, qua ſacro Imperio adſtricti tenentur, ne prædicto Domino Wenceslao, tanquam Rom. Regi deinceps obediant & obſequantur, neque illi jus ullū, obſequium, cenſum, reditum, aut ullam aliam obventionem, quocunque nomine tandem appellanda veniat, ceu Rom. Regi pendant, exhibeant, aut exhiberi permittant: ſed ejuſmodi debita utili & idoneo Rom. Regi, divino favente numine deinceps ſufficiendo, aſſeruent.

In quorum omnium fidem & teſtimonium, nos Joannes Archiepiſc. Moguntinus, præſens inſtrumentum, per ſubſcriptos Notarios, hac forma patente, confici. & majus noſtrum ſigillum appendi curavimus. Lecta & renunciata fuit ſententia præmiſſa, per nos Joannem Archiep Moguntinum, noſtro & Dominorum Coelectorum noſtrorum ante memoratorum nomine, ſub caſtro Louſtein ad Rhenum, Treverenſis diœceſis, Brubachium verſus progeſſi, è publico ſolio, in tribunalis uſum erecto, Dominis Coelectoribus noſtris ibidem judicio aſſidentibus: Anno Dominicæ incarnationis 1400. indictione octava, feria ſexta, die 20. menſis Auguſti, paulùm ante Nonarum tempus: Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini, Domini Bonifacii noni, divina providentia Papæ, anno XI. præſentibus Illuſtriſſimis Principibus ac Dominis, Joanne, Illuſtriſſ. Principis ac Domini Ruperti Ducis Bavariæ, & Comitis Palatini ad Rhenum filio, Friderico Burggravio Norimbergenſi, Nobili Philippo, Domino in Naſſau & Sarbrucke, Emichone de Liningen, Joanne de Zigenhaim, Cunrado Burggravio, Canonico noſtro Moguntino, Comitibus: Bernhardo à Weſterburg, Joanne à Limpurg, Reinhardo de Hanowe Baronibus. Domino Nicolao Brow in ſacræ paginæ, Joanne à Witenburg & Nicolao Burgman decretorum, Domino Hermanno præpoſito S. Gereonis Colonien. legum Doctoribus. Item, ſtrenuo equite Sigfrido de Lindowe Vicedomino noſtro in Ringaugia, Joanne Boſſen à Waldeck, Burggravio noſtro Beckelnheim, & fidelibus Henrico Rulmanno à Dadenberg, Gerardo ab Emenberg. Domino in Lantſcron. Friderico de Sachſenheim, Kulmanno à Coneren, Joanne de Dalburg, Rudolfo de Zeiſſikon, nec non pluribus aliis Dominis, equitibus & ingenuis, ſpiritualibus & ſecularibus, magno numero aſtantibus, ad ſupraſcripta vocatis atque rogatis.

Et ego Nicolaus Berchtoldi Fridberg. clericus, Moguntinæ diœceſis pontificia & impe-

imperiali auctoritate Notarius Publicus, ac prædicti clementiſſimi Domini mei, Domini Joannis Archiepiſcopi Moguntini ſcriba juratus, quoniam tum temporis cum judicialis iſthæc, quam præſcripſimus ſententia lata & renunciata fuit, unà cum ſubſcriptis publicis tabellionibus, teſtibusque commemoratis, præſens interfui, eaque omnia fieri vidi atque audivi: ideo jubente atque petente prædicto Moguntino, Domino meo Clementiſſimo publicum hoc inſtrumentum bona fide perſcriptum, in publicam redegi formam, illudque conſueto mei Notariatus ſigno ac nomine, appenſo etiam prædicti Moguntini, Domini mei Clementiſſimi, majore ſigillò, in fidem & Teſtimonium prædictorum omnium, ſubſignavi atque munivi.

Nomina Notariorum ſunt.

Nicolaus Berchtoldi Fridbergenſis.
Joannes Meier Junior Gaſterveldenſis.
Conradus à Leiborn, Clericus, Padebornenſis diœceſis.
Henricus Stalberg Rotenbergenſis.
Tilmannus à Honberg.
Conradus Coler Zuſtenſis, Colonienſis diœceſis.

RERUM & VERBORUM, quæ in hoc II. Germaniæ Hiſtoricorum Tomo memorabilia aut alioquin notatu digna occurrunt,

INDEX.

A

Abbas Morbacenſis cum ſuis Monachis vendit Regi Rudolpho Luceriam 25,53
Abbas Pariſienſis ab officio removetur 28,32. capitur 27,33
Adelhauſen prope Friburgum 18,19
Adolfus Rex Rom Columbariam obſidet 28,12. expugnata terra Dominorum Miſſinenſium iter ſuum verſus Alſatiam dirigit, ut Franciæ regē reb. propriis ſpoliaret 29, 3. in Miſſinenſiū terram ſtipendiarios transmittit 29, 38. Colmariam recuperaturus proficiſcitur 50, 46. Rupperſchuiler obſidet. ibid. 50. ejus copiæ 51,17,18. recuperata Colmaria porro in Alſatia quid egerit 53, 27. Gallos infeſtat 54,45. Albertum Argentina progreſſum inſequitur 59,45. in acie cadit vincente Alberto 60, 19. Auſtrium tranſitu prohibere conatur 58, 28. inter Adolfum Cæſarem & Henricum Angliæ regem fœdus 54, 50. Adolfi Regis filius Moguntino Epiſcopo ſe opponit 32,50. Regis in Gallos expeditio 27, 6. in Flandriam expeditio 30,48. Alſatia diſcedit 31,53. interficitur 32,5
Adolfus Comes de Naſſou Rom. Rex 26, 42. 109,28. Aquiſgrani coronatur, ibid. 50. Marchionatum Miſniæ emit 109,48. in conflictu occumbit 110,38
Adrianus Papa moritur 13,17
Æſtus tantus quod per Julium & Auguſtum ova in ſabulo coquerentur 6, 15
Agiolandus Rex Africæ Hiſpaniam ſibi ſubjugat 79,39. ejus cū Carolo magno conflictus ibid. 45. in fugam vertitur 80, 14
Aimo Comes Sabaudiæ 152, 3
Albertus Magnus lector Coloniæ 14. 17. ejus obitus 17,13
Albertus Dux Auſtriæ 18,49. Turicenſes obſidet 27,13. Teutonicus Princeps 64, 46 contra Adolfum arma capit 110,14. rex Rom. electus ib. 55. ejus liberi ibid 31 Regnum Boemiæ affectat 112, 24. Electores ad Rhenum bello petit ibid. 34. uno oculo captus 109, 16. ad flumen Ruſam crudeliter occiditur 114, 23, 27, in monaſterio Konigsfeld ſepelitur ib. Spiram poſtea deportatur ib.31.
Albertus Comes de Habſpurch 37, 1. rex Rom. Moguntiæ deſignatus 58. 51,59,12 ejus res geſtæ 60,34.49. ad Imp. vocatus armatus comitia petit 57, 40. fuga ſibi conſulit 58,43. principes Rheni teloniis graves arguit 61,22. Moguntinum Epiſc. bello petit ibid 31. res trium Archiepiſcoporum & aliorum Epiſcoporum devaſtat 62,28 Electoribus ſpiritualibus infeſtus 33, 27. Boemiam intrat 36, 44. Rex curiam Francofurti celebrat 32,36. Colonienſi & Trevirēſi Epiſcopis bellum infert 35, 4. ejus liberi 105,10
Albertus de Haigerloch 106,4 ſuſtentaculum Romani Imperii dictus ib. 23. juxta caſtrum Linſtetten à ſuis derelictus occiditur. ibid. 106, 27
Albertus Comes de Hohenberg 110, 20. Epiſcopus Friſing. 154, 11
Albertus de Valchinſtein Morbacenſis Abbas moritur. 32, 35
Albrechtsthal, vallis Alſatiæ 29,59. 106, 8.
Alcinache caſtellum obſeſſum 59, 36
Alemanniæ Ducatus ſedis 75,31
Alemannia pars Germaniç tantū 84,23
Alenſpach cœnobium prope Keiſerspergum 19,9
Alexander Macedo complexu matris Olympiæ draconisq; genitus, & ideo Hammon appellatus 64,18
Alſa cōgelata 8,13 Alſç inundatio 23,55
Alſatiæ in Ludovici partes tranſeunt 122,44
Alſatia inferior incendio & rapina vaſtatur 86,43. Alſatiæ conventus ordinum 177, 43. Alſatiæ Langravii deficiunt 91, 32. Alſaticū fœdus auctoritate Ludovici Imp. initū 174, 37. Alſaticum bellum contra epiſcopum Argent. Imperatori rebellem 175,46
Andreas Rex Siciliæ jugulatus per Joannam uxorem & patruelem 105, 55
Andreas Ruperti Ungariæ regis F. in ſpem regni Apuliæ vocatus 129,46 doloſè interimitur 130,29
Angelicum caſtellum 71,27
Angli in Gallia ſucceſſus 158, 9. inter Anglos & Francos induciæ 128, 37. bellum renovatum 154, 30. funeſti belli cauſſa 137,33
Angliæ Rex in Flandriam venit cum quingentis navibus, & cum ſex millibus equitum 30,42
Anna de Hohenberg Sueva, uxor Rudolfi Regis 40, 20. moritur 104, 53
Annona magna 28,39
Anshelmus de Rapoltſtein fratrem bonis ſpoliat 28, 9. bonis omnibus mulctatus 52, 55. Anshelmi Rapoltſteinii parentes & liberi 53, 8. ejus malitia ibid. 15
Anticæſarum apparatus bellicus 121 47
Apri-monaſterium 123,3. 175,55
Aquiſgranum unde dictum 78,6 ſedes regiæ unctionis 78,25. caput omniū civitatum & provinciarum Galliæ ibid. 31. ſanctorum reliquiis à Carolo M. ornatur 79,10
Aquitanicum bellum 77,20
Andlo cœnobium Alſatiæ 81,18

Arboris inſignis deſcriptio 15,32
Arduenna ſilva 63, 36
Arelarenſe regnum à Francis occupatum 54,35
Argentina, totaque Alſatia in fidem Caroli concedit 141,51. Argentinæ pons Rheni cadit 21,35. Argentinenſis Epiſcopus bellum gerit contra Marchiones Badenſes 17,31. obſidet Columbariam 26,19. Argentinenſe monaſterium combuſtum 85,7. 86, 32. Argentinenſes pro Erſteinio apud Cæſarem intercedunt 53,30. Argentinenſis Epiſcopi ſuperiores diriones vaſtatæ 56,36. Cæſari præſtare homagium à Papa prohibetur 132, 27. victus officium facit, ibid, 37. feudi Horburgenſis vindex 170, 2. Argentinenſis urbis ampliariones 165, 20. Argentinenſe bellum contra Geroltzeckium 171, 41. Argentinenſis clerus à Berchtoldo epiſcopo offenſus 172,46. tumultus Judæorum cauſa 178, 15
Armatura priſca 57, 44.
Arnulphus Metenſis Epiſcopus Dagoberti conſiliarius 74,21
Arragonum Rex moritur 27,5
Ars panni ſerici texendi ex Græcia in Italiam traducta 85,13
Aſtenſium diſſidia ſumma cura Henrici compoſita 68,36
Augiæ majoris cœnobia 76, 23
Auguſtinenſes Baſileæ nidificant 12, 28.156, 2
Auguſtini Hipponẽſis Epiſcopi corpus de Sardinia in Italiam à Luprando rege Longobardorum transfertur Ticinum 76, 21. de omnipotentia Dei teſtimonium 64,10
Auſtriæ Ducatus ad domum Habſpurgicam 101,10. Auſtriaci fiſci præſes in vincula conjectus 36,2. Auſtriaci Bavariam populantur 121, 35. à vicinis regibus fruſtra bello petiti 126, 45. prope Baden fuſi 158, 55. clades ad Moregartum montem 119, 46. expeditio contra Ludovicum Bavarum 120, 26. Auſtriorum Principum nuptiæ Baſileæ celebratæ 119,33.
Avinionenſis civitas Papæ vendita 147,21

B

Baldevinus Treyirorum archiepiſcopus 71. 2
Barhauſs capella ordinis Ciſtercienſis 35,19
Baroniſſa de Rapoltſtein fit monialis 16,29
Baronis de Clingen ſomnium 40,11
Baſilea à Rudolfo obſeſſa 10,32. 39,34 terræ motu concidit 164.12. Baſileæ ſexcentæ domus exuſtæ 28,38 Baſileæ tumultus Judæorum cauſſa 147,52. pons à Rheno deſtructus 11,49. Baſilienſis Epiſcopus emit à com. Gotfrido cognato ſuo CCLX. marcis caſtrum *Biedertan* 9,5. fit adminiſtrator Argentinenſis 173, 22. pactum dimiſſi avunculi irritum reddere conatur 174.8. coactus fidem dat Imperatori 176,10. Baſilienſis conſul occiſus 39.29. Baſilienſium ingenuorum factiones 99,29. conſtantia de Ludovico Imp. non fuiſſe hæreticum 148,7
Bavariæ Dux uxorem interficit 7,37. Bavari à vicinis Regib. bello fruſtrà petiti 126,45
Beatrix de Holandia Ludovici Regis conjunx Gennæ moritur 117, 15. 145,34
B. Jacobus Carolo M. apparet 79, 23
B. Nicolaus Archiepiſcopus 71, 41. moritur, ibid. 41
B. Thomas Cantuarienſis Epiſc. martyrium patitur 85, 30
Beda presbyter Anglus moritur 76. 29
Begga, Angiſo S. Arnulphi filio nubit 74.34
Bellum inter Rudolfum Habſpurgium & Epiſc. Baſil 9.55. Comitatus Holandiæ cauſa 60, 44. Bellum inter Bertholdum de Tecke Epiſcopum Argentinenſem & præſidem Alſat. 90,16. inter Angliæ & Franciæ regẽ recrudeſcit 134, 43. inter Comitem Friburgenſem & cives Friburgenſes 33.6. Belli funeſti in Galliæ & Angliæ reges cauſſa 54,18, 20, 30
Benedictus XII. Papa 111,26. ejus mors 132,52
Benefelden à Wirtembergico occupatur 171,3
Berchtoldus Abbas Morbacenſis natus è dynaſtis à Steinenbrun 21,21.
Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis capitur 171,46 173,14. Argentinenſium auxilio deſtituitur, ibid. 42. liberatur, ibid 50. apud confœderatos accuſatur 174, 52. bello petitur 175,17. moritur 179,17
Berchtoldus de Bucheck Epiſcopus Spirenſis 168. 34. ex Spirenſi fit Argentinenſis Epiſcopus 169, 14. Judæos mulctat, ib. 25 Marchioni Badenſi bellum movet 170,23
Berecharius, ſtatura puſillus, major domus palatii conſtituitur 75,37. occiſus ab inimicis, ibid. 43
Berna à Rudolfo rege obſeſſa 23,35, 47.24,5. ſeſe dedit, ibid. 20. Helvetiis conjungitur 159, 26
Berſwiuda filia ſororis S. Leodegarii 75,29
Berta Caroli M. filia 77, 32. Duciſſa Polonorum 84,37
Bertholdus Dux Carinthiorum qui & Zeringen, moritur 84.37
Bertoldus de Liebeſtein Morbacenſis Abbas 32,36
Bertoldus Dux de Zeringen in Molleſheim occiditur 84,5
Bertoldus Epiſcopus Argentinenſis caſtrum Berenſtein obſidet 00 14.6,1. homines in Bladeltzeim Imperatori devincit, ibid. 4
Bervvandus de Pogeto Hoſtienſis Epiſcopus, legatus Papæ 125,2
Bingæ oppidi ad Rhenũ ſiti deſcriptio 61,34 expugnatur, ibid. 51
Bladolzheim an der Hart. 6, 4, 38,32
Blancus Cardinalis, electus, vocatusq; Papa XII 125 40. Tholoſæ natus, filius piſtoris, ibid. 48
Blixſperg caſtellum 58,41.127,6
Blumberg oppidum cum caſtro 115,20
Boemia regni titulo decorata 86,49
Boemundus Sarapontinus Archiepiſcopus Trevirenſis moritur. 161.42
Boerius poeta occiſus à Theodorico 82,7
Bonifacius Papa pacem inter Reges Franciæ & Angliæ conciliat 54,53
Bonifacius VIII Pontifex maximus 64, 39. Romæ ſynodum celebrat 65,6. Pulcro hoſtes conciliat, ibid. 12. moritur 25
Botri in vigilia S Joannis maturi 36 38
Briſacum ad Rhenum 39.54.144.49
Briſacum & Neuvvenberg ad Auſtriacos 171,11
Britannorũ in Alſatiã irruptio 164. 30
Brixienſes licentius evagantes à Cæſarianis, fugantur 70,11
Brixia ab Imp. Henrico VII. obſeſſa 69,43. deditur 70,28.116,48.117, 12
Broſca flumen ab occidente verſus orientem fluit 20,28
Bruck, oppidũ Ergoiæ prope Habſpurgum 37,37
Bruno filius Ottonis Ducis Alemanniæ Papa eligitur, & Gregorius v. vocatur 83,1.2
Bucephalus Alexandri M equus 57,48
Bufones cum piſcibus cœlo ceciderunt 83,42
Burgundi bello à Cæſare petiti 23,45
Burgundiæ Comes feudum à Rege Adolpho accipit 51,13
Burkardus Argentinenſis Epiſc. 85,25
Buſesheim caſtrum ædificatur 10,29

C

Calvariæ habentes ſpiſſitudinem duorum digitorum 7,20. Calvaria ſerpentis magni & lingua ejus datur Rudolfo pro clenodio, cujus vis toxicum prodere 13.54.55
Campani corrupti auro Henrico adhærent 65,28
Cancer, bellicum inſtrumentũ 61,48 62, 1
Canonici de Hanoe in Rhinaugiam ſe transferunt 25,18
Cappadocier notatius Albetri de Hohenberg 107,29. ejus joci, ib. 31
Carentanus Ducatus 84,27
in Carinthia fames magna 15, 12. Carinthiæ Ducatus ad domum Auſtriacam 125.14
Carlomannus Rex Bavariæ apud villam Oetingen moritur 81,8
Caro cum ſanguine pluit 83,42
Carolus Rudolfi F. naſcitur 12,35. moritur, ibid. 46
Carolus M. ex Francigenis primus Rom. Imp. 74.24. ejus genealogia, ibid. 38 Pipini filius Rex Francorum 77, 26. Ejus filii tres, Carolus, Pipinus & Ludovicus, ibid. 28. filiæ, ibid. 31. Occidentis Imperator creatus 77,40. à Leone Papa conſecratus & inunctus, ibid. 44. thermas Aquenſes vetuſtate deſertas, pede equi in quo ſedit, reperit 78,11. Sarracenos in Hiſpania perdomat 79. Caroli M Hieroſolymitana expeditio 79. 4. conflictus cum Rege Agiolando 79.46. Carolus M. poſt Valentinianum Romæ primus Imperator auguſtus exſtitit 77,55. mors 80.25
Carolus frater Regis Franciæ, Rex Siciliæ, Rex Arragonum & Rex Franciæ confœderantur 35,28
Carolus Siciliæ Rex ſecundus Gallicæ originis moritur 67, 49. contra Ludovicum Cæſar renunciatus 135.43

Caroli IV. inauguratio Bonnæ facta 138,31. Carolus Comitatum Tirolis occupare conatur 139, 21 Bavariam vaſtat 140,14

Carolus Rex Boemjæ in Regem Rom. electus 141,33. promittit ſe relaxationem proceſſuum papalium curaturum 142.2. Baſileam venit, ibid 11. Wormatiam 143. 44. Spiræ arreſtatus 44,17. Tigurum venit 160,3. ejus cum Helvetiis tractatus 161, 53 ſecundæ nuptiæ 151, 13 in Italiam expeditio 163,30. coronatur, ibid. 45 moritur 166, 23

Carolus Martellus Provinciæ Comes Siciliæ Rex ab Innocentio IV. Papa conſtituitur 98,2. Germanis ſemper infeſtus, ibid. 19

Carolo, nepos Alberti ex ſorore Rex Ungariæ 112,5. filiam Regis Cracoviæ in matrimonium ducit, ib. 11

Caſtellæ Regis arma, caſtra 98,21

Caſtinetum igne crematur 31,48

Caſtra duorum hoſtilium exercituum prope Kentzingam 31, 25 Caſtrum Ermisbuche D. Comitis Phirretarũ 24,27 Caſtrum Bononienſe 125, 4. Caſtrum apud S. Ametinum deſtructum 7,31. Rubeaquenſe 15,9 Plumbarienſe 27, 26. Hageneck 33, 18. Viennenſe 42,30

Catalogus procerum in exercitu Cæſaris 71,3

Cattus inſtrumentum ad muros diruendos aptum 51,3.61, 48

Celeſtinus Papa voluntarie papatum reſignat 29, 2

Cenſura de hiſtoria Meluſinæ 64,37

Chriſtiani Hieroſolymis oppreſſi 78, 46. Chriſtiani milites haſtas ſuas in terram figentes, mane corticibus & frondibus inveniunt veſtitas 79, 54,55 80,1.

Ciſtertienſis ordinis initium 83. 55

Clades ad Endingam Briſgoiæ 164,48

Clariſſarum plantatio in minore Baſilea 16, 17

Celmens V. Vaſco Rom. Pont. Benedicto XI. ſuccedit 111, 28. ejus erga Cæſarem Henricum inconſtantia 68,5. moritur, cui Celeſtinus qui & Jacinctus, ſucceſſit 86,20

Clementia, Regina Franciæ 100, 50

Clingental cœnobij prope Baſileam primordia 11,24

Clodoveus Rex omni ſpurcitiæ deditus, gulæ & ebrietati intentus 75, 4

Cœnobium ſub-tilia 14,38 Cœnobiũ Hugeshofen in valle Wileriana 21, 41. Cœnobium in Amerſchvveier 23,48. Cœnobium S. Crucis 31,43. Cœnobium paradiſi 53,12. Cœnobia à S. Pirmino inchoata 76,25,26. Cœnobia recentiora è Hirſaugienſi nata 83, 32

Colmaria obſeſſa & ad officium redacta 21,10. à Cæſare obſeſſa 110, 4. à Rapolſteinio tradita 28, 7. Adolfo traditur 52,23 Colmarienſes Cæſari ſe opponũt 29,5. Colmarienſis urbis proditio 50,28,29

Colonienſes cives & clerici ab Archiepiſcopo ſuo excommunicantur 25, 48. Colonienſis Archiepiſcopus capitur 23,39. liberatur 24,30 moritur 6,36,36,18.

Columbaria à Rudolfo obſidetur 48, 24. Columbarienſes D. marcas regi Rudolfo dederunt 25,51. res Epiſcopi Argentinenſis devaſtant 31,12 in gratiam cum quibuſdam conditionibus recipiuntur 48,28. ex vernaculis viginti mittunt Wilrenſibus ſubſidio 50,52

Columna gens Romæ opibus & clientelis inſignis 64, 47. Octavo ſuffragii jure ne legeretur obſtitit, ib. 48. à Bonifacio VIII. Papa perſecutionem patiuntur 109.38

Comes Juliacenſis Aquiſgrani occiſus 14,28. Comes de Werde moritur 14, 43. Comes de Rapreſvvir moritur 19,19. Comes Wirtenbergicus Rudolfo regi ſupplex 22,4 Comes de Hegirloch procurator Ducis occiditur 31,36. Comes de Winegk, filius ſororis Domini de Horburc 48, 11. Comes de Hollandia toxico perit 60, 42. Comes de Kutleuberg ſororem Rudolfi de Habſpurg in matrimonium duxit 99, 1. ditiones ejus ad quos devolutæ, ibid. 3. Comes de Katzenellenbogen haſtiludio proſtratus Baſileæ moritur 1.9,34. C Comes de Medeberg 146, 12. Comites de Tokinburck 38, 7. Comitum de Huningen ditiones Alſatiæ 106, 4 Comitiſſa de Reichenberg moritur 17,49. Comitiſſa de Rapolſtein moritur 17, 49. Comitatus Hollandiæ cauſa bellum 60, 42

Comitatus Convenarum 153,33

Comeies 8,18

Confluentini Epiſcopo Trevirenſi inobedientes 17,50. ab Archiepiſcopo Moguntino obſeſſi 36,15

Conradus de Marpurg prædicat 6. 8 occiditur, ibid. 18, 90,55

Conradus Wernherus de Hadſtat 8, 34,32, 47. advocatus Alſatiæ in militiam Auſtriacam abit 45, 32. moritur 19,22, Conradi Wernheri de Hadſtat filius occumbit 54, 49

Conradus frater Friderici Ducis Alemanniæ Imp. 111. 81, 4

Conradus Saliquus Rom. Rex 31, 16

Conradus de Leichtenberg Epiſcopus Argentinenſis 23,12,34,5

Conradus Salizburg. Archiepiſc. 84,35

Conſtantinus Rom Imp. 74,27

Conſtantia imperatrix in Sicilia moritur 86, 50

Conſtantienſes M CC. marcas regi Rudolfo dederunt 25,51. Conſtantienſis Epiſcopi mors 11,4

Conſtantinopolis VII. obſeſſa 74, 40

Conventus Imperialis Norimbergæ 60, 33.

Cornua cervi longitudine trium pedũ 13, 44

Cremona rebellis Henrico efficitur 69,22. Guelphos urbe ejiciunt, ib. 23. Cremonæ deditio, ibid. 38. Cremonenſes Henrico Cæſari ſe dedunt 116, 47

Cumani in exercitu Regis Boemiæ 46,7

Cuno de Horburg Comes 85,34

Cunonis de Falckenſtein res apud Moguntinos geſtæ 160, 42. Cuno fit Archiepiſcopus Trevirenſis 161,30

Cunizo textor Senhen vixit CX annis 12, 22

Cunradus Argentinenſis Epiſcop. moritur 87,31

Cunradus de Berenuels magiſter civitatis Baſilienſis 143.7

Cunradus Comes Friburgenſis moritur 99,23. filii ibid.

Cunradinus Sueviæ Dux capite multatus 98, 11

Cunradus Friderici F. Rex eligitur 91, 28. curiam Francofurti præfigit 92, 3. moritur, ibid. 49

Cunradini, Conradi Regis filius, contra Carolum de Sicilia, bellum gerit 93,16. ejus fatum lacrymabile, ib. 21

Curia Pontificia in Galliam tranſlata 111,28

Curienſis Epiſcopus à Regis Rudolfi filio capitur 24,1. moritur 25,10

Curti populi 141,19

Curtracenſe prælium 70,22

Cyprus inſula 131,33

D

Dagebertus Rex 74.16. Francorũ contritor ſeveriſſimus, ib 18. moritur, ib. 47

Decretum imperiale contra pontificias in Cæſarem diras 129, 4

Delphini Viennenſes fratres 130,33 Delphinatus Galliæ feudum ab imperio 153, 42. Regno Galliæ attributus 131. 14

Diadema Imperiale ſoliumque 69,35

Dido Pictavienſis Epiſc. 75,16. exilio damnatur. ibid. 26

Diſſidium inter fratres Bavariæ Duces 61,17.

Dockenburg caſtrũ expugnatur 24.30

Domicellus Joannes Langravius Alſatiæ moritur 166, 12

Dominus de Baldeck nuptias Baſileæ celebrat 23,30

Dominus de Veldentz conſcribit milites contra Dominum de Rapolſtein 25, 20.

Dominus de Girſperc gravibus conditionibus à captivitate liberatur 26,1

Dominus de Hunnavvilr à Columbarienſibus interfectus 26,14

Domina de Horburg ſoror Comitis Friburgenſis moritur 33,18

Dominicani fratres honoribus aucti 98,35

Dornſperg mons 110, 29

Dubis fluvius congelatus 35, 10

Durlacum marchionũ Badenſiũ 15,43

E

Eberhardus Comes de Habſperg 19,31

Eberhardus Wirtenbergicus imperialis præſes Sueviæ 152,8

Ebersheim munſter 175,55

Ebroinus a Francis accuſatur, & in Luxovienſi Burgund. monaſterio recluditur 75,8,9. de Luxovio egreſſus, theſauros regales apprehendit 75, 18 ejus perfidia & inmanitas, ib. 23 24 ab Ermenfrido occiſus ibid. 35

Eccleſia Aquiſgranenſis in honorem B. Mariæ Virginis à Carolo M. fundata 78, 12. a trecentis & ſexaginta Epiſcopis ſolennizata ib. 20.

Eckirch caſtrum in valle Leboriana in Alſatia 14,48

Eccliptis Solis 6,43 8,38

Eduardus Anglus imperialem electionem detrectat 145,46. adverſus Carolum Cæſar renunciatus 143,40. infeſto exercitu Galliam invadit 136 30. cum Cæſare adverſus Gallos fœdus pangit 127, 42. infeſto exercitu Galliam petit 128,12. Tornacenſem

ſem civitatem obſidet, ibidem. 33
Egino Comes Friburgenſis 25,11
Egra civitas prope Boemiam 84,4
Ehingen oppidum juxta Neccarum 107,10
Eliſabethæ Boemæ, viduæ Rudolfi Ducis obitus 112,6
Elſa Alberti Auſtriaci, regis filia Duci Lotaringiæ nubit 18,46
Elſa filia Wenceslai regis Boemiæ Joanni Lucelburgenſi nuptui colloca-tur 114,53
Eltza ſl. 110,15
Engelmarus miles ante caſtrum de-collatur 144. 36
Equi inſignis altitudo 11,14
Erſtein caſtrum 178,45
Ettenheim cœnobium 76,24
Exactionis nova adinventio 148
Expeditio ſecunda in Jeruſalem ſub Conrado Rege Romanorum 85,18

F

Fabula de quodam Alberti Comitis de Hohenberg 107,28. de Rege Ru-dolfo 108,23
Falſarius monetæ coctus in caldario Columbariæ. 12,20
Fames magna 19,49
Farinæ apud Columbarienſes caritas 51,14
Ferrum, aqua 86,15
Flagellantium habitus, ritus & ſuper-ſtitio 149,31. eorum concurſus ab-rogatus 130,27,28
Flandrenſes Dominum de Henigovve & Epiſcopum Trajectenſem capi-unt 16,28. Gallorum jugum de-trectant 65, 13. cum ſuperioribus Germanis amicitiam conjungunt. ibid. 15
Fliſcus Cardinalis 68,48
Florentini contra Henricum VII. Imp. rebelles 65, 22. cum Roberto Si-culo fœdus feriunt, ibid. 28
Forma abſolutionis tautorum Imp. Ludovici defuncti 143,44
Franciæ regni arma, lilia 98, 22. Rex cum Flandrenſibus belligeratur 15, 31. tres Abbates capit, ibid 52. a Pa-pa excommunicatur 35,33. cum Flandrenſibus pacem init. 38,7
Franciſcanorum ordo honoribus inſi-gnibus auctus 98,35
Francofurtum ad Oderam 147,8
Francofurdenſes expenſas à Rege ele-cto petunt 26. 46. Francofurten-ſibus nundinæ ablatæ, ſed mox reſtitutæ 152,9
Friburgum Nuithonum à Rudolfo cinctum 13,50
Friburgum Briſgoiæ à Bertoldo de Ze-ringen conditum 83,47. obſeſſum à Rege Rudolfo 18,16. ad domum Auſtriacam 165, 2. Friburgenſes Bernenſes bello laceſſunt 31,17. fu-giunt, ibid. 20. Friburgenſis urbis periculum 164. 45. Friburgenſe bellum 112, 47
Fridberg obſeſſum 151,23
Fridericus Barbaroſſa Imperator 85,21 Mediolanum capit & deſtruit, ibid. 27
Fridericus Aragonum rex fœdus cum Cæſare init 71,52. Meſſanam Rheginum vaſtat 72,19
Fridericus Dux Auſtriæ filius Alberti regis ad regnum aſpirat 118,51
Fridericus Imp. à Gregorio IX. Papa excommunicatur 6,32
Fridericus Dux Auſtriæ occiditur 6,55
Fridericus Rex in conflictu a Ludovi-co captus 122,17 in caſtro Trauſnit detinetur, ibid. 40. liberatur. 124,8
Fridericus Marchio Miſnenſis rex Rom. declaratus 145,54. 146,1,2. electio-nem ſuam reſignat. ibid 3
Fridericus Dux Alemanniæ, frater Imp. in obſidione Acharon obiit 86, 22
Fridericus Comes Pfirretarum a filio dicto Crimmel occiditur 6, 12
Fridericus I. moritur 86,18
Fridericus II Cæſar curiam Aquiſgra-ni celebrat 80,11. Rudolfi Habſpur-genſis ἀνάδοχος 97,26. contra ipſu Cæſares elect. ibid. 35
Friderici Imp. inter Papam Gregoriũ diſſidium 91,37 excommunicatur, ibid. 42. contra ipſum Henricus Lant-gravius Thuringiæ eligitur 92, 2. moritur, ibid 48
Friſiorum inſignis clades 19,3
Frosbach caſtrum deſtruitur 100,8
Frovvenfeld monaſterium 110,45
Frundesberg caſtrum 146,41
Fuldenſe cœnobium 76,17
Furſtenſtein caſtrum obſeſſum 113,50
Furti aſtuta indagatio 108,53 109,8

G

Galeatius cognomento Bruſatus, ob-ſeſſorum tribunus à Cæſarianis ca-pitur 70,14. perfidiæ pœnas dat, ibid. 15
Gallorum clades ad Creſciacum 136,46
Gansferfeld, capus prope Viennã 40,54
Gargani mons 82,39
Gebehardus Argentinenſis Epiſcopus contra Fridericũ Alemanniæ Imp. bellum gerit 85,1. Ejus mors, ibid 7
Gebhardus de Friburg præpoſitus Ar-gentinenſis 131,45
Geivviler oppidũ ditionis Morbacen-ſis 9,3 a ſuperioris allatiæ 19,53
Genſperg caſtrum reædificatur 29,53
Gemar caſtrum ligneum 26, 24. igne deletur 31,6
Genuenſium claſſis triremium ſeptua-ginta 72,16
Gerardus de Senar Epiſcopus Conſtan-tienſis 121,3
Gerardus de Wippingen Baſil. Epiſco-pus 114 21
Gerardus de Eppenſtein Moguntinus Epiſcopus 110,51
Gerlacus F. Ger. Comitis de Naſſau in Archiepiſc. Mogunt. promotus 137,8
Gertrudis virgo, filia Pipini Ducis Ni-velenſis cœnobij mater 74,38
Gibellini violentia Guidotti Turriti in exilium acti 68,42. Iterum pellun-tur 69,26
Gigantea oſſa inventa 8,7
Gilibertus Corregius Parmæ præſes 70,34
Gilibertus Zantillius vice Comes 68,8
Gines caſtrum obſeſſum 158,27
Girſperg caſtrum 16,33
Girſpergenſes à Rudolfo proſcripti 26,14 ea ſe deduxi, ibid 53
Giſela Caroli magni filia 77,34
Glotterthal infra Friburgum 35,5
Gotfridus de Lauffinberck F. avunculi Rudolfi Habſpurgenſis Regis 27,35
Gotfrid. Com de Habſpurch dominus in Lauffenberg 9,16 moritur, ib. 18
Guidottus Turritus, ſapientia atque o-pibus clarus, Mediolani præſes 68, 40. fœdus atque hoſpitium cum toto Guelphorum genere habuit, ibid. 45 priſcam Maphæi fortunam vindicare molitur 69,5,6. ad Guel-phos confugit ibid 19
Guelfi à Piſanis ſuperantur 118,46
Guelphorum factio in Hetruria ſem-per Teutonicæ felicitati adverſa 68, 20
Guido Namurcæus, Flandri Comitis frater ad Clementem Papam lega-tus, 66,28, ejus mors 70,28
Guldin hæreticus crematus 6,7
Gunthers Schuartzenburgẽſis magna-nimitas & pietas 130,37 Francofur-ti adverſus Carolum Cæſar renun-ciatur, ibid. 54. à civibus Francofur-tenſibus recipitur 151,2
Gontrannus de Girſpert capitur frau-dulenter 17,29
Gutoovv cœnobiũ molierũ juxta Neo burgum Briſgoiæ devaſtatur 10,15
Grando portentoſa, cujus lapides duo-rum vel trium panom magnitudi-nem ſuperabant 13,35
Granos rom. princeps, frater Neronis & Agrippæ, à quo Aquenſes thermæ conſtructæ 78,10
Gregorii Papæ & Cæſaris congreſſus Lauſannæ 12,1 Gregorii mors, ib. 38
Grimoaldus filius Pipini à Francis ca-pitur, carcerique mancipatur 74,54
Grus, miles inſignis, dictus Kranich 203,1, ejus facinus, ibid. 3

H

Habſpurgenſis ſtirpis origo 97,5
Hæredes ditionũ ducũ Zeringiæ 99,18
Hagenoia ab Argentin. obſeſſa 58 10
Hagenoenſes cives villas omnes ci-vium Argentinenſiũ delent 31,46
Hanogogiæ Comes Comitatum Hol-landiæ ſibi uſurpat 60,44
Haigirlochius exaugurationis Adolfi cauſa Romam miſſus 57,30 moritur 58,21
Haiſtulphus Longobardorum rex 77, 12. Carolum M. & Carlomannum Pariſiis reges iungit ibid.
Hammon cur Alexander Macedo di-ctus 64,59
Hannemannus Waldner occiſus 178, 55. 179,1
Hannemannus de Liechtenberg Baro 157,16
Hartmannus filius regis in Rheno ſub-merſus 18,16
Hartmannus ſenior comes de Kiburck filiam comitis de Sabaudia ducit in uxorem 37,40 dignitates ſuas epiſc. Argentinenſi tradit. ib, 43
Hechingen oppidum 141 4
Henricus Dux Bavariæ Rex Rom ele-ctus 83,5. Epiſc. conſtruit ib 7. im-periali benedictione à Benedicto Pa-pa VIII. coronatur, 9 moritur 13
Henricus de Iſena Suevus, & minorita Epiſcopus Baſilienſis 101,37,38 ni-cromanticus, ibid. cum Cæſare Ru-dolfo contra Ottacarum regẽ Boe-miæ proficiſcitur ibid. 47
Henricus Trecenſis Epiſcopus 85,25

Henricus

Henricus Dux Carinthiæ geoer, Wenceslai. & avunculus Alberti 113,27
Henricus Angliæ Rex Adolfo Cæſari triginta millia marcarũ mittit 14,2
Henricus Epiſcopus Baſilienſis in militiam Auſtriacam abit 43,31. eius res geſtæ 101,20,30
Hẽricus de Stahelegge Epiſcopus Argentinenſis 98,39 mors 86,9
Hẽricus Flandroꝛũ Comitis filius 71,5
Henricus Auſtriacus in Lõgobardiam miſſus 121,43
Henricus Frauvvenlob 108,20. mors & ſepultura ibid 23
Henricus Lanigravius Turingiæ in Regẽ rom. electus 8,51. moritur ib.55
Henricus Flander magiſter equitũ Cæſaris Piſanum agrum devaſtat 72,9
Henricus VI. rom rex 86,17
Henricus Comes a Virnenberg Archiepiſcopus Moguntinus 127,16. Cæſari lavens ufficio privatus 135,6,7
Henricus Lutzelburgenſis rom. rex Francofurti electus 114,23. Aquiſgrani coronatus ibi.25 eius in Italiam expeditio 116,13. Romam venit 117,33. Laterani honorifice recipitur ibid.35 ipſi in ſynaxi toxicũ miſcetur 118,36 Piſis honorifice ſepelitur ibid.40
Hẽricus Gurtelknopf Archiepiſcopus Moguntinus moritur 43,20
Henricus de Blanckenberg 117,45
Henrici Schorlini facinus 103 15
Hẽricus de Thun Epiſcopus Baſilienſis moritur 6,14
Henricus Friderici II. filius, rex 89,38, moritur 91,6
Henrici VII. electio 66,13. quæ à Pontifice comprobatur ibid. 26. Aquiſgrani coronatur, ibid. 40. Italicã expeditionem indicit 68,12, eius ærarium virtute magis quam nummis inſtructius ibid. 33. Lauſanna in Italiam movet ibid.34. per biennium Aſtæ moratur ibid. 39. Mediolani coronatur ibid 52. per Longobardiam præſides cõſtituit 70,33 Genuam pervenit, 70,44 Piſas advehitur ibid 53. ei inſidiæ tendũtur 71,10. Romam contendit ibid. 18. Urſinos vert. 10 fugat ib.21. eius Auguſtalis inauguratio ib 38. roma diſcedit ibid 34. Peruſinum agrũ devaſtat ibid.46. Apulum hoſtẽ bello perſequitur 72,12. Piſis decedit ibid 18. Bonoconventi moritur ibid. 26. fortitudo ibid. 30
Heraclius rom Imp. 74,27
Herbipolenſis Epiſcopus urbem obſidione premit 163,2
Herckheim ad Illam 36,20
Hercken 23,55
Herlisheim oppidum Alſatiæ capitur 165,1
Hermaphroditus natus in valle Keiſersberg 47,42
Herthen caſtellum 53,33
Hertẽberg caſtrum prope Herrenter, evertitur 38,37
Hetruſcarũ urbiũ fœdus adverſus Hẽricum Imp. 70,12
Hildericus rex cũ uxore ſua prægnante perimitur 73,18
Hildegardis Caroli M. conjunx 77,38 mors 80,82
Hiems mire calida 24,47,86,2
Hieroſolyma capta 25,29
Hildebrandus dapifer à Bappenheim fraudulenter occiditur 31,23,58,33
Hinderlappen in Helvetia 11,9
Hohenac caſtrum 15,18 23,50. 106,37
Hohenburg monaſteriũ Alſatiæ 53. 21 combuſtum 57 22. Hohenbergenſis familia 106,30
Hohenſteinius Alſatiæ Præſes 19,37
Holandiæ Comes Wilhelmus reverſus à Pruſsia Trajectũ inferius obſidet 131,16. Hollandiæ comitatus ad Imperatricem devolvitur 135,54
Honorius Papa moritur 22,22
Horburg Alſatiæ caſtrum deſtruitur 85,28. venditur 168,30. ad Argentinenſem Eccleſiam revocatum 171, 31.31. Horburgenſes Domini cognato ſuo reconciliantur 14,41
Hugeshofen monaſterium S. Benedicti 106,9 Hugo de Bucheck Romæ ab Henrico Cæſare relictus 118,5, eius fortia facta 167,12
Humbertus Delphini 141,19
Huſeren prope Pfaffenheim in Alſatia 7,13

I

Iacobus Muller miles 15,10
Iacobus Epiſcopus Caturcenſis in Papam eligitur, vocaturq; Ioannes vigeſimus ſecundus 120,4
Ieruſalem à gente Francorum, & a Godefrido Duce capitur 83,53
Imperii urbes in fidelitate Ludovici conſtantes 139,5 Imperii ordinum ad Pontificem literæ 134,35
Innocentius Papa Lugduni moritur 6, 49. ei ſuccedit Honorius 89,32
Interdictum Eccleſiaſticum Colmariæ 16,45
Inundationes 165,15
Iuannes miles de Lanſere à ſervis occiditur 9,52
Ioanna Papa 82,2
Ioannes miles filius Sifridi Sculteti Columbarienſis interficitur 30,21
Ioannes Lichtenbergius advocatus Alſatiæ 32,30
Ioannes de Wiſſenburc ordinis fratrũ Prædicatorum 23,36
Ioannes Roſſelman Waltheri filius 47,28 Columbarienſes prodit 48, 2. in vas vacuum ſe abſcõdit, & Columbariam clam ingreditur ibid.5
Ioannes Toletanus aſtronomus 85,45 homines metu p ividos reddit ib.50
Ioannes XXII. Pontifex 72,6. eius deceſſus 125,18
Ioannes Dux Auſtriæ capitali odio in patruum accenſus 113,14. Ioannis Ducis Auſtriæ percuſſoris Alberti Regis mors 117,17
Ioannis Bohemiæ Regis profectio Italica 122,50. liberi 125,7
Ioannes Sen nepos Epiſcopi Argentinẽſis fit Præſul Baſil.173,2. nepos archiepiſcopi Moguntini 168,21, moritur ibid. 39
Ioannes Valeſius Rex Galliæ 154,48
Ioan de Lichtenberg adminiſtrator Trevetenſis 153,48
Ioannes Windtloch Epiſcopus Conſtantienſis 162
Irene Conſtantini VI. mater Græcorũ Imperatrix 80,32
Ita Marchioniſſa de Monteſerrato 84, 37
Italica ſocietas 163,35
Iubilæi promulgatio 38,20,170,11
Iudæi Anglia expulſi 15,47. de libertate ſua exulant, 89,51 pueros necant 91,4 veneficiis inſimulati 147,45. cremati 177,53 178,30. Iudæorum perſecutio 177,31 in Germania cremati 148,8 Baſileæ, ibid 14. Spiræ, ibid.18. Wormatiæ, ibid. 26. Oppenheimii ibid Argentinæ ibid. Heidelbergæ. 149,1. Francofurti ib. 6. Moguntiæ. ibid. 7
Iuditha filia Henrici Ducis Noricorũ 84,10
Iurationes 84,24

K

Kalis civitas obſeſſa ab Anglis 137,23. 142,45
Kãmerouvver ingenui Boemiæ 141,12
Keiſersberg oppidum obſeſſum 127,3
Kentzinga oppidum 58,29
Kiborgum Briſgoiæ 99,12
Kochersberg caſtrum 172,36
Konigsfeld cœnobiũ Ergoiæ 114,30

L

Ladenberg oppidũ ad Neccarũ 152,9
Landeck caſtrum obſidetur 32,15
Landtgraviorum priſca ſtirps Alſatiæ deficit 166,11
Landsperg caſtrum obſidetur 18,29
Lapidea arca invenea 80,35
Laudanenſe colloquium inter Regem Boemiæ & Ducem Auſtriæ 170,32
Laurentii Tribuni contra Papam inſolẽtia 142,23. vide Nicol. Laurẽtii.
Leberthal 175,36
Lechfi juxta Auguſtam 119,29
Lemannus il. 84,19
Leo Papa oculis captus, & lingua præciſa ad Carolum M ducitur 27,34, ſedi ſuæ reſtituitur. ibid.
Leodegarius Auguſtudonenſis Epiſcopus 73,10 interimitur ibid 26
Leodienſe bellum 140,18. Leodienſis Epiſcopus contra cives ſuos infeliciſſime dimicat 136,8. occumbit. 71, 26
Leonhardi cœnobium Baſileæ reformatur 13,23
Lieſtal oppidum 113,31
Lithuaniæ Rex fratres Teutonicos in Pruſſia & Livonia infeſtat 121,16
Lituaniæ Regis fratres ne morerentur de Chriſtianorum manibus, cingulo ſe de arboribus ſuſpendũt 149, 6.7. Lituani in Polonia eſuli 159, 23 Pruſſiam populantur 161,38 Lituanorum clades 144,53
Lotaringiæ Dux à comite Geminipontis victus 12,24
Lotharius Dux Saxonum in Regẽ eligitur 84,49, in Lateranẽſi monaſterio ab Innocentio Papa Romæ conſecratur ibid.50, moritur, cui Conradus tertius ſuccedit 85,4
Lucas de Mediolano moritur 151,31
Lucebuigia olim Treviiorum portio 63,34 Ducatus dignitatis inſignibus exornata ab Henrico VII. Imp. ibid 35
Lucelburgẽſis regionis Chorographia 63,24.31.36.38.40
Lucerna Rudolfo emta 35,58
Lucius in cellario inventus 34,23
Ludovicus de Honberg Comes à Bernenſib. occiſus 24,16.90,49.104,11

Q 4 Ludo-

Ludovicus Cæſar piorum communione motus 123,32. oppidum Lupoldi BurggoWe obſidet, ibid. 50. in Italiam movet ib. 15. coronatur ib. 23. pontificias diras deprecatur 126, 6 Regi Boemo pignoratitia Alſatiæ oppida eripit 127,4. reconciliatus Eduardo Regi Anglorum 128, 40. inferiori Bavaria potitur 119, 20 à Pontifice contumaciæ damnatus 133,28. Ludovici Cæſaris execrationes à Clemente Papa repetitæ 134, 55. Caroli fautores perſequitur 145, 2. iuxta Monacũ paralyſi percuſſus, moritur 141,27
Ludolfus Comes Froburgenſis cedit bonis 11,19
Ludovicus Comes Turingiæ iter trāſmarinum arripit 6,2
Ludovicus Baſilieſis Epiſc. Romæ deponitur 85,37
Ludovicus iunior, dictus Romanus Marchio Brandenburgenſis 156,42
Ludovicus & Fridericus in diſcordia Cæſares electi 119.15
Luboldus fratrem Fridericũ arte magica è vinculis eximere conatur 123, 9.10,10,15. Spiram obſidet 124 15
Luſus equeſtris Hagenoiæ 27,31. ad aquas Helveticas 120,17
Lutetia 65, 10
Luterpurg oppidum 21,38
Luthericus maior domus palatii conſtituitur 75,10
Ludoldus de Neufchaſtel Epiſc. Baſilienſis moritur 6,7
Lutzelburgenſis Ducatus 161,45

M

Maccaranæ balneæ 72,25
M. Fridanck medicus 151,24
M. Wigkerus protonotarius Archiepiſcopi Treverenſis 133,9
M. Rudigerus de Consheim, præpoſitus Columbarienſis 15,29
Manegoldus de Lutenbach 83,41
Manus petiuti in Hadſtat invēta 25,44
Mantuanus Apoſtolicæ ſedis legatus 85,43
Maphæi Vicecomitis Mediolani calliditas 69,10
Marbach cœnobiũ ſuperioris Alſatiæ 83,40
in Marchia Brandeburgenſi bellum à veteratore excitatum 146.50
Marggravii de Miſsen mors 26,22
Marmotinus nummus 106,14
Marquardus de Randecke præpoſitus Babenbergenſis 142,13
Marſiliæ Epiſcopus cum toto Capitulo peſte moritur 177,16
Martelli Caroli Siciliæ Regis obitus 67,56
Mathias Bucheck Archiepiſcopus Moguntinus 121,13. Spiræ honorifice ſuſcipitur ibi 17. Lantgravium Haſſiæ bello perſequitur 168,9
Mediolanenſes Patriarchã interficiunt 18 16 in Henricum Cæſarem conſpirant 126,27. Principes Mediolanenſes Imperii miniſtri 163,36
Meilan villa Turicenſium 162,35
Melan Alſatiæ finibus pluit 19,44
Meluſina de Lucelburgenſi familia 63, 53 quibus in locis orta 64,21. in quarundam familiarum inſignibus 64,23
Melyſina fœmina octavo quoque die pube tenus in anguem commutari ſolita 63,47
Merovingorum regum extrema ignavia 76,40
Metis Imperialis curia celebrata 164, 20. Metenſis Epiſcopus contra Barrenſem Comitem 22,43. capit Dominos de Luningen 24,39 Metenſis & Argentinenſis Epiſcopi Ducem Lotaringiæ impugnant 14,7. moritur 26,35
Meſsina civitas 86,29
Milites Stelliferi Baſilea expulſi 9,36
Milo de Angularijs Dux moritur 80,8
Minera auri Heidelbergæ invēta 27,37
Minoritæ Seckingenſibus monialibus inſidiantur 17,10
Miſnia bello petita 28,54
Mogũtinæ provinciæ Epiſcopi pro Ludovico apud Pontificem intercedũt 132,16 Moguntini Archiepiſcopi repentina mors 132,43 de Moguntino Archiepiſcopatu contentio 139,45
Monachi duo in aere viſi pugnantes 28,23
Monaſterium Baſilienſe combuſtum 7,45. Monaſterium S Petri in Nigra ſilva 83 51. Monaſterium Novum caſtrum in fundo Renaldi Comitis de Lutzelnburg conſtructum 84,52. Monaſterium Grandis vallis comburitur 9,40
Moneta nova Rapolſteinica 26,16
Monialis in RorWilre uno die tres pueros peperit, & quarto die quartũ puerũ prioribus addebat 13,4
Mons Catinus 111,45. Mons Caſſinus 77,6. Mons Jovis 84,24. Mons Beligardi à Rudolfo obſeſſus 23, 40. Mons apertus 72,21. Mons transferens ſe per dimidium miliare à loco proprio 177,4
Montisfortis Comes capit Epiſcopum Baſilienſem 26,31
Morganticum ius 111,42.113,54
Mos ungendi Reges 77,48
Moſella fl. ab Antonio Burdegalenſi celebratus 63,38
Mulberg nobile caſtrum obſidetur 92, 19
Mulhuſium à præſide Alſatiæ occupatum 144.40
Mures frumenta devaſtant 9.45
Munckler caſtrum expugnatum 156,7
Murten oppidum ad Imperium retractum 104,6
Mylan caſtrum 19,1 .*vide* Meilan.

N

Nanus tripedialis, nomine Ritter Conrad 19,40
Nebelring factio nobilium 24,44
Neccarus ſanguineus propter occiſionem equorum 120,16
Nellenburg caſtrum obſidetur 27,9
Neoburgum ad Rhenum 39,54 inter Neoburgenſes ad Rhenum & Henricum oppidi Dominum bellum 99 55
Neoſtadium Palatinorum deſtructum 152.42
Nicolaus Papa dictus Caietanus 14,23
Nicolaus IV. Papa 23, 28. Roma pellitur 24.33
Nicolaus Laurentii per Clementē Papam captus ab Innocentio Papa dimittitur 156,5. tribunus Rom. Pragæ vinctus Papæ traditur 157,35. à Romanis occiſus 163,18
Nicolaus Pratenſis Pontificis conſiliarius 66,5. ingenio ad ſubita quæque dexterrimo, ibid. 6. eius de Galli conatib. extinguendis conſiliũ ib. 46
Nidermünſter 16,23
Nix prodigioſa 18,4
Noribergæ ſitus 42,23. Imperii conventus habetur 32,21.50,32
Nova civitas ſeu Neuſtat, urbs Auſtriæ aſtu capta 42,30
Novum caſtrum 42.37
Nugaroria expeditio 88.24
Nundinæ Francofurtenſes 152,27

O

Obrendorf 141,3
Ochſenſtein caſtrum 19,41
Odilia Illuſtris virgo nata cęca, in ſacro fonte viſum recipit 75,33
Odoacer Rex Torcilingorum 81,32
Odokarus a Theodorico captus & interemtus 82,4
Olſperg monaſterium 29,10 in Olſperc ordinis Ciſterciēſis ſoror extitit quæ ſine potu undecim annis permanſit 12,38
Onolzvveier prope Waldenburgum ſub luta monte 29.12
Opicinus Spinula ab exilio revocat 70,47. eius cudendæ monetæ ab Henrico Imp. traditum 72,3
Opifices ſerici texendi gnari à Rogerio Siciliæ Rege ex Græcia in Italiã traducti 85,14
Origo dynaſtarũ à Furſtenberg 99,22
Ortinberg caſtrum 27,34
Othmarsheim caſtrum igne deletur 10,13
Otto de Ochſenſtein 26,13. advocatus Alſatiæ à Rudolfo conſtituitur 48.17. mortuo Kuſſenbergio marito ſororis de Habſpurg, eam in matrimonium ducit 99.1
Otto primus Imp. regales nuptias cum Adelheide Rudolfi Regis filia Papiæ celebrat 81,26. eius res geſtæ ibid. 33,26,38. Papam conſtituit ibid. 39. Romam obſidet ibid. 40. moritur & Aquis ſepelitur 83,4
Otto II. cognomento Mirabilis 82,31. in montem Gargani proficiſcitur ibid. 40 moritur, ibid. 50
Otto Cæſar excommunicatur 88,15. Thuringiæ bellum infert ibid 18. moritur 80,55
Otto Dux Auſtriæ concedit in partes Ludovici Bavari 171,8
Otto Argentinenſis Epiſcopus ſchiſmaticus moritur 84,3
Otto Comes Pictaviæ ab una parte Principum in Regem Rom. eligitur Coloniæque ungitur 85,34
Otto de Grandiſone in Epiſcopum Baſilienſem promotus 113,3. eius audax conſilium ibid 42
Ottocari uxoris ſomnium 41,3
Ottocarus Regis Boemiæ filius curiã celebrat, qualem nunquam aliquis Regum nec Aſſyrius, nec Salomon creditur celebraſſe 30,27. propriis armis ſpoliatur 46,24 interficitur ibid 26. Ottocari filius à Rudolfo in generum adſciſcitur 47,6. de feudis à Rudolfo Habſpurgenſi inveſtitur 101,7 Rudolfo bellum infert ib. 47
Ottocarus naſcitur 41,5. Boemiæ regnum occupat ibid 14. contra Rudolfum

dolſum de Habſpurch ſe munit ib. 35. Auſtria cedit 42, 30. juſiurandi fidem mutat ibid. 46
Palatinus de Witelſpach occiſus 87, 42
Palatinus Carolo Cæſari reconciliatus 152, 16
Papalis curia ſimoniæ nomine diffamata 133, 6
Parmēſes obſeſſi liberātur 6, 3. Guelphos urbe pellunt 69, 23
Paſcatinus Bonopoſco Mātuæ Præſes 70, 35
Paſquillus palatio Papæ affixus 156, 12
Patavini Cæſari ſe dedunt 69, 31 Patavienſis conventus 146, 26
Paterniacū Sabaudiæ Comitis oppidū obſeſſum à Rudolfo Rege 19, 14
Percuſſorum Alberti Cæſaris fata 114, 33, 34, 36, 40
Perſarum motus 89, 46
Perſepolis 82, 21
Peruſinus ager vaſtatus 71, 47
Peſtis ſævisſima 147, 30. peſtis in Anglia & Frācia graſſatur 145, 15. 177, 12
Petragoricenſis Cardinalis 130, 16
Petrus de Tarantaſio ordinis Prædicatorū, Archiepiſcopus Lugdunenſis, in Papam eligitur 12, 13
Petrus Rex Arragonum 19, 16. Cunradini proavunculus Carolo Martello cum exercitu fugato Siciliæ regnū occupat 98, 14. moritur 21, 24
Petrus Sabaudus ſenator Urbis in vincula coniicitur 71, 15
Petrus de Aſphelt medicus, Epiſcopus Baſilienſis 113, 16.
Petrus de Corbano Antipapa creatus 124, 33
Petrus Rogerii, ordinis S. Benedicti, Cardinalis in Papā eligitur, Clemēsque VI. vocatus 132, 45. ejus indigna poſtulata Ludovico Cæſari propoſita 133, 40. capita reconciliationis dictata Imperii decreto repudiantur 134, 6
Petrus Reich, Epiſcopus Baſ. 21; 45. præpoſitus Argen. 101, 42. mors 104. 23
Petterlingen oppidum verſus Lauſannā obſidetur 104, 5
Philippi Galliæ Regis in Pōtificē Bonifacium octavum odium 64, 39. à Papa excommunicatur. 65, 10. Pontifici inſidias ſtruit ib. 20. a Clemēte V. cenſuris exolvitur ib. 47. Viennæ conventum celebrat 66, 14. Avinionem in Roberti Regis Provinciam ſe confert. ib 17. Imperio inhiat 66, 27. illuſum ſe à Clemēte animadvertit, domumq; irritus ſpei repetiit 67, 20. 21. ejus ad novum Pontificem legatio 125, 53. alia legatio è conventu Spir. 127, 33
Philippus Dux Sueviæ Francofurti ab una parte Principum in Regē Rom. electus 86, 32. Aquiſgranum obſidet ib. 34. Epiſcopo Argent. infeſtus 86, 52. Coloniam obſidet 87, 26. ſcelerate interemtus ibid. 45
Phirretarum Comes capit Abbatē de Luxovio 15, 8. ipſe à Domino de Rotelheim capitur 32, 53. deſcendit cū multitudine bellatorū, ad Regē 30, 35. clauſtrum S. crucis deſtruxit 31, 43
Pinguia obſeſſa 112, 45. expugnatur ibid. 46
Pipinus Angiſi filius aciē cōtra Thedericum & Berecharium dirigit 75, 41, 42. ejus res geſtæ ib. 45 mors ib. 49
Pipinus Dux Dagoberti regis conſiliarius 74, 22. maior domus Rex Frāc. 76, 34 ex præfecto palatii Rex conſtitutus 77, 7. eius obitus ibid. 21. 80 28
Piſani Henricō VII. Imp. donū aureorum millia XL. mittunt 68, 31
Pœnitentium mulierum collegia inſtituta 35, 36
Pourretrutum obſeſſum 19, 1. ad Eccleſiam Baſil. revocarum 103, 25
Pragenſis Epiſcopus Archiepiſcopali dignitate donatūr 155, 35
Prædicatores in Weiſſenburg 23, 34
Prælium atrox inter Rudolfum Cæſarē & Otrocarū Regē Boemiæ 46, 26
Præſides Imperiales ab utraq; Rheni parte 26, 51
Proditores etiam hoſtibus inviſi 54, 32
Progenies filiarū Rudolfi Regis 105, 24
Pſitaci Baſilienſes Stelliferos expellūt 100, 17
Pſeudomagus in Urania 13, 46
Puer duobus capitibus in Seleciſtat natus 30, 26. puer natus habens quatuor dentes 23, 44 puer inter lupos nutritus 27, 23
Puella octo annorū puerū peperit 13, 53
Pugna auff der Hard 90, 22 prope Pourretrutū 22, 37. in lacu Tigurino 162, 51
Pulliculus quatuor pullos habēs ex ovo gallinæ 9, 7

R

Ramſtein caſtrum prope Seleſtadium 27, 50 35, 26
Inter Rapolſteinium & Colmariā inimicitiæ 16, 53. Rapolſteinius & Horburgenſis inter ſe diſsidēt 22, 28. villā Turckheim prædatur 50, 44. à captivitate Regis Rō. liberatus 29, 45
Ratholdus Veronēſis Epiſcopus 80, 40
de Ratſamhauſen equeſtris familia apud Alſatas 47, 53
Rayterandus Gotho in Pōtificē eligitur, eiq; nomen Clementis V. imponitur 65, 29. Lugduni inauguratus ib. 45. Henricū VII. Imp. à cenſuris Bonifacii exoluit ibid. 47
Reichenſtein in Alſatia prope Reichenweier 9, 2
Reinecke oppidum Argent. Epiſcopi à Wirtembergicis occupatur 172, 24
Reinhard. Comes de Mūpelgart 19, 30
Reinſperg caſtrum obſidetur 33, 53
Renata Ludov. Gall. Regis filia 64, 30
Retia nova prope Conſtantiā inventa (14, 5
Rhegium civitas 72, 20
Rhenus quater ante nativitatem Domini inundavit 25, 25. Argentinæ clauditur 155, 45. omnes pontes deſtruxit 8, 55 Rheni pontium ſtructura 19, 14. ingens inundatio 34, 20
Rhenenſe fœdus 160, 20
Ricardus Lunenſis Comes 71, 11
Ricardus Anglus Dux Cornubiæ Conrado Friderici F. oppoſitus 92, 51. à Principibus Alemāniæ deſeritur 93, 2. per aliam viam in Angliam revertitur ibid. 4. jaculo vulneratus moritur 97, 40
Richarda Imperatrix adulterii cum Liint Wardo Vercellenſi Epiſcopo accuſata 81, 12. virginē ſe probat ib. 13
Richen Wiler oppidum 26, 18
Richenberg caſtrum obſeſſum 123, 5
Rinfelda oppidum Imperiale 158, 29
Rinfeldenſes Rudolfō Imp. xenia mittunt 40, 23
Robertus Siciliæ Rex 67, 55. Romandiolæ Comes à Clemēte factus 68, 8. majeſtatis reus 72, 4
Rodolfus de Habſpurg ab Urbe Roma traxit originem 95, 2. *vide* Rudolphus
Rogerius Siciliæ Rex claſſes in Frāciā deſtinat 85, 10
Roma à quo, & quando condita 78, 4 capta primū à Gallis, Duce Brenno 81, 45. ſecundo ſub Alarico Rege Gothorum 81, 50. tertio à Gēſerico Rege Africæ ibid. 51 quarto ab Odazare Rege Torcilingorum & Rugorum ibid. 52. ſub Juſtiniano Imp. à *Totila* Rege Gothorum quintō capta 82, 9. ſexto ab Ottone M. Imp. ibid. 15. Roma toties capta, nec tamen deleta ibidem, 22. penuria magna afflicta 82, 11, 12. Romæ generalis ſynodus celebrata, præſide Papa Innocentio 89, 13. Romani Leonem Papam expellunt 81, 38. Romanorum regnum XXIII. annis vacat 93, 3
Roſſelmannus è fuga retractus 52, 33 perfidiæ pœnas dat ibid. 42. *vide* Waltherus Roſſel.
Rotenburgi ad Neccarum luſus equeſtris 144, 23
Rot Wilenſis civitas exuritur 24, 19 28, 6
Rudolfus Habſpurgenſis de progenie Ducis Zeringiæ natus 37, 13. eius Proſopographia, ibid 23. & ante Reginam dignitatem res geſtæ 37, 10, 20 30 38, 1, 10 20, 30. caſtrum Tuffenſtein obſedit, & funditus deſtruxit 9, 49 Baſileam obſidet 10, 32. cum civibus Colmarienſibus caſtrum *Reichenſtein* expugnat 9, 1. à Nobilibus Boemiæ exercitus 41, 45. ad occupandas Imperii terras proficiſcitur 42, 3. inter ipſum & Otocarum Reges pācis articuli 44, 18 auxilia corrogat 45, 8 fortunam prælio tentandam ſtatuit ibid. 48. litem cum Abbate S. Galli habet 98, 41. amici inter ſe fiunt ib. 46. Rudolfi ſororii ib. 55. cum Stelliferis & eorum fautoribus juxta capellam Binningen Baſileam obſidet 100, 19. Rom. Rex electus ib. 35. ejus liberi, eorumque progenies 100, 49 *Petterlingen* oppidū obſidet 104, 6 Burgūdos bello petit pro Epiſcopō Baſil. 104, 23. liberorum ejus enumeratio 105, 1, 10, 36. in Regem eligitur Rom. 10, 40. Baſil. honorificē recipitur ib. 50. Rud. Regis quædam acta apud Mogun 47, 34 carbonib. à piſtrice perfuſus ib. 49. eius conjunx moritur 47, 27. exenteratur ib. Baſil. ſepelitur ib. 33 Rud. Regis obitus 109. 21 Epitaphium ib. 24
Rudolfus Argentinenſis Epiſc. Romæ deponitur 85, 37
Rudolfus de Rhein eques Baſil. 102, 14
Rudolfus de Warle unus ex Cæſ. Alberti percuſſorum, fractis dorſo & membris in rotam ponitur 114, 51

inter

interRudolfumComitē & Epiſcopū Baſil. Henricum belli cauſſæ 38,24
Rudolfus Montfortius Epiſcopus Conſtantienſis 121,20
Rudolfus Dux Alſatiæ Cæſaris filius moritur 25,6
Rudrudis Caroli M. filia 77, 32. ejus mors 80,31
Rulaſſingē famulus Rudolfi de Wart in rota, membris fractis, ponitur 114,44
Rupertus Apulus à Cæſare hoſtis declaratus 115,18
Rufa ✝ 114,21
Ruſticus nuda manu candens ferrum portans 14,44

S

Sacconium oppidū ad Rhenum igne fortuito conſumitur 10, 9. 18, 40
Sacerdos publice Baſileæ caſtratus 30,2
S. Amerinus inter montana Voſagi 7, 32
S. Arbogaſtus pontificum Argentinenſium ſanctiſsimus 165, 36. filiū Dageberti à morte ſuſcitavit 74, 44
S. Blaſii cœnobium in Nigra ſylva 15, 30.
S. Bonifacius primus Archiepiſc. Moguntinenſis 76,14
Sancta crux oppidum 56, 42, deſtruitur 7,10
S. Dionyſii monaſterium 104,18
S. Eliſabetha Comitiſſa Thuringiæ moritur 91,2
S. Florentius filiam Dagoberti Regis à dæmonio vexatam liberat 74,45
S. Florentii corpus 169,20
S. Fridolinus 38, 42. ejus reliquiæ ibid. 48 Comiti de Habſpurg committuntur 39,11
S. Hippolytus Alſatiæ oppidum 22, 19 124,10
S. Immerii vallis 103, 32
S. Marci corpus 80,40
S. Oſualdus Rex contra Pendanum regem pugnans occumbit 74,19
S. Othmarus, ſancti Galli primus Abbas 77,14 moritur ib.19
S. Pirminius in Augia Inſula ſerpentes fugat 76,22
S. Udalricus Auguſtæ Epiſcopus 81,20
S. Willebrordus 75,33
Sapientia & ſtrenuitas divitiis præferenda 100,24
Sarra Columnius Dux Gallicæ multitudinis Pontificē Anaginæ capit, liberæq; cuſtodiæ tradit 65, 20. ab oppidanis triduo elapſo eximitur ib. 23 Romæ moritur ibid. 25
Sarraceni Conſtantinopolim obſident 76,11, in Hiſpania à Carolo Magno victi 79.29
Scherweiler caſtrum 27,45
Schloſsberg caſtrum 103,33
Schuttern oppidum crematur 171, 58
Schwarzenburg caſtrum 52,34
Scipio Africanus 62,10
Scomma in Archiepiſcopū Franciſcanum jactum 103,50
Seditio plebis Colmarienſis contra primores urbē detinētes 53,52,53,54
Schlſe cœnobium conſtructum ſuper litus Rheni ab Adelheide Imperatrice 82,34 Selehſtadiēſibus fruſtra inſidiæ poſitæ 175,58
Seltz, oppidum Imperiale 122,45
Senſius mons 68,15
Sermersheim oppidū Alſatiæ deſtruitur 109,50
Serpentes pluit qui Waſſerkalb vocatur 34,16
Sexus in homine mutatus 34,27
Siciliæ regnū ad Gallos trāslatū 98,2
Sidonius Cōſtātiēſis Epiſcopus 77,58
Sigebertus Rex Auſtriæ Dageberti filius 74,50
Sigiſmundus Rex Burgundiæ 75,28
Suzenkilch caſtrū deſtruitur 10,14
Soldanus Babyloniæ Accon & Hieruſalem 25,27
de Sole Patritii Baſilienſes 36,6
Solodorum obſeſſum 119,43
Sorores Pœnitentes fratribus Prædic. committuntur regendum 22,19
Sougerē caſtrum antiquum ad Birſam 101,28
Spiræ cives clericos urbe pellunt 14,6 conventus Imperialis 115,9. Spirenſis conventus cauſſa Ludovici Imperatoris 174,28
Stamheim Sculterus in Columbaria conſtitutus 48,29. (179,2
Stauffenberg caſtrū eversum 170,17
Stemmatis diligētiſsima cura fuit veteribus 64,26
Stephanus Papa 77,8
Stephanus de Columna 117,28
Stochilinus, qui ſe dicebat eſſe Conradinum filium Conradi, Baſileæ decollatur 9,10
Suevia Provincia à Zemannia fluvio Alemānia dicta 84,10 Sueviæ urbes Carolum Regem agnoſcūt 144,30 Suevicum fœdus Cæſaris Caroli auctoritate unitum 159,46. Suevorum privilegium in ineundo conflictu 162,40,42
Sultzbach caſtellum in Alſatia 12,17
Supplicationes peſtis cauſſa 30,7
Symmachus Patritius 82,7

T

Tartari Ungariam tribus annis devaſtant 6,40
Teja ſt Hiſpaniæ 79,42
Terræmotus 6,38 24,40. 29,27,176, 53. terræmotus magnus in Carinthia 147,24
Teutonica domus in Suotheim 56,41
Theobaldus Comes in Pfirt, præfectus Cæſareus Alſatiæ 54,38,113,10. ejus caſtra 104,40
Theodoricus Italiæ Zenoni cum Gothis militat 82,3
Theodoſius Rom. Imperator 74,27
Thregandus Treverēſis archiepiſ. 80, 42. Eccleſiaſtica dignitate privatus à Papa ibid. 50
Thuricēſes MD. marcas Regi Rudolfo dant 25,50
Tigurum ab Alberto Auſtrio obſeſſum 158,31, denuo obſeſſum 159,18 tertio obſeſſum 162,24 Tigurinorum nox feralis 155, 26. Tigurum conflagrat 21,52
Tirolis Comitatus ad Brandeburgicū Cæſaris filium 159,53
Tonitrua Calē Februarii audita 25,38
Totila Rex Gothorū ſub Iuſtiniano Romam obſidione cingit 82,10 capit ib.13. interficitur ib.15
Trybock inſtrumentū bellicum 88,23
Tuffenſtein, caſtrum 9,44
Tuffenſteinius Baro fraudulenter a familiaribus ſuis interficitur 37,30
Tumba S. Otiliæ in Hohēberg 161,49
Turckheim 36, 12. 29, 31
Turegum nobiliſsimum Sueviæ oppidum 84, 17

V

Valckenſtein caſtrum 114,38
Valentinianus III. noviſsimus Auguſtorum in Urbe Roma 77,2
Vallis S Gregorii à Comite Rudolfo devaſtatur 10,34
Vaſconicus mos 68,7
Vaſgoia 108,5
Vdalricus Comes Pfirtetarum moritur 121, 25
Veneti Ducem ſuum decollāt 164, 12
Vicentia capta 69, 10
Vienna a Rudolfo obſeſſa 42, 47, in poteſtatem Rudolfi concedit 44,10 Viennenſe concilium contra Henricum Cæſarem à Clemente V. Papa 112,54 villa Viēnenſis Galliæ, 131,6
Vini copia 6,28, 160,14
Virgo hæreſin ſpargens crematur 23,33
Viridarium S. Petri Baſileæ 14,18
Vlricus Comes de Pfirreto moritur 11,42
Vlrici Comitis Neocomenſis ſoboles ad lacum ſeu Iuram montem 99,48
Vlricus Epiſcopus Curienſis 131, 15
Vlricus de Lentzburg monachus, fit Epiſcopus Curienſis 165,28
Vnctio & coronatio Imperialis 112, 53
Vnderlinden cœnobium 7,37
Vngariæ Rex Chriſtianam uxorem repudiat 17, 39
Vō Hauß ingēui Alſatæ 36,23,144,45 Vrbes ad Rhenū Cæſari denuo jurāt 19,24
Vrbis vallis 50, 43
Vrſanbergum Toggiorum demoliū 38,9
Vvanus dynaſta Ungariæ ſupplicio afficitur 102,44

W

Waldeck caſtra in Suevia demolita 19,34
Waldemarus Marchio Brandeburgenſis 111, 47
Waldshut oppidum 57, 34, 58, 23
Waldner ingenui Alſatiæ 155, 39
Waldrada ſoror Guntheri Coloniēſis Archiepiſcopi 80,47
Walramus frater Hērici VII. Imp. in obſidenda Brixia, ictu ſagittæ percuſſus, interit 70,59
Walramus de Lutzelberg miles egregius 116, 16
Walramus de Veldentz Epiſcopus Spirenſis 168, 38
de Walſee Dominorum incrementa 103,15
Waltherus de Geroltſeke Epiſcopus Argentinenſis moritur 8,15
Waltherus Dominus de Horburg 111, 50.2 ſuis conſanguineis fraudulenter interficitur 7,48
Walther Roſſelmanni Sculteti Colmarienſis parentes & incrementa 47 47 mortuo Rege Rudolfo Sculteti officium per violentiam occupat 48 36. Dominum de Hunne Wilre ſine occaſione & cauſſa interficit. ibid. 38 milites de Nortgaſſen, Iltzich & Dominū Ruſlariū civitate exire cōpulit ib. 39. Columbariam Anshelmo de Rapolſtein tradidit. 48,40. ab officio ſuo removetur 648. 28 capitur 110, 4
Warantu maior domus à Theoderico conſtituitur 75,16

Wa-

INDEX.

Wæwiler caſtrum 27,48
Welphimanni militis caſtrum in villa Baſa à dæmone deſtructum 29,6
Welpho Noricorum Ducis Henrici filius, Princeps Sardiniæ, Dux Spoleti, Marchio Tuſciæ 14,47
Wenceſlai Boemi ortus 155,18 in Rom. Regem Francofurti eligitur 166,8
Weinſtein caſtrum deſtruitur 171,27
Werde caſtrum expugnatur 28,17
Wernharius primus Argent. epiſcopus moritur 83,18
Wernharius Epiſcopus Argent. ſecundus moritur, cui ſucceſſit Otto ſchiſmaticus 83,28,29
Wernherus de Argentina miles à ruſticis interfectus 9,48
Wernherus a Falckenſtein Archiepiſcopus Moguntinus Rudolfi Habſpurgi promotor 100, 10. Francofurti curiam celebrat ibid. 16.
Wernherus de Honberg comes 116,43 jaculo occiſus ibid. 50
Wernherus de Epingen Hoſpitalarius vulneratur 143,34
Werra caſtrum Hercyniæ ſylvæ reædificatur 9,50. Rudolfo Comiti traditur 10, 24
Weſela & Popardia bis mille marchis à Rudolfo Cæſare mulctaræ 10,15.
Wilhelmus Comes Holandiæ reverſus à Pruſſia Trajectum inferius obſidet 131,16 ejus interitus ib 31. Anticæſar Coloniæ eligitur 92,31 ejus res geſtæ ib. 32,33.34 occiſus 10,49
Wilhelmus Argentin. Epiſcopus moritur, cui Hetzel ſuccedit 83, 31
Wilhelmus Hirſaugienſis Abbas 83,38
Wilhelmus de Genepo Archiepiſcopus Colonienſis 133,28
Wintzenheim 16, 2
Wirtenbergica clades apud Rutelingã
Willenloch 1.2.38. 166,17
Wolframus de Nellenburg magiſter Ordinis Teutonicorum 139,15
Wolmari Marchionis Brandeburgenſis obitus 683,8

Z

Zacharias Papa 26,34
Zeringa proxime Friburgum Briſgoiæ 15,2. Zeringenſe caſtrum conditur 99,13. (24,19
Zofingen oppidum Ergoiæ obſeſſum
Zulleſheim caſtrum 27,48

FINIS.

AOA AG73685 -/